

Kačina

areál zámku

stavebně historický průzkum,

zpracoval:
Prof. PhDr. Pavel Vlček

Kožlany
2015

Obsah:

dějiny stavby	1
prameny, ikonografie a literatura ...	27
architektonický rozbor	
situace	33
exteriéry	34
interiéry ...	55
A. pavilon knihovny ...	55
B. jižní kolonádové křídlo ...	66
C. corps-de-logis ...	77
D. severní kolonádové křídlo ...	118
E. pavilon kaple a divadla ...	130
stavební historie ...	140
umělecko historické zhodnocení ...	174
cenné architektonické detaily ...	187
náměty k rekonstrukci ...	189
kočárovna čp. 105 ...	194
domek správce čp. 32 ...	203
zahradní stavby ...	209
historická ikonografie a plány ...	223
forodokumentace ...	247
graciské vyhodnocení ...	273

Dějiny objektu

Klasicistní zámek vznikl jako úplná novostavba na „novině“. Podle A. Profouse (A. Profous, *Místní jména v Čechách* II., s. 176–77) je jeho jméno odvozeno od pomístního pojmenování V Kačinách, po dávno zaniklé předkolonizační vesnici, která je zmíněna ve fundační listině kláštera sedleckého z roku 1142, kterým je věnován Glusow (Hlízov) a Cacin (CB I, s. 156), ta je pak uváděna ještě v roce 1377 – pratum in Kaczina, v roce 1434 in Kaczin prope Montes. Patrně ves posléze zanikla, protože v roce 1472 se hovoří jen o loukách kačinských (AČ 1/301). Pozemky byly součástí novodvorského panství, jemuž místo sloužilo ke zřízení bažantnice a byla zde i hájovna, starající se o místní polesí. V roce 1764 se panství novodvorské dostalo do držení hraběte Jana Karla Chotka, po němž panství zdědil syn Jan Rudolf v roce 1787.

Jan Rudolf Chotek (17. května 1748 Vídeň – 26. srpna 1824 Vídeň) se věnoval dvorské službě (svého času byl rakouským ministrem financí) a brzy dosáhl kariérního postavení jak v diplomatických, tak zemských funkcích jako guberniální prezident. O jeho společenské prestiži nepochybně hovoří skutečnost, že v roce 1808 získal dokonce řád Zlatého rouna, nejvyšší vyznamenání habsburské monarchie. Tato skutečnost se nakonec i částečně odrazila ve stavbě. Shromážděné prostředky mu jistě dovolily pomýšlet na výstavbu nového obydlí, které by dostatečně reprezentovalo jeho postavení. Jeho stavební aktivity byly vskutku rozsáhlé, věnoval se nejen sběratelství, podpory vědy a rozvoje průmyslu, ale i výstavbě jak veřejných, tak vlastních budov. Jistě k nejnákladnějším podnikům patřila jeho velká úprava vídeňského sídla, zřízení snad nejkrásnějšího anglického parku v Čechách u loveckého záměčku ve Veltrusech (kde byly v roce 1804 postaveny i nové hospodářské budovy), ale finančními náklady daleko všechny tyto podniky předstihla stavba nového zámku v Kačině, který se posléze stal zámkem rezidenčním a nahradil starší zámek v Nových Dvorech. Pro své podniky vždy vybíral přední odborníky a stavitele, tak při koncepci veltruské zahrady stál nizozemský zahradník Richard van der Schott (který měl ve veltruském parku i svůj pomníček), i když teoretické základy byly převzaty z obsáhlého díla C. C. L. Hirschfelda, jemuž byl v parku rovněž vztyčen pomníček. První romantické stavbičky ve Veltrusech navrhoval pražský architekt Matěj Hummel († 20. únor 1800), jméno architekta, který jej ve službách Chotků nahradil, ale neznáme, až v roce 1807 se stal chotkovským dvorním architektem Johann Philip Joendl.

Někdy kolem roku 1825 vzniklo, podle L. Lancingera, 17 velkých dvojarchů historických poznámek s podrobnými výpisky či zkrácenými přepisy vybraných dokumentů, tzv. Notizen über den Bau des Katschiner Schlosses. Tyto poznámky našel na Kačině prof. V. V. Štech a předal je do archivu Ústavu dějin umění, kde jsou uloženy. Ve stejném ústavu je chováno také téměř 300 plánů, které z archivu Chotků na Kačině vzal dr. Z. Wirth a tvoří tak část jeho pozůstalosti, jež byly po jeho smrti rovněž deponovány v Ústavu dějin umění Akademie věd České republiky. Dalším zdrojem poznání jsou čtrnáctidenní výkazy v širším areálu Kačiny z let 1813–20, označené Rub 13 Ganser Baubuch nebo Saulenschloss, které jsou uloženy ve Státním Oblastním archivu Praha.

Podle zmíněných „Notizen“ se Jan Rudolf Chotek, poté co zdědil novodvorské panství, rozhodoval, zda má přestavět starý zámek v Nových Dvorech, který je označen jako zámek stavěný *v nanejvýš neestetickém slohu*, nebo se pustit do výstavby nového, *zbudovaného v ušlechtilém velkém stylu, vybavený veškerým pohodlím*, prostě moderním zámkem, na nějž by si každý rád vzpomínal, takže by byl vlastně i jakýmsi pomníkem pro další generace. A protože zušlechtění novodvorského

zámku by přineslo příliš vysoké náklady a zřejmě i sporný výsledek, rozhodl se hrabě jednoznačně pro výstavbu nového obydlí. Vybrána byla čtyři možná staveniště – za dominikánskou rezidencí, kde kostel sv. Anny mohl sloužit i jako kostel zámecký, tedy v sousedství starého zámku. Další tři případná staveniště se nacházela již vzdálena, jednak u sochy sv. Maří Magdalény u Ovčár, v novodvorské bažantnici nebo vedle hospody U Husy na písčité vyvýšenině.

Architekta hledal hrabě v zemi, která nedlouho před revolucí určovala celoevropskou architekturu – ve Francii. Chotek se obrátil na bývalého velvyslance ve Vídni (do 1783), kterého jistě osobně znal, a současného (a posledního) ministerského předsedy vlády Ludvíka XVI, barona Du Breteuil (celým jménem Louis Charles Auguste le Tonnelier, baron de Breteuil, 1730–1807). Ten požádal pařížského architekta Bernarda Poyeta (1742–1824), známého především svým monumentálním sloupovým portikem u Palais Bourbon, o vypracování plánů podle dodaného programu. Ještě v létě roku 1788 byl vyhotovený plán zaslán prostřednictvím obchodního domu Frank ve Štrasburku a Stulz v Ulmu, ale po vzoru současné francouzské tvorby, která podlehla velikášství, jak ukazují nerealizované návrhy Marie Josepha Peyreho a zvláště Etienna-Louise Boulléeho, zaslal architekt plány stavby více jak rozsáhlé, kde navrhované rozměry zdvojnásobil, stejně jako počet navrhovaných pokojů. Prostě tehdy ve Francii platilo, co je velké, to je krásné. Jak připomíná L. Macková slova v architektově nekrologu – *Jeho desky byly plné projektů ..., často výstředních a velikášských, ale vždy geniálních* (L. Macková, 1956, pozn. 2 na str. 41).

Přesto byly již v roce 1789 zahájeny zemní práce a dokonce i proběhla výsadba v okolí předpokládaného staveniště. Zde se tak nabízí otázka, jaké byly Poyetovy plány a zda podle jeho základní myšlenky, i když poněkud miniaturizované, nebyly zmíněné přípravy zahájeny. Je tedy otázkou, zda základní myšlenka corps-de-logis a dvou velkých pavilonů spojených kolonádou nebyla myšlenka Poyetova, když obdobné řešení nalezneme v nerealizovaných projektech Marie Josepha Peyre. Roku 1790 byla vysazena z italských topolů alej k Mikulášskému rybníku a v následujícím roce se na staveniště svážel kámen a cihly. Zmíněna je spolupráce s vídeňským botanikem Jacquinem (L. Macková, 1956, s. 7), patrně Nikolause Josepha Jaquina (1727–1817), ředitele vídeňské botanické zahrady, a nikoliv jeho syna Josepha Franze (1766–1839), který v době založení parku měl pouze 23 let. Vznik botanické zahrady s exotickými stromy v parku je kladen do roku 1800, kdy měl být teprve park proložen řadou kanálů, měla zde být vysazena řada topolů, o nichž víme, že vysazeny byly již roku 1790. Staršího původu jistě bude myslivna, hájovna i bažantnice, jejichž výstavbu vztahuje L. Macková k roku 1800 (L. Macková, 1956, s. 7).

Korespondence s dalším architektem, drážďanským Christianem Friedrichem Schurichtem, královským saským architektem, byla korespondence zahájena nejpozději v roce 1793, protože ve zmíněném roce předložil plán s *velmi zajímavým vědeckým memoárem*, jak tvrdí L. Lancinger. Ovšem proti předloženému plánu došlo opět k redukci, takže corps-de-logis neměl mít původně předpokládaných 43 sáhu, ale „jen“ 32 sáhy, takže spojovací kolonáda měla získat větší poloměr. Na základě těchto připomínek vypracoval Schuricht nové plány, které hraběti zaslal 20. července 1796. Architekt měl pak přijet na jaře 1798 do Kačiny, aby vyměřil staveniště, protože stavba v té době měla být zahájena. Pro zaneprázdnění se však architekt omluvil a po delším dopisování slíbil přijet na podzim roku 1799, protože se však ani tehdy nedostavil. Chotkové se obrátili do Saska na barona von Raknitz (Rackwitz) a barona von Erdmannsdorfa v Dessau, zda by neposlali *nějakého stavby znalého jedince* (v případě Erdmannsdorfa patrně, zda by sám nepřijel) do Nových Dvorů. Jednalo se asi

o Josepha Friedricha von Racknitz (1744–1818), drážďanského dvorního maršálka, který se výrazně zajímal o uměleckou tvorbu a byl také autorem zajímavého spisku s názvem *Skica dějin umění v Sasku, zvláště malířského*, který ovšem vyšel až v roce 1811. Ještě významnější byla druhá osobnost, Friedrich Wilhelm von Erdmannsdorf (1736–1800), který sám byl aktivním architektem a protagonistou raného německého klasicismu. Především ale autorem proslulého zámku ve Wörlitz, který se stal vzorem i pro české stavby, zvláště ty, které navrhoval Heinrich Koch pro Kinské. Obě oslovené osobnosti však s politováním odpověděli, že nemají nikoho k dispozici. Tyto průtahy s architekty přivedli hraběte k myšlence přestavět zámek v Nových Dvorech a na Kačíně postavit jen zahradní pavilon *ve velkém stylu*. K těmto úpravám byl vyzván vídeňský dvorní architekt, prof. Johann Ferdinand Hetzendorf von Hohenberg (1732–1816), ale zmíněná idea byla záhy opět opuštěna. Mezitím na návrší při hospodě U Husy ovšem probíhaly terénní úpravy, kdy neúrodná písčitá půda měla být z návrší odstraněna a rozvezena po okolí, k vyrovnaní terénu, ale současně měla být vytvořena i umělá návrší. Na vlastní návrší měla být pak navážena úrodnější hlína, takže se zmíněné návrší mělo o několik stop zvýšit. Všechny terénní úpravy vlastně směřovaly k vytvoření rozsáhlého přírodního parku kolem zamýšleného zámku. K srpnu 1801 se vztahuje účet tesařů *za osazování tyčí při vytyčování obrysů budovy na Huse* (Ústřední správa chotkovského velkostatku, kart. 32, Výkazy), takže nakonec bylo staveniště vyznačeno a stavba byla patrně následujícího roku i zahájena. K tomu sice neexistují žádné písemné prameny, ale toto datum za zahájení stavby označuje i pamětní nápis na zámku.

V roce 1805 pak byly Schurichtovy plány zaslány k přepracování do Vídně prof. Fischerovi. Přitom bylo doporučeno umístit dveře nikoliv doprostřed stěny, ale blíže k okenní straně (jak bylo v baroku a renesanci běžné). Což nakonec prof. Fischer provedl, i když od této myšlenky z estetických důvodů zrazoval. V roce 1806 byl údajně konsultován architekt La Casa, i když byl jen hraběcím agentem. Ten měl některé připomínky k fasádě, nelíbily se mu příliš úzké meziokenní pilíře, také litoval, že se stavba odchyluje od původních Schurichtových plánů. V každém případě, jak potvrzují účetní doklady, byla vlastní stavba zahájena již 18. listopadu 1805 vyměřováním základů a výkopem rýh, na což dohlížel místní novodvorský zednický mistr Andreas Moser. Ten také stavbu v následujících letech vedl jako polír. Do konce roku, kdy byly práce nepochybně přerušeny pro mráz a ztuhlou zemi, toho patrně mnoho vykonáno nebylo a práce pak mohly pokračovat na jaře následujícího roku výkopy základů. Vedle prací na zámku se však pracovalo i na stavbách v parku, tak pod návrším byl stavěn zahradní domek u vodní věže (rovněž tehdy budované) nad kaskádou na umělém kanálu. Zmíněn je zde i mechanik vodních strojů Zmrhal, jehož doporučil zemský stavební ředitel Traxal.

Prof. Fischer 14. ledna 1806 poslal výkres fasády se 6 iónskými sloupy, který byl schválen. Zajímavé jsou údaje o proporcích zmíněných sloupů, kde se hovoří o délce deseti sáhů, 1 stopy a 8 palců (nepochybně vídeňské míry, což činí takřka přesně 19,5 m), aby sloupy o průměru 3 stopy a 4 palců (105 cm) byly od sebe vzdáleny 2 ½ modulu. Což podle klasického řeckého systému je poměr mezi systylem a diastylem, tak trochu podobný i ideálnímu eustylu (kde je poměr 2 ¼), avšak s tím, že střední osa nebyla rozšířena. Zajímavá je poznámka, že na hlavní stranu, tedy asi dvorní, měly přijít sloupy sdružené, tedy ještě vytvořené podle barokního systému. V této době stavbu nepochybně řídil prof. Fischer, protože 19. února připomněl, že by se mělo začít s truhlářskými pracemi, přičemž jsou zmíněny dveře ve zvláštním poměru 11:5 stopám, okna měla být vysoká 10 stop (3,16 m) a široká 4 a ½ stopy (1,42 m), vytvořená tedy v takřka zcela shodném poměru s dveřmi. Znovu se

zachovala odpověď prof. Fischera z 30. dubna roku 1806, na námitku hraběte, že suterény budou vlhké. Fischer doporučil položit podokapní dlažbu do vápenného lože, jejíž šířka by se měla pohybovat v rozmezí 3 až 4 stop. Další poznámka prof. Fischera pochází z 8. října 1806, kde řešil tloušťku zdí. Navrhl pro základy 4 stopy a 3 palce, v suterénu mělo dojít k zeslabení na 3 stopy a 9 palců, v soklu 3 stopy a 6 palců, v hlavním podlaží pak rovné tři stopy. Podle výkazů totiž vyzdívka základů začala 6. října 1806, takže zmíněné údaje byly více jak potřebné. Skutečně se základy vyzdívaly podle výkresů, jež k nim dodal prof. Fischer. Zachovaly se i informace o pískovci, který měl sloužit na stavbě. Hrubší a tvrdší měl pocházet z Kutné Hory, ten byl určen pro dlaždice a schodištní stupně, jež měl vytvářet kameník z Chrudimi. Jemnější pískovec na hlavice a na šambrány oken a dveří z Mezholez, ale i z dalších lomů ve Škrovačce, Slatiňanech a Neškaredicích.

Konečně s podzimem roku 1806 byl vypracován předběžný odhad nákladů. Podle něho se mělo vydat za práce zednické, kamenické a tesařské, také za materiál na hlavní budovu 56.000 zlatých, za ostatní práce pak ještě 48.000 zlatých. Kaple měla přijít v hrubé stavbě na 18.000 zlatých s dalšími pracemi pak celkem na 27.000 zlatých, protějšková knihovna měla stejný rozpočet a kolonády měly přijít na 36.000 zlatých a 8000 zlatých za další práce na nich. Cena dvou postranních budov, které byly v této době ještě plánovány, měla mít stejnou hodnotu. Celkem tedy měla stavba zámku přijít na 260.000 zlatých v bankocetlích. Z dalších vyjádření prof. Fischera je zajímavá zmínka, že schodištní stupně již nemají mít obvyklé barokní oblouny, měly být vysoké 8 palců a jejich nášlapná plocha měla být hluboká 12 palců. Z tohoto vyjádření ze 7. listopadu 1806 je rovněž patrné, že se tehdy pracovalo na hlavních zdech, které profesor doporučil vyzdívat současně s příčkami.

Také ještě v roce 1807 se kopaly základy a byly i vyzdívány, také probíhalo zdění suterénních místností vpředu i vzadu, zmíněna je lednice a pivní sklepy pod hlavní budovou. Lednice ovšem byla budována pod přední sloupovou chodbou. V tomto roce 1807 se také začaly svážet kvádry a ostění z Velkých Nehvizd, na jejichž těžbu byla již předešlého roku 5. listopadu uzavřena smlouva s Janem Podvinem z Nehvizd a Václavem Podvinem z Kostelce nad Černými lesy; oba pocházely ze staré kamenické rodiny, činné především v Kostelci. Zmínění kameníci však nakonec byly v dubnu roku 1807 poslány do dolů v Kutné Hoře a v Mezholezi. V červnu je zmíněn nedostatek stavebního kamene, proto byly rozebírány kamenné kvádry, které zpevňovaly silnici ke Svatému Mikuláši. Nakonec došlo také na hráz umělé nádrže, jež byla budována pod stavbou zámku. Na stavbě sice pracoval poměrně velký počet zednických tovaryšů (mezi 13 až 22) a zhruba stejný počet přidavačů. Koncem roku dostal stavitel Moser tovaryšský groš za 2011 „člověkodnů“, což ukazuje zhruba průměrnou účast jen 13–14 tovaryšů na stavbě denně, pokud by se počítalo jen se 150 pracovními dny ve zmíněném termínu. To ale ve skutečnosti na tak rozlehlou stavbu věru nebylo moc. Také kvalita provedených věcí nebyla nejlepší, což nejlépe dokumentuje skutečnost, když při kontrolní nivelaci v listopadu roku 1807 byla zjištěna odchylka dvorní soklové zdi. Při portálu naměřil geometr nižší úroveň o celých 8 palců, proti levému nároží.

V září 1807 se rozhodlo o výstavbě jižní kolonády. Plány měl vypracovat profesor Fischer, ale protože byl zaneprázdněn, svěřil vypracování plánů základových konstrukcí ve velkém měřítku svému nejnadanějšímu asistentu Johannu Philipu Joendlovi. Zároveň tohoto inženýra doporučil i jako svého nástupce. Skutečně také byla 28. září 1807 uzavřena mezi hrabětem a Joendlem smlouva, podle níž se stal chotkovským stavebním inženýrem. Již pod jeho vedením tak byly vytyčovány

základy postranních křídel a stanoveny výškové profily hlavní budovy (ÚSchV, kart. 35; ÚDU, Poznámky, fol. 74, arch. 2).

Během stavební sezóny 1808 se výstavba soustřeďovala na corps-de-logis, kde stavba dospěla do přízemí. Vyzdívaly se hlavní ale i příčné zdi, hovoří se rovněž o klenbách, především v rozlehlé suterénní kuchyni, kde se klenba opírá do pilířů. V tomto roce se zvedl počet zedníků na stavbě, je jich zmíněno 15 až 20, vzrostl i počet pomocníků na 15 až 30. Přesto i tento počet přišel hraběti za nedostatečný, a proto navrhl vybudovat lešení kolem celé hlavní budovy, aby zde najednou mohlo pracovat více zedníků. Joendl ale doporučil, aby k výstavbě lešení kolem celé stavby došlo až poté, co bude dosaženo výše kordonu (to znamená horního okraje přízemí). Hrabě však patrně trval na rychlejším průběhu prací, jak vyplývá ze směrnice, kterou vydal 25. února 1808, podle níž měla najednou probíhat výstavba pravého (tzn. jižního) křídla s kolonádou. A obě části podle představ hraběte měly být dokončeny během dvou stavebních sezón. V roce mělo být podle jeho představ dokončeno corps-de-logis až ke stropu přízemí (ke kordonu) a křídlo mělo být vyzděno až k podlaze, tzn. lehce nad úroveň terénu. K tomu ovšem musely být zajištěny dodávky kamene, takže na naléhání J. F. Joendla a také ředitele Antoniho byli najmuti vojáci Fröhlichova pluku z Kutné Hory (patrně tedy horníci, resp. sapéři), kteří by jednak lámali kámen ve Velkém Bernardově, jednak kopali základy jižního křídla. Přes počáteční odmítavé stanovisko vrchního velitelství, se zřejmě nakonec domluva podařila, takže 12. srpna 1808 mohl stavbyvedoucí, inženýr Joendl hlásit, že bylo skutečně dosaženo kordonové výše hlavní budovy (corps-de-logis) a také uskutečnění výkopu základů, ovšem nikoliv po celé délce jižního křídla, ale jen ke střednímu průchodu.

Komplikace nastaly i při těžbě jemného pískovce na ostění, protože lom v Mezholezi se dostal hluboko pod úroveň terénu, takže byl postupně zaplavován vodou, která těžbu znemožnila. Navíc žila kvalitního pískovce podle vyjádření směřovala do rustikálních pozemků, tedy již mimo přímou půdu hraběte. Urychleně tak došlo k otevření těžby v nové lokalitě, na chotkovských pozemcích u Zábohí, v trati „Pod Brousky“. A protože v sousedství lomu stál jakýsi zámeček na trati v Borku, muselo dojít k jeho demolici, na níž se podílelo 62 vojáků. Až do konce sezóny se pak na zámku Kačina pracovalo velmi intenzivně, uvažovalo se již o osazení ostění oken, o nichž hrabě Chotek rozhodl v září 1808, že budou vytvořena z opracovaného kamene. Již byl také stavitel, aby vypracoval plán krovové konstrukce (zřejmě hlavní budovy), na nějž již Joendl předložil předběžný rozpočet. Hovoří se v něm o 1502 trámech, 150 fošnách a 3500 falcovaných prknech. Stropní trámy měly nést podbití a omítku. Novodvorský truhlář byl pověřen, aby začal se střídavou výrobou okenních rámu a parket (asi jen těch jednodušších).

Koncem roku 1808 předložil J. P. Joendl specifikaci kamenické práce. Navrhl, aby nejjemnější detaily, které si vyžadovaly hlavice a konsoly, byly provedeny z pískovce se Slatiny nebo spíše ze Škrovádu, méně náročné patky mohly být vysekaný z kamene z Mezholez. Práce na nich měla být svěřena kameníkovi a štukatérovi Müllerovi ze Zdechovic. Zmíněné konzoly pak předložil ve stavebních nákresech. Stavbyvedoucí se ale vyjádřil i ke stavu stavebních prací, kde zdůraznil, že je zapotřebí zvýšit počet zedníků na 30 až 40 pro denní práci, pokud by měl být skutečně splněn program, který sám hrabě stanovil. Ke stavbě doporučil vojenské zedníky s tím, že budou pochopitelně dražší, ale nepochybně i kvalitnější. Hrabě tento požadavek odsouhlasil ale s velkou výhradou – vojáci měli být použiti jen ve stavu skutečné nouze (ÚSchV, kart. 35; ÚDU, Poznámky, fol. 74v–76, arch. 3).

Počáteční čtvrtletí roku 1809 bylo věnováno předně přípravným pracím. Svážel se tak stavební lomový kámen vytěžený ve Velkém Bernardově a v Kamajce, dovážel se pískovec ze Zábok, Kutné Hory a z Neškaredic. Došlo také k dohadům o podobě fasád, z nichž je patrné, že na stavbě určitým způsobem dále participoval Georg Fischer. 6. března 1809 totiž psal ředitel Antoni hraběti, že Joendl mu sdělil, že prof. Georg Fischer vyhotovil nové návrhy na velké dveře a okenní ostění, změněných proti původním propozicím, podle nichž je vytvářel kameník ve Škrovadu. Není jasné, zda se prof. Fischer podílel i na návrzích fasád hlavní budovy, pravého (jižního) kolonádového křídla a krovu, které Joendl hraběti předložil 8. března. Nejdůležitější ale byly změny, které Joendl navrhl proti Schurichtovi a které znamenaly zdražení stavby:

1. Plně vyvinuté kladí, které bylo původně navrženo pouze pro rizalit, doporučil vést kolem celé hlavní budovy. Není jasná formulace, že má architráv probíhat tvrdě, aby se na budově docílilo více shody, protože i na kolonádovém křídle by mělo kladí probíhat v plné výši. Ve skutečnosti je architráv řešen prakticky shodně na hlavní budově jako na křídlech, přičemž se na hlavní budově jedná o kladí iónského řádu, na kolonádovém křídle ovšem o kladí dórské.

2. Schurichtem navržená dvojité střešní (myšlena snad mansardová střešní?) se středním úžlabím, vysoká jen 5 stop se měla v souladu s místním podnebím zvýšit na 13 stop a pokrýt taškami, jen v úžlabí mělo být použito plechu.

3. Mezaninová okna v rizalitu hlavní budovy měla být posuzována jako nezávislá na ostatních mezaninových oknech, takže podoba jejich šambrán měla být jiná. Poněkud nejasná je formulace, že páska pod nimi nechat naběhnout na oba pilastry, rámuující rohy. Dnes je rozdíl v tom, že šambrána obíhá celé okno bez podokenní římsy, takže onen „pásek pod nimi“ je zřejmě úsek šambrány pod oknem a „oběma pilastry“ je třeba rozumět svislé stojky po stranách okna.

4. Joendl navrhnul vybavit dvorní rizalit sdruženými sloupy (což uskutečněno nebylo), provést střední dveře a k nim 2 (nepochybně po každé straně od dveří) zdobená okna, nad okny i dvěma frontony, nad nimi pak mezaninová okna, nad dveřmi pak ještě výplň s basreliéfem.

5. Doporučil dále vynechat Schurichtem navržené polokruhové okno ve frontonu, které mělo osvětlovat čtverhranný sál.

6. Portály kolonádového křídla měly být ohraničeny dvěma kvádrovanými pilastry a nikoliv představenými sloupy, jak bylo původně projektováno. Sloupy je třeba umístit volně *jak to v současnosti vskutku je*. Triglyfy měly být rozmístěny tak, aby nad každé (patrně na osu každého) okno vyšla metopa.

K těmto navrženým změnám se postavil hrabě se zvláštním respektem k Schurichtovým autorským právům a 6. dubna rozhodl, že bez vědomí architekta nelze nic měnit. Schvaluji se kamenické práce, páska nad portálovými dveřmi se má vynechat, mezaninová okna v rizalitu mají mít stejnou velikost jako na ostatní budově. Střešní na kolonádovém křídle má při hlavní budově odpadnout (tzn. neměla být dotažena až k hlavní budově) a mají se zde provést slepá okna (ÚDU, Poznámky, fol. 76–77, arch 3,4).

Během roku 1809 došlo k vyzdívání vnitřních zdí levé části hlavní budovy za rizalitem, ale pokračovalo se i v pracích na přilehlém kolonádovém křídle. Probíhající válečné události (Napoleonské války) stlačily počty řemeslníků pracujících na stavbě. Počet 14 tovaryšů a stejný počet pomocníků tak nebyl nikdy překročen. Navíc s jejich prací byl hrabě hrubě nespokojen a vyčítal jak Joendlovi, tak Antonimu, že dostatečným způsobem netrestají *lenost a nekvalitní práci* dělníků. Konkrétně pak zmínil kameníka Podvina, který je prý více v hospodě než v lomu.

Hrabě nepochybně stavbě dost rozuměl, jak vyplývá z jeho dubnového požadavku, aby na sloupy v kruhovém sále, jež měly být upraveny jako mramor, byla nanесena větší vrstva sádry a slámy. Výplňová sláma, jak vyplývá z pozdějších zpráv z roku 1811, byla používána proto, aby se ušetřilo za drahou štukatérskou sádru. V červnu zase doporučoval, aby nedošlo k osazení kamenů ani v kruhovém a čtverhranném sálu, ani ve vestibulu a malém pokoji, protože zde má být provedeno mramorování a štuky, které by na kameni nedržely, proto musí být nanесeny na dobře vypálené cihly. Pískovec ze Záběří se tak měl dávat pouze na vnější stěny a tam, kde bude použito tapet („špalírování“), tedy na chodbách, schodištích a velkých pokojích. Připomínal také, že ve společenském sálu se musí stěny provést přesněji, aby „výstupy“ ve čtyřech rozích byly stejné. Tato poznámka není příliš jasná. Svá doporučení pak končí příkazem, aby obvodové stěny byly silnější, měly být vyzděny v tloušťce 2 stop a 9 palců, aby budova odolala nárazům větrů, kterým bude vystavena, protože je vybudována na návrší.

7. července 1809 v dalších instrukcích hrabě hovoří o právě dokončovaném levém křídle hlavní budovy (tedy části mimo rizalit), kde chtěl aby střecha byla pokryta dvojitým dobrým šindelem. Změnil tak své původní rozhodnutí, podle něhož měly být střechy taškové, a to z toho důvodu, že tašky jsou nejen málo kvalitní, ale navíc ještě drahé. V srpnu pak poslal stavbyvedoucímu Moserovi detailní Joendlovy náčrtky k osazování soklů u levého kolonádového křídla (ÚSchV, kart. 36).

Z počátku roku 1810 pochází Joendlův dílčí rozpočet pro vnější fasády a stavební dokončení hlavní budovy a navazujícího levého křídla s kolonádou. Veškeré tyto náklady sumarizoval do částky 76.448 zlatých v bankocetlích a 31 krejcarů. Práce v roce 1810 pak spočívaly především na vybudování hlavních a vnitřních zdí v hlavní budově, zvláště v pravé a střední části. Pracovalo se také na jednom portálu s římsou, na pilířích, na klenbách, na rustice, aniž by bylo specifikováno, zda se jedná o rustiku na kolonádovém křídle či na soklu corps-de-logis. Dělal se také krov nad levou částí hlavní budovy, přičemž je zmíněn tesařský mistr Slavík, který spolu se sedmi tesařskými tovaryši vztyčil krov, ale osazoval také stropní trámy. Provizorně byla střecha pokryta šindelem. Proti předešlému roku se snížil počet zednických tovaryšů a jejich přidavačů, kteří se na stavbě pohybovaly na 10 až 15. Až polovina z těchto zedníků byli vojáci z Frölichova pluku.

Nadále pokračovaly neshody s kameníkem V. Podvinem, již počátkem roku 1810 totiž musel tento kameník znovu vyhotovit nebo přepracovat dvojici velkých hlavic (patrně se jednalo o iónské hlavice). Hrabě se proto rozhodl již nadále s tímto kameníkem nepočítat na jemnější kamenické práce a angažoval v lomu v Mezholezí pro náročnější kamenické práce kameníka J. Nováka. Podvin byl pak poslán do Kutné Hory, aby zde pro stavbu vytvářel kamenné schodištní stupně, určených pro vnější schodiště. Ve skutečnosti se tak jednalo o prosté dlouhé hranoly bez jakékoliv profilace.

26. října 1810 odevzdal J. Ph. Joendl návrh nového řešení odvodnění střechy, kde doporučil místo původního okapního žlabu, vytesání odtoku přímo do vrchní římsové desky (bezesporu kamenné), u níž by po 4 sáhách zajišťovaly odtok otvory v celkovém počtu 16. Tento návrh se ale hraběti vůbec nezamlouval, podle jeho rozhodnutí měl být okapní žlab zachován, s tím, že římsová deska bude delší a stěna tak bude lépe chráněna před deštěm (ÚSchV, kart. 36; ÚDU, Poznámky, fol. 77–78, arch. 4). O způsobu výstavby v této době hovoří i požadavek hraběte, vznesený 2. prosince 1810, aby Joendl neprodleně dodal plán ornamentů na fronton (asi spíše na suprafenestru) v poměru 1:1 (ÚSchV, kart. 37).

Počet zednických tovaryšů, pracujících na stavbě, se nezvýšil ani v následujícím roce 1811. Pohyboval se mezi 15 a 19, jimž k ruce bylo 10 až 27 přidavačů a pomocníků. Nadále se při stavbě objevují vojáci-zedníci. Práce probíhaly v interiéru hlavní budovy (v levé části), s podzimem se práce dostaly až k visutému schodišti (při levé boční stěně), dokončovaly se poslední klenby, vytahovala se korunní římsa. Poněkud nejasná je poznámka, že zuborez byl obkládán dlaždicemi. Sapéři Fröhlichova pluku dokončovali základovou rýhu levého kolonádového křídla a současně také upravovali terén kolem zámku. Několikrát uváděný kameník V. Podvin vytvářel kamenné stupně pro visuté schodiště (proti vnějšímu bylo přece jen náročnější), což jej donutilo otevřít v Kutné Hoře nový lom na zahradě kutnohorského měšťana. Josef Novák, kameník v Mezholezi (neustále komplikace s lomem) přešel do Zábok a zde vytvářel sokly, kvádry pro nárožní armatury, ale i ostění oken a dveří. Patrně pro lepší kvalitu mezholezského pískovce však byl v Mezholezích otevřen v červnu nový lom. Otevření lomu bylo svěřeno horníkovi z Kaňku u Kutné Hory, J. Scheiblovi, který dal nejlevnější nabídku. Konečně je také zmíněn velký rozsah prací štukatéra Müllera, který zatím údajně pracoval na jemných kamenických detailech v Mezholezích. Výkazy prací hovoří o celé řadě (několik set stop) oblounů s volskými oky (což nelze identifikovat, snad jsou tím míněny vejcovce?), šipkami a hadími jazyky, vlnovkových lišt se zvonky a listy, dórských i iónských hlavic, astragalů. Ve výkazu však není uvedeno, kam byly tyto štukové detaily provedeny. Ani v roce 1811 nebyl ještě dokončen krov nad hlavní budovou, která byla prozatímne v části chráněna jen prkenným bedněním. Osazovány ovšem byly stropní konstrukce (ÚSchV, kart. 37).

To že saský architekt Schuricht nadále sledoval stavbu dokládá jeho osobní návštěva na staveništi v listopadu roku 1811. Z této návštěvy pak vznikla řada drobnějších připomínek, z nichž některé byly čistě technického rázu. Tak saský architekt doporučil, aby kamenické detaily vytvořené z lasturového pískovce z Mezholez byly pro vyšší trvanlivost napuštěny olejovou fermeží a přetaženy drobnou štukovou vrstvou. Na tento štuk doporučil Schuricht 1 díl nehašeného a 2 díly hašeného vápna, 2 díly písku z drceného pískovce, 2 díly drcených cihel (antuky) a 1 díl okují (?). Další takovou poznámkou bylo, že cihly by se měly dělat slabší a měly by být ostřeji pálené. Jako krytinu navrhl architekt tašky z kameniny, ne tedy z běžné cihlářské hlíny, ale z plavené (Joendl doporučil plavit hlínu z Ovčár smíšenou s třebešickým jílem). Další poznámka se týkala celého areálu, který měl být ohraničen ve tvaru polovičního oválu. Zdi, které by tuto uzavřenou dvorní část tvořily měly být vysoké 6 stop, na němž by bylo zřízeno zábradlí vysoké 3 stopy a zpevněné kamennými pilířky, aniž byla zmíněna výplň, patrně však byla myšlena výplň kovová. Na vnější straně pak ještě měl být 3 stopy hluboký příkop. Při vjezdu do takto uzavřeného areálu měly být na obou stranách vybudovány vrátnice, které by vyčnívaly 3 stopy nad zábradlím a celkem vysoké 12 stop. Následující poznámka si všímala vnitřního vybavení, sloupů v kruhovém sále. Jejich poměr měl být 1:10 (poměr pyknostylu), sloupy měly mít entazi, takže základna měla tvořit 2 stopy a 5 palců, největší zúžení pak 2 stopy a 2 a 2/3 palce, výška hlavice měla k průměru sloupu (modulu) mít poměr 1:1 až 1:1,6, což by znamenalo 2 stopy a 8 palců. Podesta schodiště po straně vestibulu by se mohla využít jako vchod do prostoru pro hudebníky (chór), který by do kruhového sálu byl uzavřen stejně modelovaným proskleným oknem. Hlavní lustr v kruhovém sále, kde byla lucerna, se mohl řešit zavěšením na čtyři lana, vytažená z okrajů lucerny, nebo mohla být rozmístěna řada světel, upevněných do obíhající korunní římsy. První společenský pokoj navrhoval vyzdobit historizující nebo arabeskovou malbou na celé stěně, měla by tu být i širší

římse ze *štukového mramoru* (tzn. umělého mramoru). Ve druhé společenské místnosti doporučoval saténovou tapetu v jedné barvě a 9–12 stop širokou římsou, tentokrát však z přírodního leštěného dřeva. V zimní jídelně měly být opět jednobarevné tapety, vložené ale do širších bordur. Všechny tyto místnosti měly být vybaveny lambriemi, které by byly, stejně jako dveře a okenice, z leštěného dřeva. V mezaninu (tzn. horním patru) navrhoval jednodušší okenní konstrukce z měkkého dřeva natřené ale hnědou barvou. Na půdách, kde měly být místnosti pro služebnictvo, navrhl Schuricht jen jednoduché trámy, upevněných vzpěrami, na něž měly být položeny na lištách vložené mezipodlázky s násypem. Joendl ale dával přednost obyčejným dvojitým trámům. Schurichtova technická poznámka, že veškeré dřevo na truhlářské práce by mělo být nejdříve louhováno po 2 až 3 týdny v tekoucí vodě a pak usušeno na vzduchu, což plně schvaloval i Joendl, však nebyla naplněna. Nebyl totiž dostatek zásob a výroba jednotlivých truhlářských prací by se tak velmi zdržela (ÚDU, Poznámky, fol. 78–80v, arch. 4,5).

K roku 1812 se zachovalo jen málo údajů a účetní výkazy chybí zcela. Na začátku stavební sezóny stanovil 12. března J. Ph. Joendl program tohoto roku, podle něhož měla být dokončena hrubá stavba a plně zastřešena hlavní budova, mělo se rovněž začít s hloubením základů druhého, levého (severního) kolonádového křídla (ÚSchV, kart. 37). Zpráva datovaná 27. květnem 1812 oznamuje, že 11 sáhů dlouhá a se základy 13 stop vysoká a 4 stopy a 6 palců silná parapetní zeď dvorního rizalitu je hotová. Současně zde bylo osazeno šest kamenných patek sloupů, také čtyřramenné schodiště až do 1. patra bylo již vybudováno. (ÚDU, Poznámky, fol. 78, 81, arch. 6).

Pro rok 1813 byl sestaven plán, podle něhož se mělo pracovat na střední části hlavní budovy s dvojicí portiků a se vším vnitřním zdívem, klenbami, dvěma hlavními schodišti, podlahami celé střední budovy a také levého kolonádového křídla. (ÚDU, Poznámky, fol. 81, arch. 6). Podle účetních dokladů byl omezen zedníků, kteří na stavbě pracovali jen na 4 a nejvíce 7, zmíněni jsou 4 přidavači, kteří všichni pracovali na římse pravého kolonádového křídla, klenuly lednici, sklepy a chodby, pracovali rovněž na vnějších omítkách, osazovali krakorce (patrně jsou tím myšleny konsoly) a bankály (?), klenuly kuchyni, ale pracovali i jinde. V tomto roce byl také otevřen nový lom mezi Zábořím a Vnořím, kameník Josef Novák pak po celý rok vytvářel kamenické detaily k římám a ke sloupům. Novodvorský truhlář pak vytvářel parkety do reprezentačních pokojů (ÚSchV, kart. 38).

Na počátku následujícího roku, 29. března 1814 předložil Joendl plán spojení střechy kolonádových křídel s hlavní budovou – měla zde být vytvořena valba, která však měla být tak lomena, aby voda spadala do svodů jak na zahradní tak na nádvorní straně. Joendl také doporučil nestavět na střechu atiku, ale střecha měla být podle jeho názoru pohledově odkrytá. Toto řešení, ve svém výsledku levnější, bylo také hrabětem 19. července stejného roku schváleno. Znovu se hovoří o těžbě kamene, protože v srpnu roku 1814 získal hrabě pronájem nového lomu u Kutné Hory (ÚDU, Poznámky, fol. 78, 81, arch. 6). Ani v tomto roce nepracovalo na stavbě mnoho řemeslníků, počet zednických týmů kolísal kolem devíti a přidavačů kolem 7 v hlavní stavební sezóně. Pokračovalo se na výkopu základů u druhého severního kolonádového křídla, osazovány byly kamenické detaily na hlavních rozestavěných partiích. V hlavní budově se stavebně dokončovalo reprezentační schodiště, klenuly se další suterénní prostory, osazoval se portikus na dvorní straně, kde jednotlivé sloupy byly tvořeny zřejmě z kamenných tamburů (přirovnávaných k mlýnským kamenům), podobně jako v antice. Zmíněno je osazování 14 konzol u oken, což odpovídá jen jedné polovině oken na dvorní straně hlavní budovy. Zmíněno je klenutí

záchodů, dále klenba pod kruhovým sálem, dále se klenula lázeň, také záklenky oken a v levém kolonádovém křídle se zdily příčky (ÚSchV, kart. 38).

Program výstavby v roce 1815 předpokládal pokračující práce na levém kolonádovém křídle, kde měla být vyzděna vedle již částečně hotové vnější zdi také vnitřní okrouhlá zeď, a to i s dělicími příčkami. Tyto práce měly být udělány především proto, aby mohl být uzavřen dvůr a mohlo se začít s plánovaným navýšením úrovně terénu před dvorním průčelím zámku. Dále pro rok 1815 bylo plánováno založit základy knihovny v pravém pavilonu a vyzdít je několik stop nad terén. Hovoří se také o dispozici levého křídla, čímž je myšleno křídlo hlavní budovy, kde měl být dámský pokoj v pravé polovině, toaleta, ložnice, společenský pokoj, pánský pokoj a pokoj pro sloužícího. V levé části levého křídla mělo být 5 hostinských pokojů. Nahoře vpravo mělo být 6 místností, vlevo pokoj sloužících. V tomto roce byl přijat nový truhlář jménem Hus na místě bývalého truhláře Hartmanna, propuštěného na konci předešlého roku. 29. března 1815 bylo Joendlovi přikázáno vypracovat plány místo předloženého schodiště 10 sáhů dlouhého a čítajícího 11 stupňů, nový přístup v podobě rampy, k níž by vedla dvojice schodů, uprostřed s odpočívadlem 6 sáhů dlouhým, z něhož pak vedlo schodiště o třech stupních (každé o 8 palcích vysoké). Tyto stupně měly vést ke třem středním sloupů portiku (ÚDU, Poznámky, fol. 81v, arch. 6).

V dubnu a květnu stavěli zedníci a tesaři přízemní hrázdný rybářský domek s rákosovým stropem. V hostinském pokoji pak vytvářeli podlahu z šestihranných dýhovaných parket. Od konce května se na stavbě objevovalo 6 až 11 zedníků, s devíti pomocníky, kteří pracovali nadále na pravém kolonádovém křídle. Oba kameníci, jak Novák tak Podvin, sestavovali zřejmě kolonádu na křídle a tesaři pracovali na krovu (ÚSchV, kart. 39). Práce zřejmě nepokračovaly žádnou velkou rychlostí, tak hrabě požadoval 16. července zrychlení prací na dokončovaném levém kolonádovém křídle a požadoval také začít ve stavbě protilehlého křídla, k němuž proti předpokladu ještě nedošlo. 13. srpna bylo učiněno nové rozhodnutí ohledně napojení valby střechy kolonádového křídla a vyšší hlavní budovy, ale také pavilonu s knihovnou. V těchto úsecích měla být v šíři dvou sloupů na dvorní straně a jedné okenní osy na zahradní straně vytvořena atika, za níž měla být malá terasa s oboustranným čtyřpalcovým odtokem (ÚDU, Poznámky, fol. 82v). Ve druhém pololetí roku 1815 byl vztyčen krov levého křídla, který byl pokryt šindelem, provedena římsa s konsolami, spodními deskami a úseky atiky. Znovu se hovoří o zakládání hlavního schodiště v hlavní budově. V levém křídle hlavní budovy byla doklenuta kávová kuchyně (ÚSchV, kart. 39). Není jasné o jaký prostor jde, snad by se dalo uvažovat jen o místnosti, který dnes slouží ostraze (C 120), který jediný je v hlavní budově klenutý a sousedí s jídelnou. K roku 1815 se také vztahuje shrnutí ohledně stavby knihovního pavilonu, o němž se údajně mnoho korespondovalo v letech 1812, 1813 a 1815. Podle toho měl být zřízen hlavní vchod přes portikus, proti němu měla být pak provedena nika s bustou (tuto situaci, nakonec neprovedenou, zachycuje datovaný a podepsaný plán z roku 1816 od Joendla – WDIII 500, inv. č. 03908). Kopuli mělo vynášet 18 korintských sloupů (dnes jich je jen 12), proti nimž měly být na obvodové zdi pilastry a mezi nimi pak výklenky pro skříně. Po obou stranách kruhového sálu měly být čtyřhranné pokoje vysoké 17 loket, jeden s oknem obráceným se k lesu, druhý s dvěma s nadsvětlíkem, jež mířily do dvora. Ve dvou třetinách výšky sloupů kruhového pokoje měla probíhat galerie, která by byla zapuštěna pomocí konzol do dřívků sloupů. Skříně (výklenky) na galerii pak měly být o $\frac{1}{4}$ mělčí než ve spodní partii. Jsou udávány také rozměry; z těchto údajů víme, že prostor mezi sloupy měl měřit 3 stopy, šířka galerie byla stanovena na 3 stopy a 6

palců, výška byla určena 9 stopami a výška sloupů v sále dosahovala 18 stop. Portikus na vnější straně pavilonů měl být opatřen „starodóorskými“ kanelovanými sloupy. Tím je patrně myšleno řecko-dóorskými sloupy, takže sloupy skutečně postrádají patky. Polopatro nad knihovnou mělo obsahovat jen 4 pokoje a dvě pasáže (ÚDU, Poznámky, fol. 82, arch. 6).

S předpokládanými pracemi v roce 1816 nás seznamují instrukce, které hrabě vydal již 22. ledna. Podle těchto instrukcí se měly kamenné detaily napustit fermezí a doplnit štukovou vrstvou, jak v roce 1811 doporučoval Schuricht. V tomto roce mělo být dokončeno corps-de-logis a také levé kolonádové křídlo, patrně myšleno stavebně. Jako třetí bod je totiž uvedeno dláždění předpokoje vestibulu bílými deskami. K pokoji portýra (vrátného), jenž ležel proti schodům, *měly přijít větší otvory se dvěma dóorskými sloupy a zasklenými dveřmi*. Navrhována je rovněž barevnost, která se odehrávala ve dvou tónech šedi. V kulatém vstupním sále se mělo použít šedi na pilastry, které by se střídaly s pilastry okrovými. Původně navržených osm sloupů nemělo být provedeno, aby prostor sálu nebyl opticky příliš zmenšen. To se ovšem Joendlovi zdálo neuskutečnitelné, protože zmíněné sloupy měly nést kopuli, takže obvodové zdi byly proto navrženy příliš slabé, aby kopule samy unesly. Navíc větší rozpon při zachování polokruhového průřezu by zvýšil její světlost a kopule by vystoupila nad střechu. Zdi by se musely zesílit do středu sálu, čímž by kopule měla stejnou světlost, ale zvětšení prostoru a ani žádné finanční úspory by se takovým řešením nedocílilo. Hrabě podle čtvrtého bodu předpokládal, že bude vyzděno pravé kolonádové křídlo na straně k zahradě do výšky 6 stop a na dvorní straně 3 stopy, pak mělo být křídlo zakryto rákosem a měla se k němu navázat vykopaná hlína ze základů. Střechy frontonů (čímž jsou jistě myšleny štíty) měly být chráněny bílým plechem natřeným šedě. Nepochybně ještě nebyl zcela vybudován zahradní portikus, protože instrukce hovoří o tom, že sloupy by měly být až do výše 8 stop vyzděny z kamene, dále jen z cihel, ale pod hlavicemi 2 stopy opět z kamene. Přijat byl také pozměňující návrh J. Ph. Joendla, podle něhož mělo být balustrové kamenné zábradlí odlehčeno a nahrazeno železným zábradlím; tím by se ušetřilo i na finančních výdajích. Zajímavá je poznámka, že žaluzie mají být jen na zahradní straně a na stejné straně také dvojitá okna, ale jen na levém křídle. Je tak patrné, že již od počátku byla některá okna zámku vybavena dvojitými okny, případně žaluziemi.

Pozoruhodná je poznámka, že některé sporné záležitosti měl posoudit vídeňský dvorní architekt Alois Pichl (* 1782 Milán, + 19. 5. 1856 Leopoldstadt), který na zaslané dotazy odpověděl v květnu roku 1816. Lze jen hypoteticky předpokládat, že Ch. F. Schuricht se pro zaneprázdnění vzdal další spolupráce, patrně s odůvodněním, že ve své nové funkci vrchního zemského architekta, do níž byl jmenován v roce 1816, má ještě méně času. Vídeňský architekt se pak vyjádřil ke stavbě kopule bez pilířů, kterou na začátku roku Joendl nedoporučoval. Pichl naopak tvrdil, že kopule by mohla být opřena do zdí aniž by spočívala na sloupech a vystupovala nad střechu, ale musí být udělána jen pomocí dřevěné konstrukce nikoliv zděné. Vídeňský architekt rovněž zhotovil plán na vytápění kulatého sálu a jeho výzdoby pomocí 16 malých sloupů při nikách a dveřích. Kopule měla být oddělena průběžnou římsou *jako patkou oblouků* a měla mít lucernu, jejíž světlost odpovídala čtvrtině průměru kopule. Dále navrhoval do vestibulu čtyři vázy na podstavcích, ale jedna z těchto dekorací měla zároveň sloužit jako kamna. Zabýval se rovněž proporcemi kruhového sálu, kde navrhoval běžný poměr šířky k výšce 4:3, kopule pak měla být přesně polokruhová, jak ukazuje návrh poměru 2:4. Vyjádřil se rovněž k úpravě knihovny, kde se měla kopule rovněž položit na obvodové zdi a volné sloupy měly být využity jen k vynesení konstrukce galerie, přičemž mezi knihovními

skříňněmi měly být vyzděny nosné piliře. Nejasná je poznámka o architrákových „obloucích“, kde měly být cihly ve tvaru „klenáků“. Joendl proti tomu doporučoval dvě řady sloupů, iónské a korintské, takže knihovna by byla rozdělena do dvou podlaží. Ve spodní etáži by byly „hladce vyzděné“ patky, v horním pak sloupy bez patek a s kanelováním. Dřevěná podlaha galerie měla probíhat 9 stop nad podlahou knihovny a tato podlaha by odpovídala výšce iónského kladí dolní etáže. Zábradlí by pak bylo nepochybně kovové, protože se mluví o „arabeskovém“ zábradlí vysokém 3 stopy. Ve vedlejších sálech byly doporučovány stejné iónské sloupy (ÚDU, Poznámky, fol. 82v–83v, arch. 7).

Práce v roce 1816, při nichž se počet zedníků pohyboval mezi 11 až 15, se týkaly vlastně všech částí zámku. Z počátku roku byla navržena na klenbu sklepního prostoru pod kruhovým sálem suť, uklizen byl stavební kámen z hlavní budovy a přemístěn na stavbu knihovny v bočním pavilonu. V corps-de-logis se osazovaly stropnice, dělaly se podlahy, osazovaly se kamenické detaily, a to jak hrubé (schodištní stupně, podokenní římsy, soklové římsy), tak různé konzoly a římsové desky, současně se sestavovaly sloupy portiku obráceného do zahrady, které nakonec byly doplněny o velké hlavice. Intenzivní práce se ovšem týkaly i levého kolonádového křídla, kde se dokončovala korunní římsa, včetně triglyfů, zmíněn i jakýsi „vlys se zvonky“, který nelze identifikovat (snad listovec?). Byla dotvářena kvadratická bosáž, dokončovány byly oba (?) střední štíty (frontony). Již byla dokonce omítána kolonádová chodba. Pokračovalo se také v pracích na protilehlém křídle, kde se kopaly základy a vyzdívaly se hlavní zdi až do kordonové výše, ale patrně jen při hlavní budově. Současně se také kopaly základy a vyzdívaly zdi knihovního pavilonu, které byly provedeny do výšky soklu. Joendl pak během roku předložil několik možností, jak by se daly spojit kolonádová nižší křídla s hlavní budovou a bočními pavilony. V zásadě existovaly tři možnosti, buď přímého napojení sedlové střechy, nebo pomocí valby a úžlabí, nebo pomocí valby a úseku ploché střechy. Definitivně však nebylo nic zatím rozhodnuto. V roce 1816 také došlo k uzavření kutnohorského lomu, kde byly vylámany kvádry velkého schodiště, ale současně byla otevřena řada dalších lomů na kámen u Zábofi a na cestě směrem k Týnici.

Stavbičky v parku se týká údaj z roku 1816, kde se hovoří o pokrytí pavilonu u mostku přes kačinský kanál plechem, zmiňuje se také čtvero „arabesek“, které zhotovil kolínský sochař V. Čejka do štítu, jež patrně vytvořil i 8 trojúhelných faset k soklům a dále ještě čtyři hlavice (ÚSchV, kart. 168).

V roce 1817 bylo v dubnu dokončeno hlavní a pilířové schodiště u vestibulu, v červenci pak sloupy zahradního průčelí u hlavní budovy, přitom ovšem došlo k malé nehodě při vytahování jednoho z abaků nad hlavice, deska praskla, ale naštěstí se nezřítila a nikoho nezranila. Při dalším osazování se měly abaky stáhnout kovovými tyčemi. Z října 1817 pochází rozhodnutí zřídit v pavilonu byt knihovníka. Pravé křídlo hlavní budovy bylo již natolik dokončené, že zde chomutovský malíř Friedrich provedl výmalbu pokojů, za což dostal zapláceno 676 zl. Zajímavým způsobem pak bylo řešeno zhotovení okenních konstrukcí a dveří. Od každého typu měla být zadána výroba pražskému dvornímu truhláři, ale protože byl příliš drahý, měly být všechny další dveře a okna stejného typu zadána místním venkovským truhlářům. Patrně pro vysokou cenu byla v tomto roce zavržena myšlenka na zhotovení okenních rámců pro světlíky do suterénu ze železa (ÚDU, Poznámky, fol. 83v–84, arch. 7).

Počet pracujících zedníků se také v roce 1817 pohyboval kolem 14, kdežto přidavačů bylo jen 10. Dokončovalo se hlavní schodiště v corps-de-logis, tehdy

dovedené „pod střechu“, i když ve skutečnosti na půdu nevede. „Výkazy“ zmiňují vyklenutí dvou nik, provedené v této době. Pracovalo se na štitech portiků a jejich kamenických detailech, a to především na štítu obráceného do zahrady. Zmíněn je štukatérský tovaryš Jan Sudek, který prováděl rozety a lišty; pracoval rovněž na pravém kolonádovém křídle. V horním polopatru hlavní budovy se vyzdívaly hrázděné konstrukce příček. Nad pokojem vrátného byly zřízeny nové schody, změněna klenba a dvoje dveře při ní. Práce na druhém levém křídle a pavilonu knihovny ovšem nepokračovaly tak rychle, jak se předpokládalo. Pokračovalo se tak s výkopovými pracemi v suterénních konírnách a jen zčásti došlo ke zvýšení nosných zdí. Kupodivu však v tomto roce došlo i k zahájení výkopu základů pod druhým pavilonem s kaplí. Opět i v tomto roce došlo k otevření nového lomu na panství Červené Pečky. Lom na pískovec byl otevřen mezi vesnicí Hnanicí a Ratboří. Osvědčený kameník Novák zde vytvářel desky hlavní římsy (ÚSchV, kart. 40).

V roce 1818 byl údajně zamítnut návrh J. Ph. Joendla dát k zahradnímu portiku mřížové zábradlí na místo – a zde je poněkud nezřetelná formulace, v níž se hovoří o „předsunutí, které by podle Joendla zakrylo patky sloupů“. Konečně vypracovaný rozpočet na truhlářské práce, který dosáhl 11.325 zlatých ukázal, že pro vysoké náklady bude muset být práce rozvržena do několika let. V tomto roce byla také doporučena šířka křídel dveří, jež neměla přesáhnout tloušťku zdí, aby se mohla otevírat dovnitř, aniž by zeď přesahovala. Všechna kování k oknům i dveřím se měla objednat ve Vídni. Dórské sloupy u pavilonu s knihovnou byly vytvořeny ze tří kamenných bloků vysokých 15 stop. Jednotlivé tambury měly být spojeny „kramlemi“. Pokračovala také vnitřní výzdoba hlavní budovy, kde pracovali dva pražští malíři – Hans Filz a Antonín Wild, kteří již mohli být ubytováni přímo na zámku. Do Nových Dvůrů tak byly z Vídně zaslány hlavice ze sádry, které měly nejdříve posloužit při oslavách arcivévodkyně Leopoldiny a brazilského císaře Dona Pedra, pak měly vytvářet hlavice knihovních sloupů. Také byl pro zvýšenou bezpečnost vytvořen systém, který dokázal fixovat zavřené žaluzie v noci a v nepřítomnosti panstva. V zimě ovšem měly být žaluzie zaměněny za pevné okenice.

Ještě v roce 1818 se stále uvažovalo o možnosti výstavby dvou proti sobě ležících volných pavilonů, které by stály proti pavilonu knihovny a kaple. Jejich definitivní rozvrh však nebyl ještě vyřešen, jak vyplývá ze skutečnosti, že tyto pavilony měly být dlouhé 12 až 14 sáhů. Sloužit měly k ubytování, měly zde být zařízené stáje a také kůlna, aniž je řečeno zda byla určena pro vozy (ÚDU, Poznámky, fol. 84v–85, arch 7,8).

Jestliže v předešlých letech se pro zámek objevoval výraz zámek Husa, ve „Výkazech“ za rok 1818 se hovoří o sloupovém zámku či hradu. Toho roku se platilo za 17 zedníků. Kopaly se základy pavilonu s kaplí, v protilehlém pavilonu se stále pracovalo na hlavních zdech, budovaly se meziokenní pilíře a vytvářely záklenky oken. Hovoří se o vyzdívání sklepa, příček knihovnickova bytu, sestavení 28 sloupů a schodů se středním vřetenem. Pokračovaly také práce na pravém kolonádovém křídle, kde se zdíly nejen hlavní zdi, ale také střední průchod. Na hlavní budově se již dokončoval vstupní dvorní portikus, jehož horní část byla stahována železnými táhly v počtu 42 a k tomu ještě 48 kramlemi. Pracovalo se také v interiérech, kde už probíhaly poslední práce – jednotlivé komnaty byly omítány, pokládaly se podlahy. V kulatém sále byly dokončeny dvě niky, stěny pročlenilo osm lisen. V hlavním sále se hovoří o zaklenutí vchodů. Štukatér Sudek objednal u Müllera 55 rozet s průměrem 14 palců, 10 větších o dva palce a 5 takřka dvojnásobných, s průměrem 24 palce. Jako prefabrikát byly objednány i „vlnovkové lišty“ a 20 stop oblounu s „hadími oky“. Hraběti se ovšem vůbec nezdály štukové dekorace na stropě chodby pravého

kolonádového křídla, přišly mu příliš hranaté a masívní, takže štukatér byl donucen je odstranit a vytvořit nové (ÚSchV, kart. 40).

Hlavní budova – corps-de-logis byla v roce 1819 před dokončením, protože se tehdy již pokládaly parkety v appartementech, dokončeny byly také „obě“ kopule, patrně ta v kruhovém sále hlavní budovy a rovněž v knihovním pavilonu. 5. dubna se hravě obrátil na pražského profesora a také prvního ředitele pražské Akademie, malíře Josef Berglera (1753–1829), aby navrhnul pro tympanon dvorního štítu místo původně navrhovaného Olympu (patrně shromáždění olympských bohů), něco více odpovídající (ale podobného námětu) charakteru venkovského zámku. Také pro kulatý sál měl navrhnout sochy Baccha, Ganymeda, Pomony a Ceres nebo Hébé na 9 stop vysoké postamenty, dále pro 8 výplní basreliéfy géniů či dětských postavíček. Sochař Václav Prachner (1784–1832), tehdy nejvíce vyhledávaný sochař často pracující právě podle návrhů Berglerových, se ale zdráhal pro nedostatek času. Proto byl Bergler požádán, zda by nedoporučil jiného sochaře, nebo zda by tympanony nebylo možné vymalovat technikou al fresco, ale co nejrychleji, protože zde stojí lešení, čehož je třeba využít. 5. dubna se hrabě obrátil i na J. Ph. Joendla, aby vypracoval návrh dlažby pro knihovnu.

V červenci se osazovaly dva sloupy v jídelně, která byla dekorována, stejně jako hraběcí pokoj, malířem Pilzem (Piltzem, Filzem). Následného měsíce dělníci usazovali sloupy v knihovně, ale stavbyvedoucí Moser prokázal svou nevelkou profesionalitu a nechal sloupy umístit do polohy, která od středu sálu ustupovala o polovinu modulu, čímž by zmenšil galerii. Na oplechování kopule knihovního sálu se ukázala být nejvýhodnější nabídka Josefa Homíka z Jičína, který byl pracemi pověřen. U dnes neznámého sochaře Augusta Elsnera ze Starého Města pražského byla objednána 7 a 1/2 stopy vysoká socha Diany. Byl patrně dokončen detailní projekt kaple, definitivně zřejmě tehdy dokončený, včetně zařízení. Z popisu vyplývá, že zde měl být kromě hlavního oltáře ještě další postranní oltář po pravé straně (není uvedeno patrocinium), vlevo měla stát na dvou stupních křtitelnice, na stěně velký obraz Křest Krista. V nikách po obou stranách vstupu měla stát vždy jedna zpovědnice. Vpravo (což není obvyklé postavení) měla být i kazatelna, hned vedle sakristie a nad ní depositoryum. Na protější straně měla být oratoř ve dvou etážích. V kostele měly být pilastry opatřeny korintskými hlavicemi, které měly nést bohatě vyvinuté kladí. Strop měl být v presbytáři opatřen polygonální (nepravou) zrcadlovou klenbou, provedenou nepochybně dřevěnými ramenaty, naproti hlavní prostor měl být ukončen kopulí s lucernou. Směrem do dvora se měl umístit do středního okna (posléze změněno a dáno do tympanonu) hodinový ciferník, do levého zvonek, do pravého dva hodinové cimbály za lehkými žaluziemi (zde je popis značně nejasný). Současně bylo jistě řešeno i navazující divadlo. Parter divadla byl přístupný z nádvorní strany kolonádou (po pravé straně), z parteru měly vést schody na obě galerie. V parteru se počítalo se 6 lavicemi, z nichž každá měla pojmut 16 diváků. Popis se zmiňuje o druhém parteru, který byl nepochybně menší a počítal s uspořádáním jen pro 50 osob. Galerie měly pojmut obdobný počet diváků jako parter, maximální kapacita divadla pak počítala s 246 sedadly, ale ještě asi tak 60 diváků mohlo při představení stát. Parter měl mít možnost vytápění, ve stropě měl být větrací otvor. Podlaha parteru byla zešíkmená, k jevišti klesala o 6 palců a ke druhému parteru stoupala také o 6 palců, takže v délce tří sáhů má spád 1 stopy (12 palců). Zadní parter ležel o 6 stop výše než větší přední parter. Orchestřiště bylo oble vyduté směrem k parteru, počítalo se zde s možností usazení 18 hudebníků v jedné řadě. Vcházelo se do něho z chodby po levé straně, proti parteru bylo orchestřiště ale sníženo jen o 1 stopu. Naopak jeviště bylo nad parterem vyvýšeno o 3 stopy a 6 palců,

mělo mít hloubku 5 sáhů a mělo lehce stoupat dozadu o 1 stopu. Jevišťe se obracelo do hlediště otvorem 21 stop širokým a 16 stop vysokým. Bylo zde k dispozici 9 druhů kulís. Na jevišťe se dalo vstoupit zvenčí, ale i z chodby. Dvě k jevišti přiléhající místnosti měly samostatné vchody, mimo tyto místnosti byly v patře ještě další dvě, které sloužily jako šatny nebo komory. Pod jevištěm byl prázdný prostor, z něhož se dalo vejít do orchestřiště. K roku 1819 se váže ještě jedna zajímavá poznámka, která dokládá, že Joendlovy návrhy schodištních litinových zábradlí byly v prosinci roku 1819 objednány ve známých hořovických slévárnách (ÚDU, Poznámky, fol. 85v–88, arch 8,9).

Položky na výdejích na stavbu ukazují, že v roce 1819 se pracovalo také na vedlejších budovách a nejen na zámku, ale rovněž v zámeckém parku. Zachyceny jsou náklady většinou na 17 zedníků a 8 až 14 přidavačů. Hloubila se tehdy studna, na které pracoval horník Matěj Šejbl z Kaňku u Kutné Hory, který pomocí střešního prachu měl ve skále poblíž pavilonů s kaplí (tedy v dnešní pozici) vytvořit studnu 10 sáhů a 2 stopy hlubokou. Štukatér Sudek zdobil jakési postamenty u můstku v parku podlouhlými rozetami.

Na vlastním zámku se vyzdívaly hrázděné konstrukce příček cihlami, v kruhovém sále se na trny nasazoval architráv, podobně také ve velké jídelně. V horním patře je zmíněno dláždění chodeb kamenem, který byl těžen u Svaté Kateřiny. Půda se dláždila slínovými deskami, pokládanými na prkna. Kameníci pokračovali na detailech u obou portiků a na klenutí oblouků pod nimi. Tato poněkud nejasná poznámka se patrně týkala malých portiků na zahradním průčelí obou kolonádových křídél, kde jediné jsou kamenné oblouky nad vchodem. Podobně těžko lze lokalizovat komín, který byl zbořen u některého ze zahradních portiků a vyzděn na jeho místě nový. Navíc opět trochu nezřetelně *se dvěma pasy až u hřebene střechy*. Ve velké zimní jídelně byl orákosován a omítnut průvlak.

Až koncem srpna roku 1819 byla vytvořena nepravá dřevěná kopule sálu, která byla pobita plechem, což provedl jičínský klempíř Josef Horník. Současně také pobíl plechem štít zahradního portiku. Došlo ke změně dispozice hraběcí ložnice, kde byla vybourána zeď alkovny a v hraběcím pokoji byl *orákosován architráv*, tedy patrně spíše vytažen či osazen architráv. Naplno se pracovalo v knihovním pavilonu, v němž bylo vyzděno 8 sloupů, vyvedena a zřejmě omítnuta byla i hlavní zeď na dvorní straně až k římse, hotovy byly také již zmíněné *starodórské sloupy* a 2 velké sloupy u dělicí zdi. Naproti tomu u protilehlého pavilonu kaple práce nepokročily za zdění základů, navíc část vyzděná již předešlého roku byla zřejmě chybně založena, takže muselo dojít k jejímu přezdění. Důvodem ovšem mohla být i drobná změna dispozice kaple (ÚSchV, kart. 40).

Účetní výkazy od poloviny následujícího roku 1820 vedla chotkovská správa jiným způsobem, takže tento pramen pro poznání stavebního vývoje zámku končí. Je ovšem jasné, že s dokončující stavbou se opět počet dělníků zvýšil, takže je placeno 19 zedníků a 21 pomocníků. V prvním pololetí se pracovalo především v knihovním pavilonu, kde se zdíla kruhová zeď hlavního sálu, ale také vedlejší zdi archivu a bytu knihovníka, pracovalo se rovněž na vnějších fasádách, kde je zmíněna práce na římсах a na štítech, pavilon byl již tehdy chráněn střechou, protože tesaři již v prvním pololetí vážili krov. Dokončovalo se ovšem i vybavení hraběcích pokojů v hlavní budově, kde se na zdi lepily papíry pod tapety, nazývanými špalíry (ÚSchV, kart. 40).

Zřízením samostatné stavební pokladny se samostatným deníkem, jehož zápisy nejsou k dispozici, dokumentují závěrečnou fázi výstavby jen *Poznámky*. Na jaře roku 1820 jsou zmiňovány tlakové stroje, jež byly schopné vytlačit vodu i do

horního podlaží zámku. Uvažovalo se rovněž o zvýšenou bezpečnost knihovních prostor s tím, že okenní žaluzie navíc budou zpevněny železnými tyčemi, nebo mezi okno a žaluzie bude ještě vložena mřížová konstrukce. 19. dubna 1820 byly definitivně hotovy všechny zdi a stropy, položeny dlažby v kuchyni hlavního křídla, současně byla dokončena dvojice schodišť v knihovním pavilonu. 15. května stejného roku schválil hrabě rozpočet vídeňského sochaře Schrotha, který požadoval 200 zlatých konvenční měny za basreliéf se sedmi postavami do tympanonu štítu, který byl vysoký 10 stop a dlouhý 10 sáhů. Menší byl jeho požadavek na sochařskou výzdobu druhého tympanonu, kde mělo být jen 5 postav a tympanon měl rozměry 7 stop výšky a 5 sáhů délky. Podle rozměrů se tak výzdoba týkala zahradního tympanonu na hlavní budově a dvorního štítu na bočním (knihovním) pavilonu. Druhý štít, obracející se k lesu, byl dokončen v červnu, ale ten neměl obsahovat figurální výzdobu.

Zmíněný vídeňský sochař ale narozený v Pešti, Jakob Schroth (1773–22. 2. 1831 Vídeň), skutečně také na Kačinu 23. července 1820 dorazil spolu se svým pomocníkem Herzogem a hned po dvou dnech zahájili práce, a to nejdříve na zahradním štítu hlavní budovy. Sochař Schroth vypracoval pro dvorní tympanon vlastní návrh, kde ústřední postavou byl Jupiter, po jehož pravici hodlal zobrazit Apollona, představujícího vědu a umění, Venuše s Lunou měla pak dokládat harmonické tóny věčné síly. Na stejné straně pak ještě chtěl zobrazit Amora a Psýché, kteří svým polibkem vyjadřují nebeskou lásku. Na opačné straně od ústřední postavy byla zobrazena Cybelé, matka bohů, označená jako bohyně země odevzdávající své žezlo. Za ní je postavu času, vyjadřující jeho plynutí. Tento jeho rozvrh se ale hraběti nelíbil, takže sochař byl vyzván, aby pracoval podle Berglerova náčrtku, který profesor dodal 13. července. Ústřední postavou zde byl genius bohatství (Wohlhabenheit). Vídeňský sochař měl kromě výzdoby tympanonů provést ještě dvě hlavice u dvorního portálu. Práce na tympanonu knihovního pavilonu dokončil a 16. srpna odecestoval zpět do Vídně s tím, že zadání na výzdobu tympanonu hlavní budovy je velmi náročné.

Jak stavba pomalu šla ke svému závěru, znovu byla oživena diskuse ohledně krytiny. Nakonec bylo rozhodnuto, že oplechovány budou jen štíty, pochopitelně všechna úžlabí a také konce střech nad korunní římsou, střechy jinak měly dostat pruskou taškovou krytinu, kterou navrhoval již Schuricht (UDU, Poznámky, fol. 89, 89v, arch 10). Pozinkovaný plech, který se 2. října zkoušel na střeše archivu (knihovního pavilonu), nebyl shledán vhodným. Ve stejném měsíci pak osmého dne dokončil knihařský tovaryš Beránek (spolu s místním učitelem Rennerem, který patrně připravil text či typ písma) nápis ve vlysu hlavního portiku. Poté, co štukatér Sudek natřel basreliéf a hlavice bylo rozebrána lešení u portiku hlavní budovy. V té době byly osazeny hlavní dveře i do bočních pavilonů, které vytvořil pražský truhlář Fränzel. Znovu se koncem roku rozhodovalo o spojení střechy kolonádových křídel se sousedními stavbami a opět se Joendl pokoušel prosadit nejjednodušší řešení, při kterém by sedlové střechy byly přímo spojeny s vyššími sousedními stavbami. Opět byl ale neúspěšný. Joendl rovněž 15. října navrhoval, aby nad starodórkým portikem u bočních pavilonů nebyl fronton (štít), kterých je na stavbě dost, ale aby se zde objevila odstupňovaná atika. Navrhoval ji trojstupňovou, ale ani s tímto návrhem neuspěl, takže se vrátil ke štítu. Neuspěl ani se svým návrhem, aby dva dřevěné sloupy před jídelnou byly opatřeny řádnou (či spíše řádovou) patkou a dokonce i plinthem. Bylo rozhodnuto vytvořit zde jen obloun.

Na podzim mělo ještě dojít k zaklenutí horního archivu a podesty schodiště k němu, také knihovnickovy kuchyně a prostoru vedle sálu. Rákosový strop měla

dostat i kopule knihovny. U levého kolonádového křídla mělo pokračovat vztyčování krovu a jeho prozatímního krytí šindelem. Hraběti se podařilo získat 588 mramorových dlaždic z vyhořelého zámku v Bělušicích, který byl v té době bourán. Tyto dlaždice pak posloužily jako podlaha ve vestibulu a v presbyteriu kaple. Se zmíněného zámku byly také převezeny nepoškozené parkety (ÚDU, Poznámky, fol. 90–90v, arch 7,8).

V květnu roku 1821 bylo přikázáno provést lucerny v obou kruhových sálech z kovářského železa ze dvou překrývajících se skleněných tabulí. Zjara příštího roku 1822 se měly sály „mramorovat“. Velký taneční sál měly osvětlovat 2 velká prosklená okna ve střeše, ale toto řešení Joendl odmítl. Podle jeho návrhu bylo schváleno, aby štukatér Müller vytvořil hlavu Apollona s vyzařujícími paprsky, dále nárožní ozdoby u knihovního pavilonu, supraporty a arabesky ve vnějších chodbách kolonádového křídla. U zahradního portiku pak měl vytvořit složitější arabesku. Do tympanonu knihovního pavilonu, který se obrací k lesu a podobném u divadelního pavilonu, který se obrací ke skleníku, měl štukatér vytvořit „trofeje“, ukazující na vědu, umění a divadlo. Již zmíněný malíř Pilz (zde jako Filz) měl vymalovat vestibul, stěny (špalety) v jídelně a měl rovněž natřít všechny dveře a okna (ÚDU, Poznámky, fol. 91, arch 11). Pokračovalo se na zdění pavilonů s kaplí a divadlem, jehož obvodové stěny byly v červnu roku 1821 vyzděny do poloviny soklů. Zajímavá je také poznámka, z níž je patrné, jakým způsobem měla být na zámku vyvedena voda. Na půdě měly být umístěny čtyři dřevěné kádě, do kterých se ručně pumpovala voda z Vídně objednaných tlakových pump. Z kádí pak byly zásobovány některé pokoje, *Poznámky* zmiňují také nutnost zřízení výlevky (mramorové) na schodišti (bez uvedení jakého). V červnu byly schváleny dekorace schodištní haly (tzn. hlavního schodiště), takže na podzim mohl štukatér Müller provést výzdobu. Současně pracoval i na znacích osazených na kolonádových křídlech. Ve velkém sále corps-de-logis byl proveden dřevěnými ramenáty strop ve tvaru *zrcadlové klenby* s tím, že zde byly vynechány otvory pro velké kruhové světlíky, zmíněné ale stále diskutované prosklené střechy. Tyto světlíky byly proto rovněž zabetonovány.

Chotkům se nepochybně nakonec podařilo přesvědčit Petra Prachnera, aby pro Kačínu pracoval. V říjnu totiž dodal pro portál knihovny hlavu Apollona, patrně z pálené hlíny, protože se platilo za vlastní hlavu 70 zl. včetně vypálení, které přišlo na 20 zlatých. Do tří výplní na rizalitu (za dórským portikem) knihovny byly J. Ph. Joendlem navrženy kruhové desky, které měly představovat Ježíše, Mojžíše a Sókrata, jež měly doprovázet po stranách jejich charakteristiky. Medailony měl vytvořit štukatér Müller s tím, že vlastní podobizny dodá P. Prachner. Patrně se tyto medailony měly objevit i na pavilonu kaple, kde ovšem Sókrata logicky nahradil sv. Petr. Atmosféru kolem vzniku stavby a neustálým rozmýšlení jednotlivých detailů dobře dokumentuje zpráva, podle níž se rozhodovalo o slepých oknech dvorního portiku. O názor byl tehdy požádán i čtvrtý stavebníkův syn, olomoucký kanovník (a posléze arcibiskup), který logicky a racionálně argumentoval proti oknům u dvorního portiku, protože žaluzie jsou přece nemyslitelné tam, kam vůbec slunce nepřijde. Pokud by zde byla slepá zasklená okna, pak by v létě sklo odráželo světlo a výrazně by kontrastovalo s okny, jež budou kryty žaluziemi. Doporučoval tak pouze neutrální květinové arabesky, protože trofeje se v tympanonech opakují a ke znaku neladí. Vyjadřoval se také k portrétním medailonům u portiků, které sice schvaloval, ale hrubě se mu nelíbil výběr osobností, který byl podle jeho názoru *velmi pohoršlivý*. Ačkoliv byl kněz, tak zcela racionálně navrhoval do medailonů knihovního pavilonu medailony Homéra, Aristotela a Thukydidy, nebo – pokud by se mělo ohlížet na moderní svět – Newtona, Leibnitze a Milтона či jim podobných. Na pavilon s kaplí

pak sv. Pavla, Jana a Petra, Jeronýma nebo Augustina, ale jen potud, pokud zde nebude i vchod do divadla. Do tympanonu, který mu přišel příliš nízký na zobrazení kříže, navrhoval znamení (?) jako ideový protějšek Apollonovy hlavy na knihovním pavilonu. Naproti tomu sám stavebník navrhoval aby ve vlysu knihovního pavilonu bylo možno číst devizu *Scientiarum et honorum artium profectui* nebo *Music et otio* či *Haec studio senectutem oblectat*. Na kapli by pak rád viděl *Pietatis et virtutum incremento* nebo *Deo trino et uno*, případně *Pictas ad omnis utilis* či *Unum solum et necessarium*. Do prostředních polí pak prosazoval alegorické ornamenty nebo pouze jednoduché architektonické členění. V tympanonu kaple by rád viděl Boží oko v paprscích, nebo hlavu anděla, také kříž, přičemž v koutech by měla být posvátná harfa nebo poloviční kříž.

J. Ph. Joendl navrhoval vzor železného zábradlí k visutém schodišti, kde chtěl použít motiv thyrsů s réвовými listy. Tento způsob dekorace byl také schválen, ale pokud by se vyskytly nějaké obtíže měly být listy provedeny z tepaného plechu. U výplní (patrně vlysu) na knihovním pavilonu a na pavilonu s kaplí bylo rozhodnuto o provedení nápisů, ale zřejmě jen na dvorní straně, protože na venkovní byl u pavilonu s kaplí také vchod do divadla a nápis by byl nevhodný. Zde měly být proto jen arabesky. V listopadu pak došlo na odstranění lešení z pavilonu knihovny a zahradního portiku, takže lze předpokládat, že fasády (s výjimkou pravého kolonádového křídla a navazujícího pavilonu) byly již hotovy. Poslední úpravou bylo zřejmě položení zahradního schodiště k zahradnímu portiku. Konečně také 13. listopadu se definitivně rozhodlo o výstavbě suterénních stájí pod pravým kolonádovým křídlem, k němuž měla vést podzemní chodba. Ještě téhož podzimu byly stáje údajně provedeny, což je ale ve skutečnosti nepravděpodobné, takže se zřejmě jednalo jen o výkopové práce. Koncem listopadu strhla vichřice lucerny obou kopulí a poškodila rovněž provizorní šindelové střechy.

Znovu se potvrdila malá schopnost stavbyvedoucího, protože po výstavbě pravého křídla a jeho dotažení ke korunní římsě se zjistilo, že křídlo bylo vystavěno výše, a to poměrně podstatně, proto musela být horní okna v chodbě hlavní budovy v dolní třetině zazděna (ÚDU, Poznámky, fol. 93 a 93v, arch 12).

Zjara roku 1822 zedníci zaklenuli suterénní stáje, dláždili vestibul a dokončeno bylo také předsazené zahradní schodiště u hlavní budovy. Připraveny byly i kamenné desky, kterými mělo být vydlážděno bezprostřední okolí zámku, aby obvodové zdi nevlhly. Během dubna se podařilo dovést z Prahy od kamnáře Hampla celkem 43 kamna.

Nejzávažnější změnou roku 1822 bylo přijetí nového stavebního úředníka, Antona Arche, což se stalo 1. května. Mělo tak dojít k ušetření jednoho místa, protože architekt Arche měl nahradit jak funkci stavebního písaře, tak stavebního kaprála (dozorce). Patrně již před rokem 1822 (nebo dokonce 1821) projektoval Johann Philip Joendl vozovou kolnu nedaleko zámku a jak je v popise uvedeno nedaleko horní nádrže, která sloužila jako koňské brodiště. Na jeho jižní straně měl být vybudován také skleník pro pěstování choulostivějších rostlin. Ke skleníku přiléhal i byt zahradnického tovaryše. Stavba měla podle popisu vyrůstat v zámeckém příkopu (tzn. za tzv. ha-ha systémem), takže myšlenka původně zamýšleného hospodářského dvora byla zamítnuta.

Podle Joendlova návrhy provedl štukatér Müller dvojici váz na kamna v jídelně v ceně 120 zlatých vídeňské měny. Na vnější schodiště pak byly ve slévárnách v Hořovicích objednány železné květinové koše. Plánovaná prkenná podlaha na podestě kamenného vřetenového schodiště (které ovšem není přesně lokalizované) se měla nahradit slínovými (žulovými) deskami. I zde se projevil

nevelké schopnosti políra, protože se hovoří o tom, že stupně schodiště byly špatně propočteny a vyšly zhruba jeden stupeň pod úroveň podlahy. Také sloupky vřetena proti původnímu předpokladu vyšly příliš vzdálené od sebe, takže prostor mezi nimi bude nutné vyplnit „drátěnými“ kříži.

2. května ohlásil Joendl, že bylo dokončení zasklení dvou slepých okenních ostění (o které se dohadovalo již dříve a jeden ze synů stavebníka doporučoval zcela logicky je vůbec nevytvořit) vedle znaku. Zajímavá je zde zmínka o tom, že zeď pod okny byla natřena šedě. Štukatér dokončil římsu a stropní rozety na hlavním schodišti v corps-de-logis. V červenci se rozhodlo o vyhloubení další studně buď někde u vinice nebo u lesíku za Husou, případně poblíž nově budovaného skleníku. Studna měla mít patrně dost velkou kapacitu, protože se uvažovalo o čerpání vody volským potahem. V srpnu se pak u truhláře objednávalo schodiště do knihovny, které mělo být vytvořeno z dubového a olšového dřeva. Ještě nebyly hotovy „starodórské sloupky“, protože z úsporných důvodů bylo rozhodnuto čtyři dolní kameny neprovést z jediného kusu kamene, ale ze tří dílů, poněkud nelogicky svisle řezaných, na zadní straně pak ze dvou dílů mezholezského kamene (ÚDU, Poznámky, fol. 94 a 94v, arch 12).

Do kolonádové chodby pravého křídla byly v prosinci osazeny kamenné desky. Byla také uzavřena smlouva s řezbářem Strachovským, patrně z kutnohorské truhlářské rodiny, který měl vytvořit výzdoby 5 horních světlíků v hlavním sále v celkové hodnotě 190 zlatých. Začalo se rovněž pracovat na zámecké ohradní zdi.

10. ledna 1823 byl architekt Joendl upozorňován na nutnost vytvořit nákresey knihovních skříní. Oboustranné regály měly být chráněny mřížovými dvířky z mosazného drátu, které byly koupeny ze spáleniště paláce prince Andreje Kyriľiče Razumovského ve Vídni. Pocházely by tedy z významné klasicistní vídeňské stavby, kterou nedlouho před nešťastným požárem v Novém roce 1814 postavil významný architekt Louis Montoyer. 11. května přišel pak další příkaz, který stavbu zlevňoval. Místo drahého stucco lustra měly být sloupky v knihovně natřeny jen olejovou barvou s mramorováním. Knihovna měla být zcela dokončena a naplněna knihami, ale znovu byl k nákresey knihovních regálů vyzván již ne Joendl, ale Antonín Arche. Jakým způsobem se šetřilo naznačuje i příkaz, podle něhož se pod skříněmi nemělo používat mramorové, ale jen cihelné dlažby.

Počítalo se, že v létě již bude zámek obyvatelný, i když stále nebude dokončený. Proto také 18. dubna stavebník vydal příkaz, aby byly zařízeny obytné místnosti a kuchyně, provizorně pak nainstalovat oltář v hostinském pokoji, který by tak posloužil jako domácí kaple, než bude dokončen zámecký kostel. Myslelo se rovněž na osvětlení dvora, které mělo být provedeno 8 tyčemi vysokými 10 stop a opatřenými nepochybně zasklenými lucernami.

12. dubna si J. Ph. Joendl stěžoval na potíže, které měl s druhým architektem, Antonem Arche, který chtěl nechat vyrobit jiné visuté schody, než které navrhl Joendl. Joendl se bránil tím, že truhlář Hus, který byl pověřen výrobou, shledal jeho schody dostatečně široké a také vyrobitelné. Arche navrhoval rovněž do pavilonu kaple trojramenné schody, což Joendl považoval za zastaralé a zbytečně nákladné. Rozpory mezi oběma architekty byly zřejmě velké, Joendl si dále stěžoval, že Arche vytváří rozpočty bez plánů, což nemá žádnou cenu, takže je nakonec musí Joendl znovu vypracovávat.

Z dubna 1824 pochází hlášení Archeho, že řezby pro rámy světlíků kutnohorského truhláře Strachovského nejsou ještě hotové a předložené vzorky byly podle jeho zdání velmi špatné. Joendl by měl práce objednat v Praze u Schumanna za 200 zl. Dále se Arche vyjádřil ke knihovním skříním, které podle předešlého návrhu

měly mít police vytvořené z dýhovaného dřeva (mahagonem nebo třešní) nasycenou olejovou politurou. To podle Archeho knihám škodí, proto doporučoval na police jen měkké dřevo, přelepené papírem s kresbou příslušného (patrně mahagonového) dřeva. Poslední prací tohoto roku byla výmalba stropů obou sálů (ÚDU, Poznámky, fol. 96 a 96v, arch 13).

Stavbyvedoucí Moser pak svou neobratnost završil 9. září pádem ze tří sáhy vysokého lešení u kaple, přičemž se těžce zranil a ke stavbě již posléze nenastoupil. Příštího roku 1824 před 27. březnem ostatně zemřel. V září probíhalo také stěhování nábytku z „anglického“ a „švýcarského“ domku v lesíku Sidonie do zámeckých komnat. Se zobytněním zámku souvisí dále příkaz, aby ve vinném sklepě byla oddělena příčkou improvizovaná lednice pro skladování piva (ÚDU, Poznámky, fol. 96v, arch 13).

Úspory na stavbě vedly také k příkazu, aby postranní stěny knihovních skříní, které budou krýt pilastry a nebudou vidět, byly vytvořeny jen z obyčejných prken, navíc měly být udělány zadní stěny jen v dolní části skříní (pro zemní vlhkost), jinak se měla stěna za regály potáhnout namodralým papírem. Koncem dubna následujícího roku byl skutečně dodán tapetovací papír do knihovny. Neměla být vytvořena dvířka, jež by zakrývala folianty. Protože sloupy v sále byly založeny a umístěny chybně, bylo třeba zhotovit různé knihovní skříně, tedy patrně v různých hloubkách, aby jejich čela probíhala souběžně se sloupy. Takové řešení přišlo Joendlovi příliš náročné a navrhoval vytvořit knihovní skříně všechny stejné, jen jinak položit dlažbu. Nakonec ale byla dána přednost výrobě nestejných regálů. Podle pokynů mělo dojít k pobití dveří na galerii a do archivu plechem.

Od konce srpna až do konce listopadu skutečně také stavebník Jan Rudolf Chotek na zámku pobýval, hovoří se přitom o řadě slavností, zmíněny jsou mimo jiné rovněž plavby po Mikulášském rybníku. Po odjezdu hraběte se pracovalo na dlažbách na půdě a také na zámeckém příkopu (ÚDU, Poznámky, fol. 97, arch 14).

Podle staršího rozhodnutí se v roce 1824 hloubila studna u skleníku, aby byl zásobován horní vodní stroj. Pro tvrdost horniny musela se pracovat se stělným prachem. Štukatéru Sudkovi se podařilo vytvořit z umělého mramoru hlavici v knihovně. Rozhodovalo se o barevnosti takové hlavice, která by měla být buď světle šedá s jemnými modrými žilkami nebo nažloutlá s bílými žilkami. V této době vyhotovil Antonín Arche 14 plánů zámku, včetně 3 půdorysů, dvou celkových pohledů hlavní budovy, dvou pohledů na kolonády s pavilony. Dále vyhotovil několik řezů a boční pohled, také řezy sálů, podélné řezy knihovny a kaple, 2 perspektivní pohledy a nakonec i situaci celého areálu. Tyto kresby měly být převedeny do měditisku, které by vytvářely reprezentativní publikaci o zámku.

27. března 1824 byl dokončen již krov pavilonu s kaplí, který tak mohl být rozebrán a vytažen na stavbu (ÚDU, Poznámky, fol. 97v). Na jaře proběhla výstavba dělicí zdi mezi divadlem a kaplí, dokončena byla dlažba v kolonádové chodbě ze slánových desek. V knihovně byla vybudována vnitřní římsa a architekt Joendl vybral podle vzorků z hořovických sléváren typ zábradlí. Rozhodovalo se o bezpečnostních mřížích v oknech knihovny, kde mezi okna a žaluzie měly být vsunuty několik středních tyčí. Pracovalo se také na vedlejších stavbách, zprávy hovoří o zdění hlavní zdi skleníku a kolny pro vozy. Druhá studna, která se hloubila u skleníku v šířce 14 stop ukázala již v hloubce 7 sáhů a dvou stop dostačují množství vody. Poslední instrukcí hraběte Jana Rudolfa Chotka byl požadavek vyzdít v kapli místo navržených pilastrů polosloupy. To ale již nebylo uskutečněno, jistě také proto, že hrabě 26. srpna 1824 zemřel (ÚDU, Poznámky, fol. 98).

Po smrti hraběte vedl stavbu Anton Arche stále ještě s 10 zedníky, třemi učedníky a 8 přidavači. Dokončoval se skleník a vozová kolna, nadále se vyzdívala stále nedokončená kaple, dlážděna byla půda topinkami a hloubil se rozsáhlý příkop kolem zámku. Nadále se také pracovalo na knihovních skříních. Architekt Arche vypracoval a 18. září 1824 předložil stavební program pro následující rok. Podle něho se již měla zaklenout zámecká kaple, instalovat knihovní skříně, dodělat chybějící okna a dveře, dokončit dlažbu půdy, dokončit pravé kolonádové křídlo, v němž měla být instalována kamna, zasklena okna a položena slínová podlaha. V neposlední řadě mělo být rovněž dokončeno posledních 61 sáhů zámeckého příkopu (ÚDU, Poznámky, fol. 98v a 99, arch 15). Tyto práce však byly 21. října 1824 zastaveny poručíkem nezletilého dědice Jindřicha Chotka, hrabětem Hoyosem s tím, že o pokračování stavby se rozhodne až s dovršením zletilosti následníka. Provedou se jen nejnutnější práce zvláště na zastřešení, aby stavba neutrpěla. Otvory, které ještě neměly dodělané konstrukce bylo třeba zašalovat, také většina zaměstnanců měla být propuštěna. Nakonec se tak dokončovaly pouze střechy, k čemuž získal 27. dubna 1825 souhlas Anton Arche. Bylo povoleno dokončit střechy a jejich oplechování, také se mělo dokončit vydláždění půdy a vyzdění druhé studny. Dveře a okna vedoucí do kaple měla být uzavřena cihelnými výplněmi. Výdaje na zámek pak měsíčně neměly přesáhnout 20 zlatých (ÚDU, Poznámky, fol. 99v, arch 100).

Poprvé se v roce 1826 objevuje pojmenování zámku „kačinský“. Tehdy sem byla přivezena sada knih, které byly uloženy ve dvou prostorech vedle kávové kuchyně. V roce 1827 musela být vyměněna krytina z pozinkovaného plechu za obyčejný plech. Anton Arche, který vykonával funkci správce, se ubytoval v jižním kolonádovém křídle. Bylo také dokončeno položení podokapní dlažby kolem zámku z desek, dovezených z Kutné Hory. Dále bylo dokončeno vedlejší schodiště v hlavní budově. V roce 1828 truhlárna začala opět pracovat na žaluziích a dveřích pro pavilon kaple. Definitivně byl dokončen rovněž zámecký příkop a proveden plaňkový plot. Došlo k omítnutí kulatého sálu a „vyšpicování“ 8 výplní (ÚDU, Poznámky, fol. 100). Při vichřici, která se 19. prosince 1828 strhla v Kačíně, byla utržena polovina střechy zahradního portálu a vržena na střechu hlavní budovy. Arche příčinu viděl v nedbalém přibití fošen, na které byl plech položen, k trámům střechy. Současně opět navrhoval glazovanou krytinu, ale byl opět odmítnut, především asi zásluhou vysoké ceny takové krytiny. V roce 1829 byla dokončena druhá studna a po osazení oken a dveří byl také omítnut pavilón s kaplí.

V roce 1830 se podařilo dokončit i stavbu vozové kolny a rozhodovalo se o definitivní krytině na zámku. Nakonec byl schválen Archeho návrh na dvojitou šindelovou krytinu, která bude napuštěna dehtovou fermeží. Pro velké finanční náklady (celkem 2.829 zlatých) měly být práce provedeny ve třech po sobě jdoucích stavebních sezónách (ÚDU, Poznámky, fol. 101, arch 16).

4. února 1830 navrhnul výmalbu hlavního sálu, která měla být provedena v základním světle šedém tónu, boční stěny měly mít lila mramorové tónování. Dveře a okna měla být natřena na bílo, s tím, že rozety a hlavice budou pozlaceny. Ostatní ozdoby se měly vymalovat zlatě a šedě. Hlavní římsa měla být provedena ze štukatérské sádky. Koncem stejného roku, 19. října, poslal J. Ph. Joendl na vyžádání novodvorské panské kanceláře návrh na dokončení knihovny. Dlažba měla být provedena již podle předložených nákrešů kameníkem Novákem; kámen z černého a bílého slínu byl již připraven. Skříně měl provést truhlář Hus. Sloupy ze dřeva pak Joendl doporučil napustit horkým olejem a potom natřikrát natřít bílou fermeží. Viditelné stěny nad skříněmi, arkádová chodba a strop měly být vymalovány ve dvou odstínech šedé, naproti tomu nečleněná římsa měla zůstat bílá jako sloupy. Podlahu

galerie měly tvořit parkety a mezi sloupky se mělo osadit zábradlí z leštěného dřeva, nahoře upevněné do zapuštěné kovové tyče a dole do soklů. Sloupy měly být završeny sádrovými 15 palců vysokými hlavicemi (již připravenými) a abakovými deskami o hraně 22 palců. Hlavní římsa probíhající pod kopulí měla mít sádrové lišty. Také kopule měla dostat nátěr ve dvou odstínech šedé (ÚDU, Poznámky, fol. 102v a 103).

Následujícího roku 1831 byl dokončen skleník, provizorní střechu na hlavní budově začala nahrazovat nová, zmíněno je osazení bleskosvodů, které ostatně ve své knize o venkovských stavbách J. Ph. Joendl rovněž doporučoval. Ve velkém sále se měla položit podlaha, také se měly dotvořit slepá okna a dveře. V apartamentu ovdovělé hraběnky se upravovaly stěny novými tapetami (špalíry) v toaletním pokoji a v pracovně, také v kávové kuchyňce.

Ještě v roce 1832 se pracovalo na šindelové střechě, kameník Novák vytvářel jakési soklové desky pro kapli a ostatní sokly natíral olejovou fermeží. V červnu zmíněného roku ze služby odešel Antonín Arche, kterému se podařilo získat místo stavebního ředitele v Olomouci. Správu zámku poté převzal dřívější vrátný Frič.

Roku 1833 byly objednány u pražského klempíře Roučka (Ročka) zinkové střešní žlaby, kotlíky u svodů a vlastní svody, jež měly být upraveny olejovým nátěrem. Měl rovněž provést opravu plechu na lucerně (v hlavní budově). Výsledek klempířských prací však nebyl uspokojivý – kolem opravené lucerny do kruhového sálu zatékalo, také žlaby zřejmě nestačily pojmout dostatek vody, protože se mluví o zatékání do hlavní římsy a žlabové kotlíky byly zřetelně nedostatečné, takže při lijících nestačily pojmout příslušné množství vody a přetékaly. Příštího roku je zmíněno odstraňování vad klempířské práce. V tomto roce se ještě natíraly sokly a schody, jednotlivé dveře a také reliéfy na tympanonech. Konečně také tympanon u kaple získal štukátérskou výzdobu v podobě kříže s oblaky, kterou uskutečnil štukátér Sudek. Poprvé se objevuje i zmínka o změně již existující dispozice, nepochybně z provozních důvodů. Nově byly totiž prolomeny dveře u dvou pokojů u kávové kuchyně. Další úprava postihla hraběncin záchod, z něhož byly prolomeny dveře do chodby. V biliárovém pokoji byl zřízen komín. Zmíněna je rovněž instalace hodin, s největší pravděpodobností na pavilon s kaplí (ÚDU, Poznámky, fol. 101v, 102, 102v, 103).

Další údaje se patrně všimají vedlejších staveb, hovoří se totiž o dvoru, který byl uzavřen branou a u kolny vydlážděn. Nádrž na plavení koní byla zasypána (na jejím místě vysazeny dvě akácie).

V roce 1834 musely být rozkryty okraje střech, aby zde byly upevněny nové závěsy a zvýšeny okraje pomocí námětků, které měly zřejmě omezit rychlost a prudkost vody vtékající do žlabů. Okraje střech byly nově oplechovány. Při vyústění okapních svodů byly instalovány kamenné desky s „jímacími mušlemi“, od nichž vedl kanálek ke zděným jímkám. Na dvoře pak byla zřízena nádrž (odpadní jímka), jistě někde v místech zámecké kuchyně, v níž byla jímána odpadní voda (výlevka se v kuchyni zachovala). Dále v roce 1834 došlo k položení dlažby v knihovně, kde byly rovněž osazeny hlavice na sloupy, současně byla dokončena rovněž zapuštěná vana s mramorovým obkladem a odtokovým kanálem (ÚDU, Poznámky, fol. 103v a 104).

K roku 1835 se vztahuje zpráva, že syn stavitele, arcibiskup olomoucký Ferdinand Chotek, vysvětil oltář v prozatímní kapli (E. Lukášová, 1999, s. 196). Po roce 1835 se práce na zámku již omezují jen na údržbu, případně na vnitřní vybavení. Jednalo se o práce drobnějšího charakteru, tak v roce 1840 došlo ke zvýšení dveří z hlavní budovy do kolonádového křídla (patrně jen u levého). Neproveden pak zůstal návrh prof. Bernarda Gruebera z roku 1853 na výzdobu tanečního sálu, zachovaný ve

Wirthově pozůstalosti (W-D-III, 599–612). Zámek hraběti Jindřichu Chotkovi sloužil většinou jako letní sídlo, kde konal se svými hosty řadu slavností a zábav. V této době již je běžně zaveden název zámku „Kačina“. Ve 2. polovině 19. století došlo k řadě drobnějších úprav, které se dotkly především některých dveří a oken, ale i výzdoby jednotlivých sálů. Nejvýraznějším, ne však nejvhodnějším zásahem byla nová stropní výzdoba biliárového pokoje s motivem dubových listů, který je údajně dílem vídeňského řezbáře Kreutze. Stejně dekorace byly rovněž navrženy pro nábytek do tohoto salonu (E. Lukášová, 1999, s. 197). Patrně se jedná o omyl a oním vídeňským řezbářem byl vlastně vídeňský malíř a grafik Johann Kreutz (1803–1881), který patrně tyto dekorace navrhl.

Konečně v roce 1866 zdědil zámek Jindřichův syn Rudolf, který zde od 2. června pobýval. Následujícího roku zažila Kačina slavnou událost, to když si komtesu Karolinu, jedinou dědičku, bral za ženu hrabě Emanuel Thun, čímž také zámek přešel do vlastnictví Thunů (ÚDU, Poznámky, fol. 109 a 110). Protože však majetek Thunů byl zatížen dluhy, noví majitelé se o „letní zámek“ mnoho nezajímali a jeho údržba byla zanedbávána. Teprve na doporučení Státního památkového úřadu proběhla v letech 1928–32 velká obnova exteriérů. Štukatérská firma ing. Schwarze z Prahy za spoluúčasti sochaře Josefa Valy provedla obnovu v nákladu ve výši 90.190 Kč. K tomu stavitelská fa Springer z Malína obnovila vnější omítky zámku v rozpočtovém nákladu 471.900 Kč. Součástí stavebních prací byla nejen oprava omítek, ale také tmelení kamenických detailů a výměny některých poškozených kamenných stupňů schodiště. Opravena byla rovněž kopule hlavní budovy. Práce byly provedeny se státní subvencí.

Zadluženost Thunů ovšem vedl k uvalení sekvestrace v roce 1932, a to nejen na vlastní zámek, ale také na novodvorský velkostatek. Tato nucená správa trvala až do roku 1942. Během ní došlo v roce 1940 k poškození střechy (uvedena s krytinou z břidlice, která je rovněž zachycena na dobových fotografiích), takže do zámku zatékalo a hrozilo poškození dřevěných krovových konstrukcí, ale i malovaných stropů. Při ohledání 3. srpna 1940 tak bylo zapotřebí provést na zámku následující práce – měly být protézovány nebo přímo vyměněny nahnílé krovové trámy (120.000 K), dále mělo dojít k přeložení krytiny z břidlice na pavilonech a kolonádových křídlech v ploše asi 2.500 m² (150.000 K) a měl být vyměněn i pozinkovaný plech na kopuli a střeše knihovny, na štítech, římsách a hřebeni (100.000 K).

V roce 1942 zámek zabrali nacisté, kteří zde umístili různé instituce, v dubnu zde sídlila část štábu skupiny Mitte s posádkou Vlasovců. Tyto vojáky pak vystřídaly v květu a červnu vojáci Rudé armády. Po vyklizení bylo sice konstatováno značné poškození mobiliárního fondu, ale vlastní zámecké konstrukce poškozeny nebyly. Zámek byl konfiskován dr. Quido Thun-Hohensteinovi na základě dekretu presidenta republiky č. 12/45 Sb., jakož i podle rozhodnutí ministerstva zemědělství z 29. dubna 1947 čj.: 33219/47–IX A 3. Ministerstvo zemědělství pak rozhodnutím ze 14. prosince 1949, č. 45160/49–IX/22 vyňalo zámek s pozemky ze správy Národního pozemkového fondu a odevzdalo je podle § 3 zákona ze dne 16. května 1946 č. 137/46 Sb. do správy a kulturního využití Národní kulturní komisi (NKK) se všemi nemovitostmi, které tvořily nedělitelný celek. Podle zmíněného zákona převzala NKK také inventář tohoto objektu, mající kulturní hodnotu. Předmětem předání byly stavební plochy parc. č. 1, zámek čp. 51 o výměře 0,5845 ha, parcela 3 dům (kočárovna) čp. 105 (0,1111 ha) a parcela č. 5, dům (domek správce) čp. 32 (0,0928 ha). Dále to byly pozemkové parcely:

111 pastvina	0.0101 ha	458 pastvina	0.0252
117 zahrada	0.3690	460 les	0.1000
119 les	12.8124	465 les	0.5801
134 les	10.8324	466 les	0.1047
143/1 role	5.8430	467 role	0.0158
144 role	0.0137	468 role	1.6415
145 les	0.0478	469 les	0.0234
146 les	0.0255	470 les	0.2363
147 les	0.0248	471 nádržka	0.1921
148 les	0.0187	473/1 les	0.4197
150 les	0.1543	473/2 les	0.5129
812 zahrada	0.4510	474 role	0.4436
815 les	0.0218	478 role	2.5432
816 les	0.7204	479 les	0.0382
817 příkop	0.0511	480 les	0.7970
818 les	0.0734	481/1 louka	0.4421
819 příkop	0.6330	481/2 role	1.8364
820 les	1.5854	482 louka	9.8405
823 les	0.3036	483 les	0.2320
824 role	3.1550	484 les	0.1320
825 les	0.1119	485 les	1.7663
827 pastvina	0.1079	486 les	2.5306
828 les	0.5871	487 les	2.4653
829 role	0.709	488 les	2.0005
830 zahrada	0.1196	489 les	1.0991
841 pastvina	0.0288	490 cesta	0.0694
843 příkop	0.0755	491 louka	0.2406
850 les	0.0759	492 louka	0.0640
853 les	0.7233	493 louka	0.2144
857 příkop	0.0759	494 cesta	0.0878
862 louka	15.6098	495 les	5.1677
873 cesta	0.1651	496 cesta	0.0470
874 neplodná	0.2082	497 les	2.2173
877 neplodná	0.1198	499 les	3.1276
878 cesta	0.1910	501 nádržka	0.1302
917 neplodná	0.9550	502 les	1.7897
918 cesta	0.1852	503 louka	0.1841
919 cesta	0.0572	504 louka	0.2715
		505 louka	0.6528
436 les	0.0622 ha	506 louka	2.5292
437 role	2.8946	507 les	0.504
439/1 zahrada	1.0027	508 les	0.7945
439/2 pastvina	0.7596	509 les	0.0399
441 pastvina	0.2457	511 les	0.1658
442 pastvina	0.1906	512 les	0.0629
443 zahrada	0.5985	513 les	0.3525
444 zahrada	0.5557	514/1 louka	2.1480
455 louka	0.2874	514/2 les	0.0547
456 pastvina	0.0155	514/3 les	4.8942
457 role	2.7547	515 les	0.1676

516 les	0.7715	577 les	0.0522
517 louka	0.0575	578/1 louka	1.2525
518 louka	0.3169	578/2 role	0.5991
519 role	1.1851	578/3 role	0.5668
520 les	0.0155	579 les	0.4528
521 les	0.0421	580/1 louka	0.0312
522/1 les	1.3475	580/2 role	3.3250
522/2 les	0.4978	582 louka	0.0370
526 les	2.0735	583 louka	0.0899
527 les	0.0870	584/1 louka	1.8888
529 les	0.0658	584/2 louka	0.0894
532 les	0.8287	588 role	8.3399
534 les	0.0338	část 590/1 les	2.2609
535 les	0.0133	630/1. role	1.7510
536 les	0.9653	630/2 louka	3.6690
537 les	0.2144	636 les	0.0122
538 louka	0.4733	637 les	0.0950
539 les	0.0194	639 les	0.0896
540/1 louka	0.9421	640 les	0.2672
540/2 role	2.4290	641 les	0.2259
544 les	0.0399	642 les	0.0144
545 les	3.5298	643 les	0.0061
546 les	1.0373	644 les	0.1173
547 les	1.2401	1.000 pastvina	0.5668
548 les	0.8369	1.0002 cesta	0.0813
550 les	11.9622	1.003 role	0.0111
555 les	0.0194	1.004 role	0.0230
563 les	3.4165	1.005 role	0.0985
564 les	0.1115	1.0061 louka/část	0.3000
565 les	0.5161	1.006/2 louka	0.0370
566 les	0.8330	1.006/3 louka	0.1741
567 les	0.1529	1.007 les	0.1068
568/1 les	6.0215	1.008 les	0.1485
568/2 zahrada	0.5540	1.009 les	0.0881
570 role	5.0882	1.010 les	0.8531
574 zahrada	0.4604	1.030 les	0.4086
575 les	0.0831	1.031 strouha	0.1417
576 les	0.0115	1.033 les	0.234
Stavební parcela kat.č. 126 dům čp. 121		0.1583 ha,	

K tomu bylo ale zvlášť přiděleno pod MNV Svatý Mikuláš č. parcely 742, 744, 745, 746, 749, 915, 916 a 914, les zv. Libuše. Pozemky byly přiděleny k obdělání jednotlivcům ze Svatého Mikuláše a jednalo se o tom, že by měly být vráceny k zámku Kačina, což se také posléze stalo. „Přidělení“ se posléze dobrovolně vzdali pozemků, jak ukazuje zápis z 12. března 1951 s tím, že jim bude načas propachtován, protože role již byla oseta. Spolek rodáků a přítel Kutné Hory v Praze chtěl spolu s Čedokem na jaro a léto roku 1950 pořádat pravidelné nedělní zájezdy k prohlídce památek Kutné Hory, tyto zájezdy by měly končit na zámku Kačina, kde by byly uspořádány komorní koncerty empirické hudby atp. Spolek žádal provedení nejnutnějších oprav. Také při jiné příležitosti poukazovali v této době zástupci státní

památkové péče na špatný stav zámecké budovy, zvláště jejich dekorativních článků (sloupů, reliéfů zahradních schodišť aj.) a doporučily, aby NKK brzy přistoupila k opravě zámku za účasti státního památkového úřadu.

NKK pak sice zůstala vlastníkem objektu, ale v roce 1950 byla budova zámku bezplatně propůjčena potřebám Státního zemědělského muzea s tím, že všechny potřebné výdaje bude nadále hradit nájemce. V dodatku ke smlouvě z 20. ledna 1951 je pak klausule, podle které měl opravu objektu hradit NKK respektive Krajský národní výbor v Praze. Za tímto účelem skutečně proběhla v letech 1950–51 rozsáhlá oprava, spočívající předně v obnově fasád, především východní, sloupů, byly vyspraveny střechy z břidlice, přičemž došlo také k zpevnění komínových těles. Opravena byla rovněž lucerna nad kruhovým sálem hlavní budovy. Došlo i na opravu dlažby, v tzv. velké ložnici byly pod tapetami nalezeny původní klasicistní malby, kterou konzervoval akad. malíř Vl. Terš. Štukatury na vnějších fasádách tehdy opravoval akad. sochař Fr. Prosecký, ale jeho práce nebyla, podle vyjádření památkových orgánů kvalitní a vyžadovala dodatečné úpravy.

Konečně 16. června 1951 bylo muzeum slavnostně otevřeno. Knihovna a související archiv byly ponechány v původním stavu jako samostatný prohlídkový okruh, stejně tak bylo posléze v roce 1955 opraveno divadlo, které sloužilo jako expozice šlechtického zámeckého divadla. Suterénní konírny se pro velký chlad nehodily k ustájení dobytka, takže v letech 1952–53 sloužily k uskladnění brambor místního JZD Mikuláš (SPS, kart. 228 a 229, Kačina – zámek).

Z novějších úprav je třeba zmínit statické zajištění pravé kolonády podle projektu SÚRPMO Praha z června 1972, dále řešení dešťové kanalizace, která byla projektována „Obnovou památek n.p.“ v březnu roku 1982, stejná firma zajišťovala také technickou pomoc při úpravě sociálního zařízení v prosinci roku 1987. Závažnější byla změna, která se dotkla objektu čp. 32, k jehož rekonstrukci a dostavbě došlo podle projektu Obnovy památek n.p. z března 1985. Havarijní stav kočárovny byl řešen projektem M. Doležalové z dubna 1999, někdy v této době došlo také na úpravy depozitářů v křídle s kaplí a divadlem a v pravém kolonádovém křídle. Koncem roku 2007 proběhla generální oprava elektrických rozvodů, kterou realizovala fa Elektroprojekt Hasoň; posléze navázaly další elektrifikační práce v roce 2009 a v roce 2015. Následovala oprava střechy (2009) a sanace suterénu podle návrhu SÚRPMO. Z 11. 1. 2010 pochází stavební povolení k regeneraci zámeckého parku, podle projektu vypracovaného v srpnu 2008 firmou Florart. Z nejnovějších rekonstrukčních prací je třeba zmínit restaurování konírny a vnějšího přístupu do ní podle projektu ateliéru Tomáš Šantavý, projektový atelier pro architekturu a pozemní stavby spol. s r. o. z prosince roku 2013.

Prameny

Národní archiv (dříve SÚA)

Státní památková správa (SPS), karton 228 a 229, *Kačina, zámek 1926–1958*

Státní oblastní archiv Praha (dříve SOA, pobočka Benešov)

Ústřední správa chatkovských velkostatků (USChv), kartony 27–42

Účetní výkazy a hospodářská korespondence majitele velkostatku s ústředními orgány, tzv. Novodvorská korespondence 1791–1823

karton 322, Účet údržby Kačiny 1831–1870

Velkostatek Nové Dvory, kart. 42, sign. III. Soudní odhad velkostatku 1824–25

RA Chotek, kart. 35, inv. č. 507 (Inventář z roku 1824)

Ústav dějin umění Akademie věd České republiky

Notizen ueber den Bau des Katschiner Schlosses, s.d.

Wirthova pozůstalost, poznámky F. J. Joendla

Historická ikonografie

L. Chotková, Pavilon s můstkem na Wilhelminině pahorku, před 1840

L. Chotková, Kruhový chrámek s kataraktem v Sidonienwaldu, před 1840

A. Kunike, *Pohled na dvorní strany zámku od jihovýchodu*, asi 1830–40, litografie z cyklu *Malerische Darstellungen der Oesterreichischen Monarchie*

J. Rybička (ryl), *Pohled na zahradní průčelí zámku*, ilustrace z frontispicu *Topographie J. G. Sommera* z roku 1843

W. Rau, *Pohled na zahradní stranu hlavní budovy a část kolonád od západu*, 1852, kolorovaná lithografie, Státní zámek Mnichovo Hradiště

A. Levý, *Zámek Kačina*, ilustrace z časopisu *Světobzor* 7, Praha 1873, č. 37, str. 436

E. Herold, *Zámek Kačina u Nových Dvůrů*, ilustrace ze *Zlaté Prahy* 5, Praha 1888, č. 45 a str. 713

J. F. Langhans, *zámek Kačina od jihozápadu*, kolem 1900, Ústav dějin umění AV ČR, inv. č. 00 1611

J. F. Langhans, *zámek Kačina od jihovýchodu*, kolem 1900, Ústav dějin umění AV ČR, inv. č. 00 1610

Anonymní fotografie pavilonu kaple a divadla od jihu, kolem 1900, Ústav dějin umění AV ČR, inv. č. 022169

Anonymní fotografie panského kočáru před zahradním průčelím, kolem 1900, Ústav dějin umění AV ČR, inv. č. 019631

Anonymní fotografie panského kočáru před dvorním průčelím kolonádového křídla, kolem 1900, Ústav dějin umění AV ČR, inv. č. 019632

J. Pírka, *Kočárové spřežení před kačinským zámkem*, kolorovaná fotografie, 1920, Fotoarchiv SÚPP

Štencův grafický závod, fotografie použité k článku E. Pocheho z roku 1935

Plány a nákresy

Indikační skizza a císařský otisk katastrálního měření, 1839, 1:2880

Tzv. první vojenské mapování, kolem 1780 (originál Kriegsarchiv, Wien)

Nedatované a nesignované plány (ozalify a tužkové skizzy) zámku Kačina v měřítku 1:50 (situace, půdorysy přízemí a patra hlavní budovy, přízemí a patro jižní kolonády s pavilonem knihovny, přízemí a patro severní kolonády s pavilonem kaple, půdorys severní části hlavní budovy. Soubor je v pozůstalosti architekta L. Machoně, Národní technické muzeum, oddělení architektury.

Soubor map, plánů a detailů zámku Kačina z tzv. Wirthovy pozůstalosti (Ústav dějin umění AV ČR)

Situace a celkové plány:

- W-D-XIII/2485: *Mapa bažantnice a revíru Kačina s návrhem vodního kanálu a terénních úprav zámku na planině u hostince U Husy*, s.d. (1787–90), ing. Josef Wischin, měřítko: sáhy
- W-D-XIII/2487: *Mapa území mezi Novými Dvory a Svatým Mikulášem s návrhem vodního kanálu, parkových úprav a s dodatečně vkresleným schématem neprovedených variant zámku*, s.d. (1790?), nesign. (ing. Václav Dyk?), měřítko: sáhy
- W-D-XIII/2488 a,b, 2489 a 2490: *Mapa nového parku se zakresleným schématem nově navrhovaného zámku na kačinské výšině*, s.d. (1793–96), nesign. (ing. Václav Dyk?), měřítko: sáhy
- W-D-III/743 a 744: *Skizzy neprovedené uzavřené dispozice zámku*, s.d. (1787?), nesign. (B. Poyet?), měřítko: chybí
- W-D-III/742 a 745: *Skizzy předběžné dispozice zámku*, s.d. (1787?), nesign. (Ch. F. Schuricht?), měřítko: chybí
- W-D-III/485, 486 a 488: *Situační skizzy zámku*, s.d. (1793–96), nesign. (Ch. F. Schuricht), měřítko: vid. sáhy
- W-D-III/498, 499: *Půdorysy přízemí „Schurichtes allererster Entwurf“*, s.d. (1794 und folgende Jahre), nesign. (Ch. F. Schuricht), měřítko: sáhy
- W-D-III/504: *Variantní neprovedený návrh zámku – hlavní budova a pravé kolonádové křídlo*, Sidonienwald am 17. 9. 1795, nesign. (Ch. F. Schuricht), měřítko: vid. sáhy
- W-D-III/502, 503 a 505: *Variantní tužkové neprovedené návrhy zámku – hlavní budovy a pravého kolonádového křídla*, b.d. (1795?), nesign. (Ch. F. Schuricht), měřítko: vid. sáhy
- W-D-III/487, 493 a 494, kopie 489 a 496: *Skizze zu einem Schlosse auf dem Lande, Erste Entwurf vom H. von la Casa und mir – neprovedená varianta situace, půdorysu přízemí, půdorysu suterénu a patra*, b.d. (1806?), nesign. (la Casa a G. Fischer?), měřítko: sáhy
- W-D-III/497, 495: *Jeden z prvních návrhů, ještě s divadlem v hlavní budově – půdorys suterénu a přízemí, půdorys patra*, b.d. (1806–07?), nesign. (G. Fischer?), měřítko: sáhy
- W-D-III/517, 518: *Variantní návrhy celého zámku – půdorys přízemí a suterénu, půdorys přízemí a suterénu pravé kolonády s pavilonem knihovny*, b.d. (1806?), nesign. (G. Fischer?), měřítko: sáhy
- W-D-III/508 až 516: *Celkové řešení zámku – půdorys suterénu, přízemí a patra hlavní budovy (tab. I–III), půdorys přízemí a patra pravého kolonádového křídla a pavilonu s knihovnou (tab. IV–V), půdorys přízemí a patra levého kolonádového*

- křídla s pavilonem kaple a divadla v neprovedené i provedené variantně (tab. VI–VII) b.d. (po 1816), nesign. (J. Ph. Joendl?), měřítko: vid. sáhy
- W-D-III/541 až 549, 550 až 553: Celkové řešení zámku podle skutečného stavu – perspektiva dvorních fasád od jihovýchodu, perspektiva zahradních fasád od jihozápadu, dvorní průčelí hlavní budovy, zahradní průčelí hlavní budovy, řez hlavní budovou v rovině sálů, zahradní průčelí knihovny a pravé kolonády, zahradní průčelí levé kolonády a severní boční průčelí hlavní budovy, řez kolonád a boční průčelí pavilonů b.d. (1824), sign. Arche, měřítko: sáhy

Plány hlavní budovy:

- W-D-III/519, 521, 520 a 522: Návrh hlavní budovy – půdorys suterénu a přízemí, b.d. (1806–08), nesign. (G. Fischer?), měřítko: sáhy
- W-D-III/525: Návrh spojení pravého kolonádového křídla s hlavní budovou – nárys, b.d. (1812?), nesign. (J. Ph. Joendl?), měřítko: sáhy
- W-D-III/529 a 531: Studie fasády hlavní budovy, pravého křídla a pavilonu knihovny – pohled ze dvora a ze zahrady, b.d., nesign. (J. Ph. Joendl?), měřítko: sáhy
- W-D-III/585: Řez krovem asi postranní části hlavní budovy, b.d., nesign., měřítko: sáhy
- W-D-III/523, 526: Návrh dvorního portiku hlavní budovy se zdvojenými sloupy – dva nárysy, b.d. (před 1815), nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhy
- W-D-III/535 a 537: Návrh dvorního portiku hlavní budovy s návrhem nápisu, 10. 2. 1815, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/573: Návrh rampy dvorního portiku hlavní budovy se zdvojenými sloupy – půdorys a nárys, 1815, nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhy
- W-D-III/524: Návrh zahradního portiku hlavní budovy se zdvojenými sloupy na okrajích – dva nárysy, s.d. (před 1815), nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhy
- W-D-III/579: Přízemní část zahradního portiku – půdorys, pohled a řez, kopie, b.d., nesign. (J. Ph. Joendl?), měřítko: sáhy
- W-D-III/536: Zahradní portikus – pohled pro políra Moxera, 10. 2. 1815, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/527: Náčrt zahradní fasády hlavní budovy od portiku k pravému nároží, b.d., nesign., měřítko: sáhy
- W-D-III/557 až 562: Studie kopule kruhového sálu v hlavní budově – dvorní portikus s úsekem pravého křídla (lit. E), dvorní portikus s vystupující kopulí (lit. G) zahradní fasáda s částí pravého křídla, zahradní portikus s vystupující kopulí (tab. III), zahradní fasáda hlavní budovy (lit. F), zahradní fasáda s částí levého křídla a kaple, b.d., nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhy
- W-D-III/528: Řez kruhového salonu a vestibulu hlavní budovy s nosnými sloupy – neprovedená varianta, b.d. (asi počátek roku 1816), nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhy
- W-D-III/588: Náčrtek tužkou kruhového sálu bez nosných sloupů – řez a část půdorysu, 1816, stav. Pichler (správně Pichl), měřítko: sine
- W-D-III/590, 591, 586, 528, 587, 578: Řešení kruhového sálu hlavní budovy bez nosných sloupů – varianta s nikami přízemí a patro, řez, varianta s korintskými pilastry, totéž se zastřešením 1816, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/589b: Plán lucerny kruhového sálu a řez krovem, X. 1821, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/634 až 636: Návrh dlažby pro kruhový sál, b.d., nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: neuvedeno

- W-D-III/555 a 556: *Řešení kruhového sálu hlavní budovy bez nosných sloupů – varianta s nikami přízemí a patro, řez, varianta s korintskými pilastry, totéž se zastřešením*, 1816, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/637 až 646: *Návrhy parketových podlah velkého tanečního sálu*, b.d. (po 1820), nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sine (s kótami)

Plány pravého (jižního) kolonádového křídla:

- W-D-III/491 a 506: *Neuskutečněná varianta kolonádového křídla a knihovního pavilonu – půdorys*, b.d. (1796 nebo 1805), nesign., měřítko: sáhy
- W-D-III/490: *Přízemí kolonádového křídla segmentového půdorysu*, b.d. (kolem 1807), nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhy
- W-D-III/532 až 534: *Studie fasád pravého kolonádového křídla – část zahradní, zahradní a dvorní fasády, detail dvorní fasády*, b.d. (kolem 1809), nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhy
- W-D-III/567: *Příčné řezy kolonádového křídla*, b.d., nesign., měřítko neuvedeno
- W-D-III/570 až 572, 582: *nerealizované návrhy střechy pravého kolonádového křídla s úsekem ploché střechy – půdorys a řez krovem, zahradní a dvorní pohled s variantami, varianty úseků fasády, půdorys a řez krovu, pohled, půdorys a detail úžlabí*, 2. 8. 1814, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy

Plány levého (severního) kolonádového křídla:

- W-D-III/492 a 507: *Neuskutečněná varianta kolonádového křídla s pavilonem kaple v podobě čtvrtkruhu – půdorys*, b.d. (1796 nebo 1809), nesign., měřítko: sáhy
- W-D-III/566: *Nárys zahradního průčelí a příčné řezy kolonády*, b.d., nesign., měřítko: sáhy

Plány pavilonu knihovny:

- W-D-III/500, 501, 564, 563, 539, 538, 575, 574, 581: *Pavilon knihovny – půdorys přízemí (tab. I.), podélný řez (tab. III.) podélný řez s částečným půdorysem, nárys bočního zahradního průčelí (tab. V.), totéž, nárys bočního dvorního průčelí, detaily, řez sloupů a galerií (tab. IX), starodórský sloup a kladí zahradního rizalitu*, 4. 7. 1816, J. Ph. Joendl a kopie L. Reichla z let 1818–19, měřítko: sáhy
- W-D-III/540: *Pohled na hlavní dvorní fasádu pavilonu*, 21. 6. 1820, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/632, 633: *Návrhy dlažby sálu knihovny – varianty a schválený návrh*, 21. 6. 1820, J. Ph. Joendl, měřítko: stopy

Plány pavilonu kaple a knihovny:

- W-D-III/615 a 554: *Pavilon kaple – půdorys (tab. I.), nárys zadního průčelí, půdorys a řez, propojení s kolonádou*, 17. 3. 1821, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/614: *Řezy kaple a divadla – řez hlediště, podélný řez, půdorys jevištního horizontu*, VIII. 1821, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy
- W-D-III/617: *Skizza interiéru kaple – nárys*, b.d. (1819?), nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko:
- W-D-III/577: *Nárys průčelí kaple s velkým portálem*, X. 1823, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhy

W-D-III/616: *Návrh kladí kaple – řez dvojicí variant*, 31. 5. 1824, J. Ph. Joendl, měřítko: sáhý

W-D-III/618 až 622: *Skizzy divadla – půdorys příčný a podélný řez, půdorys a podélný řez, půdorys pod jevištěm a řezy jeviště, řezy a detaily jeviště a provaziště, detaily provaziště, b.d. (po 1821)*, nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko: sáhý

Výzdoba tympanonů štítů:

W-D-III/580 a 584: *Tympanon štítu dvorního portiku*, b.d., nesign., měřítko neuvedeno

W-D-III/755 až 758: *Výzdoba tympanonu štítu dvorního portiku*, b.d., J. Ph. Joendl, bez měřítka

W-D-III/763 a 764: *Výzdoba tympanonu štítu dvorního portiku*, b.d., nesign., bez měřítka

W-D-III/583: *Výzdoba tympanonu štítu knihovny*, b.d., nesign., měřítko neuvedeno

W-D-III/751 až 754: *Výzdoba tympanonu štítu kaple*, b.d., nesign., bez měřítka

W-D-III/759 až 761: *Výzdoba tympanonu štítů – zahradní portikus, dvorní portikus a kaple*, b.d. (1823), A. Arche, měřítko neuvedeno

Detaily z interiéru:

W-D-III/668: *Řešení topných komor v části hlavní budovy*, b.d. (po 1823), A. Arche, měřítko: vid. sáhý

W-D-III/672–75: *Návrh alkovny v ložnici hraběte*, 1822, J. Ph. Joendl, bez měřítka

W-D-III/676: *Návrh stěny s prosklenými dveřmi do zimní jídelny – dvě varianty*, b.d., nesign., bez měřítka

W-D-III/695: *Zařízení čtyř hraběcích pokojů v pravé části hlavní budovy*, b.d., nesign., bez měřítka

W-D-III/684 a 661: *Návrh lázně – půdorys, řezy, návrh vany*, b.d., J. Ph. Joendl, měřítko: stopy

W-D-III/660: *Návrh mříží do oken knihovny*, b.d., nesign. (J. Ph. Joendl)

W-D-III/628, 630 a 631: *Návrh knihovnických skříní – půdorys a pohledy*, b. d. (1823), J. Ph. Joendl, měřítko neuvedeno

W-D-III/568, 569: *Návrhy oken*, b. d., nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko neuvedeno

W-D-III/648 až 652: *Návrhy dveří*, b. d., J. Ph. Joendl, měřítko neuvedeno, u některých rakouské (stopy), jinde stopy

W-D-III/653 až 657: *Návrhy dveří*, b. d., A. Arche, měřítko: nové rakouské stopy

W-D-III/680: *Obložení oken – dva návrhy*, b. d., nesign., bez měřítka

W-D-III/693: *Stropy – dva návrhy*, b. d., Moser, bez měřítka

W-D-III/662 a 679: *Návrhy kamen*, b. d., J. Ph. Joendl, měřítko neuvedeno

W-D-III/658: *Lednice – půdorys a řez roštu*, b. d., J. Ph. Joendl, měřítko: sine

W-D-III/597: *Návrh stěn velkého sálu*, b. d. (cca 1830), A. Arche, měřítko: sáhý

W-D-III/593 až 598: *Návrhy stěn velkého sálu*, b. d., nesign. (J. Ph. Joendl), měřítko:

W-D-III/694 a 696: *Návrhy stěn velkého sálu – pohled a půdorys*, b. d., Johann Kornhäuser, měřítko neuvedeno

W-D-III/599 až 612: *Návrhy stěny velkého sálu*, 10. 7. 1853, Bernard Grueber, měřítko: vídeňské sáhý

Literatura

- J. Schaller, *Topographie des Königreichs Böhmen VI*, Praha 1787, s. 15, 17
- J. G. Sommer, *Das Königreich Böhmen XI*, Praha 1843, s. 330
- J. Ledr, *Děje pansví a města Nových Dvůrů*, 1884, s. 161–66
- J. Ledr, *Hrabata Chotkové z Chotkova a Vojnína*, 1886
- E. Poche, Zámek Kačina, in: *Umění (Štenc) IX*, Praha 1936, s. 55–63
- A. Profous, *Místní jména v Čechách II*, Praha 1949, s. 176
- L. Macková, *Zámek Kačina*, Praha 1956
- J. Tywoniak, Ústřední správa chotkovských velkostatků a jejich archiv, in: *Sborník archivních prací XXIII*, Praha 1973, s. 3–105
- E. Poche a kol., *Umělecké památky Čech II*, Praha 1978, s. 10
- K. Hieke, *České zámecké parky a jejich dřeviny*, Praha 1984, s. 170–72
- Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI, Východní Čechy*, Praha 1989, s. 189–90
- I. Muchka, J. Kuthan, Schlösser des Klassizismus, der Romantik und des Historismus, in: *Böhmen in 19. Jahrhundert, vom Klassizismus zur Moderne*, München 1995, s. 107–08
- J. Hendrych, Ha-ha v parku u Kačiny, in: *Zprávy památkové péče LV*, Praha 1995, s. 362
- E. Stejskalová, Knihy o anglických zahradách na zámku Kačině, in: *Kamenná kniha, sborník k romantickému historismu – novogotice*, Sychrov 1997, s. 222–35
- P. Vlček, *Ilustrovaná encyklopedie českých zámků*, Praha 1999, s. 120–21, 293–95
- J. Kuthan (I. Muchka), *Aristokratická sídla období klasicismu*, Praha 1999, s. 114–19
- Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1999, s. 154–55
- E. Lukášová, in: *Zprávy památkové péče 59*, Praha 1999, s. 194–200
- T. Petrasová, Architektura „státního“ klasicismu, palladiánského neoklasicismu a počátků romantického historismu, in: *Dějiny českého výtvarného umění III/1*, Praha 2001 s. 37–40
- Z. Lipský, M. Šantrůčková, M. Weber a kol., *Vývoj krajiny Novodvorská a Žehušicka ve středních Čechách*, Praha 2011

Situace

První vojenské mapování zachycuje situaci krajiny ještě před založením zámku, tedy někdy v době kolem roku 1780, kdy se teprve rozhodovalo, kde bude novostavba založena. Na mapě jsou mezi Novými dvory a vesnicí Svatý Mikuláš zobrazeny hned tři bažantnice, dvě vlevo od cesty, větší zhruba v místech pozdější úseku parku s radiálními cestami, za ní menší bažantnice v místech zvaných V kačinách. Vpravo od cesty se nacházela pravidelně založená bažantnice rozdělena jednou podélnou a dvěma příčnými cestami do pravidelného vzorce. Později zde je les tzv. Libuše. Jestliže cesta vedla přímo z Nových Dvorů k této bažantnici (Libuši) a podle vojenského mapování byla vroubená alejemi, pak cesta, která z této aleje odbočovala a směřovala přímo do Svatého Mikuláše, kolem hostince na mapě označené jako Gans W(irths)h(aus), dále kolem panského dvora s ovčínem (ten ležel za cestou u majeru) až ke Svatému Mikuláši. Mikulášský rybník je na mapě vyznačen z poloviny vypuštěný, s rozsáhlými bažinami. Mapa naznačuje patrnou vyvýšeninu táhnoucí se v pásu od severu až k bažantnici Libuše.

Zámek tak byl založen přímo na místě cesty, která centrum panství v Nových Dvorech spojovala s panským dvorem a posléze vesnicí Svatý Mikuláš. Cesta tak musela být přeložena, pro příště (a to až do dnešní doby) byla odkloněna až při vstupu do bažantnice Libuše, po jejím severozápadním okraji a pak od hrany bažantnice v přímce až k zájezdnímu hostinci Husa. Ostatní cesty zůstaly zachovány, naopak posléze přibyla další, a to od hlavního průčelí (tzn. dvorního) zámku přímo k Mikulášskému rybníku, kde se odehrávaly patrně ty „nejromantičtější zábavy“, ostatně prameny doložené. Alej byla dokonce čtyřřadá a nekončila na břehu Mikulášského rybníka, ale ve stejné přímce pak probíhala i na druhém břehu až ke hranicím panství. Pokud snad byla skutečně vystavěna někde v parku rybářská chatrč, známá z Joendlových návrhů, musela být postavena až zde, na druhé straně rybníka, kde také byl haltyř nebo jak zde přímo říkali vzhledem k velikosti sádkového rybníčku haltyřík. Je patrné, že muselo být vyřešeno lepší napájení rybníka, protože rybník v podobě, jakou zachycuje vojenské mapování, by pro panské zábavy nebyl jistě k potřebě.

Zámek tak byl vysazen na lehce vyvýšené a podle zpráv písčité půdě, ale i přesto jsou doloženy poměrně rozsáhlé terénní úpravy, jak na počátku stavby, nebo spíše před stavbou, tak i po jejím dokončení. Kdy se budovala rozlehlá terasa, jakýsi systém ha-ha, který ovšem neměl být zdaleka tak „neviditelný“, jak je to u francouzských a anglických příkladů tohoto systému z pozdější doby. Původně měl totiž být vybaven zídou s balustrádou a nejstarší návrhy ukazují, že tyto zídky měly uzavírat pouze zámecký dvůr. V každém případě byl doložen kolem této zdi vyhlouben příkop. Zajímavý je i rozsah tohoto systému a jeho půdorysné řešení. Před zámkem měla zmíněná terasa ha-ha systému ještě barokní ráz, který je dobře dokumentován kromě jiných map i na císařském otisku. Bezprostředně při cestě byla rovnoběžně probíhající terasa s cestou, její rovný úsek probíhal zhruba v rozsahu hlavní budovy, pak byl pravoúhlé zalomen a segmentově se přibližoval k zámecké budově, aby za bočními pavilony vytvořil určité zalomení a pokračoval dále k severu a k jihu. Původně totiž byly po stranách zámku projektovány ještě další hospodářské budovy, ale nakonec byla realizována jen kočárovna se skleníkem na sever od zámku. Terasa tyto stavby obíhala, za nimi pak šikmo ubíhala až k hranicím katastru Svatého Mikuláše, jehož hranice respektuje, takže západně od zámku měla poněkud

dynamický konvexkonkávní tvar. Na jižní straně byl posléze do tohoto systému začleněn i hájek, takže zde získal systém ha-ha nepravidelnou podobu.

Systém zdí ohraničující zámek a jeho nejbližší park je dobře patrný ještě na císařském otisku ke stabilnímu katastru, uskutečněný v letech 1838–39, tedy krátce po výstavbě zámecké budovy. Areál ohraničený systémem ha-ha obsahuje především louky, protkané ostrůvky hájků, větší lesní porost zůstal zachován i na jižní straně, kde se původně předpokládala výstavba hospodářských objektů symetricky ke kočárovně. Lesík byl jen částečně vykácen v bezprostřední blízkosti zámku, jinak jeho asymetrická dispozice zůstala zachována. Lze důvodně předpokládat, že i malé ostrůvky lesního porostu v lukách kolem zámku byly zachovány, i když pochopitelně nelze vyloučit nahrazení jejich stromového fondu novou výsadbou. Zůstaly také zachovány původní cesty, a to dokonce i cesta z Nových Dvorů do Svatého Mikuláše, přerušená jen vlastní zámeckou budovou a předdvorem zámku. Původní cestou bylo možné dospět k zahradnímu průčelí na jedné straně, na druhé pak pokračovat ze zámeckého nádvoří dále ke Svatému Mikuláši.

Nově byl upraven terén vlastně jen v bezprostředním okolí zámku. Na zahradní straně to byla obloukovitá cesta, z níž vedly odbočky ke střednímu vstupu do kolonádových křídel. Plocha cesty se posléze před celou zahradní fasádou hlavní budovy rozšiřovala, ale byly zde osázeny záhony v oválné formě patrně keřovitými rostlinami. Také celá vnitřní plocha nádvoří byla přerušena trojicí nepravidelných záhonů s nízkým porostem, v poněkud symetrickém uspořádání ozvláštěné opět keřovitými porosty. Další obloukovitá cesta vymezovala před zámkem segmentovou louku doplněnou ve vrcholu v patách ozdobnými křovinami. Bezprostředně kolem zidky ha-ha systému pak probíhala obdobně obloukovitá cesta, z níž se na vrcholu dalo sejít k aleji vedoucí k Mikulášskému rybníku. Toto schéma, i když zjednodušené, lze dosud v dispozici zahrady objevit.

Fasády

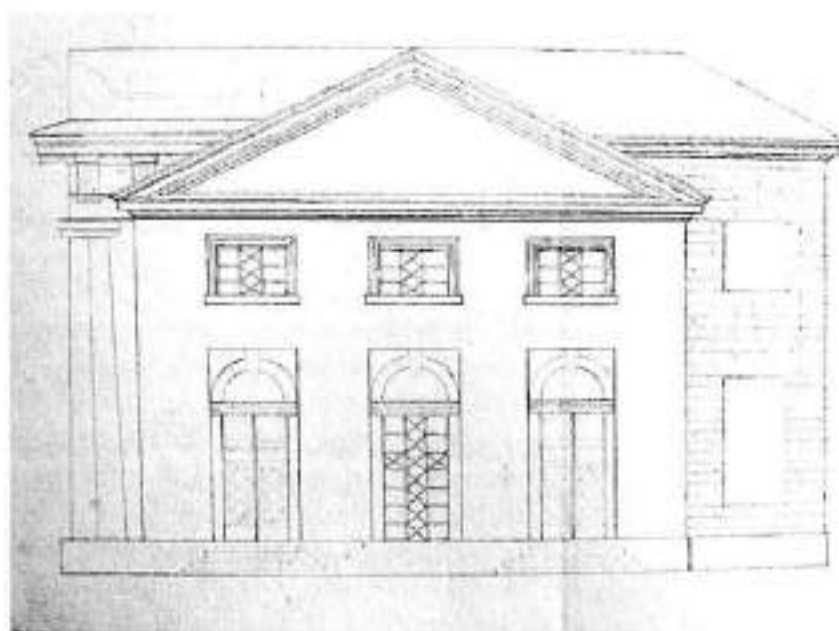
A. Pavilon knihovny

Knihovní pavilon tvoří protějšek stejně hmotově disponovaného protějškového pavilonu kaple a divadla, je vyvažující hmotou ke střední hlavní budově (*corps-de-logis*). Navazuje tak na schémata vytvořená již v pozdně renesanční architektuře, která se stala archetypální, takže je nalezneme i v barokní a v klasicistní architektuře, rozeznáme je ovšem i v pozdější historizující architektuře. Samotný pavilon knihovny vystupuje o polopatro (*mezzanin*) nad kolonádové křídlo, ale je nižší než *corps-de-logis* zámku. Takové použití mezipatra je známé od pozdní renesance, kde jej v tomto smyslu rád používal Andrea Palladio, takže byl logicky převzat i do palladiánské anglické architektury a posléze do architektury neoklasicismu. Hierarchicky je pavilon podřízen hlavní budově, nejen výškou hmoty, ale i použitým sloupovým řádem, který odpovídá všem pravidlům suprapozice řádů. Na pavilonu se objevuje dórský řád, který jako těžší (mužský) a má být umístěn ve spodní pozici. Na *corps-de-logis*, kde je portikus vyšší, je správně použito lehčího (ženského) iónského řádu.

Hmota pavilonu není ovšem vytvořena jednoduchým podélným kvádrem, ale kvádrem, kterým příčně proniká další podobný útvar, který je na jedné straně ukončen portikem, na druhé straně rizalitem. Sedlové střechy kryté plechem končí na severní straně štítem s tympanonem zdobeným štukovým reliéfem, jehož námět se vztahuje k náplni pavilonu. Portikus je rovněž opatřen štítem s nárožními akroteriiemi, na opačné straně je střecha nad rizalitem zvalbená.

Severní (dvorní) fasáda

Fasáda s vysokým přízemním podlažím a polopatrem (mezzaninem) je trojosá, vrcholí mohutným štítem, který probíhá přes celou fasádu. Lemován je bohatě profilovanými římsami, které odspodu mají lysis po odsazení, dále se objevuje iónské kyma, římsová deska s okapníčkem, odsazená páska a závěrečná dórská sima. Fasáda spočívá na dvou řadách pravidelně otesaných kamenných kvádrů, přičemž spodní řada je podstatně vyšší. V nároží se objevuje do voluty nahoře stočený patník (nákolník). Ke střednímu vchodu vede 5 kamenných stupňů bez profilace (neobjevuje se tedy charakteristický obloun s odsazením na hraně, jak ostatně vyplývá i z písemných pramenů). Po stranách schodiště vymezují pilířky kryté kamennou deskou bez profilace – schodiště tak evokuje dojem antického římského podia.

A. Arche ?, 1824, reálná podoba fasády, WDIII 547, inv. č. 03955

Po stranách jsou shodně utvářená okna se středním vchodem, shodují se rovněž dekorace ve vpadlých polích, do které jsou jak okna, tak vstupy umístěny. Ostění ve spodní části postrádají profilaci, ta se objevuje jen na překladu, který odděluje polokruhový nadsvětlik, chráněný kovovou mříží, a také na ostění těchto polokruhových nadsvětliků. Profilace jejich archivolty se shoduje s profilací nadokenního resp. nade dveřního překladu. Archivolta je přerušena vrcholovým klenákem, v jehož vpadlém poli se objevuje mírně stočený listový motiv. Ve cviklech vpadlého pole jsou stylizované palmy srdcovitého tvaru. Polokruhové nadsvětliky chrání železné mříže paprscitě uspořádané, každý druhý paprsek není zapuštěn, ale je ukončen ostrým hrotem, na vnější straně rovněž nejsou zapuštěné, ale končí hrotem, který je obloukovitě spojen se sousedním paprskem, takže vytváří dojem šipky. Jednotlivé hroty jsou pak zpevněny dvěma pásky, k nimž jsou hroty přinýtovány (nebo přišroubovány).

Okna v bočních osách přízemí mají v lici vpadlé plochy žaluziové okenice, jež jsou vsazeny do rámu, který je řešen ještě barokním způsobem. V dolní části jsou totiž vyšší dvě křídla bez střední stojiny, nad poutcem jsou pak dvě samostatná křídla oddělená stojinou. Zajímavý je jejich systém otevírání – protože jsou žaluzie

umístěny ve vpadlém poli, jsou závěsy (opět ještě s barokní opěrkou v dolní části) výrazně vysunuty a připevněny ke křídlům již klasicistními (i když typově stále barokními) závěsy (v rozích nárožními). Tento systém umožnil úplné otevření okenice a její případnou fixaci na stěnu (nejsou zde ovšem žádné viditelné záchytky). Každé křídlo žaluziových okenic je předěleno do dvou samostatně otevíraných systému žaluzií. Rámy jsou v rozích zpevněny nárožníky, postrádají již jakoukoliv profilaci.

Vysoké dveře ve střední ose jsou dvoukřídle, dnes natřené zelenou „klasicistní“ barvou. Střední přírazník (klapačka) má jednoduchou klasicistní profilaci, jednotlivá křídla člení vpadlá pole dvojího druhu. Horní a dolní dvojice výplní na každém křídle se shodují, odlišné je prostřední jedno pole. Všechna pole jsou čtvercová, horní a dolní dále členěna na koso postaveným čtvercem, v němž je další čtvercové pole, na němž je umístěna plastická rozeta. U středního vpadlého pole se objevuje jednak odsazení, jednak vložené čtvercové pole nakoso je ve stejné úrovni s hlavní plochou dveří a na něm je ještě předěláno další odsazené a tentokrát vystouplé čtvercové pole. Zde patrně byly (nejsou ovšem žádné viditelné stopy) nebo měly být přítuchy. Kliky mají štítek v podobě stylizované rozety, samotné kliky mají podobu rohů hojnosti.

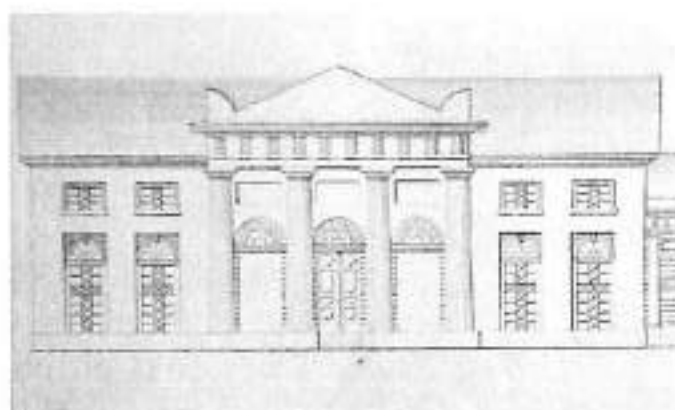
Okna mezipatra mají profilované šambrány na neprofilované podokenní římsě, jsou zde opět dvoukřídle okenice (dále dělené do dvou částí), se stejnými závěsy jako v přízemí.

Tympanon štítu je patrně dílem vídeňského sochaře Jakoba Schrotha z roku 1820, provedený zřejmě podle náčrtku pražského profesora Josefa Berglera. Ústřední postavou je zde stojící Pallas Athéne v tradičním zobrazení, v antikizujícím rouchu, s přilbou na hlavě, kopím v levé ruce a pravou rukou přidržující štít opřený o zem. Další figury jsou již alegorické, představující vědu a umění, podle některých ovšem zednářské symboly, aniž by něco takové texty zmiňovaly a aniž by se zde objevily hlavní zednářské symboly. Vlevo je to za stolem s vázou, rýsovacím prknem se sloupem, pololežící ženská postava s úhelníkem v pravé ruce a rozevřenou knihou na klíně, přidržovanou levicí. Figura zřejmě představuje alegorii architektury. Sedící ženská postava (rovněž v antikizujícím šatu) drží v pravici kružítko, kterým odměřuje vzdálenost na modelu nebeských drah. Nepochybně představuje astronomii. Po levé straně Athény je sedící ženská figura, která pravíci zřejmě skicuje na desku, kterou přidržuje levou rukou – zobrazuje malířství. Poslední figura je klečící ženská postava v antikizujícím šatu, opírající se pravíci o sokl, na němž je svitek s notovým záznamem, levíci přidržuje trubku. Za ní je v tympanonu zobrazena harfa a rozevřená kniha.

Východní (dvorní) fasáda

Tato fasáda je celkem sedmiosá s tím, že před střední tři osy vystupuje portikus se „starodóorskými“ sloupy. Portikus se čtyřmi dóorskými sloupy je zmenšeným protějškem portiku na hlavní budově. Přestože se v pramenech uvádějí starodóorské sloupy, nemají s řeckým dóorským řádem, patrně v neznalosti, mnoho společného. Je zde hned několik prohřešků – jednak sloup není zapuštěn na hranu stylobatu (odpusťme jistě chybějící krepidu), chybí skamilla, kanelura není dotažena až k annulí, echinus má hybridní tvar mezi archaickým a klasickým, není zde provedena entaze, ale sloupy se jen po přímce zužují. Jinak lze jistě ocenit, že chybí patka a počet kanelur zhruba odpovídá, stejně jako jejich vytažení do hran. Ještě patrnější prohřešky proti řeckému dóorskému řádu lze rozeznat v kladí: podle „nárožního

konfliktu“ je řešení římské a nikoliv řecké (tedy starodórské) s poloviční metopou v nároží. Římský je rovněž poměr architrávu k vlysu (v řeckém stylu vždy v poměru 1:1) a chybějící mutuly nad metopami. Samotné metopy jsou stylizované klasicistně (ani řecky ani římsky) s 3 x 4 kapkami. Jinak je třeba pochválit, že taenie probíhá bez oblomení pod triglyfy, správně jsou rovněž nasazeny regulae se šesti kapkami. Také římsa, která portikus ukončuje má novodobou profilaci, zakončena je navíc iónskou simou.

A. Arche, 1824, reálná podoba fasády, WDIII 541, inv. č. 03949

Štít, nebo snad spíše fronton je v nárožích zakončen akroteriiemi, na nichž je použito (přes hranu) motivu lyry mezi haluzemi. Uprostřed tympanonu je pak plastická hlava Apollona ověncená vavřínem, z něhož vyzařují paprsky, nedříve v podobě hrotů, posléze se čtveřicí úzkých paprsků. Podle dokumentace vytvořil tuto hlavu štukatér Müller podle návrhu J. Ph. Joendla v roce 1822.

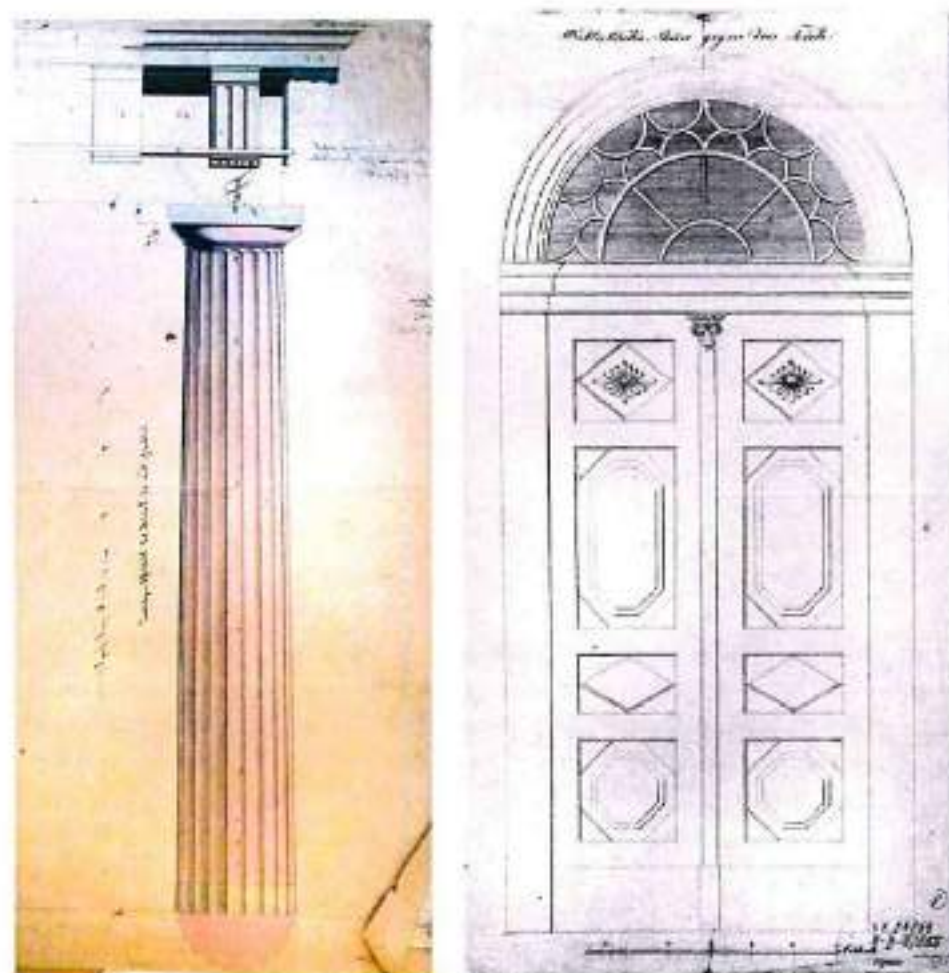
Po levé i pravé straně dórského portiku se uplatňují vždy dvě osy, v přízemí s vysokými okny s polokruhovým nadsvětlíkem, v (polo)patře s nízkými takřka čtvercovými okny. Okna v přízemí se do detailů shodují s okny na předešlé severní fasádě jen s tím rozdílem, že žaluziové okenice jsou zde osazeny napevno. Navíc jsou zde profilace ostění na rozdíl od předešlé fasády neporušené. Shodují se rovněž okna horního mezzaninu, ale zde jsou žaluziové okenice otvíravé.

Za portikem je přízemí členěno pásovou rustikou, jež je přerušena vstupními otvory. V bočních osách v přízemí jsou okna osazena opět pevnými okenicemi, které však nejsou natřeny na bílo. Vpadlá pole jsou ale ve středních osách vyšší, takže okenice nedosahují až k nadokenní římsě, i když jsou vysazeny na drobném stupni. Mezi nadokenní římsou a okenicí je tak prázdné vpadlé pole. Polokruhový nadsvětlík opět chrání železná mříž, která je proti bočním osám jednodušší. Každý druhý paprsek je kratší a po vnějším obvodu chybí obloukovité spojky, které vytvářely dojem šípů. Okenní konstrukce jsou nepochybně původní, nejdříve paprscité, po obvodu pak doplněné protisměrnými polokruhovými příčkami.

Po stranách v nároží portiku je po obou stranách okapní svod, vyvěšený nepochybně na původní kovové konsoly. Kotlík svodu patrně odpovídá rovněž původnímu.

Ve střední ose jsou vysoké dvoukřídlé dveře, dříve zeleně natřené, dole se soklovou deskou a členěné na každém křídle vpadlými poli. Jednotlivá pole jsou různě utvářená a mají i rozdílnou velikost. Spodní vpadlé pole je takřka čtvercové, další menší na délku obdélné je členěno vystupujícím kosočtvercem, další nejvyšší vpadlou část vytvářejí nárožní okosení, do výsledného vpadlého pole je pak vloženo

obdélné vystouplé a odsazené pole s okosenými hranami. Poslední pole, opakující ale v negativním otisku druhé spodní pole, dnes postrádá rozety, po nichž se zachovaly

Vlevo náčrt „starodórského“ sloupu ze zachované plánové dokumentace (WDIII 581), vpravo pak náčrt dveří (WDIII 655), kde jsou dobře vidět (ovšem mimo kování, které zde zachyceno není) chybějící detaily – jak rozety v horních výplních, tak hlavice v podobě beraní hlavy

jen stopy v nátěrech. Chybí klika i přituchy, na které ukazují otvory, zacelené vloženými čtvercovými kousky dřeva. Rovněž po hlavici na přírazníku se zachovaly jen stopy v nátěrech. Dveře odděluje od polokruhového okna nadsvětlíku (shodného s vedlejšími polokruhovými okny) profilovaná římsa, patrně dřevěná, jejíž profilace se shoduje s římsou vytaženou v omítce. Po stranách středního vchodu (tak byl plánován, ale nakonec neproveden) jsou jen nepravá žaluziová okna s pevnými konstrukcemi. Nad okny i nade dveřmi za portikem jsou v úrovni mezipatra jen vpadlá obdélná pole, uvažovaná reliéfní výzdoba zde nakonec nebyla realizována.

Jižní (zahradní) fasáda

Tato fasáda je s lehkou obměnou protějškovou fasádou na severní straně s tím rozdílem, že vchod není uprostřed ale v obou krajních osách celkem trojosé fasády. Prostřední okno kryjí opět žaluziové okenice v dolní části na trojici závěsů, v horní s dvojicí, tedy shodně s protějškovou fasádou. Nad oknem je v polokruhovém

světlikovém oknu stejná ochranná mříž jako na severní fasádě pavilonu, v bočních osách, které vedou na schodiště, mříže chybí, takže se zde uplatňuje jednoduchá rovněž paprscitá konstrukce okna. Dveře v postranních osách (dříve natřené na modro) mají odlišnou podobu od severního průčelí: jsou sice dvoukřídlá, ale jejich horní část je pevná, neotvíravá. Spodní část se soklovou fošnou na každém křídle člení jediné obdélné vpadlé pole, do kterého jsou vloženy tři na koso postavené čtverce. Horní část odděluje pruh vymezený hranoly, mezi nimiž jsou vloženy oblé píšťaly, horní ukončení je pak prolomeno opět jednoduchým vpadlým polem. Na levých dveřích chybí obě kliky, na pravých jen levá, zachoval se u obou dveří jen jednoduchý zámkový štítek. Právě dveře byly poškozeny nově přibitými petlicemi a visacími zámkami. K oběma dveřím jsou před soklem přidány tři vyrovnávací a zmenšující se kamenné schody.

Okna, resp. jejich konstrukce v horním mezipatře jsou proti severní fasádě odlišná ve dvou pravých osách. Okno v prostřední ose má v dolní části napevno připevněné žaluziové okenice, v horní části jsou pak dvě prosklená křídla se střední stojinou. Mají klasicistní závěsy a nárožníky, každé křídlo příčka člení do dvou podélných tabulek. Právě okno má naopak pevné žaluzie po stranách a střední část je prosklená dvoukřídlým oknem s původními závěsy, kde každé křídlo člení příčky do tří tabulek. Toto řešení je proti střednímu oknu asi původní.

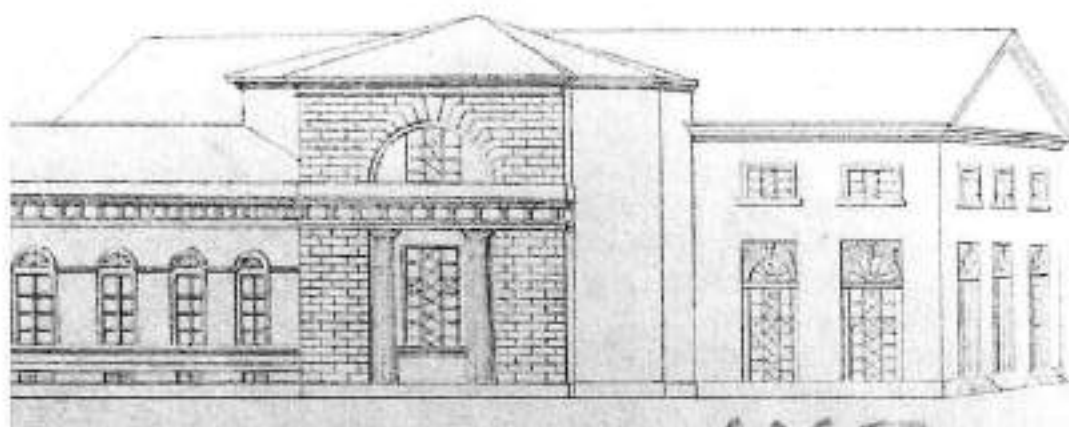
Štít má tympanon vyzdoben různými symboly. Ústředním motivem je zde hexagram, nepochybně představující mužskou (trojúhelník hrotem vzhůru) a ženskou energii, zároveň symbolizující živly (hrot nahoru oheň, dolu vodu a vodorovné vzduch a země). Hexagram, v jehož středu je včela jako symbol píle, je obtočen hadem Uroborem, který představuje věčnost a cyklickou podstatu věcí. To vše je položeno na štítu, na němž sedí sova, symbol moudrosti. Za štítem je kopí, zkřížené se sextantem a ověšené dubovými (na levé straně) a vavřínovými ratolestmi. Vpravo je rozevřená kniha s písmenem théta (snad symbolizující teologické texty) a na druhé straně pí (symbol pro matematické texty). Dále je paleta se štětcí a řada knih. Napravo je globus, svazek knih a dále pravítka, úhelníky a další pomůcky geometrů a stavitelů, které ovšem mohou být vykládány i jako zednářské symboly.

Západní (zahradní) fasáda

Tuto fasádu částečně překrývá zaoblené křídlo, takže fasáda je asymetrická, s ustupujícím jižním křídlem o dvou okenních osách, které jsou tvářeny ve shodě s předešlými fasádami pavilonu. Fasáda spočívá na neomítaném kamenném soklu ze dvou řad otesaných kvádrů, dolní okna překrývají žaluziové okenice, zabudované napevno, s polokruhovými nadsvětlikovými okny, z nichž pouze levé chrání železná mříž s šípovitými paprsky. Žaluziové okenice horního patra jsou rovněž upevněny napevno u pravého okna, u levého jsou otevírací.

Střední část risalitově vystupuje, na boční jižní straně je v patře okno s obvyklou šambránou a kryté otevírací žaluziovou okenicí. Stěny jsou hladké, korunní římsa má ale odlišnou profilaci od křídla. V nižší části je použito iónského kymatu, na rizalitu pak lesbického. Římsová deska je na křídle ukončena oblounem po odsazení a iónskou simou, na rizalitu je použito simy zvonovnicové. V nároží je okapní svod, vyvěšený nepochybně na původní kovové konsoly. Kotlík svodu patrně rovněž odpovídá původnímu.

Čelní stěna rizalitu je doplněna o další mělký rizalit, který je celý členěn kvadratickou rustikou (na rozdíl od bočních stěn) a předělen římsou, jež má podobu dórského kladí. To sem přechází z kolonádového křídla, takže jsou tímto způsobem

A. Arche, 1824, reálná podoba západní fasády, WDIII 549, inv. č. 03957

jednotlivé stavební celky provázány. V přízemní části je hluboce vpadlé pole, které končí pod kladím; do něho jsou vloženy dva dórské sloupy, které tak logicky nesou dórské kladí. Opět správně postrádají patky, mají kaneluru, nahoře opět chybí skamilla a anulli jsou hrubší než na východním průčelí pavilonu. Do vpadlého pole je vsazeno okno, spočívající na profilované podokenní římsě, ale s chybějícím ostěním. Okno je opatřeno žaluziovými vícedílnými okenicemi (shodnými se severní fasádou), otevřavými.

Nad výklenkem je takřka v celé šíři tohoto výklenku vyvinuto polokruhové okno, které je v rustice vyznačeno háky a klenáky, odsazenými od otvoru páskou. V otvoru zasazená žaluziová konstrukce je tvořena pevně připevněnými částmi po stranách a nahoře a dvoukřídlou konstrukcí ven otvíravou uprostřed (takřka shodné velikosti s ostatními okny polopatra). Na rizalitu chybí štít, střecha je zde zvalbena.

B. Levá (jižní) kolonáda

V zásadě lze kolonádové křídlo označit za přízemní, i když je zde v části vyvinuté nízké druhé podlaží, které nepochybně sloužilo jen k ubytování služebnictva. Toto podlaží se projevuje na fasádách jen drobnými, spíše větracími okny. Obě strany kolonádového křídla, které probíhá v segmentové křivce, mají rozdílnou podobu. Na nádvoří straně se výrazně uplatňuje kolonáda, dávající stavbě antikizující vzhled, naproti tomu na zahradní straně stavbu člení jen liché arkády, spíše upomínající na raně renesanční architekturu. Křídlo je kryté nízkou sedlovou střechou bez vikýřů, přerušenou jen na zahradní straně jedním štítem. Nově je střecha pokryta plechem, na boční pavilony navazuje přímo, na corps-de-logis přes valbu, která zde vytváří úžlabí. Zcela shodně je utvářeno také protějškové křídlo D.

Severovýchodní (dvorní) fasáda

Základním prvkem fasády kolonádového křídla jsou (novo)dórské sloupy, které spočívají na podiu a nesou římsko-dórské kladí, lehce zjednodušené. Podobně jako u pavilonu s knihovnou je podium vytvořeno ze dvou řad otesaných kamenných kvádrů,

horní nižší řada lehce ustupuje. Bylo přístupné původně jen středním schodištěm v šíři tří sloupů, kterým se vstupovalo do ochozu, přičemž ve střední ose byla chodba, provázejícím křídlem k východu na zahradní fasádě. Schodiště je utvářeno obdobně se schody u pavilonu knihovny, tedy s postranními pilířky a schodištními stupni bez profilace. Dodatečně pro pohodlí bylo podium ještě zpřístupněno dřevěnými schůdky, které lze objevit již i na fotografiích z počátku 20. století.

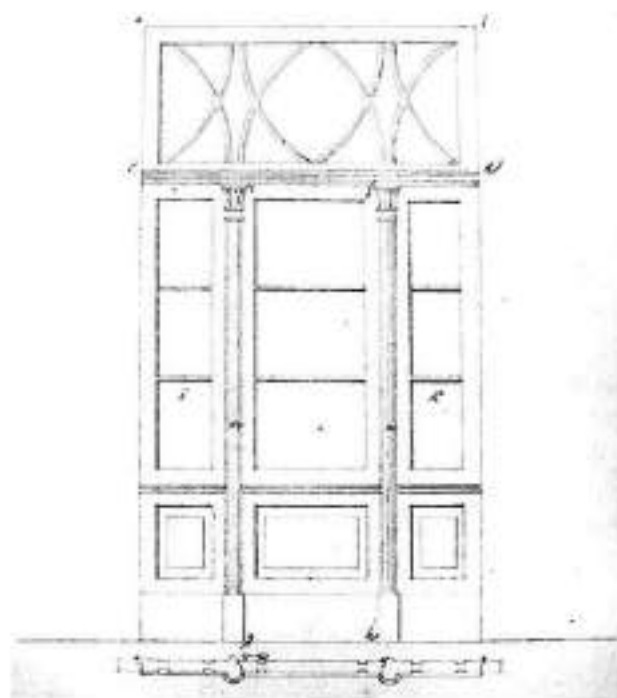
Dórské sloupy římského typu (celkem 20) jsou opatřeny patkou, spočívající na plinthu. Patka má neklasickou profilaci pozůstávající z velkého toru a na něj navazujících dvou ustupujících oblounů, které mají spíše charakter astragalu. U sloupů lze pozorovat entazi, nemají tedy kónický tvar, který se objevuje u starodórských sloupů. Dříky nejsou kanelované, jsou ukončeny prstencem, oddělujícím hypotrachelion, pod velice nízkým echinem probíhají zřetelné annuli (trojitě). Hlavičky nesou abaky, které jsou zakončeny odstupněnou profilací. V některých partiích se jedná jen o trojí odstupnění, což je nepochybně mladší zjednodušení, v původním řešení zde byla na spodní části vyžlabená kyma (patrně lesbické), na které navazovala římsička. Kladi sestává z typicky nízkého (římského) architrávu, který je dvojitý, vlys odděluje příliš široká taenie, chybí regulae a rovnou jsou nasazeny guttae. Po římském způsobu jsou na spodní straně římsové desky mutuly (mající tak trochu vzhled konsol) dané jen nad triglyfy, chybí na nich kapky (guttae). Zakončující římsa (geison) má složitou profilaci, ve spodní části s rovnou plochou římsové desky, jsou zakončeny iónskou šimou. Kladi zabíhá jak do hlavní budovy, tak do pavilonu knihovny bez návaznosti.

Dlažba kolonádové chodby, kterou bychom mohli označit za stylobat, je vytvořena z velkých kamenných kvádrů, které jsou utvářeny lehce segmentově a jsou položeny ve vazbě. Strop vytváří kazety, vymezené přímými překlady vycházejícími z jednotlivých sloupů, uprostřed kazet se objevuje kosočtverečné pole s bohatě profilovaným úzkým rámem, v jehož středu je šestilistá rozeta. V některých byly dodatečně zavěšeny lampy elektrického osvětlení, vycházející ze středu rozety. Samotná kazeta je rovněž rámovaná profilovanou lištou. Jestliže u hlavní budovy, kde kazety byly započaty, přiléhá průvlak zcela správně ke hlavní budově, pak u pavilonu knihovny, zřejmě zásluhou špatného propočtu je sloup a s ním i průvlak lehce odsazen od stěny pavilonu, čímž zde vznikl jen malý úsek stropní kazety.

Celá zadní fasáda kolonádové chodby je upravena pásovou rustikou. U jednotlivých vstupních otvorů, z nichž některé jsou ovšem slepé, je vytvořeno poměrně úzké vpadlé pole, vytvářející dojem neprofilovaného ostění. Nad každými dveřmi je neprofilovaný překlad a nad ním polokruhové světlíkové okno, jehož zaklenutí je vyjádřeno v rustice naznačenými háky a vrcholovým klenákem, která lehce vystupuje z fasády. Poněkud odlišně jsou formovány dveře, vedoucí z kolonádové chodby do pavilonu knihovny, kde ostění naopak lehce předstupuje před rustiku a je doplněno v supraportě přímou profilovanou římsou. Vlastní dveře se ale s dalšími dveřmi v kolonádové chodbě shodují. Nad přímou římsou je prolomeno opět polokruhové nadsvětlíkové okno, které je v rustice vyznačeno, není zde plasticky předstupující vrcholový klenák, je vytvořen jen v ploše rustiky. Na protilehlé straně je vstup do hlavní budovy řešen poněkud odlišně, což je způsobeno jinou výškovou úrovní corps-de-logis. Jsou zde tři vyrovnávací kamenné stupně, dveře, přestože základní členění zachovávají, jsou nižší, původně zřejmě v rámci vstupního otvoru nahoře doplněné rovným nadsvětlíkem. Polokruhový nadsvětlík nad přímou bohatě profilovanou římsou supraporty je totiž lichý.

Kromě dvou bočních dveří, vede do kolonádové chodby po každé straně odlišně koncipovaného hlavního vchodu uprostřed, vždy čtvero dveří. Dveře jsou

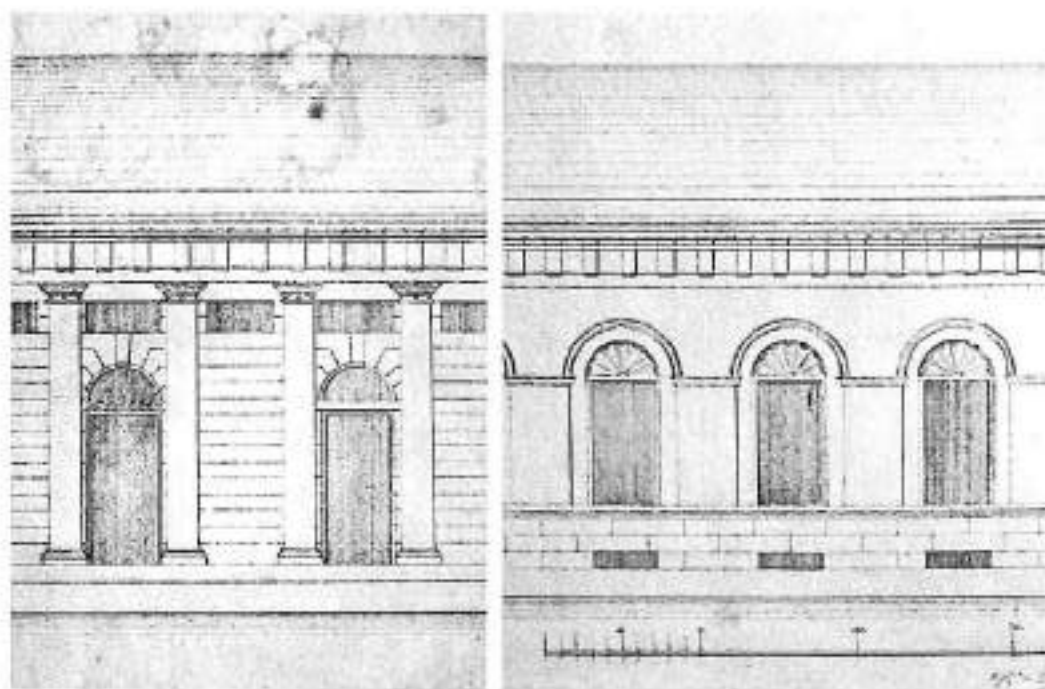
natřeny „klasicistní zelenou“ barvou, jsou dvoukřídle, s jemně profilovaným přírazníkem (s drážkou u okraje na obou stranách). Každé křídlo prolamují tři výplně, nahoře a dole čtvercové, mezi nimi obdélná s vystouplým středním polem s jemnou profilací. Pravé křídlo, pokud se jedná o funkční dveře, bylo zpravidla doplněno o klikku a zámkový štítek. Pod klikkou, kterou tvoří oválná oliva, je štítek kruhově rozšířen, pod ní je obdélný s oválnou krytkou na klíčovou díрку a dole zakončen páskou, z níž spadají čtyři kapky. Takový zámek lze považovat za původní, zachoval se u dveří do knihovního pavilonu. U prvních dveří od jihu v kolonádové chodbě klasicistní klika a zámek chybí, je zde zcela novodobá. Novodobě byl také do levého křídla, resp. do střední výplně vytvořen schránkový otvor. Další dveře mají sice zachovaný původní štítek, ale klika je mladšího původu a klíčový otvor byl porušen vmontovanou patentní vložkou. Třetí dveře od jihu mají zachovanou jen spodní část klikového štítku s klíčovou dírkou s krytkou. U dalších dveří je kování zachováno, ale chybí krytka u klíčové dírky. Dveře, respektive jejich horní část byla odříznuta a pevně připevněna, výplně byly vyměněny za prosklení. První dveře na sever od středního vchodu byly upraveny stejně jako předešlé. Klička je zde mladší ale ještě pozdně klasicistní, dolní část klikového štítku s kapkami, ale i s krytkou klíčové dírky chybí. Druhé dveře byly od počátku slepé, kování zde tedy nebylo zřejmě od počátku, což platí i pro čtvrté dveře od středních dveří na sever. U třetích dveří se zachovala jen původní klika, vlastní štítek chybí. Dveře z kolonádové chodby do hlavní budovy mají sice podobu klasicistních dveří, ale patrně byly vyhotoveny dodatečně (se snahou o zateplení obytných místností), protože závěsy pocházejí až z 2. poloviny 19. století. Pouze a jen u těchto dveří je viditelné hladké neprofilované ostění, byl zde patrně nadsvětlík, který byl ale dodatečně zaslepen. Klika, která odpovídá přes poškození klasicistním, je navíc umístěna na druhém, levém křídle. Také profilace okrajů výplní je lehce odlišná, respektive chybí.

Návrh dveří středního průchodu kolonádového křídla, WDIII 652, inv. č. 04060

Řešení dveří do středního průjezdu je zcela odlišné. Vchod je vložen do polokruhově ukončeného vpadlého pole, kde v polokruhové výplni nad dveřmi je reliéf s hlavou (patrně Apollona), kolem něhož se objevují akantové haluze a nad ním palmeta a vavřínové větvičky, se svázanými dvěma rohy hojnosti. Z levého vypadá ovoce a z pravého květy. Vlastní dveře jsou trojdílné ve spodní části a s jedinou výplní nadsvětlíku nad nimi. Jednotlivá křídla dveří oddělují polosloupky s palmetovými hlavicemi, které nesou profilovaný překlad, oddělující nadsvětlík. Boční křídla mají pevnou výplň v dolní části nad „soklem“, ta je oddělena římsičkou od prosklené trojdílné horní části. Podobně jsou utvářeny i střední dveře, jejichž kování klikového štítu a kliky je zcela novodobé. Novodobé jsou rovněž závěsy ukazující na opravu dveří patrně v meziválečném období. Nadsvětlík rozdělují zaoblené příčky, které vytvářejí motiv lomeného oblouku, respektive dvou oblouků proti sobě, po stranách jsou rovněž překřížené další příčky.

Nad dveřmi jsou vždy vpadlá pole s reliéfy, které se rytmicky střídají ve dvou variantách. Tyto reliéfy jsou v mezidveřních plochách střídána okénky horního polopatra. Jeden motiv vytváří kruhový terč s obíhajícím astragalem a vejcovcem, v jehož středu se nachází šesticípá plasticky provedená hvězda. Tento kruhový motiv je otočen zdola vavřínovými ratolestmi, shora pak palmetovými. Druhý motiv je odvozen z emblémů Jupitera, známe jej z renesanční architektury, v Praze třeba ze zábradlí letohrádku na Pražském hradě, kde je střídán motivy z kulany řádu Zlatého rouna. Je to symbolika spoutaného větru, provázeného blesky a čtveřicí křídel, v Kačíně jen dvojicí křídel a třemi péřovými motivy po obou stranách. Okénka, jež střídají reliéfy, mají dvoukřídle konstrukce, vždy příčkou rozdělené do dvou tabulek.

A. Arche, 1924, reálná podoba fasády kolonádového křídla, vlevo dvorní a vpravo zahradní WDIII 547, inv. č. 03955

Jihozápadní (zahradní) fasáda

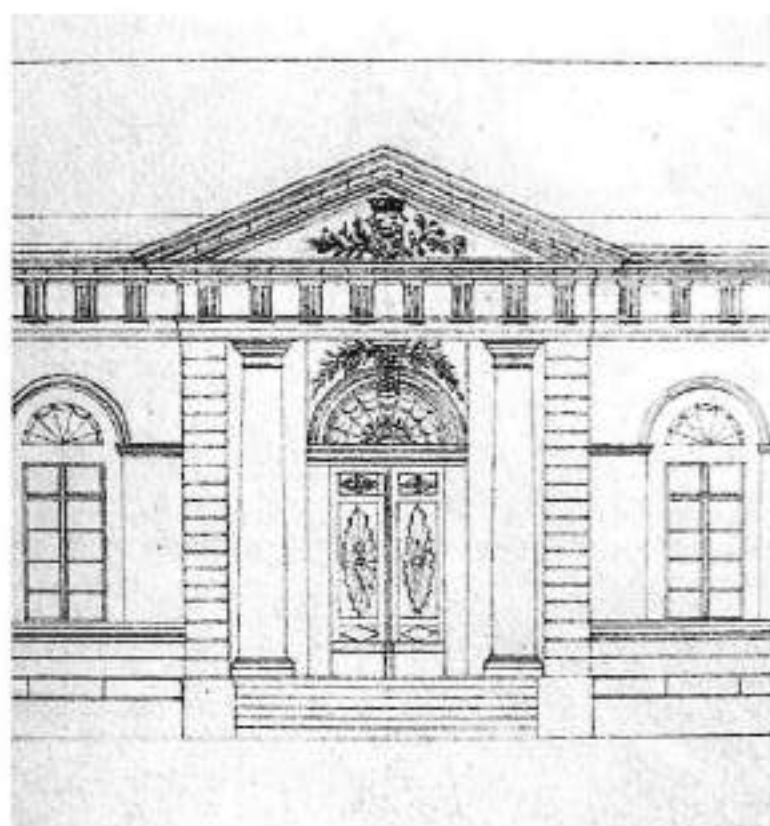
Zahradní fasáda kolonádového jižního křídla navazuje na pavilon knihovny korunní římsou vyvinutou jako dórské kladí. V metopách jsou nad okny proražena malá

větrací okénka, patrně s jednokřídlými okenními konstrukcemi, členěnými příčkami do celkem čtyř tabulek. Směrem k hlavní budově křídlo má návaznost jen zásluhou soklové římsy.

Křídlo v segmentovém oblouku probíhá v osmi okenních osách, ve středu je architektonizovaný vchod a při corps-de-logis je dalších osm okenních os. Kromě střední osy jsou všechny okenní osy shodné, vloženy do lichých arkád, které mají profilované archivoly a arkádové pilíře jsou ukončeny římsovou patkou. Lichá arkáda vyrůstá z podesty, která je na jižní polovině tvořena jen jednou řadou kamenných kvádrů, nad nimiž se uplatňují tři pásy rustiky a soklová římsa, ve spodní části profilovaná. Dolní řada rustiky je pod okno prolomena slepými světlíkovými okny, protože pod touto částí nebyl sklep vyhlouben.

Vlastní okna postrádají šambrány, jsou osazena do líce, jsou rozdělena poutcem do dvou dílů, přičemž horní dvoukřídlý díl je pouze celkem dvoutabulkový, dolní naproti tomu celkem šetitabulkový. Okna jsou ven otvíravá, horní křídla vždy na dvou závěsech, dolní na třech klasicistního typu. Podobně jako u dalších oken zámku, i zde jsou závěsy silně předsunuty, patrně zde však místo oken původně byly žaluziové okenice, případně na zimu okenice. Nad okny je polokruhové vpadlé pole, v němž je štukový poloviční motiv „slunce“ z běžného repertoáru klasicistní architektury. V páté ose od jihu tento motiv chybí.

Střední osa kolonádového křídla je přerušena a zvýrazněna vstupní edikulou, která risalitově s křídla vystupuje. Je jí předloženo schodiště v celé šíři rizalitu s postranními pilíři a neprofilovanými pěti schodištními stupni. V rizalitu se uplatňují rustikované pilíře po stranách ve formě anty, což ještě podporují vložené (novo)dórské sloupy, které jsou prakticky totožné se sloupy na dvorní straně

A. Arche, 1824, reálná podoba edikuly, WDIII 551, inv. č. 03959

kolonádového křídla. I zde nesou úsek kladí římsko-dórského stylu, které je oblomeno z korunní římsy křídla. Edikula je opatřena štítem (frontonem), v jehož tympanonu se objevuje choťkovský znak (čtvercový štít v 1. a 4. poli s dvouhlovou orlicí, ve 2. a 3. s medvědem, na srdečním štítku je typické choťkovské poloviční kolo). Štít francouzského typu je opatřen hraběcí korunkou s devíti koulemi na hrotech. Po stranách se nalevo objevují vavřínové a napravo dubové ratolesti.

Vstupní otvor je vsunut do vpadlého pole, dveře mají jednoduché neprofilované ostění, překlad, který odděluje horní polokruhovou část, je ale bohatě profilovaný. Chudší profilaci má archivolta nade dveřmi evokující dojem světlíkového okna, včetně štukové dekorace v podobě polovičního „slunce“, které do určité míry odpovídá kovovým mřížím v těchto oknech. Motiv je ještě doplněn florální dekorací s astragalovými stonky. Z archivoly vyrůstá volutově stočený vrcholový klenák opatřený na čelní straně dekorací. Za klenákem jsou rozprostřeny na obě strany vavřínové haluze.

Dveře osazené v edikule jsou dvoukřídle, s jednoduchým přírazníkem, bíle natřené a opatřené na pravém křídle zachovaným klasicistním klikovým štítkem a klikou. Výplně na každém křídle jsou tři, chybí zde jakákoliv profilace. Horní a dolní výplň je na šířku podélná, dole s vystupujícím vloženým kosodélníkem, nahoře s a jour kosodélníkem, v němž se objevují vyřezávané stylizované květy. Střední výplně na výšku obdélné doplňují vystouplé tvary motivu „slunce“ v čočkovité formě.

Severní polovina křídla se takřka shoduje, ale objevuje se zde několik rozdíků. Jednak je zde soklová partie až po římsu vyzděna z kamenných kvádrů, takže je pásová rustika vytvářena kamennými prvky. Okénka v soklu jsou zde funkční, protože toto křídlo je podsklepeno. Ve čtvrté ose od středního vchodu se zachoval vchod do suterénního prostoru. Okna jsou obdobná oknům na jižní polovině křídla, ale v dolní části jsou žaluziové okenice na dvou závěsech, nad nimi celkem čtyřtabulková dvě křídla vždy na dvou závěsech a horní celkem dvoutabulková křídla rovněž na dvou závěsech. I zde jsou závěsy značně přesunuty před rám okna, mají ještě klasicistní charakter.

C. Corps-de-logis

Východní (dvorní) fasáda

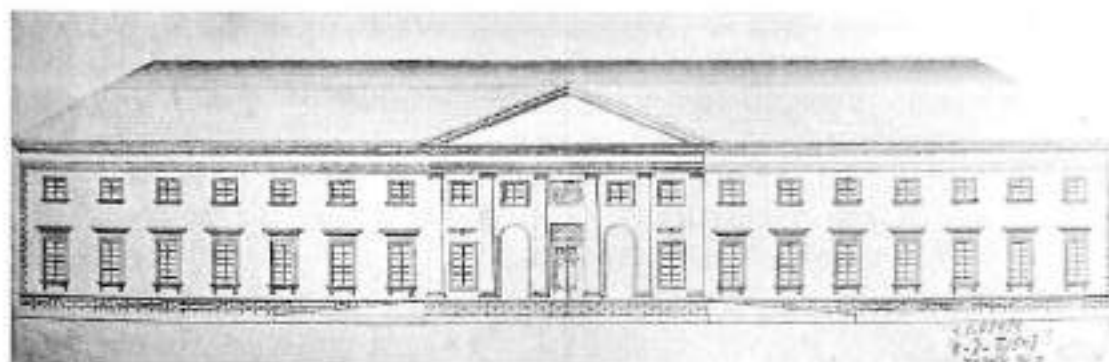
Mohutná hlavní budova je patrová, ale horní patro má spíše charakter mezzaninu. Probíhá celkem v 19ti okenních osách s tím, že středních pět os rizalitově vystupuje a je ještě doplněno sloupovým portikem. Rizalit vystupuje z obdélné hmoty corps-de-logis o jednu okenní osu, která je shodně koncipována jako ostatní osy na křídlech. Kolosální sloupy nesou kladí, které obíhá celou hlavní budovu. Dnes je opatřena sedlovou zvalbenou střechou, jejíž krytinu tvoří plech. Ještě v meziválečném období zde ovšem byla keramická krytina (odpovídající původní krytině) a u oken nebyly okenní konstrukce v lici, případně na jejich místě byly žaluziové okenice bíle natřené.

Střední portikus je vysazený na podiu, jež tvoří jedna řada velkých základových kvádrů, na nichž spočívají tři řady dalších kamenných kvádrů, které ukončují profilované kvádry, vytvářejí zároveň vrchol zídky, sloužící jako stylobat. Spolu s ubíhajícími nájezdovými zidkami, které se sféricky rozšiřují, vytvářejí nájezdovou rampu pro kočáry. Šest iónských sloup s entazí je opatřeno patkami, které spočívají na plintech. Tvar patky je odvozen z římského antického Pantheonu (patrně však ze vzorníku Palladia), neodpovídá tak klasickým řeckým patkám (atiko-iónským či asijsko-iónským). Jsou vytvořeny z torus, po odsazení následuje trochillus

a po dalším odsazení menší torus. Přejít na dřív není proveden klasickým způsobem (apofysis), ale jen odsazením. Hlavice je odvozena z římských příkladů (balteus totiž není projmutý), patrně však s určitou úpravou převzatý z Andrea Palladia. Sloupy ovšem postrádají kanelury typické pro iónský řád (se stězkou), hlavici odděluje neklasický oblouk, nad nímž je klasický astragal, dále echinus s klasickým vejcovcem a abakus s neméně klasickým listovcem. Voluty mají po stranách palmetové motivy (stejně klasické). Vzorem pro takové hlavice byly zřejmě hlavice z Diocletianových lázní v Římě.

Kladí iónského řádu je klasické s vlysem a zubořezem, architráv je ale jen dvoudílný, římsy (čtvrtkruhová a ukončují sima je zvonovnicová), vlys je hladký, následuje lesbické kyma, které by mělo být vyzdobeno listovcem, pak je zubořez, nad ním po odsazení iónské kyma, jež by mělo být dekorováno vejcovcem, ale zůstalo stejně jako další části hladké. Římsová deska je opatřena okapníčkem, nahoře je doplněna jemnými profilacemi a ukončena těžkou dórskou simou (?). V průčelí je na vlysu nápis kapitálkami: JOAN. RVD. COMES. CHOTEK. SIBI. AMICIS. ET. POSTERIS. MDCCCII XXII.

Kladí vrcholí v průčelí štítem s tympanonem, v němž je náročná štuková výzdoba představující dvě zcela odlišné scény. Jedna je věnována zemědělství a druhá honitbě. Jižní polovina tak představuje bohyni Ceres zapřaženou do vozíku s draky, jak předává Triptolemovi klasy obilí, věnovala mu rovněž pluh, který je zobrazen

A. Arche, 1824, reálná podoba dvorní fasády corps-de-logis, WDI III 543, inv. č. 03951

v pozadí tažený dvojicí volků. Triptolemus měl pak šířit znalost zemědělství mezi všechny lidi. Dále je na štítu vlevo zobrazen strom, pod ním pasoucí se ovce, dále ženu v antikizujícím šatu, která vylévá džber, dále je amfóra a dvě hrající si děti. Vpravo je pak vidět Dianu na vozíku taženou jeleny s oštěpem v ruce, dále tři ženské postavy s dvojicí psů, před nimiž prchají dva zajáci. Pod oběma bohyněmi je pak sedící okřídlený anděl s rohem hojnosti.

Portikus vytváří prostor před vchodem, který je vydlážděn velkými kamennými deskami, ale jen v rozsahu portiku, nájezdy jsou vysypány pískem. Strop je tvořen vystupujícími průvlaky, které lemují kazety. Průvlaky člení na spodní straně vždy tři vpadlá pole s profilovaným rámem, uprostřed takto vytvořených obdélných polí jsou rozety, přičemž střední rozeta se liší typem listů, které jsou spíše akantové než okvětní listy růží. Uprostřed kazety je vždy umístěno kruhové tondo, v jehož středu je opět akantová rozeta. Zadní stěnu prolamují v postranních osách okna, v další ose blíže středu se v přízemí uplatňují niky s konchou, ve střední ose je pak

prolomen vchod do zámku. V horním patře jsou okna, pouze ve střední ose se objevuje sdružený znak.

Na fotografii, která doprovází článek E. Pocheho z roku 1936 nemá okno v levé části přízemí vnější okenní konstrukci (ani okenici), ale objevuje se zde jakýsi profilovaný rám. Naproti tomu okno na pravé krajní ose je vnější okenicí vybaveno. Ta má shodné členění s dnešním, poutec ji rozděluje do dvou částí, obou dvoukřídlých, ale dole má každé křídlo příčky, které jej člení do čtyř tabulek, nahoře pouze do dvou. Okna jsou vložena do profilovaných ostění. Vnější okenní konstrukce je opět na vysazeném závěsu, umožňujícím otevírat okna i přes plastickou šambránu. Okna na rozdíl od bočních křídel hlavní budovy nechrání přímá římsa (neměla by racionální smysl), ale v suprafenestře jsou neprofilovaná vpadlá pole, kterou vyplňuje štuková dekorace. Tvoří je florální dekorace kolem esovitě stočených úponků, které vycházejí ze střední ovocné mísy. Podobně jako všechny další dveře, je také ústřední vchod do zámku vložen do pravoúhlého mělkého výklenku, který je přerušen vodorovným překladem s bohatou profilací. Nad ním je shodně profilovaná archivolta vymezující polokruhový nadsvětlík, v němž je konstrukce utvářena s projatými příčkami, které působí dojmem šupin. Ve cviklech kolem archivoly jsou stylizované dekorace rostlinného charakteru s převažujícím motivem akantu. Vlastní vstupní dveře jsou oproti příjezdové rampě vyvýšeny o dva schody, jsou natřeny na tmavozelenou.

Dveře jsou dvoukřídlé s oddělnou horní částí profilovaným poutcem. Dolní křídla člení soklová partie a dále vpadlá pole, na každém křídle velký segment, v němž se objevuje motiv „slunce“ vycházející z polovičního kosočtverce. V rozích se objevují nepravidelné trojúhelníky, s jednou stranou sférickou, v němž je stylizovaná květina. Nadsvětlík nad poutcem prosvětlují dvě čtvercová prosklená pole, částečně zaslepená vloženými trojúhelníky obrácenými k sobě hroty. Na těchto trojúhelnících jsou motivy palmetových listů.

Niky vedle vchodu, které dosahují výšky vstupního výklenku, jsou prázdné s hladkou konchou, jsou lemované profilovanou šambránou.

V patře ve střední ose nad vchodem je v obdélném vpadlém poli, jehož šířka se shoduje s šířkou výklenku pro vchod, sdružený znak stavebníka a jeho manželky. Nalevo (heraldicky napravo) je tak choťkovský znak, napravo znak Marie Clary-Aldringen. Také tento aldringenovský štít je čtvrcený v 1. poli se třemi hvězdami, ve druhém se zkříženými kramlemi pod korunou, zatímco třetí pole pokrývají tři čtverce (šindele) a poslední čtvrté pole šikmo položená věž, na srdečním štítku je rakouská orlice se srdečním štítkem a písmenem F. Zatímco kolem choťkovského znaku se objevují dubové haluze, kolem znaku jeho manželky to jsou květinové stonky s květy růže a slunečnice. Oba znaky jsou korunovány hraběcí korunkou s devíti koulemi.

Ani okna v mezzaninu nemají na fotografii z meziválečného období lícové konstrukce nebo žaluziové okenice, dnes jsou ale vybavena okenicemi na vystupujících závěsech. Okna jsou zde dvoukřídlá, příčkami rozdělená vždy do tří tabulek. Levé křídlo je ve střední tabulce opatřeno větračkou. Okenní otvory lemuje profilovaná šambrána, která obíhá celý otvor bez podokenní římsy.

Pravá i levá boční fasáda rizalitu mají takřka shodné členění, liší se ovšem v řešení parteru. U pravé fasády je v přízemní části prolomeno pod římsou nejdříve okénko (větrání záchodů), pod oknem široký vstup a vpravo opět další okénko. Obě okna jsou obdélná na výšku, osazena konstrukce se dvěma tabulkami nad sebou. Zeleně natřené dvoukřídlé dveře jsou přístupné několika vyrovnávacími schody, protože práh dveří je již pod úrovní terénu, překlad probíhá v úrovni neprofilované římsové desky. Dveře mají výplňová křídla, nahoře i dole je čtvercové pole, do

kterého je nakoso posazen vystupující čtverec, uprostřed mezi tím je glyfovaný obdélník. Zachoval se zde klasicistní klička a zámkový štítek s trojicí kapek.

Fasáda spočívá na jedné řadě velkých tesaných kamenných kvádrů, následují pak tři řady kvadratické rustiky, které ukončuje mohutná soklová římsa s bohatou profilací na spodní straně (tvořenou výžlabkem, odsazením a oblounem). U pravé fasády je vchod prolomen až k římsě, na levé straně je pod oknem polokruhový světlík, který je v rustice vyznačen háky a klenáky s lehce vystupujícím závěrečným klenákem. V otvoru je novodobá lícová konstrukce, spočívající na novodobých závěsech na spodní straně. Je členěna Střední příčkou a dále polokruhovou příčkou při základně, z níž vybíhá další šikmá příčka, takže v oknu je celkem šest tabulek.

Okno v přízemí lemuje profilovaná šambrána (podložená lehce vystupující plochou) spočívající na jednoduše profilované podokenní římsě, kterou vynášejí volutové konsoly. V suprafenestře se objevuje glyfované pole s vloženými pištálami, které je ukončeno bohatě profilovanou římsou. Na její spodní straně je výžlabek (lysis) následuje iónské kyma zdobené listovcem, které nese římsovou desku, ukončenou po několikaterém odsazení iónskou simou. Konstrukce lícového okna, které zde patrně původně vůbec nebylo (na fotografii z meziválečného období ostatně není), protože okno vede na schodiště.

Okno v mezipatře se liší od okna za portikem nikoliv svou velikostí a podobou konstrukce (na meziválečné fotografii zde ale lícová konstrukce chybí), ale tím, že spočívá na profilované podokenní římsě. Rizalit ukončuje korunní římsa, která je kladím přetaženým sem ve stejné profilaci z průčelí portiku.

Postranní zídka nájezdu pro kočáry je pro pohodlný příjezd lehce vybočena, zídka je sestavena z kamenných kvádrů a krytá kamennými bloky. Na konci zídek jsou kandelábry, nepochybně původní, protože jsou zobrazovány i na plánech a na všech starších zobrazeních. Kandelábry jsou litinové, určené patrně pro olejové lampy, jak naznačuje lucernička s větracími otvory. Chybí ovšem již dvířka, po kterých zůstaly jen stopy (po dvou závěsech a zavíracího mechanismu).

Pravou fasádu křídla hlavního objektu prolamuje celkem sedm okenních os, které se zcela shodují s boční jednoosou fasádou rizalitu. Na fotografii z meziválečného období ovšem ve všech oknech chybí lícové konstrukce (nepochybně i u světlíkových oken v parteru). Nároží tohoto křídla je zpevněno armaturou, vytvořenou z běhounů a vazáků ve střídavém rytmu.

Fasáda levého křídla je totožná, ale na fotografii, kterou ve své stati publikoval E. Poche v roce 1936 jsou všechna okna v přízemí vybavena bíle natřenými vnějšími žaluziovými okenicemi, okenice jsou rovněž u posledních tří oken horního mezzaninu. V parteru lze rozeznat vnější lícové konstrukce u druhého až šestého světlíkového okna. Dnes jsou zde všude stejné konstrukce jako u oken na boční stěně rizalitu.

Při fasádě křídel jsou u soklu ještě dvě řady „okapních kamenů“. Víme, že byly navrženy již při stavbě, aby nedocházelo k prosakování vody do suterénních prostor. Nelze vyloučit, že původně zde byla jen jedna řada těchto pravidelně otesaných kvádrů, dodatečně pak ještě „posílená“ druhou řadou.

Severní boční fasáda

Na dvorní straně takřka v celém rozsahu fasádu překrývá kolonáda, na rozdíl od zahradního průčelí, kde se uplatňuje jedna osa v celém rozsahu. Ta se neliší od dalších os na zahradním průčelí corps-de-logis. Tato fasáda je vlastně čtyřosá, ale střední dvě osy se příliš neuplatňují, protože jsou zakryty střešinou, která zde ovšem

byla řešena valbou. Třetí okno od dvorního průčelí bylo od počátku pouze slepé. Okna jsou vybavena stejně jako na sousední fasádě profilovanou podokenní římsou a profilovanou šambránou, objevuje se zde však v lici okenice.

Jižní boční fasáda

Tato fasáda je řešena zcela shodně v zrcadlovém gardu k protějškové severní boční fasádě. Také zde je od počátku slepé okno. Na fotografii z meziválečného období lze ovšem rozeznat, že první okno od dvorního průčelí bylo již tehdy vybaveno žaluziovými okenicemi, které u druhého okna chyběly, a byla zde jen konstrukce za šambránou. Dnes je v obou oknech lícová konstrukce shodná s ostatními okny na hlavní budově.

Západní (zahradní) fasáda

Tato fasáda je obdobou průčelní fasády s určitými změnami. Kolonáda zde neslouží jako krytá nájezdová rampa, ale vytvářela terasu, z níž byla širokým schodištěm v rozsahu tří os zpřístupněna navazující zahrada. Boční strany schodiště nemají podobu známou z antických římských chrámů, jsou kaskádovitě upraveny. Vlastní stupně (celkem 11) postrádají profilaci, jsou tvořeny jen jednoduchými kamennými kvádry. První stupeň je poněkud vyšší, lze proto předpokládat, že terén je proti původnímu stavu lehce snížen. Terasu portiku chrání velice subtilní zábradlí navržené J. Ph. Joendlem, objednané v hořovických slévárnách. Základem jsou kovové sloupky, propojené při podlaze, lehce nad ním a nahoře madlem ve vodorovných liniích. Sloupky oddělují dvě až tři pole, která jsou tvořena vertikálními kopími, uprostřed s obtočenou vinnou révou. Dolní nízká pole jsou vyplněna hady, otočenými k sobě a několikrát zvlněnými, horní velká obdélná pole vyplňují zkřížená kopí, v jejichž křížení se objevuje vavřínový věnec. Během výroby došlo patrně ke změně obrazce, jak ukazují nevyužitá dvě drážky ve vodorovných prvcích.

Íonské sloupky portiku mají stejnou podobu s dvorním průčelím, shodné je rovněž kladí s tím rozdílem, že je zde údaj o renovaci celé stavby v době, kdy ji zdědili Thunové: QUIDO S. R. I. COMES THVN=HOHENSTEIN FVNDATORIS GENERIS HAERES RENOVAVIT ET PERFECIT A. D. MCMXXVII=XXX. Na rozdíl od dvorního průčelí je ovšem architráv na ukončující šimě zdoben listovcem, který se objevuje i na kymatu pod zubořezem, naproti tomu íonské kyma vynášející římsovou desku je zdobeno vejcovcem. Profilace římsy je tak o poznání náročnější.

Také v tympanonu štítu se logicky objevuje jiná figurální scéna, založená na trojici ženských postav, ústřední letící, polonahé, sypající z ruky květy, snad představující Primaveru. Zcela vlevo je ležící nahá ženská postava, snad Venuše, vpravo sedící postava s šátkem plným květů, snad Flora. Mezi těmito postavami poletují putti, vlevo s nádobou, z níž zalévá květy, při ústřední postavě putti s rohem hojnosti, dále letící putti s květy v rukách, dole jsou pak dvě hlavičky symbolizující větry.

Podlaha terasy vytvářenou portikem je vydlážděna velkými kamennými bloky ve vazbě. Strop je na rozdíl od protějškového dvorního portiku náročnější. Je sice rovněž kazetový zásluhou průvlaků, ale jejich výzdoba je bohatší. Obdélná vpadlá pole na průvlacích totiž nejsou lemována jednoduchými lištami, ale je zde použito listovce, náročnější jsou rovněž rozety, střední pak nemá kruhový ale spíše oble kosočtverečný tvar. Také vlastní kazety mají složitější podobu profilace, kde se objevuje vejcovce a na vnitřní straně bohatý listovec, v rozích jsou pak použity listy.

Střed kazety vytváří na koso postavené čtvercové pole, do jehož středu je vložen kruhový profilovaný rám a v jeho středu drobná rozeta.

Všechna francouzská okna přízemí jsou vložena do vpadlých polí a utvářena shodně se vstupními dveřmi pod dvorním portikem. Vstupní dveře chrání bíle natřené okenice na čtyřech zapuštěných závěsech s typickým klasicistním ukončením v podobě žaludu. Okenice mají vyjímatelné rámy, takže je patrně bylo možné zaměnit za pohyblivé žaluzie. Na vnější straně jsou okenice tvarovány jako žaluzie (ale nepohyblivé), na vnitřní straně jsou tři obdélné výplně nad sebou. Křídla jsou opatřena zástrčkami, dvěma vodorovnými, podlahovou a horní s táhlem.

Protože sál přesahoval do patra, nejsou zde okna mezzaninu, ty nahradilo souvislé vpadlé pole ve formě vlysu, v němž se uplatňují štukové rozviliny. Jsou tvořeny rostlinnými trsy (snad kapradiny) z nichž vycházejí listové žaluzie. Nad středním vchodem byl dodatečně přidělán drobný thunovský znak, dnes poškozený, protože se zachoval jen pravý štítonoš – okřídlený jednorožec.

Podobně jako u dvorního průčelí, vystupuje také střední část s portikem do zahrady jednou okenní osou. Sokl je zde tvořen vysokou základovou řadou opracovaných kvádrů, na něž navazuje troji kamenná vrstva vytvářející kvadratickou rustiku, v níž jsou vyznačeny háky a klenáky polokruhových světlíkových oken sklepa. Zde se uplatňuje světlíkové okno i pod terasou portiku. Okna mají novodobé vnější konstrukce odpovídající dvornímu průčelí, chrání je mříže, které se objevují i u dalších oken v parteru. Okno v přízemí má opět složitější profilaci než na dvorní straně, i když celkově se tvarově všechna okna shodují. Zde se objevuje náročnější typ konsoly, která vynáší podokenní římsu, v suprafenestře architekti použili místo glyfování palmetové motivy, takže i zde je vidět určité zjemnění fasády. Také na boční straně rizalitu je použito náročnější tvarování korunní římsy – kladí. Okna v patře jsou slepá, vybavena jsou podokenní římsou a profilovanou šambránou, v okně je použita dvoukřídlá žaluziová okenice. Na fotografii z meziválečného období je zobrazena rovněž žaluzie.

Pravé křídlo hlavní budovy je opět sedmiosé, stejně jako u zahradního průčelí, stejná je i kompozice okenních otvorů, které se v horním podlaží neliší. Okna přízemí jsou velice podobná, ale mají již zmíněné palmety v suprafenestře a jinak formované volutové konsoly, jež nesou podokenní římsy. Světlíková okna v kamenném parteru (celkem o čtyřech řadách jako na rizalitu) chrání kovové mříže shodné s risalitem. Okna v přízemí mají lícové konstrukce, nepochybně novodobé, protože na fotografii z meziválečného období se objevují v lici žaluziové okenice, které jsou i u oken mezzaninu (na rozdíl od dnešního stavu s konstrukcemi oken). Podobně jako u nádvorní fasády i zde se uplatňuje nárožní armatura. Zcela shodně je řešena protějšková sedmiosá fasáda severního (levého křídla), kde jsou rovněž novodobé lícové konstrukce, na rozdíl od fotografie z roku 1936.

D. Pravá (severní) kolonáda

Severní pravá kolonáda je zrcadlovým protějškem jižní levé kolonády, rovněž se zde objevuje dvacet (novo)dórských sloupů, stejně formulovaných s protějškovým křídlem. Na rozdíl od jižní kolonády zde byly kazety dobře rozpočítány, a tak zde není tak velká částečná kazeta jako v případě jižního ukončení jižní kolonády. Také u tohoto křídla je střední přístupové schodiště přes tři interkolumnia. Oproti jižní kolonádě jsou zde interkolumnia neznatelně širší.

Jihovýchodní (dvorní) fasáda

Shoduje se dláždění chodby i podoba jednotlivých kazet, také členění vnitřní stěny kolonádové chodby. I zde se objevuje boční vchod na konci chodby do hlavní budovy a do pavilonu kaple a divadla, i zde jsou na každé straně (slepé i skutečné) vchody v počtu čtyř po straně vchodu do střední chodby s odlišně pojatými dveřmi.

Při vstupu do hlavní budovy je místo tří vyrovnávacích schodištních stupňů pět schodů bez profilace, dveře jsou však rovněž zasazeny za zárubeň, chybí zde partie s nadsvětlíkem. Jinak je vchod stejný, také se slepým polokruhovým nadsvětlíkem. Dveře mají obvyklou podobu, zachovala se zde původní klasicistní klička, ale nikoliv klikový a zámkový štítek.

První dveře od jihu (od *corps-de-logis*) byly dodatečně poškozeny průřezem dopisní schránky, ale proti jižní kolonádě se zde zachovala původní klasicistní klička (bez štítu). Zajímavým detailem u tohoto vstupního otvoru je dřevěný fošnový překlad, který je jistě mladšího původu. Další dveře byly od počátku slepé, nepochybně také proto se zde zachovalo kompletní kování s kličkou a zámkovým štítkem s kapkami. Třetí dveře mají rovněž zachovanou kličku a kování s trojicí kapek. Čtvrté dveře, označené na levém křídle Plynová kotelna, mají původní kliku, ale klikový a zámkový štítek chybí (zůstal otisk).

Střední vchod má zcela totožnou konstrukci středních trojkřídlých dveří a nadsvětlíku jako u protějškového kolonádového křídla. V zásadě se shoduje i štuková výzdoba supraporty s drobnými odlišnostmi, které ukazují, že štuky byly formovány individuálně a nikoliv z kadlubů. Zvláště lze pozorovat rozdíl v masce, ale i v detailech plodů či květů. Další dveře postrádají kování, zachovaly se zde jen jejich otisky. Také u dveří směrem k pavilonu s kaplí se nezachovala ani klika ani klikový štítek.

Také polokruhová okna nadsvětlíků se shodují, jen u polokruhového nadsvětlíku u prvních dveří od severu se zachovala konstrukce pro lícové okno, nepochybně dodatečné. Také u tohoto křídla se střídají okna polopatra pro služebnictvo s vpadlými poli a štukovou výzdobou, která se shoduje s protějškovým křídlem s drobnými obměnami.

Severozápadní (zahradní) fasáda

Pochopitelně i dvorní fasády severního kolonádového křídla jsou zrcadlovým odrazem protějškového křídla. Parter tvoří čtyři řady kamenných kvádrů, z nichž řada bezprostředně při terénu je vyšší, další tři řady zřejmě původně tvořily kvadratickou rustiku podle jednotlivých kvádrů. Na rozdíl od protějškového křídla jsou však v celém rozsahu prolomeny světlikovými nízkými okny (v rozsahu okenního otvoru vyššího podlaží), chráněnými jednoduchou mříží. Porušeno je jen okno v sedmé ose od hlavní budovy a ve 13 ose je použito od počátku slepé okno. Parter končí výraznou soklovou římsou, jež je na spodním okraji bohatě profilována.

Zcela shodně jsou řešena i okna, a to dokonce včetně žaluziové části u osmi oken v levé polovině segmentu, stejně jako u protějškového křídla. I zde mají okna stejné konstrukce, jsou vložena do slepých arkád, kde se objevují štukové motivy polovičních slunců. Římsa je u třetího meziokenního pilíře porušena. Zcela shodný je rovněž střední vstupní portálek s dórskou edikulou a znakem Chotků v tympanonu štítu. Shodné je také napojení kolonádového křídla na pavilon s divadlem a kaplí.

E. Pavilon kaple a divadla

Pavilon je přesným protějškem pavilonu knihovny, ovšem logicky je pozměněna výzdoba tympanonů, která se váže k jiné náplni tohoto pavilonu.

Jižní (dvorní) fasáda

Průčelí je protějškem stejného průčelí protilehlého pavilonu s knihovnou, hlavní rozdíl pak spočívá ve výzdobě tympanonu štítu. Ten, vzhledem k tomu, že v pavilonu se nalézá vedle kaple i velmi světské divadlo, dostal zcela neutrální výzdobu s florálními úponky, se středním terčem pro orloj. Všechny starší fotografie ukazují, že ciferník orloje byl bílý, dnes je velmi kontrastně černý se zlatenými římskými číslicemi.

Stejně jako protějškové křídlo je i zde kamenný dvouřadý sokl, nad kterým začínají okna se žaluziemi po stranách a střední vchodové dveře. Mají shodná vpadlá pole a shodnou dekoraci, stejné členění oken nadsvětlíku, ale u pavilonu kaple chybí mříže. Střední dveře v zásadě odpovídají, ale ve výplních chybí růžice (patrně – podle stop – odstraněné dodatečně) a také kování je neúplné. Kliky na levé straně chybí, na pravém křídle odpovídá protějškovému pavilonu A. Dveře jsou pod klikou porušeny petlicí s visacím zámkem. Na starších fotografiích je patrné, že dveře byly svého času ve shodě s dnešní barevností, posléze byly bíle natřené. Okna v mezzaninu mají shodné šambrány i žaluziové okenice.

Východní (dvorní) fasáda

Také tato fasáda se s určitými rozdíly shoduje. Nejvýznamnějším rozdílem v soklové partii je zpřístupnění všech vchodu schodišti v interkolumnních středního portiku se „starodóorskými“ sloupy. Tomu odpovídá i drobná změna v podobě bočních vchodů, které u pavilonu knihovny mají podobu oken (s dolní částí šambrány) se žaluziovými okenicemi, kdežto u pavilonu kaple s divadlem jsou dveře až k podlaze stylobatu. Jsou zde skutečně funkční dveře, které jsou zmenšeny poutcem, který odděluje zhruba třetinu horní část, která je pevná a je rozdělena výplněmi do čtyř částí. Krajiní mají jednu na výšku obdélnou výplň, střední jsou tvořeny dvojicemi nad sebou, lehce obdélných vpadlých polí, v nichž je vloženo další pole s okosenými hranami. Spodní část je rovněž čtyřkřídla, rozdělená třemi (resp. pěti) neprofilovanými přírazníky. Vyznačena je „soklová“ vystupující část, dále křídla rozděluje výplně, v bočních křídlech dvě obdélná nad sebou (s vystupujícím obdélníkem), ve střední části rovněž, ale dvojitě vpadlé pole, dolní jen s okosenými rohy; do výplně je pak vloženo vystupující pole rovněž s okosenými rohy. Zachovaly se zde u pravých dveří původní kliky v podobě rohů hojnosti, chybí zámkové štítky u pravého křídla. U levých dveří je novodobá klika a nad ní nevhodná petlice s visacím zámkem. Střední dveře byly od počátku slepé. Na rozdíl od protějškových jsou dveře zachovány v celém rozsahu intaktní, i když zde pochopitelně chybí kliky a přítuhy. Na rozdíl od protějškového křídla se zde zachovala beraní hlava s abakem zdobeným vejcovcem, které vytváří hlavičku přírazníku. Také se ve vpadlých polích horních výplní dveří zachovaly rozety. Polokruhové nadsvětlíky oken mají původní okenní konstrukce, na rozdíl od protějškového křídla, které je opatřeno ochrannými mřížemi, mříže u pavilonu kaple chybí.

Jiná je rovněž výzdoba tympanonu štítu, kde na rozdíl od protějškového s hlavou Apollona se objevuje kříž v kruhovém tónu tvořeného oblaky. Vlastní kříž

je podložen paprsky ve čtvercovém útvaru. Nárožní akroterie zdobí rovněž kříž přes hranu, provázená po stranách vavřínovými haluzemi a podložený paprsky.

Boční dvouosé strany pavilonu se plně shodují s protějškem, včetně jednotlivých otvorů.

Severní (zahradní) fasáda

Na této fasádě lze rozeznat více rozdílů se zahradní fasádou protějškového pavilonu knihovny. Nejsou zde totiž dva boční vchody, ale pouze jeden středový, s předsazeným schodištěm o pěti stupních bez profilace s bočními pilířky. Ve středním vchodu jsou osazeny žaluziové okenice nepochybně mladšího původu na závěsech nejdříve z 2. poloviny 19. století. Okenice jsou dvoukřídlové, každé křídlo jen s jednou žaluziovou výplní. Boční žaluzie jsou umístěny na pevno, zakrývají totiž pouze slepá okna, jsou děleny do celkem čtyř křídel, přičemž každé „křídlo“ sestává ze dvou žaluziových výplní. Slepá okna i střední dveře jsou vložena do pravoúhlých výklenků s polokruhovými nadsvětlíky se stejnými konstrukcemi jako u protějškového křídla. Střední nadsvětlík ale není opatřen mříží.

Okna v bočních osách mezzaninu se s protějškovou fasádou shodují, ve střední ose ale okno chybí, je zde pravoúhle vpadlé pole obdélného tvaru, které svou šířkou přesahuje šířku vpadlého pole středního vstupního otvoru. Rozdílný je rovněž tympanon štítu, který postrádá štukovou výzdobu, je zde jen polokruhově mělce vpadlé pole.

J. Ph. Joendl, neuskutečněná podoba severní fasády, WDIII 577, inv. č. 03985

Západní (zahradní) fasáda

Také tato fasáda je utvářena takřka zcela shodně (zrcadlově) s protějškovým pavilonem knihovny. Drobné rozdíly jsou v žaluziových oknech. Okno mezi dórskými sloupy na pavilonu knihovny má žaluzie otvíravé ve všech křídlech, u pavilonu kaple a divadla jsou to jen dolní křídla, z nichž navíc je levé křídlo nahoře navíc proskleno.

Významnější rozdíl lze rozpoznat na boční straně zahradního rizalitu, kde je okno prolomeno znatelně výše než na sousedním křídle pavilonu, i když podokenní římsa zůstala ve stejné úrovni. Příčina této anomálie není jasná, jediné vysvětlení, které nesvědčí o dobré údržbě objektu je, že okno bylo tímto způsobem upraveno při nedávné výstavbě depositářů v tomto křídle. Na rozdíl od protějškového křídla je zde okno prolomeno i v přízemí, kde jsou opět pevné žaluziové okenice v horní části a otvíravé dole.

U krajního křídla pavilonu se dolní okna mnoho neliší, ale u pavilonu s divadlem a kaplí jsou dolní křídla levého okna otvíravá a nově zabezpečená petlicí. V nadsvětlíku tohoto okna navíc chybí konstrukce a jsou zde jen provizorní výplně. Proti pavilonu knihovny, jsou žaluziové okenice v mezzaninu odlišné. U pravého okna žaluziové výplně chybí vpravo, u levého okna uprostřed, kde je místo žaluzií použito prosklených vždy trojtabulkových konstrukcí.

Interiéry

A. Pavilon knihovny

Takřka celé přízemí pavilonu je věnováno knihovním sálům, které nepochybně patří k nejvýznamnějším prostorům zámku. Je vidět, že zámek byl postaven v době, kdy se na vzdělání začalo hledět opět s větší úctou. Také zde je zřetelná antická inspirace s kopulovou stavbou s velkým okulem, která tak připomíná římský antický Pantheon. Pavilon knihovny není podsklepen.

A. 1 Přízemí

Přízemí bylo určeno takřka v celém rozsahu pro knihovnu, stěny jsou překryty knihovními regály. Význačným prvkem jsou sloupy, ukazující tak jednoznačně na antiku.

A 101

Zadní část pavilonu s knihovnou byla vytvořena asi spíše jako rezervní prostor k případnému dalšímu rozšíření. Zajímavou dispozici vytváří střední chodba vymezená sloupy, která má své pokračování jak ve sloupech ústředního kruhového sálu, tak ve vstupní části knihovny. Vytváří tak podmanivý průhled celým pavilonem. Sloupy jsou opatřeny protokorintskou hlavicí, tedy hlavicí odvozenou z věže větrů v Athénách, kterou by tehdy označili jako starokorintskou (podle vzoru starodórských sloupů). Je to opět zajímavý návrat k řecké a nikoliv římské inspiraci. Hlavice mají hladký dřík s entazí, opatřeny jsou jednoduchou patkou, tvořenou torem s odsazením. Sloupy nesou kazetovaný úsek stropu (tak trochu evokující antické stropnice se strotéry) střední části, s profilovanými průvlaky. V bočních prostorech je přímý strop s jednoduchou malířskou dekorací. Podlahu tvoří kamenná dlažba ze čtvercových desek dvojího druhu, tmavšími jsou vyznačeny bordury odpovídající stropním kazetám. Pouze v západním úseku je tmavý pruh vyskládan z neznámých důvodů v podobě kyklopského zdiva.

Prostor od jihu osvětluje okno s polokruhovým nadsvětlíkem. Toto okno doplňuje mříž ze svislých hranolových prutů, které jsou kotveny do dvou souběžných pásek. Každý druhý prut je zkrácen a zahrocen. Vnitřní konstrukce je novodobou kopií původní, trojdílné, která vytváří kříž s rameny uprostřed, který je pevný, s překříženými příčkami. Čtyři křídla, vždy o třech tabulkách jsou otevírací. Nadsvětlikové polokruhové okno má vyndavací konstrukci s radiálními příčkami; konstrukce je přidržována čtyřmi polovičními obrtlíky. Také nadsvětlikové okno chrání kovová mříž s motivem slunce. Okno s nadsvětlíkem je vsazeno do pravoúhlé, segmentem ukončené niky.

Boční prostory osvětlují právě jen tato nadsvětliková polokruhová okna, vložená do segmentových záklenků se zešíkmeným bankálem. Také zde je shodná konstrukce, vyndavací, přichycená polovičními obrtlíky. V severovýchodním koutě jsou tapetové dveře, které zpřístupňují vchod na galerii. Jsou opatřeny čočkovitou kličkou klasicistního typu.

A 102

Vřetenové točité schodiště v obdélném prostoru zpřístupňuje přímo zvenčí prostory v patře. Stupně schodiště jsou kamenné bez profilace, podesta je dlážděna cihelnými dlaždicemi. Tato podesta přetíná úroveň dveří z jihu a je osvětlována polokruhovým světlikovým oknem, patrně klasicistním s vyndavací konstrukcí. Dveře i okno jsou vsazeny do segmentově ukončené pravoúhlé niky. Horní část dveří není

upravena, tvoří pevnou konstrukci. Další okno osvětluje schodiště od západu, má rovněž vyjímatelnou konstrukci, je vloženo do záklenku se zešíkmeným bankálem a segmentovou klenbou. Spodní část schodů odděluje novodobá mříž. V přízemí je podklenutí schodů segmentové s trojúhelnými výsečemi, klenba pomocí pasu přetíná vstup, takže jeho horní část je fixní. Dvoukřídlové dveře jsou z vnitřní strany prkenné, svlakové, s klasicistní čokkovitou kličkou. Podlahu zde tvoří kamenné desky velkého formátu.

V jihozápadním koutu je pod schody příčkou vymezen suchý záchod, vzácně zachovaný ve své komplexnosti. Vstupní dveře v příčce jsou jednokřídlové, výplňové, dolní výplň je čtvercová, horní obdélná. Závěsy jsou klasicistní v T formě, obložka je lehce profilovaná. Na dveřích je novodobá nevhodná petlice. Nad dveřmi je větrací okénko bez okenní konstrukce. Uvnitř se zachovala dřevěná záchodová deska s kruhovým otvorem a dřevěnou poklicí s přítuhou, jen lehce poškozená. V prostoru záchodu je dlažba z cihel a topinek.

A 103

Zajímavý prostor, který byl patrně dořešen až v druhé klasicistní fázi nebo ve 2. polovině 19. století. V původním řešení zde byl sklípek, který nejspíše patřil k bytu knihovníka a dále zde byly schody do patra, do místnosti A 203, nacházející se vedle knihovnickově kuchyni v prostoru A 201a. nakonec ale byla zvolena vhodnější varianta a prostor byl přepatrován, místnost A 203 dostala novou podlahu. Knihovník tak musel chodit do své spížírně ve sklepě venkem.

Horní část (mezipatro) osvětluje dvojice polokruhových oken ze západu a z jihu. Okna jsou vložena do niky se segmentovým záklenkem, nika je protažena i přes dveře či dotažena k plnému parapetu (k jihu). Okenní konstrukce je členěna radiálními příčkami, není otvíravá, ale lze celá vyndat, protože je jištěna jen polovičními obrtlíky. Strop je plochý bez fabionu, podlahu pokrývají cihly, přístupové schodiště je jednoramenné, pravoúhle zatočené. Stupně jsou vytvořeny prkénky zapuštěnými do schodnic. Chráněno je jednoduchým dřevěným zábradlím.

Spodní část má rovněž plochý strop, který je vytvořen trámovou konstrukcí podbitou prkny a omítnutou na rákos. Stropní trámy jsou položeny ve směru jih – sever, mezi dva stropní trámy bylo vloženo schodiště do patra. Spodní stupně schodiště jsou mladším doplňkem, protože dřívější stupně byly vlivem vlhkosti destruovány, podobně jako základna nosného trámku. Podlahu i zde tvoří cihly.

Sklípek pod prostorem, který nezaplňuje celý prostor A 103, a tak mohl být vyhlouben i dodatečně, ale stále ještě v klasicistní fázi. Sklep je zaklenut valeně bez výsečí cihelnou klenbou, která není omítnuta, podlahu tvoří udusaná hlína.

A 104

Malý nepravidelný prostor v podobě cviklu, který vznikl vymezením mezi kruhovým útvarem hlavního prostoru a čtvercovým útvarem části zadní místnosti. Dnes je využit na jakousi alchymistickou laboratoř. Zdi jsou vyzděny z kamenného či smíšeného zdiva, pouze příčka u vstupu je vyzděna z cihel. Prostor zřejmě původně sloužil (nebo mohl sloužit) jako příkladací prostor. Podlaha je novodobá cihelná, také dveře vstupu jsou novodobé. Původně zde patrně byly tapetové dveře.

A 105

Prostor oválného visutého schodiště je přístupný tapetovými dveřmi v severovýchodním nároží prostoru A 101. Dveře jsou z vnitřní strany vytvořené z přírodního dřeva bez nátěru, výplňové bez profilace (dvě a dvě obdélné výplně

stejného rozměru), s oválnou kličkou klasicistního původu. Schodiště má dřevěné stupně, zábradlí s tenkých prutů kruhového průřezu a s dřevěným madlem, které je při nástupu změněno do kruhového útvaru, zhruba odpovídající výzdobě schodnice, která je při nástupu volutově stočena. Jedná se o pozoruhodnou a velmi kvalitní truhlářskou práci. Podlaha nástupní podesty schodiště je tvořena z kamenných čtvercových desek.

Schodiště osvětluje polokruhové okno vložené do segmentového záklenku. Okenní otvor chrání mříž z paprscitě uspořádaných hranolových prutů, kde každý druhý prut je zkrácen a zahrocen. Vnitřní konstrukce okna je vyndavací, přichycená pomocí polovičních obrtlíků, paprscité příčky v posledním pásu se mění do dvou řad polokruhů, přičemž vnější jsou logicky větší. Okno ústí na mezipodestu, která je spojena s bankálem výklenku a opatřena zřejmě původní klasicistní dřevěnou deskou.

A 106

Ústřední prostor pavilonu s knihovnou vytváří kruhový sál s dvanácti sloupy po obvodu, které vynášejí nejen galerii, ale i nepravou kopuli se středním okulem. Jeho prosklením dopadá do prostoru dostatek světla. Podlahu tvoří kamenné desky různých barev, které vytvářejí na podlaze pozoruhodný obrazec, v jehož středu je útvar podobající se slunci s paprsky, v dalším mezikruží jsou kosočtverce k obvodu se zvětšující, další kosočtverce se objevují v interkolumniích, na obvodu se pak stírají světlé pásy se středním tmavším.

Také sloupy jsou z větší části dřevěné, doplněné sádrovými hlavicemi a povrchově upravené mramorováním. Sloupy se nijak neliší od sloupů v prostoru A101 a A 110. Také zde se objevují mezi průvlaky kazety, i zde mají průvlaky při styku se stropem profilaci, ještě zdůrazněnou výmalbou. Po celém obvodu, vyjma vstupu do sousedních prostor, jsou umístěny vysoké otevřené knihovní skříně, rozdělené subtilními pilastry, které vynášejí poměrně mohutné kladí (u něhož chybí architráv). Jednotlivé oddíly regálů jsou na tomto kladí značeny římskými číslicemi.

A 107

Malý prostor zrcadlově odpovídající A 104, ale s omítnutými stěnami, zprostředkovává vchod ze 110 do 109. Strop je plochý, na podlaze je kamenná dlažba. Vchod vede přes dveře v knihovní skříně, je vložen do segmentového záklenku. Na vnitřní straně jsou dveře výplňové, profilované, s krabicovým zámkem patrně ještě klasicistního typu, s trojicí esovitých závěsů nepochybně klasicistního původu. Výplně jsou menší v dolní části.

Dveře do místnosti 109 jsou na vnitřní straně oplechované, tzn. protipožární. Souviselo to se skutečností, že v prostoru A 109 byl umístěn archiv. Oplechování i přítuha jsou nepochybně klasicistní, patrně i klika se zámkem.

A 108

Malý prostor ale s vlastním osvětlením světlíkovým polokruhovým oknem byl vytvořen rozdílem mezi kruhovým půdorysem hlavního sálu a pravoúhlým sousedním sálem. Strop je plochý, podlaha je tvořena čtvercovými kamennými deskami.

Okno s paprscitými a polokruhovými příčkami v náročném řešení je vloženo do segmentového výklenku se zešíkmeným bankálem. Není patrné, zda je okno vyklápěcí, nebo celá konstrukce vyndavací, viditelné jsou jen horní zajišťující poloviční obrtlíky.

Vstupní dveře mají charakter tapetových dveří podle trojice „skříňových“ závěsů. Dveře jsou vsazeny do deštění bez profilace, samotné dveře jsou výplňové,

nahofe s dvojicí vyšších výplní. Je zde krabicový zámek patrně mladšího původu (klasicistní je zapuštěný), poškozena je klička západky (na obou stranách).

A 109

Prostor, silně protažený obdélník, vznikl jako doplňkový a sloužil jako arvehiv. Je součástí rizalitu, vystupujícího na zahradní straně z knihovního pavilonu. A protože je tento rizalit v průčelí doplněn exedrou, projevuje se tato vpadlá plocha i v půdorysu prostorem výstupkem u západní stěny. Je zde nová kamenná dlažba (nakoso), klenba sestává ze tří travées, oddělených polokruhovými pasy. V krajních polích užil architekt valené klenby s trojúhelnými výsečemi, ve středním poli je pruská placka.

Prostor bylo možné osvětlit oknem od západu, ve střední vystupující ploše, kde je vysoká segmentem ukončená nika. V ní je dřevěná vnitřní okenice, dvoudílná, na rovných závěsech, s horními i dolními zástrčkami, dolní dvě křídla ještě s kovovou závorou. Okenice jsou skládací, každé křídlo do dvou částí.

A 110

Druhý velký knihovní sál má podélnou dispozici, opticky přerušenu střední řadou celkem osmi sloupů, které mají shodnou podobu se sloupy v místnosti 101 i 106. Také v této části místnosti je vytvořena podlaha z kamenných dlaždic dvojí barvy, tmavší vytváří pruhy odpovídající umístění sloupů. Podobně je formován i plochý strop, kde jsou kazety pouze v řadě sloupů. Proti místnosti A 101 je v prostoru výrazně lepší osvětlení, které je zprostředkováno dvěma velkými okny (s polokruhovými nadsvětlíky) v severní stěně a dalším polokruhovým v nadsvětlíku nad vchodem, ale i další dvojicí polokruhových oken ve východní stěně.

Podobně jako v místnosti 101 je utvářeno i francouzské okno v severní stěně, kde je stejná vnitřní konstrukce, která je novodobou kopií původního řešení. I zde okno chrání kovová mříž stejného vzhledu a otvor je vložen do vysokého segmentového záklenku. Nadsvětlíkové polokruhové okno má vyndavací konstrukci, uchycenou čtyřmi polovičními obrtlíky. Totéž nadsvětlíkové okno je rovněž nad středním vchodem a oknem vpravo, stejná nadsvětlíková okna jsou i ve východní stěně. Vstupní dveře jsou původní klasicistní, u levého křídla chybí klička. Trojice závěsů každého křídla je nepochybně původní klasicistní, s typickým doubkem na konci. Původní možná bude i kovová závera. Na pravém křídle je válcová klička, pod ní obyčejný „erbovní“ štítek. Křídla dveří jsou výplňová, nahofe i dole obdélná s tím, že jejich strana, obrácená ke střední kosočtverečné výplni, je tvaru této střední výplně přizpůsobena. Na střední výplni je vyřezávaný oválný květ. Pravé okno má vnitřní konstrukci rovněž novodobou, ale odpovídající klasicistní.

Knihovni skříně mají obdobné členění s hlavním kruhovým sálem, upraveny jsou kolem oken na východní stěně, kde jsou sníženy, objevují se v nich dřevěné dveře, které opakují členění vedlejších regálů. Dveře jsou symetricky umístěné v jižních regálech při okrajích (jsou zde vstupy do prostorů 107 a 108), plánovány byly symetricky i u západní stěny, ale nakonec zde byl proveden jen vchod do kolonády, symetrický vstup pod schodiště 111 na záchod, nakonec nebyl proveden.

A 111

Schodiště vřetenové, točité, jednoramenné, s kamennými stupni bez profilace. Při nástupu v místě segmentem prolomené vřetenové zdi jsou dřevěná mřížová dvířka. Na starších plánech z roku 1981 nejsou zaznamenána, ale veškerými detaily

odpovídají klasicistním, takže nelze vyloučit, že zde byly druhotně použity. Dveře jsou dvoukřídle.

Pod schody v nepravidelně disponovaném prostoru jsou umístěny dvojce dveře (kupodivu rovněž na plánech nezaznamenaných), zrcadlově postavených, s vnějšími esovitými závěsy a zbytky kování, které jsou umístěny neodpovídajícím způsobem, navíc v různé výšce. Jedná se nepochybně o druhotné použití starších klasicistních klikových štitků. Původně zde byla patrně jen zástrčka zevnitř, dnes nezachovaná, jen její otisk. Dveře jsou jednokřídle, s profilovanými výplněmi, přičemž horní výplň je vyšší.

Nad dveřmi je prosklený nadsvětlík, segmentově ukončený. Celá konstrukce, příčkami rozdělená celkem do osmi tabulek, je přichycena pomocí háčků a oček, takže se dala v letních měsících zcela odstranit. Strop tvoří šikmá plocha podhledu schodiště, v části se uplatňuje segment. Příčka s dveřmi k někdejšímu záchodům rozděluje drobné větrací okénko, které vede do prostoru B 101.

A 112

Prostor mezi knihovními skříněmi v sálu A 110 a kolonádovou chodbou má nepravidelnou čtyřúhelnou dispozici. Strop je příčný, ale zdobený dvěma dvojicemi pravoúhle odstupujících ploch, které byly dodatečně „vystínovány“. Vybíhající pas odpovídá širce obvodové stěny knihovního pavilonu. Podlahu opět tvoří kamenné desky. Východní stěnu tvoří zadní strana knihovni skříně, která je dole prolomena pravoúhlým dřevěným výklenkem, v němž jsou osazeny „tapetové“ dveře podle trojice „skříňových“ pantů. Je zde zapuštěný zámek (patrně mladší) a západkový zámek s původní klasicistní kličkou. Výplňové dveře jsou shodné s dveřmi v prostoru A 108. Nově zde byl instalován ocelový rám s novodobými mřížovými dveřmi.

Polokruhové okno, které se obrací do kolonádové chodby, má vyndavací konstrukci s radiálními příčkami; v rámu je zachycena čtyřmi polovičními obrtlíky.

A 2 Patro

V původním řešení mělo mít patro různé využití. V jeho jižní části bylo počítáno s bytem knihovníka se zvláštním přístupem zvenčí (A 102), kde se také nalézal záchod. K čemu ale mělo posloužit druhé schodiště v A 103 není jasné. Byt měl být vybaven kuchyní se sopouchem (A 201a), dvěma vytopitelnými místnostmi a komorou (A 201d), z níž měly vést vyrovnávací schůdky na oválné schodiště (A 205) ke galerii. Místnost zřejmě mohla posloužit jako archiv či sklad knih. Nepočítalo se s průchodem do A 209, ale komora A 204 patřila ještě k bytu bibliotékaře. Střed pavilonu vyplňovala galerie kruhového hlavního sálu, v severní polovině pak byly dvě hostinské místnosti, patrně prostor A 208 posloužil jako retiráda, naproti tomu prostor A 207 sloužil jako topná komora. Prostor A 209 je opět označen jako komora, původně se nedal vytápět.

A 201a

Plochostropá místnost (původně kuchyně) takřka čtvercového půdorysu, který narušuje jen mohutné kominové těleso. Strop je příčný (s asymetricky umístěným překladem, patrně dřevěným a kolmým na vnější stěnu), podlahu tvoří prkna. Podle původních plánů zde na místě dnešního komína měl být otevřený sopouch černé kuchyně, z tohoto pohledu je pak dnešní výmalba omylem. Podle plánů měla být také polovina okna zaslepena, aniž by se to projevilo na jeho vnější podobě.

Okno je vloženo do segmentového záklenku, je trojdílné, střední část je fixní s překříženou dvojicí příček, otevírací jsou postranní křídla, levé jistě klasicistní, pravé (původně zaslepené) mladší.

Vchod do místnosti A 203 lemuje patrně kamenné neprofilované ostění. Naproti tomu vchod do prostoru schodiště A 202 je vloženo do segmentového záklenku. Dveře jsou jednokřídlé, s dvojicí vyšších výplní nahoře a nižších dole, závěsy mají T-formu, klasicistní je patrně i krabicový zámek s čoučkovitou kličkou, na druhé straně ale s klikou a kováním z poloviny 19. století. Nově bylo křídlo zvětšeno na obvodu těsnicí lištou.

A 201b

Původně obytná místnost knihovnicka s novodobou „klasicistní“ výmalbou. Strop je přímý, podlahu pokrývají fošny, které nově dostaly tmavý nátěr. Prostor čtvercově disponovaný osvětluje okno ze západní strany, vloženo do segmentového záklenku. Okno se shoduje s oknem v prostoru A 201a, ale je o jednu tabulku vyšší, konstrukce jsou původní s charakteristickými závěsy s doubky a kličkami.

Do průchozího prostoru A 204 vedou dveře vloženo do zřejmě kamenného neprofilovaného ostění. Dveře ke schodišti jsou vloženy do mělkého segmentového záklenku, obložky postrádají profilaci, vlastní jednokřídlé dveře mají vyšší výplně nahoře a nižší dvě dole. Zámek je upraven, klasicistní je patrně čoučkovitá klička.

Nejzajímavější jsou jistě dvoukřídlé široké dveře do střední místnosti. Jejich šíře i nepochybně původní prosklení horní části je dáno skutečností, že tento prostor není samostatně osvětlen oknem. Dveře jsou vloženy do profilované obložky, spodní výplně jsou plné (s kosočtverečným vystupujícím polem), oddělené profilovanou lištou vytvářející dojem soklu. Kliky dveří je s největší pravděpodobností novodobá, stejně jako spíše rokokový štítek. Závěsy (zapuštěné) jsou však originální klasicistní s charakteristickým doubkem na konci.

A 201c

Menší obdélný prostor bez vlastního osvětlení, s přímým stropem, podlahou z fošen (nově tmavě natřených). Při jižní stěně stojí kachlová kamna, historizující z 2. poloviny 19. století, z hnědých glazovaných kachlí a s vytápěním z místnosti. Za kamny jsou komínová dvířka ukazující, že kamna nemohou zaujímat původní pozici.

Dvoukřídlé dveře mají lehce profilovanou obložku, obdobně jako dveře do místnosti 201d. Tyto dveře ale mají původní klasicistní kování (kruhový krabicový zámek, vykrajovaný štítek, závěsy s doubky), typické členění vyšších dvou výplní nahoře a nižších dole. Dveře směrem na galerii A 206 jsou v obdobné lehce profilované obložce, závěsy jsou zcela novodobé z 20. století. Také podoba výplní neodpovídá zcela klasicistní, horní výplně jsou sice vyšší, ale rozdíl není tak markantní jako u klasicistních. Klička je ale patrně klasicistní.

A 201d

Zhruba čtvercová místnost je zrcadlovým protějškem prostoru A 201b, ale ze střední komory sem nevedou dvoukřídlé, ale pouze jednokřídlé dveře navíc s plnými výplněmi. Patrně se tak nepočítalo s vytápěním místnosti. Je zde plochý strop a tmavě nabarvené fošny na podlaze. Prostor osvětluje okno z východní strany.

Okno je vloženo do segmentového záklenku, opatřeno zcela novodobou vnitřní konstrukcí, za níž se skrývá původní klasicistní, s pevným středem (shodná s protějškovou místností 201b).

A 202

Obdélný prostor schodiště, v němž starší plány představují ještě žebříkový vstup do půdního prostoru. Vchod se ve stropě zachoval, schodiště bylo odstraněno, protože místnost se stala součástí prohlídkové trasy. Vřetenové schodiště s kamennými stupni bez profilace je v tomto podlaží ukončeno, ochranná zídka je plná, opatřená novodobým dřevěným „madlem“. Na podlaze jsou v části původní cihelné dlaždice, plochý strop v polovině přerušuje patrně kovový (omítaný) průvlak, který zpevnil původní stropní konstrukci.

Schodiště osvětluje jediné okno na jižní straně, které je vloženo do segmentového záklenku. Konstrukce okna se shoduje s okny v místnostech 101b, d, je rovněž původní, klasicistní.

Dveře do místnosti 201a jsou vloženy do dodatečného dřevěného ostění, v původním kamenném neprofilovaném ostění. Naproti tomu dveře do místnosti 201b mají profilované dřevěné obložky, dveře jsou klasicistní, výplňové (vyšší jsou dvě horní), s původními závěsy a nově upravenými klikami.

A 203

Také v této místnosti je plochý strop porušen vloženým průvlakem (omítaný), podlaha je vytvořena z fošen bez tmavého nátěru. Stěny jsou opatřeny novodobými quasi klasicistními dekoracemi, vytvořenými jen z linek. Okno, jež prostor osvětluje z jižní strany, se od vedlejších liší. Stejný je segmentový záklenek, ale vlastní okenní otvor je užší, pouze dvoudílný, chybí zde střední pevná konstrukce s překříženými příčkami. Proč došlo k takovému porušení symetrie stavby, není jasné, lze důvodně předpokládat, že toto řešení je mladšího původu.

A 204

Malý nepravidelný prostor v podobě cviklu, vzniklý kontaktem kruhového prostoru se čtvercovým. Je zde plochý strop, na podlaze se zachovala cihelná dlažba. Podle původních plánů zde neměl být průchod, ale prostor sloužil jako komora k bytu knihovníka. Výstupní dveře do místnosti 209 jsou vloženy do jednoduchého dřevěného ostění, patrně mladšího původu.

A 205

Oválné schodiště z přízemí na galerii knihovního sálu 206. Točité visuté schodiště s dřevěnými stupni je zde ukončeno. Překlenuto je malou kopulkou (patrně zděnou) a směrem na galerii je prolomen vchod se segmentovým záklenkem.

A 206

Galerie obíhající ústřední prostor kruhového sálu, který je ukončen nepravou (na dřevěných ramenátech) kopulí, která je omítnuta a dekorována iluzivní malbou představující kazety ve smyslu klenby kopule římského Pantheonu. Také zde je polokruhová kopule zakončena širokým okulem, který však chrání prosklená stříška. Zásluhou toho je prostor poměrně dobře osvětlen.

Proti spodní části je galerie nepoměrně nižší, vynesena je rovněž sloupy, jejichž palmetové hlavice jsou však jednodušší, jen s jednou řadou palmet. Navíc sloupy postrádají entazi i patky. Jsou dřevěné, obalené hrubým lněným plátnem, které je „našepsováno“ a opatřeno malbou iluzivního mramorování. Hlavice jsou ale štukové. Vynášejí bohatě profilovanou římsu, jejíž kymu tvoří tradiční astragal a nad ním vejcovce, síma je pak zdobena listovcem.

Regály obklopují všechny kruhové stěny, jsou jednodušší než v přízemí, jednotlivé oddíly jsou označeny oválnými kovovými tabulkami s arabskými číslicemi. Jsou přerušeny vchodem na přístupové schodiště, ale také vchodem na jižní straně do bytu knihovnika, na severní straně pak do hostinských pokojů. Nabízí se tak možnost, že tento appartement mohl sloužit k ubytování významných učenců. Dveře jsou jednokřídlé, s typickými výplněmi (dvojicí vyšších nahoře a nižších dole), s oválnou klasicistní kličkou.

Obíhající galerie je vybavena rovněž nepravou (dřevěnou omítanou) plnou valenou klenbou, podlahu tvoří obrovské parkety radiálně vytvořené se středními překříženými prkny.

A 207

Protějškový prostor k A 204, ale tento sloužil od počátku jako topná komora k přikládání do kamen v salonu A 210a. Vstupní dveře sem vedou s průchodu mezi místnostmi A 209 a 211, vchod je vložen až za hluboký segmentem uzavřený záklenek. Dveře jsou výplňové, velice úzké, takže se uplatňuje jen jedna vyšší výplň nahoře a nižší dole. Je zde vykrajovaný klasicistní zámkový štítek s čočkovitou kličkou. Prostor je zaklenut nepravidelnou valenou, silně stlačenou klenbou; vlastní vstup do topné komory postrádá dvířka, která připomíná pouze vpadlý lem kolem otvoru. Podlahu tvoří kamenné dlaždice.

A 208

Neosvětlený prostor půdorysně v podobě cviklu, přístupný z místnosti A 210b klasicistními dveřmi. Sloužil zřejmě jako retiráda. Je neklenutý, neosvětlený, s prkennou podlahou. Vstupní dveře jsou tapetové se skříňovými závěsy, vloženy jsou do přímé niky s obložkou bez profilace a bez povrchové úpravy. Z vnitřní strany jsou dveře výplňové, rovněž bez povrchové úpravy, vybavené patrně ve 2. polovině 19. století novým krabicovým zámkem, když původně sloužila k zavírání jen zástrčka s čočkovitou kličkou, která se zachovala.

A 209

Podobně jako v přízemí, je i tento prostor nezvykle disponován, takže je silně prodloužen, čímž nabývá podoby galerie, která mohla být využita pro vystavení uměleckých předmětů, pokud by ale stála v jiné části zámku. Vzhledem ke klenutí, tedy protipožární ochraně, prostor spíše sloužil jako archiv.

Klenba v patře je na zámku neobvyklá – sestává ze tří travées, která jsou oddělena mohutnými pasy. Jednotlivá pole jsou vytvořena českými klenbami. Na podlaze jsou tmavě mořené fošny.

Místnost osvětluje jednak okno od jihu, jednak od západu. Obě jsou vložena do segmentového záklenku, ale u západního okna je plně vyzděn parapet. Jižní okno má běžnou podobu oken patra knihovního pavilonu, se střední pevnou částí s překříženými příčkami. Závěsy bočních otvíravých křídel jsou klasicistní, patrně i kličky. Západní okno je zcela odlišné, konstrukce zcela vyplňuje okenní otvor, je celkem čtyřkřídlá, na pevná kříž. Také zde jsou závěsy ještě klasicistní, patrně také kličky. Původní zřejmě bude i prkno kryjící parapet.

Původně byl prostor přístupný jen od východu, dnes je přístupný také dveřmi z prostoru A 204. Zde jsou dveře vloženy nepochybně do nově proraženého otvoru, v němž je cihelná dlažba a rovný prkenný překlad. Vlastní dveře sice dochovávají podobu klasicistních, ale jejich profilace je odlišná, ve výplni pak ještě chybí

vystupující deska. Závěsy jsou zcela novodobé z 20. století. Kování bylo patrně druhotně použito, má běžný klasicistní čoučkovitý tvar.

Druhé dveře do prostoru schodiště jsou rovněž jednokřídle, vsazené do neprofilované obložky ostění. Klasicistní typ výplně s vyššími horními a nižší dvojicí spodních doplňují závěsy v T-formě, zámek je krabicový s kličkou čoučkovité formy.

A 210a

Tato takřka čtvercová místnost osvětlovaná dvojicí oken ze severu má charakter salonu hostinského appartementu. Podlaha totiž již není prkenná, ale tvořená parketami, i když běžného typu s překříženými prkénky. Ploché strop je dekorován, stejně jako horní pás na stěnách; tyto dekorace působí dojmem klasicistní, patrně se tak jedná o obnovu původních dekorací. Pokoj bylo možno vytápět klasicistními kruhovými kamny z vytápěním z topné komory, glasované velkoformátové kachle mají barvu holubičí šedi kombinovanou s bílou. Kamna ukončují tradiční váza. Kamna mají odpovídající umístění k topné komoře.

Obě okna jsou vsazena do segmentových záklenků, mají nízký parapet. Jejich podoba se shoduje s ostatními okny pavilonu, střední část je tak pevná s trojicí překřížených příček, postranní křídla jsou otevírací. Okna mají původní klasicistní závěsy, klasicistní jsou i zavírací kličky.

Klasicistní jsou rovněž jednokřídle dveře s typickým uspořádáním výplně (dvojice horní je vyšší), klasicistními zapuštěnými závěsy s dubky a upraveným zámkem, kde klasicistní je zřejmě jen klička. Dveře jsou vloženy do profilované obložky, vstupuje si jimi na galerii knihovny. Vstupní dveře od schodiště A 211 jsou dvoukřídle, vloženy do segmentového záklenku. Výplně jsou nahoře a dole čtvercové, uprostřed obdélné, zapuštěné závěsy mají klasicistní kování s dubky. Klička je čoučkovitého tvaru, štítek je vykrajovaný, oboje klasicistní (na obou stranách dveří). Vnitřní obložka je bez profilace. Také dveře do sousední místnosti A 210b jsou dvoukřídle, vloženy jsou ale do profilovaného ostění.

A 210b

Obdélná menší místnost, přesto ale osvětlovaná hned trojicí oken, dvěma na východní straně a jedním od severu. Také zde byla zřejmě obnovena původní klasicistní výmalba na rovném stropě, parkety jsou stejné jako v předešlém salonu.

Trojice oken je vložena do segmentových záklenků s nízkými parapety, okenní konstrukce jsou klasicistní, shodné s předešlým prostorem.

Dveře z místnosti A 210a jsou dvoukřídle s profilovanými obložkami, původními klasicistními závěsy s dubky. Výplně dveří jsou totožné s dveřmi do chodby A 211. Shodné je rovněž kování. Do prostoru A 208 vedou tapetové dveře, takže lze předpokládat, že se zde skrývala retiráda.

A 211

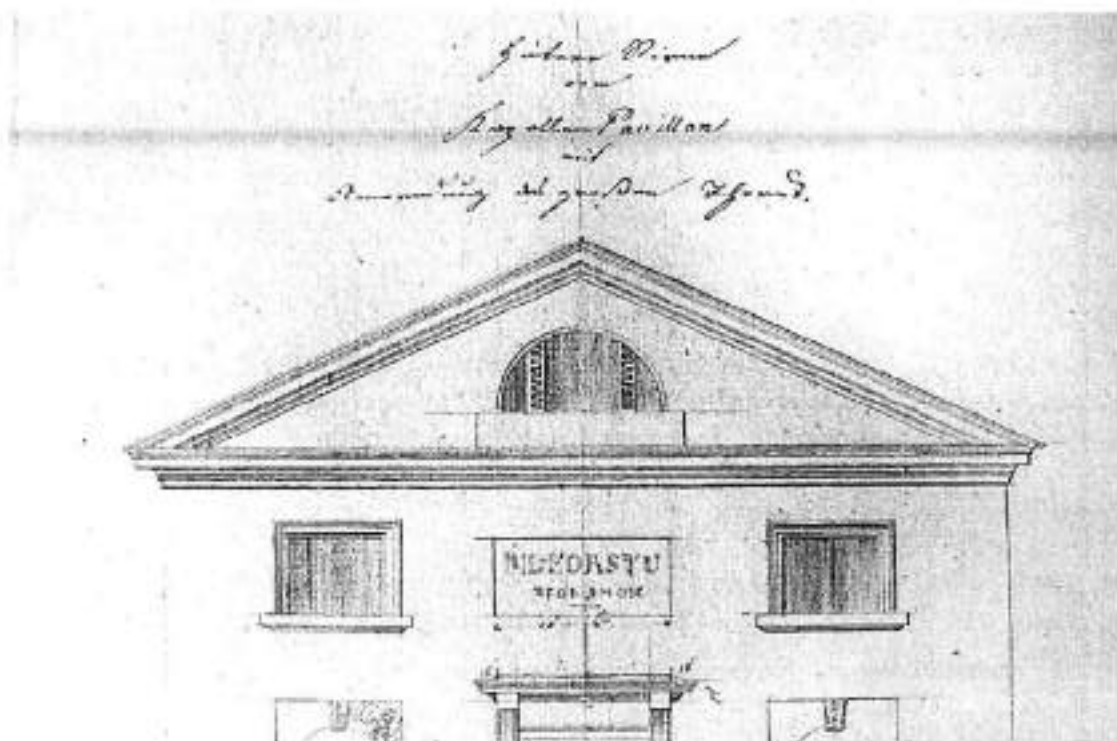
Před vstupem do salonu A 210a je vytvořen malý obdélný prostor, porušený ještě vestavbou komínového tělesa, které pasport SÚRPMO vyhodnotil jako původní, klasicistní. Místnost je osvětlována světlíkem v plochem stropě. Podlaha je dlážděna velkými kamennými deskami. Na prostor bezprostředně navazuje vřetenové točité schodiště (s plně vyzděným vřetenem) s kamennými stupni bez profilace. Vstup do salonu doplňují profilované obložky dvoukřídle dveří, naproti tomu dveře do A 209 mají neprofilované kamenné ostění.

A. 3. Půda a krov

Půda je přístupná padákovým vchodem z prostoru schodiště A 202, je uzavřen kovovými dvířky mladšího původu, patrně z 2. poloviny 19. století. Celá půda, kromě úseku s nepravou klenbou galerie a ústředního prostoru, je pokryta topinkami. Krov, kromě nepravidelné části kolem střední kopule je hambalkový, se stojatými stolicemi, sestavený podle tesařských značek od středu ke krajním stěnám, kde jsou sloupky na obou stranách označeny IIII a čtyřmi trojúhelníčky na opačné straně. Rytmus plných vazeb k lichým je 1: 3, plné vazbě odpovídá i vazný trám, jinak jsou krátkata začepována do výměny. Sloupky stojaté stolice jsou opatřeny pásky, u kopule i pásky kolmými.

Galerie je zaklenuta dřevěnou klenbou na viditelné ramenáty, které vznikaly až po vztyčení krovu. Ramenáty jsou od sebe vzdáleny zhruba metr, plocha mezi nimi tvoří prkenné bednění. Na kopuli jsou nepochybně ramenáty skryty pod bedněním.

Čelní štít jsou vyzděny z cihel, vyteklá malta je pak rozetřena po stěně. Průčelní štít jsou na obou stranách odlehčeny polokruhovými výklenky, jež byly dodatečně zazděny. Odpovídá to změně projektu někdy po roce 1823, jak lze předpokládat podle zachovaných návrhů, nedatovaného WDIII 576, inv. č. 03984 z Wirthovy pozůstalosti a datovaného WDIII 577, inv. č. 03985. První zachycuje štít knihovního pavilonu s velkým polokruhovým oknem v tympanonu, druhý se týká obdobného štítu na pavilonu kaple a divadla.

Johann Philipp Joendl, návrh štítu na pavilon kaple, datovaný k srpnu 1823 a signovaný, archiv Ústavu dějin umění, WDIII 577, inv. č. 03985. Tento návrh ukazuje, jak původně měl vypadat i štít pavilonu knihovny

Nakonec byl štít knihovního pavilonu řešen jinak (proto zazdívka) s tím, že tympanon byl vyzdoben štukovým reliéfem. Lze předpokládat, že štít byl dodatečně navýšen o šest řad cihel, které jsou kladeny jiným způsobem než ostatní zdivo štítu. To má běžné vodorovné ložné spáry, přízdívka má spáry souběžné se sklonem štítu.

Také u bočních štítů lze pozorovat změnu, kterou však nelze doložit zachovanou plánovou dokumentací. Západní strana zůstala bez štítu, jsou zde v risalitu patrné ruby vzdutých kleneb. Na opačné straně je dolní část vyzděna ze smíšeného zdiva, je zde uprostřed mohutný pilíř, po jeho obou stranách jsou v nižší úrovni asi odlehčovací oblouky nebo oblouky související s jiným návrhem. Horní část je pak vyzděna z cihel se značným odsazením od spodní části. Souvisí to nepochybně s nově vytvořeným „starodórským“ průčelím.

B. Levá (jižní) kolonáda

Kolonádové křídlo je z poloviny podsklepeno; část přízemí tohoto jižního křídla sloužila jako součást velkého appartementu majitele, další část obsahovala další appartement, který mohl sloužit jak rodinným příslušníkům, tak hostům. Mezzanin obsahuje stejně jako protějškové křídlo velkou prostoru, nedělenou příčkami, druhá polovina pak sloužila k ubytování služebnictva a úředníků.

B. 0 Suterén

Suterénní prostory odpovídají dispozici přízemí, pouze s tím rozdílem, že z prostoru 018 byla vyčleněna chodba, na kterou navazuje chodba do patra. Právě jen zmíněná chodba 018 a chodba 013 je zaklenuta, ostatní prostory zůstaly plochostropé.

B 012a, b

Obdélný prostor osvětlení jediným světlíkovým oknem v segmentovém záklenku s plně vyzděným parapetem a šikmým bankálem. Strop je zde novodobý, vzniklý v souvislosti se zřízením záchodů v patře. Stejně tak vznikla zřejmě obezděná odpadní šachta při jižní stěně, která byla již pasportem SÚRPMO v roce 1981 vyhodnocena jako novodobá. Proti stavu z tohoto roku, kdy místnost byla předělena je stlačeným pasem, byla doplněna celá příčka a prolomena novodobými dveřmi v typizované kovové zárubni. Novodobá je rovněž konstrukce světlíkového okna, novodobě byla také původně hlíněná podlaha (1981) nahrazena cementovou mazaninou. V jihozápadním koutě se zachovala podezdívka pro kotel mladšího původu.

Do prostoru 013 je stěna prolomena stlačeným pasem, vchod do další suterénní prostory v severní stěně 012b je vložen do segmentového záklenku, jsou zde typizované dveře v kovové zárubni.

B 013

Chodba, která probíhá za suterénními prostory 012, 014 je zaklenuta segmentem, v jižním konci jiné výšky. Velmi stlačenými poloeliptickými oblouky se otevírá jen do prostoru 012 a 014. Původně chodba sahala i za prostor 015, dodatečně byla ale ukončena za obloukem do 014.

B 014

Obdélný suterénní prostor osvětlovaný dvojicí světlíkových oken ve stejných záklencích a se stejně novodobými konstrukcemi jako v B 012. Do dalších místností se otevírá lehce stlačeným obloukem, na rozdíl od nižšího a silně stlačeného oblouku do 013. Strop je plochý, podlahu tvoří beton (původně zde psaná roku 1981 hlína).

B 015

Menší obdélný prostor, jinak shodný s předešlými, v bočních obou stěnách s lehce stlačeným širokým obloukem (novodobě dozdivky, které zde byly ještě v roce 1981, byly odstraněny). Strop je plochý, novodobý beton na podlaží (v roce 1981 jsou zde uvedeny „podlahové dlaždice“). Světlíkový otvor byl novodobě upraven, což je patrné i na vlastním záklenku, který byl částečně dozděn, ale částečně (v bankálu) i vybourán. Okenní konstrukce je zde nahrazena plechovými křídly. Otvor nepochybně sloužil pro přísun paliva.

B 016

Zajímavě disponovaná obdélná místnost osvětlovaná dvojicí světlíkových oken je v zadní východní části zaoblena, stejně jako odpovídající kabinet v přízemí. Do obou sousedních prostor se sklepní místnost otevírá mírně stlačenými oblouky, když novodobé přízdívky, zobrazené ještě na plánech z roku 1981, byly vybourány. Světlíková okna jsou v segmentových záklencích se šikmým bankálem, okenní konstrukce jsou novodobé. Strop je plochý, podlaha z cementové mazaniny (dříve zde byla cihelná dlažba).

Uprostřed zaoblené stěny, těsně pod stropem je prolomeno světlíkové okno do chodby, které na starších plánech není zobrazeno. Okénko vložené do pravoúhlé niky (možná odhalené při rekonstrukci) má historizující kování, které se jinde na zámku neobjevuje. Rám je nepochybně novodobý.

B 017

Schodiště do přízemí a dále do mezzaninu je na počátku uzavřeno dřevnými mřížovými dveřmi. Stupně jsou zde kamenné bez profilace, strop je až ve výši přízemí.

Mřížové dveře jsou zřejmě původní, čtyřdílné, spodní nižší část je tvořena překříženými hranolovými příčkami, vyšší spodní a vyšší horní část svislými na koso postavenými příčkami, přičemž pás mezi nimi člení dva kosočtverce oddělené střední příčkou. Svislé pruty pokračují až nad horní rám, aby vyplnily prostor segmentového záklenku, do něhož jsou dveře vsazeny. Klikový šítek je novodobý, závěsy jsou zapuštěné, patrně klasicistní. Dveře na starších plánech nejsou vyznačeny.

B 018a

Poslední místnost suterénu pod jižním kolonádovým křídlem má pravidelnou dispozici porušenou jednak původní vestavbou komína, jedna stejně původní vestavbou příčky oddělující chodbu, která přešla i záklenek světlíkového okna. Místnost tak osvětluje jedno celé a polovina druhého světlíkového okna. Jsou stejně utvářeny jako v předešlých prostorech, je zde také novodobá okenní konstrukce. Strop je plochý a na podlaze je beton, když plány z roku 1981 zde uvádějí cihelnou dlažbu.

Zajímavým způsobem je členěna příčka, oddělující chodbu. Jsou v ní, nesmyslně k dnešní dispozici, dva vchodové otvory. Nelze vyloučit, že dodatečně ale ještě při klasicistní stavbě – došlo k rozdělení sklepa do dvou částí (třeba jen dřevěnými laťovými stěnami). Oba zmíněné vchody jsou odlišné, jeden, blíže k oknu, je vložen do nepochybně klasicistního segmentového záklenku, druhý do vyšší pravoúhlé niky s rovným překladem. Poněkud nelogicky je zde nadsvětlíkové okno, které zřejmě mělo vrhat spore světlo do chodby 018b.

Dveře v segmentovém záklenku jsou dvoukřídlé, s klasicistními závěsy v T-formě, vykrajovaným klasicistním zámkovým štítkem a čočkovitou kličkou na obou stranách. Dveře jsou výplňové, dole s jednou čtvercovou výplní, nahoře s vysokou obdélnou. Jedná se patrně o úpravu vyšších dveří, kde chybí horní čtvercová výplň. Druhá pozdější úprava spočívala na odříznutí spodní části, nepochybně zásluhou zřízení dnešní podlahy.

Druhé dveře jsou pouze jednokřídlé, jsou rovněž výplňové, na vnějších závěsech v T-formě, ale poněkud odlišné od běžného typu. Nadsvětlíkové okno má vlastní odnímatelný rám, v němž je dvoukřídlá konstrukce s původními nárožními závěsy a přítuhou, křídlo s přírazníkem je fixováno polovičním obrtlíkem.

B 018b

Chodba je dlážděna cihelnou dlažbou a zaklenuta spíše segmentovou než valenou klenbou malého rozponu. Prolomena je nad vchodem do sklepení pod hlavní budovu trojúhelnou výsečí, která se objevuje i při východním vstupu, který tím určuje jako původní klasicistní (tomu nakonec odpovídá i konstrukce jeho dveří). Západnější vchod do místnosti 018a je lemován kamenným neprofilovaným ostěním, druhý východnější vchod má dřevěné obložky ve stejné výši, nad nimiž se uplatňuje nadsvětlik bez rámu. Chodbu osvětluje část světlíkového okna v západní stěně.

B. 1 Přizemí

Podobně jako u protějškového křídla jsou i zde nepravé dveře z kolonády B 119 kombinovány se skutečnými vstupy. Přičemž část místnosti v severním ukončení křídla, které byly součástí apartementu majitele, nejsou z kolonády vůbec přístupné. V podstatě všechny místnosti v zahradním traktu měly být využity jako obytné místnosti, jak pro majitele, případně hosty nebo rodinné příslušníky. Všechny místnosti mají víceméně reprezentativní podobu.

B 101

Obdélná místnost osvětlená jedním oknem, přístupná jak z chodby 102, tak ze sousedního salonu B 103. Je zde plochý strop s minimálním fabionem, podlaha byla překryta linoletem podle plánů z roku 1981, dnes je zde zátěžový celoplošný koberec na dřevotřískových deskách. Jako původní podlahu lze nejspíš předpokládat prkna.

Vstupní dvoukřídle dveře naznačují, že se jednalo o místnost pro hosty a nikoliv služebnictvo, asymetrické umístění dveří si vyžádalo umístění kamen v severovýchodním koutě (dnes chybí). Dvoukřídle dveře mají obvyklé čtvercové výplně nahoře a dole, mezi nimi podélnou. Zapuštěné závěsy ukazují na klasicistní původ (s typickými doubky), klika je ovšem zcela novodobá. Druhé dvoukřídle dveře spojují tuto místnost se sousedním salonem B 103. Jsou vloženy do klasicistního profilovaného ostění, mají shodné členění se vstupními dveřmi a rovněž zapuštěné klasicistní závěsy. Čočkovitá klička a klikový štítek se třemi kapkami jsou ovšem původní klasicistní (zachovaly se po obou stranách dveří).

Původní jsou rovněž vnitřní okenní konstrukce, včetně čočkovité kličky, které byly dodatečně – nejspíše ve 2. polovině 19. století doplněny o vnitřní okenice se závěsy s typickými kuličkami na koncích. Okénko směrem k záchodům v A 111 nelze slohově určit, je vyndavací, dělené do dvou nestejně velkých tabulek.

B 102

Vstupní chodba, která zajišťovala vchod nejen k apartementu v patře knihovního křídla, tedy vchod na schodiště, ale také záchody pod schodištěm a vchody do místnosti 101 a do chodby 104. Chodba je dlážděna kamennými deskami, strop je plochý. Osvětlována je nadsvětlikovým oknem nad vchodovými dveřmi, který je spolu s dveřmi umístěn v segmentově ukončené nise. Konstrukce tohoto okna je ještě původní klasicistní, s radiálními příčkami a původním kováním. Okno se vyklápělo, nahoře je zajištěno dvojicí polovičních obrtlíků, střední příčka je vybavena přítluhou. Původní jsou rovněž dvoukřídle dveře, s běžně formovanými výplněmi (dvěma čtvercovými, mezi nimiž je obdélná), s klasicistním zapuštěným kováním (které je ale upraveno). Zvenčí je novodobá klika a v jižním křídle je proříznut otvor pro poštu.

Dveře do místnosti B 101 jsou dvoukřídle, vloženy do ostění s profilovanými obložkami klasicistního původu. Zámeček dveří je zcela novodobý. V dalším úseku

západní stěny je vchod do topné komory s dřevěnými výplňovými dvířky s klasicistními závěsy T-formy. Klíčový štítek má podobu erbu, kovová závora je zřejmě mladším doplňkem z 2. poloviny 19. století. Nad vchodem jsou pak zřejmě mladší komínová dvířka, jejichž přítuha je ale klasicistního původu. Dveře do B 104 jsou jednokřídlé, vložené do profilované obložky, horní výplň je vyšší než spodní. Klička je čokovitá, klikový štítek s třemi kapkami.

B 103

Salon sloužící jako ložnice lehce obdélného půdorysu osvětlovaný dvojicí oken má rovný strop s lehkým fabionem, podlahu pokrývá celoplošný koberec. Původní krytinou byla prkna, pod kobercem zachovaná. Klasicistní dveře z místnosti B 101 jsou vloženy do ostění s profilovanou obložkou (klasicistní). Vstupní dveře do retirády B 104 jsou pouze jednokřídlé, výplňové (stejně výplně nad sebou) v profilovaném ostění. Klika dveří je zcela novodobá, historizující, naproti závěsy jsou původní klasicistní s dubky. Stejně jako v předešlé místnosti B 101 jsou i zde okna vybavena původními vnitřními okenními konstrukcemi, dodatečně doplněnými o vnitřní okenice z 2. poloviny 19. století. Okna mají původní čokovité kličky.

B 104

Chodba bez osvětlení sloužila původně jako retiráda, kde ovšem nebyl vchod do chodby B 106. Dispozice tohoto prostoru je zvláštní, protože je rozšířen za pas, který vymezuje mezitraktovou stěnu. Toto řešení je původní klasicistní, vzniklo zásluhou snahy vytvořit pravidelnou východní stěnu u salonu B 103. Strop je plochý, přerušovaný segmentovým pasem v pokračování mezitraktové zdi. Podlaha je novodobá, betonová.

Dveře do chodby B 102 jsou sice na původním místě, ale jejich závěsy prozrazují pozdější původ ve 2. polovině 19. století. Jsou výplňové, horní výplň je vyšší. Dveře do salonu B 103 (viz tam) jsou vloženy do původního klasicistního ostění s bohatou profilací. Dveře do B 108 neměly podle původních plánů existovat, ale zřejmě v další klasicistní fázi byly nakonec vytvořeny nebo jsou novodobou napodobeninou s tím, že bylo užito původního zapuštěného kování a čokovité kličky. Dveře jsou vloženy do segmentového záklenku, jehož tvar sledují, takže mají neobvyklé segmentové zakončení. Spodní část tvoří plná výplň, horní je prosklena s tím, že v horním ukončení vznikl jakýsi čokovitý tvar vyplněný květinovými výhonky.

B 105

Obdélná místnost tvořící součást třípokojového apartementu, je osvětlována jediným oknem. Strop je plochý s původní klasicistní dekorací, která nepřechází na stěny. Podlahu tvoří parkety běžného typu s překříženými prkénky. Severovýchodní kout je zešíkmen pro kamna, ale kachlová kamna zde chybí.

Okno vložené do pravoúhlého výklenku s přímým překladem je původní klasicistní, vybavené vnitřními okenicemi. Okno je dvoudílné, nahoře i dole dvoukřídlé, nahoře o jedné tabulce, dole o třech. Zavírání se uskutečňuje pomocí trojúhelné kličky (s rozetou) a západky, závěsy jsou zapuštěné s dubky. Okenní nika je lemovaná profilovaným dřevěným rámem.

Dveře z chodby B 106 i ze sousední místnosti jsou hlavní, dvoukřídlé vysoké, výplňové, v profilovaném ostění klasicistního typu. Křídla mají čtvercové výplně nahoře a dole, mezi nimiž je vysoká obdélná. Trojice závěsů je klasicistní s typickými dubky, klikový štítek je ukončen trojicí kapek, klička má čokovitý tvar.

B 106

Vstupní chodba do appartementu má přímý strop a kamennou dlažbu na podlaže. Přístupná je přímo z kolonádové chodby dveřmi, které jsou spolu s polokruhovým nadsvětlíkem vloženy do lehce rozevřené niky s přímým překladem. Nadsvětlíkové okno je původní klasicistní, rovněž dveře, které jsou ale v současné době překryty nábytkem. Dveře do malé neosvětlené místnosti B 104 jsou vloženy do segmentového záklenku a dodržují tvar tohoto záklenku. Jsou nepochybně původní klasicistní, s dolní plnou výplní, zdobenou soustřednými kosočtverci, horní část je prosklena se šesti tabulkami a horním čtverečným útvarem s květinovými motivy. Klička je původní klasicistní, štítek, patrně ukončený původně třemi kapkami, je poškozený. Vchod do topné komory je zastavěn.

B 107

Obdélný salon, který osvětluje dvojice oken je opatřen přímým stropem, na němž se opět zachovala původní klasicistní výmalba (nikoliv na stěnách); čtvercové parkety běžného typu opakují vzor z vedlejších místností. V jihovýchodním koutě vystupuje komínové těleso, ale kamna zde chybí.

Okna s okenicemi se plně shodují s okny v místnosti B 105. To platí i o dveřích do dalšího salonu B 109. Dveře do komory B 108 jsou jednokřídlé, v profilované obložce klasicistního typu. Horní dvě výplně jsou jen lehce vyšší jak spodní dvojice, závěsy jsou zapuštěné klasicistní s doubkou. Zámkový štítek je s třemi kapkami, klika je válcová, na druhé straně ji odpovídá klasicistní krabicový zámek, nad ním je mladší krabicový zámek asi z poloviny 19. století, kterému odpovídá kosočtverečný štítek.

B 108

Komora (podle plánu sloužící jako retiráda) s prkennou podlahou, rovným stropem, osvětlená světlikovým oknem, které je vloženo do výklenku s přímým překladem. Konstrukce okna je podle viditelného kování klasicistní.

Dveře do chodby B 106 jsou jednokřídlé, výplňové, závěsy pocházejí až z 2. poloviny 19. století, stejně tak krabicový zámek s čtverečnou kličkou. Obložka ostění je hladká bez profilace.

B 109

Obdélná (ale podélně) místnost s dvojicí oken se dnes otevírá širokým stlačeným obloukem do prostoru B 110. Původně zaslepený oblouk byl pasportem SÚRPMO v roce 1981 vyhodnocen jako novodobá zazdívka, takže v současné době je vybourán a prostor se otevírá do předsíně. Toto řešení je zvláštní, protože se nejedná o alkovnu, ale podle původních plánů zde měla být malá kuchyně, prostor měl být patrně uzavřen prosklenou stěnou s dveřmi. V místnosti se na stropě zachovala původní klasicistní malba. Na podlaže jsou parkety běžného typu.

Dveře do místnosti B 107 jsou obvyklého typu se čtvercovými a obdélnou výplní, s původním kovářským s doubkou a klikovým štítkem se třemi kapkami. Naproti tomu dveře do chodby B 111 mají nově upravený zámek a závěsy až z 2. poloviny 19. století. Dveře jsou vloženy do segmentového záklenku.

B 110

Malý prostor, který nepochybně od začátku sloužil jako „čajová“ kuchyně, která byla umístěna v jižní části. Dnes je zde novější sporák. Funkci kuchyně

odpovídá i skutečnost, že pouze tato část kolonádového křídla je zaklenuta. Oknu odpovídá v klenbě výseč.

Okno je prolomeno nad vchodem, který byl vytvořen z nepravých dveří, horní část křídel (umístěných napevno) byla odříznuta, výplně byly vyndány a místo nich vsazeny prosklené tabulky, otevírací a zajištěné polovičními obrtlíky. Spodní křídla mají závěsy z 2. poloviny 19. století, kování je ale klasicistní s čočkovitou kličkou a štítkem se třemi kapkami. Ve výklenku dveří je cihelná dlažba (topinky) v ostatní prostoru novodobá plovoucí podlaha, starší plány zde uvádějí prkna.

Do jihozápadního kouta je vestavěno komínové těleso, původně zde byl zřejmě sopouch černé kuchyňky a příkládací otvor pro kamna v salonu 109. Zachoval se zde sporák patrně z 2. poloviny 19. století.

B 111

Průchod uprostřed křídla, spojující dvorní a zahradní průčelí. Dveře jsou na obou koncích chodby vloženy do segmentového poměrně mělkého záklenku, přičemž se výrazně svou podobou liší. Do dvorního průčelí jsou dveře trojdielné, prosklené, do zahradního průčelí jen dvoukřídlé, výplňové, přičemž nahoře a dole jsou úzké obdélné výplně na šířku, ve středu nad sebou dvě obdélné výplně. Všechny jsou doplněny vystupujícími kosočtverci, pouze v horních výplních je kosočtverec vyřiznut, zasklen a je v něm florální dekor. Závěsy jsou páskové, nepochybně původní. Klička je válcová, štítek se dvěma kapkami.

Strop je plochý s fabionem, který je doplněn profilovanou římsou, podlahu tvoří velké kamenné dlaždice. Boční stěny prolamuje čtveřice niky s konchou (do severozápadního je vestavěna elektrorozvodná skříň), uprostřed pak kamenná neprofilovaná ostění vstupů, přičemž supraporty jsou převýšeny a přerušeny profilovanou římsou. Dvoukřídlé dveře jsou na jižní straně osazeny do líce, na severní straně do dřevěného rámu, patrně dodatečně. Do jižní části vede dvojice dveří, vnitřní a vnější, vnější mají nové závěsy s typickou kuličkou, svědčící, že byly osazeny až ve 2. polovině 19. století. Dveře do severní poloviny mají obvyklou formu čtvercových výplní nahoře a dole a obdélné mezi nimi. Také tyto dveře mají závěsy s typickou kuličkou, takže závěsy vznikly nejdříve až ve 2. polovině 19. století. Dveře navíc mají zcela novodobou kliku. Směrem do místnosti D 112 jsou klasicistní zástrčky patrně druhotně použité. Také však protějškové dveře mají závěsy nejdříve z 2. poloviny 19. století, výplně nejsou profilované. Je zde zřejmě druhotně použitá klasicistní klička, nad tím je klikový štítek klasicistního typu, rovněž druhotně použitý. Původně zde dveře v lici asi vůbec neměly být.

B 112a,b,c,d,e,f,g

Původně byl tento prostor, který je proti průchodu výrazně zvýšen (takřka o metr) rozdělen příčkou do dvou prostor. Neosvětlené vstupní části (112g) se schodištěm, vchodem do retirády v prostoru B 113 a širokým průchodem do vedlejšího salonu 114. Kabinet, kde jsou dnes umístěny záchody, nebyl z této části přístupný, ale vstupovalo se do něj z místnosti B 114.

Podlaha je dnes vytvořena z novodobých keramických dlaždic, novodobé je rovněž zábradlí vyrovnávacích přímých schodů při vstupu. Strop je plochý bez náznaku fabionu.

Vchod na záchod je umístěn do segmentového záklenku, jsou zde jednokřídlé dveře se stejně vysokými dvojicemi výplní nad sebou. Kování je zcela novodobé, horní závěsy jsou rovněž novodobé či druhotně použité, spodní, související s profilovanou obložkou, jsou ale původní, klasicistní s doubkem. Také dveře do

průchodu (viz 111) jsou vloženy do segmentového záklenku. Dvojice dveří na záchody je zcela novodobá, napodobující klasicistní členění (výplně jsou stejně vysoké), ale s novodobými klikami. Dámské záchody vlevo i panské vpravo mají nové členění vzniklé po roce 1981, dámské obsahují novodobě upravenou předsíňku a dvě kabinky, panské mají předsíňku, kabinku a u okna dva pisoáry. Keramické obklady stěn jsou zcela novodobé.

Okno, které osvětluje tento prostor, má původní vnitřní konstrukci, u které je naznačen nepravý poutec, který odděluje horní jednotabulkovou a spodní dvoutabulkovou část (z vnější strany je okno ve spodní části kamuflováno žaluzií, takže okenní otvor, vzdor zvýšené podlaze je stejně vysoko). Okno, které doplňuje mladší skládací okenice (se závěsy s charakteristickou kuličkou), je vloženo do záklenku s přímým překladem.

Dveře do prostoru B 114 byly zřejmě přidány dodatečně ve 2. polovině 19. století nebo ještě později. Původně zde byl zřejmě jen otevřený vchod pod mírně stlačeným polokruhovým pasem. Prosklený vstup je čtyřdílný, přičemž boční křídla jsou fixní. Všechna křídla mají spodní výplně plné, další tři prosklené. Vnitřní dvoukřídle dveře jsou na závěsech s typickou kuličkou. Nadsvětlík je prosklen a členěn trojúhelníkově uspořádanými příčkami.

B 113

Chodba, původně retiráda pod schodištěm, dnes sloužící jako záchod pro invalidy. Nově upraven s novodobými keramickými obklady, podhledem, v němž nejsou viditelné stupně schodů.

B 114

Tento prostor nepatřil k pokojům pro hosty, ale zřejmě sloužil jako předpokoj (spíše pro služebné) k appartementu majitele zámku. Odpovídala by tomu pouze prkenná podlaha, rovný strop bez řádků a bez výzdoby. Okna se shodují s oknem v prostoru B 112, rovněž zde jsou okenice mladšího původu. Jihovýchodní kout je zešíkmen, ale kamna zde chybí.

Směrem k místnosti B 115 jsou umístěny dvoukřídle dveře, které mají sice profilovanou obložku na čelní straně, ale deštění zůstalo bez profilace. Dveře jsou dvoukřídle, s typickým rozložením výplní, ale horní čtvercová výplň je oddělena jako samostatná konstrukce. Dveře jsou opatřeny klasicistní čokkovitou kličkou se štítkem se třemi kapkami.

B 115

Úzká místnost, která již patřila k appartementu majitele, ale zřejmě již jen jako vedlejší prostor. Strop je plochý bez výzdoby, na podlaze jsou však již parkety běžného stylu s překříženými prkénky. Místnost osvětluje jediné okno, proti kterému je na protilehlé stěně úzký a mělký slepý záklenek. Vedle něho nalevo se zachovala původní klasicistní kamna, patrně však druhotně sem osazená, dvoustupňová, hranolová ze světle hnědých glazovaných velkých kachlů s bílými ozdobami.

Okno má vnitřní konstrukci klasicistní, jeho zabezpečení obstarávají zástrčky. Také okenice jsou zde původní. Vstupní dveře z B 114 mají klasicistní kování s doubkou, dveře jsou fládrované, což je jistě mladší úprava z konce 19. století. Také zde je klasicistní čokkovitá klička a štítek se třemi kapkami. Dveře do B 116 jsou zcela shodné, ale horní výplň již není oddělena.

B 116

Polokruhově ukončená místnost obdélného charakteru je osvětlována dvojicí oken. Strop je plochý s obnovenou klasicistní malbou, která nepřesahuje na boční stěny. Podlahu tvoří náročnější parkety, vytvářejí hexagonální útvary.

Jiný charakter místnosti proti předešlému prostoru zdůrazňují rovněž okna, jejichž vnitřní konstrukce je původní, není ukončena ve výši parapetu, ale pokračuje i přes užší parapet až k podlaze. Kličky jsou zde shodné s reprezentativními místnostmi v corps-de-logis. Dodatečně pak byly „vylepšeny“ polovičními obrtlíky. Rovněž okenice jsou zde původní, opět osahují až k podlaze. Na vnější straně jsou okenice nověji upraveny fládrováním.

Kamna patrně stála v jihovýchodní části místnosti, kde je komín, dnes ale chybí. Jejich protějškem byly tapetové dveře, které vedly k retirádě. Dveře jsou do místnosti hladké. Z prostoru retirády bylo možné vyjít do chodby B 117, respektive odtud mohlo dojít k úklidu.

Dveře do prostoru B 115 (viz tam) jsou vloženy do profilované obložky, stejně jako protějškové dveře. Oboje dveře mají stejné členění výplní, klasicistní závěsy a kličky se štítkem se třemi kapkami. Do místnosti jsou bíle lakované.

B 117

Okružní chodba vedoucí s přízemí až do mezzaninu, schodiště z kamenných stupňů bez profilace je před prostorem B 116 přerušeno podestou s vyrovnávacími stupni. Zde je několika stupni přístupná retiráda při místnosti B 116. Dveře, které vstup chrání, jsou jednokřídlé, výplňové (horní i dolní dvojice výplní je prakticky shodná), závěsy jsou mladšího typu patrně z 2. poloviny 19. století, štítek je však klasicistní s čokovitou kličkou, ale s novodobým zámkovým štítkem. Poněkud výše jsou pak dvířka topné komory (pro místnost B 116 a 115), jednokřídlá, výplňová, se závěsy v T-formě, štítkem v podobě erbu.

Vchod do tohoto prostoru vede druhými (skutečnými) dveřmi od severu v kolonádové chodbě. Vstup s nadsvětlikovým polokruhovým oknem je vložen do segmentového záklenku, konstrukce nadsvětlikového okna je původní, včetně závěsů a polovičních obrtlíků. Také konstrukce dalších oken, vložených do segmentových záklenků s plnými parapety, jsou originální klasicistní.

Vstupní dveře z kolonádové chodby mají obvyklé výplně (čtvercové a obdélnou), avšak závěsy jsou mladšího původu, navíc ještě dodatečně upravené. Také z kování se zachovala jen čokovitá klička.

B 118

Poslední místnost křídla je obdélná, osvětlována dvojicí oken, s rovným stropem a prostorem, který je ve východních rozích vykrojen. Severní hranol patří topné komoře, jižní pak retirádě přístupné ze 116. Tím je vytvořena poměrně mělká alkovna. Rovný strop zdobí klasicistní dekorace, na stěnách se zachovaly tištěné papírové tapety (s květinovým vzorem) zřejmě ale mladšího původu. Podlahu tvoří stejný typ parket jako v předešlé místnosti 116.

Okna mají původní vnitřní konstrukce, které opět dosahují až k zemi, stejně jako skládací vnitřní okenice. Jsou vybaveny původním kování a charakteristickými trojúhelnými kličkami s rozetkou. Členěním se shodují s předešlou místností, rám okenic má bohatou profilaci. V levém okně se zachovala část nějakého elektrického zařízení, zřejmě z období první republiky. Dráty s elektrickým vedením jsou nakonec patrné i ve dveřích do hlavní budovy. V meziokenním prostoru jsou viditelné i háčky na připevnění vnějších konstrukcí, které původně byly vyměnitelné.

Hlavní dveře do místnosti 116 jsou dvoukřídle a vloženy do profilovaného klasicistního ostění, závěsy jsou zapuštěné, klasicistní, s doubky. Dveře do hlavní budovy jsou umístěny hluboko v dřevěném deštění, s dvojicí výplní nahoře i dole. Chybí zámek, kování není patrné, protože dveře jsou zataraseny, ale jedná se nepochybně o skříňové závěsy, typické pro tapetové dveře.

B.2 Mezzanin

Stejně jako u severního kolonádového křídla je i zde mezzanin rozdělen do dvou částí, do obytné v jižní polovině a jediného prostoru v severní části, který mohl být výhledově použit k ubytování služebnictva. K tomu jistě sloužily prostory v jižní části. Jedná se o prostory s velmi špatným osvětlením, vybavenými velmi jednoduše, architektonicky nepříliš zajímavými. Dnes slouží mezzanin jako depositáře sbírek muzea.

B 201

Nepravidelně disponovaná místnost mezi schodištěm a nárožím knihovního pavilonu. Je plochostropá, s prkennou podlahou, osvětlená jedním malým čtvercovým okénkem a přístupná z chodby 202.

Okénko má původní konstrukci křídla o jedné tabulce, s nárožními závěsy a polovičním obrtlíkem. Vstupní dveře z chodby jsou zvenčí natřeny hnědě, zevnitř smetanově bíle. Jsou členěny výplněmi, vyšší dvojicí nahoře a nižší dole, opatřeny jsou čočkovitou kličkou a štítkem v podobě vázy. Obložka zvenčí je profilovaná. Na vnitřní straně je klasicistní krabicový zámek s kličkou, závěsy jsou ale mladší, zapuštěné s typickými kuličkami na konci (2. polovina 19. století).

B 202

Okrouhlá chodba má přímý strop a kamennou dlažbu, která patrně nevznikla najedou, ale byla různě upravována. Nejstarší úsek je patrně při knihovním pavilonu, kde jsou čtvercové desky, dále pokračuje úsek s obdélnými deskami, na konci chodby (v polovině kolonádového křídla) jsou opět čtvercové desky, některé zcela nově vyměněné.

Chodbu osvětlují okna s parapetem při podlaze, vložena do segmentových záklenků. Mají (všech pět) obdélné dvoukřídle konstrukce, jsou původní s nárožními závěsy, jednoduchou příťuhou a s polovičním obrtlíkem. Každé křídlo člení příčka do dvou tabulek.

Do chodby se obracejí pět dveří jednotlivých místností křídla a troje dvířka k topným komorám. Dveře mají charakteristické profilované obložky klasicistního typu. Dvířka do topných komor jsou středně vysoká, dřevěná, výplňová, se závěsy v T-formě a se zástrčkou. Jsou zřejmě původní klasicistní.

B 203

Větší obdélná místnost osvětlovaná dvěma okénky na západní straně. I zde je plochý strop a podlahu tvoří prkna (v části překrytá pod polyblivými regály). Okénka jsou shodně původní jako v předešlém prostoru. V jihovýchodním rohu vystupuje hranol komína a topné komory, místnost tak mohla být vytápěna.

Vstupní dveře jsou shodné, vnější klika je ale nejdříve z 2. poloviny 19. století, chybí klikový štítek. Ze stejné doby je také krabicový zámek a závěsy dveří.

B 205

Menší obdélná místnost osvětlená jedním oknem, severovýchodní kout je okosen zásluhou přilehlé topné komory; také tato místnost mohla být vytápěna kamny. Strop je plochý, podlahu tvoří prkna.

Okénko je zde novodobé, vstupní dveře jsou jednokřídlé, výplňové (původní klasicistní profilace), shodné s předešlou místností. Na vnější straně je novější klika, zámkový štítek chybí, na vnitřní krabicový zámek mladšího typu asi z konce 19. století. Závěsy mají typické kuličky, pocházející nejdříve z 2. poloviny 19. století. Vnitřní obložka dveří je bez profilace a dveře jsou v mělkém výklenku s přímým překladem.

B 207

Větší místnost obdélného půdorysu s větším a menším hranolovým výstupkem komínů při východní zdi (kamna patřila do jihovýchodního koutu). Strop je plochý, podlahu pokrývají fošny. Místnost osvětluje dvojice malých čtvercových okének se zachovanými klasicistními konstrukcemi. Vstupní dveře mají na vnější straně čokovitou kličku, na vnitřní je charakteristický kruhový krabicový zámek klasicistního původu. Závěsy jsou zde poškozené a částečně vyměněné, ale jsou zde zachované i charakteristické klasicistní s doubkem v původním klasicistním neprofilovaném rámu dveří. Je patrné, že dveře, jejichž profilace výplní se od klasicistních odlišuje, jsou novodobou kopií za použití staršího kování.

B 209

Největší místnost jižní poloviny jižního kolonádového křídla, osvětlená je rovněž dvojicí oken čtvercového formátu, které mají původní klasicistní konstrukce. Podlahu tvoří lakované fošny, strop je plochý. Pravidelnost místnosti je porušena v severozápadním koutě, kde se vyhýbá konstrukci vnější exedry a v diagonálně protilehlém koutě, kde probíhá komínové těleso. Zde mohla být kachlová kamna s vnějším ovládáním.

Vstupní dveře jsou takřka shodné s předešlými, ale výplně mají jednodušší profilaci, jsou nepochybně mladší, pocházejí patrně až z 20. století. Na vnější straně je čokovitá klička, na vnitřní rovněž a také klasicistní krabicový zámek. Závěsy jsou zde poškozené a částečně vyměněné, ale jsou zde zachované i charakteristické klasicistní s doubkem v původním klasicistním neprofilovaném rámu dveří.

B 211

Prostor chodby, která kopíruje v přízemí existující průchod kolonádovým křídlem. Dlažba je zde mladšího původu, tvořená kamennými dlaždicemi. Ve větší části je však podlaha z cementové mazaniny, do které jsou „narýsovány“ dlaždice. Strop je plochý, západní stěna bez okna. Do velkého prostoru B 218 se vchází jednokřídlými dveřmi se třemi dřevěnými vyrovnávacími stupni (mají na hraně obloun). Dveře jsou vloženy do mělkého pravoúhlého záklenku. Další dveře uzavírají vchod na schodiště 217.

B 217

Konec výstupního schodiště z přízemí 117 je ukončen výstupní podestou s kamennou dlažbou. Jestliže vlastní kamenné schodiště přetíná předešlé okno, pak okno na podestu má parapet vyrovnaný s podlahou. Okno je vloženo do segmentového záklenku a zachovalo si původní klasicistní konstrukci shodnou s okny v chodbě B 202.

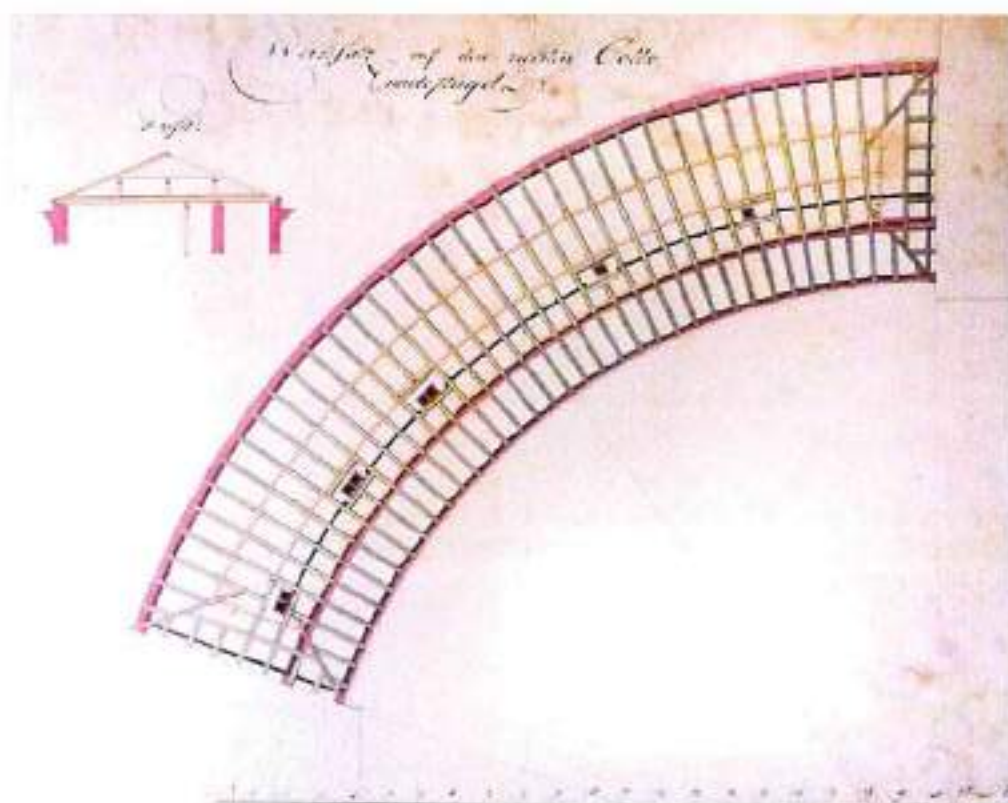
B 218

Tento prostor prochází celou severní polovinou levého kolonádového křídla, strop je trámový. Podlahu tvoří topinky nepochybně ale dodatečně položené snad na prkennou podlahu, protože výška podlahy neodpovídá prahu, navíc spodní část dveří byla uříznuta. Již na plánech z roku 1981 je uvedena cihelná dlažba, takže tato úprava je staršího data. Dveře, které tvoří jediný přístup do prostoru, jsou jednokřídlé, vložené do neprofilované obložky. Výplně v horní části mají klasicistní profilaci, v dolní však nikoliv, došlo tak k jejich úpravě. Z vnitřní strany jsou originální esovité závěsy, obložky mají profilaci klasicistní. Krabicový zámek však může být mladšího původu.

Prostor osvětluje celkem osm malých čtvercových okének, které všechny mají zachované původní klasicistní konstrukce. Komínová tělesa, která prostor narušují, odpovídají topným komorám v přízemí.

Půda a krov

Půda je přístupná padacími dveřmi z chodby B 206. Byla navržena Johannem Philippem Joendlem v roce 1814, ze kdy se zachovaly dva variantní návrhy ve Wirthově pozůstalosti, uložené dnes v Ústavu dějin umění AV ČR (WDIII 571, inv. č. 03979 a WDIII 572, inv. č. 03980), z nichž první vzdálenější realizované formě je přesně datován do 2. srpna 1814. Proti návrhu však není hambalek podpírán středním sloupkem, respektive stolicí. Jednotlivé sloupky v plných vazbách (v rytmu 1:2) doplňují ještě pásy. Kolem komínů jsou výměny, které všechny vývody komínů, které odpovídají dnešním, určují jako původní.

Návrh krovu na jižní kolonádové křídlo od Johanna Philippa Joendla z roku 1814, Ústav dějin umění AV ČR (Wirthova pozůstalost WDIII 572, inv. č. 03980)

C. Corps-de-logis

Hlavní budova obsahuje nejdůležitější zámecké prostory, včetně pokojů majitele. Jsou zde také reprezentační místnosti, včetně kruhové sálu a velkého tanečního sálu, biliárový pokoj, hudební pokoj a v patře také appartementsy rodinných příslušníků nebo vzácných hostů. Význam hlavní budovy a jejích místností se odráží rovněž v architektonické výbavě, která proti dalším částem zámku je výstavnější a dražší.

C. 0 Suterén (a druhý suterén)

Celá hlavní budova je podsklepena, a to včetně zahradního portíku. V části pod velkým tanečním sálem jsou sklepy dokonce ve dvou suterénních úrovních, rovněž pod vstupním vestibulem byl sklep vyhlouben níže než v ostatních prostorech. Slepění pod hlavní budovou je přístupné přímo zvenčí, nepochybně pro možnost uskladnění ledu v lednici pod vstupním vestibulem. Dále lze do suterénu sestoupit jak hlavním schodištěm, tak schodištěm vedle vstupního vestibulu. Samostatným schodištěm pak byla přístupná lázeň v jihovýchodním nároží hlavní budovy.

Proti přízemí mají suterénní prostory více dělicích příček, v jižním křídle byla navíc do vnitřní strany zahradního traktu vestavěna obslužná chodba, v protilehlém dvorním traktu severního křídla naopak vznikl velký prostor kuchyně.

C 001a, b, c

Suterénní prostor v jihozápadním nároží hlavní budovy má obdélnou dispozici, zaklenut je stlačenou valenou klenbou se styčnými pětibokými výsečemi, které odpovídají oknu a vchodovým dveřím ve východní stěně. Podlaha je novodobá, betonová. Okno v západní i v jižní stěně jsou polokruhová, se střední stojinou, každé křídlo je jednotabulkové. Vnitřní konstrukce okna je novodobá. Okno v jižní stěně má plně vyzděný parapet, okno v západní stěně má vnitřní kamenný parapet a zůstal zde poměrně hluboký záklenek. Obě okna mají segmentový záklenek. Směrem do chodby je prolomena poněkud asymetricky nika slepého vchodu, s vysokým světlíkovým oknem. Na vnitřní straně je rám pro klasicistní (závěsy jsou původní) dvoukřídlé okno, které však bylo odstraněno, vnější okno má pevnou konstrukci, kterou lze ovšem celou odstranit, protože je připevněna klíčkami. Vstupní otvor v příčce do místnosti C 001b lemuje neprofilované ostění, nepochybně původní.

Rozdělením druhé poloviny místnosti 001 vznikly dva čtvercové prostory, oba zaklenuté valenou klenbou, kterou v prostoru 001b prolamují opět pětiboké výseče, které odpovídají protilehlým vstupům. Tyto vchody jsou vloženy do segmentových nik, chybí ostění i vlastní konstrukce dveří a nejsou zde ani viditelné stopy po jejich odstranění. Podlahu zde opět tvoří novodobý beton. Okno v západní obvodové stěně je opět vloženo do poněkud asymetricky posunutého výklenku, v okenním segmentovém výklenku jsou v parapetu tři stupně, dále zřejmě byly dřevěné stupně, takže bylo možné místnost větrat. Ve východní stěně jsou umístěny opět asymetricky (nepochybně zásluhou dispozice sousedního prostoru) dveře s nadsvětlíkovým oknem. Okenní konstrukce chybí, ale podle zachovaného kování lze soudit, že byla klasicistního původu, dvoukřídlá (a zřejmě vždy dvoutabulková), přichycená polovičními motýlky. Dveře jsou jednokřídlé, podle závěsu až z doby po polovině 19. století, navíc ještě dodatečně upravené, když horní výplně byly nahrazeny prosklením, jež je volné, upevnění pomocí dvou polovičních motýlků. V dolní liště na straně do místnosti 001c je výřez po odstraněné svislé liště, dokazující dodatečnou manipulaci horní poloviny dveří. Dveře jsou vloženy do segmentové niky.

Přestože pasport vyhodnocuje příčku vydávající topnou komoru jako novodobou, asymetrické umístění jak vstupu z chodby, tak vstupu do dalšího prostoru ukazuje, že zde musela příčka být již od počátku stavby, i když to nemusela být dnešní. Tomu by odpovídala i mladší dvířka do topné komory, která vznikla podle závěsů ve 2. polovině 19. století nebo na počátku následujícího věku. Dvířka jsou výplňová, v profilovaném ostění. Naproti tomu jednoduchá druhá dvířka, blíže k prostoru 001b, mají původní kování, které má ještě pozdně barokní charakter, takže jsou nepochybně klasicistní. Jistě původní je rovněž komínový odtah a k němu příslušná neomítnutá a notně očázená klenba. Nad kamnovými dvířky se uplatňuje fošnová police, zavěšená na zajímavých lavičnicích. Do topné komory vede z místnosti 001a komín (v dřevěném pouzdru, šikmo přes prostor), který ukazuje, že nárožní místnost sloužila k delšímu pobytu i v zimě.

Vstupní dveře z chodby 005 jsou poměrně nízké, neodpovídající dřevěnému ostění. Jednokřídlé dveře s dvěma dvojicemi výplní nad sebou jsou zde zřejmě použita druhotně, ale na původních závěsech. Závěsy na dveřích mají ještě esovitou barokní formu, krabíkový zámek ale zřejmě pochází až z 2. poloviny 19. století. Také zde v nadsvětlíku chybí okno, podle závěsů klasicistního původu lze soudit, že dvoukřídlé, uzavíratelné dvojicí polovičních obrtlíků.

C 002

Na 001 navazující místnost v západním traktu osvětlují dvě okenní osy, je zde novodobá betonová podlaha a plochý strop. Okna s novodobými dvoukřídlými konstrukcemi jsou vložena do segmentových nik, v dolní části prohloubené parapetu jsou dva stupně, které po přisazení dřevěných schůdků dovozovaly větrání. V severní stěně není patrný zazděný vstupní otvor, který zde tvořil enfiladu, takže v linii oken předešlých prostorů. Vstup v jižní stěně postrádá ostění i dveře, nejsou zde ani viditelné stopy po jejich odstranění. Vnitřní východní příčku prolamuje dvojice segmentově zaklenutých nik, z nichž severní byla zřejmě od počátku slepá, prolomená jen oknem, které osvětlovalo chodbu 005. Okenní konstrukce zde chybí, závěsy ukazují na dvoukřídlé okno klasicistního původu. Chybí rovněž nadsvětlikové okno u vchodu, rovněž dvoukřídlé, patrně rovněž původní.

Dveře do místnosti jsou dvoukřídlé, takže prostor zřejmě nesloužil jako dílna či k hospodářskému provozu. Nepochybně byl vytopitelný přes topnou komoru 001c. Dveře o třech výplních (nahore a dole čtvercových) spočívají na závěsech pozdně klasicistního typu v T formě, mohou tak pocházet z pozdějších úprav z doby kolem 1850. Zámek chybí.

C 003a

Také tato podélná místnost západního traktu má novodobou podlahu, přímý strop a je osvětlována jedním oknem, které má novodobou dvoukřídlou jednotabulkovou konstrukci. I zde se objevují v parapetu dva stupně. V jižní stěně je dnes slepý přímý záklenek s malbou představující hocha (pastevce?) s krávou. Vstup z chodby 005 rámuje profilované dřevěné ostění patrně z 2. poloviny 19. století, jednokřídlé dveře chybí. Stejně tak chybí konstrukce užšího okna nad vchodem, kde jsou ovšem klasicistní závěsy, ukazující na dvoukřídlou otevíratelnou konstrukci, zabezpečenou polovičními obrtlíky. Šířka nadsvětlikového okna by mohla naznačovat, že původní dveře byly užší, prostor zřejmě sloužil jako komora, protože je nevytopitelný.

C 003b

Poslední místnost západního traktu pravého křídla hlavní budovy je takřka čtvercová, zaklenutá valeně s trojicí pětibokých výsečí, které odpovídají oknům v západní obvodové zdi a asymetricky umístěnému vchodu z chodby 005. Výseče ukazují, že jak okenní niky, tak záklenek vchodu je původní klasicistní. Podobně jako i v předešlých prostorech je i zde betonová podlaha. Okna mají pouze jeden stupeň, jsou zde rovněž novodobé dvoukřídlé konstrukce. Podle nepatrných stop nelze vyloučit, že v jižní stěně byl průchod do vedlejšího prostoru 003a, který však byl již delší dobu zazděn; na původních plánech se s tímto vchodem ale nepočítalo. Dvoukřídlé výplňové dveře mají shodnou podobu i shodné kování s dveřmi při místnosti 002, zde se však zachoval i pozdně klasicistní klikový štítek. Nad vchodem je světlíkové okno s klasicistními závěsy, jistě dvoukřídlá okenní konstrukce dnes chybí.

Do severovýchodního rohu byl jistě dodatečně vestavěn tahový komín, jehož dvířka mají novodobé kování z 20. století.

C 005

Chodba probíhající celým levým jižním křídlem hlavní budovy, na východě ji ohraničuje silnější mezitraktová zeď, na východě příčka. Chodba je zaklenuta valenou klenbou s výsečemi, přičemž výseče při severním konci jsou nepravidelně rozmístěné podle nepravidelně umístěných vchodů do prostorů 003b, 011b a 011c. V ostatních případech se jedná o styčné pětiboké výseče. Plynulost klenby přerušují dva pasy (stlačené eliptické), které odpovídají příčkám místností v přízemí, kde již střední chodba není. Podlaha je vydlážděna kamennými deskami.

Mezi třetím a čtvrtým vstupem od severu ve východní stěně jsou kamnová dvířka s pozdně klasicistními závěsy ve formě písmene T, dřevěná výplňová, patrně z doby kolem poloviny 19. století. Zřejmě kamenné ostění dvířek je prosté, bez profilace. Prostory místností 010 a 011 tak byly vytopitelné.

Na jižním konci chodby je veden průlom obvodovou stěnou hlavní budovy do levého jižního křídla, jehož podlaha je ve vyšší úrovni. V tloušťce stěny jsou tak vloženy tři kamenné stupně bez profilace. Průraz je sklenut polocíptickým záklenkem. Na severním konci chodba lehce uhýbá a volně přechází do nepravidelného prostoru 019.

C 006

Tento prostor je určen pro vedlejší schodiště, které sloužilo k přístupu z hraběcích pokojů v přízemí do lázně v suterénu. Schodiště je visuté, vložené do obdélného prostoru se zaoblenými kratšími stranami, čímž je vytvořen dojem oválu. Ze schodiště lze vstoupit jak do chodby 005, tak přímo do lázně 007 či do předpokoje 009.

Schody tvoří kamenné stupně bez profilace, zábradlí je kombinací dřevěných prvků (sloupky a madla) s kovovými (základ madel, výplně). Výplně vytvářejí překřížené tyčky kruhového průřezu s oboustrannou plechovou rozetou v překřížení.

Vstup k průchodu k lázni postrádá dveře (nebyly zde od samého počátku), na chodbu vedou dveře vsazené do segmentového záklenku, který však nerespektují. Zřejmě se jedná o pozdější konstrukci křídla dveří, výplňovou, s dvojicemi obdélných výplní dole i nahoře. Zámek je krabíkový, štítek ještě pozdně klasicistní (patrně z doby kolem 1850), vykrajovaný, chybí klika. Závěsy těchto dveří patří typově do 2. poloviny 19. století, což opět ukazuje na dodatečné řecení.

C 007

Oválný prostor lázně je nepochybně nejdůležitějším prostorem levé části suterénu. Zaklenut je kupolí s výsečemi, které se objevují nejen nad vchody a světlíkovými okny, ale také nad nikami. Podlaha by měla být podle archiválií mramorová, je však betonová; ve vstupním prostoru od 006 jsou dlaždice. V podlaze je zapuštěná vana se schůdky, vana zasahuje do výklenku světlíkového okna na východní straně. Její boční stěny jsou vytvořeny z hlazeného mramoru dvou různých odstínů. Konstrukce dvoukřídlového okna nad vanou je ovšem moderní z 20. století. Podobné světlíkové okno je rovněž na druhé straně, které je opatřeno dvojitou konstrukcí obvyklého paprskovitého typu s tím, že vnější konstrukce na schodiště je pevně připojena, vnitřní je vysazovací na poloviční obrtlíky.

Stěny na třech stranách prolamují niky s hladkými konchami, místo čtvrté niky vede vchod do prostoru visutého schodiště. Mezi nikami a vchody jsou lehce předstupující pilastry. Rozdíl mezi dveřmi k visutému schodišti a do vedlejší odpočívárny 009 ukazuje na různou dobu jejich vzniku. Vchod na schodiště je vložen do segmentového záklenku, dřevěné ostění bez vlastní konstrukce dveří má závěsy z 2. poloviny 19. století (s charakteristickými kuličkami), nejsou tedy původní klasicistní. Dveře se otvíraly do místnosti, na rozdíl od druhých dveří, otvíraných ven. Druhé dveře jsou nižší s dřevěným neprofilovanými obložkami ostění, i zde závěsy datují úpravu do 2. poloviny 19. století. Protější stěnu vyhodnotil pasport jako by se zazděným záklenkem, což je ale málo pravděpodobné. Stěny byly nově opatřeny výmalbou s mramorováním a linkami, perlovcem a florálními motivy, které by mohly vycházet z původní úpravy.

C 008

Malá předsíňka před odpočívárnou vedle lázně je zaklenuta valeně, s vrcholnicí kolmou k průčelí. Dlažba je cihelná ve vazbě. Vstupní dveře z chodby jsou vloženy do segmentového záklenku (užšího, než jsou vstupu do sousedních prostor), jsou výplňové s dvěma dvojicemi výplní nad sebou. Jsou na dvou esovitých závěsech pozdně barokního typu (tedy nepochybně původní klasicistní), krabicový zámek již chybí, zachoval se jen negativní otisk. Na vnější straně je pozdně klasicistní štítek.

Na sever od vstupu je vyzděn komín s dřevěnými komínovými dvířky, s dvojicí viditelných svlaků. Závěsy jsou tvořené pásky, které sice postrádají slohové znaky, ale nejspíše vznikly až ve 2. polovině 19. století. Komínové těleso bylo totiž do prostoru vestavěno dodatečně. Proti komínu je v jižní stěně nepravidelný výklenek, který nedosahuje k podlaze. Účel tohoto výklenku není zřejmý, ale podle starších plánů zde bylo topeniště a nádrže pro teplou vodu do lázně.

C 009

Odpočívárna vedle lázně je podélná místnost s plochým stropem a betonovou podlahou (dříve jsou zde psány parkety, zdůrazněné pak i vlastním pasportem v roce 1981). Prostor osvětluje polokruhové světlíkové okno ve východní obvodové stěně, vložené do lehce segmentového záklenku, v němž jsou dva stupně dovolující přístup k oknu, které má dnes novodobou dvoukřídlovou konstrukci.

Vstupní záklenek do místnosti lázně je segmentový, dveře v něm osazené jsou výplňové, v běžné podobě dvou dvojic stejně vysokých výplní nad sebou. Vloženy jsou do neprofilovaného dřevěného ostění se závěsy, které odpovídají až 2. polovině 19. století. Krabicový zámek je ale opatřen ještě klasicistní kličkou, na opačné straně se zachovala klička i štítek, které odpovídá pozdně klasicistním kování z doby

kolem 1850. Dveře do předsíně 008 jsou odlišné, zřejmě nepocházejí ze stejné doby. Vloženy jsou do mělké pravouhlé niky v příčce, jsou rovněž výplňové, ale horní dvě výplně, které jsou menší, byly nahrazeny odnímatelnými prosklenými konstrukcemi, které byly připevněny polovičními obrtlíky. Tyto dveře ovšem mají ještě esovité závěsy, které mohou být původní se stavbou. Krabicový zámek nemá klikku, chybí rovněž štítek, po němž je viditelný jen otisk.

C 010a

Obdélná místnost osvětlovaná polokruhovým světlíkovým oknem ve východní stěně. Podlaha je betonová (dříve jsou psána prkna), strop je plochý, asi v polovině přerušen průvlakem.

Vstupní dveře jsou dvoukřídle, neodpovídající nově upravenému vstupnímu otvoru. Jsou výplňové, odpovídající dveřím do místnosti 002 a 003b, pocházejí nepochybně ze stejné doby. Nelze vyloučit, že sem byly dány dodatečně ze vstupu do místnosti 003a.

C 010b

Tento prostor je vyčleněn tenkou příčkou na jižní straně a vytvořen stejně silnou příčkou na východní straně. Vstupní dveře jsou jednokřídle, vloženy do lehce segmentového záklenku. Dveře jsou užší než nadsvětlíkové okno, v němž chybí prosklené konstrukce, ale závěsy mají klasicistní charakter, takže okno zde bylo s největší pravděpodobností původní. Dveře jsou obvyklého typu, výplňové se dvěma dvojicemi stejných výplní nad sebou. Kování těchto dveří ale odpovídá 2. polovině 19. století. Na podlaze jsou prkna a strop je plochý, severní stěna je zeslabena, při stropu je viditelný (patrně dřevěný) průvlak.

C 010c

Obdélný prostor s prkennou podlahou a rovným stropem, který je přerušen dřevěným trámovým průvlakem. Prostor osvětluje polokruhové světlíkové okno s novodobou dvoukřídlovou konstrukcí, ve výklenku jsou charakteristické stupně, umožňující otevírání okna. Vstupní dveře v protilehlé (vstupní) stěně jsou jednokřídle, v dolní části s dvojicí obdélných výplní, nahoře s prosklením, které příčky člení do čtyř tabulek (jsou zasazeny s kytováním). Dveře mají krabicový zámek asi z 2. poloviny 19. století, závěsy jsou ze stejné doby, dřevěné ostění postrádá profilaci.

Proti plánové dokumentaci jsou v jižní stěně prolomeny dveře v přímé nise, dveře jsou jednokřídle, s dvojicemi výplní nad sebou, horní výplně jsou vyšší. Klikka a klikový štítek má ještě pozdně klasicistní charakter z doby kolem 1850.

C 011a

Poměrně úzká místnost s betonovou podlahou (na plánech jsou zde psána prkna) a rovným stropem, přerušeným průvlakem. Podobně jako u předešlé místnosti i zde je vstupní otvor užší než okno nadsvětlíku. Rovněž zde ale chybí okenní konstrukce, nepochybně dvoukřídle, zavíratelné pomocí polovičních obrtlíků. Zachovaly se zde závěsy klasicistního typu. Dveře pocházejí nejspíše až z 20. století, mají tři výplně, dvě horní vedle sebe obdélné a spodní na délku obdélnou. Závěsy typově odpovídají 2. polovině 19. století až počátku 20. století, stejně jako krabicový zámek s klikkou.

Jižní boční stěna je prolomena dvěma výklenky s přímými překlady. Při vstupu výklenek patrně patřil kamnům, která byla původně společně i se sousedním

prostorem 010. Druhý výklenek byl zřejmě vstupem do sousední místnosti. U protilehlé stěny je zpevňující pilastr (patrně ne komín, protože by procházel dřevěným překladem). Místnost osvětluje polokruhové světlíkové okno s novodobou konstrukcí, stejně jako v předešlé místnosti, shodně jsou rovněž přístupové stupně.

C 011b

Obdobně utvářený prostor jako předešlý, oddělený velice tenkou příčkou od prostoru 011c. Tato příčka, vzhledem k asymetrickému posunutí vchodu a okna je buď dodatečná, nebo byla vystavěna při změně projektu. Strop je plochý opět s dřevěným trámovým průvlakem, podlaha betonová (starší plány zde zaznamenávají prkenou podlahu). Okno je utvořeno ve shodě s předešlými prostory, rovněž s novou dvoukřídlou konstrukcí, je polokruhové, přístupní dvěma stupni ve výklenku. V jižní stěně je ve střední části zpevňující pilastr, odpovídající obdobnému útvaru na opačné straně (v plánové starší dokumentaci není zachycen).

Vstupní dveře jsou opět jednokřídlé, užší než nadsvětlíkové okno, kde chybí konstrukce, ale závěsy jsou klasicistní, ukazující na dvoukřídlé otevírací okno. Dveře mají odlišný charakter od ostatních v suterénu, jsou sice klasicistní, ale patrně použité zde druhotně. Nelze ovšem vyloučit ani tu možnost, že všechny dveře v suterénu měly mít tuto podobu. Mají pouze jedinou výplň dole a nahoře, kruhový krabicový zámek, který je nepochybně původní a zachoval se u řady dveří v přízemí. Zachovala se zde i původní klasicistní přituha s podložkou. V dřevěném ostění bez profilace jsou původní závěsy.

C 011c

Původně větší prostor, sloužící jako truhlárna byl dodatečně oddělen od místnosti C 011b velice tenkou příčkou. Strop je přímý s dřevěným středním průvlakem, který je rovnoběžný s průčelím. Podlahu tvoří cihelná dlažba (topinky a cihly).

Dnes prostor osvětluje jediné okno vsazené do takřka přímého záklenku se stupni umožňujícími okno otevřít. Jeho konstrukce je novodobá se střední stojinou. Proti oknu je menší rovněž přímý výklenek s kamennými schody, začínajícími ale nad podlahou. Zde patrně byly odnímatelné dřevěné stupně. Schody se stáčí k nízkému vstupu (bez zachovaného ostění a dvířek) na schodiště do topné komory u jídelny. Při tomto vstupu je vytvořen výklenek ve zdi a okno opět bez konstrukce, které se obrací na chodbu C 005. I z chodby – ovšem s pomocí žebříku – by tak byla přístupná topná komora. Vstupní dveře z centrálního kruhového prostoru jsou vloženy do hlubokého segmentového záklenku, jsou dvoukřídlé výplňové, se závěsy T-řepy; zachovala se u nich čokovitá klička a štítek klasicistního typu.

C -12a

Prostor sklípku ve druhém suterénu, který je dnes označen jako sklep na úschovu zeleniny a ovoce. Přístupný je dvěma, které vedou do prostoru 019, rámované jsou neprofilovaným kamenným ostěním. Dveře jsou dvoukřídlé, na esovitých závěsech nepochybně původních klasicistních. Krabicový zámek a kliky jsou mladšího původu, štítek na vnější straně je starší patrně pozdně klasicistní. Obě křídla mají obdobné řešení jako dvoukřídlé dveře do místností v západním traktu jižního křídla. Horní a dolní výplně jsou čtvercové, střední je obdélná.

Prostor sklepa pak zpřístupňuje kamenné schodiště se stupni bez profilace, lemované vyzdřením a patrně nově omítnutým zábradlím. Celý prostor totiž jinak zůstal bez omítek, v režném zdivu. Valená klenba s pětibokými výsečemi je nasazena

poměrně nízko, je vyzděna z cihel. Na každé straně je trojice těchto výsečí, které ovšem na severní straně neodpovídají žádnému větracímu průduchu, protože stěna je vnitřní stěnou hlavní budovy. Na opačné straně může být funkční průduch jen u poslední výseče k západu, kde se skutečně objevuje nevelká větrací šachta, která je nepochybně původní podle skladby kamenného zdiva. Také u zadní západní stěny se objevuje záklenek s větrací šachtou, která ústí do prostoru pod zahradním portikem.

Podlahu tvoří čtvercové kamenné desky skládané ve vazbě.

C 012a

Dnes archiv, je obdélný prostor osvětlený pouze jediným oknem na jižní straně, s prkennou podlahou a přímým stropem. Dveře při vstupu, kde jsou kamenné vyrovnávací stupně, jsou novodobé, laťové. Okno je vloženo do segmentového záklenku s rovným bankálem a plně vyzděným parapetem. Okenní konstrukce je novodobá se stojinou, do níž jsou vsazeny nové závěsy. Každé křídlo je pouze jednotabulkové.

C 012b

Spojovací chodba mezi prostorem pod portikem (021) a kruhovým sálem (013). Je zaklenuta elipticky valenou klenbou, kterou prolamují dvě pětiboké výseče, které odpovídají vchodům do prostoru 012a a 012c. Vstupy do těchto místností, jejich podlaha je nad terénem chodby, vyrovnávají tři kamenné stupně bez profilace. Vchod do 012c je opatřen jednokřídlými dveřmi, s dvěma výplněmi lehce obdélného tvaru. Křídlo dveří je zavěšeno na charakteristických esovitých závěsech, rovněž zámkový štítek je původní klasicistní, chybí klička, je zde dvojice mladších krabicových zámků. Druhé dveře (do 012a) jsou laťové, novodobé, na závěsech v podobě pásy.

Podlaha chodby je novodobá, betonová. Starší plány zde v 1. třetině chodby, za vstupem do vedlejších prostor 012 zaznamenávají dvoukřídlové dveře (snad mřížové či laťové), které dnes již neexistují.

C -12c

Prostor ve druhém suterénu, označený jako vinné (a pивní) sklepy. Na rozdíl od sklepa v nižší úrovni -12a, jehož vchod ústí do chodby 019, vchod z tohoto sklepa vede přímo do ústředního prostoru suterénu 013. Také zde lemuje vchod kamenné ostění bez profilace, osazeny jsou v něm dvoukřídlové dveře stejného typu jako u protějškového sklípku. Závěsy zde mají ale T podobu, a jsou tak pozdně klasicistní, klikový štítek je shodný, rovněž je doplněn novější klikou a zámkem. Nad starším klikovým štítkem je další zámkový štítek, sice klasicistního typu, ale vzhůru obrácený, nepochybně tedy druhotně použitý.

Vzhledem k tomu, že prostor vstupu je širší, než u protějškového sklepa, je zde vytvořen trojúhelníkový prostor, oddělený od vlastního sklepa zdí s širokým pasem zaklenutým cihelným obloukem. Přístupové schodiště se v podstatě shoduje s protějškovým sklepem, ale je vedeno šikmo, tedy přímo od vstupu. Zde nejsou plné zidky tak výrazně omítnuty.

Vlastní prostor sklepa se shoduje se suterénem 012a. Dlažba je však vytvořena z cihel a nikoliv čtvercových desek. Klenba s výsečemi se shoduje, také systém odvětrávání je zrcadlově shodný.

C 012c

Prostor vytváří protějšek k 012a, má stejnou dispozici, podlahu pokrývají čtvercové dlaždice (na starších plánech je označena podlaha jako betonová), strop je

ploché. Polokruhové okno s novodobou dvoukřídlou konstrukcí je vloženo do typického lehce segmentového záklenku s plným parapetem, jednou odstupněným.

C 013

Kruhový prostor pod kruhovým sálem v přízemí je zaklenut kupolovou klenbou a vydlážděn velkými nepravidelnými kameny. Klenbu podle jednotlivých vchodů prolamují pětiboké výseče; střídají se pravidelně širší a užší výseče. Jednotlivé vchody jsou řešeny odlišným způsobem, kromě směru východ-západ však jsou protilehlé prostory řešeny obdobně, takže symetrie je zde zachována: do 011c je vchod zúžen a opatřen neprofilovaným kamenným ostěním, do prostoru 019 je to široký vchod, do 012b je opět vchod široce otevřený, do nižšího suterénu -12 je vchod zúžen a opatřen neprofilovaným ostěním, takřka v lici zdi, na reprezentativní schodiště 033 je široce otevřen, stejně jako do prostoru 017, kde jsou však novodobá mřížová vrata. Do lednice 014 vede vchod lemovaný kamenným ostěním, které je rovněž umístěno v lici obvodového zdiva kruhového prostoru; Na vedlejší schodiště 015 vede zúžený vchod, patrně nově upravený (zaoblení hran).

C 014

Prostor lednice je lehce obdélný s výrazně sníženou podlahou o cca 2 m. Prostor zůstal neomítnut, na starších plánech je označena podlaha z prken, dnes je podlaha neupravena. Prostor je zaklenut valenou klenbou s jedinou výsečí nad vchodem. Proti vstupu je vyústění větrací šachty (otvor je ukončen segmentem), která vede až pod předním portikem na vnější stranu.

Ve vchodu jsou umístěny novodobé mřížové dveře (vzhledem k funkci prostoru nesmyslné), starší plány ukazují, že zde byly dvoukřídlé, patrně dřevěné výplňové dveře. Dnes jsou zde novodobé mřížové dveře.

C 015

Prostor bočního schodiště je chodbou propojen s prostorem 020, takže chodba, vedoucí z nástupní podesty schodiště má částečnou valenou klenbu, která pokračuje do prostoru 020. Příčku jako původní jednoznačně určuje vchod do místnosti 020, který lemuje kamenné neprofilované ostění. Dveře zde osazené jsou novodobé, vytvořené ze svislých latí. Chodbu od schodiště odděluje pas (ovšem jen náběh), podlaha je však jednotná, vytvořená s většími kamennými bloky.

Vřetenová stěna schodiště v suterénu je prolomena, což se v klenbě projevuje pětibokou výsečí; při nástupu na schodiště k první mezipodestě byly osazené dvoukřídlé dveře (dnes chybí) s polokruhovým nadsvětílkem, kde se objevují výplně (celkem 9) z překřížených latí (někde neúplné). Nástupních pět stupňů schodiště je kamenných, bez profilace. Také první mezipodesta je vydlážděna kamennými deskami, zaklenuta valeně souběžně s chodbou, tzn. s vrcholnicí kolmou k průčelí a prolomenou výsečí nad druhým ramenem schodů, kde je pas.

C 016

Vedlejší prostor pod vrátnicí, který sloužil jako přímý vstup do suterénních prostor zámku, nepochybně proto, aby sem mohly být dopravovány potřebné suroviny k uskladnění ve sklepech, kromě potravin, vína a piva, nepochybně také led. Čtvercový prostor zaklenutý valenou klenbou, prolomenou nad vchodem pětibokou výsečí, odděluje od sousedního prostoru 017 široký lehce eliptický pas. Dlažba je zde opět vytvořena z velkých kamenných desek. Vstup pokračuje oble zatočeným schodištěm, poměrně značně širokým (musel odpovídat valení soudků piva do sklepů).

Ve východní části prostor předělily příčky a rozdělily jej do drobných prostor, které podle zbytků (první dva o severu) a také podle původní plánové dokumentace sloužily jako záchody nejspíše pro personál nedaleké kuchyně. Tyto dvě místnůstky jsou přístupné ze schodiště jednokřídlými dveřmi, vloženými do společného kamenného ostění. Dveře s výplněmi s jednodušší profilací (zhruba stejně vysoké výplně nad sebou) mají klasicistní závěsy T-formy, klasicistní štítek se zachoval na pravých dveřích, kde je také původní krabicový zámek. Po skončení jeho funkčního období byl přidán háček. Spodní část levých dveří byla nově překryta prken, zřejmě proto, že spodní část původní konstrukce byla poškozena.

Oba prostory suchých záchodů od sebe odděluje příčka, která nedosahuje ke klenbě, podlahy jsou zde již novodobé betonové, nezachovaly se zde záchody, jejichž podobu známe z knihovního pavilonu.

Rovněž jednokřídlými dveřmi je přístupný i prostor v jihovýchodním koutu, který proti předešlým dvěma vystupuje a na původních plánech není zachycen. Zřejmě v další fázi, patrně ještě během klasicistní výstavby došlo ke změně, ale tento prostor nemusel nutně sloužit jako záchod. Na podlaze je cihelné dláždění, kombinující topinky a cihly. Dveře jsou vloženy do neprofilovaného ostění, jsou jednokřídlé, ale širší, člení je tak dvě a dvě výplně, spodní straně je zpevněna přiloženým zaobleným prknem (stejně jako levé dveře u záchodů). Dveře jsou na esovitých závěsech, jsou vybaveny krabicovým zámkem s čočkovitou kličkou, na čelní straně je esovitá klička s vykrajovaným klasicistním štítkem. Nad dveřmi je nadsvětlikový otvor, který patrně nebyl původně osazen konstrukcí o čtyřech tabulkách jako dnes.

C 017

Prostor vytváří spojnicí mezi schodištěm 016 a centrálním prostorem 013, který vzhledem k častému využívání a přímému zásobování kuchyně a spižírny musel být osvětlen. Proto je prolomeno okno v severní stěně, obdélné s vloženou novodobou konstrukcí. Segmentem ukončený záklenek se v klenbě projevuje pětibokou výsečí, v dolní části je parapet vyzděn tak, aby mohlo okno posloužit i k větrání. Podlaha tohoto prostoru je jednotná s prostorem schodiště 016, klenba je tu nepravidelná, valená.

C 019

Malý prostor, který je vlastně jen rozšířením střední chodby 005 při centrálním kruhovém prostoru. Je zde vchod do sklepa -12a, který je lemován neprofilovaným kamenným ostěním. Prostor je zaklenut valeně a dlažba je pokračováním dlažby ústředního prostoru.

C 020

Nepravidelný prostor, který vznikl přepažením větší místnosti při schodišti, takže valená klenba je rozdělena příčkou a vymezena pasy, které pokračují i za příčkou. Celý prostor (včetně části zabíhající pod schodiště C 015) je vyzděn z režného zdiva, přičemž boční stěny jsou s převahou z kamene, klenby jsou pouze cihelné. V části jsou viditelné kamenné stupně schodiště. Dlažba je provedena z kamenných desek, je poněkud níže než podlaha centrálního prostoru, takže rozdíl odstraňují vložené kamenné stupně při vstupu. Samotný vstup je v segmentovém záklenku; jsou zde dnes zcela novodobé prkenné dveře.

C 021

Úzký prostor pod zahradním portikem s novou betonovou podlahou, zaklenutou valeně s drobnými vstřícnými pětibokými výsečemi proti sobě při vyústění chodby 012b. Při chodbě je výseč širší. Prostor osvětlují polokruhová okna na koncích chodby s novodobými konstrukcemi. Na vnitřní stěně je větrací obdélný prostor do 012a a 012c, při zadní západní stěně je soklová přizdívka, vyznačená i na starších plánech, nikoliv však na vyhodnocení SÚRPMO.

C 023

Lehce obdélný prostor osvětlovaný dvojicí polokruhových světlíkových oken od západu, je v severovýchodním rohu oble vykrojen, aby vznikla propojovací chodba mezi hlavním schodištěm 033 a místnostmi C 024 a dalšími. Tuto oblou stěnu prolamuje segmentový záklenek, v němž jsou osazeny dvoukřídle dveře. Dveře mají pozdně klasicistní kování v T-formě, podobně klasicistní je rovněž klika a zámkový štítek. Každé křídlo člení výplně, menší takřka čtvercové nahoře a dole, jsou upevněna do tří závěsů. Přirazník má jednoduchou profilaci na okraji.

Na podlaze je novodobá betonová podlaha, na starých plánech je značena cementová dlažba. Strop je plochý, dodatečně podepřen průvlakem na subtilním pilířku uprostřed. Další obdobný pilířek je v meziokenní ploše. Tyto prvky nejsou ve starší dokumentaci vyznačeny. Okna mají novodobé konstrukce, zešíkmený bankál, který nedovoluje jejich otevírání. Pokud zde byl původně dřevník a sklad uhlí (jak dnes naznačuje expozice), pak zde zřejmě nebyly vůbec okenní konstrukce, případně jen pevné.

C 024–025

Jednotná místnost, dnes asi ve shodě se skutečností představená jako zámecká prádelna (původně ale druhá kuchyně), která v přízemí odpovídá dvojici úzkých obdélných prostor je předělena mohutným poloeliptickým pasem, který odpovídá příčce v přízemí. Stropy jsou zde opět ploché, novodobá je betonová podlaha, když zde podle starší dokumentace byla odpovídající cihelná dlažba.

Obě části prostoru osvětlují okna, z nichž ani jedno nebylo přístupné k větrání. V jižním je výlevka, ale jen s cihelnou obrubou. Je přístupná širokými schody o čtyřech stupních bez profilace. Druhé severněji položené okno má opět zešíkmený bankál. V obou oknech jsou vloženy novodobé dvoukřídle konstrukce. Záklenky oken jsou takřka přímé, jen s drobným segmentovým vyhnutím.

Při východní stěně jsou poloeliptické pasy, v severnější polovině místnosti plný až k zadní stěně, v jižnější ještě s úsekem valené eliptické klenby. Zde se při střední necelé příčce zachovala nádrž na vodu, v druhé části se objevuje sporák, který je vyznačen i na starší dokumentaci. V jeho severním ukončení je kamnovec. Vedle sporáku jsou dvířka do komína, dřevěná svlaková, se závěsy patrně ještě klasicistními. Stěna na severní straně je v místě příčky v přízemí zesílena pilastrem.

Dvoukřídle výplňové dveře od reprezentativního schodiště mají pozdně klasicistní závěsy v charakteristické T-formě, také kování s kličkou je klasicistní. Dveře mají obvyklé výplně, menší nahoře a dole, větší obdélnou uprostřed. Stejně dvoukřídle dveře se zachovaly směrem do místnosti C 026a. Jsou osazeny v neprofilovaném dřevěném ostění. Dveře ale mají ještě klasicistní závěsy s charakteristickým plodem dubu na konci závěsů.

C 026a

Podélná místnost v expozici sloužící jako žehlárna (mandl) má podélnou dispozici, východní část odděluje polokruhový pas pod příčkou v přízemí (v jižní části je jeho spodní část lehce odsekána). Na podlaze je novodobá cementová mazanina (na starších plánech jsou uvedena prkna), strop je přímý i za pasem. Prostor osvětluje okno s novodobou dvoukřídlou konstrukcí a zešíkmeným bankálem neumožňujícím jednoduché větrání. Dveře do prostoru 025 jsou vsazeny do segmentové niky.

C 026b a 027

Také tento prostor, takřka čtvercový, je plochoštopý, předělený ovšem mohutným poloeiptickým pasem, který odpovídá dělicí příčce v přízemí. Východní část prostoru již zde není oddělena pasy, ale plnou zdí s vchodem v jižní polovině, který je vložen do segmentového záklenku. Vchod do výše položené chodby zprostředkovávají dva vyrovnávací stupně bez profilace. Nad dveřmi je stejně široké nadsvětlikové okno s konstrukcí rozdělenou střední příčkou. V severní polovině je pouze obdélné větrací okénko. Na podlaze je keramická dlažba (topinky) čtvercového formátu, skládána ve vazbě. Místnost osvětluje dvojice shodných oken na západní straně, obě jsou vložena do niky se středem lehce segmentově vzduťm, obě okna mají zešíkmené bankály. V oknech jsou osazeny novodobé dvoukřídlé konstrukce.

Vstupní dveře z chodby 030 do prostoru 026b jsou jednokřídlé, s výplněmi nad sebou. Dveře mají ještě klasicistní klikový štítek, ale vlastní klika je mladšího původu, z 2. poloviny 19. století. Na vnitřní straně je klasicistní klička, závěsy jsou esovitě, nepochybně klasicistního původu.

C 030

Krátká obdélná chodba zaklenutá hyperbolickou valenou klenbou bez výsečí. Na podlaze je v části kamenná dlažba, v části při vstupu do koníren keramická. Zde jsou dva vyrovnávací stupně do vyšší úrovně koníren. Dveře, které vedou do koníren, mají typizované ocelové ostění, jsou jednokřídlé. Podle starších plánů zde žádný průchod nebyl, ale byla zde kamenná nádrž na vodu.

Okénko prolomené v konci chodby do prostoru C 027 chybí původní dřevěná konstrukce, po níž se zachoval jen otisk. Okénko je umístěno v nise s přímým překladem. Okénko je vyznačeno již na původních plánech.

C 033 a 033a

Reprezentativní schodiště vede až do suterénu, patrně kvůli možnosti navštívení vinného sklípku či příchodu ke koním. Schodiště je trojramenné, do suterénu vede střední rameno s kamennými stupni bez profilace. Vřetenové stěny jsou prolomeny oblouky, ve volné části je osazeno kovové zábradlí, vytvořené ze svislých sloupků, propletených esovitými příčkami, které jsou však dole a pod madlem odděleny šikmými příčkami s překříženými výplněmi.

Prostor schodiště je zaklenut pasy, které oddělují valené klenby chodeb (prolomené pětibokými výsečemi při prolomené vřetenové zdi) kolem sestupného ramene a nástupní podestu, zaklenutou plackou. Chodba při východní straně je prolomena dvojicí pětibokých výsečí, které odpovídají oknům osvětlujícím chodbu. Okna mají opět moderní dvoukřídlé konstrukce. Na podlaze je kamenná dlažba u velkých nepravidelných kamenných desek.

Prostor pod schody je přístupný dveřmi vsazenými do neprofilovaných ostění, závěsy jsou v pozdně klasicistní T-formě, zámek je bez kliky, krabicový. Dveře jsou výplňové se dvěma dvojicemi výplní nad sebou. Prostor je vydlážděn čtvercovými

cihlami (topinkami) a zaklenut segmentovou cihelnou klenbou. Jak klenba, tak boční stěny jsou nahrubo omítnuty.

C 034–037 a C 039

Prostor velké zámecké kuchyni, což odpovídá původnímu určení prostoru. Prostor je vytvořen z chodbovitého útvaru při východní straně, který se otevírá třemi širokými polokruhovými oblouky do velkého obdélného prostoru. Obě části jsou zaklenuty valenou klenbou, východní chodbovitý prostor polokruhovou klenbou 039, prolomenou při východní obvodové stěně čtyřmi pětibokými výsečemi, proti nimž je trojice trojúhelných výsečí, jež odpovídají polokruhovým obloukům otevřeným do západnějšího prostoru 034–37. Ten je zaklenut rovněž polokruhově valenou klenbou se vstřícnými trojúhelnými výsečemi rozponu, který odpovídá rozponu oblouků mezitraktové stěny. Podlahu v obou částech tvoří velké a pravidelné kamenné desky ve vazbě.

Vstupní dveře jsou dvoukřídlé, výplňové v obvyklém provedení se čtvercovými výplněmi nahoře a dole a s podélnou výplní mezi nimi. Závěsy jsou pozdně klasicistního typu v T-formě, klikový štítek se zachovanou klikou jsou rovněž klasicistní, odpovídající dvěma tohoto typu. Okna mají lehce segmentově vzdutý záklenek, jsou pouze jednou odsazené, což ale umožňovalo otevírání polokruhových světlíkových oken. Dnešní konstrukce jsou však novodobé, dvoukřídlé. Ve druhém okně od severu se zachovala kamenná výlevka (nad níž je vodovodní kohoutek z 20. století).

V západní stěně je průchod do chodby 030, který je veden širokou polokruhovou arkádou bez dveří a stop po nich. Vedle tohoto vchodu jsou kamenová dvířka se závěsy v T-formě, dvířka mají jedinou výplň. V přiléhající chodbě C 039 je pak vchod do nárožní místnosti 038, které jsou vloženy do neprofilovaného kamenného ostění. Do prvního pole prostoru 034–037 byla nově vestavěna pec.

C 038

Poměrně úzký obdélný prostor přiléhající ke kuchyni, který nejspíše sloužil jako byt kuchaře. Prostor je zaklenut valenou klenbou kolmou k průčelí, u vchodu do místnosti je mělká pětiboká výseč. Vchod je vložen do segmentového záklenku, dveře jsou dvoukřídlé, výplňové, v běžném uspořádání se čtvercovými výplněmi nahoře i dole a obdélnou mezi nimi. Křídla jsou završena na upravené klasicistní závěsy (s doubky), kupodivu zapuštěné, přičemž vhodnější by jistě byly vnější závěsy. Zámek je zapuštěný, klička má čokovitý tvar, štítky jsou vykrajované, klasicistní. Podlahu tvoří fošny.

Ve východní stěně je prolomeno okno, se dvěma stupni v záklenku, které umožňují přístup k oknu. Konstrukce je však novodobá dvoukřídlá. Zadní západní strana je v jižní polovině zešíkmena, protože sem byl vestavěn komín. Dnes jsou zde klasicistní kamna, která svou výzdobou ale zřetelně do prostoru nepatří. Pocházejí zřejmě z nějaké obytné místnosti v přízemí. Zaslepený komínový odtah ukazuje, že zde byla obyčejná tahová kamna.

C. I Přízemí

Přízemí bylo určeno k hlavním reprezentativním sálům v corps-de-logis, je zde velký sál (zminěný většinou jako taneční), velká jídelna, biliárový sál, reprezentativní schodiště, ale i soukromé místnosti majitele a místnosti k ubytování významných hostů. V zásadě platí, že nejvýznamnější společenské místnosti jsou ve střední části

dispozice ve sledu vstupního vestibulu (v sousedství vrátnice a vedlejší schodiště), centrální kruhové místnosti a tanečního sálu. Od kruhového sálu je přístupné reprezentativní schodiště, proti němu velká jídelna. Levá jižní část corps-de-logis byla dvoutraktová, pravá trojtraktová s chodbou ve dvorním traktu. U západního traktu je v celém rozsahu vyvinuta enfiláda, u východního traktu se objevuje jen v jižní polovině.

Velice pozoruhodným detailem je skutečnost, že jednotlivé místnosti obou křídel hlavní budovy mají rozdílnou výšku svých stropních konstrukcí. Nejen tedy ústřední sál zásluhou své velikosti přesahuje do patra, ale rovněž větší komnaty mají zhruba o metr výše položený strop než jejich sousední menší místnosti. Patrně je tato skutečnost dána nikoliv (jen) snahou o lepší vytopitelnost, ale především je patrná snaha po vyrovnaných proporci jednotlivých sálů.

C 101

Nárožní místnost téměř čtvercového půdorysu, kterou osvětlují dvě okna od západu a jedno od jihu. Okna jsou dvojí, s poutcem, který je rozděluje do horní části o dvou křídlech, kdy každé křídlo je rozděleno příčkou do dvou tabulek. Spodní křídla jsou dvojnásobná, členěná příčkami vždy do čtyř tabulek. Vnější okna jsou novodobá, rámy jsou upevněny do ostění, nedošlo tak k poruše šířky ostění. Kování bylo objednáno ve Vídni - v českém prostředí je tak velmi neobvyklé. Závěsy jsou zapuštěné, zavírání je uskutečněno pomocí táhel, otočným systémem, který je umístěn na přírazníku. Je tvořen kruhovou podložkou a sférickým trojúhelníkem s rozetou uprostřed, který umožňuje pohyb táhel. Okno uzavírá vnitřní okenice, která je skládací, aby se vešla do špalety okna. Okenice jsou členěny výplněmi, dvěma obdélnými na krajích a jedním čtvercovým uprostřed. Jejich kování je obdobné kování oknům se sférickým trojúhelníčkem, ale bez vnitřní rozety, zřejmě se již jedná o domácí a nikoliv vídeňskou práci. Okenice mají skříňové závěsy. Okna jsou zpevněna nárožníky, v dolní části je vyvrtán otvor, patrně dodatečný, který sloužil ke spuštění dnes již nezachovaných žaluzií. Pod okny je deštění, které odpovídá okenicím, je členěno dvojicí výplní na parapetu a jednou výplní na špaletě. Deštění končí profilovanou římsou a značně přesahuje lambris v této místnosti svou výškou.

Nízké obložení stěn je z vykládaného (patrně dýhovaného) dřeva, vytváří fiktivní sloupky, mezi nimiž je široké pole s kosočtverečným útvarem uprostřed. Dveře do místnosti C 102 jsou dvoukřídlé, členěné ve shodě s okenicemi, ale rámy a výplně jsou dýhované odlišným typem dřeva. Kování tvoří samostatnou zaoblenou kliku klasicistního původu, zámkový štítek rovněž z mosazi má spíše rokokovou podobu, ale je nepochybně rovněž klasicistní. Mělké deštění dveří odpovídá členění jeho výplní. Dveře do kolonádového křídla i do západního traktu jsou „tapetové“. Dveře do západního traktu mají původní klasicistní kliku, ale novodobý zámek, naproti tomu druhé dveře kliku postrádají, ale není zde novodobý zapuštěný zámek. Oboje dveře jsou na závěsech, dveře do západního traktu jsou výplňové, nově natřené.

Strop je plochý s quasi klasicistní výmalbou, tvořící rám, v jehož čtvercových polích v překřížení jsou rozety.

Podlaha je tvořena dýhovanými parketami velice složitého vzoru, který vzniká opakováním stejného obrazce čtvercové základní parkety. Celkově je pak vytvořen vzor s typickými čočkovitými útvary s motivem „slunce“, mezi nimiž jsou sférické čtverce uprostřed s neméně charakteristickou rozetou o čtyřech listech.

V severozápadním koutě jsou již tahová druhorokoková kamna (bíle glazovaná) patrně z konce 19. století, již obsluhovaná z místnosti, i když svým

postavením odpovídají původním klasicistním kamnům obsluhovaným z topné komory.

C 102

Obdélnou místnost (zásluhou neexistence topné komory na západní straně) osvětlují opět dvě okna shodně vybavená s předešlou místností. Prostor je v jihovýchodním koutě okosen, původně zde byly klasicistní kamna, v současné době jsou zde novodobá tahová kamna druhorokoková, bíle glazovaná. Shodně s předešlou komnatou 101 jsou tvářeny i nízké lambris a vzor parketové podlahy. Shodné jsou rovněž dveře do místnosti 103 a jejich kování.

Strop je plochý, v části je odhalena původní klasicistní dekorace, vytvářející ústřední oválný obrazec lemovaný rostlinnými motivy, v polích, vzniklých překříženými oblými pásy, se jako hlavní motiv objevují rozkřídlení ptáci a kouzelné lyry. Přes tyto dekorace byly nalepeny papírové tapety, vytvářející čtyři takřka obdélné útvary kolem malého středního čtverce, postaveného na koso. Převládá zde květinový dekor. Přejechod stropu a stěn je vyznačen bohatě profilovanou iluzivní římsou, v níž se objevuje zuborez a vejcevec.

Ve východní stěně poblíž druhorokokových kamen jsou tapetové dveře, které umožňují průchod do sousedního dámského budoáru ve východním traktu. Chybí zde klika i klikový štítek.

C 103

Velký salon, dnes prezentovaný – ve shodě s historickými zprávami – jako biliárový pokoj, má obdélnou dispozici, proti předešlým místnostem je větší, osvětlován je trojicí oken, které mají stejné členění jako okna v předešlých komnatách (deštění, okenice i okenní konstrukce s kováním). Shoduje se rovněž parketová podlaha a lambris kolem zdi. Místnost má na východní straně oba kouty okosené, dnes je vybavena novodobými historizujícími tahovými kamny v jihozápadním koutu, původní kamna však byla zřejmě v protilehlém koutu, kde mohla být obsluhovaná z přilehlé komory. Historizující je rovněž výzdoba stropu neodpovídající klasicistnímu dekoru. Jsou zde motivy vinné révy a traillage. Dekorace vytvářejí na stropě obdélné obrazce a střední kruhový kolem lustru.

Dveře mají shodnou podobu s předešlými místnostmi. Přestože jsou na starších výkresech označeny jako zdvojené, s křídly v lici, pak dnes ani dveře do hlavního sálu C 112, ani dveře do sousední jídelny C 111 nemají konstrukci v lici. Dveře do jídelny se liší tím, že na střední výplni je mosazný kruh ve formě listového věnce. Závěsy těchto dveří, obracející se do jídelny jsou mosazné, původní klasicistní s charakteristickými doubky na koncích. Deštění i v případě značně silné stěny přebírá členění křídel dveří a výplně jsou jednotné, nejsou zdvojené.

C 104

Je vlastně topná komora se třemi topnými otvory, z nichž se dalo přikládat do kamen v C 101, C 102 a C 110, z druhé topné komory na konci chodby pak v C 109.

C 105

Malá předsíň spojující místnost 101 se schodištěm C 106. Dveře, které se obracejí do komnaty 101 a do chodby k topné komoře 104 mají různou velikost i podobu ostění. První mají odstupněnou pravoúhlou profilaci, je zde drážka a zachoval se i horní klasicistní závěs, dokládající, že zde byly ještě vnitřní dveře otvírající se ke stěně. Zachovaná druhá strana tapetových dveří je jednokřídlá, s velkou horní výplní a

nízkou spodní. Zachovala se zde klasicistní klička. Podobné výplně lze rozeznat i na nižších dveřích do 104, dokonce je zde i stejná klička. Strop tohoto prostoru je plochý, dlažba je kamenná, pokračuje zde dlažba přes polokruhový vchod ze schodiště.

Chodba, která má cihelnou dlažbu, se pravoúhle zalamuje, prochází mezitraktovou stěnou, což se projevuje segmentovým pásem a pokračuje dále ke druhé topné komoře. Původně z této obslužné chodby byl přístup do retirády C 108, který je dnes zaslepen.

C 106

Visuté schodiště spojující přízemí jak se suterénem, tak s 1. patrem. Podesta je vydlážděna kamennými deskami, stupně schodiště jsou neprofilované. Zábradlí má kovový základ, tvořený páskem, který je přizpůsoben schodišti. Do něho jsou zapuštěny dřevěné sloupky kruhového průřezu, na nichž spočívá madla podložené opět kovovou páskou. Jednotlivá pole zpevňují překřížené tyčky (v překřížení s oboustrannou plechovou rozetou), které jsou přišroubovány k dřevěným sloupkům. Pohled schodiště je rovný.

Na podestě schodiště v úrovni přízemí je v jihovýchodním rohu nízký vstup do topné komory, která již sice přesahuje do jižního kolonádového křídla, ale z níž byla obsluhována kamna v C 107. Dvířka mají jedinou výplň a závěsy v pozdně klasicistní T-formě. Dveře do prostoru 107 jsou jednokřídlé, výplňové, s menší dvojicí obdélných výplní dole a větší nahoře. Klička na dveřích je klasicistní, zámkový štítek rovněž, také krabicový zámek s kličkou. Dveře jsou zavěšeny na esovitých závěsech, nepochybně původních. Ostění dveří je velmi úzké, dřevěné.

C 107

Podélně disponovaná nárožní místnost ve východním traktu, osvětlená jediným oknem ve východní stěně. Strop je plochý bez výmalby, podlahu tvoří parkety běžného vzoru s diagonálně překříženými pásy. Na stěnách při podlaze již nejsou lambris, ale jednoduchá lišta.

Okno je shodné s okny v západním traktu, je však bíle natřené, stejně jako závěsy s doubky (klasicistními). Nebyly zde vnitřní žaluzie, chybí rovněž deštění a okenice.

Vnitřní dveře v jižní stěně vedoucí na kolonádu mají jednoduché odstupněné dřevěné ostění, dveře jsou dvoukřídlé, výplňové, s čtvercovými výplněmi nahoře a dole a s podélnou mezi nimi. Každé křídlo spočívá na třech mosazných zapuštěných závěsech s typickým zakončením v podobě doubku (klasicistním). Klasicistní je rovněž kování s kličkou čočkovitého tvaru a štítkem, který je zakončen trojicí kapek. Dveře od schodiště jsou vloženy do lehce zešíkmeného přímého záklenku (viz C 106). Dveře do sousední komnaty C 109 jsou obdobné dvoukřídlým dveřím západního traktu, ale výplně jsou upraveny odlišným způsobem. Také je zde trojice, střední výplň je lehce obdélná, vyšší horní a spodní výplň doplňuje vystupující kosočtverec. Dveře jsou fládrované. Deštění má stejné členění jako křídla dveří. Kování dveří z mosazi se shoduje s kováním na dveřích obdobného typu v západním traktu.

C 108

Retiráda je drobná komora čtvercového půdorysu, která je osvětlována kruhovým oknem ve východní stěně nad vstupem z místnosti C 109. Podlahu tvoří fošny, krycí lišta při stěně je vynechána v jihozápadním nároží. Podle plánů zde byl totiž vchod do obslužné chodby, který je dnes zazděn. Strop je přímý a je vymalován

pomocí šablon, arabesky na stěnách spíše působí dojmem novorenesančního vzniku. Tapetové dveře jsou z vnitřní strany výplňové (nahore dvě vyšší výplně, dole dvě menší) patrně s mladším zapuštěným zámkem dole a nepochybně původní zástrčkou nahore.

C 109

Poměrně malá a úzká místnost je označována za ložnici majitele. Proti předešlé místnosti jsou zde řemeslné doplňky kvalitnější a náročnější, což se odráží jak v podobě podlahy, stropu, tak dveří. Ani zde nejsou lambris a okno postrádá deštění.

Podlaha je sestavena z hexagonálních parket, které mají vzor (vytvářený dýhováním) v podobě hvězdy. Strop má poměrně náročnou výmalbu se středním obdélným obrazcem s okosenými kouty, v užších částech se pak objevuje pruh s ptáky a opět s lyrou mezi květinovými girlandami. Také zde je naznačena bohatě profilovaná římsa při přechodu stropu na zdi, objevuje se zde perlovec a vejcevec. Pod nimi pak ještě plasticky vymalovaný obloun s květinami. Dekorace se objevuje i na horní části stěny, kde jsou ptáci (fénixové?).

Dveře již nejsou fládrované, ale dýhované dvěma typy dýh, drobné lišty jsou pak barvené jako ebenové dřevo. Kování je původní zápusné klasicistní, část zámkového štítu ale chybí. Pokoj postrádá kamna, která ovšem původně stála v jihozápadním koutě.

C 110

Velká čtvercová místnost osvětlená dvojicí oken od východu. Strop je plochý bez výmalby, na podlaze jsou položeny velké parkety čtvercové, do nichž jsou vloženy na koso další čtverce a opět. Také do tohoto menšího čtverce je pak na koso postaven další čtverec, v němž se objevuje motiv rozety se čtyřmi liliovými listy. Zde již parkety při stěnách doprovázejí lambris, které jsou vyšší než v západním traktu, jsou vytvořeny stejným sledem obrazců jako výplně dveří. Střídají se tak obdélné výplně s obdélnou deskou a delší obdélné výplně s vystupujícím kosočtvercem.

Okna (v přírodní barvě) v této místnosti jsou již vybavena okenicemi, jež mají stejně členěné jako deštění dveře. Kování oken je shodné se západním traktem. Dveře se shodují s předešlou místností. Komnata je vybavena mladšími bíle glazovanými křbovými kameny, která jsou umístěny v místech někdejších původních klasicistních kamen. Byly sem instalovány ještě za Chotků, jak prozrazuje jejich erb na čelní straně.

Vedle zmíněných kamen jsou nenápadné tapetové dveře do hudebního salonu v západním traktu. Zachoval se štítek, ale původní čokovitá klička chybí.

C 111

Někdejší jídelna (zařízená i dnes jako jídelna) je dlouhá obdélná místnost, která je na severním konci polokruhově zaoblena. Strop je zde přímý, zdobený dekorativními detaily, které pravděpodobně byly vyrobeny buď ze dřeva nebo z papírmaché. Podlahu tvoří shodné parkety s předešlou místností, ale nízké obložení (výška je obdobná západnímu traktu) je vytvářeno vykládanými vzorci, napodobující svislé sloupky a podélné výplně. Stěny jsou doplněny rámy pro špalíry (snad bylo počítáno s textilními), vytvořenými ze dřeva patrně v kombinaci s papírmaché. Tyto všechny dekorativní prvky jsou mladšího původu, patrně z 2. poloviny 19. století, poté, co byly odstraněny kamna před zaoblením, spolu s tamními sloupky. Tato úprava zřejmě souvisí i se zřízením nových křbových kamen. Dveře jsou shodné s dveřmi

z předešlé místnosti, stejně tak trojice oken, jimiž je místnost osvětlena od východu. V jihozápadním koutě jsou historizující (neorenesanční) krbová kamna z bílých kachlů. Dveře do prostoru C 119 a 120 jsou provedena jako „tapetové“.

Značně odlišné jsou dveře, které z jídelny vedou do centrálního kruhového prostoru. Mají profilované dřevěné ostění, jsou vysoké dvoukřídle, z větší části prosklené. Přírazník je okrouhlý, v dolní části, kde jsou plné výplně, přepásán profilovanou lištou. Dýhované výplně z různých dýh vytvářejí vzorec, jehož základem je čtverec, do něhož je na koso posazen další čtverec, který je na čelní straně doplněn věncem. Křídlo nedosahuje až k vrcholu vstupního otvoru, v horní části je prosklený nadsvětlík. Každé křídlo nad pevnou výplní obsahuje tři čtvercové tabulky.

Zajímavým detailem je zbytek modré výmalby s květinovým dekorem za obložkami dveří do centrální okrouhlé místnosti. Obložky dveří musely být instalovány až po výmalbě místnosti, kterou tak lze označit za původní klasicistní.

C 112

Největší místnost zámku, sloužící jako velký taneční sál, má obdélnou dispozici, obrací pětici prosklených balkonových dveří do zahradního portiku. Další dvě okna osvětlují sál od jihu a severu. Strop tvoří nepravá zrcadlová klenba na ramenáty, původně se předpokládalo, že místnost bude osvětlena i od stropu trojicí světlíkových oken, po nichž dnes ale zbyly jen tři oktogonální útvary (vpadlá pole) ve středním zrcadle stropu, který je vymezen vejcovcem se zlacenými „vejci“. Přejechod od stropu ke zdi zprostředkovává bohatě profilovaná štuková římsa, která začíná profilem výžlabku (lysis), pokračuje zubořezem, na který navazuje vejcovce (se zlacenými vejci v dekoru). Dále se objevují volutové konsoly s akantovými listy, které jsou lemovány listovcem. Mezi konsolami se objevují rozety, bílé „rotující“ a zlacené a čtyřech listech. Římsa je zakončena zlacenou lištou.

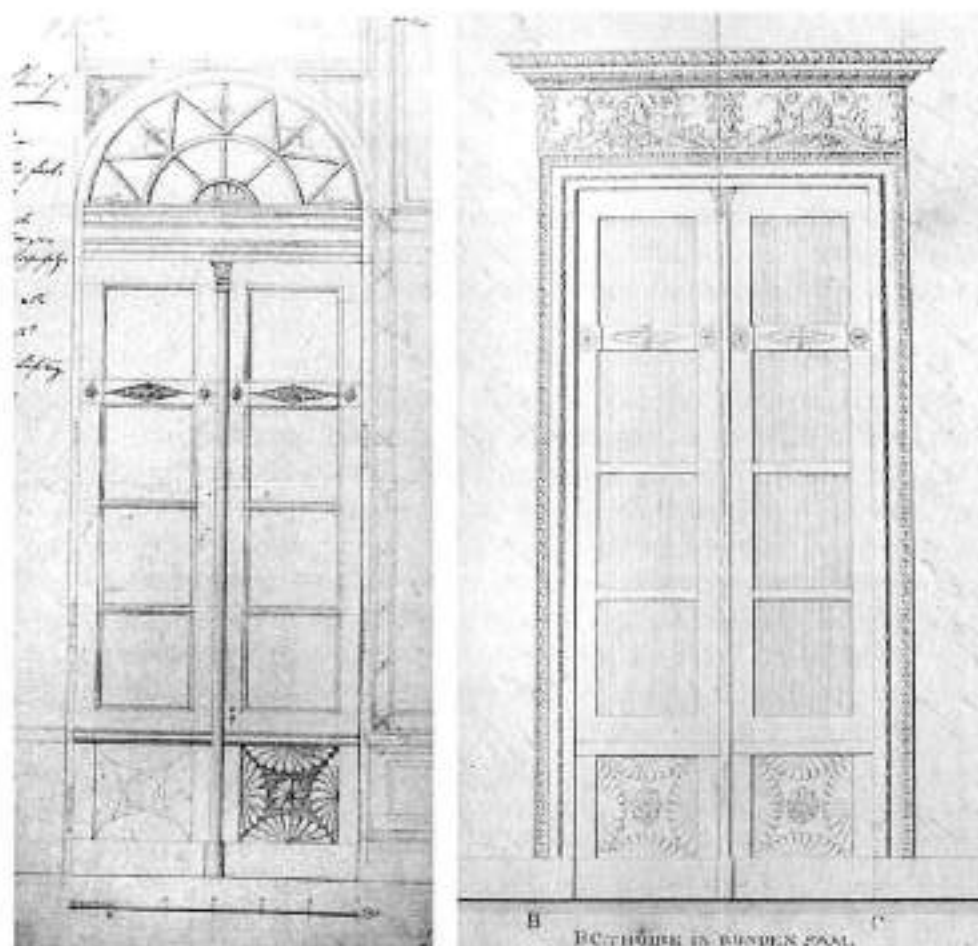
Podlahu tvoří parkety, které však nejsou sestaveny ze čtvercových desek stejného vzoru, ale z různých velikých parket. Vytvořen je tak celkový lem, který pomocí oblých pásek vytváří větší čokovité útvary (ve středu s motivem podlouhlé rozety) a menší kosočtverečné. V rozích je vytvořen kruhový motiv „slunce“, oddělený pásy s obdobným motivem jako na okraji. V těchto pásech jsou vyskládané parkety stejného vzoru vytvářející iluzi krychlí, ve střední části jsou pak opět kruhové útvary „slunci“. Na parkety, které jsou v přírodní barvě, navazují bílé lakované lambris, zdobené v nároží dřevěnými rozetami menší velikosti a uprostřed větší rozetou, ale to jen kolem středových dveří na jižní a severní straně. Jinde jsou rozety nahrazeny kosočtverečnými útvary.

Stěny prolamují pravoúhlé niky ve velikosti ostění vstupu a okenních nik. Nad nikami se objevují polokruhově ukončená mělce vpadlá pole, která zdobí jemné štukové obrazce v hautreliefu, pozůstávající ze dvou druhů úponků. Přestože tato výzdoba působí dojmem klasicistní, může být doplněna či upravena až ve 20. století, protože v jednom poli – nade dveřmi do centrální místnosti – je znak Thunů.

Protože jsou dveře silně převýšené, otevírá se jen jejich spodní část s dolní menší a horní vyšší výplní. Kování je zde shodné s předešlými místnostmi, je klasicistní. Dveře jsou ze strany sálu bíle lakované a doplněné zlacenou linkou ve výplních. Dveře do středního kruhového sálu se liší – jsou sice rovněž předělené, ale horní část je prosklená stejně jako tři tabulky na každém křídle dveří nad plnou výplní dole. Přírazník má podobu oblého sloupku a je zakončen palmetovou hlavicí. Spodní výplně mají ze všech stran poloviční motivy „slunce“, uprostřed je mosazná rozeta, která ovšem na levém křídle dveří chybí. Kovové detaily se zachovaly ještě na poutci,

oddělující horní část, jsou zde čtyři rozety a dva kosočtverečné útvary (florální). Stejným způsobem jsou pak vytvořeny i všechny balkonové dveře vedoucí do prostoru portiku; jejich prosklení je ale zavětrováno kovovými tyčkami.

V sále chybí kamna, starší plány zde zobrazují dva krby v postranních nikách při východní stěně.

Návrhy dveří do hlavního sálu (vlevo), který má bohatší výzdobu polokruhového nadsvětlíku proti dnešnímu stavu (WDIII 649) a do kruhového sálu (vpravo) s jinak řešenou supraportou (WDIII 597)

C 113

Kruhový střední sál je osvětlován jednak prosklenými dveřmi do všech sousedních prostor, jednak lucernou kopule. Ta je provedena ve stylu tehdy velmi oblíbeného římského Pantheonu, pochopitelně již s chybějícími mosaznými rozetami. I zde se (pouze ale iluzivní) kazety perspektivně zmenšují. Kopule je oddělena od stěn výrazně profilovanou římsou v podobě kladí, se vlysem, který zdobí iluzivními rozvilinami. Kopuli vynášejí pilastry s kompozitními hlavicemi, s kanelovaným dříkem a složitou patkou s plinthem, torem, trochillem, římsou (oblounem s oboustranným odsazením), trochillem a dalším torem, přičemž každý tento prvek je oddělen odsazením. Kupodivu je zde použito apofyzis, které se jinde na stavbě neobjevuje. Střední profilace patky (se zmíněnou římsou) pak přechází na velmi nízkou lambris, kde zmíněná římsa je ukončujícím profilem.

Velice zajímavá je individuální sestava podlahových parket, vytvářející základní kruhový obrazec postupně se zmenšujícími parketami. Při stěnách se

objevují parkety s diagonálními pruhy, následuje lemovaný pás vzájemně propletených čočkovitých útvarů, pak jsou čtvercové parkety vyplněny oktogonálním útvarem, dále děleným do obdélníků a čtverců, následuje další lemovaný kruh s kosočtverečnými útvary a střední obrazec. Proti pilastrům je však vzorec podlahy porušen sbíhavými liniemi, které v místě kruhových pruhů doplňují hvězdice, kdežto ve spojovacích liniích cikeak vzor.

Stěny mezi pilastry prolamují střídavě niky s neoddělenými konchami, určené pro sochařskou výzdobu, která dnes chybí, a dveře, vysoké prosklené, obdobně utvářené jako na vnějších stranách, ale dýhované v přirozené barvě dřeva doplněné černou barvou (ebenové dřevo). Kování je mosazné klasicistní, na plných dolních výplních jsou ve středním kosočtverci mosazné květinové věnce. Dveře jsou vloženy do pravoúhlé niky zakončené polokružově, v horní lunetě se pak objevuje stejný vzor jako v kolonádě – patrně hlava Apollona, provázená dvojicí rohů hojnosti, obou s květy na rozdíl od kolonádových křidel. Zůstává ale otázkou, zda tato „klasicistní“ úprava není až novějšího data, je totiž méně pravděpodobné, že by se zde opakoval vzor z jiné části zámku. Nelze tak vyloučit, že se jedná o moderní repliku z meziválečného období. Při vstupu do jídelny a na schodiště se objevuje odlišný vzor se stylizovanými zatočenými listy. Nad nikami i nade dveřmi se objevují poměrně mělce vpadlá obdélná pole.

C 114

Vstupní vestibul má lehce podélnou dispozici, porušenou jen v severozápadním koutu kominovým tělesem. Tuto nepravidelnost vyhodnotil pasport SÚRPMO zcela oprávněně jako novodobý přídavek. Místnost je vydlážděna čtvercovou mramorovou dlažbou střídavě narůžovělé a šedé barvy. Strop je plochý bez dekorace, ta se objevuje jen na stěnách, kde malba evokuje dojem špalírů a lambris. Malbou je rovněž vyzdobena luneta nad vchodem do kruhového sálu – je zde zobrazen rozkřídlený orel na dubových ratolestech. Dveře do kruhového sálu jsou totožné se všemi dveřmi v těchto prostorech, ale jsou celé bíle lakované, včetně plastických rozet.

Vstupní dveře jsou vsazeny do segmentového záklenku, boční vysoké dveře, vedoucí jak do místnosti „portýra“ (vrátnice), tak na vedlejší schodiště, mají odlišnou podobu. Konstrukce je vlastně trojdílná, dolní část tvoří dvoukřídle dveře, střední je tvořena dvojicí okenních výplní s pevnou stojinou, horní část je polokružově ukončena s typicky paprscitě rozmístěnými příčkami, které však při základě jsou vyměněny za vyřezávané palmetové listy. Prosklení tvoří poměrně malé tabulky, na každém křídle a v oknech nad nimi vždy po třech ve dvou řadách. Dolní plně výplně dveří člení vpadlá pole, do nichž jsou vloženy kosočtverce s rozetou. Celá sestava natřená na bílo je vložena do profilovaného ostění. Na vnitřní straně dveří rozety chybí.

C 115

Vřetenové vedlejší schodiště má vnitřní vřetenovou dutou zeď prolomenu vysokými, segmenty zakončenými oblouky. V těchto prázdných polích jsou vloženy úseky kovových zábradlí, vytvořená překříženými páskami, kde kolem překřížení jsou vloženy užší pásky vytvářející hexagon, ale zároveň další překřížení. V nich jsou vloženy listky (částečně poškozené), další florální motivy jsou na horní a spodní pásce. Toto zábradlí s dřevěným madlem se pochopitelně objevuje i v okenní nise, segmentově ukončené, kterou je schodiště osvětlováno. Na rozdíl od dalších schodišť mají zde kamenné stupně ještě barokní charakter, s typickým oblounem a páskou. Ve

schodišti se zachovaly záchyty pro tyčky na upevnění koberce, nepochybně ale mladšího původu. Stropy pod schody jsou přímé, dlažba na podlaze je kamenná.

Vchod do prostoru C 120 je lemován kamenným neprofilovaným ostěním, do kterého je dodatečně vloženo dřevěné tenké ostění nepochybně pro zlepšení tepelných podmínek. Samotné dvoukřídle dveře mají klasicistní kování s původní kličkou a zámkovým štítkem se třemi kapkami. Dveře jsou výplňové, se čtvercovými výplněmi nahoře i dole, uprostřed s vysokou podélnou. Horní výplň byly dodatečně proskleny.

C 116

Místnost portýra (vrátnice) je lehce obdélná, plochostropá, s parketovou podlahou. Strop je vyzdoben částečně štukovou (terč pod lustrem s florálními motivy), rozety po stranách lemujícího pásu a květinové motivy v rozích. Na stěně je pak v místech vlysu ilusivní pás florálních rozvilin. Podlaha je vytvořena z jednoduchých čtvercových dýhovaných parket, jejichž rohy jsou ukončeny okosením tmavé barvy, které pak vytvářejí při složení tmavé čtverečky.

Okno, které je ještě zachyceno na plánech z roku 1981 v severní stěně, bylo zaslepeno. Podle plánu bylo stejně velké s druhým oknem, ale mělo patrně plně vyzděný parapet. Druhé okno, prolomené do východní stěny má vnitřní konstrukci klasicistní, s typickými mosaznými závěsy s dubky. Dveře do prostoru C 117 jsou vloženy do ostění s profilovanými obložkami, mají odlišný tvar od běžných klasicistních dveří, ale podle závěsu i typického kruhového krabicového zámku a štítku s třemi kapkami a čočkovitou kličkou, jsou klasicistní. Dole je dvojice obdélných výplní, nad nimi dvojice čtvercových a horní část je prosklena, dvojicí otvíravých křidel. Dveře (polokruhově ukončené) do vestibulu jsou vloženy do segmentového záklenku.

V západní stěně byla obnovena nika, již odpovídá výklenek v prostoru C 117. Do této niky byla vložena kamna se zadní obsluhou (z prostoru C 117). Toto řešení je ale nové, jak ukazuje zaslepený otvor do komínového tělesa v jihozápadním koutě místnosti.

C 117

Místnost nepravidelného tvaru, který má na svědomí vedlejší kruhový sál C 113, hlavní schodiště C 133 a také oblý výklenek niky do místnosti C 116. Jižní stěna je uprostřed zaoblена (nika v kruhovém sále), obdobná nika je rovněž ve východní stěně, kde je v přímé nise vchod do vrátnice C 116; dveře jsou opatřeny neprofilovanou obložkou ostění. Druhé dveře, směřující do prostoru schodiště, jsou vloženy do původního klasicistního segmentového záklenku, dveře jsou výplňové, s dvojicí horních vyšších výplní. Závěsy jsou klasicistní v T-formě, klasicistní je rovněž krabicový zámek s čočkovitou kličkou.

Strop je přímý, podlahu pokrývají kamenné dlaždice.

C 118

Obdobně vytvořený prostor s nepravidelnou dispozicí, který patrně sloužil jen jako retiráda. Kruhový sál, respektive nika v něm prolomená, tak způsobuje zaoblání jihovýchodní zdi. Strop v této místnosti je plochý, podlahu pokrývají kamenné desky patrně však novodobého původu. Vstupní dveře jsou vloženy do segmentového záklenku, jsou výplňové, s typickou sestavou dvou vyšších výplní nahoře a dvou nižších dole. Dveře mají původní klasicistní esovité závěsy, jednoduchý krabicový zámek s čočkovitou kličkou je rovněž klasicistního původu.

C 119

Místnost nepravidelného tvaru, který má na svědomí vedlejší kruhový sál C 113 a místnost velké jídelny C 111. Prostor je plochostropý, podlahu tvoří fošny, vchod je umístěn do segmentového záklenku. Z druhé strany „tapetové“ dveře jsou jednokřídle, výplňové, nahoře s vyšší dvojicí výplní vedle sebe. Dveře jsou vloženy do jednoduchého dřevěného rámu.

C 120

Místnost má dispozici vytvořenou obdobně s předešlou komorou, ale podle plánů z roku 1981 byl tento prostor zaklenut (dnes klenbu zakrývá nepravý novodobý podhled). Také původní prkenná podlaha (jak zaznamenává plán z roku 1981) je překryta novodobou PVC krytinou. Pod klenbou bylo zřejmě kruhové okénko, které se obracelo na schodiště C 115. Pod tímto okénkem je další, které míří rovněž na schodiště, je takřka čtvercové a vložené do segmentového záklenku. Okénko je vybaveno konstrukcí se závěsy z 2. poloviny 19. století, ze stejné doby pochází i drobné vnitřní okenice a klička.

Vstup do jídelny i na schodiště je vložení do segmentového záklenku. Vstupní dveře ze schodiště mají klasicistní závěsy v T-formě, horní výplň je prosklena a opatřena otevíracími okénky, zřejmě současnými s dveřmi.

C 123

Velká obdélná místnost patří k reprezentačním prostorům zámku, ale zřejmě již sloužila jako salon s ložnicí a s přilehlou pracovnou pro hosta. Osvětlována je dvojicí oken a bezprostředně navazuje na velký taneční sál. Strop je plochý, zdobený jednoduchou iluzivní dekorací, která vytváří obdélný obrazec s okosenými rohy, uprostřed je tondo kolem závěsu lustru. Podlaha je parketová, parkety ale nejsou čtvercového formátu, ale jsou oktogonální, dýhované. Každý oktogon obsahuje hexagram odlišného dřeva a barvy. Stěny mají nízké lambris, jež jsou tvořeny obvyklým způsobem, svislé „sloupky“ s kosočtverečným útvarem jsou střídány podélnými poli s větším kosočtvercem.

Dnes zde chybí kamna, která byla původně umístěna u vnitřní stěny, mohla být jak na jižní straně, tak na severní straně této východní zdi. Dveře jsou obvyklého typu se střední čtvercovou výplní na každém křídle, kterou doprovázejí vyšší výplně dole a nahoře. Kování je mosazné, obvyklého typu, klasicistní. Ostění dveří je lehce profilované. Rovněž okna jsou obvyklého typu pro komnaty v západním traktu. Jsou vybaveny skládacími okenicemi, obkladem parapetu a deštěním, které má obdobné členění jako dveře. I zde jsou stopy po vnitřní roletu, dokonce se zde zachoval proti otvoru i otočný mechanismus pro spouštění rolet.

C 124

Menší obdélná místnost, sloužící jako pracovna s předpokojem sluhy C 134. Místnosti osvětluje jediné okno, strop je plochý s malbou, která vytváří kolem závěsu lustru rozet a celkově převádí obdélný půdorys na ovál. Ve cviklech vzniklých oválem se objevuje motiv Aeskulapovy hole. V krajích jsou florální omamenty.

Dveře k místnosti sloužícího a k záchodu jsou tapetové, dveře do C 123 jsou dvoukřídle, ale dveře do sousední, podobně disponované místnosti jsou jen jednokřídle, čímž je poněkud porušena enfilada. Navíc směrem do místnosti C 125 jsou tyto dveře tapetové. Pasportem SÚRPMO také byla vyhodnocena jako mladší úprava. Podle skříňových závěsů se ale patrně jedná o původní řešení, i když typově mladší kování z 2. poloviny 19. století proti tomu hovoří. Profilace ostění má ale

klasicistní formy, rovněž výplně odpovídají klasicistním dveřím, s dvojicí vyšších výplní nahoře a menších dole. Druhá strana dvoukřídlých dveří do místnosti C 123 postrádá pod kličkou štítek.

Parkety na podlaze a lambris jsou prakticky totožné s předešlou místností C 123. Kamna mají původní pozici v jihovýchodním koutě, mají zadní příkládání z přilehlé topné komory. Kamna jsou polygonální, ukončená nahoře vázou, kombinují šedé a bílé glazury. Jsou klasicistní.

C 125

Zcela shodně disponovaná místnost s předešlou (ale zrcadlově obrácena), sloužící rovněž k ubytování hosta a propojená s místností sluhy a záchodem jen „tapetovými“ dveřmi. Obdobně utvářená kamna s předešlou místností (polygonální s vázou) jsou zde ale umístěna v severovýchodním koutě, což odpovídá topné komoře. Obdobná je rovněž výzdoba stropu, která je ještě doplněna girlandami, střídavě zavěšenými na květinové vázy a lví masky; parkety jsou ovšem jednodušší, běžné čtvercové s překříženými pásky. Lambris se shodují.

Okno se s ostatními okny v západním traktu shoduje, je vybaveno skládací okenicí a opatřeno deštěním. Také dveře do salonu C 126 se shodují s ostatními dvoukřídlými dveřmi tohoto křídla corps-de-logis.

C 126

Velká obdélná místnost sloužila jako salon a ložnice zřejmě manželské, s pracovnami či salonky v C 125 a C 127. Strop místnosti je rovný s ilusivní výmalbou, vytvářející střední rozetu pro lustr, z níž vybíhají čočkovité paprsky do hrotů nepravidelného oktogonu. Také zde jsou vyplněny ilusivní malbou kompozitních polosloupů, které vynášejí kladí se zubořezem. V horní části mezi hlavicemi jsou modré plochy s malbou andilků s květy. V okoseném nároží místnosti (severovýchodní kout) jsou kruhová kamna s vázou ve vrcholu, šedé a bíle glasovaná, klasicistní se zadním vytápěním z topné komory. Podlaha je vytvořena z běžných čtvercových parket s diagonálně překříženými prkny.

Dvojice oken na západní straně se shoduje s okny v předešlé místnosti, vybavena jsou rovněž okenicemi a deštěním, vše jen nepochybně původní (nikoliv ovšem vnější konstrukce oken).

Přestože dvoukřídlé dveře mají shodnou podobu s předešlými, je odlišné kování u obou dveří, s jednodušší kličkou i klíčovým štítkem, typově ovšem stále klasicistním, ale patrně vytvořené až ve 2. polovině 19. století. Také závěsy jsou odlišné, s charakteristickou kuličkou na konci, ukazující na pozdější úpravu dveří ve 2. polovině 19. století nebo ještě později. Tapetové dveře do místnosti C 136 jsou nepochybně původní, jen dodatečně sem byla po okraji upevněna lišta, která vstup, jež měl být vždy nenápadný, zdůraznila. Zachovala se zde čočkovitá klasicistní klička.

C 127

Menší obdélná místnost v nároží je osvětlena jak ze západu, tak od severu. Sloužila zřejmě jako pracovna k vedlejšímu salonu s ložnicí. Strop zůstal bez dekorace (nebo zanikla), je plochý, podlahu pokrývají běžné čtvercové parkety s diagonálně překříženými prkny. Okna jsou vybavena shodně s předešlými místnostmi, závěsy jsou klasicistní s doubky, okenice mají skříňové závěsy. Za deštěním jsou patrně podkladové papírové tapety. Chybí zde lambris.

Dveře do salonu 126 jsou zasazeny za zárubeň (na starších plánech jsou nepochybně zakresleny chybně), kterou pokrývá deštění. Zajímavé je, že dveře ve východní stěně nejsou „tapetové“, přestože mají typické závěsy pro tapetové dveře, takže lze předpokládat, že krycí deska byla dodatečně odstraněna a vchod byl zdůrazněn nevhodnou lištou. Jsou tak vidět dvakrát dvě výplně nad sebou (horní jsou vyšší), klasicistní mosaznou kličku, ale chybí zámkový štítek. Ostění tvoří jen neprofilovaná fošna. Vedle dveří jsou v původním umístění klasicistní kruhová kamna. Jsou šedě, modře a bíle glazovaná, kruhová a zakončená vázou.

C 128

Drobná chodba se vstupem do komůrky retirády, která je situována pod vedlejší schodiště do mezipatra. Vstupní dveře jsou vloženy do ostění s klasicistními obložkami, dveře jsou výplňové, nad nimi je větrací nadsvětlik, který neměl žádnou uzavírací konstrukci. Dveře mají štítek se stylizovanými kapkami a čočkovitou kličku, na vnitřní straně je krabicový zámek s čočkovitou kličkou, závěsy jsou esovité, nepochybně klasicistní. Strop je příčný, v části šikmý podhled pod schody, v části je stěna tvořena dřevěnou přepážkou schodiště. Podlahu tvoří kamenné dlaždice.

C 129

Pasáž sloužila k průchodu pro služebnictvo z ložnice. Je vložena mezi topnou komoru na jižní straně a retirádu (záchod) na severní straně. Podlahu dláždí kamenné desky, strop je plochý. V západním konci chodby jsou v segmentovém výklenku jednokřídlé dveře do ložnice C 124, výplňové, bíle natřené, nepřístupné. Vedle je vchod k záchodu, který je opatřen profilovaným ostěním a nadsvětlikem. Dveře mají dvě výplně nad sebou, esovité závěsy a krabicový zámek, na druhé straně klasicistní kličku s jednoduchým zámkovým štítkem rovněž klasicistního původu (viz také C 128).

C 130a

Pasáž vedoucí kolem schodiště do mezipatra a topné komory na severní straně; spojuje prostor C 125 a C 135. Strop je rovný, podbitý prkny a původně omítaný na rákos, jehož stopy jsou na prknech patrné. Podlaha je prkenná. Dveře do C 125 jsou jednokřídlé, postrádají kování, jsou výplňové s běžným uspořádáním nahoře dvou vyšších a dole dvou nižších výplní. Jsou vloženy do segmentového záklenku. Dveře do prostoru schodiště do mezipatra mají profilované ostění, dveře do místnosti C 135 mají zachované klasicistní kování s třemi stylizovanými kapkami a čočkovitou kličkou.

C 130b

Schodiště do mezipatra je dřevěné, jednoramenné vřetenové a pravoúhle zatočené. Opatřeno je jednoduchým dřevěným zábradlím ze dvou zaoblených hranolů nad sebou. Podlaha je zde tvořena z kamenných dlaždic čtvercového formátu na vazbu. V prostoru jsou uloženy klasicistní dveře s původními kruhovými krabicovými zámky. Vstupní dveře z pasáže C 130a mají neprofilované obložky, nad dveřmi je světlik bez okenní konstrukce. Vlastní dveře jsou výplňové, s vyšší horní výplní, původními klasicistními esovitými závěsy a původním krabicovým zámkem s čočkovitou kličkou. Na vnější straně je klasicistní štítek se stylizovanou trojicí kapek dole.

C 131

Pasáž podobné všem ostatním v mezitraktovém prostoru. Tentokrát nespojuje předpokoj služebné, ale schodiště s ložnicí v nárožní komnatě C 127 a vede kolem retirády na severní straně a topné komory na opačné straně.

C 132

Malá vedlejší prostora sloužící jako záchod. Přístupná je dveřmi v klasicistním profilovaném ostění s typickým neuzavřeným nadsvětlíkem pro retirády. Prostor má plochý strop. Vstupní dveře jsou výplňové, s jednou větší výplní nahoře a menší dole. Zachovala se zde čočkovitá klička s vykrajovaným štítkem.

C 133

Reprezentativní schodiště, které prochází od suterénu až do patra. Nástupní rameno směřuje k nise na mezipodestě do patra, opírá se do vřetenových zdí, které jsou ale široce prolomeny oblouky, jejichž spodní stranu člení vpadlé pole a doplňují kosočtverečné listové motivy na patkách a rozety (či spíše motivy slunce) ve vrcholu. Podobné oblouky se objevují při nástupu, ale jsou zdvojené a jsou zde římsové patky, protože pasy navazují na pilastry.

Stupně jsou kamenné, ale ještě s barokní profilací s oblounem a páskou. Zábradlí v obloucích vřetenové zdi mají dřevěná madla, jinak jsou kovová s překříženými tyčkami čtvercového průřezu, které vytvářejí kosočtverce. V křížení jsou další tyčky, které vytvářejí malý sférický čtyřúhelník. Hlavní konstrukci pak doplňují subtilnější kruhy a polokruhy, které se vzájemně prolínají, a ve spojích je použito listových motivů.

Nástupní rameno obíhá po všech stranách chodby, v jižní části při kruhovém sále v rozích zaoblení, zaklenuté plackami či nepravidelnou klenbou respektující zaoblení. Mezi jednotlivými poli jsou vyklenuty pasy, opět svedené na pilastry s římsovými hlavicemi a zdobené na vrcholu oblouku rozetou. Na západní straně je pod schodištními stupni šikmý strop, opět oddělený zdvojenými pasy (a zdvojenými pilastry), na východní straně je opět za zdvojenými pasy s rozetami valená klenba s pětibokými výsečemi nad okny i na straně s vřetenovou zdí. Výseče jsou vzhledem k různé velikosti rozmístěny nepravidelně. Klenba pak dále pokračuje, oddělena jednoduchým pasem s rozetou v chodbě C 139. Kolem schodiště bylo použito dlažby z velkých kamenných desek. Chodba za schodištěm na severní straně je snížena a toto snížení je vyrovnáno několika stupni jak v západní chodbě, tak ve východní. Stupně jsou kamenné, neprofilované.

Pod výstupním ramenem schodiště jsou dřevěná, černě natřená a prosklená vrata, uzavírající vchod do suterénu. Horní poloeliptickou část s paprscitě vytvořenými příčkami odděluje výrazně profilovaná římsa. Vlastní vrata jsou dvoukřídla, s plnou výplní v dolní části (s kosodélným vystouplým polem ve výplni), dvoudílné prosklení je dále členěno kosočtverečnými útvary se středním motivem slunce, z něhož se rozbíhají radiálně příčky, do dalších menších tabulek. Prostor za schody je zaklenut dvěma travée placek, jež jsou odděleny pasy bez výzdoby. V severozápadním koutě na severní straně je otvor pro vstup do topné komory. Dvířka jsou jednokřídla, výplňová, na dvou závěsech v T-formě a s jednoduchým klasicistním kováním zámkového štítku.

Při zemi v chodbě na východní i západní straně je pak ochranná kovová mříž v podobě kobyli hlavy, která je v dolní části dělena paprscitými příčkami, v horní pak meandrem.

C 134

Místnost pro sloužícího má poněkud nepravidelnou podélnou dispozici, plochý strop s výraznějším fabionem, podlahu překrývá koberec, ale v plánové dokumentaci jsou uvedena pravděpodobná prkna. Z místnosti se dalo vstoupit jak do chodby 129, tak do vedlejší světnice 135, ale rovněž do chodby 139. Snížený strop odpovídá skutečnosti, že nad místností je další polopatro. Jihozápadní roh vystupuje do místnosti, byla zde topná komora, takže pokud by místnost měla být vytápěna, byla kamna v tomto rohu. Na opačné straně je zřetelně vidět ubíhající komínové těleso z kuchyně v suterénu.

Dveře do pasáže 129 jsou jednokřídlé výplňové, horní výplně byly dodatečně zaměněny za prosklení, rozdělené do tří řad nad sebou dvou tabulek. Kování má zajímavý kruhový krabicový zámek, závěsy jsou poškozené, ale v ostění jsou zasazeny klasicistní s typickými doubky. Dveře do sousední místnosti chybí a závěsy jsou klasicistní s doubky, dveře na chodbu C 139 rovněž chybí a závěsy jsou rovněž klasicistní s doubky.

C 135

Místnost obdobná předešlé, ale nezasahuje sem topná komora, takže pravidelnost dispozice porušuje pouze zešíkmené komínové těleso v jihozápadním koutě. Pasport SÚRPMO vyhodnotil dveře do předešlé místnosti C 134 jako novodobé, ale zachovalo se zde klasicistní ostění se závěsy s typickými klasicistními doubky, vlastní dveře chybí. Kruhový mosazný zámek se zachoval na dveřích do pasáže C 130, dveře jsou zde jednokřídlé výplňové. Podobně jako v předešlé místnosti i zde můžeme předpokládat výměnu původně plných výplní za prosklené do 2x3 tabulek. Závěsy jsou původní klasicistní s doubky. Také zde je podlaha pokrytá kobercem, podle popisu na starších plánech jsou zmíněna prkna. Strop je přímý s nevýrazným fabionem.

C 136

Tato místnost, pokud je dekorace stropu původní, možná nesloužila jako pokoj pro služebné, ale jako kabinet či garderoba. Tomu ovšem poněkud odporuje vstup do topné komory v jihozápadním koutě, opatřený nízkými dvířky, které však mělo ozdobnou mosaznou kličku (chybí). Křídlo s jedinou výplní je zavěšeno na závěsech s typickými kuličkami na konci, které svědčí proto, že vznikly až ve 2. polovině 19. století. Pasport SÚRPMO vyhodnotil vchod i záklenek vchodu do salonu C 126 jako novodobý.

Pokoj má přímý strop, podlaha je pokrytá kobercem, podle starší dokumentace jsou zde prkna. Vchod do místnosti C 135 je vložen do profilovaného ostění s dvojitým odstupněním, které odpovídá klasicistním. Vchod do salonu C 126 je v hluboké nise se zešíkmeným překladem, dveře jsou v neprofilovaném dřevěném ostění, jsou jednokřídlé, s větší výplní nahoře a menší dole, odpovídají dalším tapetovým dveřím. Klička je klasicistního původu. Obdobně jsou utvářeny vstupní dveře z chodby, z nichž se ovšem dnes zachovalo jen ostění se závěsy, které jsou klasicistní. Také u okna chybí konstrukce, je vloženo do shodné niky, ale vyšší.

C 137

Další obdélná místnost se sníženým přímým stropem (s bezvýrazným fabionem) v řadě vedle chodby. Je zde podlaha z fošen, v severozápadním koutě s klasicistními ale dodatečně předělanými kamny, které sem byly osazeny druhotně (novodobě). Vstupní dveře od schodiště C 138 jsou vloženy do mělké pravoúhlé niky,

mají charakteristický kruhový krabicový zámek a klasicistní čočkovitou kliku a klasicistní klikový štítek. Dveře jsou výplňové, s dvojicí vyšších výplní nahoře a nižších dole. Okno je vsazeno do obdobné niky, ale vyšší. Konstrukce dnes chybí. Zajímavým detailem je zešíkmení špalety okenní niky v dolní části, což ukazuje, že okno mělo v dolní části okenici, která se otevírala dovnitř. Nelze posoudit, zda se jedná o původní nebo až dodatečné řešení.

C 138

Prostor schodiště do mezipatra a chodby, která prochází z C 139 do pasáže 131. Chodba je oddělena polokruhovým pasem, jinak je plochostropá a se šikmým stropem, odpovídajícím schodišti. Dlažbu tvoří kamenné desky čtvercového formátu ve vazbě. V severní stěně jsou prolomeny dveře do kolonádového křídla (prostoru D 103), které jsou jednokřídlé, s klasicistním kováním se třemi kapkami dole.

V zadní západní části prostoru jsou dveře do pasáže C 131, které mají neobvyklé segmentově ukončené dřevěné ostění bez profilace. Jednokřídlé dveře umístěné na závěsech, které pocházejí až z 2. poloviny 19. století, také krabicový zámek s klikou ukazují, že se jedná o dodatečnou úpravu. Dveře mají dole dvě plné výplně, nahoře je celkem šest tabulek. Vedle vchodu jsou dvířka k topné komoře, také tato dvířka mají mladší závěsy z pokročilého 19. století (nebo doby ještě pozdější), jsou výplňové se zástrčkou.

Schodiště má prolomenou vřetenovou zeď, kde se objevuje kovové zábradlí tvořené dvěma šikmými pruhy se vzájemně se prolínajícími půloblouky a obdobný motiv se objevuje i ve vysokém středním poli. Zábradlí je klasicistní.

C 139

Východní chodba dlážděná velkými kamennými deskami probíhá ve stejné výšce jako reprezentativní místnosti v západním traktu, osvětlována je velkými okny od východu a její západní stěnu prolamují okna a dveře v přízemí a okna mezipatra. Celý tento trakt sloužil v podstatě jen služebnictvu. Klenba chodby je od schodiště oddělena jen jednoduchým pasem, na jehož spodní straně je vpadlé pole ve vrcholu zdobené rozetou, v úrovni patek pak kosočtverečným útvarem. Valenou klenbu prolamují různě široké pětiboké výseče rozmístěné poměrně nepravidelně podle okenních otvorů oken na východní straně a oken mezipatra. Tato okna jsou v pravoúhlých nikách. Stejně jsou řešena i okna přízemí a vstupy.

Okna osvětlující chodbu od východu nemají deštění ani okenice, podle závěsů jednoduchého typu jsou klasicistní, pochopitelně postrádají mosazné kování vídeňského původu jako okna v reprezentativním traktu, jejich členění je ale prakticky shodné. Zavírání umožňují jen zástrčky.

C.1/I Mezipatro

Mezipatro je vyvinuto pouze v pravém křídle hlavní budovy nad místnostmi pro služebnictvo, nad pasážemi retirádami a topnými komorami, dispozičně také těmto prostorům odpovídají.

CI 128

Prostor schodiště z přízemí má podélnou dispozici s rovným stropem. Schodiště přisvětluje okno ve východní zdi, které se obrací do místnosti C I 134, která je osvětlována dvojicí oken přes chodbu. Okno je vloženo do hlubokého segmentového výklenku se značně zešíkmeným bankálem, aby se osvětlila i pata

schodiště. Podlaha v horní části je tvořena kamennými dlaždicemi, stupně schodiště jsou dřevěné, zábradlí je jednoduché, tvořené zaoblenými hranoly.

C I 129

Chodba nad pasáží v přízemí, uzavřená dveřmi od schodiště i od místnosti C I 134. Strop je plochý, omítaný bez fabionu, podlahu tvoří prkna. Dveře do místnosti C I 134 jsou výplňové, ale horní výplně byly zaměněny za prosklení do 3 x 2 tabulek. Spodní krátké výplně odpovídají ostatním dveřím. Dveře mají hladké obložky. Zachoval se zde klasicistní klikový štítek s vykrajováním a čočkovitá klička.

Dveře na schodiště jsou plné, jednokřídlé, výplňové; nahoře je větší výplně než dole, kování se zachovalo klasicistní, esovité závěsy, čočkovitá klička s vykrajovaným štítkem, na druhé straně klasicistní krabicový zámek. Obložky ostění jsou bohatě profilované.

C I 130

Prostor chodby nad pasáží v přízemí je zrcadlovým protějškem chodby I 129, odpovídá dispozici chodby v přízemí C 130. Podlaha je prkenná, strop přímý bez fabionu. Dveře na schodiště I 128 jsou vloženy do dřevěného profilovaného ostění, jsou jednokřídlé, stejného členění s dveřmi v protějškové místnosti, s esovitými klasicistními závěsy, klasicistním krabicovým zámkem s čočkovitou klikou, na druhé straně je štítek se stylizovanými kapkami.

Dveře do prostoru C I 134 (viz tam), jsou jednokřídlé, v hladkých obložkách.

C I 132

Malý prostor nad topnou komorou, pasáží a retirádou, přičemž segmentový pas určuje prostor topné komory v přízemí i patře. Protože chybí obdobný pas na druhé straně je možné, že v patře příčka oddělující chodbu od retirády již nebyla vybudována. Strop je zde přímý bez fabionu, podlahu tvoří fošny.

Vstupní dveře jsou vloženy do segmentového záklenku, jsou klasicistní, na esovitých závěsech. Horní výplň již původně byla zaměněna za prosklení. Dolní výplně jsou dvě vysoké obdélné vedle sebe, horní prosklení vytváří čtyři tabulky. Klikový štítek je vykrajovaný s čočkovitou klikou. Krabicový zámek je patrně ještě klasicistní, rovněž s čočkovitou klikou.

C I 134

Obdélná místnost nad stejně disponovaným prostorem v přízemí s tím, rozdílem, z jižní stěna je dvakrát oblé vypouklá zásluhou nik na schodišti. Prostor je přístupný buď přes schodiště ve vnitřním traktu, nebo dveřmi v tenké příčce, oddělující od místnosti C I 135. Místnost osvětluje dvojice oken, které se obracejí na chodbu přízemí. Strop je přímý bez fabionu, podlahu pokrývají fošny.

Dveře do C I 129 mají sice klasicistní kruhový krabicový zámek včetně čočkovité kličky, ale ty (stejně jako klikový štítek na druhé straně) byly nepochybně užity druhotně. Závěsy dveří totiž pocházejí až z 2. poloviny 19. století, což platí i pro prosklenou plochu, která je na drobných závěsech. Stejně závěsy jsou u okenních konstrukcí vedlejšího okna osvětlujícího schodiště, které zřejmě rovněž nepocházejí z původní klasicistní stavby. Naproti tomu okna, obracející se do chodby a zasazené v přímých výklencích, mají původní klasicistní dvoukřídlé konstrukce s nárožními závěsy, horní a dolní zástrčkou s táhly. Křídla dělí příčky vždy do tří tabulek.

Dveře do sousední místnosti C I 135 mají bohatě profilované obložky, také členění jednokřídlých výplňových dveří odpovídá klasicistním – mají horní dvě

výplně vyšší než spodní. Klikový štítek je vykrajovaný, nechybí čočkovitá klička, na druhé straně charakteristický kruhový krabicový zámek. Závěsy ale prozrazují, že tyto detaily byly použity druhotně, protože závěsy mají typickou podobu pro polovinu či 2. polovinu 19. století, s charakteristickými ovály na koncích. Patrně tak prostory byly vybaveny dvěma až v další asi pozdně klasicistní fázi.

C I 135

Obdobně disponovaná obdélná místnost, se stejnou podlahou a stropem, osvětlenou však jen jediným oknem do chodby. I zde má okno klasicistní konstrukci jako v předešlé místnosti, shodné jsou také dveře v profilovaných obložkách.

Dveře do prostoru C I 130 se shodují s dveřmi v předešlé místnosti do chodby C I 129. Také zde jsou klasicistní detaily kombinované s novými závěsy z 2. poloviny 19. století.

C I 136

Obdélná místnost s prkennou podlahou, přímým stropem, kterou osvětluje dvojice oken do chodby. Okna jsou opět původní, klasicistní se shodným kováním jako v předešlých prostorech. Dveře do místnosti C I 137 se shodují s předešlými, vznikly nepochybně v jedné stavební etapě.

C I 137

Poslední místnost mezipatra má vstupní dveře posunuty k západní stěně a jsou osvětlovány pouze jediným oknem na chodbu. Také toto okno je vybaveno původní klasicistní konstrukcí. Původní klasicistní jsou i dveře na schodiště C I 138, které jsou sice prakticky shodné s předešlými dveřmi (jen s velice malým rozdílem v obložce), ale jsou opatřeny charakteristickými závěsy s doušky na koncích. Vnitřní vybavení místností, které nebyly bezprostředně nutné k provozu zámku, tak byly nepochybně doplněny až později, nejspíše ve 3. čtvrtině 19. století. Prostory byly v první fázi výstavby pouze uzavřeny dveřmi ze schodiště a opatřeny okny do chodby.

V místnosti se zachovala spodní část bíle glasovaných kachlových kamen (patrně z 2. poloviny 19. století), tahových.

C I 138

Podesta schodiště řeší velký problém rozdílných úrovní podlah v přilehlých prostorech. Dveře do mezipatra klasicistního původu jsou vloženy do segmentového záklenku, mají neprofilované obložky a vstup vyrovnávají tři (vlastně čtyři) vyrovnávací stupně z kamene s oblým profilem na čele. Podesta je ve střední části zvýšena třemi stupni, čímž je umožněn vstup do prostoru C I 132, kde nejsou vyrovnávací stupně. Tyto dveře mají profilované obložky, protože nejsou umístěny v nise. Poslední dveře ve vyšší úrovni spojují schodiště s mezipatrem kolonádového křídla, i zde jsou tři kamenné vyrovnávací stupně. Mřížové dřevěné dveře byly vloženy do hlubokého výklenku zaklenutého segmentem.

Strop má schodiště právě jen nad podestou (přímý překlad podesty ve vyšším podlaží) jinak se otevírá do prostoru prvního patra zámku.

C. 2 Patro

Podobně jako přízemí corps-de-logis, také patro hlavní budovy si zachovávalo reprezentační ráz, bylo určeno buď pro příbuzné, nebo hosty. Také zde lze sledovat systém appartementů, sestávající z ložnice, salonu, místnosti pro služebné a záchodu.

Tento systém lze rozeznat v obou křídlech hlavní budovy, až na výšku jednotlivých místností jsou i zde kvalitní řemeslné prvky právě ve zmíněných appartementech.

C 201a

Obdélná nárožní místnost s plochým stropem a neznatelným řábem bez výzdoby je osvětlována dvojicí oken, ze západu a z jihu. Podlahu tvoří běžné čtvercové parkety s překříženými prkénky.

Obě okna jsou vsazena do výklenků s rovným překladem, postrádají deštění, ale jsou vybavena bíle lakovanými okenicemi. Okna jsou opatřena stejným mechanismem otírání jako okna v přízemí (vídeňského původu). Vnitřní okenní konstrukce spočívá na třech zapuštěných závěsech, okno je dvoukřídlé, členěné vždy do tří tabulek. Okenice jsou výplňové, skládací, mladšího původu se závěsy s charakteristickými kuličkami na koncích, které jsou datují do 2. poloviny 19. století.

Dveře do sousedního kabinetu, který je součástí appartementu, jsou vsazeny do profilovaného ostění, každé křídlo na třech závěsech klasicistního původu. Dveře mají čtvercové výplně nahoře a dole, mezi nimi je vyšší výplň. Zámek je zapuštěný, s klasicistními klíčky a štítkem s trojicí kapek (na vnitřní straně ale chybí). Dveře do pasáže 205 jsou v podstatě tapetové, s hladkou čelní stěnou vsazenou do neprofilovaného ostění. Je zde klasicistní klíčka.

C 201b,c

Úzká místnost, osvětlována jediným oknem od západu, vybavena běžnou parketovou podlahou a rovným stropem. Strop i stěny mají zachované iluzivní dekorace; stěny člení velice subtilní iluzivní sloupky, mezi nimiž je opět dekorace s rozkřídlenými ptáky (labuťmi?) v květinových rozvilinách. Stěna oddělující přední část 201b nedosahuje až ke stropu. Jsou v ní vloženy tapetové dveře, vedle nichž je při zemi otvor zřejmě na podávání nočníku.

Dveře do salonu C 202 jsou vsazeny do pravoúhlé mělké niky, do lehce profilovaného rámu. Dveře jsou dvoukřídlé, shodných výplní i kování s předešlými dveřmi. Okno, které místnost osvětluje, je vsazeno do konického výklenku s přímým překladem, chybí deštění i okenice, deštění je nahrazeno iluzivní malbou. Členění okna se shoduje s předešlou místností.

Zadní část místnosti (201c) má shodnou výzdobu, její východní stěnu prolamují dveře v profilovaném ostění, s dvojicí výplní nad sebou. Nepochybně se tak nepočítalo s „tapetovými“ dveřmi. Kování chybí, je zde jen otisk po krabicovém zámku. V opačném rohu ke dveřím jsou nižší klasicistní kamna, s hnědorůžovým glazováním. Kamna jsou ovládána s přiléhající topné komory. Na podlaze v tomto prostoru jsou jen fošny. Dveře v nízké stěně (druhá strana „tapetových“) mají profilované ostění, horní vyšší a dolní menší výplň, kování chybí.

C 202

Salon s ložnicí, který je součástí appartementu s prostory C 201, má lehce obdélnou dispozici a je osvětlován dvojicí oken od západu. Nepochybně proto, že tvoří uzavřený appartement, je přerušena enfilada u severní stěny. Plochý strop i stěny jsou opatřeny iluzivními dekoracemi, které vytvářejí dojem lambris při podlaze, několik pásů na stropě s florálními motivy a tmavý pás pod stropem, kde se objevuje motiv lyry s dvojicí puttí. Podlahu tvoří parkety běžného vzoru s překříženými prkénky.

Dvě okna v této místnosti se shodují s nárožní, jsou vybavena okenicemi, chybí opět deštění, které je nahrazeno iluzivní malbou. U jednoho okna chybí

ovládací trojúhelníček. V jihovýchodním nároží je zešíkmen kout, jímž je vedeno komínové těleso, v nároží jsou umístěna klasicistní kamna s ovládáním z topné komory. Kamna stojící v koutě jsou se světle šedou glasurou a bílou dekorací, vrcholí vázou.

Východní stěnu prolamuje vchod do místnosti pro sloužícího, který je skryt jako „tapetové“ dveře. Jsou vybaveny mosaznou klasicistní kličkou a štítkem se třemi kapkami. Dveře jsou jednokřídlé, na zadní straně ovšem výplňové (s větší výplní nahoře a menší dole), vložené do deštění stejně členěného.

C 203a

Poměrně úzká obdélná místnost, osvětlená jedním oknem, je součástí dalšího appartementu, kde patrně sloužila jako pracovna. Rovný strop i stěny jsou dekorovány v páscech s převahou květinovými rozvilinami, stěny člení velice subtilní sloupky, mezi nimiž je v horní části, v kosočtverečných útvarech vymalován rozkřídlený pták, snad labuť. Podlahu tvoří běžné čtvercové parkety s diagonálně překříženými prkénky.

Okno je shodné s předešlými (s úplným kováním), ale není vybaveno okenicí, deštění je naznačeno iluzivní malbou.

„Tapetové“ dveře v jihovýchodním koutě jsou vybaveny původním klasicistním kováním se třemi kapkami, vnitřní část dveří je výplňová, vždy s dvojicí výplní nahoře (vyšší) a dole (nižší). Také deštění je obdobně formováno, ale jen s jednoduchými výplněmi. Dveře do salonu C 203b se neliší od dveří v těchto místech u dalších místností, také zde se zachovalo původní klasicistní kování se třemi kapkami.

Kamna se zadním ovládáním jsou v původní pozici v jihovýchodním koutě a sousedí s topnou komorou. Kamna jsou kvádrová, ukončená vázou, vytvořená z hnědorůžové glazovaných kachlí.

C 203 b

Velký nárožní salon v rozsahu dvou okenních os má plochý strop, který je dekorován iluzivními malbami, které se objevují i v pásu horní části stěn. Podlahu tvoří běžné čtvercové parkety s diagonálně překříženými prkénky.

Okna se liší od předešlých, jsou opatřena klasicistní čočkovitou kličkou nikoliv plochým trojúhelníčkem. Členění je ovšem stejné, chybí však okenice. Zadní východní stěnu prolamují v jižním konci „tapetové“ dveře, na kterých chybí mosazné kování, zachoval se jen otisk klasicistního kování se třemi kapkami. Severovýchodní kout je okosen, před ním stojí klasicistní kamna se zadním ovládáním, kruhová, šedě a bíle glasovaná, ukončená vázou.

C 204

Malá a úzká chodba vedoucí k topným komorám, které jsou z chodby přístupné dvířky. Chodba se pravoúhlé zalamuje, je oddělena polokruhovým pasem. Podlahu tvoří čtvercové cihelné dlaždice (topinky). Chodbu zpřístupňují tapetové dveře z prostoru C 201c, z chodby před schodištěm C 205 a z místnosti retirády C 208 malými dvířky, sloužícími k odběru nočních nádob. Dvířka v zalomené části chodby, které vedou do retirády, jsou jednokřídlá, výplňová, závěsy mají T-formu, s drobným krabicovým zámkem. Topný otvor na konci chodby postrádá dvířka, topný otvor v severním konci chodbičky mají jednokřídlá dvířka, výplňová, závěsy s T-formou, zaklapující páčkou zřejmě původní, klasicistní.

Chodbu osvětluje drobné okénko směřující na schodiště. Je vloženo do výklenku s přímým překladem.

C 205

Malá spojující chodbička mezi C 201a a schodištěm, k němuž se otevírá volným průchodem polokruhově ukončeným. Do nárožní místnosti C 201a je chodbička uzavřena tapetovými dveřmi se specifickými, asi klasicistními závěsy. Dveře jsou výplňové v typické sestavě s vyššími výplněmi nahoře. Klika má štítek se stylizovanými kapkami a čočkovitou kličkou. Dodatečně byly dveře ještě vnějšími křídly, které jsou dnes odstraněny a na jejich místě jsou jen typické závěsy s kuličkami na konci. Při vstupu do topné komory C 204 dveře chybí (závěsy jsou ale z 2. poloviny 19. století), ostění je bohatě profilované klasicistního typu. Nadsvětlík nad těmito dveřmi byl původně zřejmě bez prosklené konstrukce, dnes je sem instalováno část okna naležato. Okno je ovšem původní, klasicistní s nárožními závěsy a původními přituhami, druhotně použité nebo druhotně pootočené (s rámem).

C 206

Vedlejší visuté schodiště je v tomto podlaží ukončeno, má podobu obdélného prostoru s polokruhovým ukončením na severní straně. I zde je opatřeno pozoruhodným subtilním zábradlím, tvořeným dřevěnými svislými sloupky kruhového průřezu (a obdobného madla), dolu se lehce zužujícími a vsazené do kovových prstenců v kovové pásce při podlaze. Sloupky jsou zpevněny překříženými kovovými pruty kruhového průřezu, kde je spoj překryt oboustrannými rozetkami. Stupně visutého schodiště jsou kamenné.

Strop je přímý bez fabionu, podlaha horní podesty schodiště, která je v nižší úrovni než podlahy okolních prostor (chyba Moserova?). Severní polokruhovou stěnu prolamuje malé okénko, které přisvětluje topnou komoru. Okénko má klasicistní konstrukci nebo alespoň závěsy. Chybí zde zřejmě svislá příčka uprostřed. Vlastní schodiště osvětluje okno, vsazené do segmentového záklenku s plným parapetem a zešíkmeným bankálem. Záklenek je poněkud porušen v pravé části další nikou, jejíž smysl není jasný. Vnitřní okenní konstrukce je klasicistní, s typickými zapuštěnými závěsy s doubkem na konci. Každé křídlo je děleno příčkami do tří tabulek. Okno zajišťují zástrčky, nahoře s táhlem. Do prostoru C 205 se schodiště otevírá polokruhovým pasem s jedním vyrovnávacím stupněm, na druhé straně pak profilovanou obložkou ostění dvoukřídlých dveří, rovněž s prahem zvýšeným o stupeň. Dvoukřídlé dveře mají obvyklou klasicistní podobu výplní (čtvercových a mezi nimi obdélnou), opatřeny jsou klikovým štítkem se stylizovanými kapkami, závěsy jsou původní s doubky na konci.

C 207

Nárožní salon, podélné dispozice, osvětlovaný dvěma okny od východu a jedním z jihu. Odpovídá dvojici místností v přízemí. Mají přímý strop se zachovanou klasicistní dekorací, obdobnou s ostatními místnostmi. Byla obnovena i výmalba bočních stěn. Podlahu tvoří parkety běžného stylu (s překříženými prkénky), zůstala zde kamna, celá bíle glazovaná, kruhová se zadním vytápěním, ukončená vázou. Působí dojmem práce jiného kamnáře než soubor kamen v přízemí.

Dveře na schodiště jsou vloženy do přímo ukončené niky, zámkový štítek se shoduje s druhou stranou. Další dveře do prostoru C 210a jsou vybavena složitě profilovanými obložkami, které jsou doplněny ještě náznakem supraporty, zakončenou profilovanou římsou. Dveře do retirády C 208 byly zřejmě původně

tapetové, jak naznačuje jejich čelní strana, zcela plochá s malovanými výplněmi. Obložky jsou bohatě profilované klasicistního typu, nad dveřmi se objevuje supraporta, z výplňové desky ukončené římsou. Výplňová deska zakryla dřívější klasicistní kruhové okénko, obdobné okénku v přízemí.

Všechny vnitřní konstrukce oken, která jsou dvoukřídla, má každé křídlo členěné do tří tabulek. Konstrukce jsou původní klasicistní s typickými závěsy s doubkou. Původní jsou rovněž okenice na skříňových závěsech a s typickou trojúhelnou kličkou s rozetou.

C 208

Malý prostor retirády má dispozici čtverce, hlavní vstup vede do nárožní místnosti, původně tapetový, dnes naopak zdůrazněný. Zevnitř mají tyto dveře profilovanou obložku, původní klasicistní kování se štítkem s čočkovitou kličkou, zástrčkou se stylizovaným ukončením v podobě tří kapek. Závěsy jsou klasicistní, „tapetové“. Nad vstupem je dnes nefunkční větrací okénko, s původní otevíratelnou kruhovou konstrukcí s čočkovitou kličkou.

Podlaha je prkenná, strop rovný, v jižní stěně je nízký vchod do obslužné chodby k topným komorám. Přestože je silně snížený (sloužil jen služebnictvu k vynášení odpadu), je opatřen profilovanou obložkou klasicistního typu. Vlastní dvířka jsou výplňová, s jedinou výplní. Je zevnitř logicky vybaven zástrčkou a zámkem, patrně ještě klasicistního původu.

C 210a

Předpokoj obdélné dispozice, osvětlený oknem od východu má podlahu pokrytou fošnami a přímý strop s nevýrazným fabionem. V jihozápadním koutě se zachovala kachlová klasicistní kamna, kombinující narůžovělé mramorování s bílou na dekoracích. Kamna byla dodatečně opatřena příkládacím otvorem a popelníkem, původně byla obsluhována z topné komory.

Vstupní dveře z nárožního salonu jsou v profilované obložce, mají tradiční členění výplní (čtverce a mezi nimi obdélníky), původní kování s doubkou a čočkovitou kličkou se štítkem zakončeným kapkami. Také dveře na chodbu mají profilované obložky, závěsy s doubkou, ale kličky a štítky chybí, na vnější straně je patrné podle otisku, že zde byl štítek s trojicí kapek. Okno má rovněž klasicistní vnitřní konstrukci, se závěsy s doubkou, klička je mladšího typu, ale rovněž klasicistní.

C 210b

Pokoj lehce obdélné dispozice, s rovným stropem a podlahou tvořenou fošnami. Stěny mají jednoduchou výmalbu s naznačenou kambrií a páskou pod stropem. Místnost osvětluje dvojice oken obracející se na chodbu. Okna mají jednoduché konstrukce členěné příčkami do čtyř tabulek, přičemž pouze dvojice spodních je otevírací (dovnitř).

Prostor zpřístupňují jednokřídle dveře do salonu C 202, další jednokřídle dveře vedou na chodbu C 210c. První dveře jsou „tapetové“ do místnosti se ale obracejí výplněmi a deštěním, které je doplněno na čelní straně profilovaným ostěním. Vedlejší dveře do chodbičky jsou nepochybně klasicistní, s charakteristickým kruhovým krabicovým zámkem, kličkou se štítkem, který končí trojicí kapek. Dveře jsou výplňové, horní dvě dvojice jsou vyšší než dolní dvojice.

Vedle dveří v západní stěně je iluzivně naznačen krb, jsou zde dřevěná dvířka s jedinou výplní.

C 210c

Chodba umožňující vstup do dvou sousedních komnat, je velice úzká a její konec je oddělen dveřmi. Chodba má příčný strop, podlahu tvoří fošny.

Konec chodby, oddělený dveřmi, sloužil jako retiráda, tak je také na plánech vyznačen. Dveře, kterými je prostor uzavřen mají zapuštěné závěsy z konce 19. století, jednokřídle dveře jsou výplňové, s větší výplní nahoře a menší ve spodní části. Dveře jsou opatřeny čočkovitou klasicistní kličkou a krabicovým zámkem. Nad oknem je obdélný větrací otvor bez prosklené konstrukce. Podlahu tvoří fošny, strop je příčný.

C 211a

Tato místnost je zrcadlovým protějškem místnosti 210b, jak ukazuje západní stěna, prolomená na jižní straně výklenkem, v němž je kamenná dlažba (původní plány zde zobrazují krb), na severní pak zapuštěný vchod do prostoru 203a. Dveře v jižní stěně se shodují s obdobnými dveřmi v severní stěně sousední místnosti. Okna, která osvětlují tento prostor, jsou však odlišná, tvoří ji skupina jednoduchých oken po stranách (1+1 tabulka nad sebou) a většího okna uprostřed (2+2 tabulky nad sebou). Právě jen spodní část střední okna lze sundat.

C 211b

Další místnost pro služebnictvo s plochým stropem a fošnami na podlaze. Místnost je osvětlována dvěma okny kolem vchodu z chodby 211d, lze z ní vstoupit do salonu 203b, ale i do sousední služební místnosti 211c. Pod stropem se zachoval dekorativní pás, iluzivně je vyznačena rovněž lambris. Tapetové dveře do salonu jsou z druhé strany osazeny do profilovaného ostění, jednokřídle dveře jsou výplňové s horní větší výplní. Stejně formované je rovněž dřevěné ostění do sousední místnosti, rovněž s jednokřídlymi dveřmi. Ty jsou však členěny vždy dvojicemi výplní vedle sebe, s tím, že horní jsou vyšší. Kování je původní klasicistní, s charakteristickým kruhovým krabicovým zámkem, štítkem s třemi kapkami a závěsy zakončené „doubky“. Stejně členěné dveře jsou také při vstupu na chodbu. Kování těchto dveří je mladší, asi z konce 19. století, tomu odpovídají i závěsy.

C 211c

Poněkud větší obdélná místnost než sousední C 211b, osvětlována z chodby stejně jako místnost 211a. Otevírací (vyndavací) jsou pouze dvě tabulky dole u středního většího okna. I zde jsou na podlaze fošny, položené však kolmo k předešlým, místnost je plochostropá, s malovanými dekoracemi po stropem a při zemi, kde naznačuje lambris. Dveře do chodby C 219 se shodují s protějškovými dveřmi, jsou rovněž klasicistního původu.

C 211d

Chodba je vymezena z východního traktu, osvětlována je čtveřicí oken, které jsou vloženy do zešíkmených výklenků s příčným překladem. Na podlaze je kamenná dlažba ze čtvercových dlaždic na vazbu. Strop je plochý s neznatelným fabionem s odsazením. Dveře do místností služebnictva mají profilované klasicistní ostění, okenní konstrukce jsou vsazena za zárubeň. Vnitřní okenní konstrukce jsou dvoukřídle, jen jednodušší na zástrčky, ale již se zapuštěnými závěsy s charakteristickými doubky na koncích (klasicistní). Dveře na konci chodby, které vedou do místnosti 210a, jsou v profilovaném ostění. Jsou dvoukřídle, nahoře a dole se čtvercovými výplněmi, s tiskem původního klasicistního kování se třemi kapkami.

C 214

nepravidelně probíhající chodba, která propojuje vedlejší vřetenové schodiště s hlavním schodištěm, přičemž rozdílná nivelita je vyrovnána několika kamennými stupni bez profilace. Z chodby je přístupná místnost C 216 a retiráda C 217, chodba má přímý strop, která je přerušena jen konstrukčním okrouhlým pasem, který odpovídá příčkám, další pas bezprostředně při vstupu na reprezentativní schodiště je rovný. Vstup do prostoru C 216 je vybaven profilovaným ostěním, za ním jsou jednokřídlé dveře z latí, quasi klasicistní (ale s novodobým zámkem); ve starší plánové dokumentaci není tato konstrukce vyznačena.

C 215

Vedlejší schodiště, které vede od sklepa až na půdu. Střední vřetenové je lehce podélného půdorysu s volným středem a stěnami prolomenými oblouky, ve spodní části s ochranným kovovým zábradlím shodné podoby se zábradlím v nižší poloze. Podesty a mezipodesty trojramenného schodiště jsou vydlážděny kamennými deskami, vlastní schodištní stupně jsou rovněž kamenné ukončené obloukem po odsazení. Z mezipodesty na severní straně je průhled do vstupního vestibulu, z horní podesty, která je plochostropá, je volný vstup do chodby C 214 a vstup do chodby C 219 je chráněn dřevěnými mřížovými dveřmi. Dvoukřídlé dveře jsou osazeny při vchodu do místnosti C 216 a při vstupu na schodiště na původu. Kamenné stupně tohoto úseky již postrádají profilaci.

Dveře do místnosti C 216 mají obvyklou podobu, kdy každé z křídel člení tři vpadlá pole, nahoře a dle čtvercově. Kování je klasicistní s původní kličkou a štítkem se třemi kapkami. Ostění těchto dveří je profilované s dvojím odstupněním, tedy běžného klasicistního typu, klasicistní jsou také zapuštěné závěsy s charakteristickým doubkem na krajích. Podobné ostění je rovněž u dveří při vstupu na půdu, které mají shodně členěné výplně obou křídel. Jednodušší jsou ovšem závěsy, které u křídel mají klasicistní T-formu, ale v ostění jsou závěsy ještě zjednodušeného barokního typu. Vlastní vstupní otvor je menší než dveře, které jsou přizpůsobeny velikosti ostatních dveří a ostění v tomto podlaží. Přirazník (klapačka) není původní, ani horní klika, kde by se dala předpokládat čokovitá klička, zámkový štítek je ještě klasicistní, s pěti kapkami na dolní straně.

C 216

Místnost nepravidelného tvaru vznikla sloučením dvou pravoúhle disponovaných místností, porušených na západní straně vestavbou okružní chodby C 214. Plochostropou místnost s prkennou podlahou osvětluje dvojice oken, na severní a východní straně. Obě okna jsou včleněna do segmentových záklenků, které nemají – s hledem na silně zvýšenou úroveň podlahy proti 1. patru bočních křídel hlavního pavilonu – takřka žádný parapet. Vnitřní okenní konstrukce je originální klasicistní jednoduššího typu (pokoj sloužil patrně služebnictvu) s horní a dolní zástrčkou. Trojtabulková křídla jsou zavěšena na zápusné závěsy s charakteristickými doubky na koncích. U východního okna vnitřní klasicistní konstrukce chybí. Nejsou zde ani dveře do chodby C 114 (závěsy jsou ovšem klasicistní) s typickým profilovaným ostěním. Dveře byly jednokřídlé.

C 217

Malá nepravidelně disponovaná místnost sloužící původně jako retiráda (stejně jako dnes). Na starších plánech není zachyceno zřejmě zazdívkou vodní a odpadní instalace v severozápadním nároží. Místnost je plochostropá, s novodobou

dlažbou a novodobým nepravým podhledem. V krátkém úseku západní zdi bylo prolomeno oválné okénko s pevně zabudovanou konstrukcí.

C 218

Malá místnost nepravidelného půdorysu, která tvoří předsín salonu C 223. Místnost je plochoštopá, starší plány zde uvádějí prkennou podlahu, která byla novodobě vyměněna za kamennou dlažbu. Vstupní dveře z prostoru reprezentativního schodiště jsou dvoukřídle, s typicky rozmístěnými výplněmi (čtvercovými nahoře i dole). Závěsy jsou ještě barokního typu, esovité, křídla jistí zástrčky, nahoře s táhlem. Z vnější strany směrem k reprezentačnímu schodišti je typické profilované ostění, zámek na vnější straně chybí, stejně tak na vnitřní straně.

Proti vstupu jsou malá komínová dvířka, která sloužila jen k čištění komínu krbu, jímž byl vytápěn hlavní taneční sál. Dvířka jsou plechová se zástrčkou, nepochybně původní, klasicistní. Dveře do salonu C 223 (viz) jsou pouze jednokřídle.

C 219

Chodba, která je pokračováním okružní chodby C 214, i zde se v zrcadlově shodné pozici objevují vyrovnávací stupně, protože podlaha v křídle je níže. Chodba se obtáčí kolem středního kruhového sálu, je plochoštopá, ale s odsazeným fabionem. Dlažba je kamenná (ale novodobá), vyrovnávací stupně jsou rovněž kamenné, na hraně jsou profilovány oblounem a odsazením.

Při vstupu do chodby z prostoru C 214 a C 215 jsou osazeny dvoukřídle dřevěné mřížové dveře šikmo ke stávajícímu poloeliptickému pasy. Dveře jsou tvořeny plnou neprofilovanou výplní ve spodní části a hranoly v horní části, závěsy dveří pocházejí nejdříve z 2. poloviny 19. století, zámek je nový, ale s klíčkou klasicistního typu.

Dveře při vstupu do prostoru C 220 jsou opět v typické klasicistní ostění, jednokřídle dveře mají větší výplň nahoře a menší dole. Kování na vnější straně chybí. Stejnou velikost mají i dveře do místnosti C 211c. Na západním konci chodby jsou na jižní straně dřevěná dvířka k příkladacím otvorům (se závěsy v T-formě), na druhé straně vstup do malého nepravidelného prostoru při kruhovém sále, který na starších plánech není vyznačen. Je zde ovšem odstupněné ostění klasicistního typu, nad kterým se uplatňuje nadsvětlové okénko; závěsy výplňových jednokřídle dveří pocházejí typově až z 2. poloviny 19. století, také kování je mladší, i když se přizpůsobuje klasicistnímu typu. Celé dveře mohou být ovšem novodobým doplňkem. V prostoru je plochý strop a cihelná dlažba.

C 220

Původní retiráda je protějškovou místností ke 217. Zachoval se zde původní klasicistní strop s fabionem s odsazením, podlahu tvoří kamenné dlaždice.

C 223

Salon s ložnicí patří k apartementu pro hosty, jehož součástí je pracovna C 224 a pokoj pro sloužící C 234, retiráda C 228a a pasáž C 229. Jako všechny salony, je i tento osvětlován dvojicí oken, která jsou vložena do výklenků s přímým překladem. Okna nejsou vyhřívána ani okenicemi ani deštěním, jen na hraně výklenku je zdůrazňující dřevěná lišta. Konstrukce vnitřních oken je klasicistní, na závěsech s typickými doubky.

Podlahu tvoří klasicistní parkety s překříženými prkénky, strop je plochý, po okrajích zdobený pásy s rozvilinami, v rozích s terčí, stejně jako pod lustrem.

Výzdoba se objevuje i pod stropem na stěnách, kde je jako by nesena subtilními sloupky. V motivech se objevují květinové girlandy a ptáci; iluzivně je vyznačena i nezdobená lambris.

Vstupní dveře z C 218 jsou v dvakrát profilovaném ostění (nikoliv ovšem klasicistním), dveře jsou jednokřídlé, nahoře s dvojicí větších výplní, dole menších. Zámkové kování chybí, závěsy jsou mladšího typu z 2. poloviny 19. století. Naproti tomu dvoukřídlé dveře do ložnice C 224 jsou původní klasicistní, zapuštěné kování má charakteristické doubky na koncích. Každé křídlo člení dvě čtvercové výplně, mezi nimiž je jedna vyšší. Klikové kování chybí.

C 224

Pracovna appartementu je – podobně jako všechny ostatní – osvětlena jen jediným oknem bez okenice a deštění, okno se shoduje s předešlou místností. Strop je plochý, ale bez výzdoby, parkety se s předešlým salonem shodují. Dveře do pasáže jsou vysazené, ostění nemá profilaci.

C 225

Pracovna sousedního appartementu se salonem C 226 je zrcadlově shodná s předešlou pracovnou, ale nechybí zde kachlová kamna. Tato klasicistní kamna se zadním vytápěním jsou ze světle hnědých kachlí s bílým dekorem, tradičně jsou zakončena vázou.

Také tento pokoj s přímým stropem postrádajícím výzdobu má podlahu ze shodných čtvercových parket. Dveře do salonu jsou dvoukřídlé, shodné s předešlým appartementem. Z kování se zachovala jen klička novějšího typu a otisk zámkového štítu.

C 226

Poslední salon s ložnicí hlavního křídla, tvořící větší appartement, k němuž patřily dva menší pokoje a tři pokoje pro sloužící (C 235, 236 a 237). Salóň ovšem z těchto pokojů není zpřístupněn. Podobně jako stejné prostory tohoto typu, je i tento salon s ložnicí vybaven dvojicí oken, shodně řešených bez okenic a deštění, vsazených do záklenku s přímým překladem. Také zde se zachovala dekorativní malířská výzdoba, obdobná výzdobě salonu C 223, ale květinové girlandy po stropem, střídavě doprovází labuť květinový motiv. I zde je pod lustrem zdobené tondo. Podlaha se opět shoduje s čtvercovými parketami.

V severovýchodním koutě jsou polygonální klasicistní kamna se zadním příkládáním, ze světle šedomodře glazovaných kachlí s bílým dekorem. Také tato kamna zakončuje váza. Dveře do pokoje C 227 mají klasicistní ostění s dvojitou profilací, závěsy jsou klasicistní, z kování se zachoval jen otisk.

C 227

Druhý menší pokoj appartementu je vzhledem k nárožní pozici osvětlován dvojicí oken, jedním od severu, druhým od západu. Chybí zde opět dekorace plochého stropu a stěn, podlahy jsou pokryty parketami shodnými s předešlými komnatami. I v této místnosti se v jihovýchodním koutě zachovala klasicistní kruhová kamna z bledě šedomodře kachlí s bílými figurálními dekoracemi. I zde kamna zakončuje váza.

Vstupní dveře z C 232 jsou klasicistní s typickými závěsy na konci s „doubkem“, krabicový zámek má kruhový tvar, chybí ovšem klička. Dveře jsou

jednokřídlé, výplňové, dvě a dvě stejně vysoké výplně vedle sebe. Okna se shodují s předešlými komnatami.

C 228a, b

Prostory někdejších retirád, s plochým stropem a prkny na podlaze. Prostory, vyčleněny příčkou z ložnice C 224 a C 225 jsou přístupné jednokřídlými výplňovými dveřmi z chodby C 229, resp. 230. Dveře jsou vloženy na esovité závěsy, jsou opatřeny čočkovitou kličkou a štítkem se stylizovanými kapkami. Mají symetricky shodnou dispozici.

C 229

Pasáž s přímým stropem (při C 234 je ovšem poloeliptický pas odpovídající mezitraktové stěně) a prkny na podlaze zprostředkovává přístup z pokoje C 234 (dveře zde chybí, závěsy jsou ale klasicistní) do ložnice C 224, kde jen jednoduchý rám dveří. Na jižní straně je vstup do topné komory, na severu vchod do někdejší retirády. Je zde profilované ostění, nad vchodem je nadsvětlík. V topné komoře se zachovala dvířka ke kamnům v C 224, druhé dva topné otvory byly zazděny. Podlahu zde tvoří kamenná dlažba. Jednokřídlá dvířka, vedoucí do topné komory, jsou výplňová, se závěsy T-formy a se zástrčkou.

C 230

Shodně, jen zrcadlově disponovaná je chodba C 230 do ložnice C 225. Je zde podlaha z prken, přímý strop. Vchod do retirády je opatřen obložkami s klasicistní profilací, dveře chybí, nad vstupem je větrací obdélný otvor. Na protější straně jsou klasicistní dvířka do topné komory.

C 232

Analogicky s protějškovou pracovnou a k ní přiléhající pasáží by i zde měla být příčka, která by oddělila po severní straně ležící retirádu a po jižní straně topnou komoru. Příčka (která je na původních plánech zachycena) ale patrně nebyla ani nikdy vystavěna, jak nasvědčuje dispozice místnosti v mezipatře pod ní. Dnes tak tvoří retiráda a passage jednotný prostor. V jižní stěně jsou malá dvířka do topné komory se závěsy v T-formě, dvířka jsou jednokřídlá, výplňová. Podlahu tvoří fošny, strop je přímý, vstup na schodiště C 238 je veden segmentovým záklenkem, dveře chybí. Stejně jako dveře do ložnice C 227, kde se zachovalo profilované ostění.

C 233

Prostor hlavního reprezentativního schodiště zámku, které vede ze suterénu až do horního patra. Je dvouramenné s mezipodestou, nahoru stoupá západně umístěným ramenem, přičemž strop prostoru je pojat tak, že součástí tohoto schodiště je i prodloužený úsek chodby C 239. Strop nad celým tímto prostorem je plochý, s výrazně profilovanou římsou, vyvinutou v podstatě jako kladí, kde ve vlysu se objevují rozety. Nad lustrem je výrazný terč s florálními motivy. Chodbu pak odděluje přímý překlad podložený zdvojenými konsolami. Pokračování chodby od vlastního schodiště odděluje zábradlí se čtvercovým pilířkem na konci a podélným uprostřed, který doplňuje stylizovaný kantharos, stejně jako všechny další pilířky. Na mezipodestě je však na pilířku stylizovaný amfora. Pilířky člení vpadlé pole, jehož profilací tvoří listovec. Kovové zábradlí je shodné se zábradlím v nižším podlaží.

Severní stěnu schodiště prolamuje dvojice niky s konchou, lemovaná profilovanou šambránou. Podle výdutí v prostoru C 234 lze oprávněně soudit, že niky

měly být původně umístěny výše a jejich základna se neměla dotýkat mezipodesty. Zásadou změny tak výduť v prostoru C 234 postrádá smysl, protože konchy končí hluboko pod nimi. V nikách jsou na podstavcích sochy, vlevo dívky v antikizujícím rouchu a vpravo nahého mladíka. Nápis na soklu dívčí sochy prozrazuje, že se jedná o Atalantu, arkadskou lovkyni, známou především svým zvláštním výběrem ženichů, s nimiž závodila v běhu. Zde se jedná o připomínku jiného příběhu, lovu kalydonského. Atalanta je zobrazena jako štíhlá mladá žena, v krátkém chitonu, opřena o vysoký sukovitý pařez po vzoru antických soch. Mladík je na soklu označen jako Meleagros, který při lovu na obrovského kalydonského kance, jehož se zúčastnila i Atalanta, kance zabil. Přitom se do Atalanty zamiloval a daroval jí hlavu a kůži kance. Socha mladíka je proto otočena k Atalantě (a ta k němu), v pravé ruce drží Meleagros hlavu kance a jeho kůži má přehozenou přes pravici.

Dvě okna, osvětlující prostor schodiště od východu mají dvoukřídlovou vnitřní konstrukci klasicistní, ale jednoduššího typu, jen se zástrčkami (nahore a dole).

C 234

První místnost pro sloužící se do chodby obrací oknem a dveřmi. Dveře jsou vloženy do profilovaného ostění (směrem z chodby) a do pravoúhlé niky (zevnitř), okno má novodobou konstrukci za hladkou zárubní. Je dvoukřídlové, členěné celkem do šesti takřka čtvercových tabulek. Starší plánová dokumentace ukazuje v této části jen slepé okno.

Dveře z chodby jsou jednokřídlové, s výplněmi (nahore dvěma vyššími a dole dvojicí menších). Mají zachovaný kruhový krabicový zámek a klasicistní kličku se zámkovým štítkem rovněž klasicistního původu. Závěsy jsou rovněž klasicistní s charakteristickým motivem doubku. Dveře do pasáže C 229 jsou vysazeny, vstup lemuje profilované ostění.

Strop je plochý nezdobený, na podlaze jsou fošny. Zajímavým detailem jsou výklenky nik v jižní stěně, i když niky do této výše ve skutečnosti nedosahují.

C 235

Shodně, ale zrcadlově obráceně disponovaná místnost, ovšem bez výdutí nik schodiště. Starší dokumentace ve východní stěně nepřiznává žádné otvory, takže dnešní vchod a okno jsou novodobými doplňky, i když přesně napodobující klasicistní, včetně kování. Dveře jsou vloženy do pravoúhlé mělké niky, stejně jako okno. Dveře do pasáže mají profilované dřevěné ostění, jsou výplňové, s původním klasicistním kováním (na obou stranách chybí ale klička) se stylizovanými kapkami. Horní výplně oken byly dodatečně zrušeny a nahrazeny otevíracím prosklením na závěsech patrně z 2. poloviny 19. století. Dveře do sousední místnosti jsou obdobné, ale s plnými výplněmi, původním klasicistním kováním (chybí opět jen oboustranně klička).

Strop místnosti je přímý, podlahu pokrývají fošny.

C 236

Opět stejně disponovaná místnost pro služebnictvo je na starších plánech zachycena bez okna, jen s vchodem na chodbu. Také tento prostor je plochostropý, s prkenou podlahou. V místnosti se v jihozápadním koutě zachovala kachlová hranatá kamna z mramorovaných kachlů s bílými detaily a zakončená vázou, pocházející však patrně z jiných kamen.

Vstupní dveře jsou výplňové (dvě horní větší, dvě dolní menší), se závěsy klasicistního původu, zámek chybí. Dveře do místnosti C 235 (viz tam).

C 237

Poslední místnost pro služebnictvo v řadě stejně disponovaných pokojů, s plochým stropem a prkny na podlaze. I zde starší plány prozrazují, že okno z chodby bylo zaslepeno, dnešní okno je tedy zcela novodobé. Dveře mají shodné členění a shodné klasicistní kování jako v předešlých místnostech, včetně kruhového krabicového zámku, který je však lehce poškozen. Druhé dveře vedou na podestu schodiště C 238 (viz).

C 238

Výchozí rameno schodiště ústí do chodby C 239 pootočením kolem vřetene. Stupně jsou kamenné. Vlastní vyústění chrání nově zábradlí, vytvořené z různých prvků zábradlí, použitých na Kačině, přičemž zřejmě původní je pouze čtvercový blok vpravo. Druhé rameno pak vede na půdu, jsou zde dřevěné schody. Při vstupu jsou osazeny dveře, jednokřídlé, s vyššími horními dvěma a spodními menšími výplněmi. Kování na lici chybí, závěsy jsou ale původní, klasicistní.

„Podesta“ schodiště na západní straně má tak zvláštní charakter, protože směrem ke schodišti je chráněna kovovým zábradlím, vytvořené přetínanými půloblouky, jako v nižší etáži schodů. Podestu a výstupní rameno schodiště osvětluje okno v severní stěně, obrácené ke zvalbené střeše kolonádového křídla. Jeho konstrukce je původní klasicistní, jednotlivá křídla jsou jen dvoutabulková, zajištěná zástrčkami. Okno je vloženo do segmentového záklenku.

Vstup do místnosti C 237 z podesty lemují profilované dřevěné ostění, jednokřídlé dveře s dvakrát dvěma výplněmi mají zachované původní klasicistní kování, včetně kruhového krabicového zámku, kliky a štítu. Také závěsy jsou původní.

C 239

Chodba při východní straně má přímý strop, kamenné dlaždice ve vazbě na podlaze. V západní stěně byla obnovena zazděná okna i jedny dveře, které dostaly shodné obložky ostění. Okna na druhé straně (celkem pět) jsou vložena do segmentových záklenků, mají dvoukřídlé konstrukce s původními závěsy a původními zástrčkami. Ve čtvrtém okně od severu je parapet vyplněn skříňkou se dvěma křídly s výplněmi, nad kterými jsou dvě zásuvky. Podle kování je tato sestava původní, klasicistní.

C. 3. Půda a krov

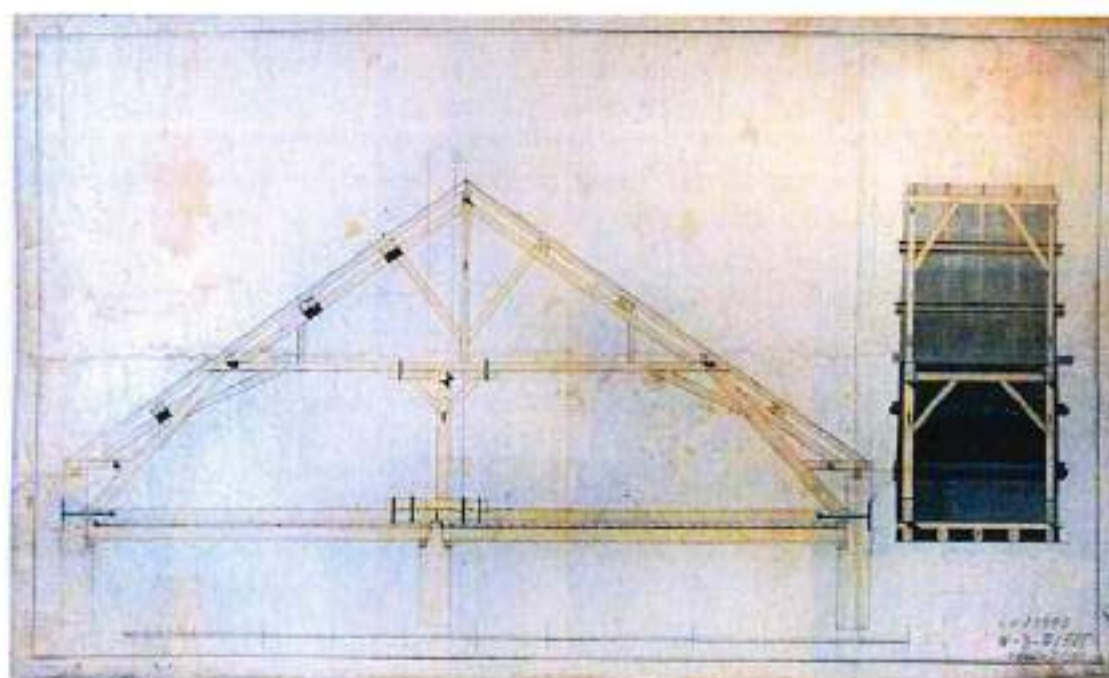
Půda hlavní budovy je zpřístupněna jak schodištěm vedle vestibulu, tak schodištěm v severním konci hlavní budovy. Zde jsou dřevěné stupně v režném zdivu. Proti kolonádovým křídlům je zde krov vysoký. Na podlaze jsou většinou položeny topinky ve vazbě.

Zachované plány vykazují jediný větší rozdíl mezi navrženým a uskutečněným krovem, a to ve střídání plných a lichých vazeb. Původně byl navržen rytmus 1:3, ale nakonec byla střecha koncipována pro těžší krytinu, takže došlo ke zpevnění a rytmus byl řešen v poměru 1:2 (jen v jediném poli je dnes vazba 1:3).

Vazné trámy (nejsou spojeny se stropními trámy) leží na vnějších obvodových zdech na pozednici, uprostřed půdy pak na mezitraktové zdi, kde tlak je ještě roznášen krátkými trámy souběžnými s mezitraktovou zdí. Proti plánu zde chybí plátování, které mělo zabránit rozevření spoje vazných trámů, které nakonec byly uznány zřejmě za zbytečné, vzhledem k silnému tlaku středního sloupku. Navíc byly vazné trámy propojeny patrně dlouhou kramlí. Střední sloupek ve shodě s plánem spočívá na

úseku trámu, jehož konce jsou zaobleny, ale chybí přepásání železnými pásky, vždy dvojicí na každé straně. I toto zabezpečení bylo zřejmě nakonec vynecháno jako nepotřebné. Ostatně i další navržené stažení železnými páskami nebylo uskutečněno, místo toho byl úsek trámu a hambalek provrtány a přitaženy šrouby. Střední sloupek totiž nese úsek trámu, zabezpečeného ještě pásky na každé straně, na něm je položen hambalek. Proti plánu zde chybí vaznice podepřená pásky, které byly do sloupku zadlabány níže než pásky nesoucí úsek trámu.

Hambalek vynáší šikmý trám („ležatá stoličce“), začepovaný do vazného trámu. Ten je ještě zesílen vzpěrou, která je začepována do výměny (ležící na pozednici) v úrovni obvodové stěny hlavní budovy. Do ní je rovněž začepována krokev, ležící na čtyřech bočních a vrcholové vaznici. Pod vaznici je vždy krokev spojena se vzpěrou. Nejspodnější z nich leží na vzpěře, další je součástí „stoličce“, následuje vaznice nad pomocným sloupkem, nad páskami. Střední sloupek nad hambalkem není věšadlem, ale nese vrcholovou vaznici, která je ještě podepřena pásky. Další pásky vyběhají ze středního sloupku, aby podepřely šikmou vzpěru v místech, kde je na ní položena boční vaznice. Nižší vaznice je položena na vzpěře, která je dále zesílena krátkým sloupkem začepovaným do hambalku.

Krov podle návrhu zachovaného v plánech Wirthovy pozůstalosti, dnes archiv Ústavu dějin umění WDIII 585, inv. č. 03993. Plány byly realizovány jen s nepatrnými odchylkami

Zajímavým detailem střechy je posunutí vrcholového sloupku nesoucího vaznici. Ten je ve shodě s plánem vychýlen, protože mezitraktová stěna, na které střední sloupky spočívají, nejsou umístěny uprostřed, ale západní trakt je poněkud širší. Tak by nutně střecha dostala asymetrickou podobu, kterou právě vyrovnává posunutí horního středního sloupku mimo osu.

Krov pravého křídla byl vztyčován od severu, zůstal zde překvapivě zachován trám, který první plnou vazbu držel ve vztyčené pozici. U levého křídla, kde byl krov vztyčen dřívě, lze předpokládat vztyčování od jihu. Na půdě se zachovala složitě

tvarovaná komínová tělesa, jejichž vývody jsou většinou převedeny do jednoho komína.

Střední část hlavní budovy má poněkud odlišný krov daný skutečností, že kopule kruhové místnosti zasahuje do půdy a střední část risalitově předstupuje na obě strany. Obvodová stěna této kopule je vyzděna v nepravidelné výšce cihelným zdívem, nepochybně proto, že v původním řešení se počítalo se zděnou kopulí. Dnešní dřevěné konstrukce je celá překryta prkny, okulus pak vystupuje nad střechu a je prosklen. Na východ do kopule je poměrně mohutná cihelná zeď bezprostředně při kopuli s cihelným širokým obloukem. Tuto stěnu lze nejspíše vyhodnotit jako pozůstatek staršího řešení, kdy se směrem do nádvoří nepočítalo s předsunutým portikem, ale jen s mírným risalitem, který by převyšoval okolní stavbu a byl opatřen trojúhelným štítem. V prostoru rizalitu je uložena celá řada stavebních detailů, původních klasicistních dveří, rozebraných kamen, klasicistních oken a žaluziových okenic, které potřebují odborný soupis, který by měl být ostatně proveden i pro celý zámek.

Druhé schodiště bylo nepochybně chápáno jako hlavní schodiště na půdu, jeho stupně jsou kamenné neprofilované, vřetenová zeď byla původně otevřená, ale později byla zazděna (na již omítnuté stavbě), zazdívka z cihel zůstala režná. Vstupní dveře mají jen dřevěné ostění bez obložky, respektive jen s vnitřní neprofilovanou. Jsou zde původní klasicistní zástrčky.

D. Pravá (severní) kolonáda

D. 0 Suterén

Celé severní kolonádové křídlo je podsklepeno, původně tato část sklepení nebyla přístupná ze suterénu hlavní budovy, protože zde byly provozy nesouvisející z provozu kuchyňského podzemí hlavní budovy. Suterén byl v jižní polovině využíván jako dílny, v severní polovině pak byly konírny určené především pro jízdní koně, případně pro koně do zápřahu kočárů. Vchod do koníren byl vyřešen vnější chodbou, jejíž ústí bylo natolik vzdálené, že konírny nemohly obtěžovat obyvatele severního kolonádového křídla.

D 001

První suterénní prostor má podélnou, trochu nepravidelnou dispozici, která je dána zakřivením křídla. Oddělen je mezitraktovou stěnou od chodby na východní straně bez průchodu do této chodby. Naproti tomu do další místnosti se otevírá poloeliptickým pasem, který posléze spojoval i další suterénní prostory (D 002, 004 a 005). Prostor je zaklenut stlačenou poloeliptickou klenbou s pětibokou výsečí, která odpovídá světlikovému oknu v západní stěně. Okno je vloženo do hlubokého výklenku s mírným segmentem, bankál je zešíklý, okenní konstrukce je zcela novodobá, jednokřídlá (s panty dole a zajištěná kličkami), rozdělená příčkami do celkem čtyř tabulek vedle sebe. Také podlaha je novodobá, betonová.

D 002

Zcela shodně disponovaný prostor, s tím rozdílem, že světlikové okno je situováno přesně na střed západní stěny (rovněž s novodobou konstrukcí) a protilehlá stěna je prolomena do chodby D 003 poloeliptickým (až polokruhovým) pasem. Proto je také klenba vybavena dvojicí vstříčných pětibokých výsečí. Také zde je podlaha a konstrukce okna novodobá.

D 003

Chodba tvoří lehce více jak $\frac{1}{4}$ hlavního traktu. Je zaklenuta takřka polokruhovou valenou klenbou, která je však v místech, kde se chodba otevírá do hlavního traktu, přerušena úseky placek (českých a pruských), vhodnějších jak výseče. I zde je nová betonová podlaha.

V jižním ukončení chodby, bezprostředně při corps-de-logis, je jakási komora, k níž přístup byl svého času zazděn. Patrně se jedná o topnou komoru, i když tomu neodpovídá ani jeden prostor ve vyšších podlažích. Topná komora tak mohla sloužit pouze k vytápění místnosti D 001 a sousední D 002. Do dolní části byla vložena novodobá dvířka v přírodní úpravě dřeva. Kolem dvířek jsou omítané plochy, nad tím analyticky ponechána starší úprava stěny, v levé polovině omítána, v pravé části vyzděna z režných cihel. Další příkladací prostor se zachoval při prostoru D 004, jímž byla asi vytápěna kamna v tomto prostoru. Mezitraktová stěna je zde zesílena, dvířka zde osazená jsou novodobá, plechová.

D 004

Větší prostor osvětlovaný dvojicí světlikových oken, stejně novodobých jako v předešlých prostorech. Také zde je novodobá betonová podlaha. Valená klenba zde prolomuje trojice výsečí, pětiboké při světlikových oknech a trojboká při poloeliptické arkádě do chodby 003. Obdobný pas pak odděluje tento prostor od sousedního 005.

D 005

Velmi podobně řešený prostor s dvojicí světlíkových oken (s novodobou konstrukcí), shodnou klenbou a shodnou novodobou betonovou podlahou. Místnost je však od sousední oddělena již plnou stěnou s dveřmi, čímž jsou odděleny vytopitelné místnosti od prostorů nevytápěných.

D 007

Pokračování chodby D 003, rovněž zde valenou klenbu přerušuje před arkádou do D 005 pruská placka. Chodba na severní straně končí stěnou, v níž jsou zasazeny dveře patrně v dřevěném ostění s neprofilovanou obložkou. Vlastní jednokřídlé dveře jsou vytvořeny ze svislých hranolových latí. Kování je ještě staršího typu, tvořené páskou, ukončenou šipovitým motivem. Kování však bylo patrně použito druhotně. Dveře jsou opatřeny zástrčkou.

D 008

Úzká místnost shodně zaklenutá s předešlými, s dvojicí takřka vstřícných pětibokých výsečí. Světlíkové okno zde má poněkud odlišnou podobu, bankál je položen níže. Také podlaha je zde patrně původní ze čtvercových a běžných cihel. V zadní stěně je východ na schodiště D 010, vložený do polokruhově ukončeného výklenku. Dveře se otevírají dovnitř, jsou oplechované, na opačné straně výplňové (dvě vyšší nahoře a dvě nižší dole) mají původní závěsy a krabicový zámek klasicistního typu, kliku i zámkový štítek.

Dveře do předešlého prostoru 005 jsou vsazeny do kamenného neprofilovaného ostění, jsou jednokřídlé, výplňové (nahoře dvě vyšší a dole dvě nižší výplně). Chybí zámkový štítek. Do prostoru D 009 se místnost otevírá širokým poloeliptickým obloukem.

D 009

Prostor se stejnou dlažbou jako předešlý, rovněž osvětlený jedním světlíkovým oknem ale s běžným bankálem, na protilehlé stěně je jen vpadlé pole, takřka polokruhově zakončené. Proti předešlému je tento prostor širší, klenba je stejná, pětiboké výseče se hroty míjejí. Do středního prostoru kolonádového křídla (D 011) vedou jednokřídlé dveře zcela novodobé, z poslední rekonstrukce.

D 010

Prostor schodiště je vymezen z chodby, přičemž nástupní rameno ústí do tohoto pokračování chodby, které je uzavřeno příčkou s laťovými dveřmi (viz 007). Tento krátký úsek chodby je zaklenut valeně a plackou. V rohu s laťovými dveřmi je příkládací otvor mladšího typu do kamen, který bylo možné umístit v prostoru D 005 a tím celou řadu suterénních prostorů v hlavním traktu vytápět.

Schodiště do přízemí je vřetenové točité, jednoramenné, pravoúhle zatočené. Stupně schodiště jsou kamenné, bez profilace. Pod výstupním ramenem je prostor zazděn.

D 011

Suterénní prostor, který odpovídá dispozici střední chodby v přízemí, proniká celým traktem. Zaklenut je segmentovou klenbou s vrcholnicí kolmou na obvodové stěny, kterou prolamují styčné pětiboké výseče. Na podlaze jsou čtvercové cihelné dlaždice (topinky). Do prostoru D 009 jsou osazeny zcela novodobé dveře, do koníren D 012–19 svlakové prkenné dveře s historizujícím kováním, rovněž novodobé.

Zajímavým detailem je velmi malý úsek rovného stropu mezi východní stěnou a klenbou.

D 012–19

Jistě nejceněnější součástí suterénních prostorů jsou konírny v severní polovině kolonádového křídla, které nedávno prošly rekonstrukcí. Jedná se o charakteristický stájový trojtakt, zaklenutý na hranolové pilíře pomocí pasů a vzdutých kleneb (volte a vela). Pilíře jsou opatřeny neprofilovanými patkami a římsovými hlavicemi jednoduché modelace. Zvláštní kouzlo prostoru vytváří zaoblení, čímž vynikne řada pilířů a kleneb.

Prostory osvětluje řada oken, které na rozdíl od předešlých prostor mají vysoko umístěné zešíkmené bankály. Osazeny v nich jsou novodobé konstrukce, shodné se světlíkovými okny v předešlých prostorech. Okno ve střední ose bylo vynecháno, nepochybně proto, že by vyšlo na pas klenby a mohlo by oslabit její stabilitu.

Podlahu tvoří v obslužné střední chodbě cihly, v jednotlivých stáních pak fošny, které jsou při styku pravidelně nařezávány trojúhelníčky, které umožnily odtok močůvky do odtokových kanálků pod podlahou. V jižní části jsou ale větší kóje, které mají nepropustnou podlahu. V některých stáních se zachovaly originální pískovcové žlaby. V severovýchodním rohu je pak nádrž na vodu.

D 021

Poslední prostora za konírnou je úzká, osvětlená jedním světlíkovým oknem shodné podoby s předešlými. Pod tímto oknem je prolomen stlačený polocíptický průchod do přístupové chodby D 023. Na starších plánech je jako podlahu označena udusaná hlina, dnes je v části kamenná nepravidelná dlažba a v části cihelná. Prostor je zaklenut valeně s pětibokou výsečí nad oknem, v zadní části je placka. Tuto část odděluje dřevěná novodobá stěna z prken, s jednoduchými dveřmi a dvoukřídlym okénkem. Vstup do stájí je vložen do niky s lehkým segmentem.

D 023

Dlouhá vstupní chodba je zaklenuta stlačenou valenou klenbou, kterou prolamují dva otvory, které chodbu osvětlují. Dlažba je vytvořena z velkých kamenných desek. Chodba vede lehce šikmo k obvodové stěně zámku do svahu, kde je uzavřena novodobě rekonstruovanými dvoukřídlymi dveřmi.

D. 1 Přízemí

Jižní polovina severního kolonádového křídla nepochybně sloužila k obytným účelům, místnost D 104 dokonce má tehdy zcela moderní alkovnu (D 106) pro umístění postelí. V této polovině lze dobře rozpoznat dva apartamenty. Je možné, že rovněž v severní polovině bylo původně uvažováno s obytnými apartamenty, ale dnešní dispozice a vybavení spíše napovídá, že nebyly dokončeny a nakonec sloužily místnosti k jiným účelům, i když i zde všechny prostory mají možnost vytápění přes topné komory. Úroveň podlah v jižní polovině s apartamenty je zhruba o 750 cm nižší než v druhé části křídla a než v hlavní budově, což umožnilo vyšší výšku jednotlivých místností. Dosahují tak takřka výšky apartamentů v jižním kolonádovém křídle. Naproti tomu místnosti v severní polovině severního kolonádového křídla jsou podstatně nižší, jistě tak nepatřily k apartamentům pro

hosty. Severní polovina severního kolonádového křídla prošla v posledních letech nejvýraznějšími proměnami.

D 101

Na plánech, které již takřka zachycují současný stav, je tento prostor také zaznamenán jako chodba, která je ukončena dvojicí dřevěných kójí záchodů. Nepochybně během výstavby došlo ke změně záměru, protože posléze tato místnost patřila k obytnému apartementu, spolu s prostory 102 a 104. Odpovídá tomu vybavení místnosti, tak na podlaze jsou parkety složitějšího hexagonálního tvaru.

Obdélnou místnost s plochým stropem (s malým fabionem bez výzdoby) osvětluje poněkud asymetricky provedené okno. Je vloženo do pravoúhlého výklenku s rovným překladem, hranou zdobenou profilovanou lištou. Okno má zachovanou původní vnitřní konstrukci s poutcem, oddělujícím horní část. Dolní dvě křídla jsou na třech charakteristických závěsech s doubkou, křídla příčky rozdělují do tří tabulek, zachovaly se rovněž přítuhy. Zástrčky (nahore i dole na přírazníku) působí sice mladším dojmem, ale stále ještě klasicistním. Horní dvě křídla na dvou závěsech jsou pouze jednotabulková, s přítuhami a uzavíracími obrtlíky. V ploše překladu mezi okenními konstrukcemi se zachoval zbytek jakési rolety s vypalovaným vzorem. Také vnější konstrukce u tohoto okna je staršího typu, snad ještě z konce 1. poloviny 19. století.

Dveře do místnosti D 102 jsou vsazeny do hlubokého výklenku s deštěním a výplněmi s charakteristickým rozvrhem, nahore a dole čtvercem a mezi nimi obdélníkem. V severovýchodním koutě je segmentový záklenek, který sloužil k umístění kamen obsluhovaných ze sousední topné komory. Vstupní dveře z chodby jsou vloženy do pravoúhlého výklenku s přímým překladem, obložka je jednou profilovaná, nepochybně klasicistní (také závěsy), stejně jako dveře s typickým kruhovým krabicovým zámkem.

D 102

Podobně jako v protějškovém kolonádovém křídle, i zde má druhá místnost od corps-de-logis zajímavý tvar, způsobený polokruhovým zakončením (s lehkým odsazením) jedné části místnosti, za ním probíhá topná komora. Strop je plochý bez výzdoby, s lehkým fabionem, podlahu tvoří parkety již jednoduššího běžného typu, čtvercové s překříženými prkénky.

Místnost osvětluje jediné okno, shodné vnitřní konstrukce s předešlou místností 101, ale již s mladším vnějším oknem. Zachovaly se zde kličky na fixaci vnitřních konstrukcí. Proti předešlé místnosti zde rámuje okno běžné klasicistní dveřní ostění (což je nezvyklé), možná druhotně použité, okno doplňují okenice a deštění, které je ovšem v parapetní části porušeno (nelze vyloučit, že za krycí deskou se původní výplně zachovaly), stejně jako vlevo zásluhou zavedeného ústředního vytápění. Vnitřní okenice mají zachovány typické trojúhelné destičky s rozetou vídeňského původu.

Dveře do vedlejších prostor se shodují, mají klasicistní obložky a křídla s charakteristickým členěním, zachovaly se zde klikové štítky s trojicí kapek (kličky chybí), někde jsou poškozené i výplně (dolní výplň při vstupu do 104).

D 103 a 103a

Vstupní chodba k prvnímu apartementu, přístupná jak z kolonádové chodby, tak z hlavní budovy. Osvětlována je polokruhovým oknem nad vchodem, jež jsou vloženy do polokruhové ukončeného světlíku. Dveře mají závěsy v T-formě, klička je

ještě klasicistní, ale chybí zámkový štítek; konstrukce okna je původní klasicistní s nárožními závěsy, okna jsou vyklápěna podle dolní hrany. Strop je plochý, podlahu tvoří novodobá dlažba na koso. Dveře z hlavní budovy jsou jednokřídlé, výplňové (nahore dvě vyšší a dole dvě nižší výplně), s krabicovým zámkem klasicistního typu a čokovitými kličkami. Přístupné jsou pěti kamennými stupni bez profilace, zachovaly se zde záchytky tyčí pro uchycení koberce. Další důkaz, že soubor místností patřil k významným částem zámku.

Z chodby je vchod do první místnosti appartementu, který sloužil jako předpokoj, dále malý vlez do topné komory za místností D 102 a vstup do malé místnosti retirády D 103a. první zmíněné dveře jsou v profilovaném (dvakrát odstupněném) ostění, dveře jsou jednokřídlé, se dvěma vyššími a dvěma nižšími výplněmi, zachovala se zde klasicistní klička a zámkový štítek vykrajovaného typu. Nevhodné je připevnění petlice s visacím zámkem. Vyšší úroveň podlahy v místnosti D 101 vyrovnává jeden stupeň místo prahu. Shodné jsou i dveře do retirády. Dvířka do topné komory jsou výplňové, s klasicistními závěsy T-formy a klasicistní kličkou.

D 104 a 106

Velká místnost s původní alkovnou (106) sloužila nepochybně jako ložnice nevelkého appartementu. Na starších plánech takové řešení s alkovnou chybí, je zřejmé, že se změnou projektu se z běžných hostinských místností staly zajímavější appartementy. Z alkovny bylo možné vstoupit do retirády 103a charakteristickými tapetovými dveřmi. Vlastní půdorys místnosti je takřka čtvercový, místnost osvětluje dvojice oken, strop je plochý bez výzdoby, bez fabionu (stejně jako v alkovně). Parkety na podlaze jsou běžného typu s překříženými prkénky. V jihovýchodním koutě se zachovala původní válcová klasicistní kamna se zadním příkládáním, světle modře glazovaná s bílými dekorativními prvky.

Jedno z oken (severní) je zcela shodné s předešlou místností, druhé postrádá okenici, výklenek je lemován jen profilovanou lištou. Ale jeho vnitřní konstrukce je opět shodná.

Tapetové dveře do prostoru 103a mají původní klasicistní kličku, na druhé straně rovněž, je zde také zástrčka, patrně ještě rovněž klasicistního původu. Dveře jsou z této strany výplňové v běžném smyslu, tzn. s nižší dvojicí výplní dole.

D 105

Větší místnost osvětlovaná dvojicí oken, u mezitraktové stěny jsou oba kouty zešíkmeny (v původních plánech druhý kout pravoúhle vystupoval). Dnes je tato místnost součástí oddávacích místností. V koutě jsou umístěna klasicistní polygonální kamna ukončená vázou a vytvořené se světle šedých glazovaných kachlů s bílými figurálními a florálními detaily. Kamna jsou lokalizována ve shodě s plány, ale další plány v zešíkmených koutech zobrazují krby. Strop místnosti, který není dekorován, je plochý s nepatrným fabionem. Parketovou podlahu (patrně běžného typu s překříženými prkénky) překrývá koberec typu jekor.

Případný vchod do místnosti 104 je překryt panelem, starší plány zde ukazují ale neporušenou zeď a jako takovou ji vyhodnocuje i pasport SÚRPMO z roku 1981. Okna jsou shodná s okny s vnitřními okenicemi v předešlých místnostech, zachovalo se zde i deštění parapetu. Vnější konstrukce jsou novodobé.

Dveře do prostoru 107 jsou dvoukřídlé, výplňové, v profilovaných obložkách klasicistního typu, s klasicistními závěsy, vykrajovaným štítkem a čokovitou kličkou. Výplně jsou běžného typu se dvěma čtverci, mezi nimiž jsou výplně podélné. Obdobně jsou utvářeny i dveře do místnosti 108.

D 107 a 107a

Malý prostor, vzniklý předělením okružní chodby (původně plánované) do malých předsíní. Jedná se o úzký obdélný prostor, který je osvětlen polokruhovým oknem v nadsvětliku (okno má původní klasicistní konstrukci shodnou s obdobnými okny). Dveře pod nadsvětlikovým oknem mají rovněž shodnou konstrukci s ostatními (čtvercové výplně a střední obdélná), závěsy v T-formě a klikou čočkovitou se štítkem se třemi kapkami. Dveře do místnosti 105 jsou vsazeny do hlubokého pravoúhlého výklenku s deštěním (s výplněmi obdobnými ke křídům dveří). Kliky je klasicistní, stejně jako vykrajovaný štítek. Ostění má klasicistní profilaci. Dveře byly nevhodně opatřeny automatickým zavíračem. Strop je přímý, dlažba kamenná, ale novodobá, sestavená z nakoso postavených dlaždic.

Přiléhající prostor, který zřejmě sloužil jako retiráda (107a) má shodnou dlažbu, ale ve vyšší úrovni. Strop je plochý bez fabionu. Přístupové dveře jsou vloženy do dvakrát odstupněného ostění klasicistního typu. Také výplňové dveře (nahore vyšší dvě výplně) patří k obvyklému klasicistnímu repertoáru, kování má oválné kličky a zřejmě ještě původní klasicistní krabicový zámek jednoduchého typu, na druhé straně s vykrajovaným zámkovým štítkem. Závěsy mají esovitou formu. Nad vstupem je obdélné nadsvětlikové okno, nepochybně klasicistní, ale zřejmě druhotně použité křídlo klasicistního okna s přítluhou, závěsy (nahore) a polovičním obrtlíkem.

D 108

Úzká obdélná místnost s vystupujícím pravoúhlým nárožím v severovýchodním koutu. Hned v sousedství je vpadlé rovně ukončené pole, sloužící pro umístění kachlových kamen, které ovšem chybí. Strop je plochý s malým fabionem, podlahu pokrývají běžné parkety s překříženými prkénky, v celé ploše však překryté zátežovým kobercem. Při podlaze se zachovala dřevěná lambris s profilovanou lištou při zemi.

Okno má původní klasicistní konstrukci shodnou s předešlými okny, nebylo vybaveno vnitřní okenicí. Na obou bočních stranách jsou dvoukřídle dveře vloženy do pravoúhlých výklenků s deštěním, které odpovídá členění křidel dveří (dvě čtvercové a jedna obdélná výplň mezi nimi). Ostění má klasicistní profilaci.

D 109

O něco větší obdélná místnost než předešlá, jejíž jihovýchodní kout je zešíkmen a vhodný pro umístění kachlových kamen (chybí) s vnějším ovládáním. Strop je plochý s malým fabionem, na podlaze jsou běžné klasicistní parkety s překřížením.

Místnost osvětluje jediné okno shodné s oknem v předešlé místnosti, které je asymetricky posunuto k jihu. Také zde okno postrádá vnitřní okenici, ale je klasicistní.

Dvoukřídle dveře do prostoru 108 mají profilované klasicistní obložky, křídla jsou vybavena původními klasicistními zapuštěnými závěsy (s doubky) a eliptickou klikou se štítkem se třemi kapkami. Druhé dveře, jimiž se vchází do průchodu, jsou vloženy do segmentového záklenku, mají obvyklou podobu (čtvercové a obdélné výplně), klasicistní závěsy, eliptickou kliku a zámkový štítek se třemi kapkami. Obložka je klasicistní, jednou profilovaná. Vnější dveře jsou mladší (mají také jednodušší profilaci výplní), s čtvercovou výplní uprostřed a dvojicí krabicových zámků nad sebou. Spodní – patrně starší – je vybaven oválnou klikou.

D 110

Prostor při vyústění schodiště ze suterénu, z koníren byl rovněž vyčleněn z okružní chodby. Je přístupný zvenčí dvoukřídlymi dveřmi, jejichž křídla jsou na klasicistních závěsech T-formy. Je zde klasicistní čočkovitá klička, ale zámkový štítek chybí. Je zde vchod do malé místnosti hrdě nazývané plynová kotelna, tento vchod je zcela novodobý ve zcela novodobé přičce, která nedosahuje až ke stropu. Přístup do topné komory je veden malými výplňovými dvířky se závěsy v T-formě (klasicistními); zachoval se na nich rovněž vykrajovaný štítek.

Vyústění kamenného neprofilovaného schodiště je opatřeno jednoduchým klasicistním zábradlím ze svislých hranolových tyček, které jsou pospojovány ovály spojenými prstenci.

D 111

Průchod uprostřed křídla, spojující dvorní a zahradní průčelí. Dveře jsou na obou koncích chodby vloženy do segmentového poměrně mělkého záklenku, přičemž se výrazně svou podobou liší. Do dvorního průčelí jsou dveře trojdílné, prosklené, do zahradního průčelí jen dvoukřídle, výplňové, přičemž nahoře a dole jsou úzké obdélné výplně na šířku, ve středu nad sebou dvě obdélné výplně. Všechny jsou doplněny vystupujícími kosočtverci, pouze v horních výplních je kosočtverec vyřiznut a je v něm florální dekor. Závěsy jsou páskové, nepochybně původní.

Strop je plochý s fabionem, který je doplněn profilovanou římsou, podlahu tvoří velké kamenné dlaždice. Boční stěny prolamuje čtveřice niky s konchou, uprostřed pak kamenná neprofilovaná ostění vstupů, přičemž supraporty jsou převýšeny a přerušeny profilovanou římsou. Dvoukřídle dveře jsou osazeny do líce, do dřevěného rámu, patrně dodatečně. Jistě zajímavá je skutečnost, že oboje protějškové dveře nejsou shodné, ale mají jinak uzpůsobené výplně. Do jižní části tak vedou dveře s vyššími výplněmi nahoře a dole a s jednou uprostřed, naproti tomu dveře do severní poloviny mají obvyklou formu čtvercových výplní nahoře a dole a obdélné mezi nimi. Tyto dveře mají závěsy s typickou kuličkou, takže jsou nepochybně nejdříve až z 2. poloviny 19. století. Dveře mají klasicistní kličku, ovšem druhotně použitou (otisk štítku je rozdílný), chybí zámkový štítek. Směrem do místnosti D 112 jsou klasicistní zástrčky patrně druhotně použité. Také však protějškové dveře mají závěsy nejdříve z 2. poloviny 19. století, výplně nejsou profilované. Je zde zřejmě druhotně použita klasicistní klička, nad tím je klikový štítek klasicistního typu, rovněž druhotně použitý. Původně zde dveře v lici asi vůbec neměly být.

D 112

První místnost od průchodu je ve značně zvýšené úrovni, takže při vchodu z průchodu jsou vyrovnávací stupně zasahující až do prostoru místnosti, ve snížené úrovni jsou pak do vstupního otvoru dány posuvné dvoukřídle dveře v dřevěných drážkách. Tyto dveře jsou výplňové, patrně z meziválečného období 20. století. Vchod je vložen do segmentového záklenku.

Strop místnosti je plochý, bez výzdoby, podlahu pokrývají podle starší plánové dokumentace prkna, dnes PVC krytina. Místnost osvětluje jediné asymetricky umístěné okno, dvoukřídle, nepochybně klasicistní podle závěsů, zavírání pomocí zástrčky, doplněné o neprofilované okenice. Vnitřní konstrukce má větračku ve střední tabulce pravého křídla. Dveře do předsíně 114a mají profilované klasicistní ostění, jsou jednokřídle, výplňové (horní výplně snad dodatečně prosklené),

s charakteristickým kruhovým zámkem, neméně charakteristickými klasicistními závěsy a vykrajaným štítkem.

Dveře do D 113 byly zazděny a novodobě opět prolomeny, když dříve byl proražen menší otvor při okně, na jehož místě je dnes skříňový výklenek s přímým překladem. Dveře jsou výplňové, s horním prosklením vyndavacím na poloviční motýlky (dodatečným) a novodobým krabicovým zámkem s jednoduchou klikou.

V severovýchodním koutě je zřetelné zešíkmení, kde se původně nacházela kamna s vnějším přikládáním.

D 113

Poněkud menší obdélná místnost, rovněž osvětlená jediným oknem, klasicistním, shodným s místností D 112. Okno je vloženo rovněž do záklenku s přímým překladem. Shodná je rovněž podlaha a přímý nezdobený strop. Dveře do místnosti D 115 jsou jednokřídlé, vloženy do profilované obložky klasicistního typu. Vnitřní stěna je na obou stranách zešíkmena, v obou mohly být postavena kamna s vnějším ovládním.

D 114a

Malá místnost nově upravená zrušením někdejší šikmé příčky a postavením nové, posunuté více k severu, kde je také prolomen úzký vchod do sousedního prostoru 114b opatřeny novodobými dveřmi, nahoře prosklenými. Místnost s plochým stropem, kde starší plány uvádějí cihelnou podlahu (dnes PVC krytina), osvětluje okno nad slepým vchodem z kolonádové chodby. Okno je vloženo do segmentového záklenku se šikmým bankálem, konstrukce okna je novodobá. Zajímavým detailem je vystupující hrana v části západní stěny a přilehlé novodobé příčky.

D 114b

Část předsině s topnou komorou byla nově disponována výstavbou příčky na jižní strany s novým vchodem. Podle starší plánové dokumentace byl na vnější stěně ke kolonádě přímý záklenek, který dnes není patrný, na jeho místě je dvojice jiných výklenků, jejichž smysl není dobře patrný. Podle starší dokumentace podlahu tvořila cihelná dlažba a mramorové desky, dnes je zde PVC krytina. Vchod do topné komory kryjí segmentová nízká dvířka se zástrčkou, křídlo je nečleněné. Úprava vchodu není klasicistní, ale mladšího původu.

D 115

Největší místnost pravého kolonádového křídla je osvětlována trojicí oken, které jsou umístěny poněkud asymetricky, takže záklenek levého okna je po levé straně rovný a navazuje na něj příčka. Je tedy otázkou, zda jižní příčka a celá topná komora vestavěná do prostoru D 114b není až dodatečnou, patrně však ještě klasicistní úpravou. Místnost je plochostropá, původně s prkennou podlahou, dnes s novodobými parketami. Jihovýchodní kout je zešíkmen, v severovýchodním koutu vystupuje hranolové kominové těleso. Strop a stěny jsou dekorovány quasi klasicistně.

Okna jsou vložena do přímých záklenků, mají okenice (odstraněny jsou u levého okna, kde také chybí větračka), vnitřní konstrukce jsou klasicistní, s dodatečně přidělanou větračkou jako u předešlých oken.

Dveře z D 113 jsou výplňové běžného typu s horní dvojicí vyšších výplní, novodobým krabicovým zámkem (pod nímž je otisk původního kruhového) a

původními klasicistními závěsy. Do místnosti ředitelny D 117 vedou shodné dveře, na nichž se ale zachoval kruhový krabicový zámek.

Také dveře do D 116 jsou vloženy do profilovaného ostění klasicistního typu, dveře jsou výplňové, ale horní výplň byly dodatečně proskleny. Kliky je zcela novodobá.

D 116

Podélná místnost, přístupná původně z prostoru D 115, nově pak z D 114b, kde jsou zcela novodobé dveře. Příčka do prostoru 118 byla pasportem SÚRPMO vyhodnocena jako novodobá. Prostor je plochostrpý, s novodobou parketovou podlahou (ve starších plánech jsou zmíněna prkna), strop je plochý bez sebemenšího fabionu, v severozápadním koutě je široké komínové těleso, na starších plánech s dvířky příkladacího prostoru, které jsou dnes překryty lístkovnicemi. Prostor osvětluje polokruhové okno.

Dveře do 118 jsou v neprofilovaných obložkách, jsou jednokřídlé, výplňové v běžném schématu výplní, přičemž horní výplň byla novodobě částečně prosklena. Závěsy jsou klasicistní, lze tak pochybovat o správném vyhodnocení dělicí příčky, která je patrně původní.

D 117

Místnost ředitelny je lehce obdélným prostorem, který osvětluje dvojice oken. Na starších plánech jsou zde ještě dvě místnosti rozdělené tenkou dřevěnou příčkou, která byla nepochybně správně vyhodnocena jako novodobá. Strop i stěny jsou vyzdobeny quasi klasicistní dekorativní malbou, podlahu tvoří novodobé parkety, když starší plány zde uvádějí prkna. Okna jsou vložena do nik s přímým překladem, opatřena jsou okenicemi, vnitřní dvoukřídlé konstrukce (vždy o třech tabulkách) jsou původní klasicistní, se zástrčkami a větracím okénkem, patrně dodatečně doplněným.

Směrem do předsíně D 118 se zachovaly původní neprofilované obložky klasicistních dveří (jednokřídlých), které ovšem již neexistují, pouze jejich závěsy. Do dveří bylo vloženo nové ostění a do něho jednokřídlé výplňové dveře s horní dvojicí vyšších výplní. Zámek dveří je zcela novodobý, stejně jako závěsy, jedná se tak o repasi nebo novodobou napodobeninu.

Dveře do místností 115 mají profilované ostění klasicistního typu.

D 118

Malá předsíň osvětlená jedním polokruhovým oknem s plochým stropem bez náznaku fabionu. Dlažba je nepochybně původní, z kamenných dlaždic. Vstupní příčka je zeslabena poloeiptickým pasem, vloženy jsou zde do neprofilované obložky jednokřídlé dveře s typickými dvěma vyššími výplněmi nahoře a nižšími dole. Dveře měly původně kruhový krabicový zámek (otisk), který byl novodobě nahrazen obdélníkovým a novodobou klikou. Zapuštěné závěsy dveří jsou ovšem originální klasicistní. Dveře do ředitelny jsou novodobé (viz D 117), dveře do D 116 jsou vloženy do profilovaného ostění klasicistního typu. Okenní konstrukce je novodobá, kopírující klasicistní.

D 119

Nástupní podesta schodiště je zaklenuta dvojicí pruských kleneb, jež odděluje poloeiptický pas. Do chodby sousedního pavilonu kaple a divadla se otevírá stlačeným volným obloukem pasu, další pas se objevoval při schodišti v nově vyzděné příčce pod schody, vedoucí do prostoru dámských záchodů pod schodištěm.

Kupodivu je tato příčka vyhodnocena v pasportu jako původní. Jsou zde zcela novodobé jednokřídlé dveře. Naopak v příčce vyhodnocené jako novodobé směrem k prostoru D 118 jsou původní klasicistní dveře s profilovanou obložkou ostění, ale již s novou klikou a štítkem.

Nejzajímavějším detailem jsou zde dveře uzavírající vchod na schodiště, jednokřídlé, dřevěné mřížové, na původních závěsech s „doubky“ a nadsvětlikovou pevnou částí. Rám dveří, vytvořený z hranolů, je nahoře ukončen náznakem štítu s nárožními akroteriiemi, klika a klikový štítek (vykrajovaný) jsou klasicistní, z vnitřní strany je původní krabicový zámek (chybí klička). Původně byly dveře nepochybně a jour, teprve dodatečně byly – spolu s nadsvětlikem – pobity prkny.

D 121

Schodiště a pod schody vybudované sociální zařízení pro ženy. Nástupní rameno dvouramenného vřetenového schodiště je vlevo. Vstup na schody, vytvořené z kamenných bloků bez profilace, uzavírají dřevěné laťové dveře (viz 119). Dispozice je dána chodbou pod výstupním ramenem schodiště a pod mezipodestou.

Prostor byl zcela novodobě upraven novodobými keramickými obklady stěn a novodobou dlažbou. Plochostropý prostor osvětluje spodní část okna (horní osvětluje mezipodestu schodiště). Na stěně při vstupu je zřetelný segmentový oblouk, který byl nepochybně dřívě otevřen. Vyzdívka je novodobá, včetně novodobých typizovaných dveří při vstupu pod schody.

D. 2 Mezzanin

Podobně jako v přízemí, také prostory mezzaninu, nepochybně určené jen pro služebnictvo, působí dojmem, že severní část nebyla dostavěna v plném rozsahu. Je zde pouze jediný nedělený prostor, který ani nebyl vytopitelný, na rozdíl od místností v jižní části, kde bylo možné jednotlivé pokoje vytápět, a to dokonce kamny s vnějším příkládáním. Rozdíl v šířce jednotlivých traktu v jižní a severní části je dán trojtraktových koníren v suterénu. Všechny prostory mezzaninu jsou plochostropé.

D 201

Prostor je chodbou, která vznikla vynecháním příčky, která oddělovala chodbu při kolonádě. Podobně jako chodba D 207 je dlážděn novodobými dlaždicemi, které jsou však zaznamenány již na plánech SÚRPMO z roku 1971. Dlažba byla položena na betonový základ, přičemž zůstala zachována původní podlaha z prken. Zásluhou toho došlo k nutnosti položit nové prahy do stávajících dveří, případně přibetonovat šikmou plochu (od schodiště).

Dveře do prostoru D 202 mají charakteristické klasicistní ostění, jednokřídlé dveře jsou výplňové (nahore vyšší dvojice a dole nižší výplně), s klasicistními závěsy s doubky, dvojicí krabicových zámků, z nichž spodní kruhový s vykrajovaným štítkem je původní, dodatečně byl dodán horní zámek s jednoduchým „erbovním“ štítkem.

Dveře na schodiště hlavní budovy C I 38 jsou laťové, dodatečně na vnitřní straně opatřené prkny. Laťování je jednoduché, uprostřed dvě výplně nad sebou ze svislých hranolových latí, dole s dvakrát překříženými, nahoře s jednoduchým překřížením vedle sebe. Do segmentového záklenku doplňují dveře opět svislé latě. Vnější klika je zřejmě ještě klasicistní, klasicistní je krabicový zámek s kličkou.

Prostor chodby osvětluje ze západní strany drobné čtvercové okénko, nepochybně klasicistní, s nárožními závěsy a nárožníky, neprofilovanou přítuhou a

polovičním obrtlíkem. Okénko je vloženo do segmentového záklenku se šikmým bankálem.

D 202

Obdélná místnost osvětlená jediným malým čtvercovým okénkem, v severovýchodním koutě s vystupujícím komínovým tělesem, které odpovídá topné komoře v přízemí. Podlaha je vytvořena z fošen.

Dveře jak z prostoru chodby D 201, tak při vstupu do další místnosti, jsou situovány v jedné linii. Oboustranně mají profilované obložky patrně dřevěného ostění. Okénko v západní stěně se shoduje s předešlým prostorem.

D 204

Místnost o dvou okénkách na západní straně, které se neliší od předešlých prostor; v jihovýchodním rohu s okosením pro kamna. Místnost s prkennou podlahou je přístupná z prostoru D 202. Jednokřídlé dveře jsou klasicistní (zapuštěné závěsy, kruhový krabicový zámek, klička, vykrajovaný štítek), vloženy jsou do ostění s profilovanou obložkou.

D 205

Větší prostor samostatně přístupný z chodby D 207 osvětluje dvojice čtvercových okének, které se neliší od předešlých prostor. Při vstupu z chodby jsou osazeny jednokřídlé dveře s klasicistní obložkou. Dveře jsou výplňové v běžném schématu, z vnější strany opatřeny klasicistními štítky. Dolní je vykrajovaný s čočkovitou kličkou, horní vykrajovaný s kapkami jen se zámkovým štítkem, patrně druhotně použitý. Z vnitřní strany je v dolní části kruhový krabicový zámek s čočkovitou kličkou, nahoře obdélný. Podlaha místnosti je z fošen.

Pasport SÚRPMO vyhodnotil komínové těleso v jihovýchodním koutu jako novodobé na rozdíl od komínového tělesa v protilehlém severovýchodním koutě. Pokud je těleso komínu skutečně novodobé, bylo dodatečně přezděno z původního komína.

D 207

Chodba probíhající celou jižní polovinou křídla osvětlována je pěti obdélnými okny ve východní stěně, které jsou vloženy do segmentových záklenků s rovným bankálem. Konstrukce těchto oken je původní s nárožními závěsy a nárožníky, s neprofilovanou přítluhou. Okna jsou dvoukřídlá, zavíraná na poloviční obrtlík nahoře a dole. Dlažba je novodobá ze čtvercových kamenných desek (uvedených již v roce 1981).

D 208-09

Prostor obdobný s D 207, ale přístupný z boční (severní) stěny od D 211. Dvojice okének, které prostor osvětlují, jsou původní jako v předešlých prostorech. Také vstupní dveře jsou standardní klasicistní, ale původní vykrajovaný štítek a kruhový krabicový zámek (po nichž e zachovaly otisky) byly zaměněny za obdélný zámek a novou kliku se štítkem.

V prostoru, jehož podlahu tvoří fošny, je jihovýchodní kout zešikmen pro kamna, ve východní stěně uprostřed pak vystupuje hranolové těleso komína, které patrně oprávněně vyhodnotil pasport SÚRPMO jako novodobé, protože i topná komora v přízemí neobsahuje žádné klasicistní prvky.

D 211

Prostor bez oken, odděluje od sebe užší chodbu D 207 od širší D 216. Vedou z něho vchody jak do místnosti D 208–09 (s klasicistní profilovanou obločkou) a do velkého prostoru D 215. Je zde novodobá dlažba z kamenných čtvercových dlaždic (před 1981).

D 215

Velký prostor probíhající po celém západním traktu severní poloviny severního kolonádového křídla. Prostor je narušen pouze hranolovým komínovým tělesem, které pasport SÚRPMO vyhodnotil jako novodobý. Nepochybně – pokud se skutečně jedná o mladší konstrukci – zde ovšem komín i při výstavbě probíhal.

Prostor s cihelnou dlažbou (topinkami) na vazbu, které jsou nepochybně až dodatečné, protože kvůli nim bylo nutné podříznout dveře. Prostor osvětluje sedm čtvercových okének, jistě klasicistních, nelišících se od konstrukci předešlých místností.

Zpřístupňuje jej dvojice dveří na opačných stranách, jeden se obrací do chodby D 211 a druhý D 216. Oboje dveře jsou vsazeny do mělkých nik s přímým překladem, vnitřní obložky nejsou profilované, dveře jsou standardní klasicistní o čtyřech nestejně vysokých výplních. Dveře do chodby D 211 mají obdélný krabicový zámek, klasicistní kličku s vykrajovaným štítkem. Závěsy jsou esovité, stejné jsou i druhých dveří do chodby D 216, kde však je typově mladší krabicový zámek.

D 216

Chodba je pokračováním prostoru D 207 jen s tím rozdílem, že je širší. Jinak je zde stejná dlažba, stejná okna v segmentových záklencích, okenní konstrukce jsou rovněž klasicistní.

D 221

Vyústění kamenného schodiště do patra má plně vyzděnou vřetenovou zeď, výtvarně neupravenou, ukazují opět spíše na nedodělek. Kamenné stupně jsou profilované oblounem a odsazením, strop je rovný. Na mezipodestě jsou kamenné desky.

D. 3 Půda a krov

Půda a krov je nad severním kolonádovým křídlem řešen ve shodě s jižním křídlem. Na půdě jsou složena klasicistní kachlová kamna.

E. Pavilon kaple a divadla

E. 0 Suterén

Pavilon je podsklepen jen v malé části v prostoru pod E 108 a v sousedství části E 110 a přístupný je schodištěm E 109a. Tento suterénní prostor zřejmě sloužil jako kotelna pro teplovzdušné vytápění divadla. Stupně schodiště jsou cihelné, v malém prostoru je po severní straně nižší podlaha s odtažením do šachty uprostřed severní stěny. V severovýchodním nároží, poměrně vysoko jsou plechová příkládací dvířka se zbytky popele. Další kanálek vede z prostředku vyvýšené části pod jižní stěnu. V cihelné klenbě stropu je čtvercový otvor, přikrytý dřevěnou deskou.

Také druhý prostor, který je přístupný jen pod vstupem pod jevištěm, sloužil potřebám teplovzdušného vytápění, protože i zde jsou zachovaná plechová dvířka k topnému otvoru. Vedle vlevo je pak kanálek, jdoucí pod stěnu. Sklep je hrubě omítnut, podlaha je cihelná, strop segmentově zaklenutý. Vstupní dveře jsou prkené s klasicistním kováním jednoduchého typu. Přístupové schody jsou cihelné.

E. 1 Přízemí

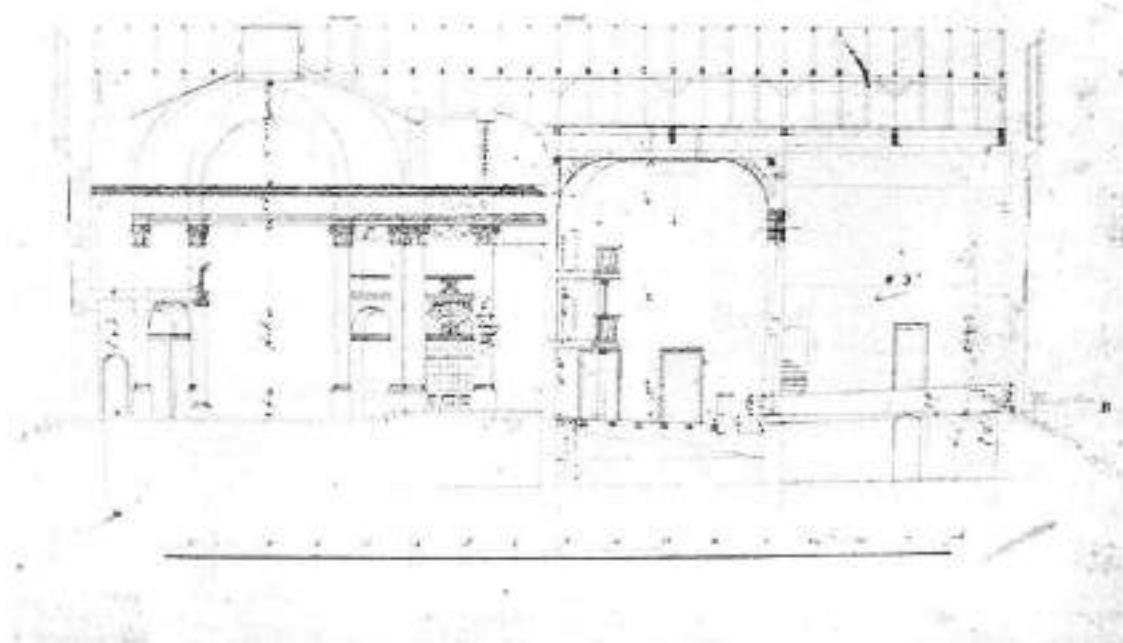
Pavilon spojuje funkci kaple a divadla, dvou poměrně velmi protichůdných záležitostí, což přinášelo určité rozpaky při volbě vnější výzdoby pavilonu. Ve skutečnosti zámecká kaple nebyla nikdy dostavěna a dnes je tak pozoruhodnou ukázkou, vlastně učebnicí tehdejších stavebních postupů. Jak měla kaple vypadat, osvětluji zachované nákresy. Jako provizorium pak Chotkové nechali zařídit jednu z místností zámku jako kapli. Naopak divadlo bylo takřka dokončeno (strop nebyl dořešen), i když jeho výzdoba byla zřejmě přece jen omezena. V každém případě se jednalo o moderní zařízení, kde již bylo zřízeno provaziště.

E 101

Hlavní prostor kaple byl vytvořen na základě centralizujícího půdorysu jakéhosi kříže, jehož ramena jsou ukončena oblé. Presbyterium je ale hlubší než postranní ramena, základna pak oblé ukončení postrádá a je poměrně krátká. Do středního prostoru, který měl být zaklenut, lze vepsat osmiúhelník. Z celého ústředního prostoru zámeckého kostela byla zaklenuta jen koncha presbyteria a ukončující pas (vše z cihel). Dále se zachovaly jen obvodové zdi se zářezy (šmorcemi), pro založení klenby.

Stěny jsou vyzděny ze smíšeného zdiva, jemnější detaily pouze z cihel, které také převládají v horních částech zdí. Ovšem vyložená římsová deska, která ukončuje stěny je pochopitelně vytvořena, vzhledem ke svému přesahu, z kamenných desek. Korunní římsa měla mít profilaci odpovídající plně rozvinutému kladí. Architráv není v režném zdivu členěn, ukončen je vystupujícími cihelnými deskami, které oddělovaly vlys, rovněž v hrubém zdivu neprofilovaném. Geison pak členila dvojité kymata, římsová deska a patrně iónská sima. Stěny člení pilastry, které pravouhle ze zdiva vystupují, chybí hlavice, které jistě měly být doplněny ze štuky.

Boční stěny presbyteria prolamují pod architrávem okna oratoří po obou stranách, které mají přímý oblouk z cihel, nad nímž se objevuje odlehčovací cihelný oblouk segmentový. Parapet těchto oken nebyl vyzděn, do jeho úrovně jsou zde opět zářezy pro založení zdiva (ty ovšem u dvou otvorů na jižní straně chybí). V dolní úrovni byla boční stěna presbyteria prolomena polokruhovými oblouky, jež měly být zřejmě vyplněny dřevěnými prosklenými konstrukcemi s dveřmi, prostor E 105 měl totiž sloužit jako sakristie se samostatným přístupem zvenčí. Stejným způsobem jsou pak členěny všechny zešíkmené stěny kolem centrálního prostoru.

J. Ph. Joendl ?, návrh kaple a divadla, řez pavilonem (WDIII 614, inv. č. 04022)

Boční zaoblené strany měly vytvářet dojem exeder, lemovanými opět pilastry. Počítalo se zřejmě nejméně s jedním bočním oltářem, nejspíše na levé straně. Pouze na dvorní straně byla oblá část prolomena oknem, vloženým do cihelného segmentového záklenku. Vlastní okno je polokruhové, s konstrukcí napevno předělanou (nebylo počítáno s přístupem k oknu), s paprscitými příčkami.

Jižní (dvorní) strana je přímá, zde byl hlavní vstup do kostela vysokými dvoukřídlými dveřmi, které jsou dvoukřídlé, výplňové (střední čtvercová a obě další obdélné). Nad dveřmi se uplatňuje polokruhový nadsvětlík a celý tento útvar je vložen do segmentového záklenku, vyzděného z cihel. Křídla dveří spočívají na třech mohutných klasicistních zapuštěných závěsech (s doubky). Klička je patrně ještě klasicistní, zámkový štítek chybí. Nadsvětlík s paprscitými příčkami je přichycen rovněž napevno. Okno nad vstupem je zdvojené, obdélné, vložené do cihelného segmentového záklenku, jehož parapet nebyl dozděn. Okno je vybaveno pohyblivými žaluziovými okenicemi, dvěma křídly, otvíravé dovnitř od střední stojiny. Závěsy jsou zvenčí, okenice mají horní a dolní zástrčky a střední neprofilovanou přítku, zřejmě vše klasicistního původu.

Podlahu dnes tvoří cementová mazanina, dříve je zde uváděna hlína. Do celého prostoru kostela byla vestavěna dřevěná konstrukce, která ale nedostavěnou kapli neporušuje. Do vedlejších prostorů byly nově vestavěny podlahy, takže jsou přístupné i v patře.

E 102

Tento jediný prostor byl již před rokem 1981 opatřen podlahou, takže je rozdělen do dvou podlaží. Podlaha (uváděná již v roce 1981 jako dřevěná) ovšem přetíná okno nadsvětlíku okna v přízemní úrovni. Také v přízemí se zachovala pod cementovým potěrem podlaha, na hraně vyzděná z cihel, dále složená z drobných kamenných úlomků. Žaluziové okno v přízemní úrovni je opatřeno novodobou

prosklenou konstrukci, nadsvětlikové okno má zřejmě původní vyndavací rám s paprsovitými příčkami. Jednokřídlé dveře v přízemí jsou nepochybně otočené o 180°, protože mají dvě vyšší výplně dole, tedy přesně opačně, než jsou v celém zámku. Jsou opatřeny krabicovým zámkem ve správném postavení s čočkovitou kličkou, klasicistní jsou nepochybně i závěsy v T-formě. Dveře jsou v dolní části vyspraveny nově přibitým prknem.

Prostor je v obou podlažích rozdílný, v přízemí je na jedné straně omezen chodbou E 106, takže není zcela totožný s protějškovým prostorem E 104. V patře naopak je o tuto chodbu rozšířen a tento úsek je zaklenut nepravidelně stočenou valenou klenbou z cihel. Příčka směrem ke kolonádovému křídlu je velice tenká, působí dojmem, že se zde původně počítalo s oknem, které posléze nebylo realizováno. V boční severní stěně je prolomen vstup do chodby E 206, s neprofilovaným ostěním vytvořeným z dřevěných trámů. Dveře v něm osazené jsou prkenné s krabicovým zámkem. Do prostoru bylo nově vestavěno žebříkové schodiště, které zpřístupňuje stroj orloje ve dvorním štítu kaple.

Okno, které osvětluje vyšší etáž E 102, se shoduje s oknem ve stejné stěně hlavního prostoru. Stěnu, obracející se do hlavního prostoru zámeckého kostela, prolamuje nedostavěné okno, s přímým překladem a segmentovým záklenkem, vchod na neexistující varhanní kruchtu je pak veden úzkým vysokým vstupem ukončeným polokruhovým cihelným obloukem.

E 103

Prostor, který měl sloužit jako panská oratoř, zpřístupňují z chodby E 106 dvoukřídlé dveře. Jsou vloženy do ostění s klasicistními obložkami, každé křídlo člení čtvercová výplň nahoře a mezi nimi vysoká obdélná. Zámek je zapuštěný, chybí na jedné straně zámkový štítek, na druhé je vykrajovaný, klička je oválná, druhotně použitá. Vstupní dveře jsou vloženy do segmentového cihelného záklenku.

Ve stěně vpravo od vchodu je nika s konchou, která byla určena pro kamna, po nichž se zachoval typický příkladací otvor. Kamna tedy měly být obsluhována z přilehlé topné komory. Do ústředního prostoru a do presbyteria se oratoř obrací vysokými polokruhovými z cihel vyzděnými oblouky s patrným odsazením. V něm bylo nepochybně počítáno s dřevěnými prosklenými konstrukcemi. Severozápadní nároží je zvláštním způsobem vykrojené, původní plánová dokumentace zde předpokládala schodiště do patra.

Také zmíněné patro je obdobně disponované s otvory do ústředního prostoru a do presbyteria, kde se počítalo s prosklením ve dřevěné konstrukci. V západní stěně je prolomen vchod se segmentovým cihelným záklenkem, který je opatřen dvoukřídlymi svlakovými dveřmi, jež vedou na chodbu E 206. Dveře jsou svou podobou neobvyklé, patrně ještě klasicistní, s páskovými závěsy (nahore zešíkmenými), s chybějící dolní zástrčkou, ale se středním pásem a zavíráním ne nepodobným zavírání kamen, s dvěma kruhy na každém křídle. Dveře byly zřejmě v horní části nově upraveny.

E 104

Protějškový prostor k E 102, prolomený na východní a jižní straně segmentově zakončenými nikami; segmenty jsou vyzděny z cihel. V dolní části byly osazeny konstrukce dosahující až k podlaze. Na východní straně s quasi žaluziovou okenicí, která je však nepohyblivá, plně uzavřená. Vnitřní konstrukce, s níž se asi počítalo, chybí. Okno obracející se k jihu je na vnější straně opatřeno pohyblivou žaluzií. Okenní otvor chrání jednoduchá pozdně klasicistní mříž, tvořená hranolovými pruty vsazenými mezi dvojicí pásků, každý druhý prut je zkrácen a ukončen hrotem.

Vnitřní prosklená konstrukce je zcela novodobá, pevná, neotvíratelná. Světelná okna nad popsányými otvory jsou polokruhová, na východní straně je konstrukce pevně vsazena bez rámu (sic!), na jižní straně s rámem a konstrukce je celá vyndavací.

Nad jižním oknem v přízemí je v úrovni druhého podlaží prolomeno okno v segmentovém cihelném záklenku. Okno je obdélné zdvojené, s žaluziemi stejnými jako u ústředního prostoru.

E 105

Prostor, protějškový k E 103, byl zamýšlen jako sakristie se samostatným přístupem zvenčí. Ten je vložen do segmentového cihelného záklenku. Dveře jsou z této strany výplňové, se zcela novodobou klikou a zapuštěnými závěsy, které pocházejí nejdříve z 2. poloviny 19. století. Výplně jsou dvě stejně vysoké nad sebou na každém křídle, tzn. typ, který se jinde v Kačině neobjevuje.

V okrouhlé severní části bylo plánováno schodiště s přístupem do patra, kde mělo být patrně depositorium. právě jen v tomto prostoru nedosahuje otvor prolomený v šikmé boční stěně až k zemi, ale má vysoko vyzděný parapet. Zřejmě zde měla být umístěna kazatelna (proti běžným zvyklostem ovšem daná na epistolní stranu).

E 106

Nepravidelně disponovaná zalomená chodba, která se od vchodu zpoza kolonády pozvolna rozšiřuje, aby v zalomeném úseku byla nejširší. Tomu se přizpůsobuje i klenutí, kde za sebou jsou české placky oddělené pasy, v zalomeném úseku je pak rovný strop. Chodbu osvětluje jediné okno v zalomené části – z neznámých důvodů byla druhá polovina okna zaslepena. Na plánech z roku 1981 tato úprava ještě zachycena není. Konstrukce okna je původní klasicistní s nárožními závěsy, dole s obrtlíkem. Konstrukce je dvoukřídlá, přičemž každé křídlo člení příčky do tří tabulek. Vzhledem k volnému prostoru přímého okenního záklenku, původní řešení nepochybně počítalo s celým oknem ve velikosti, které lze spatřit na vnějších fasádách. Chodba je vydlážděna velkými bloky kamenů.

Do chodby ústí celá řada různě utvářených vstupů. Hlavní vstupní dveře z kolonádové chodby mají obvyklou podobu se čtvercovými výplněmi nahoře i dole (mezi nimi je vysoká obdélná výplň), opatřeny jsou závěsy v T-formě, klíčka je čokovitá s klíčovým štítkem se čtyřmi kapkami, na vnitřní straně je však novodobá klika. Dveře jsou vloženy do mělkého segmentového záklenku. Proti těmto vysokým dveřím jsou v protilehlé stěně nízké jednokřídlé dveře, vložené do prkenného ostění. Dveře mají nezvyklou formu nahoře se čtvercovými výplněmi (dvěma dvojicemi) a dole s obdélnými.

V dalším úseku pod následným polem placky je vchod do chodby kolonádového křídla s vyrovnávacími stupni, kamennými neprofilovanými. Pod dalším travěcí klenby je na východní straně otvor do topné komory, kterou se dala vytápět panská oratoř v kapli. Vchod je opatřen novodobými dvířky. Další pole klenby pak na stejné straně patří vchodu do oratoře kaple, který vede dvoukřídlými výplňovými dveřmi (viz E 103), které jsou vloženy do ostění s profilovanou obložkou klasicistního původu.

Při dalším poli jsou na opačné straně dva vchody (jeden z nich nepravý) do někdejších záchodů, které byly nově upraveny na jediný prostor. Dveře jsou zcela novodobé, nezajímavé.

V plochostropém zalomeném úseku chodby je v severní stěně segmentem ukončený volný průchod do chodby E 108, na vedlejší stěně pak dvířka k topeništi pro místnosti E 107. Dvířka jsou sice původní klasicistní včetně kování, ale byla dodatečně zvětšena přidáním prkénka v horní části.

Ve východní stěně je vchod na točité schodiště divadla a také malé okénko, které schodiště osvětlovalo. Dveře jsou mladšího původu, jednokřídlé, v neprofilované obložce, se závěsy nejdříve z 2. poloviny 19. století. Také dvojice stejných obdélných výplní nad sebou neodpovídají běžnému klasicistnímu členění. Zámek je opatřen pozdně klasicistním klikovým štítkem a podobně starou klikou. Okénko osvětlující schodiště má ale původní klasicistní závěsy, je jednokřídlé, členěné příčkami do čtyř tabulek.

E 107

Čtvercový prostor sloužící původně jako šatna herců má plochý strop a je osvětlován jediným oknem od severu. Pouze jižní stěnu porušují výklenky, východní odpovídá kominovému tělesu, z čehož je patrné, že prostor mohl být vytápěn kamny s vnější obsluhou. V opačném jihozápadním rohu je výstupek, který je patrně zbytkem původní koncepce výstavby, která byla během stavby pozměněna. Starší plány popisují podlahu jako prkennou (ve shodě s dneškem), strop je přímý. Prostor osvětluje jediné okno v záklenku s přímým překladem a plně vyzděným parapetem. Vnitřní konstrukce okna je klasicistní, s nárožními závěsy ještě barokního typu. Na obou křídlech, které příčky člení vždy do tří tabulek, se zachovaly přítuhy, na pravém křídle zástrčky, horní s táhlem.

Vstupní dveře z chodby mají mladší závěsy z 2. poloviny 19. století, také profilace výplní je jednodušší, což poukazuje rovněž na mladší vznik. 3. čtvrtině 19. století by mohla odpovídat i klika včetně zámkového štítku, krabicový zámek je však typově ještě klasicistní.

E 108

Úzké pokračování chodby E 106, které zpřístupňuje hlediště a orchestríště divadla, šatnu a schodiště do vyššího podlaží. Podlahu na začátku tvoří kamenné dlaždice, dále pak cihelné topinky. Chodbu dnes dělí příčka s dveřmi do dvou částí, na starších plánech zde dveře nejsou vyznačeny, byly sem vloženy dodatečně. Klenba chodby je segmentová, předělená dvojicí pasů, z nichž severněji položený neodpovídá konstrukcím příček.

Dvoukřídlé dveře do hlediště divadla jsou vloženy do neprofilované obložky ostění. Klička (čočková) je zde spíše pozdně klasicistní, stejně jako erbovitě vykrajovaný klíčový štítek; dveře mají obvyklé výplně se střední čtvercovou a obdélnými nahoře a dole. Dveře v příčce mají lehce profilované obložky, na druhé straně je vidět jednoduché dřevěné ostění. Dveře jsou tu nepochybně druhotně použité, pouze se dvěma neprofilovanými výplněmi, které na opačné straně vystupují (tento typ je novodobý a zde je použit vzácně). Je zde jednoduchá přítuha ještě klasicistní, i zámkový štítek a pochopitelně i kruhový krabicový zámek, také závěsy v T-formě. Kování tak bylo použito z klasicistních dveří druhotně.

Dveře do orchestríště divadla jsou jednokřídlé, zasazené do ostění s neprofilovanými obložkami. Dveře jsou jednokřídlé, se čtyřmi shodnými obdélnými výplněmi. Klika je mladší, zámkový štítek ještě pozdně klasicistní. Prakticky totožné

dveře vedou i do protilehlé místnosti E 107 (se stejnou klikou i zámkovým štítkem), rovněž v neprofilované obložce.

Dveře na jeviště jsou rovněž jednokřídlé, zasazené hluboko do výklenku, stejně jako světlíkové okno nad vchodem. Dveře mají opět jednoduché (ale profilované) velké výplně nad sebou, zapuštěné závěsy vznikly nejdříve ve 2. polovině 19. století, stejně jako krabicový zámek s klikou, vnější štítek je ještě pozdně klasicistního typu, klika je z 2. poloviny 19. století, shodná s dalšími klikami v tomto prostoru. Dveře na schodiště do suterénního prostoru jsou vloženy do neprofilovaných obložek, jsou jednokřídlé, bez výplně je s rámem s vloženými svislými prkny. Na vnější straně je čokkovitá klička, na vnitřní pak krabicový zámek rovněž s kličkou. Dveře spočívají na dvou páskových závěsech s náznakem esovitého stočení. Patrně se jedná o původní dveře. Poslední dveře na konci chodby vedou na vřetenové schodiště do patra. Jsou ještě klasicistní, s dvojicí profilovaných výplní nad sebou, s T-závěsy a krabicovým zámkem, u něhož je ale bakelitová klika.

E 109a

Vchod do jediného suterénního prostoru, bezprostředně při vstupu je prkenný strop, který překrývá dřevěné stupně schodiště do mezzaninu, dále se objevuje segmentová klenbička z cihel. Stupně schodiště jsou cihelné.

E 109b

Nástupní rameno vřetenového oválného schodiště do patra, s kamenným vřetenem a dřevěnými stupni. Schodiště probíhá nad schody do suterénu.

E 110

Šatna herců či depositář, obdélná, poměrně úzká prostora s přímým stropem a prkennou podlahou byla původně osvětlována drobným světlíkovým oknem, které je v současné době zaslepeno. Otvor ale neodpovídal naznačenému, ale z větší části slepému oknu na fasádě pavilonu. Světlíkové okno bylo vloženo do niky s plným parapetem a rovným překladem.

Vstupní dveře zjeviště jsou dvoukřídlé, zasazené do poměrně velké segmentově ukončené niky. Výplně na každém křídle tvoří střední čtverec a obdélníky nahoře a dole. Zapuštěné kování pochází z 2. poloviny 19. století, stejně jako zámek, klika a pozdně klasicistní klikový štítek; také krabicový zámek je ještě pozdně klasicistní.

E 111

Divadlo tvoří celou severní polovinu severního pavilonu zámku, hlediště tvoří jediný celek s úzkým prostorem orchestřiště, zakončený přímým stropem s velmi výrazným fabionem, nepochybně vytvořeným na dřevěné ramenáty. Tento fabion zdobí iluzivní malba, vytvářející dojem mohutné a bohatě profilované korunní římsy, vyvinuté jako kladí. Architráv je tak rozdělen „kymou“ s listovcem a zakončen římsou s vejcovcem „simy“. Vlys je hladký, jsou v něm namalovány barevné lví hlavy propojené květinovými girlandami. Geison odzdola dekoruje astragal, po odsazení je pás neklasiccké ornamentiky, nad ním denticula, stylizovaný vejcevec a vše zakončují dvě řady neklasicckého ornamentu nahrazující „simu“. Nástupní malbu vytvářejí bordury, střed je pak sestaven z křížujících se pravoúhlých pásů, které uprostřed sbíhají do velkého terče pod lustr. Uprostřed zmíněného terče je velký choťkovský znak, na křížení jednotlivých pásů se objevují kruhové terče, v dekoru je použito florálních motivů. Pásky lemuje vejcevec. Pruh nad jevištěm zdobí květinové

grotesky a uprostřed stylizovaná lyra z akantů, zlatá, podložená zelenými haluzemi. Po stranách prospektu jeviště je vždy dvojice iluzivních pilastrů s kompozitními „zlacenými“ hlavicemi. Naproti tomu postranní stěny člení trojice iluzivních špalírů.

Prkenná podlaha v hledišti je výrazně zvednutá, sedadla zde umístěná ve čtyřech plných řadách a dvou kolem lóže jsou novodobá ze 20. století, sklápěcí. Podobná sedadla jsou i v lóži, která je vymezena pilířky, vynášejícími galerie ve dvou úrovních. Pilířky jsou zakončeny římsovými hlavicemi, jejich členění je však dáno iluzivní malbou, napodobující mramorování. Vnitřek lóže je tapetován papírovou tapetou, quasi klasicistní. Dvířka, umožňující přístup do lóže, mají klasicistní kličku.

Galerie v jižní části hlediště jsou lehce segmentově prořmuté, druhá galerie je vynesena shodnou dvojicí pilířků jako první galerie, pilířků, které v parteru vymezují lóži. Poprsnice galerií zdobí obdobné motivy, které se objevují po celém zámku, ze středních rozet vybíhají akantové haluze ukončené palmetami. Stěny galerie nejsou zdobeny, vchází se na ně z jihozápadního koutu. Lavice, které zde jsou velmi prosté. Na první galerii je pouze jedna řada, na druhé je čtyřstupňová lavice určená ke stání.

Orchestřiště je samostatně přístupné z chodby E 108 několika vyrovnávacími dřevěnými schody, má silně sníženou úroveň podlahy a je vymezeno plným dřevěným zábradlím bez dekorace. Dveře zde osazené mají závěsy nejdříve z 2. poloviny 19. století, stejně tak klikové kování. Dveře jsou výplňové se dvěma dvojicemi stejných náplní nad sebou. Podobně jsou na novějších závěsech také dvoukřídle dveře při vstupu do hlediště, které mají střední čtvercovou výplň, doplněnou nahoře a dole obdélnými. Klička je ještě oválná, štítek je pozdně klasicistní.

Dveře přímého vstupu do divadla od východu jsou vsazeny nearchitektonizovaně do niky s přímým s nízkým překladem. Dveře jsou dvoukřídle, výplňové, ale neprofilované dvojice stejně vysokých vpadlých polí nad sebou. Závěsy pocházejí z 2. poloviny 19. století, zachovala se jen oválná klička, patrně druhotně použitá.

Také podlaha jeviště, vyvýšená proti podlaze hlediště je lehce zešikmena, navýšena směrem k severu. V prkenné podlaze se zachoval výřez (vyplněný jiným způsobem) pro budku nápovědy. Tomu také pod podlahou jeviště odpovídají přístupové schůdky. Dále je v pravé části v popředí jeviště propadlo a po obou stranách trojitě drážky (na každé straně po čtyřech) pro boční kulisy. S nimi bylo manipulováno ručně v prostoru pod jevištěm, kde jim odpovídají další drážky.

Patrně poprvé zde bylo poprvé využito systému provaziště v Čechách, přičemž kulisy byly vytahovány patrně z lávky (přístupné nepochybně jen žebříkem) na východní straně, kde jsou rovněž dřevěné čtvercové šachty na lana, v nichž běhalo protizávaží (zachované kazety). Pro lepší orientaci jsou jednotlivé šachty označeny písmeny A až E. Při jejich vyústění nad lávkou je trámek se šesti háčky, odpovídající zřejmě lanům. Na stěně těmito zářezům odpovídají čísla 2 1 (červená) a 4 3 2 1 (černá). U šachty A jsou jen 3 2 1. Těmito šachtám odpovídají na stropě, respektive na jeho trámové konstrukci řady kladek vedle sebe, na třech základnách trámech a na dalším čtvrtém při severní stěně. Jinak jsou kladky rozmístěny jen u opony, kde jsou kladky mezi trámy. Šachta pro oponu pak pokračuje po podlahu jeviště, kde je otvor pro protizávaží; šachta je pouze jednoduchá. Je ovšem otázkou, zda jen nepropadla, což je velmi pravděpodobné. Ve zmíněných dřevěných šachtách (s jednou výjimkou vždy zdvojených) jsou v dolní části vyříznuté otvory, do nichž se vkládaly kazety se závažími.

Na protilehlé straně se objevují dvoukřídle dveře, výplňové, v dřevěném tesaném ostění.

Prostor jeviště a provaziště osvětlují dvě polokruhová okna od východu a jedno od severu. Východní okna jsou vložena do segmentových záklenků s vyzděným parapetem, okno na sever je součástí segmentového záklenku s dveřmi, velkými dvoukřídlými, umožňující transport kulis. Vstup je však dnes překryt stočenými dekoracemi, které jsou zde vyvěšeny na speciální háky. Dvoukřídlé výplňové dveře se zavírají na zástrčky směrem od provaziště. Nad dveřmi je okenní konstrukce, kterou je možné celou vyjmout, je tvořena paprskovitými příčkami.

V podlaze jeviště jsou výdechy teplovzdušného vytápění, někde nechráněné, jinde s původní mřížkou. Tomuto vytápění odpovídají pod jevištěm z cihel vytvořené rozvody, které jsou podepřeny cihelnými segmenty (v části rozvody již chybí). Patrně se jednalo o dodatečné, i když ještě pozdně klasicistní řešení, protože cihelné segmenty jsou přizděné a nemají jiný účel než nést zmíněné rozvody. Podlaha pod jevištěm je dlážděna topinkami. U schůdků k nápodědě jsou kladky, patrně ke spuštění propadliště, mechanismus ale chybí. Do prostoru pod jevištěm vedou schůdky v severozápadním rohu.

E 112

Původně rozdělené prostory dvou záchodů byly novodobě (po 1981) sceleny do jednoho prostoru pánského klozetu pro personál. Dveře jsou novodobé (viz E 106), vnitřek je novodobě vykachlíkován, vše je zde novodobé, kromě větracího okénka, které vede šikmo do rohu pavilonu, aby se co nejméně uplatnil při vnějším pohledu. Vnitřní konstrukce okénka je jednokřídlá, s původními klasicistními závěsy a polovičním obrtlíkem. Příčka člení křídlo do dvou tabulek.

E 113

kruhové vřetenové schodiště sloužící k zpřístupnění všech podlaží galerií v hledišti divadla. Schodiště má kamenné stupně na hraně profilované do oblounu, což umožňuje zvětšit nášlapnou plochu jinak úzkých schodů. Schodiště je osvětlováno okénky z chodby, které jsou vloženy do nik s plně vyzděným parapetem a rovným překladem. Dveře, které uzavírají vchody na galerii, jsou jednoduché prkenné, se závěsy v T-formě a jednoduchým klíčovým štítkem v podobě erbu. Krabicový zámek nemá žádné členění.

E. 2 Mezzanin

Je vyvinut pouze nad částí pavilonu s knihovnou, protože jak kaple, tak divadlo proniká oběma podlažími. Do části pak bylo vestavěno pomocí dřevěné konstrukce ještě další podlaží, které slouží jako depozitární prostory.

E 206

Chodba navazuje na hlavní objekt jednokřídlými dveřmi, na jižním konci je nepatrně zalomená, dále pokračuje klenutými úseky a úsekem s rovným stropem do zalomené části chodby, kde je od západu osvětlována oknem. Část chodby je přepažena trámovou novodobou konstrukcí, část je založena na klenbě a její strop tvoří trámová konstrukce krovu. Na podlaze jsou topinky na vazbu, v části kladené na koso. Klenba v konci je vzdutá česká klenba, oddělená vzájemně od sebe pasy se stlačeným průběhem. Pasy oddělují také úsek s přímým omítaným stropem.

Vstupní dveře do kolonádového křídla jsou vloženy do neprofilovaného dřevěného ostění a širší niky s přímým překladem, klasicistní dveře s dvojicí vyšších horních výplní, jsou zde nepochybně použity druhotně, protože závěsy dveří jsou klasicistní s doubky, kdežto závěsy v ostění jsou novodobé. Zámek má novodobé

štitky, klíčky jsou zaoblené válečky, patrně pozdně klasicistní. Protilehlé dveře na někdejší oratoř E 202 jsou pouze provizorní prkenné s původními klasicistními závěsy v podobě pásky na konci stočené. Zámek chybí. Podobně provizorní jsou dveře, které mířily na oratoř nad E 203, dnes překryté policemi. Dveře do prostorů někdejších záchodů E 212 chybí je zde jen dřevěná konstrukce ostění.

V zalomené části je okno vsazené do segmentového záklenku, konstrukce dvojice oken na vnitřní straně je zcela novodobá. Další okénko vede na točité schodiště zpřístupňující galerie v divadle.

Nově vložené další patro je vyvinuto nad částí zalomené chodby, kde je také přístupové schodiště, a nad neklenutou partií druhé části chodby.

E 207

Místnost má shodnou dispozici s přízemním prostorem ve shodné pozici. Chybí vstupní dveře, je zde jen neprofilované dřevěné ostění. Prostor byl rovněž nově přepatrován s tím, že horní strop je tvořen trámovou konstrukcí krovu. Okno osvětluje až horní patro, je vloženo do segmentového záklenku. Jeho konstrukce je celá novodobá a okno je poněkud nevhodně zvednuto až do vlastního záklenku. Na vnější straně pak je okno nesmyslně zvýšeno, dokonce nad parapetní římsu. K této úpravě došlo zřejmě novodobě, v době kdy bylo toto podlaží přepatrováno.

E 208

Chodba má cihelnou dlažbu (topinky), je opět přepatrována vloženou trámovou konstrukcí, kde je ve vloženém patře prkenná podlaha a strop tvoří již trámová konstrukce krovu. Dveře k vřetenovému schodišti chybí, dveře do prostoru E 207 jsou vloženy do dřevěného ostění bez obložek. Dveře do místnosti E 210 jsou vloženy do mělkého segmentem uzavřeného záklenku.

E 209

Prostor točitého oválného vřetenového schodiště je přístupný otvorem, který je zabezpečen jen laťovou novodobou konstrukcí. U schodů chybí zábradlí, chybí rovněž poslední dřevěná deska a vrchol vřetenové zdi, která zřejmě – podle otisku na prknech – pokračovala výše. Jestliže spodní část prostoru schodiště je omítnuta, tak horní část zůstala bez omítek v rezném zdivu, což ukazuje na skutečnost, že tento pavilon E nebyl nikdy zcela dostavěn. Zajímavé bylo řešení osvětlení schodiště, šikmým světlíkem, aby nebyla porušena symetrie vnějších fasád. Je zde jedno křídlo klasicistního původu, s nárožními závěsy a přítuhou. Křídlo je příčkami rozděleno do celkem čtyř tabulek.

Nad oknem probíhá pas, která odpovídá síle obvodové zdi, jinak je nad schodištěm průhled až do krovu.

E 210

Obdélný prostor osvětlený oknem v západní stěně má obdobnou dispozici se stejně situovaným prostorem při jevišti v přízemí. Prostor, který byl nově předělen dřevěnou trámovou konstrukcí, je přístupný jednokřídlými dveřmi z chodby E 208. Je zde prkenná podlaha, stropní konstrukce jsou v obou podlažích trámové, horní je součástí krovové konstrukce. Směrem do jeviště vedou z tohoto prostoru dvoukřídlé dveře, pravděpodobně sloužily efektům s létáním.

Okno je ve vyšší úrovni, vloženo do segmentového záklenku s plně vyzdčeným parapetem. Konstrukce okna o dvou křídlech členěných vždy do tří tabulek je původní, s nárožními závěsy a přítuhami na každém křídle. Okna zabezpečují patrně

mladší poloviční obrtlíky. Dvoukřídle dveře do prostoru jeviště mají neprofilované obložky, dveře mají přirozený povrch jen napuštěného dřeva, jsou výplňové s omezenou profilací. Křídla mají závěsy v T-formě, nepochybně klasicistní. Klasicistní je patrně i krabicový zámek s kličkou nahoře. Také jednokřídle vstupní dveře, které byly vysazeny, mají neprofilované obložky, zachovaly se zde závěsy odpovídající klasicistním v T-formě.

E 212

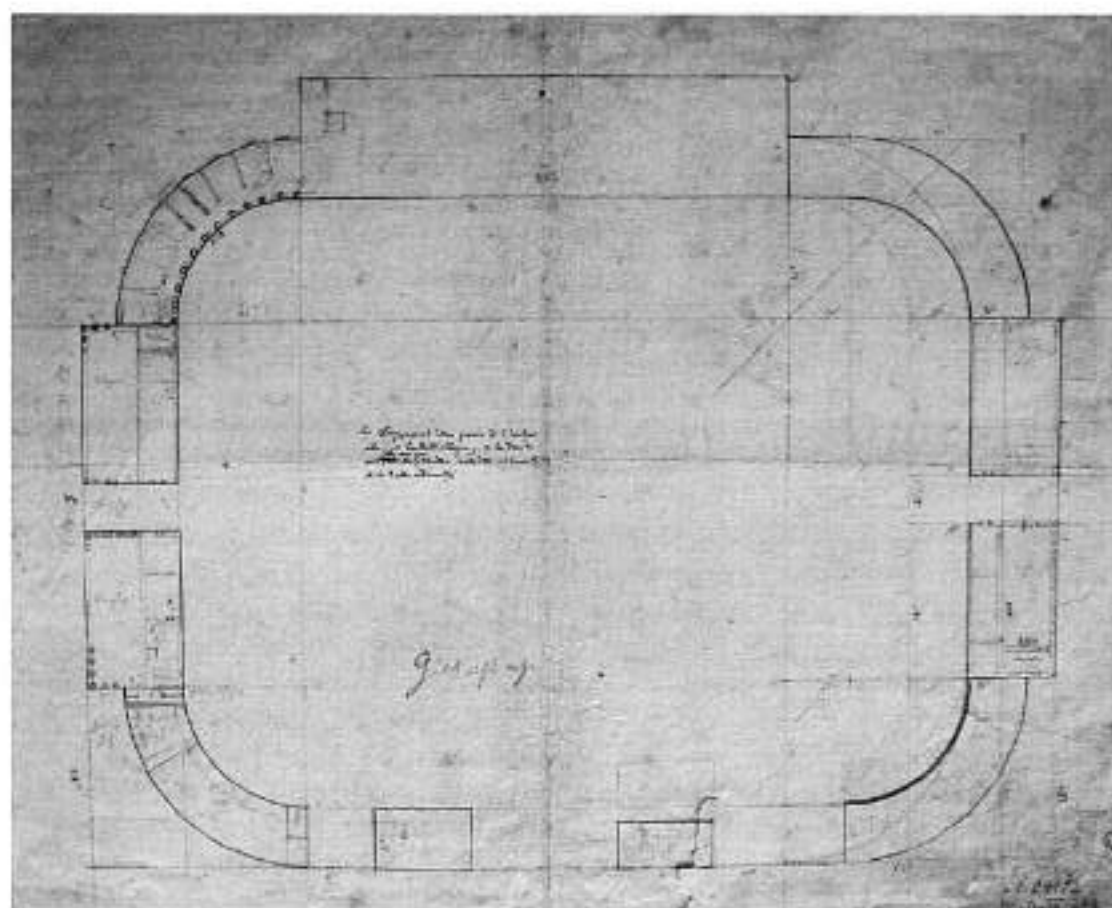
Na starších plánech jsou oba prostory označeny jako záchody, čemuž nakonec odpovídá i jejich dispozice. Jedná se o dvě velmi úzké prostory oddělené příčkou, která nedosahuje až k přímému stropu. V levém prostoru lze v západní zdi rozeznat záklenek, kudy asi mělo být vedeno nenápadné větrací okénko, které však bylo zazděno. Další větrací okénko vedlo do chodby E 206 z plochy nad vstupem na pravý záchod.

E. 3 Půda a krov

Půdní prostory jsou dnes přístupné jen očitým schodištěm, který zpřístupňuje galerie v hledišti divadla. Až na půdu vedou kamenné stupně a je vytaženo i kamenné vřetení. Hlavní část krovu je řešena jako hambalková soustava se stojatou stolicí na každé straně, podepřenou vzpěrami a zpevněnou páskami. V místech, kde stolice překračují větší rozpon, je stolice podepřena dalším trámem se stojatými a šikmými sloupky, které nesou další kratší trám. Krovový systém byl při poslední úpravě protézován a doplněn. V celém rozsahu chybí běžná konstrukce podlah, nad kaplí pak chybí i systém vazných trámů, které jsou nahrazeny krátkaty s výměnou. Krov je nepochybně původní pozdně klasicistní.

Stavební historie

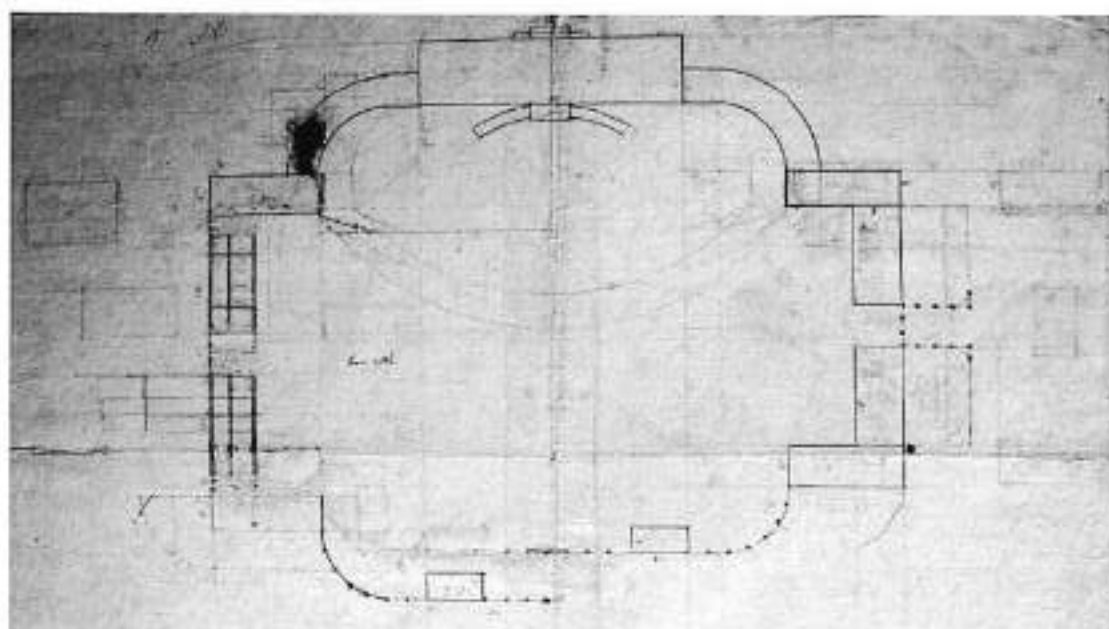
Stavební historie kačinského zámku se začíná odvíjet již v roce 1788, kdy vznikaly první předběžné plány na výstavbu zámku. Přes ministerského předsedu tehdejší vlády, barona Louise Charlese de Breteuil, kterého Chotek osobně znal, byl osloven pařížský architekt Bernard Poyet. Ten skutečně plán vyhotovil a odeslal hraběti, ale plán příliš velkolepý, nad finanční možnosti hraběte. Jedna z úplně prvních skizz, zachycující celkový objem stavby má francouzský popis, je tedy otázkou, zda se nejedná o schéma, které vyhotovil právě Poyet. Přestože se jedná o návrh na uzavřený

Bernard Poyet ? – skizka kačinského zámku, asi 1788, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 744, inv. č. 04152

zámecký areál. Pokud by se skutečně jednalo o projekt francouzského architekta, pak by Kačina byla základně utvářena podle tohoto projektu. Ovšem ani kdyby tento projekt nebyl návrhem Poyetovým, je docela pravděpodobné, že hrabě zmíněný návrh poslal saskému architektu, takže se v celkem kompletním archivu plánové dokumentace nezachoval. Je možné, že Schuricht nejdříve vypracoval rovněž projekt jen jako skizzu, kterou poslal hraběti v roce 1793. Toto schéma se hmotově již velmi blíží provedenému stavu, ale stále ještě počítá s určitým vymezením zámeckého dvora, které proti vchodu mělo být uzavřeno přízemními pavilony, které měly sloužit jako vozové kolny. Zachovaný plán v Ústavu dějin umění skutečně ukazuje corps-de-logis ještě v rozsahu 40 sáhů, což hrabě vzápětí snížil na 32 sáhů. Protože skizka

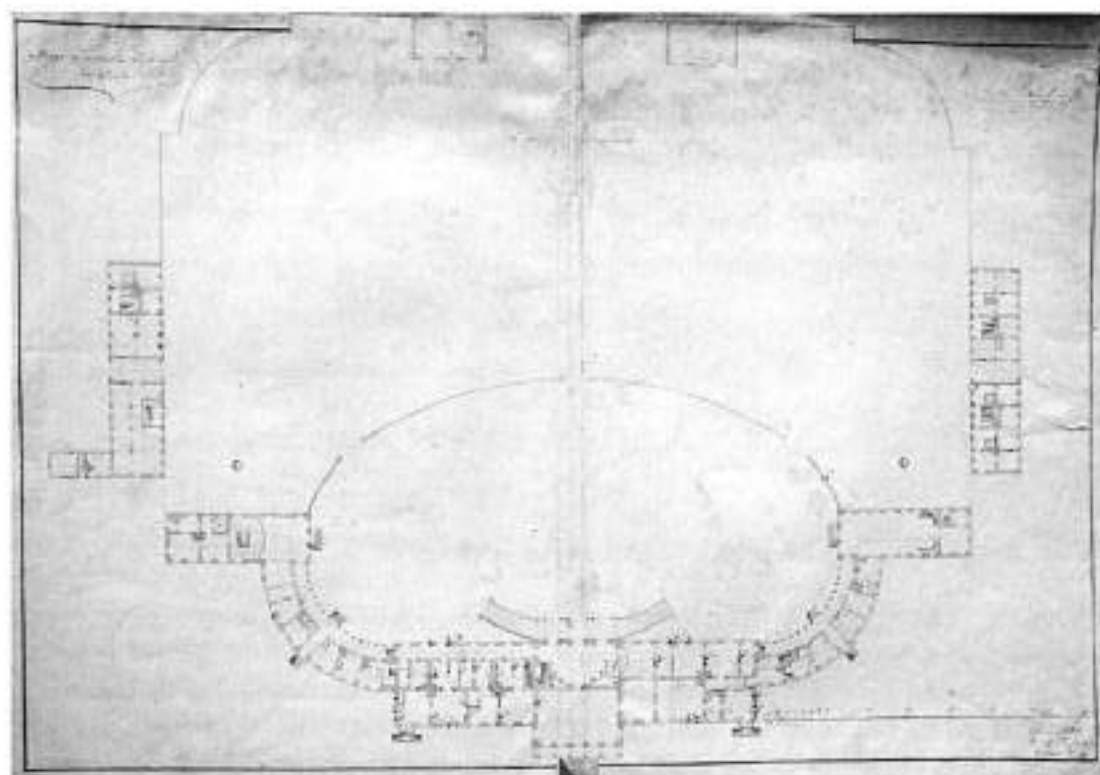
ukazovala dvě varianty, hrabě nepochybně odsouhlasil variantu levou, kde navazující hospodářské budovy na příčný pavilon byly odděleny jako solitérní objekty.

Christian Friedrich Schuricht ? – skizka kačinského zámku, asi 1793, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost VDIII 743, inv. č. 04151

Ještě někdy do období let 1793–96 je třeba zařadit další celkovou skizzu, zachovanou v konvolutu plánů z Wirthovy pozůstalosti. Plán VDIII 487 (inv. č. 03895). Ještě stále se zde počítá s dvojicí samostatných hospodářských budov, které nepřímě navazují na pavilony, z nichž jeden je označen jako zámecká kaple, druhý jako knihovna. Do jedné ze samostatných hospodářských budov na severní straně architekt umístil koňské stáje, do druhé poloviny pak hostinec. Protilehlý samostatný objekt byl určen pro úředníky hospodářství. Při zmíněných stájích bylo volné prostranství určené pro letní jezdeckou školu, uprostřed se nalézala nádrž na plavení koní, protilehlé prostranství sloužilo jako (zřejmě užitková) zahrada hostince. Proti zámku se nadále počítalo se dvěma vozovými kůlnami (s trojicí vjezdů). Tyto plány pak podrobněji vypracované, dokonce někdy i s naznačenými postelemi, kamny se pak zachovaly ve dvou variantách, jež jsou oba označeny jako první návrh. Je to jednak plán VDIII 489 a jednak VDIII 493. První z nich označuje účel jednotlivých místností, druhý si všímá rozměrů. Je třeba konstatovat, že na obou plánech přesahuje délka corps-de-logis 40 sáhů. Tyto plány, které zřejmě vznikly před létem 1796, jen rozvíjejí zmíněné skizzy.

Také u těchto plánů se počítá s konírnou a hostincem v severním samostatném objektu, kde je v přízemí šenk a kuchyně. Část zájezdního hostince je oddělena od stájí průjezdem. Opačné stavení mělo v jedné části být zahradníka, ve druhé, opět oddělené průjezdem byly dva menší byty úředníků. Každý byt byl vybaven samostatnou černou kuchyní. Ještě nikde v celém arcálu se neobjevuje divadlo. Odlišným způsobem byla řešena skladba místností v hlavním objektu. Vstupní vestibul byl proti dnešku velice rozlehlý, polokruhově zakončený a rytmizovaný volnými sloupy po všech stranách, na něj navazovalo nepřiliš reprezentativní hlavní schodiště a vedlejší točité schodiště. Zbytkový prostor mezi zaoblenou a pravoúhlou částí byly využity pro retirády. V severním křídle hlavní budovy počítal architekt s hostinskými

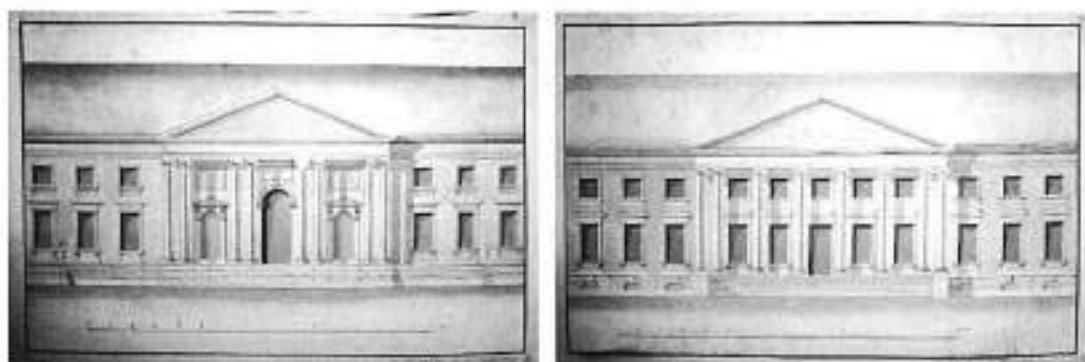
*Christian Friedrich Schuricht, Plán přízemí zámku, mezi 1793–94, archiv ÚDU AV
ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 493, inv. č. 03901*

místnostmi, jejichž skladba se poněkud přiblížila definitivnímu řešení, ale zůstaly zde i významné rozdíly. Společné se současným stavem je vedení komunikace při nádvoří a vřazení místností pro služebnictvo do středního traktu. Hlavním rozdílem je velikost hostinských místností, které měly v podstatě shodnou čtvercovou dispozici, chyběly zde retirády a appartemety nebyly od sebe odděleny tak jako ve výsledném řešení. V jedné z místností, bezprostředně přilehající k velkému sálu, není zobrazeno lůžko, lze tak předpokládat, že měla patřit jako předpokoj k reprezentačním pokojům. Systém topných komor se od výsledného rovněž liší, více se podobá stavbám konce 18. století s dlouhými přístupovými chodbami, jako příkladem lze uvést třeba zámek Kozel.

Jižní křídlo navazovalo na střed rovněž dvojicí místností, které patřily k reprezentačním prostorům. V západním traktu to byl nezbytný biliárový pokoj, ve východním traktu stejně nezbytná jídelna. Nepochybně proto zde vedle jídelny bylo vedlejší kruhové schodiště, aby služebnictvo mohlo z kuchyně v suterénu donášet jídlo. Jinak jsou místnosti ve východním traktu psány jako pokoje paní domu, kdežto v západním traktu pána domu. Měli ovšem společnou ložnici v nároží, manželská postel byla umístěna v tehdy právě moderní alkovně, z níž byl bezprostředně vstup do retirády, na druhé straně patrně do garderoby. Vedle této ložnice se objevuje zvláštní místnost (kabinet) s polokruhovým ukončením. Z obou traktů pak byl přístup do jižního kolonádového křídla, kde byly další prostory pro majitele i majitelku zámku. Toto řešení zůstalo zachováno i v dalších projektech.

U řešení vnějších fasád byly ještě navrhovány zdvojené sloupy na dvorní fasádě, což je řešení spíše barokní než klasicistní. Kočárové nájezdy jsou také lehce prohnuté, což sice bylo řešení pohodlnější, ale přece jen ještě barokní. Plány také

počítaly s přímými východy (pomocí dvoustranného a celkem tříramenného schodiště) z nárožních místností směrem do zahrady, ale toto řešení bylo nakonec zavrženo nepochybně hrabětem (na jednom plánu je červeně škrtnuto). Na druhém z plánů je v rohu napsáno, snad Schurichtovou rukou: *Skizze zu einem Schlosse auf dem Lande*, v druhém rohu, jinou rukou je plán označen jako první návrh.

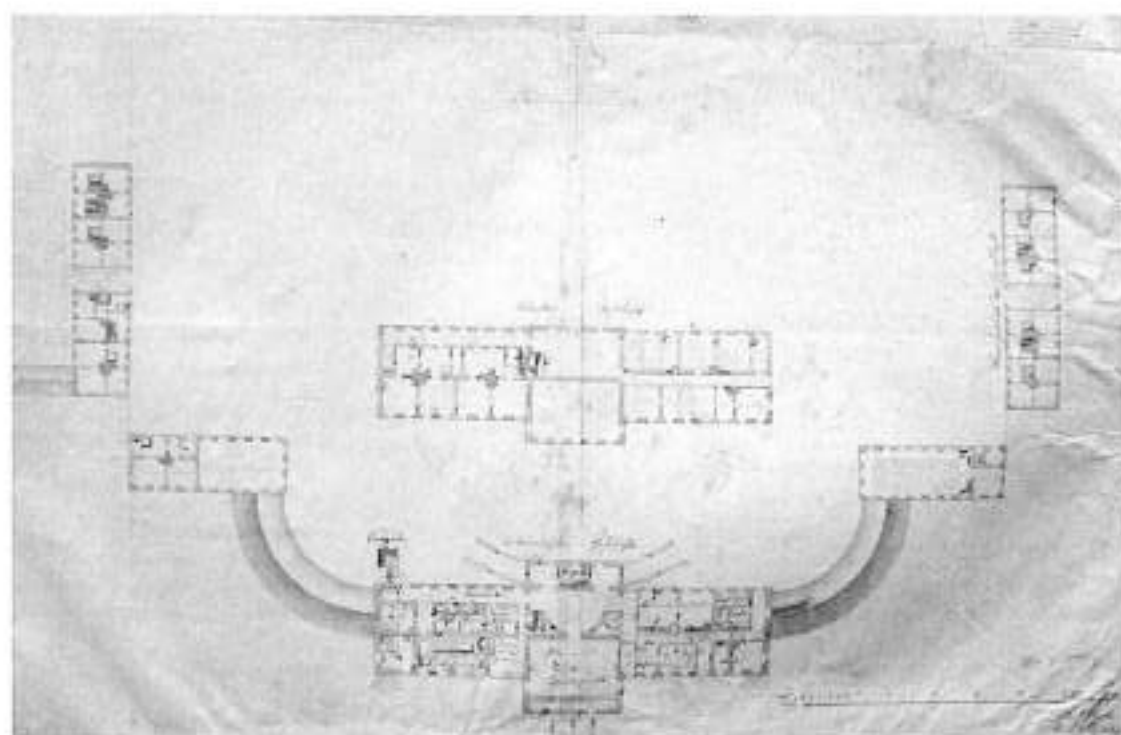

Christian Friedrich Schuricht, Návrhy fasád zámku, vlevo dvorní fasáda, vpravo zahradní, mezi 1793–94, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 523 a 524, inv. č. 03931 a 03932. Kromě rozdílů v utváření jednotlivých okenních či vstupních otvorů je zásadní rozdíl u zahradního průčelí v tom, že zde byly plánovány jen jedny dveře na zahradu, nikoliv soubor dveří, které nakonec byly provedeny

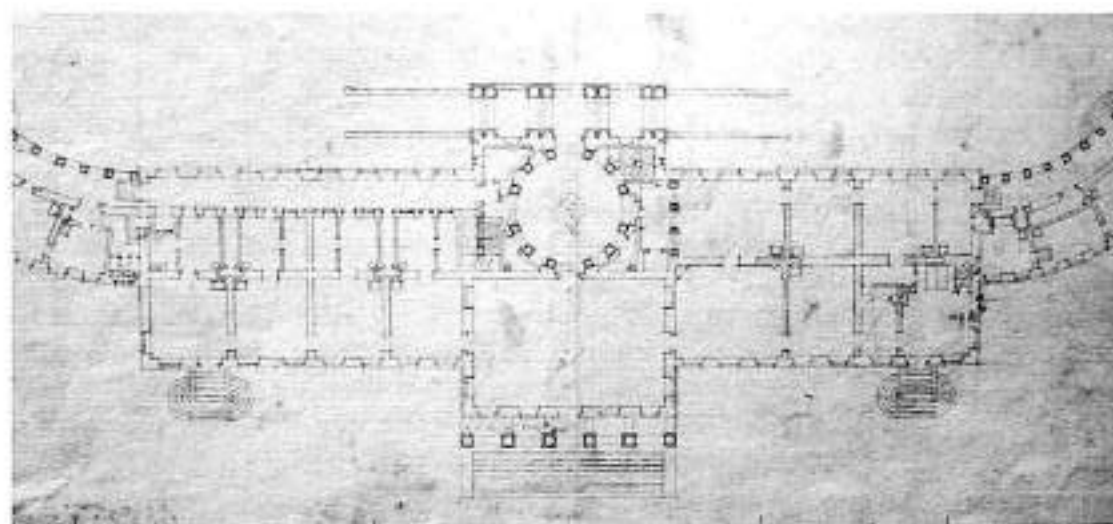
Ke zmíněným dvěma plánům, které zachycují přízemí, patří ještě dvojice plánů, na nichž je zobrazen suterén a patro (VDIII 494 a 496). Podle plánu suterénu odpovídá v dnešní stavbě jen pozice lednice, které se vůbec nezměnila, dokonce ani její půdorysný rozvrh. Nezměnily se příliš ani prostory vyhrazené pro sloužící a úředníky v jižní část hlavní budovy (včetně jídelny po úředníky), ve východním traktu. V západním měly být sklepy, pod hlavním sálem dřevník a sklad uhlí (sic!), v severním křídle v suterénu velká kuchyně, přípravný, spižirny, komora na nádobí, ale také záchody, jejichž splašky měly být odváděny mimo zámek do žumpy před dvorní fasádou. Je to jediné zobrazení odpadního provozu, které v mladších plánech již chybí, takže není jasné, zda žumpa byla skutečně vybudována. Proti provedení stavu architekt počítal se suterénními (nebo spíše polosuterénními) prostory jen pod *corps-de-logis*.

Patro mělo být vyvinuto nad hlavní budovou, nepochybně také proto, že sem pronikal hlavní sál. Prostory patra byly určeny jako hostinské místnosti, je zde zmíněn i pokoj komtesy a její guvernanky. Také nad bočními pavilony se počítalo s patrem, ale již ne nad kolonádovými křídly. Zato volně stojící křídla, posléze pak neprovedená, měla být rovněž patrová, v každém z těchto staveb byly v patře čtyři byty se samostatnými černými kuchyněmi. Pochopitelně výška těchto vedlejších budov zdaleka nedosahovala výšky hlavní budovy zámku.

Variantou k těmto plánům, zřejmě poněkud mladší, protože se ještě více přibližují provedení stavu, jsou plány, které patrně vznikaly kolem roku 1794 a jsou vedeny ve Wirthově pozůstalosti jako VDIII 498, i. č. 03906. Představují celý komplex stále ještě s původním řešením bočních pavilonů a na nich volně navazujících hospodářských budov, ale mění se podoba *corps-de-logis*. Již se zde objevuje kruhový sál s volnými sloupy a změněna je také podoba jídelny, která je na tomto plánu prodloužena, ale zúžena a prodloužení odděluje sloupy.

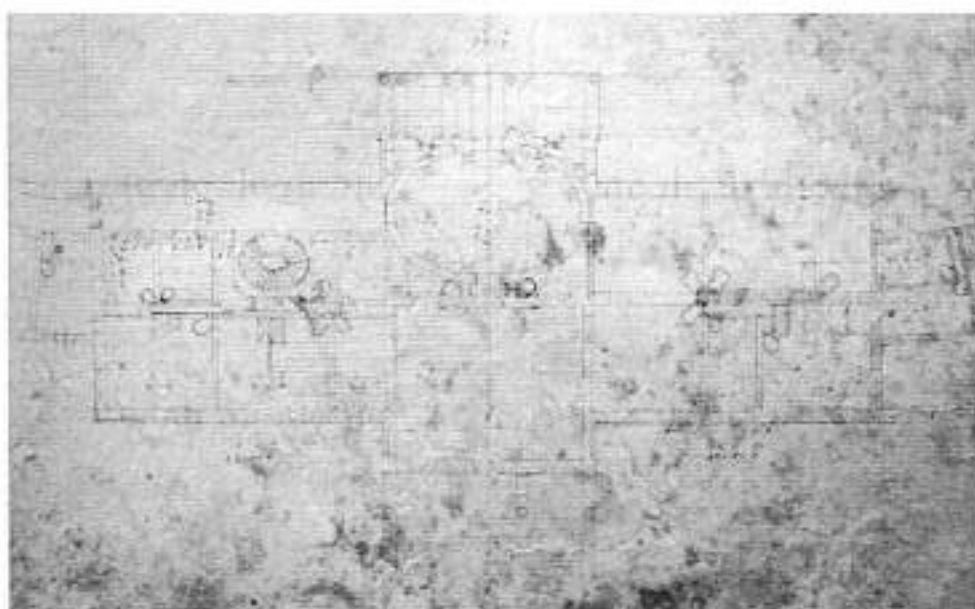

*Christian Friedrich Schuricht, Plán suterénu a patra zámku, mezi 1793–94, archiv
ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 494, inv. č. 03902*

*Christian Friedrich Schuricht, Plán přízemí hlavní budovy zámku, asi 1794, archiv
ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 498, inv. č. 03906*

Hrabě se zřejmě zalekl velikosti stavby, a proto požadoval snížení rozměrů. Ch. F. Schuricht tyto připomínky hraběte akceptoval a vyhotovil nové podrobnější plány zámku, které hraběti poslal někdy v roce 1795, jak vyplývá na poznámce na rubu jednoho z plánů. Je to trojice shodně navržených plánů, které jsou ve Wirthově pozůstalosti uloženy pod označením WDIII 502 až 505.

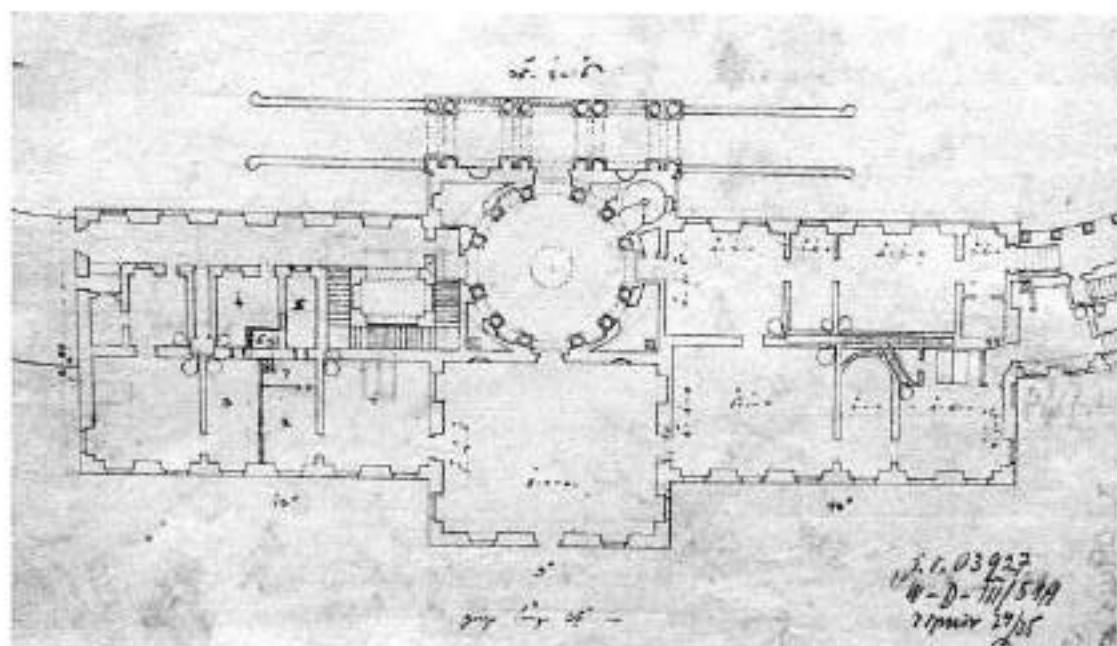
Christian Friedrich Schuricht, Plán přízemí corps-de-logis, 1795, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 503, inv. č. 03911

Na plánu WDIII 503 jsou udané i rozměry, podle nichž je jasné, že délka hlavní budovy byla 33 sáhů a 3 lokte. Takové drastické omezení velikosti si ovšem nutně vyžádalo velice úsporný program, takže v bočních křídlech bylo již jen pět okenních os, jež osvětlovaly jen tři místnosti a střední risalit byl pouze trojosý i do zahrady. Změnila se logicky i dispozice hlavního tanečního sálu, který dostal čtvercové dimenze a byl obohacen o volné sloupy. Nejzásadnější změnou pak prošel vstupní vestibul, který se změnil v ovál s volnými sloupy. Zajímavostí je, že zůstala – nepochybně na přání hraběte – zachována alkovna v hraběcí ložnici a logicky i propojení pokojů do jižního kolonádového křídla.

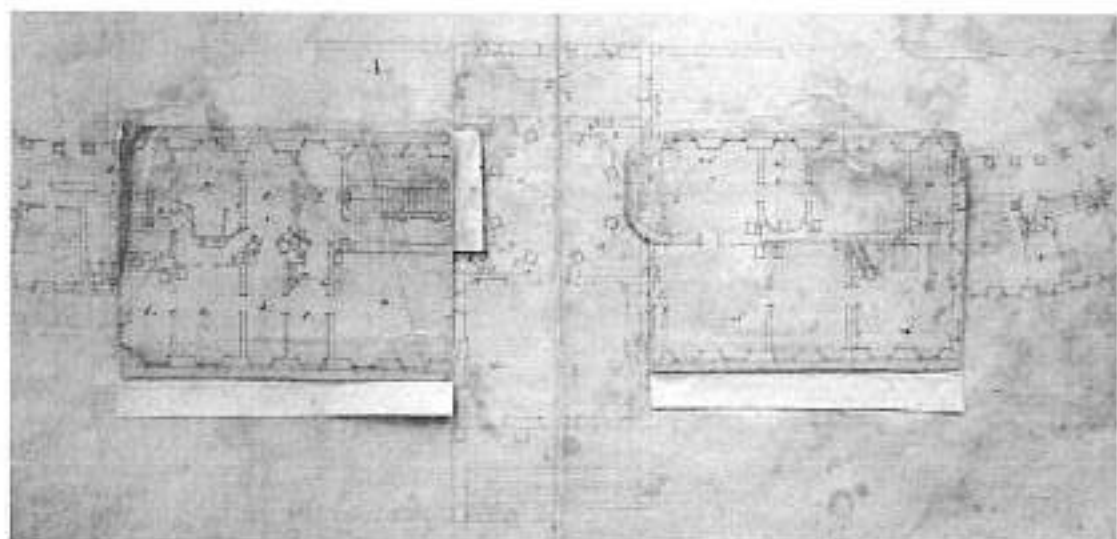
Zmíněné plány mají nepochybně mladší variantu, která je proti předešlému řešení přece jen o něco větší. Plány jsou ve Wirthově sbírce zapsány jako VDIII 519, i. č. 03927. Délka hlavní budovy tak dosahuje 35 sáhů a 2 a půl lokte, takže střední risalit sice zůstal prakticky shodně velký, ale prodloužila se křídla o jednu okenní osu, což na jedné straně dovolilo zvětšit biliárový salon, ale zvětšit i pokoje pro hosty. Novinkou v tomto řešení, která pak byla respektována i v definitivních návrzích, je podoba vestibulu, který již dostal kruhový tvar s volnými sloupy (od nichž bylo posléze upuštěno). Další novinkou je schodiště, které konečně dostává poněkud více reprezentativní ráz, než jaký byl navržen v předešlých variantách. I na této druhé úsporné variantě chybí zahradní portikus a dvorní portikus má nadále zdvojené sloupové řady. Není jasné, zda se jedná o plány, které saský architekt poslal 20. července 1796 na Kačinu.

Zhruba ze stejné doby však pochází i další skizza, která sice počítá s délkou předešlého návrhu (risalit má na zahradní straně tři osy, křídla mají celkem šest os), ale liší se šířkou středního risalitu. Před kruhový sál je totiž ještě předřazen obdélný vestibul (tedy řešení, které nakonec bylo, i když v upravené formě, provedeno). Schodiště již zde má odpovídající formu tak velkému objektu a jídelna byla i zde prodloužena, ale již typickým polokruhem, který byl ve skutečnosti nakonec i proveden. Není třeba zdůrazňovat, že alkovna v hraběcí ložnici se objevuje v obou variantách. Plán, který je ve Wirthově sbírce registrován jako VDIII 497, inv. č. 03905, zobrazuje ještě jednu zásadní změnu, která se odehrávala v bočních

pavilonech, v obou byly navrženy kruhové ústřední sály, jak v kapli, tak v jižní knihovně.

Christian Friedrich Schuricht, Plán přízemí hlavní budovy, 1796?, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 519, inv. č. 03927

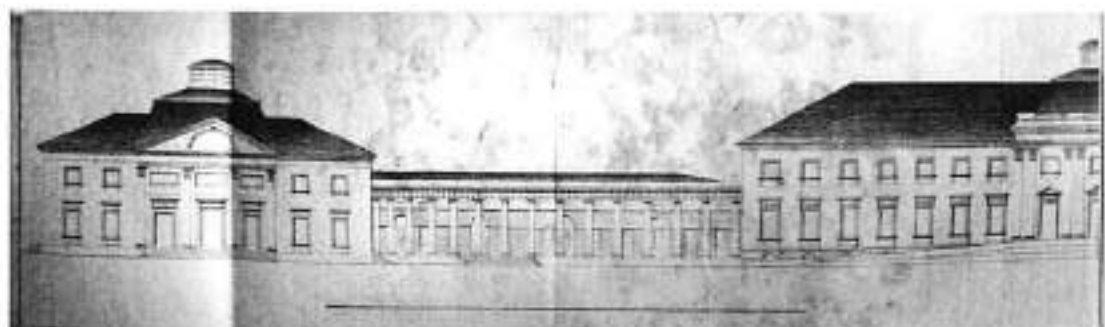

Christian Friedrich Schuricht, Plán přízemí hlavní budovy, varianta A, 1796?, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 497, inv. č. 03905

Vedle zmíněných plánů existuje ještě další varianta, patrně rovněž z doby kolem 1796, kde se poprvé objevuje divadlo. Ve Wirthově pozůstalosti je vedena jako VDIII 495, inv. č. 03903 a divadlo na tomto plánu zabírá celé patro corps-de-logis nad hraběcími pokoji, tzn. nad jižním křídlem.

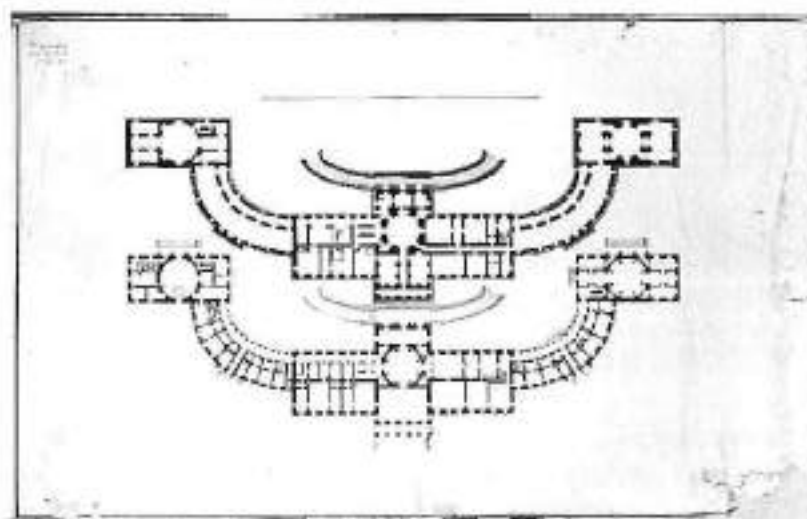
V roce 1798 již byla zřejmě vybrána definitivní varianta a architekt měl do Kačiny přijet, aby vyměřil základy stavby, která měla být na jaře stejného roku zahájena. Schuricht se ale pro zaneprázdnění omluvil, slíbil přijet na podzim roku

1799, ale opět nedorazil a hrabě ztratil trpělivost a začal se rozhlížet po jiných projektantech. Protože se mu ale nepodařilo získat jiné zahraniční architekty, pokračovaly přípravy v duchu předběžných návrhů. Zdá se, že Schuricht nakonec vyhotovil definitivní nákresy, podle nichž se začaly vytyčovat základy již v srpnu 1801. V roce 1802 také byla stavba zahájena.

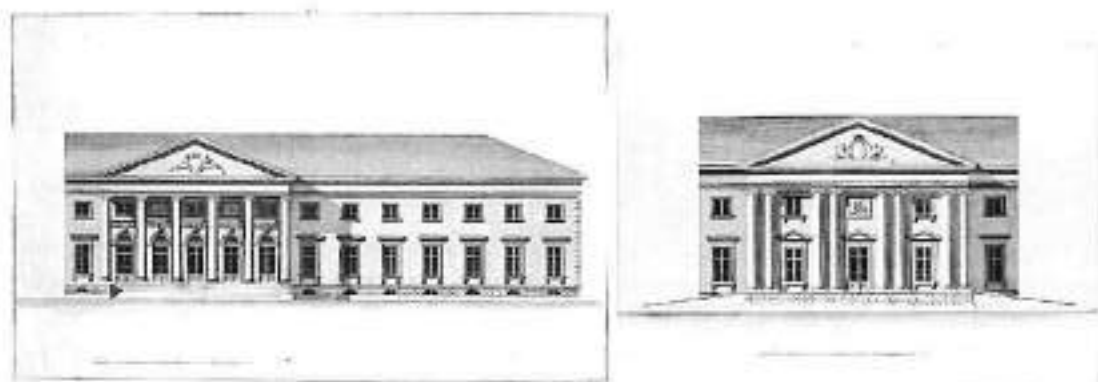
Christian Friedrich Schuricht, Nákres dvorní fasády s jižním kolonádovým křídlem a pavilonem knihovny, kolem 1802, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 529, inv. č. 03937. Nákres dobře dokumentuje rozsah úprav G. Fischera a J. Ph. Joendla na konečnou podobu vzhledu zámku, což je zvláště patrné na rizalitu hlavní budovy, který v Schurichtově návrhu nebyl zakončen štítem a jedině zde bylo vyvinuto plně kladí.

Takřka definitivní podobu má plán s půdorysem suterénu a přízemí (VDIII 517, inv. č. 03925), kterým se hrabě opět dostal zpátky k poněkud rozlehlejší budově. Střední rizalit tak opět získal monumentální formu o pěti osách, křídla hlavní budovy byly proti předešlé variantně prodlouženy o jednu osu a dostaly tak definitivní sedmiosé členění. Objevuje se zde předsíň před kruhovým sálem (zatím stále se sloupy), zatím nečleněná. Podle tohoto, nebo jemu velice podobnému plánu byla výstavba skutečně zahájena, půdorys suterénu je totiž prakticky totožný s provedeným stavem. Výrazněji se proti těmto plánům změnila jen podoba bočních pavilonů.

Christian Friedrich Schuricht nebo Georg Fischer?, Plán zámku, půdorys suterénu a přízemí, kolem 1802, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 517, inv. č. 03925

Kdo byl autorem těchto definitivních plánů není jisté, zda to byl Ch. F. Schuricht, který očividně o stavbu nejevil velký zájem, nebo Georg Fischer, který byl v roce 1805 požádán o přepracování plánů. Plány skutečně poslal, k nimž pak vytvořil i nákresy fasád se 6 íonskými sloupy, které poslal 14. ledna 1806. Asi až na základě Fischerem přepracovaných plánů byla v listopadu 1805 započata stavba hlavní budovy vyměřováním rýh a výkopem základů. Tehdy se ještě stále počítalo se stavbou vedlejších budov, které pozdější plány již nezachycují. Nadále se předpokládala fasáda se sdruženými sloupy u nádvorní fasády a jednotlivými sloupy u zahradního průčelí. Detailní stavební rozvrh těchto let byl prací prof. Georga Fischera, jehož teprve v roce 1807 střídá jeho asistent, Johann Philipp Joendl. Fischer totiž konečně v roce 1806 získal profesuru na stavovské polytechnice, takže byl silně zaneprázdněn. 28. září 1807 se tak Joendl stal choťkovským stavebním inženýrem. Nadále však Georg Fischer do stavby zasahoval.

Georg Fischer nebo Johann Philipp Joendl?, nákres zahradní (vlevo) a dvorní fasády, 1809?, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 526 a 527, inv. č. 03933–35.

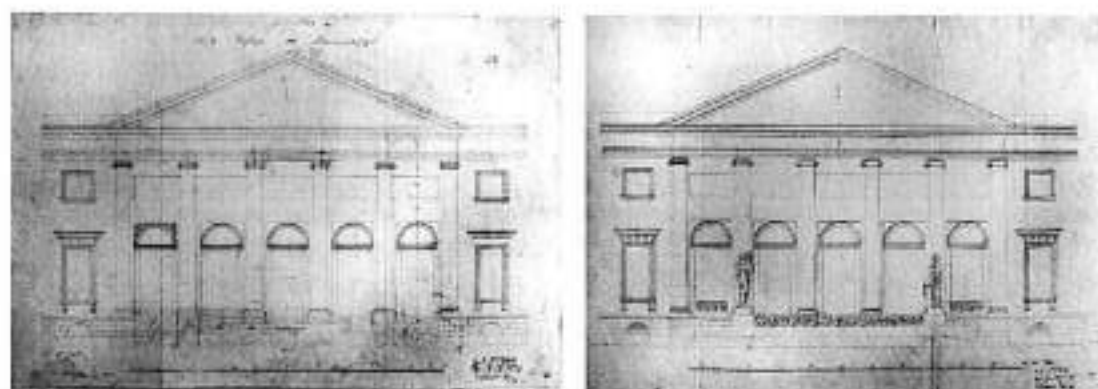
Na zahradním průčelí se již počítá s pěti dveřmi, utváření dvorního průčelí je ale odlišné od současného stavu

V roce se kromě vyzdívání základů hlavní budovy a výstavby jejích suterénních prostor začalo se stavbou jižního kolonádového křídla. Na začátku roku 1809 nakreslil prof. Fischer nové nákresy na velké dveře a okenní ostění, patrně tedy na prvky na fasádách zámku, nejspíše na corps-de-logis. Je třeba předpokládat i nějaký podíl G. Fischera na předešlých návrzích J. Ph. Joendla, které předložil hraběti 8. března 1809. Ve zmíněných bodech se hovoří o plně vyvinutém kladí kolem celé hlavní budovy oproti řešení Schurichtově, který takové kladí předpokládal jen na risalitu (viz nákres fasády WDIII 529). Dále navrhl zvýšení střechy a odlišnou formulaci mezaninových oken v risalitu, což skutečně bylo provedeno, na rozdíl od navržených zdvojených sloupů. Je více jak pravděpodobné, že v této době stále ještě komunikoval s architektem Schurichtem, protože zmiňuje, že navrhované změny musejí být konsultovány právě s ním.

V roce 1809 bylo dokončováno levé křídlo hlavní budovy, které mělo být zastřešeno, což se ovšem neuskutečnilo ani v následujících letech, kdy se dokončovaly práce v interiéru. V listopadu 1811 konečně stavbu navštívil také navrhující architekt Ch. Schuricht. Jeho připomínky byly spíše technického rázu. Zajímavý je jeho návrh na uzavření dvorní části pomocí příkopu a zídky se zábradlím (tedy předobraz pozdějšího ha-ha systému). V této době se stále ještě hovoří o volných sloupech v kruhovém sále hlavní budovy, i další Schurichtovy poznámky se týkaly vnitřního vybavení, zvláště reprezentačních (společenských) místností.

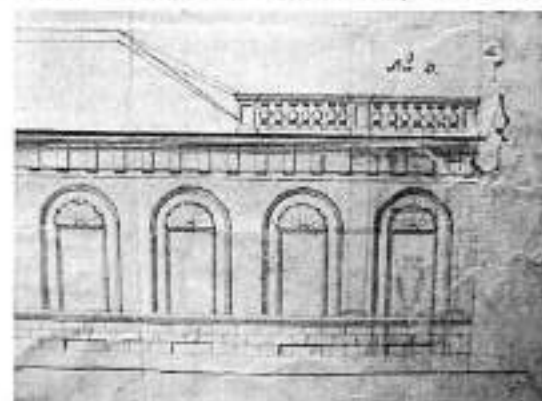
Zajímavá je pak jeho poznámka o oknech v mezzaninu hlavní budovy, kde mělo být vybavení jednodušší, z měkkého dřeva hnědě natřeného. Naproti tomu ve společenských sálech měly být (v souladu s uskutečněnou stavbou) lambris i dveře a deštění oken z leštěného dřeva.

Podle předpokladu měla být výstavba hlavní budovy ukončena v roce 1812, ale na hlavní budově se pak pracovalo ještě v dalších letech, tak v roce 1814 se dokončovalo hlavní schodiště, ale klenuly se také některé suterénní prostory, především klenba pod kruhovým sálem, klenula se místnost s lázní. Řešilo se posléze spojení střeš kolonádových křídel s hlavní budovou, v roce 1814 se měly provádět (ještě v polovině roku 1815 však práce ještě ani nezačaly) výkopy základů druhého kolonádového křídla (pravého), zatímco v levém křídle se již zdily vnitřní příčky (ale o nich se hovoří ještě i v příštím roce). V roce 1815 se již počítalo s výstavbou pavilonu knihovny. Hrabě si tehdy také zahrával s představou jiného zahradního schodiště před velkým sálem a pověřil Joendla vypracováním nového schodiště, vedoucího jen ke třem středním osám.

Johann Philipp Joendl, náčrt zahradního portiku s nově řešeným schodištěm, 1815, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 536, inv. č. 03944 (vlevo) a WDIII 537 inv. č. 03945. Náčrt vlevo je datován i signován, pravý náčrt (definitivní) je jen datován

Nakonec byla vybrána jednodušší varianta s přímým schodištěm, kterou zakreslil Joendl do náčrtu VDIII 536, inv. č. 03944. V roce 1815 již byla také pokládána

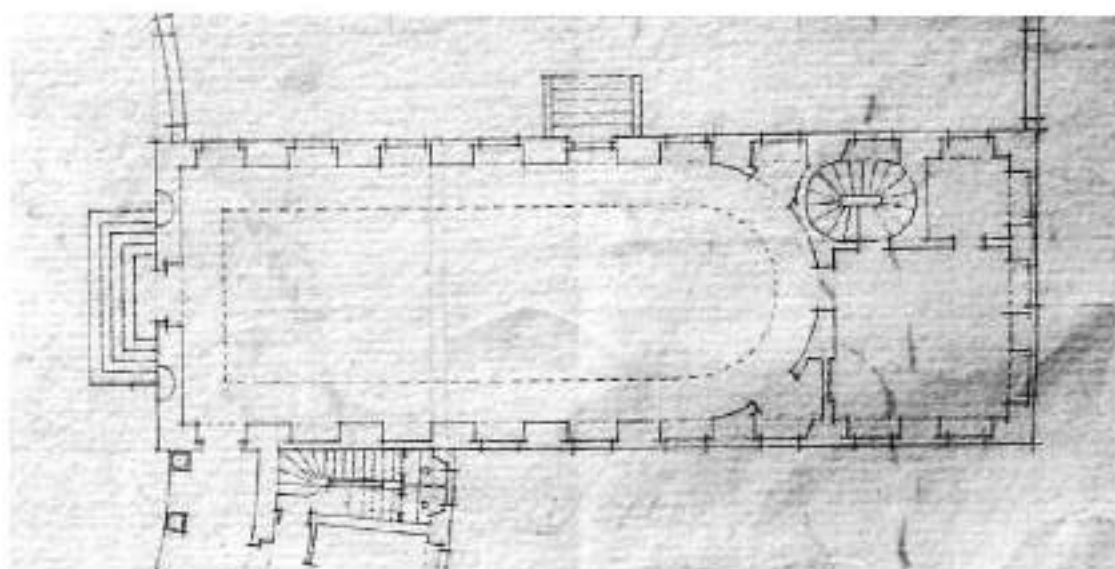

podlaha v hostinském pokoji z hexagonálních parket, které tak máme přesně datované. V tomto roce se také hodně hovořilo o atice, která měla být vybudována v úsecích, kde se kolonádové křídlo mělo spojit buď s vnějším pavilonem nebo s hlavní budovou. Byly k tomu provedeny i projekty, zachované ve Wirthově pozůstalosti VDIII 571, i. č. 03979, ale k jejich realizaci nakonec nedošlo. V roce 1815 se již velmi konkrétně rozhoduje o podobě knihovního pavilonu, i když jeho podoba nebyla stále definitivní, jak je patrné především z počtu sloupů, které měly vynášet galerii. Poprvé se zde hovoří o „starodóorských“ sloupech, které na předešlých návrzích nelze identifikovat. Přestože se zachovala celá řada návrhů na knihovni pavilon, žádný plán nezobrazuje kruhový sál s 18 sloupy, je tedy patrné, že ne všechny plány se

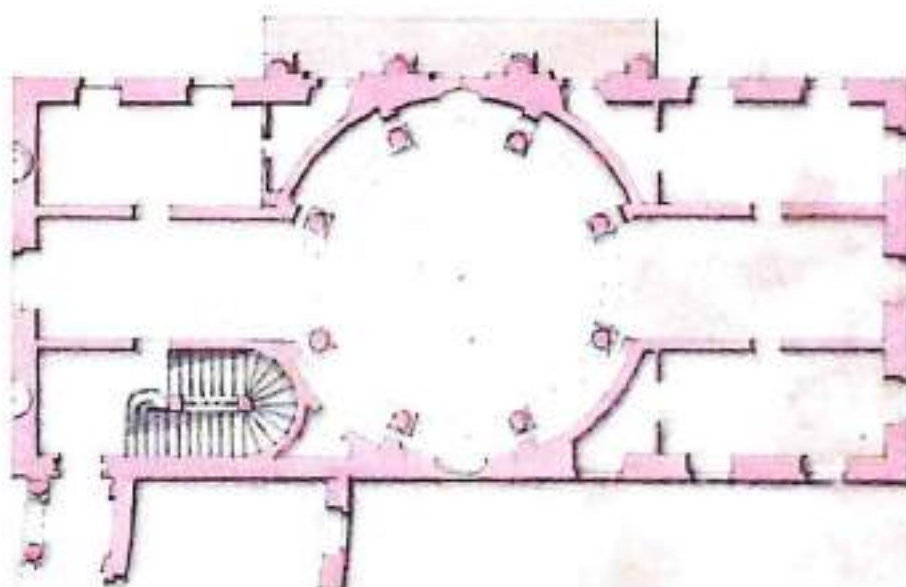
zachovaly. Vývoj na vzhled knihovního pavilonu je však velmi zajímavý, od nejstarších podélných dispozic k centralizujícím. Jistě ještě Schuricht navrhl centralizující dispozici se středním kruhovým sálem, ale jeho definitivní podoba je až prací Johanna Philippa Joendla. Za něho se pak měnily poměry a podoba sloupů, pochopitelně došlo i ke změně knihovních regálů.

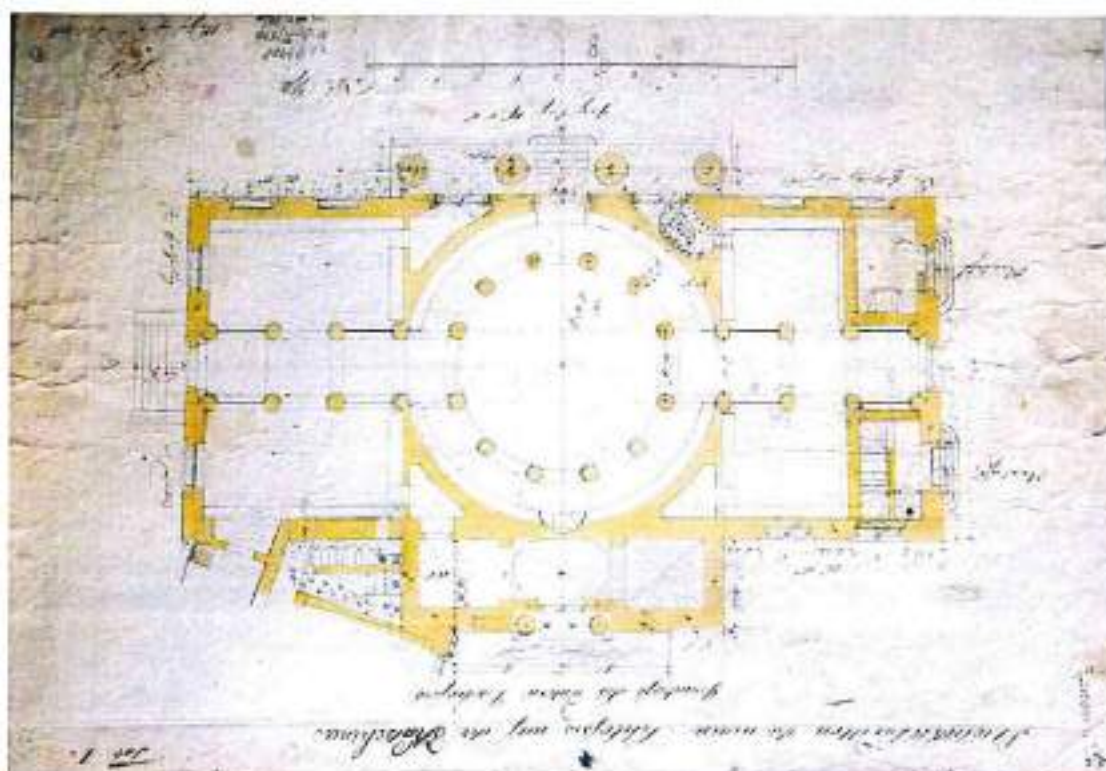
Christian Friedrich Schuricht?, půdorys přízemí knihovního pavilonu, 1793–94, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 489, inv. č. 03897. V tomto návrhu galerie navazovala na schodiště a obíhala ze tří stran velký knihovni sál, při hlavním sále byla navržena čítárna, kupodivu bez možnosti vytápění

Christian Friedrich Schuricht, půdorys přízemí knihovního pavilonu, asi 1794, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 498, inv. č. 03906. V tomto návrhu je galerie již na jedné straně zaoblena, jinak odpovídá předešlému návrhu

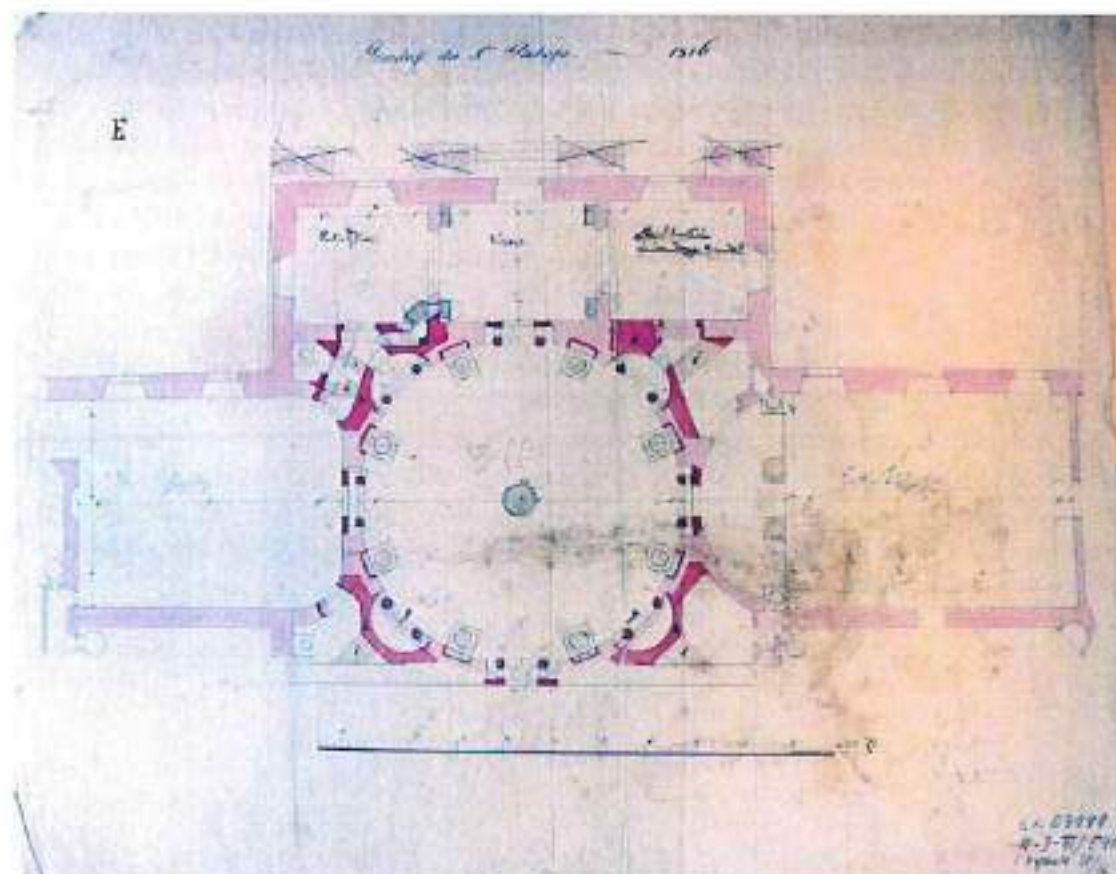
Christian Friedrich Schuricht nebo Georg Fischer?, půdorys přízemí knihovního pavilonu, kolem 1802, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 491, inv. č. 03899. Poprvé se objevuje kruhové řešení ústředního prostoru, kterému měl odpovídat i ústřední kruhový prostor v protějškové kapli

Johann Philipp Joendl, půdorys přízemí knihovního pavilonu, 1816, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 500, inv. č. 03908 (datovaný a signovaný plán).

Definitivní řešení, kde jedinou odchylkou od navrženého stavu (když nepočítáme úpravu výšky hlavního prostoru) je přímý vchod na klozet pod schody a přímý vchod do kruhového sálu od jihu, naproti kterému měla být nika se sochou

V roce 1816 měla být podle stavebních instrukcí již dokončena hrubá stavba ústřední budovy. Mluví se také o tom, že původně navrhované kamenné balustrové zábradlí bude nahrazeno kovovým u zahradního portiku. Došlo ke změně názoru na podobu kruhového sálu, kde měly být zhotoveny jen pilastry a nikoliv volné sloupy, které by prostor neúměrně zmenšily. Sloupy ale měly nést kopuli, takže Joendl namítl, že kopuli s větším rozponem nebude možné provést. Nakonec byla provedena dřevěná kopule podle návrhu vídeňského architekta Aloise Pichla (1782–1856), která si nevyžádala zesílení obvodových stěn. Vídeňský architekt také zaslal plány, jež ale nebyly v úplnosti realizovány, jen jeho myšlenka čtyř nik. Neakceptovány zůstaly i jeho návrhy na úpravu hlavního sálu knihovny.

Alois Pichl, půdorys kruhového sálu v hlavní budově (nerealizovaný). 1816, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 590, inv. č. 03998 (datovaný plán). Řešení vídeňského architekta je vkresleno do zaslaných plánů výraznější rumělkovou barvou a modrou barvou (vázy ve vestibulu)

V roce 1817 byly dokončeny patrně oba portiky u hlavní budovy, bylo dohodnuto také v knihovním pavilonu zřídit byt knihovníka. Pokračovala výzdoba vnitřních prostor corps-de-logis, kde chomutovský malíř Friedrich prováděl výmalbu pokojů, na vnějších fasádách byly doplňovány štukové detaily. Z roku 1818 pochází velice zajímavá poznámka o hlavicích sloupů, které byly zaslány z Vídně a nejdříve měly posloužit při oslavách arcivévodkyně Leopoldiny a brazilského císaře Dona Pedra a pak sloužit jako hlavice knihovních sloupů. Ještě zajímavější je podoba těchto hlavic, které mají charakter starokorintských (tzn. řeckých) hlavic. Ještě v roce 1818 se uvažovalo o výstavbě hospodářských budov po stranách zámku, kde měly být umístěny i stáje. Zatím se kopaly základy bočního pavilonu s kaplí, zatímco se

souběžně budoval pavilon s knihovnou, kde byly vyzdívány hlavní zdi. Stále se ještě pracovalo i v hlavní budově, kde se jednotlivé místnosti omítaly, kladly se podlahy, v kruhovém sále byly dohotoveny dvě niky a všechny pilastry. Obdobné práce pak pokračovaly ještě následného roku (1819). Tehdy byl požádán ředitel pražské Akademie Josef Bergler o vypracování návrhu na štukovou výzdobu tympanonu štítu nad dvorním portikem, měl také navrhnout sochy do výklenků kruhového sálu – hrabě zvolil obvyklou antickou výzdobu, Baccha, Ganymeda, Pomony a Ceres (nebo Hébě). 5. dubna 1819 přikázal hrabě Joendlovi vypracovat návrhy na dlažbu v knihovním sále. V červenci téhož roku byly v jídelně instalována dvojice sloupů, které se sice objevují na všech plánech, ale které dnes již neexistují. Až v roce 1819 byl zastropěn velký taneční sál. Až v tomto roce byl také vypracován definitivní projekt kaple, zřejmě podle Joendlova návrhu, protože jiný autor není uveden. Práce však v tom roce pokročily jen k vyzdění základů. Také byla v této souvislosti řešena podoba divadla. Starší plány však ukazují poněkud odlišné řešení, než nakonec bylo uskutečněno.

V roce 1820 se hovoří o zabezpečení velkých knihovních oken mřížemi, které skutečně byly provedeny. Také byla dokončena dvojice schodišť v knihovním pavilonu, vídeňský sochař Jakob Schroth od 23. července pracoval na tympanonu zahradního portiku, který dokončil a 16. srpna odcestoval zpět do Vídně. O jeho další práci na Kačině pak již není zmínka. Byl mu předložen Berglerův náčrtek, kde ústřední postavou byl genius Bohatství, ale ten nakonec stejně nebyl proveden. Původně asi na dvorní průčelí měl být v tympanonu zobrazen Jupiter a další olympské bohy, ale nakonec byla zvolena vhodnější tematika, odpovídající více venkovskému zámku (a také dnešní náplni zámku jako součásti zemědělského muzea). Schrothův náčrtek se podle vyjmenovaných postav nezachoval, ani návrh Berglerův, přesto je ve Wirthově pozůstalosti několik návrhů na výzdobu hlavního tympanonu zámku. Nejstarší ukazují na námět s Jupiterem, pozdější s bohyní Ceres, která také nakonec byla ve štítu zobrazena.

WDIII 758, inv. č. 04166, náčrtes tympanonu hlavního štítu ještě s Jupiterem, Apollonem, Ceres (?), Amorem a Chronem.

WDIII 757, inv. č. 04165, náčrtes tympanonu s Jupiterem, Pallas Athénou, Merkurem, Herou, Psyché a Amorem

WDIII 755, inv. č. 04163, skizka tympanonu s Ceres a Triptolemem a Dianou blížící se provedenému stavu výběrem hlavních postav

WDIII 756, inv. č. 04164, návrh tympanonu s Ceres a Triptolemem

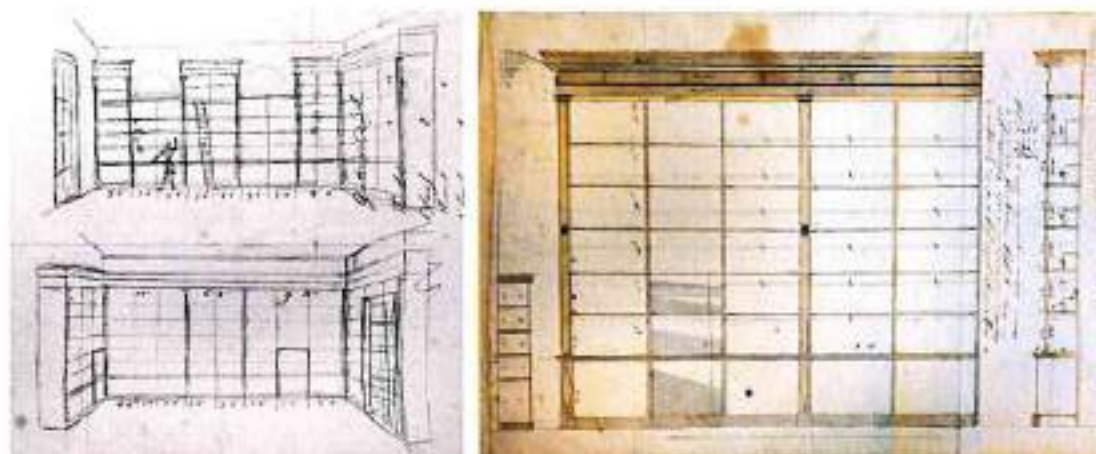
Nakonec byla skutečně zvolena Ceres (Déméter), která za odměnu darovala Triptolemovi zrna, dřevěný pluh a vůz tažený hady (draky) a poslal ho, aby po celém světě učil lidi zemědělství. Diana (Artemis) pak měla ukazovat druhou stranu venkovského zámku, sloužící i k loveckým zábavám.

V roce 1821 bylo přikázáno hrabětem zasklít lucerny v obou kruhových sálech, stále se počítalo se světlíky ve velkém sále, které ovšem Joendl neustále odmítal. Nakonec byla zrcadlová nepravá klenba v tomto sále provedena, ale zamýšlené světlíky byly zatím zanedbány. Štukatér Müller měl pak vyhotovit hlavu Apollona do tympanonu štítu knihovny. Patrně se ale jednalo jen o usazené této hlavy, kterou dodal Václav Prachner (byla z pálené hlíny). Ve stejném roce měl Müller provádět výzdobu reprezentativního schodiště. O rok později se dozvídáme, že byly klenuty stáje v suterénu pravého křídla, když o jejich výstavbě bylo rozhodnuto během listopadu předešlého roku. V této době tak již bylo definitivně upuštěno od výstavby vedlejších samostatných hospodářských objektů. V tomto roce 1822 byly také z Prahy dovezeny 43 kamen, které pocházely z dílny kamnáře Hampla; nepochybně proto je série klasicistních kamen dost jednotná. 1. května 1822 nastoupil do hraběcích služeb jako stavební úředník Anton Arche. Tento nový úředník měl nahradit jak stavebního písaře, tak dozorce stavby.

V roce 1822 byly objednány v hořovických slévárnách železné květinové koše, které měly vyzdobit zahradní schodiště. Doplněvala se výzdoba jídelny, která se ovšem nezachovala (štukatér Müller vytvářel vázy na kamna v jídelně), byla dokončena výzdoba hlavního schodiště v corps-de-logis, v srpnu bylo objednáno schodiště (patrně visuté dřevěné) do knihovny. Začalo se pracovat na ha-ha systému.

Hned na počátku následujícího roku 1823 byl Joendl upozorněn na nutnost zhotovení návrhů na knihovní skříně, které měly být opatřeny dvířky s drátěnými výplety, koupenými ze spáleniště vídeňského paláce Razumovského. Nakonec bylo

toto řešení odmítnuto a vytvořeny volně přístupné skříně. O nákresy byl nakonec požádán i Anton Arche. Návrh, který odpovídá provedeným policím není signován.

Nákres J. Ph. Joendla schematicky zachycující rozmístění regálů (WDIII 629, inv. č. 04037), vpravo rozkreslení skříní, jak skutečně byly provedeny (WDIII 631, inv. č. 04039)

V roce 1823 se již uvažovalo o tom, že zámek je z větší části dokončený, zbýval vlastně jen pavilon s kaplí a divadlem. Proto také bylo uvažováno o umístění kaple v některé z hostinských místností, nakonec byla zřejmě kaple umístěna v místnosti portýra (dnešní vrátnice), jak o tom svědčí zachované nákresy rozmístění mobiliáře. Rozpory mezi architektem Joendlem a ambiciózním stavebním písařem Antonem Arche se stupňovaly, protože Arche rozporoval některé návrhy Joendlovy. V září 1823 skutečně došlo ke stěhování nábytku do kačinského zámku. Nedočkavý Jan Rudolf Chotek se také v zámku do zimy ubytoval, a teprve poté, co se v listopadu odstěhoval pokračovaly drobné práce – dláždily se půdy a dále se hloubil příkop ha-ha.

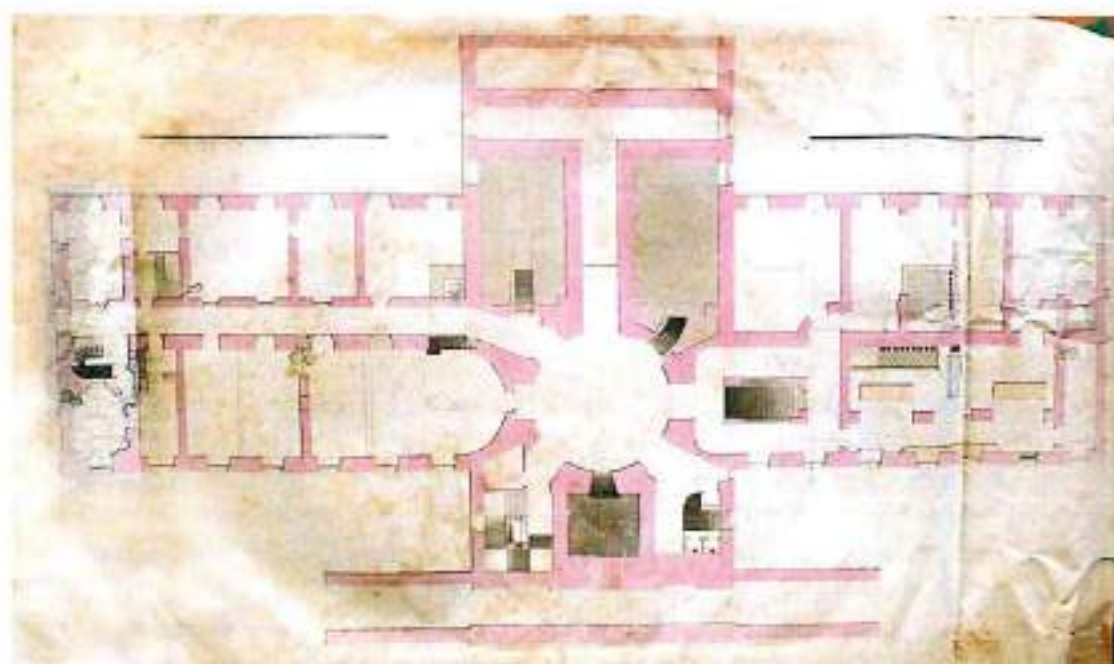
V roce 1824 došlo k vyhloubení druhé studny u skleníku, který však v té době nebyl u kočárovny, ale u domku zahradníka. Ze stejného roku také pocházejí nákresy a plány, které vyhotovil Anton Arche tak, aby mohly být převedeny do měditisku a vytvořena tak reprezentativní publikace. Ve stejném roce byl také dokončen poslední krov nad kaplí a divadlem, pokračovalo se v dláždění pravé kolonádové chodby a pokračovalo se v pracích v pavilonu kaple a divadle.

Po smrti hraběte (+ 26. srpna 1824) vedl stavbu Anton Arche – pracovalo se v kapli, dláždila se půda, hloubil se ha-ha příkop. Aktivní Arche také vypracoval stavební program na roku 1825, podle něhož se měla již klenout zámecká kaple, instalovat knihovní skříně, dokončit pravé kolonádové křídlo a měl být i dokončen příkop kolem zámku – posledních 61 sáhů. Ale to se již neuskutečnilo, protože všechny práce (s výjimkou zabezpečení stavby) zastavil poručník nezletilého dědice, hrabě Hoyos. Bylo povoleno jen dokončit střechy, jejich oplechování, mělo se dokončit vydláždění střechy a vyzdění druhé studny u skleníku.

V roce 1827 bylo dokončeno podokapní dláždění kolem celého zámku, v roce 1828 se opět vyráběly žaluzie pro zámek a dveře do pavilonu kaple, konečně byl vyhlouben celý příkop ha-ha systému, dalšího roku byl konečně omítnut pavilon kaple a divadla. V roce 1830 se rozhodovalo o definitivní krytině na zámku, podle návrhu Archeho to měla být dvojitá šindel napuštěná černou dehtovou fermeží. Podle Joendlova návrhu se také dokončovala knihovna, včetně sloupů s hlavicemi a

knihovnických skříní. Až v roce 1831 se dokončovala podlaha ve velkém sále, ale hlavní sál zůstal bez další výzdoby, jen s bíle natřenými dveřmi a se zlacenými ozdobami. Patrně až v roce 1834 došlo také k dokončení knihovny a ve stejném roce byla dokončena i zapuštěná lázeň v hlavní budově.

Stav zámku takřka dokončeného dobře dosvědčují plány z Wirthovy pozůstalosti WDIII 508–16, které lze zhruba datovat do doby krátce před rok 1818, kdy začala výstavba pavilonu s kaplí a divadlem.

Autor neznámý (J. Ph. Joendl?), půdorys suterénu, před rokem 1818, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 508, inv. č. 03916. Dispozice až na drobné detaily odpovídá dnešnímu stavu

Na plánu nejsou vyznačeny klenby; některé z prostor jsou označeny, k čemu mají sloužit, u jiných je funkce zřetelná. V levém horním traktu u levého křídla hlavní budovy se jednalo o rozlehlou obytnou jednotku s vlastní černou kuchyní (C 001d), úzkým vstupem (C 001c). Nárožní místnost (C 101a), ani třetí a čtvrtá místnost (C 002 a C 003a) nebyly přístupné z chodby, ale jen z druhé místnosti C 001b. Topit bylo možno pouze v místnosti C 002, kde jsou vyznačena kamna se zadním příkládáním. V konci levého křídla byla větší místnost samostatně přístupná z chodby, která nepochybně sloužila jako prádelna. V dnešním stavu chybí kamna i kotel v nároží místnosti C 003b, kde byl nově vestavěn komín. V dolním traktu za chodbou C 005. V dolním východním traktu zleva byla lázeň se zapuštěnou vanou (C 007), která je do plánu vkreslena tužkou. Tužkou je naznačeno zazdění vchodu ke schodišti, což jistě bylo provedeno, ale také do vedlejšího prostoru C 009, což nepochybně provedeno nebylo, protože tento prostor sloužil jako odpočívárna a byl dokonce vybaven parketami. Zajímavé je naznačení vedení teplé i studené vody k lázni z před síně C 008, kde bylo topeniště; v odpočívárně se dodatečně počítalo s instalováním kamen (dokreslených tužkou), které na původních plánech chybí. Zato jsou zde (jistě realizovaná) kamna v jedné z nik (proti vchodu od schodiště); bez nich by se jistě lázně nedalo používat. Dnešní situace, kromě chybějících kamen, je odpovídající původnímu stavu, jen v přípravě teplé vody došlo ke změně. Nově byl

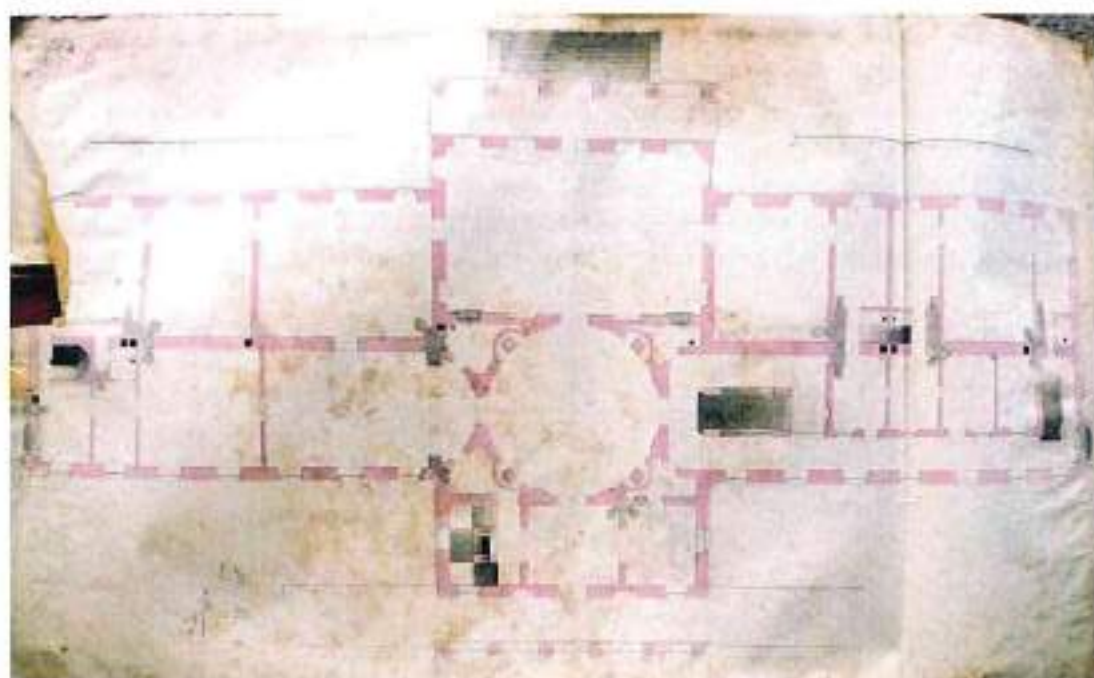
proražen vchod do místnosti C 010a, který byl ovšem dodatečně opět zazděn. Původně plánovaná jediná místnost C 010 byla již v klasicismu rozdělena do dvou místností (C 010a a C 010c), ještě později pak byla vyčleněna předsíň C 010b, čímž zanikla kamna (jestli ovšem již dříve). Dodatečně byl opět prolomen vchod do C 011a, který byl ovšem opět zaslepen. Původně jedna velká místnost C 011, jež dispozičně odpovídala jídelně v přízemí, byla ještě v klasicismu předělena příčkou, čímž byl vytvořen prostor C 011a. Zbylá část (dnešní C 011b a 011c) sloužila podle nápisu jako truhlárna. Svého času byl zřejmě vchod z C 011b na chodbu zazděn a posléze zase obnoven, jistě se vznikem nové příčky mezi C 011b a C 011c. Zajímavé je schodiště v síle zdi, které vedlo do topné komory u jídelny.

Dispozice suterénu pod střední částí corps-de-logis je shodná s dnešním stavem, jediný rozdíl je v prostoru C 016, kde plán má jen dvojici záchodů, a to v pravidelné dispozici. Je patrné, že prostor C 016b, tedy třetí záchod vznikl až dodatečnou úpravou.

Suterén pravého křídla hlavní budovy v místnosti, kde je dnes ve shodě s původním určením dřevník (podle nápisu), dispozičně odpovídá původnímu stavu. Zajímavým detailem je zde naznačený rozvod patrně vody s naznačeným kohoutem. Ten má odbočku do prostoru C 024 do vany. Tato úprava neodpovídá původnímu řešení, které ve spojených prostorech C 024–025 počítaly s menší kuchyní s velkým otevřeným topeništěm. Nebylo zde ani schodiště k výlevce u jižněji položeného okna. Tyto úpravy lze chápat jako pozdější, ale ještě klasicistní, kdy sem patrně byla přemístěna prádelna. Vedlejší místnost C 026a byla opatřena kamny, mohla tak sloužit jako přípravná či pokoj kuchaře. Poslední dva prostory C 026b a 027 se nedaly vytápět, byly přístupné ve shodě s dnešním stavem jen přes levý prostor, v druhé části bylo okno, které přisvětlovalo přilehlou chodbu C 030. V původním řešení se touto chodbou nedalo projít do pravého kolonádového křídla, ale na konci chodby, ve zvýšené úrovni byla vodní nádrž. Tato část byla nověji podstatně změněna.

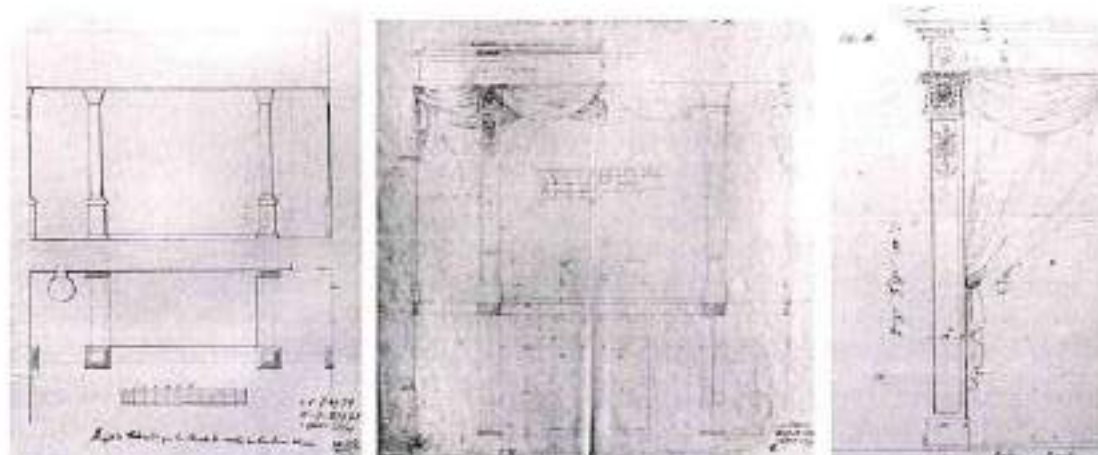
Východní trakt patřil velké kuchyni, v jihozápadním koutu je dodatečně naznačena chlebová pec, otevřené ohniště a ve střední části patrně již sporák s litinovými pláty. Tužkou je také vyznačen (tedy dodatečně) přívod vody od hlavního řádu do prvního okna od jihu, kde patrně byla nádrž na vodu. V protilehlém oknu ve čtveré ose byla výlevka, která je na plánu zobrazena. U středních dvou oken byl pult na přípravu jídel, jsou zde také vyznačeny dva dlouhé stoly uprostřed místnosti. Ke kuchyni ve shodě s dnešním řešením (a také expozicí) přiléhá obytná místnost s kamny s vnějším topeništěm, která patrně byla určena kuchaři.

Také zachovaný půdorys přízemí z Wirthovy pozůstalosti WDIII 509 odpovídá skutečně vybudovanému stavu. Ke změně došlo v rohovém hraběcím pokoji (C 101), kde již od počátku byla zamýšlena alkovna s manželskou postelí. Této myšlenky, která se prosazuje ve všech variantách, se hrabě skutečně nevzdal a alkovna zde také byla vybudována, i když nakonec jen v náznaku. Alkovnu tak vytvářely volné sloupy, mezi nimiž zřejmě mohly být nataženy draperie. V severním koutě byla kruhová kamna, v jižním, který je ale na plánu bohužel odtržen, byl asi jen vchod do dalších hraběcích pokojů již intimního ražení. Tato místnost však byla posléze jako manželská ložnice zrušena a „alkovna“ zanikla. Představu o ní však dávají zachované plány z Wirthovy pozůstalosti (WDIII 671–73, inv.č. 04079–81). Další místnost (C 102) dále k severu se s dnešním stavem shoduje. Podle tužkové podkresby, která ukazuje na rozmístění nábytku, měl pokoj sloužit jako hudební salon, protože při severní zdi je zobrazeno křídlo. Velký salon vedle hlavního sálu (C 103) rovněž dispozičně odpovídá, včetně průchodu do jídelny. V původním řešení byl vytápěn jednak kruhovými kachlovými kamny v severovýchodním rohu, ale také

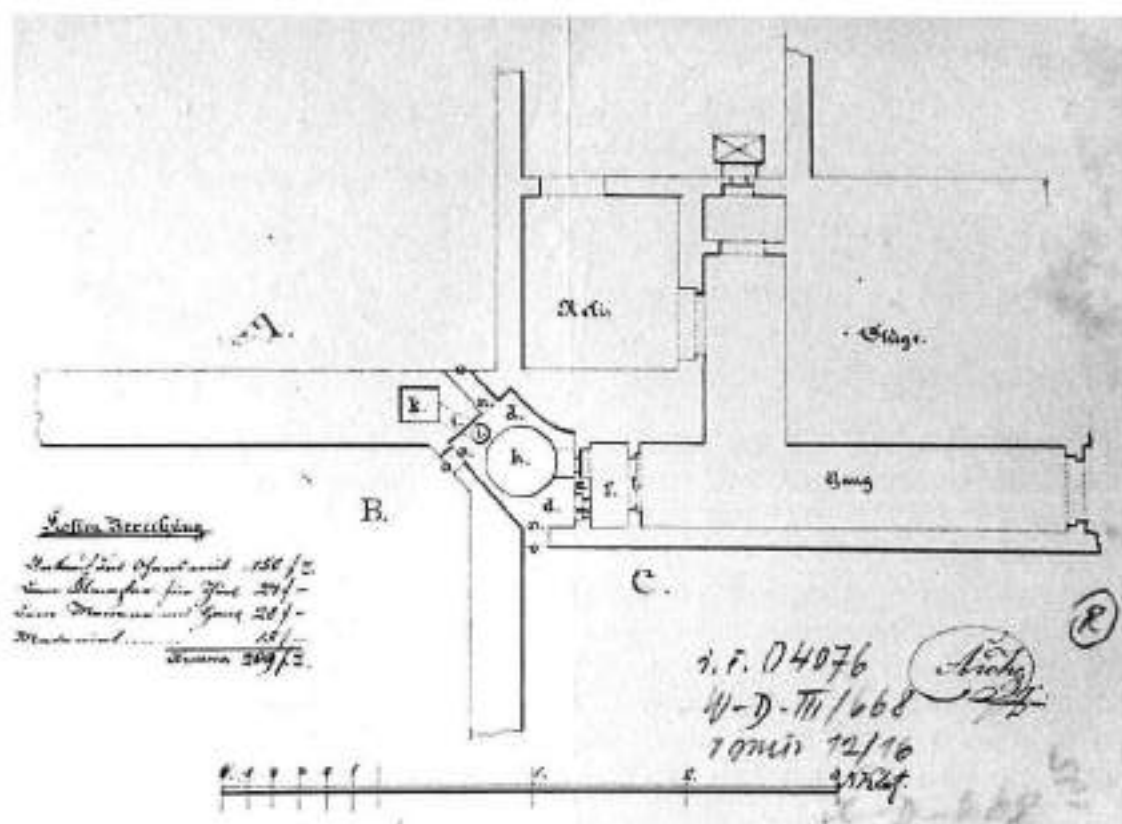
Autor neznámý (J. Ph. Joendl?), půdorys přizemí, před rokem 1818, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 509, inv. č. 03917. Dispozice až na drobné detaily odpovídá dnešnímu stavu

krbem v opačném rohu. Od počátku sloužil tento salon jako biliárový pokoj, tedy jako herna. Při stěnách totiž mohly být ještě karetní či šachové stolky. Jestliže západní trakt bylo možné označit za trakt pánský, východní trakt byl traktem dámským. V dispozici pasáží k topným komorám C 105 se mnoho nezměnilo, ale z chodby C 105 byl původně vchod do retirády C 108, aby služebnictvo mohlo vynést odpadní nádoby. Dnes je tento vchod zaslepen. V podobě schodiště, jež vedlo především

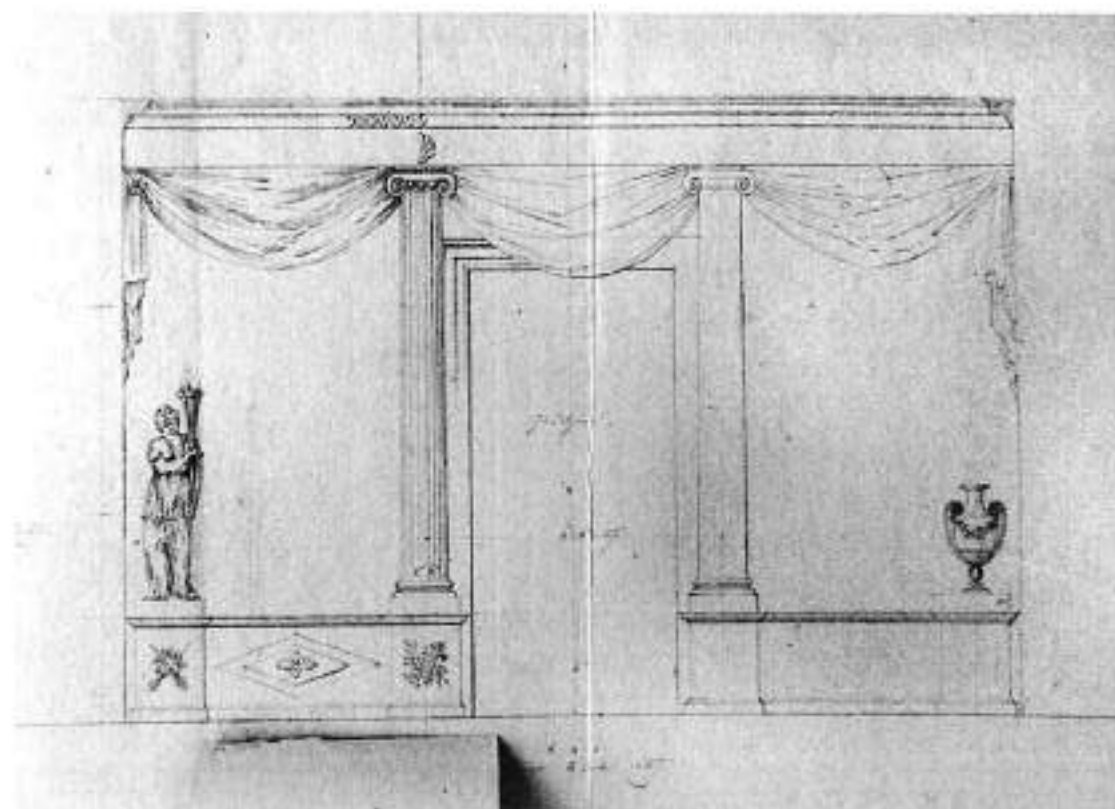
Vlevo skizza „alkovny“ v hraběcím nárožním pokoji, nesignovaný, ale datovaný do října 1818 (archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 671, inv. č. 04079), uprostřed rozkreslený návrh včetně draperie (WDIII 673, inv. č. 04081), vpravo jiná varianta zavěšení draperie (WDIII 672, inv. č. 04080)

k lázni, se nic nezměnilo. Místnost v nároží ve východním traktu nejvíce k jihu zřejmě patřila služebnictvu, jsou zde zobrazena dvě lůžka, pochopitelně také kruhová kachlová kamna s venkovní obsluhou. Z místnosti bylo možné rovnou vyjít do kolonádové chodby, kde ovšem původně byly jen jedny dveře, vnější jsou mladším přídavkem. Úzká komnata sloužila jako kabinet či pracovna hraběnky (tužkou je nakreslen stůl s židli u okna), byla vybavena kruhovými kachlovými kamny se zadním příkládáním; byl zde vchod do retirády. Členění této místnosti se nezměnilo.

Anton Arche, nerealizovaný návrh na zřízení teplovzdušného vytápění pro biliárový pokoj, pokoj hraběte a pokoj hraběnky (archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 668, inv. č. 04076)

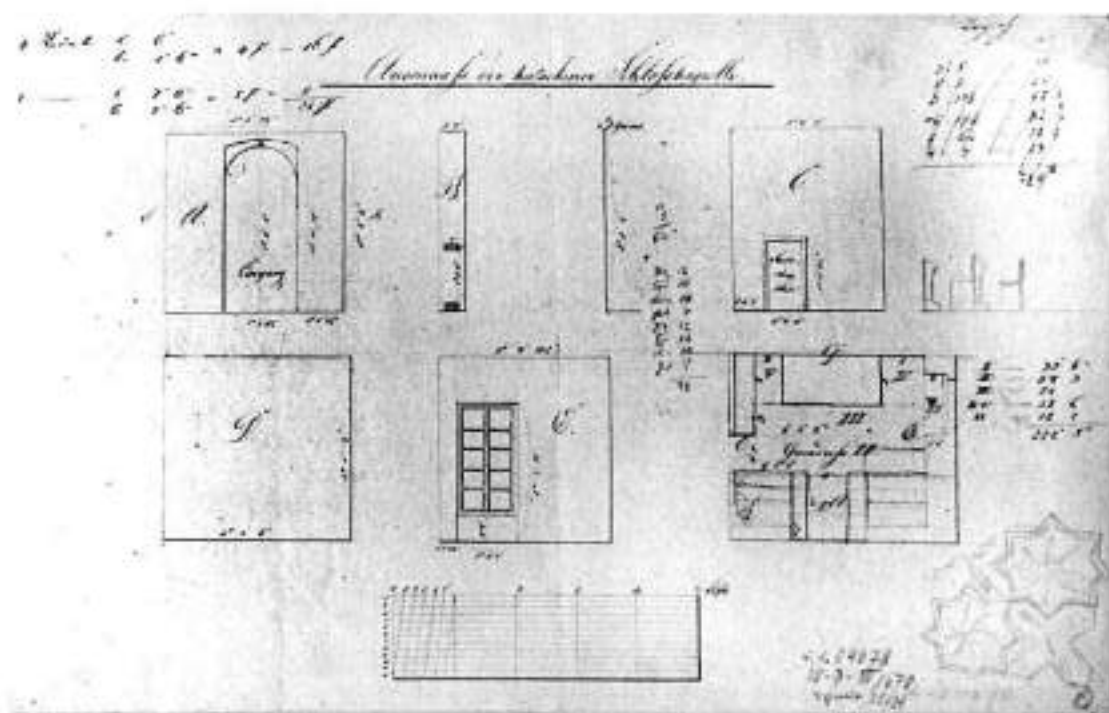
Vedle byla velká místnost ložnice (postel je zde zobrazena při mezitraktové stěně), vytápěná kruhovými kachlovými kamny. Ke změně v této části hlavní budovy došlo jen v místnosti jídelny a tato změna zásadním způsobem ovlivnila vzhled jídelny. Sloupy, jimiž byla místnost uzavřena na severní straně, totiž vytvářely iluzi obdélného prostoru. Navíc v postranních pilířích byla skryta na obou stranách kamna, která prostor vytápěla. Dnes jsou zde historizující kamna z 2. poloviny 19. století v jihozápadním koutu. Lze proto soudit, že k nové úpravě došlo koncem 19. století, zároveň pak byla provedena nová výzdoba místnosti ale s tím, že některé detaily (především lambris) byly ponechány z klasicistní výzdoby. Dobrou představu o podobě této části jídelny dává zachovaný variabilní projekt z Wirthovy sbírky (VDIII 676, inv. č. 04084). Jistě se jedná o návrhy Johanna Philippa Joendla, i když náčrt není signován. Nepochybně nebyla vybrána varianta s figurou koré s rohem hojnosti, protože se zachoval příkaz štukatéru Müllerovi vyhotovit na kamna do jídelny vázy (v ceně 120 zl. vid. měny) podle Joendlova návrhu (1822). Je zřejmé, že takto nebo velmi podobným způsobem byla skutečně jídelna dekorována.

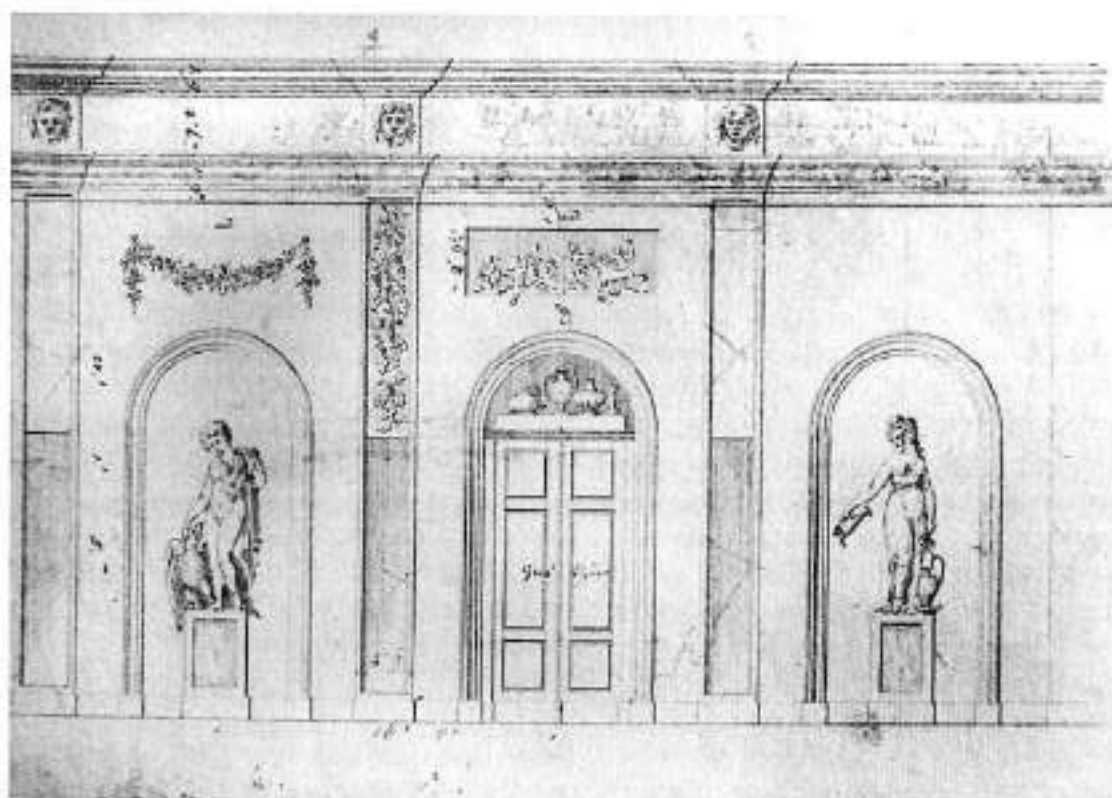
Johann Philipp Joendl, návrh na výzdobu jídelny na jejím severním konci, před 1822, boční pilířky sloužily jako kamna s vnějším přikládáním (archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 676, inv. č. 04084)

Nejdůležitější společenské prostory se soustřeďovaly do středního risalitu hlavního objektu. Uprostřed vstupní části byl čtvercově disponovaný vestibul s kruhovými kachlovými kamny v severozápadním koutu (C 116), jehož dispozice se nezměnila, stejně jako schodiště (C 115) po jeho levé straně. Ke změně došlo jen v prostoru, který byl od počátku označován jako místnost (nepochybně olivřejovaného) portýra (vrátného). Na plánu je do tohoto prostoru vkreslena kaple s oltářem při severní stěně, což s sebou přineslo zaslepení okna (nebo jeho spodní části). Pokud by byly v rozích umístěny lavice, jak ukazuje tužková kresba v plánu, pak by zde nemohla být v rohu kachlová kruhová kamna. Zřejmě proto byla v západní stěně vytvořena ve 2. klasicistní fázi nika, do níž mohla být umístěna kamna (podobně, jak bylo učiněno při rekonstrukci i dnes). Vchod do malého prostoru C 117 byl posunut více k severu, zmíněný prostor mohl posloužit jako malá sakristie. Ve Wirthově pozůstalosti je však kaple navržena i do jiného prostoru, který nelze dobře identifikovat (WDIII 670, inv. č. 04078). Jednalo se o takřka čtvercovou místnost s jedním oknem, jedním menším a jedním větším vchodem. Střední kruhový sál (C 113) se po různých úpravách během stavby, kdy se nejdříve počítalo s volnými sloupy, nezměnil, chybí ovšem sokly se sochami, které zde nepochybně byly umístěny. Zaklenutý malý prostor C 120 mohl sloužit jako stříbrnice, ale také jako průchozí prostor pro přinášení pokrmů do jídelny. Původně zde byla dvířka do topné komory ke kamnům v jídelně. Tento vchod byl i u prostoru C 117, který byl dodatečně, ale ještě klasicistně zmenšen o výklenek. Prostor C 118 sloužil původně

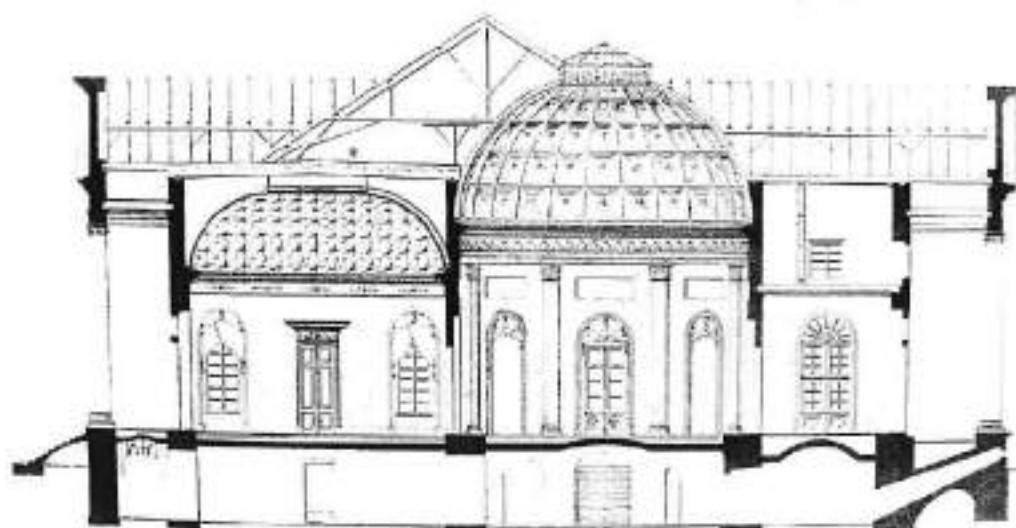
jako retiráda, stejně jako prostor C 119, kde byla navíc ještě dvířka do topné komory, již se přikládalo do kamen v biliárovém salonu, ale i v jídelně.

Neurčený autor, návrh zařízení zámecké kaple na kačinském zámku (archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 670, inv. č. 04078)

Johann Philipp Joendl ?, variantní návrh na výzdobu kruhového sálu (archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 598, inv. č. 04006)

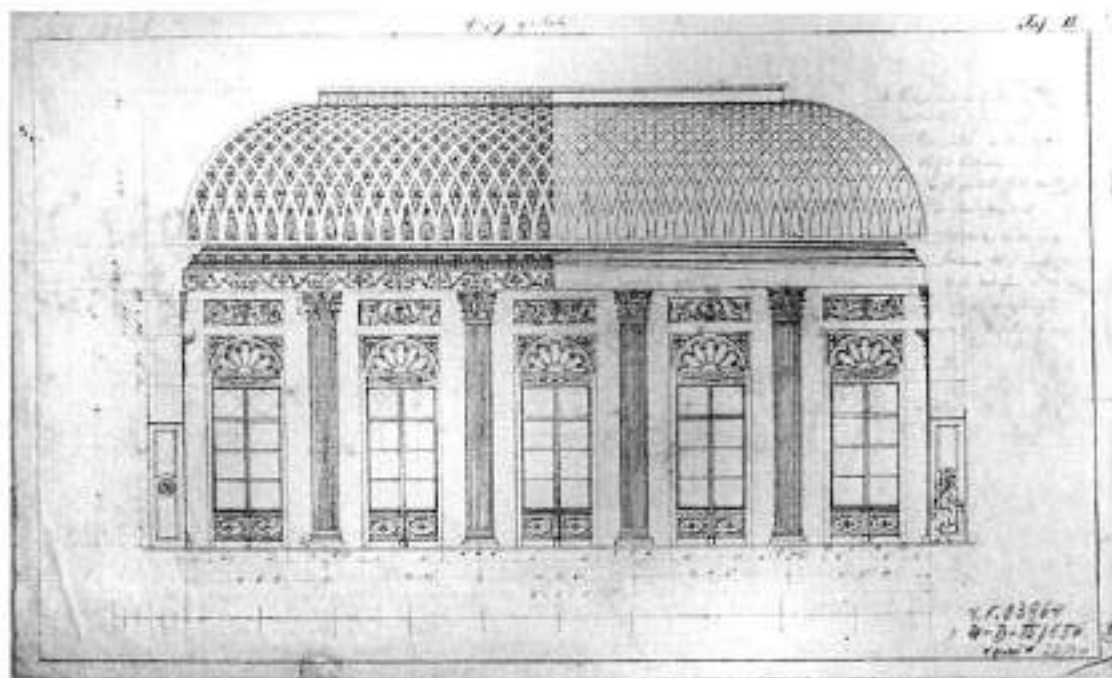

Anton Arche, Fez risalitem corps-de logis, 1822 (archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 546, inv. č. 03954). Arche zobrazil skutečný stav, z něhož je patrné, že stěny byly upraveny mramorováním, v oknech a dveřích byly textilní draperie. Nejzajímavější je patrně kopule, protože jsou zde v jednotlivých polích zobrazeny rozety, které ve skutečnosti zmizely z římského Pantheonu již na počátku 17. století, kdy z nich bylo vytvořeno Ciborium sv. Petra G. Berninim

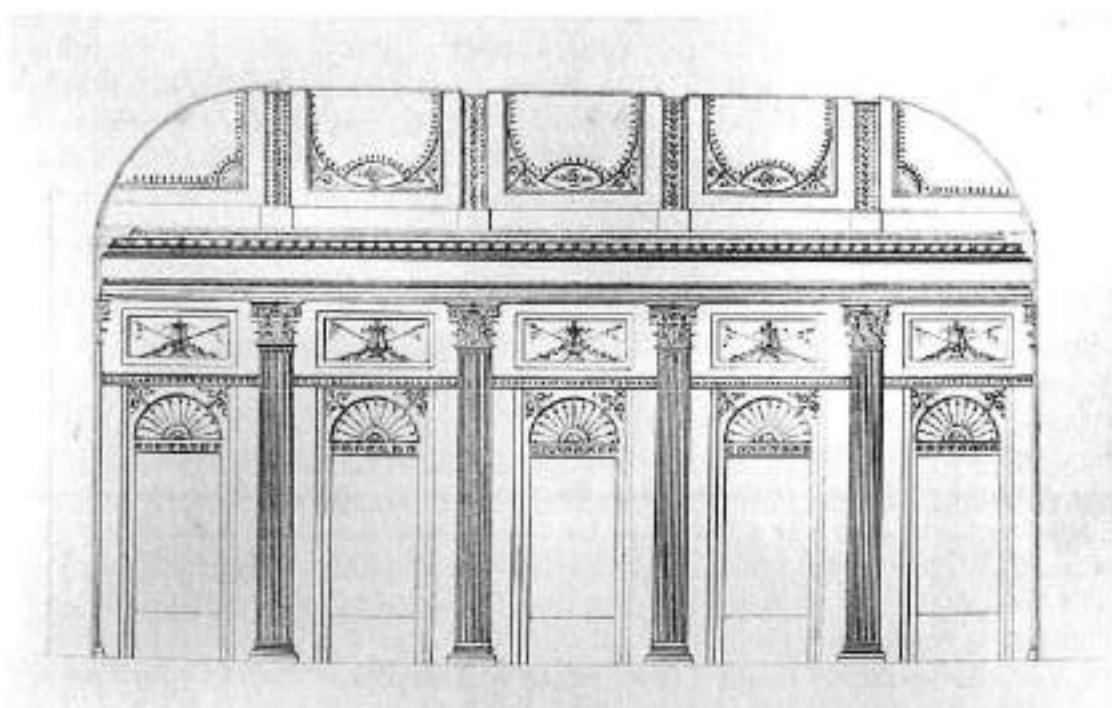
Hlavní (taneční) sál nebo také letní jídelna má na plánu shodnou dispozici s dnešním sálem, ale jeho vybavení bylo jiné. Předně zde byla dvojice krbů ve výklencích ve stěně směrem ke kruhovému středovému sálu. Výzdoba této hlavní zámecké místnosti prošla celou řadou změn a stavebník stále s jeho výzdobou nebyl spojen. Ve Wirthově pozůstalosti se tak zachovala celá řada návrhů, které nebyly realizovány, takže dnešní úprava sálu patrně pochází až z doby, kdy Thunové podnikly velkou opravu Kačiny, tzn. v období první republiky. Je to vlastně jen velmi decentní náznaková rekonstrukce, při které ovšem byly zachovány všechny klasicistní dveře (včetně francouzských na zahradu). Nejstarší návrhy pocházejí patrně ještě od Schurichta (WDIII 555–56, inv. č. 03963–64), mladší od Joendla (WDIII 595–96, inv. č. 04003–04), Archeho (WDIII 597, inv. č. 04005), ale také se zachovaly návrhy Josepha Kornhäusela (1782–1860), liechtensteinského dvorního architekta (WDIII 593–94, inv. č. 04001–02). Ovšem žádný z těchto návrhů nebyl akceptován, takže ještě ve 2. polovině 19. století byl osloven pražský prof. Bernhard Gruber (WDIII 599–601, inv. č. 04007–09). Jeho plány jsou signované a datované do 10. června 1863. Ani jeho již zcela historizující a do zámku velmi nevhodné návrhy nebyly akceptovány. Z klasicistního vybavení se tak zřejmě zachovala jen bohatě profilovaná římsa, odděhující strop s nepravou neckovou klenbou. Nakonec nebyla provedena ani světlíková okna v tomto stropu, která jsou dnes jen naznačena rámy. Klasicistní jsou také dveře a francouzská okna, dveře do kruhového sálu a pochopitelně i podlaha. Obložení stěn (poměrně vysoké proti ostatním salonům) a štuková výzdoba se znakem Thunů patrně vznikala podle datace na zahradním portiku v letech 1927–30.

Pravé křídlo hlavní budovy bylo rozděleno do dvou appartementů. První z nich tvořily prostory C 123, kde je vyznačeno lůžko při stěně se schodištěm. K tomu patřil kabinet C 124 s pasáží do místnosti pro služebnictvo (s lůžkem při mezitraktové stěně a s vchodem na dnešním místě z chodby). Vše zde přesně odpovídá dispozičně

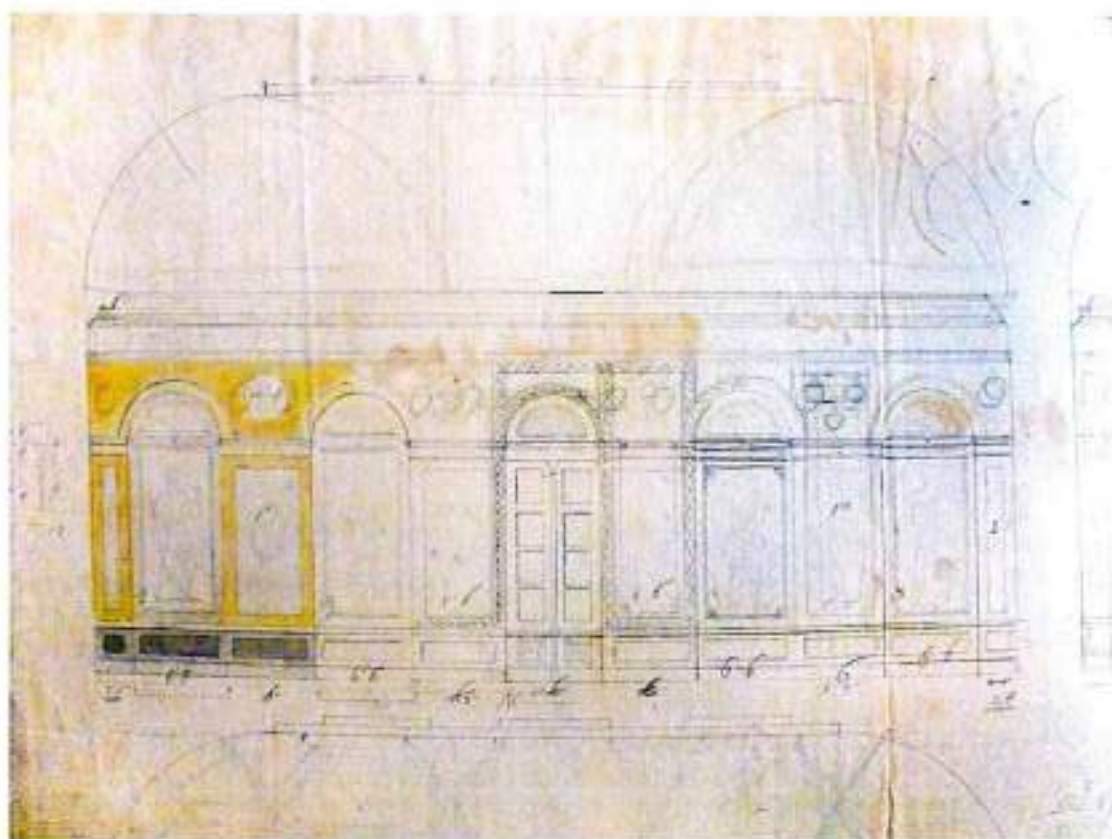
plánu, pouze nově byl proražen vchod mezi kabinetem C 124 a C 125, takže došlo k propojení dvou původně samostatných appartementů. Také u druhého appartementu lze rozeznat jen málo změn proti původnímu stavu. Patrně již ve druhé klasicistní fázi

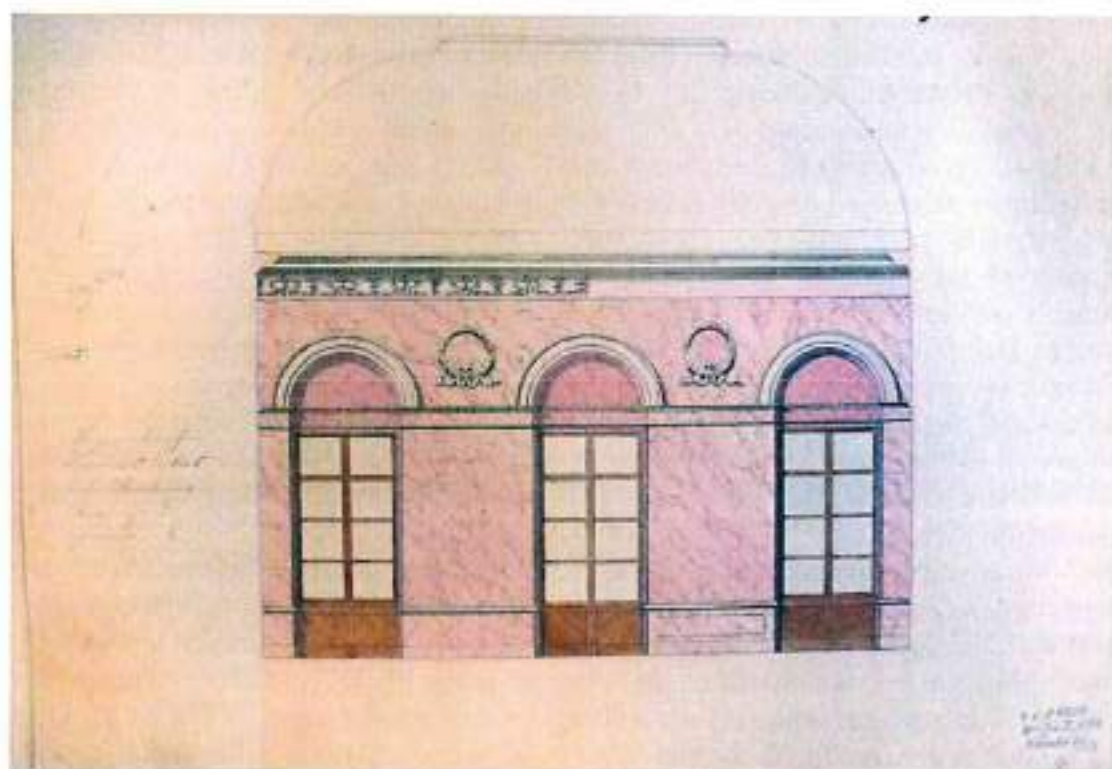
*Christian Friedrich Schuricht ?, návrh na dekoraci hlavního sálu, před 1816. Archiv
ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 556, inv. č. 03964*

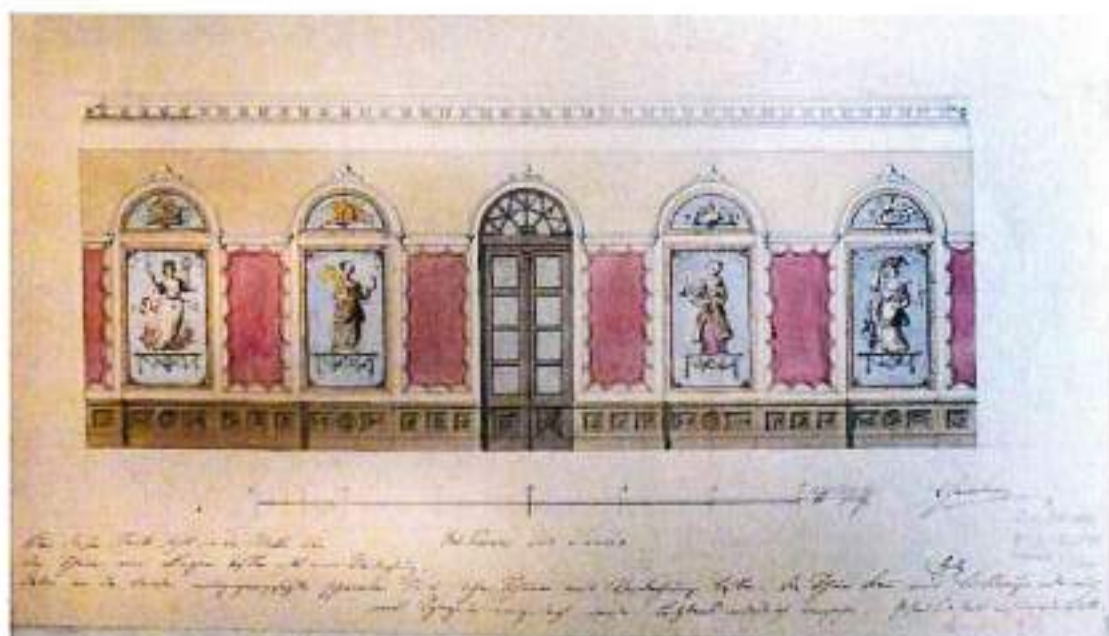
*Joseph Kornhäusel, návrh na úpravu hlavního sálu zámku Kačina, před 1822, Archiv
ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 593, inv. č. 04001)*

*Johann Philipp Joendl ?, návrh na úpravu stěn hlavního sálu, archiv ÚDU AV ČR,
Wirthova pozůstalost WDIII 609, inv. č. 04017*

*Johann Philipp Joendl ?, návrh na úpravu stěny hlavního sálu, archiv ÚDU AV ČR,
Wirthova pozůstalost WDIII 696, inv. č. 04004*

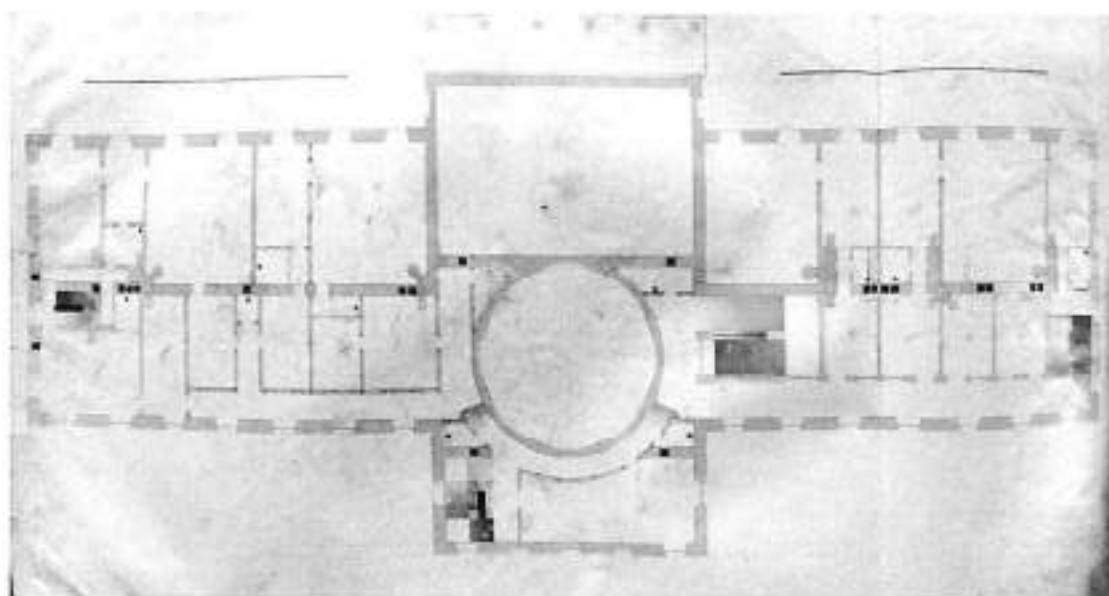
Bernhard Grueber, návrh na úpravu stěn hlavního sálu, 1863, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 599, inv. č. 04007. Při svých návrzích respektoval prof. Grueber podobu klasicistních dveří

byl prolomen vchod z místnosti služebnictva C 136 do velké ložnice C 126, kde je zobrazeno manželské dvojlůžko. Další změnou je pak vchod do topné komory, který byl podle plánu veden z pasáže mezi C 127 a C 138 přeložen na podestu schodiště C 138. Jinak jsou všechny vchody v souladu s plánem, který ve všech místnostech zobrazuje kruhová kamna se zadním příkládáním. Shodná je dispozice schodiště.

Také v patře nalezneme jen málo odchylek od provedeného stavu. Plán navíc prozrazuje i materiál, z něhož příčky byly vybudovány, takže je patrné, že všechny dělicí příčky v místnostech C 201 byly vyhotoveny z hrázděné konstrukce. Překvapivá je skutečnost, že v místnosti C 201a, kde je lůžko zobrazeno při mezitraktové stěně, se objevují obdélná tahová kamna s příkládáním z místnosti. C 201b sloužilo jako pracovna či kabinet, v malém prostoru C 201, sloužícím nepochybně jako retiráda, je zobrazeno také lůžko. Jsou zde nakreslena kruhová kamna s vnějším příkládáním, které nepochybně měly vytápět i kabinet C 201b. Všechny tyto prostory tvořily spolu s C 202 jediný appartement. V posledně uvedené místnosti je opět zobrazeno manželské dvojlůžko. Druhý appartement pozůstal z kabinetu C 203a a ložnice C 203b, která sloužila i jako salon. Je zde opět zobrazena dvojpostel. Příčka mezi těmito komnatami byla opět hrázděná, původně zde měla být opět oddělena retiráda, ale tato příčka je již na plánu škrtnuta, takže patrně nebyla nakonec provedena.

Situace schodiště odpovídá současné situaci, jen okenní nika byla na východní straně více zešíkmena. Shodná je dispozice prostoru C 207 a 209 se vstupem do retirády C 208. Zde je ovšem druhý vchod z chodby C 205 a 204, umístěn v rozdílné pozici, původně byl proti dvířkům do topné komory. Příčky, rozdělující prostor C 110, jsou opět provedeny z hrázděného zdiva, v každé z těchto místností je lůžko, v C 110 je zobrazen v mezitraktové stěně krb. Malý prostor oddělený z konce zalomené chodby je zobrazen jako retiráda. Také všechny příčky místností C 211 jsou vyzděny z hrázděného zdiva, protože spočívají jen na stropních konstrukcích, nikoliv na zdi.

V prostoru C 211a je zobrazen krb, lůžko. Trojice oken odpovídá plánu, stejně jako vchod do zalomené chodby a do kabinetu C 203a.

Autor neznámý (J. Ph. Joendl?), půdorys patra hlavní budovy, před rokem 1818, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 510, inv. č. 03918. Dispozice až na drobné detaily odpovídá dnešnímu stavu

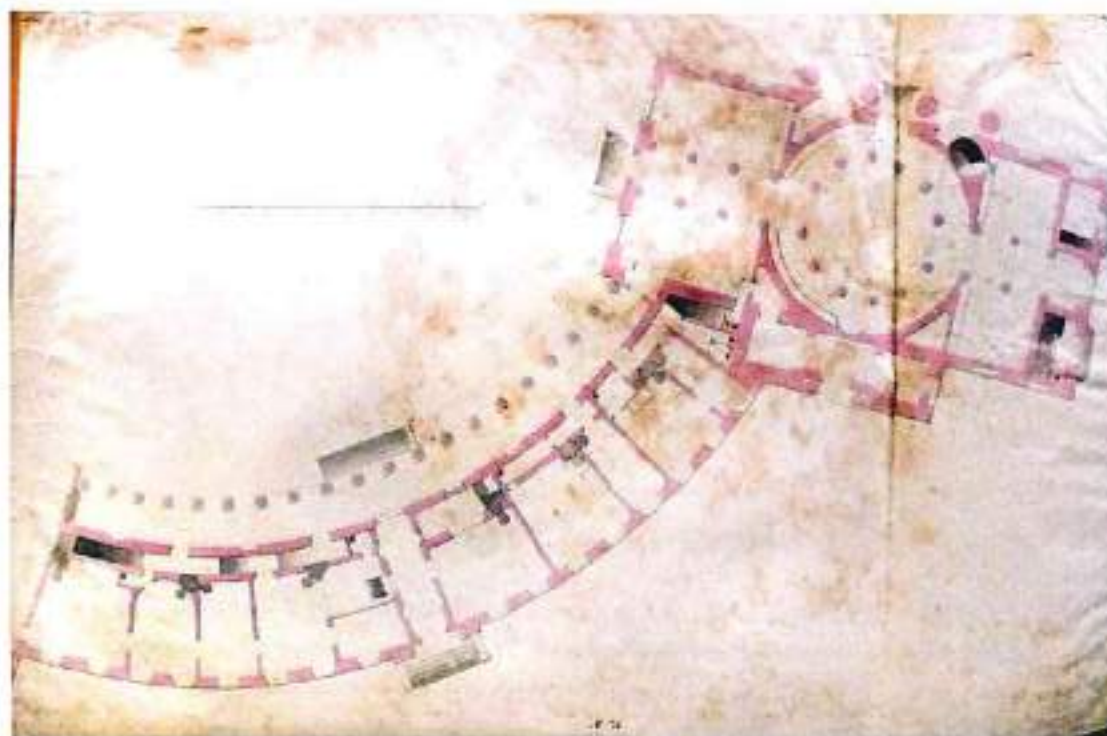
Další místnost C 111b neměla vlastní vytápění, původně zde byly dřevěné příčky které oddělovaly retirádu, ale na plánu jsou již škrtnuty. Nejsou zde zobrazena žádná kamna, nebyl zde přímý vstup z chodby jako dnes. Poslední místnost C 111c měla vlastní válcová kamna, plánek zde zobrazuje jednu postel, vstupy a trojdielné okno odpovídají. Kromě mezitraktové stěny jsou všechny stěny hrázdné.

Půdorys patra střední části hlavní budovy zcela odpovídá současné dispozici. Kolem kruhové stěny jsou všechny příčky hrázdné. Prostory C 220 a 217 sloužily jako retirády. Jediným rozdílem je tak zazdívka okna nad vstupem, k níž ale jistě došlo již v druhé klasicistní fázi.

Pravé křídlo hlavní budovy je dnes přímo přístupné přes malou pasáž C 219, což není původní vchod. Na plánu je vyznačen až dodatečně. Místnost C 223 sloužila jako ložnice (postel je vyznačena při mezitraktové stěně), k této ložnici patřil ještě kabinet C 224. Změnu lze rozeznat jen u středních prostor s retirádami, kde jak C 228a, tak 228b měly okénka do kabinetu (ale ta jsou začerněna, takže ještě během 19. století byla zaslepena) a dveře byly umístěny ve středu příčky do pasáže C 229 resp. C 230. Oba kabinety C 224 a C 225 patřily odlišným appartementům, proto nikdy nebyly spojny. Velká ložnice C 226 má zobrazenou manželskou dvojpostel, takže k ní patří dva kabinety (C 225 a C 227). Dispozice retirády C 232 se od plánů liší, protože zde zanikla příčka oddělující pasáž. Z místnosti C 226 je v plánu naznačen přímý vchod do prostoru C 236, který neexistuje, patrně nakonec nebyl zřízen.

Ve východním traktu byly místnosti pro služebnictvo, C 234 má shodnou dispozici, ale plány zde nezobrazují dvojici oblých vystoupení. Plány z roku 1981 zde ještě registrují zaslepené okno, které bylo v souladu s původním stavem obnoveno. To platí také pro okno a vstup v sousední místnosti C 235. Průchod mezi touto místností a sousední C 236 je na plánu naznačen k zazdění, k čemuž ale patrně nedošlo. Zaslepeno bylo okno na chodbu, dnes již opět obnoveno. Ve všech třech zmíněných

místnostech jsou zakreslena kamna ze zadním přikládáním, ani v jedné místnosti není tužkou nakreslena postel. Ta se objevuje jen v místnosti C 237, jejíž dispozice se na plánu plně shoduje s dnešním stavem.

Autor neznámý (J. Ph. Joendl?), půdorys přízemí pavilonu A a jižního kolonádového křídla, před rokem 1818, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 509, inv. č. 03917. Dispozice až na drobné detaily odpovídá dnešnímu stavu

Plán WDIII 509 z Wirthovy pozůstalosti v Ústavu dějin umění zachycuje knihovní pavilon A a přiléhající kolonádové křídlo B v přízemí. V dispozici přízemí knihovního pavilonu bylo patrně nejvýznamnější změnou opuštění myšlenky přímého vchodu do rondelu od jihu, proti kterému měla být na protilehlé straně nika se sochou. Další změnou, způsobenou nepochybně již při dokončovacích pracích, bylo zrušení vchodu na záchod pod schodiště A 111, takže knihovní skříně zde již nemají vchod, odpovídající vchodům do jiných prostor za knihovními skříněmi. Poslední změnou bylo nevytvoření (částečně slepého) okna na západní straně někdejšího spodního archivu, ale s tímto oknem nepočítaly ani plány z roku 1816. Plán také ještě zobrazuje knihovní skříně v prostoru A 101, které však nebyly vyhotoveny a vchod na oválné schodiště byl vytvořen pomocí tapetových dveří. Ani plán WDIII 509, ani další zachycující knihovní pavilon zde v prostoru A 103 nemají schodiště do mezipatra, ale jen schody do sklepa. Mezipatro bylo jistě vytvořeno až v další stavební fázi, patrně až ve 2. polovině 19. století.

Dispozice prvního appartementu v jižním kolonádovém křídle při pavilonu A odpovídá plně dnešní. Podle vybavení nepatřil nejvýznamnějším hostům, v každé z místností bylo tužkou vyznačeno lůžko, v menší (B 101) pro služebnou, ve větší (B 103) byl vchod do retirády B 104. V obou jsou zobrazena kamna se zadním vytápěním. Zvláštní posunutí prostoru retirády B 104 bylo způsobeno snahou o vytvoření pravidelné dispozice místností. Chodba B 102 nepatřila k této obytné jednotce, protože zde byl vchod na společné záchody v A 111. Jedinou změnou proti

dnešnímu stavu je probourání vchod z B 104 do B 106, které nepochybně vzniklo nejdříve ve 2. polovině 19. století, ale podle quasi klasicistních dveří až v době mezi světovými válkami.

Druhý appartement byl přece jen lépe vybaven, o čemž svědčí parketová a nikoliv prkenná podlaha, měl ale velice podobnou dispozici. Menší místnost (B 105) nejspíše měla sloužit pro guvernantku (je zde nakreslena jediná postel), větší (B 107) pak pro děti – jsou zde tři lůžka. Z větší místnosti je vstup do retirády B 108, k menší místnosti patřila předsíň B 106, z níž se vcházelo do topné komory. Obě dvě místnosti byly vytopitelné. Na plánu je vchod mezi oběma místnostmi „zazděn“ a naopak je naznačeno otevření vchodu do vedlejší místnosti B 109. V dnešní podobě jsou oba vchody otevřeny, což je také jediná změna proti původnímu stavu.

Poslední místnost sloužila zřejmě jako byt vyššího úředníka (patrně právě zde nějakou dobu po roce 1827 bydlel architekt Anton Arche). Sestával jen z jedné obytné místnosti B 109, vybavené parketovou podlahou a vytápěnou kachlovými kamny, a malé kuchyňky s černou kuchyní (posléze nahrazenou sporákem) B 110. Svého času zazděná arkáda (její zazdívka je již v plánu vyznačena, pocházela tedy zřejmě z pozdně klasicistní nebo historizující přestavby) mezi oběma místnostmi je dnes opět prolomena.

Průchod křídlem (B 111) má shodnou dispozici s dnešním stavem a v základě souhlasí i dispozice místností B 112a-f, B 112g, B 112h a B 114. I v původním řešení zde byla zvýšená podlaha, v B 112h byl rovněž záchod, ale proti dnešnímu stavu vedl v severní příčce vchod do prostoru B 113, do prostoru pod schodištěm, kde byl přístup do topné komory. Zmíněná severní příčka je ovšem novotvarem, protože na plánech z roku 1981 již původní oddělení s dveřmi neexistovalo. Pochopitelně nebyla místnost (která se nedala vytápnout) označená B 112a-f rozdělena jednotlivými příčkami na hygienické zařízení, které sem bylo vloženo novodobě. Na plánech z roku 1981 má ještě jinou dispozici. Zalepeno bylo rovněž okno, které vedlo na schodiště B 117, patrně až koncem 19. nebo na počátku 20. století. Místnosti zřejmě sloužily jako předpokoje hraběcích pokojů, není zde nakreslena žádná postel.

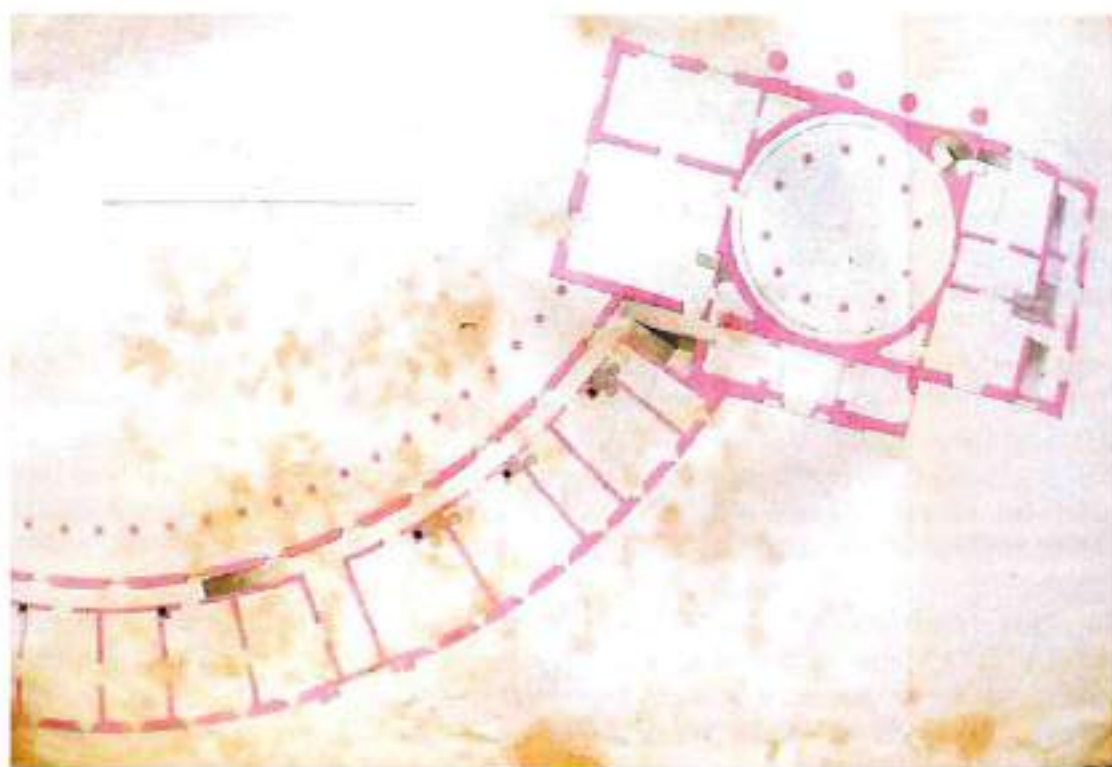
Další tři komnaty (B 114, 115 a 116) byly součástí velkého appartementu hraběte a hraběnky, k ní přiléhající chodba B 117 byla používána prakticky jen služebnictvem, byl odtud přístup do topné komory a do malé retirády, spojovala sklep s mezipatrem nad kolonádovým křídlem, kde bylo ubytováno služebnictvo. Všechny tři místnosti mají jinou dispozici, která se dochovala beze změn do dneška. Všechny místnosti byly vytopitelné kamny se zadní obsluhou, všechny byly propojeny dvoukřídlými dveřmi. V prvních dvou místnostech nejsou zakresleny žádné postele, v další místnosti s mělkou alkovnou patrně žádné lůžko rovněž nebylo, vyznačený nábytek představuje patrně pohovky. Všechny zmíněné prostory jsou totožné se současným stavem, dokonce plán zachycuje i rozdílnou podobu okenních výklenků v místnosti B 116 s polokruhovým zakončením. Ve všech místnostech již byly parkety.

Patro zachycené na plánu WDIII 512, inv. č. 03920 má poněkud jinou podobu předně v bytě knihovníka. Stejná je situace pouze v místnosti se schodištěm z přízemí (A 202), střední místnost sloužila jako kuchyně s otevřeným sopouchem. Na plány je dokonce zobrazena chlebová pec, která je však škrtnuta, patrně vůbec nebyla postavena. Jiná je zde zazdívka okna, než je dnes. To platí i pro místnost A 203, kam původně ústilo schodiště z přízemí; dnešní podlaha je novým řešením asi z konce 19. století. Původně nebyl byt knihovníka spojen s vlastní knihovnou, přes vyrovnávací schodiště vchod původně vřetenové (na Archeho doporučení ovšem visuté) oválné schodiště A 205 se chodilo na půdu. Tento vchod na půdu byl asi ještě během

výstavby přesunut padákovým vchodem v prostoru schodiště A 202 a prostor A 201d byl využit jako komora bez vytápění. Rovněž během výstavby nebo krátce poté byl ještě vytvořen přímý vchod z knihovnického bytu na galerii. Na plánu je v plné vyzdvíce příčky dodatečně tužkou zakreslen vchod. Tato místnost A 201c se dala vytápět (kamna jsou zde zakreslena v podélné a nikoliv kruhové dispozici, jako i v dalších místnostech pavilonu). Podobně zakreslený vchod mezi místnostmi A 203 a A 201d musel vzniknout až po zrušení schodiště z přízemí a vytvoření nové podlahy. Dnes zde vchod ale neexistuje. S tím patrně souvisela tužkou vyznačená zazdívka mezi A 201c a A 201b, kde původně (stejně jako dnes) byl široký vchod. Odděleny by tak byly pracovní místnosti knihovníka od soukromé prostory (ložnice). K ní patřila nakonec i komora A 204, která byla teprve dodatečně (patrně až ve 20. století) zprůchodněna do místnosti horního archivu A 209.

Proti dnešnímu stavu A 209 se v místnosti někdejšího horního archivu (proto klenutého, aby byl lépe chráněn před požárem) změnila podoba pasů, které byly původně svedeny do přízedních pilířů (to však jistě nebylo provedeno). Na plánu je patrné, že se uvažovalo o možnosti vytápění tohoto archivu a počítalo se s nikou, která by byla přístupná z topné komory A 207. Tato úprava ale provedena nebyla. Řešení předsíně A 211 a výstupu schodiště bylo shodné.

Drobnou změnu lze sledovat také v místnosti A 210a, která patrně nebyla zamýšlena jako apartament pro badatele, ale jako studovna, ve které byla hranolová kamna. Změna se zde objevuje u západní stěny, která je dnes lehce zaoblena, v architektonickém návrhu se ale počítalo s rovnou stěnou s odsazením u topné komory. Zde navíc byl ještě vchod do topné komory (dnes je zde pouze nika ve zdi), lze proto předpokládat, že zde mohla být i retiráda (není však ani naznačena).

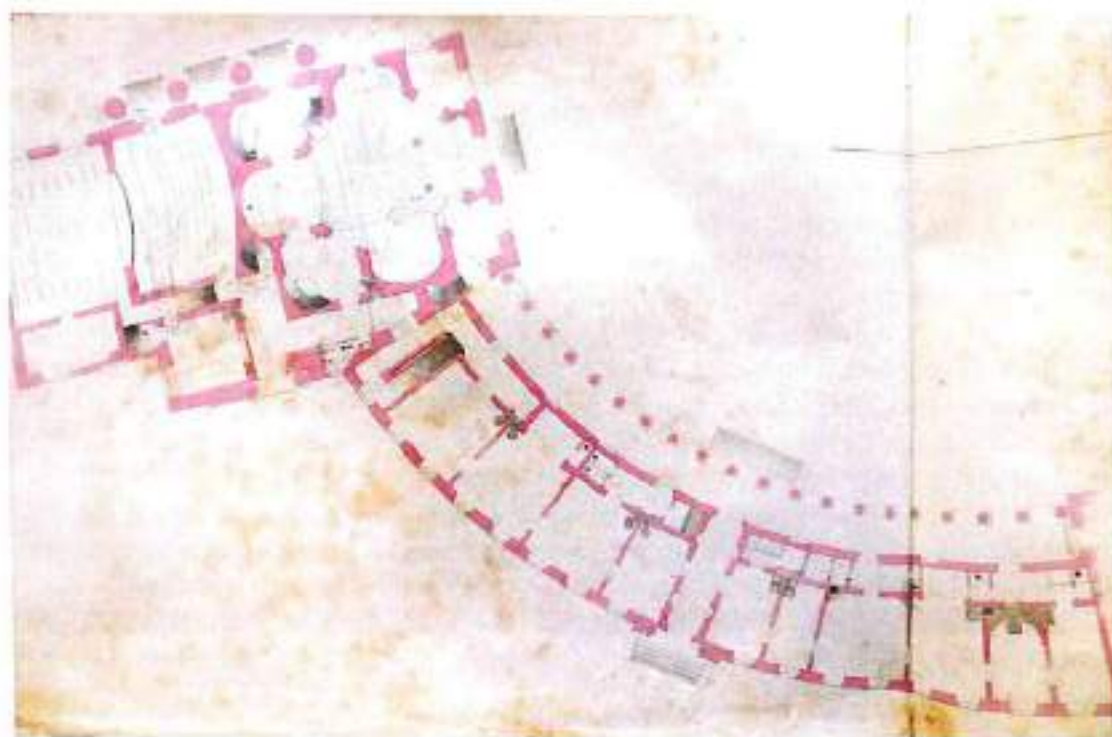
Autor neznámý (J. Ph. Joendl?), půdorys patra jižního křídla a pavilonu A, před rokem 1818, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 512, inv. č. 03920. Dispozice se zde proti předešlým plánům v některých částech odchyluje

Podoba místnosti A 210b se na plánu liší tím, že zde nebylo počítáno s oknem ve východní zdi.

Navazující kolonádové křídlo bylo u schodiště A 111 řešeno poněkud odlišně, takže místnost B 201 měla pravidelnou dispozici. První tři místnosti B 201, B 203 a B 204, popsané na plánu jako pokoje (Zimmer), byly všechny vytopitelné válcovými kamny ze zadním vytápěním. Jejich dispozice odpovídá, jen příčka mezi B 205 a 207 je poněkud posunuta, takže došlo k lehkému zvětšení prostoru B 205. Také vstupní dveře jsou proti plánu posunuty. Vzhledem k tomu, že dveře, respektive jejich závěsy pocházejí až z 2. poloviny 19. století nelze vyloučit, že ke zmíněným změnám došlo až při úpravách ve 2. polovině 19. století. Také dvě další místnosti (B 207 a B 209) byly vytopitelné, jejich dispozice se s dnešní shoduje.

Ve druhé polovině křídla se počítalo s celkem pěti různě velkými místnostmi bez možnosti vytápění, vzájemně propojené dveřmi. Dvě z místností pak měly ještě samostatné vstupy z chodby, ale tyto vchody, stejně jako rozdělení místností příčkami, nebylo realizováno.

Plány pro levé (severní) křídlo D a pavilon s kaplí a divadlem, které jsou opět zachované jak pro přízemí, tak pro mezipatro, se od provedeného stavu liší výrazněji, čemuž odpovídá i dvoji vypracovaná varianta (WDIII 513–14, inv. č. 0391–92), z nichž nejbližší realizovanému stavu je plán WDIII 514, inv. č. 03922. Varianta WDIII 513 má zcela odlišně řešenou kapli, ještě s kruhovým půdorysem ústřední části a s divadlem po jižní straně. Právě k variantě WDIII 513 se zachoval půdorys mezipatra (WDIII 515, inv. č. 0923), k první variantě plán WDIII 516, inv. č. 03924).

Autor neznámý (J. Ph. Joendl?), půdorys přízemí severního křídla a pavilonu E, před rokem 1818, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 514, inv. č. 03922. Dispozice se zde proti předešlým plánům v některých částech odchyluje, ale proti druhé variantě je provedenému stavu nejbližší

Pavilon s divadlem a kaplí se liší podstatně jen ve způsobu spojení s kolonádovým křídlem. Vstup měl být veden z kolonádové chodby přímo do prostoru kaple E 102, která měla sloužit jako před síň. Zároveň by tak byl oddělen vstup pro poddané a návštěvníky, ale také pro hudebníky, od vchodu pro panstvo do oratoří, z nichž spodní se dala vytápět. Dodnes je patrný otvor pro kamna se zadním vytápěním, které měly být vloženy do niky. Nakonec nebylo točité schodiště do patra na kůr provedeno a kůr měl být přístupný pouze z patra. Místo schodiště zde byla vytvořena chodba (E 106), odpovídající dnešní situaci. Z této chodby byl také přístup na dvojici záchodů, které mělo být odvětráno poměrně velkým okénkem, jež by ale rušilo symetrii fasády. Na plánu již je naznačeno dnešní šikmé větrací okénko, které tak bylo provedeno zřejmě již během výstavby nebo v druhé klasicistní fázi.

Ve vlastní kapli se podle tohoto plánu počítalo se zřízením kazatelny v severovýchodním zešikmení. Kazatelna byla zpřístupněna ze sakristie samostatným schodištěm, nad sakristií měl být zřejmě depositář (E 205), přístupný jiným schodištěm ze sakristie. Oválné vykrojení stěny schodiště odpovídá, ale to nikdy vybudováno nebylo, ani podlaha předpokládaného depositáře. Sakristie (E 105) měla přímý vstup zvenku. Hlavní oltář se obracel k severu, druhý oltář k východu, kůr proti hlavnímu oltáři byl oble vypouklý do prostoru kaple a nesen dvojicí volných sloupků, které však nebyly uskutečněny. Proti dnešnímu stavu nebyly provedeny niky po obou stranách vstupního prostoru.

Místnost šatny E 107, která se dala vytopit kachlovými kamny se zadním příkládáním, měla sice stejnou dispozici s dnešním stavem, ale existují zde určité rozdíly. Okno v severní stěně mělo mít širší niku, z místnosti pak měl vést ještě vchod pod točité oválné schodiště, kde byl umístěn záchod. Chodba E 108 se sice půdorysně neliší, i podle plánu zde měla být dělicí přička s dveřmi, ale liší se její úroveň podlahy, která měla být o sedm stupňů navýšena. Z chodby se mělo vstupovat jak do parteru hlediště, tak přímo na jeviště. Podlaha jeviště by se tak nalézala ve stejné výši jako nejvyšší část hlediště, přičemž plán pozapomněl řešit přístup do orchestřiště. To je na plánu posléze naznačeno, a to dokonce ve dvou možnostech. Orchestřiště na těchto nejstarších projektech je podle „forbíny“ vypouklé, vydaté galerie měly být nesený trojicí sloupků. V parteru se počítalo se šesti okrouhlými lavicemi vcelku, nebyla zde zamýšlena lóže. Do hlediště, ve shodě s dnešním řešením, se dalo vstoupit i z venku, od východu.

Zadní stěna jeviště je ve shodě s dnešním řešením prolomena vstupem, který usnadňoval manipulaci s kulisami. Okna na východní straně měla mít výklenky protažené až k zemi, nepočítalo se s lávkou a systémem vysokého provaziště. Z jeviště se dalo vstoupit do prostoru E 110, nevytopitelného, které mělo patrně sloužit jako sklad dekorací. Původní zeslabení stěny na západní straně je na plánu již „dozděno“ do dnešní podoby.

Kolonádové křídlo v polovině při hlavní budově mělo původně všechny místnosti propojeny dveřmi, ve všech místnostech byly položeny parkety a byly vybaveny hodnotnějšími detaily. Na plánu je vyznačeno pouze manželské dvoulůžko v prostoru D 104 respektive D 106, který tvoří alkovnu této místnosti, ložnice. Celé to působí dojmem, že to bylo jedno velké appartement pro jednoho člena (již vdaného či oženěného) chotkovské rodiny, ale později zde byly vytvořeny dvě jednotky. Na plánu mělo toto oddělení probíhat až za salonem s dvojicí krbů (D 105), v současné situaci nelze posoudit, zda skutečně došlo k zazdění průchodu mezi D 104 a D 105, protože je zde panel se státním znakem. Na plánu z roku 1981 je zde zazdívká ale zobrazena.

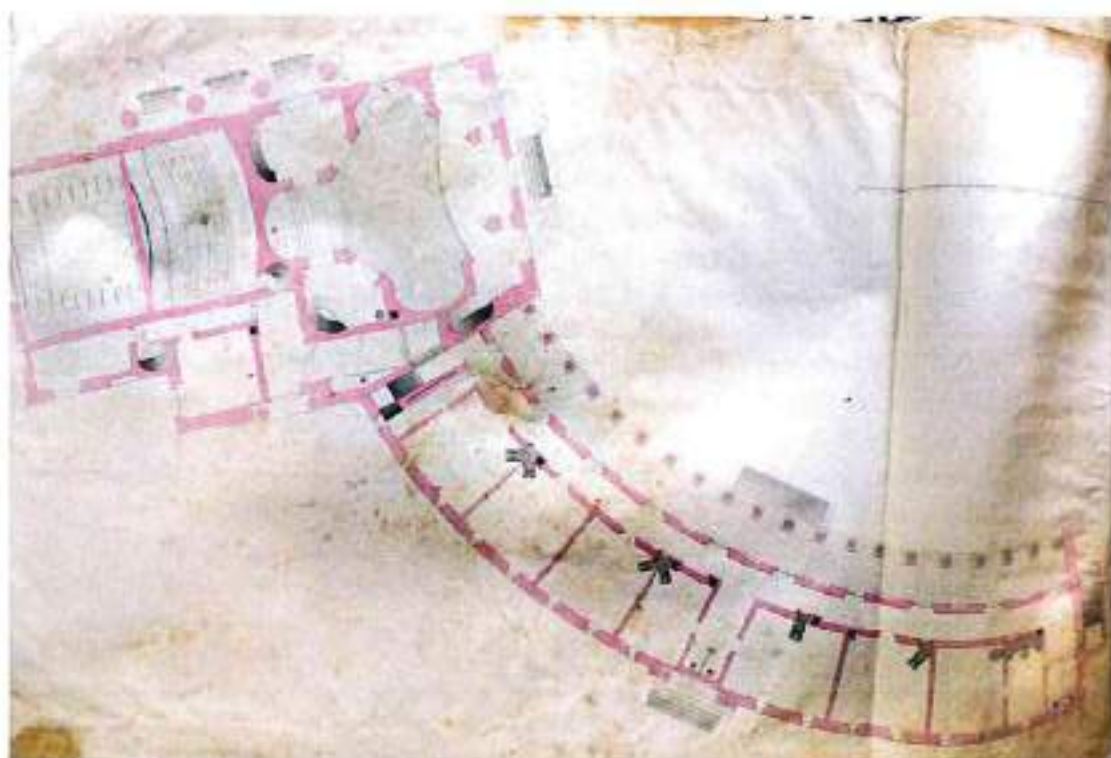
V dnešní dispozici nelze v obytných místnostech nalézt žádné zásadnější rozdíly, chybí jen krby v D 105. Jiný systém topení byl proveden v místnosti D 108 a D 109; v druhé místnosti také zanikl vstup ke schodišti D 110. Větší změny lze rozeznat v obslužných prostorech středního traktu. Tyto změny jsou na plánu zobrazeny, jsou vkresleny tužkou. Nově tak byl prolomen vchod z hlavní budovy do chodby D 103, s tím, že musely být zhotoveny ještě vyrovnávací stupně, protože podlaha kolonádového křídla je podstatně níže a nepočítala s tímto propojením. Původně zde byl totiž plánován záchod pro služebnictvo. Dveře byly provedeny buď ve 2. klasicistní fázi nebo ve 2. polovině 19. století. Dispozice retirády na druhé straně chodby D 103 byla zachována, odpovídala totiž alkovně D 106. V další části došlo k posunutí příčky u retirády mezi D 106 a D 107, ale dnešní stav není na plánu zachycen., vznikl tedy až mladší úpravou patrně ve 20. století. Dále došlo k úpravě prostoru D 107, kde byla navržena nová severní příčka (není ale jasné zda skutečně byla provedena, dnešní odpovídá původní s tím, že vchod byl zde zaslepen. Nově pak byla vyzděna další příčka, v níž ale původně nebyly dveře.

Druhou část kolonádového křídla odděluje průchod, jehož dispozice se nezměnila. Navazoval pak další soubor vzájemně propojených místností, vytvářející další velkou bytovou jednotku o čtyřech místnostech s vlastní kuchyňkou. Druhá varianta počítala s oddělením poslední místnosti při pavilonu E. Dispozice se zde na rozdíl od jižní poloviny křídla výrazně liší, tyto změny nepochybně vznikly později, některé možná ještě ve druhé klasicistní fázi, některé ve 2. polovině 19. století a patrně některé i později. Kromě místnosti D 112, jež sloužila jako jakási předsiň, byly ostatní prostory osvětlovány vždy dvojicí oken. Okna tak byla ke stěně prolomena vždy správně symetricky (s výjimkou D 112), kdežto dnes jsou uspořádána nepravidelně. Dokonce ani příčka mezi D 117 a D 115 není vedena na prostředek meziokenní stěny. Místnost D 115 měla mít alkovnu, kde na jednom plánu je zobrazeno jediné lůžko v severní polovině. Z alkovny byl na jižní straně vstup do malé retirády. Stěna mezi D 116 a D 114b je nepochybně původní, ale nebyl v ní proražen vstup. Ani stěna mezi D 115 a D 113 neodpovídá původnímu řešení, vznikla až s vybudováním kuchyně v prostoru D 114b. Naproti tomu stěna mezi D 113 a D 112 odpovídá původnímu řešení, ale vstup byl na místě původního prolomen až po roce 1981, přičemž došlo k zazdění staršího vstupu a zřízení vestavěné skříně na jeho místě. Prostor D 114a měl být původně přístupný z kolonádové chodby.

Ještě větší rozdíly lze pozorovat v dispozici mezzaninu nad kolonádovým křídlem. V zalomené části chodby D 201 měly být umístěny dva záchody, hned za vstupem z vedlejšího schodiště hlavní budovy. Ve stejné úrovni s tímto vchodem měl být i vchod do prostoru D 202. Tato místnost měla mít původně polokruhové ukončení, ale to patrně nikdy vybudováno nebylo, je škrtnuté již na plánu. Vstup do místnosti D 204 byl pouze – ve shodě s dnešním řešením – přes místnost D 202. Obě místnosti se daly vytápět, což platí i pro třetí místnost D 205 se samostatných vchodem z chodby. Na plánu je tužkou navržen průchod do sousední místnosti D 208–09, ten však patrně nebyl nakonec proveden, ostatně jako druhý protějškový průchod, rovněž naznačený tužkou. Do této místnosti vystupuje komínové těleso, které mělo vystupovat původně do chodby a měla zde být hranolová kamna, posléze zřejmě přesunutá do jihovýchodního koutu. Vstup z D 211 odpovídá původní situaci. Prostor D 211 obsahoval v původním řešení opět dvojici záchodů.

Celá severní polovina kolonádového křídla měla být rozdělena ve shodě s přízemím celkem do čtyř místností, každou se samostatným vchodem a všechny s možností vytápění jednoduchými hranolovými kachlovými kamny. Příčka, která prostory oddělovala od chodby byla vedena ve stejné úrovni, jako stejná okrouhlá

příčka v jižní části. Je otázkou, zda celé toto řešení nevzniklo až v další klasicistní fázi či ve 2. polovině 19. století.

Autor neznámý (J. Ph. Joendl?), půdorys patra severního křídla a pavilonu E, před rokem 1818, archiv ÚDU AV ČR, Wirthova pozůstalost WDIII 516, inv. č. 03924. Dispozice se zde proti předešlým plánům v některých částech zásadním způsobem odchyľuje

Z přehledu je patrné, že většina prostor zámku odpovídá klasicistní výstavbě, že se zámek v Kačíně zachoval ve formě v jaké vznikl a je vzácným příkladem úplného zachování jedinečné památky.

Ve 2. polovině 19. století došlo k celé řadě drobných zásahů, které však výrazně nezměnily dispozici jednotlivých místností. Někdy byly vyměněny dveře, někde tapetové dveře doplnily nevhodné neprofilované příložky, se změnou vkusu se změnila i podoba výmalby jednotlivých místností. Největším zásahem byla zřejmě nová dekorace biliárového pokoje, která z prosvětleného a odlehčeného klasicistního vzeření přinesla temnou těžkou dekoraci podle návrhu vídeňského umělce, malíře a grafika Johanna Kreutze. Tyto změny souvisely patrně se skutečností, že se v roce 1866 přestěhoval na zámek Rudolf Chotek, nepochybně pro něj a také jeho dceru komtesu Karolinu, jedinou dědičku, která se v roce 1867 provdala za hraběte Emanuela Thuna. Koncem 19. století ale údržba zámku, který sloužil jen jako letní sídlo, byla zanedbávána, takže muselo v letech 1928–32 dojít k velké renovaci, při níž byly obnoveny štuky patrně nejen na fasádách, ale také v některých reprezentačních místnostech. Při té příležitosti se na některých místech objevily erby nových majitelů a došlo patrně k proměně některých štukových vzorců. Další rozsáhlá oprava proběhla v letech 1950–51, při níž došlo k obnově fasád.

Umělecko-historické zhodnocení

Zámek je zapsán jako Národní kulturní památka pod rejstř. č. 46551/2–1096, je to obec Svatý Mikuláš (pozemkově k tomu ovšem patří i parcely na sousedních katastrech Nové Dvory a Svatá Kateřina), okres Kutná Hora, Středočeský kraj. Součástí národní kulturní památky je rovněž park, zámek čp. 51, Platanový můstek, Květinová mísa, kočárovna čp. 105, domek správce (zahradníka) čp. 32, systém ha-ha, kaplička, dvě mřížové vstupní brány, podstavec květinové mísy I a II, opěrná zeď se schodištěm.

Zámek Kačina patří nesporně mezi nejvýznamnější zámecké stavby období (neo)klasicismu, které vznikaly na našem území. Bez nadsázky lze dokonce stavbu považovat za vůbec nejvýznamnější architekturu klasicismu na našem území. Nic na tom nemění ani skutečnost, že se na její výstavbě nepodíleli s převahou čeští, ale cizozemští architekti, a to jak saský architekt Christian Schuricht, tak ředitel pražského stavebního ředitelství Georg Fischer, rodilý ve Vídni, ale v rodině bavorského původu. Tehdejší situace v Čechách se proti předešlé době silně změnila, takže i ostatní významné klasicistní stavby vznikaly zásluhou cizinců. Snad i první klasicistní stavba u nás, zámecké divadlo v Teplicích, projektoval saský architekt Johann August Giesel v letech 1787–89. Autorem zvláště šlechtických staveb, z nichž vyniká vila Kinských na Smíchově za branami pražské Malé Strany, byl další cizozemský architekt, z jižního Německa pocházející Heinrich Koch. Klasicistní zámek v Kynžvartu pak projektoval Vlach ze Švýcarska, Pietro Nobile.

V českých zemích se ještě na počátku 19. století držela barokní tradice, nový sloh, obracející se k antice, k prostému dekoru, jednoduchosti a racionálnosti se stal doménou spíše vzdělaných vrstev, vzdělané šlechty. K nim nepochybně stavebník Jan Rudolf Chotek bezvýhradně patřil. Evropa se koncem 18. století radikálně změnila a tato změna nastala všeobecně, byla to změna politická, při které vznikla republika a noví vládci si dokonce dovolili nebývalou věc – popravu panovníka. Byla to však změna i kulturní, přinášející představy a prostém antickém životě, dokonce i o řecké demokracii, nehledě na filosofické názory osvícenství, byl to však i nově se rodící nacionalismus. A nesmíme zapomínat i fatální změnu technickou, začínající technickou revolucí, k níž velmi pomohlo zdokonalení a praktické využití parního stroje. (Neo)klasicismus měl ovšem v západních zemích, v Anglii i Francii, delší tradici a zázemí ve formě barokního klasicismu. Právě z těchto zemí, jedné katolické a druhé protestantské, se nový sloh šířil po celé Evropě. K nám docházejí první impulsy právě ze Saska, takže se nelze divit, že hrabě Chotek se obracel nejen na francouzské umělce, ale také na severoněmecké.

Ke zvýšenému zájmu o antiku nepochybně přispěly vykopávky vzrušující celou kulturní Evropu. Ve větší míře se rozeběhly kolem poloviny 18. století – od roku 1748 se odkrývají Pompeje, uvězněné pod lávovým příkrovem. Již o dva roky později do Pompejí odcestoval známý francouzský architekt Jacques Germain Soufflot, což byl další impuls pro jeho antikizující architekturu. Brzy se ovšem začínají i znovuobjevovat antické řecké památky, již v roce 1762 se v Anglii tisknout *Antiquities of Athens* zásluhou anglických architektů Jamese Stewarta a Nicolase Revetta. Pozadu nezůstávají ani Francouzi – Julien David Le Roy publikoval v roce 1758 nákresy athénské Akropole, řecké antikvity se objevují poněkud později i v rytinách Giovanniho Battisty Piranesiho. Všem těmto obrazům, šířeným po světě, dává vědecký rámec základní dílo o antickém umění, *Dějiny antického umění*, které v roce 1764 vydal Winckelmann.

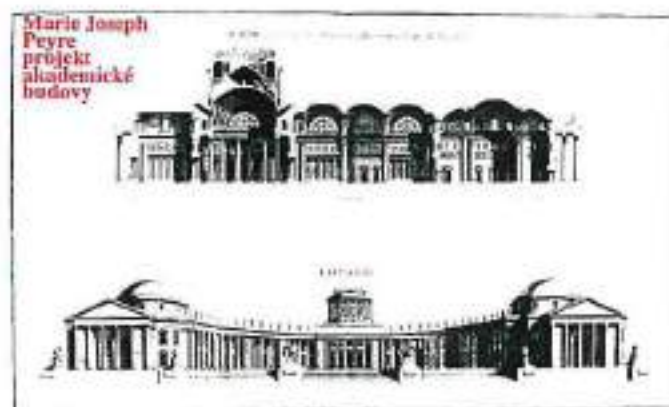
Konec 18. století přináší řeckou módu – *goût grec* – do evropských domů. Zakroucené tvary se narovnávaly, oblé křivky se stávají rovnými, omezují se dekor, a ten ještě většinou kopíruje poměrně přesně původní antické vzory astragalu, vejcovce a listovce v nekonečném raportu. Tvary řecké architektury jsou nakonec využívány i politicky, představují hlavně protiklad mezi řeckou demokracií (jistě v anglických představách) a římským imperialismem. Ale tak daleko uvažování v Čechách nedošlo. Nakonec o tom svědčí i samotný kačínský zámek, kde vedle sebe nalezneme antické prvky jak řecké, tak římské.

V Anglii byly podmínky pro přijetí (neo)klasicistní architektury příznivější než v kontinentální Evropě. Zásahu na tom měl nepochybně anglický palladianismus, styl, který dal název celému dlouhému období let 1710–75 v Anglii či spíše Velké Británii. Italský pozdně renesanční architekt Andrea Palladio se totiž pro Angličany stal jakousi ikonou, novověkým Vitruviem, který snad dokonce překonával své antické vzory. O propagaci palladiánské architektury se zasloužil již Inigo Jones na počátku 17. století, který konečně anglickou architekturu vymanil ze zajetí gotické tradice. Vášnivý sběratel Palladiových návrhů a propagátor jeho děl tak ovlivnil britskou tvorbu, že se angličtí architekti pouštěli do takřka přesných kopií renesančních staveb v 18. století. Vrcholným vzorem jistě byla „vila Rotonda“ u Vicenzi, která má hned několik anglických mutací, ale ve zcela jiném měřítku, přeci jenom poněkud lidském, takřka polovičním. To ostatně platí pro téměř všechny anglické palladiánské stavby a v tom je také zásadní rozdíl se zámkem Kačina.

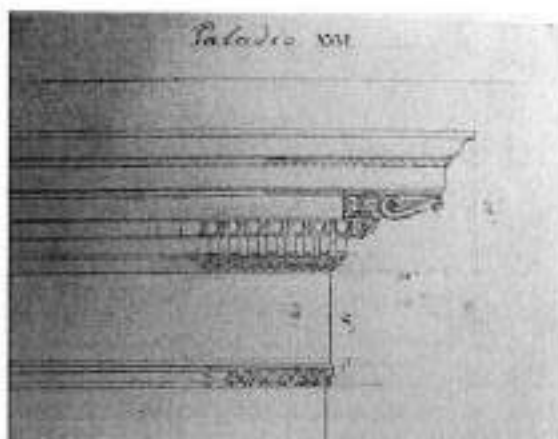
Osobnost Andrea Palladia a také jeho zvláště poučná (protože přehledná) kniha však nezapůsobila jen na Brity, ale ovlivnila i francouzskou architekturu. Architekt Marie-Joseph Peyre (1730–1785) pracoval také podle „manýry Palladia“, což se mimo jiné projevilo i v jeho velkolepém (ale nakonec neuskutečněném) návrhu na palác prince de Condé v Paříži. Na rozdíl od Britů, ale francouzští palladianisté konce 18. století měřítko svých staveb nezmenšují, ale naopak jej činí ještě monumentálnější a tím velmi málo uskutečnitelné. Jako tehdejší deviza platilo, že *velikost se nevyhnutelně pojí s krásou*, což nakonec vedlo asi nejproslulejšího tehdejšího architekta, Etienne-Louise Boullého (1728–1799) k megalomanským projektům při tehdejších technických dovednostech ale vskutku nerealizovatelných. Avšak ani další francouzští architekti tehdejší doby nezůstávali pozadu a předháněli se ve velkolepých projektech. Jistě, Francie tehdy byla nejpřednější mocností světa, takže se tomuto počínání není co divit. Třeba Bernard Poyet, na kterého se hrabě Chotek obrátil, patřil do stejné skupiny architektů. Kačina se tak měřítkem přibližuje

více francouzským, než britským příkladům.

Vliv palladiánských projektů na francouzskou tvorbu lze dokumentovat také první publikací věnující se typologii architektury – rozsáhlou příručkou *Recueil et parallèle des édifices de tout genre anciens et modernes*, kterou vydal profesor pařížské Polytechniky Jean-Nicolas-Louis Durand v roce 1801.

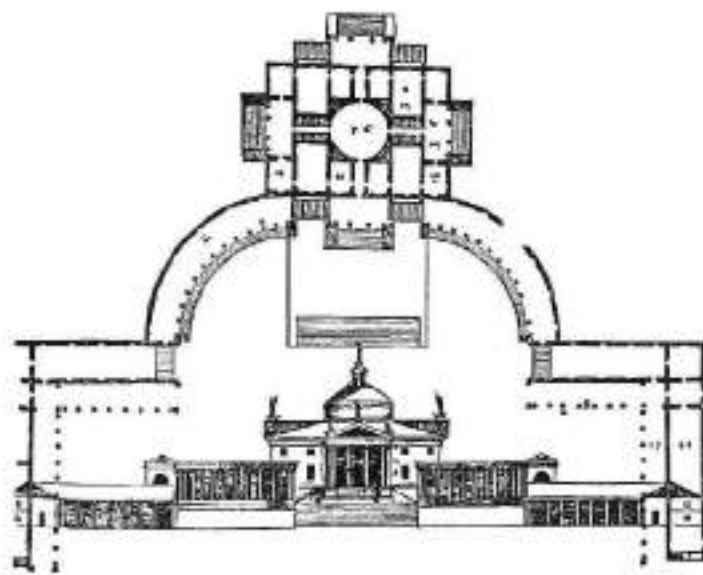
Ten ve svém díle věnoval hned dvě strany své publikace vilám Andrea Palladia, takže tu lze objevit hned tři stavby se zaoblenými kolonádami.

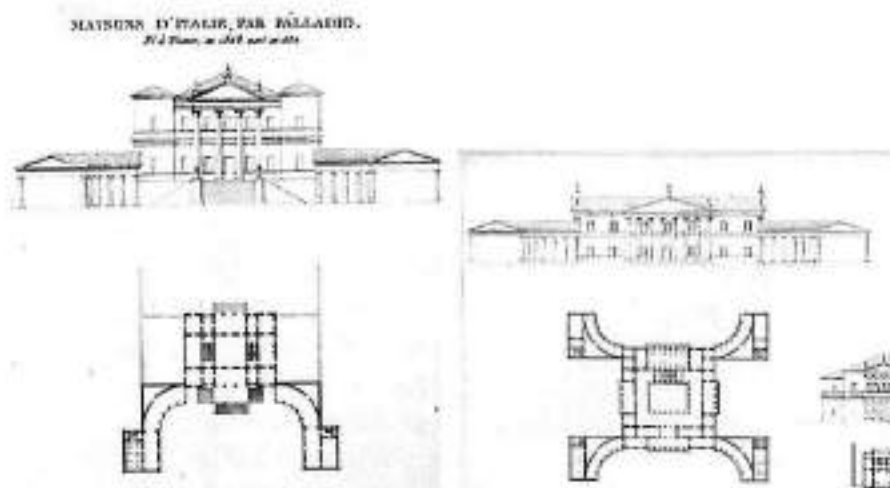
V německé oblasti, tehdy ovšem rozdrobené do různě velkých politických útvarů, se (neo)klasicismu nejprve uplatňoval v severoněmeckých protestantských oblastech, v Prusku a Sasku. Vůdčí místo v architektuře si zde vydobyl Friedrich Wilhelm von Erdmannsdorf (1736–1800), na kterého se ostatně Chotek také přímo obrátil. Tento šlechtický architekt poznal z autopsie nejen anglický palladianismus, ale s tvorbou Andrea Palladia se seznámil také přímo v Itálii, osobně se znal

s Johannem Joachymem Winckelmannem, ale i s velkým italským grafikem Gianbattistou Piranesim.

Pokud chceme hledat inspirační zdroje pro dispozici a základní elevaci hmot kačinského zámku musíme nepochybně začít přímo u veronského rodáka Andrea Palladia. Nakonec v rozsáhlé plánové dokumentaci ke Kačině lze dohledat také jeden list, který je přímo označen Palladio XXVI (Wirthova pozůstalost, VDIII 612, ÚDU AV ČR), takže je patrné, že alespoň některý z autorů návrhů se s Palladiovým kompendiem seznámil. A v Palladiově kompendiu *Quattro libri dell' architettura*, kterou vydal ještě za svého života v roce 1570 v Benátkách, se objevuje celá řada architektonických vlastních návrhů na vily na Benátsku. Čtyři z nich pak ukazují hlavní budovu doprovázenou okrouhlými kolonádami, na jejich koncích se objevují další menší budovy, které vyvažují vyšší střední stavbu. Jednak to byla villa Badoer v Polesině (postaven 1565 a zachována), další podobnou stavbu a snad ještě bližší Kačině, byla villa Trissini v Meledu (nedokončená stavba byla započata roku 1568) s okrouhlým hlavním sálem, zakončeným kupolí. Třetí stavbou obdobného typu byla villa Thieni v Cigoni (1560–70, zůstala nedokončena). Poslední a nejsložitější návrh nebyl nikdy proveden – Palladio jej předložil Leonardu Mocenigo. Tento plán počítal dokonce se čtyřmi okrouhlými kolonádami.

Villa Trissini v Meledo z Palladiova kompendia Čtyři knihy o architektuře

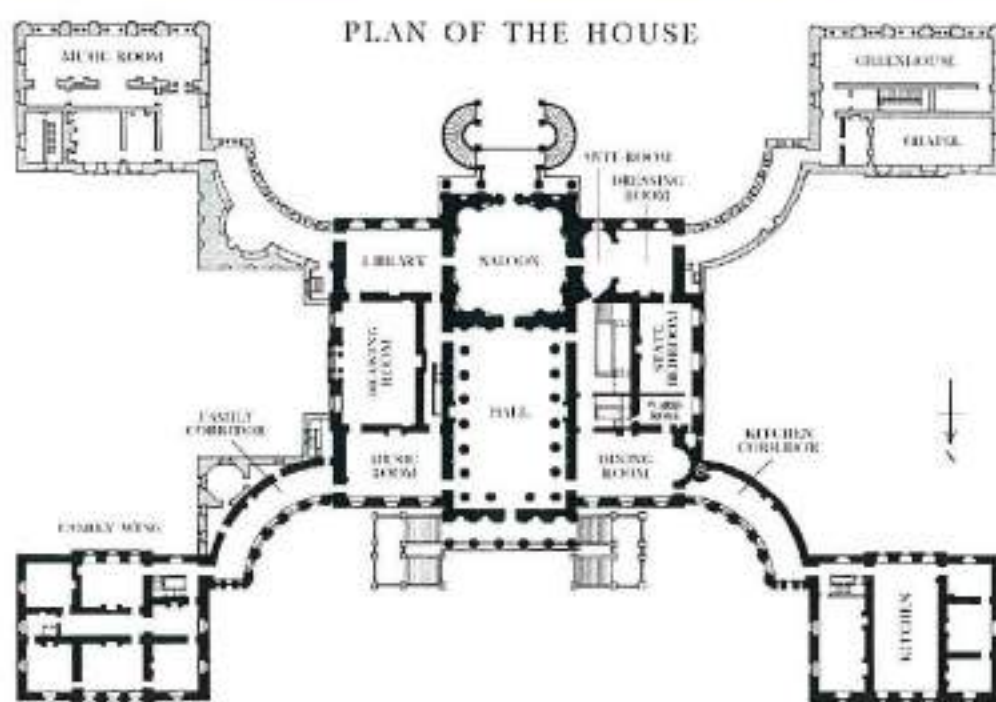

Nákres vily Thiene v Cigoni (vlevo) a neuskutečněný návrh pro Ludovica Moceniga z Durandovy publikace Recueil et parallèle des édifices de tout genre anciens et modernes

Přitom, jak byl Palladio obdivován, je jasné, že se stavby obdobného typu objevují po celé Evropě, nalezneme je v Rusku (Pavlovsk, Gatčina), ale především ve Velké Británii, nejpřesnější asi v severním Irsku. Jako nejbližší vzor je často uváděn zámek Roberta Adama Kedleston Hall, ale ve skutečnosti je anglický zámek inspirován nejen palladiánskou, ale také francouzskou architekturou. S Kačinou má tak anglická stavba společný jen palladiánský základ. Severní fasáda je totiž spíše inspirována vynikající raně barokní francouzskou architekturou, stavbou College de Quatre Nation v Paříži, kterou projektoval Louis Le Vau, snad pod vlivem projektu Berniniho na východní průčelí Louvru. Kedleston Hall tak zajímavým způsobem kombinuje vlivy francouzské barokní architektury a Palladioův projekt pro Moceniga, který však nebyl dokončen. A navíc zde ještě na jižní průčelí použil antický motiv triumfálního oblouku, který pochopitelně na Kačině chybí. Společná je zde shodná elevace hmot, kde hlavní hmotu corps-de-logis, vyrovnávají postranní budovy, spojené s hlavní budovou okrouhlou spojkou. To je ovšem archetypální řešení, které se objevuje asi poprvé u Palladia a posléze je neustále opakováno, a to dokonce i umělci vrcholného římského baroka, a to na sakrálních stavbách. Zvláště patrné je to na průčelí kostela S. Agnese na Piazza Navona v Římě, který tímto způsobem v 17. století řešil Francesco Borromini, podle něho pak velký rakouský barokní architekt Johann Bernhard Fischer von Erlach na kostele v Salzburgu.

V britské palladiánské architektuře nalezneme podobné případy, či jejich varianty s rovnými spojovacími křídly celou řadu, dokonce se dá mluvit o tom, že je to základní prvek anglických venkovských staveb. Nejpodobnější se kupodivu nalézají v Severním Irsku. S přímými dórskými kolonádovými křídly, hlavní budovou s iónským portikem a postranními pavilony s motivem megaru je to příkladně severoirský Castle Coole z let 1789–98. Nejbližší stojí zámku Kačina ale stavby, které prováděl v první polovině 18. století v severním Irsku Richard Cassels, původem německý architekt, v Anglii přejmenovaný na Richarda Castle (1690–1751). Hned tři stavby lze do této souvislosti zařadit – je to Leinster House (1745), Russborough House a také Castletown House (asi 1720). Z vlastní Anglie pak lze jmenovat celou

řadu dílčích podobností, včetně Stowe Castle, Stoke Bruerne, ve skutečnosti ale

Kedleston House na plánu, který ukazuje, do jaké míry byl návrh závislý na Palladiově projektu (vybudovány byly jen černě vytažené části). Systém uspořádání pak nemá s Kačinou nic společného.

nejbližší příklady lze rozpoznat v díle skotského architekta Colina Campbella – Vitruvius Britannicus.

Vedle palladiánských prvků, k nimž patří také mezipatro (mezzanin), je na zámku Kačina použita i celá řada dalších prvků. Již byla zmíněna řecká inspirace, která se zvláště zřetelně projevuje s použitím „starodórských“ sloupů, aniž by ovšem bylo použito „starodórské“ kladí. Takové sloupy vskutku v Palladiově díle nenalezneme. Typově řecká je nakonec i výzdoba tympanonů štítů, nárožní akroterie.

Inspirace římskou antikou, zvláště pak římským Pantheonem je dalším silným momentem, který architekturu Kačiny ovlivnil. Kombinace portiku s kruhovým prostorem interiéru se na Kačině dnes opakuje dvakrát, v původním návrhu to mělo

Castle Coole v severním Irsku

Leinster House v severním Irsku

Castletown House v severním Irsku

Russborough House v severním Irsku

být třikrát. Na podobnost s římským Pantheonem upozorňuje i iluzivní výzdoba kupolí, kde se objevují grisaillové motivy antikizujících kazet, nechybí ani charakteristický oculus, osvětlující jinak neosvětlený interiér. Dalším římským prvkem je náznak termálních oken na bočních pavilonech.

Dalšími skutečně ne palladiánskými a ne antickými prvky jsou jednotlivé doplňky architektury, ať již řešení vnějších dveří, členění velkých oken, žaluziové okenice, typ štukové dekorace s charakteristickými motivy „slunce“, výplně cviklů a výzdoba vrcholových klenáků. Jestliže mramorové podlahy s kombinací různých barev odpovídá, i když v příliš hrubé formě, antické římské dlažbě, pak parketové vzory jsou pochopitelně originálními (neo)klasicistními doplňky. Původnost se projevuje i v takových detailech jako je kování. Závěsy a klíčky nijak nevybočují ze současných trendů, ale kruhové krabicové zámky jsou vskutku neobvyklou záležitostí, stejně jako sféricky trojúhelné klíčky s rozetou a moderní systém trojúhelných západek, které se objevují u reprezentativních prostor. Patrně právě tento systém byl objednan z Vídně, takže v českém prostředí nemá obdobu.

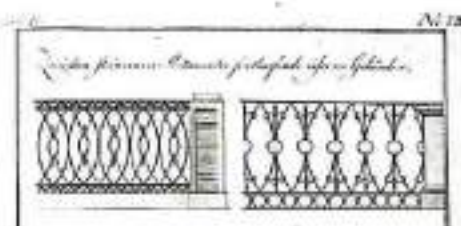
Na závěr umělecko-historického hodnocení je třeba zmínit dispozici, která je ovšem u staveb tohoto typu vlastně rozhodující. Jestliže v 18. století u nás převládá francouzský typ interiérového řešení s appartementy, od 2. poloviny 19. století převládá pak anglický typ s halou. Kačina má základní členění ještě francouzské, i když již upravené. Tak vstupní vestibul, na který navazuje schodiště, je vlastně ještě jednou opakován v podobě kruhového sálu s nástupem na reprezentativní trojramenné schodiště do patra, dále vstupem do hlavního sálu a do jídelny. Ještě stále se zde objevuje sál pronikající dvěma podlažími, který i Francouzi nazývají italským salonem, není však již umístěn v patře ale v přízemí a je přímo spojen se zahradou, již ne vnějším schodištěm. Spojuje tak funkci někdejší sala terreny s hlavním sálem. Stále se zde objevují typické společenské pokoje či salony, z nichž jistě nejdůležitější byl biliárový pokoj, později ovšem upravený. Po italském způsobu byly všechny hospodářské provozy vytlačeny do zvýšeného suterénu, předně pak velká zámecká kuchyně, v zámku nadále nechyběly sklepy pro uschování vína, piva a potravin, zvláštní místnost byla určena jako lednice, kam se nepochybně navážel led z nedalekého Mikulášského rybníka. Do suterénu byly přemístěny i dřevníky a zmíněno je i uhlí, celou polovinu suterénu severního kolonádového křídla pak zabraly

konírny se zvláštním přístupem mimo hlavní vchody do zámku, tak, aby případný zápach nerušil panstvo.

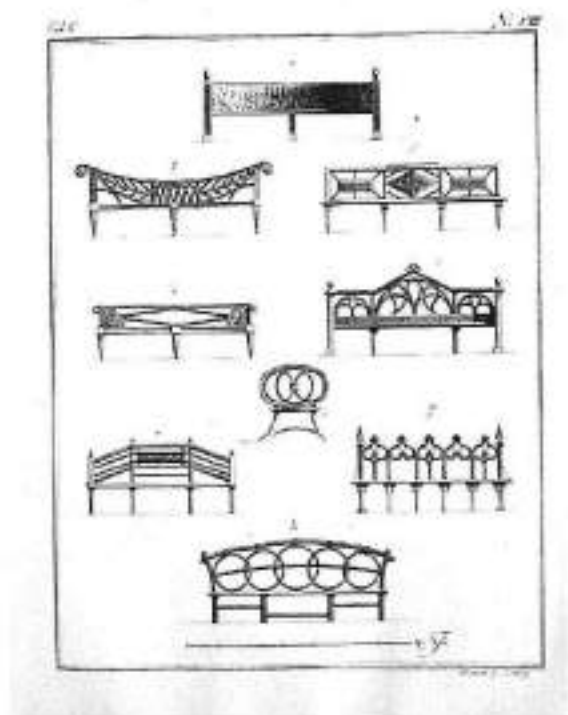
Proti barokním dispozicím se zásadním způsobem změnil rozvrh jednotlivých panských obytných místností, které již nejsou řazeny vedle sebe, vzájemně propojené a přístupné i z chodeb. Objevují se zde zvláštní trojtraktové dispozice, které vytvářejí poměrně malé, ale přesto velmi pohodlné obytné celky – appartements. Skládají se ze dvou až třech větších místností, z nichž jedna je zpravidla větší, osvětlovaná dvojicí oken, k appartementu patří ještě malá retiráda, proti které za průchodem (typickou francouzskou passage) leží topná komora. Součástí jsou pak i pokoje služebnictva, těch nejbližších lokajů, které mají ovšem jinou dimenzi. Jejich výška je proti panským pokojům poloviční, čímž ve středním traktu vzniká mezipatro pro další služebnictvo. vypadá to, že Loosův Raumplan nebyl žádnou novinkou! Služebnictvu a úředníkům nakonec sloužila i část suterénních prostor, které se daly vytápět, a také vždy polovina mezzaninu v kolonádovém křídle.

Zámecká kaple nebyla žádnou novinkou, spíše její velikost, která zřejmě odpovídala majitelovým představám o velké společnosti, která se na zámku objeví. Novinkou je divadlo, které sice patřilo k obvyklým zábavám panstva, ale samostatné divadelní budovy se ve větší míře začínají objevovat až koncem 18. století. Navíc divadlo na Kačině je pokročilé i systémem kulis, protože se zde objevuje provaziště, což velmi zrychlilo a zjednodušilo výměnu dekorací. Další novinkou, odpovídající vzdělanému majiteli, je velkolepá knihovna, které v době baroka bychom objevili nejspíše v řeholních domech.

Autoři zámecké stavby a všichni, kteří se na výstavbě podíleli, včetně samotného hraběte Chotka, nepochybně hledali vzory nejen v různých kompendiích, na svých cestách, ale i v různých soudobých příručkách. Od konce století vycházely v Lipsku *Ideenmagazin für Gartenfreunde*, což bylo jistě oblíbené „periodikum“, z něhož prokazatelně čerpali inspiraci také autoři zámku Kačina. V 6. sešitě v roce 1796 zde uveřejnili soubor zahradních lavic, z nichž některé byly kopírovány i pro Kačinu, jak ukazuje náčrt pod číslem VDIII 678, inv. č. 04086. Návrh železného zábradlí ze sešitu č. 10 z roku 1797 pak byl přímo využit při zhotovení zábradlí u vedlejšího schodiště na severní straně hlavního pavilonu (na tuto shodu upozornila již L. Macková).

Zábradlí schodiště v severním konci hlavní budovy a návrh schodiště v Ideenmagazinu für Gartenfreunde z roku 1797

*Vlevo list VDIII 678, inv. č. 04086 z kačinských plánů, vpravo list VIII ze 6. sešitu
Ideenmagazinu für Gratenfreunde z roku 1796*

Architektonické závady

Situace

Pasport z roku 1981 uvádí jako hlavní závadu – uváděnou prý již ve starší literatuře – celkové pohledové uplatnění zámku zrušením přístupové cesty kolmé na osu průčelí a její nahrazení cestou vedenou šikmo z boční strany. Podíváme-li se však na historické mapy, zvláště pak na císařský otisk ke Stabilmému katastru, vidíme, že hlavní přístupové cesty vedly po starších silnicích, skutečně šikmo ke stávající budově. Cesta kolmá k zámeckému průčelí byla cestou, která vedla k Mikulášskému rybníku, byla cestou za zábavou. Z tohoto pohledu lze za závadu jen považovat skutečnost, že přístupová cesta k zámku nevede původní klasicistní branou, dosud poměrně dobře zachovanou proti panskému zájezdnímu hostinci, ale objíždí ji po vedlejších komunikacích.

Fasády

Stavba se zachovala v původní podobě, nejsou zde žádné nevhodné přístavky či jiné dodatečné přídatky, až na nepatrné detaily, které celkový vzhled monumentálního klasicistního zámku neruší. Největším porušením vnějších fasád přinesla výměna vnějších okenních konstrukcí. Pasport z roku 1981 hovořil o tom, že původní okenní rámy jsou poškozeny a nové rámy, připravené k výměně, mají novodobé kliky a kování, které svoji účelovou podobu budou rušit dosud téměř intaktně zachovaný klasicistní vzhled objektu. Vnější okenní konstrukce, které se nezachovaly, ale byly patrně mladšího původu. Původně se zde počítalo jen s letními žaluziovými okenicemi, na zimu pak s plnými okenicemi. Staré fotografie přesvědčují, že zde vnější okenní konstrukce nebyly.

Pavilon A

K drobným závadám zde patří opadálý vrchní nátěr omítek, zašpiněné soklové a parapetní části, které způsobují nejednotný vzhled těchto prvků, dále poškozené nátěry oken a dveří, zrezivělé závěsy žaluziových okenic, částečně porušené kamenné bloky soklu.

Dalšími drobnými závadami je chybějící kování na dveřích, případně nově připevněné petlice s visacími zámky.

Kolonádové křídlo B

Na dvorní straně opět jen detaily porušují vzhled křídla. Vstupné i nefunkční dveře v kolonádové chodbě vyžadují nové nátěry a doplnění původního kování (s typem s trojí kapkou), případně odstranění novodobého kování a nahrazení původním nebo kopií. Zaslepení schránkové štěrbin na nejjižnějších dveřích je rovněž žádoucí. Novou úpravu dveří s prosklenými horními výplněmi je možné zachovat.

Výraznou závadou jsou zhroutené schody a jejich „vyspravený“ betonem na dvorní straně.

Na zahradní straně je zřetelnou závadou odpadlý štuk nad oknem ve slepé arkádě, dnešní barevná nejednotnost fasády a nově proražený otvor do suterénu. Lze doporučit zazdít nověji proražený otvor v suterénní části ve čtvrté ose od severu, který sloužil patrně ke skládce uhlí, a nahradit jej běžným okénkem, stejným se sousedními osami.

Corps-de-logis C

Na hlavním dvorním průčelí jsou jen detaily, které lze označit za architektonické závady. Nejvíce závažný je asi rozdíl terénu mezi kamennou dlažbou pod portikem a písčného nájezdu pro kočáry. Další závadou je tu vylití dlažby asfaltem v průjezdu pod portikem.

Na zahradní straně pasport z roku 1981 mluví o značném poškození zábradlí a žardiniér, které byly umístěny po stranách schodiště. Zábradlí bylo nepochybně obnoveno a žardiniéry byly odstraněny do kolonádových chodeb. Závadou jsou zde opět značně setřelé nalakování žaluzií, ale i okenních konstrukcí, zrezivělé závěsy.

Za největší závady lze označit jednak poškozený thunovský znak, kde chybí druhý štítonoš, jednak snížený terén před schodištěm, takže vstupní schod je příliš vysoký a jsou viditelné jeho základy.

Kolonádové křídlo D

Také zde na dvorní straně lze shledat stejné závady jako u protějškového křídla. Týká se pravých i nefunkčních dveří, u nichž někde chybí kování nebo je novodobé, i zde je třeba zaslepit u jedné dveří schránkovou štěrbinu. Dveře mají barevně nejednotný nátěr.

Rovněž u tohoto kolonádového křídla na vnější straně jsou štukové obrazce nad okny opadané. Další závadou je oplechování parapetů suterénních světlíkových oken u jižní poloviny křídla.

Pavilon E

Závadou asi nejpatrnější, protože je při vstupu k zámeckému předdvorí, je opadalá a poškozená omítka na severní fasádě pavilonu. Také pro tento pavilon platí potřeba obnovit nátěrů okenních konstrukcí (žaluzií) a dveří. Závadou jsou rovněž porušená původní kování a jejich nahrazení novodobými. Jinak lze za větší závadu považovat jen okno mezi sloupy na západní fasádě, kde by měla být okenní konstrukce vyměněna za žaluziovou.

Interiéry

Podobně jako exteriéry, také interiéry se zachovaly v poměrně intaktním stavu, takže jako závadu lze označit jen některé detaily, chybějící kování, poškozené parkety atp. dosti závažnou chybou je zvýraznění tapetových dveří novými lištami, což je proti smyslu tapetových dveří (pokud tak nebylo učiněno úmyslně jako v prostoru C 207). V prostoru C 127 dokonce chybí krycí deska těchto dveří.

Pavilon A

Přízemí

V přízemí patří k závadným detailům úprava tapetových dveří vedoucích na schodiště na galerii knihovny, abaky hlavic, které vynášejí galerii, jsou v několika případech porušeny z horní strany. Dále zde chybí u vstupních dveří klička, poškozené je rovněž kování u dveří do záchodů pod schody.

Patro

Zde k menším stavebním závadám patří chybějící kování u některých dveří.

Kolonádové křídlo B

Suterén

Ještě v 80. letech 20. století zde byly odpovídající podlahy, než byly zaměněny za betonové, které lze považovat za architektonickou závadu. Dřívější příčky vestavěné do oblouků již byly odstraněny. Závadou je zde plechovými dvířky uzavřené okénko, kde byl upraven i parapet zřejmě pro dopravu uhlí do interiéru (viz exteriéry). Závadou je i petlice na dvoukřídlových dveřích do sklepních prostor křídla.

Přízemí

Podobně jako v dalších částech zámku, lze také v přízemí kolonádového křídla označit za závadu novodobé doplňky kování dveří či oken, případně chybějící části. Nejzávažnější chybou je vestavba elektrorozvodné skříně do niky ve středním průchodu křídlem. Méně závažným problémem je novodobá dlažba před záchody a poškozené papírové tapety v místnosti B 118 v sousedství hlavní budovy.

Patro

Stejně jako v přízemí zde platí zmínka o chybějícím kování nebo novodobým doplňkům, či případně zcela nevhodným petlicím s visacími zámky. Závadou je poškozená dlažba v chodbě B 202 a rozdílnost nově položené dlažby proti předešlé. Hlavní závadou je položení cihelné dlažby v místnosti B 218 na stávající podlahu, čímž došlo ke zvýšení úrovně podlahy v celém prostoru.

Corps-de-logis C

Suterén

Hlavní závadou v suterénních místnostech hlavního křídla jsou betonové podlahy. A to dokonce i v prostoru C 009, kde byly původně parkety. To je vůbec nejzávažnější chyba provedená zcela novodobě. Dále jsou to vysazené konstrukce některých vnitřních nadsvětlikových oken, chybějící kování dveří nebo jejich nahrazení novotvary, případně zcela nevhodnými petlicemi.

Nevhodná je spodní část mřížových vrat v prostoru 016–17. Jako závadu lze vyhodnotit i omítané zidky při schodišti do dolních suterénních prostor.

Přízemí

Pouze ve vedlejších prostorech lze objevit drobnější závady typu chybějícího nebo nevhodného kování, případně nevhodných různobarevných nátěrů dveří (C 105, 106, 107). Nevhodné je také použití moderních zátěžových koberců.

Patro

Podobně jako v jiných částech zámku i zde u některých dveří chybí kování, případně se zde objevuje novodobé.

Kolonádové křídlo D

Suterén

Podobně jako u ostatních suterénních prostor jsou zde nevhodné betonové podlahy v jižní části suterénních prostor kolonádového křídla. Druhá polovina byla novodobě upravena a je bez architektonických závad.

Přízemí

Nejzávažnější chyby lze nalézt v jižní polovině kolonádového křídla. Jednak jsou to poškozené parketové podlahy, zvláště pak v prostoru 106 a 104. Nevhodné umístění radiátorů ústředního vytápění, při němž došlo k poškození dřevěného obložení oken (především v D 102). Poškozeno je i původní klasicistní kování, u některých dveří jsou nevhodné novodobé petlice, v prostoru D 101 i nevhodná novodobá kamna. V nově upravených místnostech pro svatební obřady nejsou

nejvhodnější celoplošné zátěžové koberce, i když na druhou stranu chrání původní parkety. Stejně nevhodné je automatické zavírání na dveřích do D 107.

Nevhodně je použito parket v místnostech D 117 a D 115, které do historického objektu zásadně nepatří.

V kancelářích pak platí, podobně jako v jiných prostorech, neúplné nebo novodobé kování na historických dveřích. Nevhodné a architektonicky závadné je řešení dveří při vstupu na dámské záchody u podesty schodiště D 119.

Patro

V patře je nevhodná úprava mřížových dřevěných dveří v prostoru D 201 a především pak zvýšení podlahy zásluhou novodobé kamenné dlažby. I zde se objevují novodobé nevhodné doplňky na historizujících dveřích. Železné mřížové dveře, přestože je lze vyhodnotit jako závadné, je třeba vnímat s ohledem na potřeby depositářů Národního zemědělského muzea.

Pavilon E

Pasport SÚRPMO z roku 1981 sice správně vyhodnotil nedokončené části pavilonu kaple a divadla jako architektonicky závadné, ale na druhé straně je nedostavěná kaple dobrým příkladem stavebních postupů klasicismu. Navíc jsou zde patrné i konstrukce krovu. Závadná je zde ale nová podlaha z cementové mazaniny. I v tomto pavilonu platí jako závadné všechny mladší doplňky dveří (petlice, nové kliky a štitky) jako v ostatních částech zámku.

V hledišti divadla jsou nevhodné červené sametové potahy lóže v přízemí, nevhodné jsou ovšem i sedadla, která do historického divadla zásadně nepatří.

Hodnotné architektonické prvky a detaily

Vzhledem ke skutečnosti, že zámek se zachoval z větší části v intaktním stavu, je třeba hodnotit celý objekt jako historicky a architektonicky velmi cenný. Pochopitelně i v době vzniku byly rozlišovány prostory, jimž byla věnována zvýšená pozornost, protože sloužily jako společenské reprezentativní prostory. Neméně pozornosti bylo však věnováno osobnímu apartamentu stavebníka a také apartamentů jeho rodinných příslušníků, ale pochopitelně i vzácných hostů. O tom vypovídají parketové podlahy, v reprezentativních prostorech se složitými tvary, jež vytvářejí pozoruhodné obrazce. Rovněž dveře a jejich kování poukazují na význam místností, nejvíce reprezentativní prostory mají vždy moderní zapuštěné kování z mosazi, se zapuštěnými zámky. Rozhodující je rovněž velikosti jednotlivých prostor, jejich okna, která v reprezentativní části jsou vybavena kováním, které bylo objednáno ve Vídni a jistě patřilo – způsobem zavírání – ke zcela novým prvkům, v Čechách tehdy ještě nepoužívaným. Součástí oken v důležitých prostorech jsou rovněž okenice a u reprezentačních prostor i deštění oken, u méně významných pak profilovaný dřevěný lem okenních nik.

Ovšem i dveře v méně důležitých prostorech mají většinou zapuštěné moderní závěsy a charakteristickými doubkami na koncích, ale jsou již vybaveny krabicovými zámky, zde velice neobvyklými kruhovými. Méně důležité prostory pak mají dveře s vnějším kováním, jednak v zastaralé (vlastně ještě barokní) esovité formě, většinou však v modernější T-formě. Celý tento repertoár výplňových profilovaných dveří a obložek tak patří k hodnotným prvkům. Stejně tak kování od reprezentativního až po obyčejné, použité třeba v suterénních prostorech. Zajímavé a cenné jsou rovněž mřížové dřevěné dveře.

Stejně tak platí, že rovněž všechny vnitřní okenní konstrukce, které si zachovávají klasicistní formu, patří mezi hodnotné detaily. Opět i zde platí, že okna v reprezentačních prostorech mají náročnější zapuštěné kování, jinde se objevuje jednodušší kování vnější, ještě barokního typu, ale již prosté bez florálních detailů. To platí i pro nejjednodušší zavírání pomocí polovičních obrtlíků.

Také dvířka, uzavírající topné komory, patří do této kategorie méně významných, ale přesto důležitých detailů. Opět i tato dvířka jsou z větší části původní.

Exteriéry

V exteriérech je jistě nejvýznamnější, vedle architektonických prvků (portiků se sloupy iónskými a „starodóorskými“, říms, šambrán oken na corps-de-logis) štuková výzdoba tympanonů štítů. To platí především pro oba portiky hlavní budovy, pro oba portiky pavilonu knihovny (nakonec i pro boční štít tohoto pavilonu s hlavou Apollona) a pro dvorní portikus pavilonu kaple (a boční portikus s křížem). Významná je i štuková výzdoba vpadlých obdélných polí v kolonádových křídlech, štukové groteskové rozviliny pod portikem na zahradní straně, štukové detaily v podhledu portiků na obou stranách, ale zvláště na západní zahradní straně. Nelze opomenout ani štukovou výzdobu nad portály ve středě kolonádových křídel na zahradní straně, včetně výzdoby tympanonů jejich štítů. Dalším prvkem je štuková výzdoba ve cviklech.

Na vnějších fasádách je třeba zdůraznit i význam a cennost jednotlivých vstupních dveří, a to jak na hlavní budově, vstupních na dvorní straně a všech na zahradní straně pod portikem, středních dveří na zahradní i dvorní straně u kolonádových křídel a všech dveří na třech stranách bočních pavilonů.

Z dalších detailů je třeba jmenovat zábradlí u zahradního portiku hlavní budovy. Pasport SÚRPMO upozorňuje ještě na hodnotu žardiniér (obdélných mís na květiny se lvími maskami), které se zachovaly v počtu 8 kusů na bočních zídkách zahradního schodiště. Bohužel dnes jsou umístěny v kolonádové chodbě, stejně jako lavičky, které jsou rovněž klasicistního původu a na které pasport rovněž upozorňuje.

Interiéry

Vedle již zmíněných souborů dveří a parket v celém zámku, je třeba připomenout ještě lambris v reprezentačních prostorech. K cenným detailům patří i kovové zábradlí všech schodišť, zvláště ale hlavního schodiště a schodiště při vestibulu a v severním ukončení hlavního objektu. Také mřížové dveře, které uzavírají vchod do suterénu.

Vedle parketových podlah je pak třeba zařadit mezi zvláště cenné detaily podlahy z kamenných dlaždic v hlavní prostoře knihovního pavilonu, ale také kamenné podlahy ve vedlejších prostorech ústředního sálu. Kamenná je rovněž podlaha ve vstupním vestibulu corps-de-logis. Jistě bez významu však nejsou ani kamenné podlahy v chodbách, případně v suterénních prostorech.

V některých sálech se zachovala původní výmalba stropů či stěn, ale k cenným patří i pozdější výzdoba z 19. století. To platí především pro výzdobu kulečnickového sálu, nakonec i hlavního tanečního sálu, který byl patrně upraven až v meziválečném období. K umělecké výzdobě však patří i sochy na hlavním schodišti v corps-de-logis, socha Melagera a Atalanty v nikách, rovněž vázy na zábradlí schodiště a reliéfně zdobená váza v knihovním sále.

Cennými součástmi architektury jsou ovšem i sloupy v centrálním knihovním sále, spolu se zvláštní parketovou podlahou na galerii, její zábradlí a všechny knihovní skříně v tomto prostoru. Z cenných detailů je zde ještě zvláště zmínit „trezorové“ dveře do prostoru někdejšího chotkovského archivu a vnitřní okenici okna tohoto prostoru včetně kování.

V pavilonu knihovny je zvláště cenné zařízení provaziště se zvláštními tubusy na protizávaží. Ovšem celé technické zařízení, bohužel bez zachovaného teplovzdušného vytápění, je velmi cenné. K tomu je třeba připočítat hodnotu vestavěných galerií v hledišti a celou malířskou výzdobu hlediště a portálu jeviště.

Nakonec je třeba zdůraznit i vysokou hodnotu souboru klasicistních kamen se zadním přikládáním (válcových, hranolových či polygonálních), kachlových glazovaných, také však několik kusů historizujících (novorokokových a novorenesančních) kachlových kamen.

Všechny detaily, které jsou v popisu uvedeny jako klasicistní jsou velmi cenné, protože dokumentují původní řešení zámku.

Náměty pro rekonstrukci

Stavebně historický průzkum z roku 1981, provedený Státním ústav pro rekonstrukci památkových města a objektů, zmiňuje, že zámek Kačina byl postaven podle přání vzdělaného stavebníka, který měl dokonalý přehled o kulturních, uměleckých i architektonických směrech své doby. S tímto hodnocením lze plně souhlasit, vždyť archivní prameny prozrazují neustálé zásahy hraběte, pro něhož byla vypracována celá řada variant, než nakonec zvolil tu, která byla provedena. Navíc se obracel skutečně na ty nejvýznamnější reprezentanty nového slohu, takže se na stavbě objevuje celá plejáda tehdy nejvýznamnějších kontinentálních architektů z Francie, Šaska, Rakouska, ale i z domácího prostředí. A přestože se zachovaly jejich projekty, ani ty nebyly vždy akceptovány, ať již z finančních důvodů jejich přílišné nákladnosti, nebo i z estetických důvodů. Přesto vznikla pozoruhodně čistá architektura, skutečně jen málo poznamenaná pozdějšími zásahy, proto je naší nejvyšší povinností, přistupovat k tomuto skutečnému klenotu klasicistní architektury s velikou pokorou a úctou a nepokoušet se z objektu vytvořit „ekonomický“ objekt pro pár vyvolenců, většinou navíc ještě nevzdělaných. To by byl přímo výsměch velmi kulturně založenému stavebníku, ale také následné generaci, kdybychom se pokoušeli přestavět zámek, dosud odolávající nesmyslným zásahům.

Pro zemědělské muzeum byla chotkovská stavba jistě zvolena v 50. letech 20. století záměrně a nikoliv náhodně – stačí se jen podívat na výzdobu tympanonu hlavního portiku. Vzájemně se tu prolínají dvě scény, jedna připomínající zemědělství a jejího bájněho zakladatele Triptolema, který odměnou získal od bohyně Ceres především pluh, druhý pak myslivost, zastupovaná Dianou.

Klasicistní zámek Kačina není prvořadou památkou jen pro svůj dosud klasicistní vzhled, ale také pro míru zachování jednotlivých detailů, která je skutečně ojedinělá. Je třeba zdůraznit, že před rekonstrukcí je zapotřebí ještě provést soupis umělecko-řemeslných detailů a prvků, kterým se sice tento stavebně historický průzkum věnuje, ale na zámku se ve vedlejších prostorech či na půdě zachovala celá řada dalších původních klasicistních dveří, kamen, oken, okenic a dalších detailů, které by měly být fádne sepsány a případně i osazeny zpět na své původní místo.

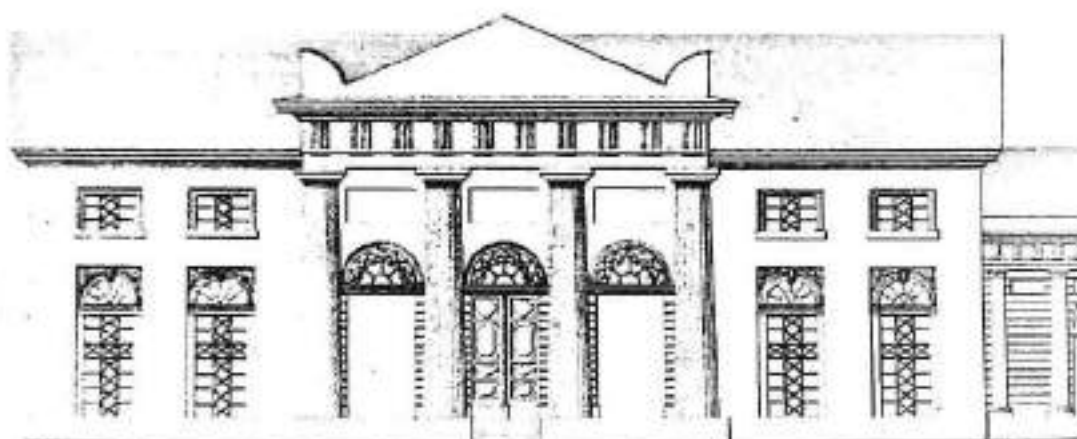
Situace

Císařský otisk stabilního katastru ukazuje poněkud jinou situaci cest jak přístupových po historické silnici, tak nově vytvořených kolem zámku, dokonce i s rozmístěním jednotlivých křovin (jistě nevysokého vzrůstu), které oživovaly dnes poněkud fádni prostranství. Znovu by měla být naznačena i vzdálená osa k dnes již neexistujícímu Mikulášskému rybníku. Důležitá je rovněž stabilizace a očištění zídek a příkopů ha-ha systému, pochopitelně rovněž dvojice vstupních bran na staré cestě.

Fasády

Vnější fasády se dochovaly v celkem intaktním stavu, takže všechny architektonické detaily – štukové, kamenné je třeba ponechat v dnešním stavu, třebaže kamenné dláždící desky jsou prošlapané. Výměnu, pokud možno minimální a provedenou ze shodného materiálu, je možné provádět jen tehdy, když jsou jednotlivé detaily zcela rozbity. Odpadané štukové detaily je třeba provést ve shodě s dosud zachovanými detaily. Pod zahradním portikem je třeba doplnit štitonoše thunovského znaku restaurátorským zásahem. Obnova omítek by měla být provedena podle nálezu původních, tzn. v lehce (velice světlém) okrovém nátěru.

Staré fotografie prozrazují, že před dnešní krytinou byly osinkocementové šablony, tedy rovněž nepůvodní krytina; dnešní plech je vcelku vyhovující, nakonec i jeho zelená barva, v klasicismu oblíbená (doložená střecha z dvojitého šindele byla ovšem natřena černou dehtovou fermeží). Zásadnější rozdíl je v oknech, které poněkud změnily výraz vnějších fasád. V lici šambrán byly původně žaluziové otevírací okenice (chyběly ovšem v místech schodišť a chodeb), které se na zimu vyměňovaly za pevné. Zámek totiž v zimě nebyl obýván. Místo žaluziových okenic byly do líc oken vsazeny běžné konstrukce, sice ve stejném členění, ale přece jen běžně prosklené. To vytvořilo určitý problém na zahradních fasádách kolonádových křídel, jejich severních polovin. Zde totiž je zvýšená podlaha, takže poslední v dolní části byly ponechány původní žaluziové okenice, kdežto v horní byly zaměněny za prosklené konstrukce. Původní jednotnost, kdy celé okno pokrývala žaluziová okenice, tak bylo porušeno. Ještě závažnější je tento problém u knihovního pavilonu A, kde při otevřených okenicích bylo viditelné zajímavé členění okenních konstrukcí, které dnes přes pevné žaluzie nejsou pozorovatelné.

*Anton Arche, náčrt fasády knihovního pavilonu (WDIII 541, inv. č. 03949)
s výraznou kresbou okenních konstrukcí, které dotvářely vzhled pavilonu*

Žaluziové okenice byly patrně bílé, natření dveří by mělo odpovídat restaurátorskému průzkumu původní barevnosti. To platí i pro ciferník hodin na pavilony kaple a divadle, kde na nejstarších fotografiích nemá černou ale velice světlou (bílou?) barvu.

Pro vnitřní okenní konstrukce platí obdobné instrukce, které uvádí pasport SÚRPMO: *Není-li možné některé okenní rámy ... je nutná náhrada přesnou kopií včetně kování a klik, nebo použít kování původní.* Na dveřích, které se uplatňují na fasádách, často chybí kování, které je nutné doplnit, v zásadě pak platí nutnost odstranění všech zcela nevhodných petlic s visacími zámky. Dveře v kolonádové chodbě by všechny měly dostat jednotnou úpravu (včetně kování), a to přesto, že se v některých případech jedná o nepravé dveře.

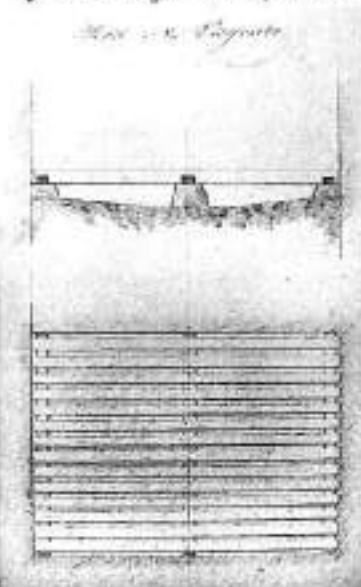
Interiéry

Neobyčejně dobře zachované detaily zachycují velmi dobře sociální strukturu zámeckých komnat: náročnější je jistě vybavení společenských místností a osobních komnat stavebníka, appartementů pro důležitější hosty, jiné pro méně významné návštěvníky, ještě méně pro služebnictvo a nezbytné provozy důležité pro chod zámku. Celá tato struktura se v zámku zachovala v poměrně intaktním stavu, takže jakékoliv zásahy, které by měnily vnitřní vybavení, nebo snad dokonce členění stavby lze považovat za maximálně nevhodné.

Suterén

Suterénní prostory pod hlavní budovou byly původně spojené jen s prostory pod kolonádovým křídlem B, ale nikoliv pod křídlem D s konírnami. Novodobé spojení však není třeba opět zaslepovat, především z provozních důvodů.

Na prostorech pod risalitem hlavní budovy není zapotřebí nic měnit, snad výhledově jen mříž, zabráňující ke vstupu do prostoru C 017 z centrálního prostoru,

kteří není nejvhodnější. Do prostoru C 014 je možné položit dřevěný rošt, jehož náčrt se zachoval. Dávalo by to lepší představu o podobu tehdejších ležnic.

V jižním křídle a jeho západním traktu je třeba zachovat současnou dispozici, nevhodné jsou zde podlahy s cementovou mazaninou, které nahradily stejně nevhodné betonové dlaždice, uváděné zde roku 1981. Vzhledem k tomu, že prostory sloužily původně bytovým účelům, byla by zde vhodnější prkenná podlaha, kromě poslední místnosti, patrně prádelny, kde by mohla být kamenná nebo keramická dlažba.

Také dispozice ve druhém, východním traktu vcelku odpovídá původnímu řešení, je možné odstranit příčku mezi prostorem C 010c a C 010 b a stejně tak příčku mezi C 011b a C 011c, které jsou mladšími doplňky. Významným prostorem v této části suterénu je nepochybně lázeň (C 007) se zapuštěnou vanou, jejíž

obklad je ze dvou druhů mramoru. Mramorová měla být i podlaha, lze proto doporučit vytvoření mramorové podlahy v podobné barevné kombinaci, jaká se zachovala v obložení vany. Vhodná by rovněž byla instalace válcových kachlových kamen do jihozápadní niky se zadním příkládáním, protože koupelna bez kamen je poněkud absurdní. Součástí koupelny byla místnost na ohřívání teplé vody (C 008), kde se však zařízení nedochovalo. Další součástí byla odpočívárna C 009, kde je dnes zcela nevhodná betonová podlaha, když plány z roku 1981 zde logicky zmiňují parkety. Jednalo se totiž o vedlejší součást hraběcího appartementu, kde lze ve vybavení předpokládat lůžko. V každém případě by zde měly být parkety obnoveny, snad toho nejjednoduššího vzoru s překříženými dubovými prkénky.

V dalších místnostech by měly být prkenné podlahy, protože zde byly obytné prostory pro služebnictvo v polokruhově ukončené místnosti pak truhlářská dílna.

V severním křídle je současné řešení východního traktu uspokojivé, v západním traktu pak poněkud nelogicky působí kletovaná betonová či samonivelační stěrka vůči dřevníku, kde původně nejspíše byla jen udusaná hlína. Také v dalších prostorech jsou nevhodné betonové podlahy, když zde dříve bývala cihelná dlažba, prkna (místnost byla obytná!) a v poslední místnosti opět cihelná podlaha. I z použití podlahové krytiny byla poměrně dost zřetelná funkce jednotlivých místností, které dnes mají příliš unitární vzhled.

Suterén pod jižním kolonádovým křídlem byl po roce 1981 v části obnoven do staršího stavu, nově ale i zde byly zřízeny betonové podlahy, i když původně se zde nacházely hlíněné podlahy s kamennými deskami nebo s cihelnou dlažbou. Není jasný smysl zazdivky části chodby B 013. Toto řešení může být zachováno, stejně jako nová příčka v prostoru B 012.

Suterén pod severním křídlem prošel nedávno generální rekonstrukcí a není zde zapotřebí žádných změn.

Přízemí

V přízemí hlavní budovy jsou v podstatě všechny prostory vyhovující, jen u některých dveří chybí nebo není vhodné kování. Bohužel některé místnosti ztratily svůj původní lesk, protože některé detaily a draperie byly odstraněny (v původní hraběcí ložnici, v jídelně), zanikly také sochy, původně se nalézající v kruhovém sále.

Podobně je vyhovující podoba přízemí knihovního pavilonu A, opět zde je třeba opravit jen detaily, např. kolem tapetových dveří na galerii knihovny. Knihovna, stejně jako přízemí hlavní budovy patří k nejcennějším interiéřům na Kačině. Je třeba zde ale zachovat i méně hodnotné detaily, jako třeba záchody pod schody A 111.

V jižním kolonádovém křídle, v jeho jižní polovině při pavilonu A byly méně významné pokoje ve dvou s prkennými podlahami, dále s parketovými a samostatný pokoj s vlastní kuchyní. Původní dispozice se s převahou zachovala a není zde možné provádět další úpravy, jen restaurovat stávající detaily. V severní polovině křídla byly v přední místnosti vhodně zvoleny prostory pro veřejné WC, ale i pro kloset personálu kavárny. Také další místnost patřila k méně významným, ale trojice následných komnat přímo souvisela s reprezentativními hraběcími pokoji a je nutno plně respektovat jejich dispozici a jejich vnitřní zařízení. V místnosti B 116 lze doporučit obnovit papírové tapety.

V severním kolonádovém křídle v jeho jižní polovině jsou opět významnější komnaty, než v druhé severní polovině. Byly zde dva reprezentativní apartamenty, jejichž dispozice se plně zachovala. Zachovaly se rovněž významnější detaily, jako parketová podlaha, bohužel ale poškozená vodou, protože se jednalo o náročnější dýhované parkety. Jejich opravu lze považovat za samozřejmou, stejně jako odstranění zcela nevhodných radiátorů ústředního vytápění, které poškodily deštění oken, jež je třeba doplnit. Dnešní využití pro knihovnu je zcela nevhodné, protože se jedná o kvalitní prostory. Další tři místnosti jsou využity jako svatební síň, což je využití, které příliš prostoru nevedí, i když není nejvhodnější.

Nejvíce úprav postihlo severní polovinu pravého křídla, kde jen některé detaily jsou původní. Nevhodné jsou zde novodobé parketové podlahy, když původně zde byly jen prkenné podlahy, tato část zřejmě sloužila pro úředníky, byla zde samostatná kuchyně. V této části je třeba respektovat původní dveře (byť jsou třeba druhotně použité). Jsou zde možné rozsáhlejší zásahy, protože zde došlo k posunutí a přestavbě jednotlivých přiček.

Pavilon s divadlem a kaplí je velmi pozoruhodný. Pasport SÚRPMO předpokládá, že kaple měla mít klenbu dřevěnou, čemuž ale odporuje nejen cihelné zaklenutí konchy presbyteria, ale také plány s křížnými pasy, které u dřevěné klenby by byly zbytečné. Proto doporučoval, že by *bylo možno prostor opatřit vhodným dřevěným zastropením a jeho stěny omítnout. Takto upravený prostor by jistě našel vhodné využití.* Domníváme se, že jakákoliv dostavba zmíněné kaple, přestože se zachovaly poměrně instruktivní návrhy, by byla ahistorická a krajně nevhodná. Vestavěné dřevěné konstrukce do prostoru ukazují, že prostor lze využít i jiným způsobem, navíc je dobrou dokumentací klasicistních stavebních postupů. Lze proto

doporučit fixování současného nedostavěného stavu kaple, jen lze znovu poukázat na nevhodnost betonové podlahy.

Jiná je situace u sousedního divadla, které bylo funkční a nejenže patří k několika málo zachovaným zámeckým divadlům (včetně kulis), ale je asi první scénou s provazistěm. Obnova divadla by měla proběhnout v plném rozsahu jako restaurátorská práce a především za účasti specialistů na divadelní techniku, jak historiků, tak architektů. Na první pohled lze doporučit jen jiná sedadla v hledišti divadla, protože moderní sklápěcí jsou krajně nevhodná. Všechny detaily je třeba zachovat, jako například pulty hudebníků se stojánky na svíčky, ale třeba i zbytky rozvodů teplovzdušného vytápění zachované pod jevištěm, s nutnou obnovou chybějících mřížek při výdechu tohoto topení.

Patro

Patro hlavní budovy C patřilo do okruhu nejlépe vybavených prostor, obsahujících několik apartementů s příslušnými retirádami, doplněnými komorami, pasážemi, pokoji pro služebnictvo. Všechny prostory se zachovaly prakticky v intaktním stavu, jen někde došlo k menším úpravám, které lze poměrně snadno napravit. Třeba u tapetových dveří byly dodatečně dány obložky, které by bylo vhodné odstranit. Jedině lze souhlasit s odstraněním vstupu z chodby C 211d do místnosti C 211b. Lze doporučit jen výstavbu příčky v prostoru C 232, která by znovu prostor rozdělila na pasáž a retirádu. Vybavení všech místností musí být bezpodmínečně zachováno, stejně jako prostor hlavního schodiště včetně jeho výzdoby a přesahující prostory velkého sálu a kruhového sálu.

Další výjimečné prostory se zachovaly v knihovním pavilonu A v patře. Jednak je to ústřední prostor s dřevěnou kopulí a galerií, ale také pozoruhodné visuté dřevěné schodiště. I zde se prostory zachovaly vcelku v původním stavu, jen byl nově prolomen vchod z A 204 do prostoru horního archivu A 209, který je sice možno opět zaslepit, ale s provozních důvodů by to bylo nevhodné. Byt knihovníka má do značné míry zachovanou původní dispozici, je zde zbytečné něco měnit. Výhledově jen snad počítat s jiným nátěrem podlah, současný je sice zajímavý a odpovídající současnému, ale nikoliv klasicistnímu vkusu. Totéž platí pro místnost horního archivu, jediné zaklenuté prostory, v níž jsou rovněž zachované původní konstrukce vnitřních oken, jako v ostatních částech. Také stav místností A 210 je vyhovující.

Mezipatro nad kolonádovým křídlem B si zachovalo původní členění, jen s menšími dodatečnými zásahy (výměnou dveří). Většinou se zde zachovaly všechny původní vnitřní okenní konstrukce, které je nutno nadále zachovat, což platí i pro klasicistní dveře a jejich kování. V případě potřeby lze souhlasit s vestavbou lehkých příček, do severní poloviny mezzaninu podle příček v přízemí, jak také počítaly původní plány. To platí i pro protilehlé severní kolonádové křídlo D.

V nedostavěném pavilonu s divadlem a kaplí byly do části patra vestavěno dřevěnými konstrukcemi další mezipatro, což vzhledem k charakteru předešlé výstavby není na závadu.

Půda a krovy

Zachované krovové konstrukce a podlahy půd je třeba ponechat v současném stavu, vestavby do podkrovní lze považovat za krajně nevhodné. Je zapotřebí provést soupis klasicistních prvků dveří a oken, také kachlových kamen, které jsou v současné době na všech půdách uloženy.

Kočárovna čp. 105

Architektonický rozbor

Situace

Kočárovna leží na sever od pavilonu E určeného pro kapli a divadlo. Bohužel se nezachovaly žádné původní plány, které by alespoň částečně objasnily původní dispozici. Ta totiž byla posléze několikrát měněna. Na jednom starším plánu, kde již má vlastní zámek dispozici odpovídající dnešnímu stavu, ale ještě se nepočítalo se suterénními konírnami, byla nepochybně spojena kočárovna právě s konírnami, jak prozrazuje nádrž na plavení koní. Ta měla být vybudována uvnitř otevřené dispozice, určené trojicí křídel, které ale měly jiné postavení, než dnešní kočárovna. Otevřenou stranou se totiž obracely do nádvoří, tedy k jihu, kdežto dnes se obrací (zdí uzavřené) nádvoří směrem k východu. Jeho čelní strana je prakticky v jedné linii s východními fasádami bočních pavilonů zámku. Takto je kočárovna zachycena na císařském otisku ke Stabilitnímu katastru z roku 1838, kde boční křídla jsou stejně široká, zatímco západní křídlo je poněkud užší.

Fasády

Východní vnější fasády jsou tvořeny ohradní zdí, v jejímž středu jsou vjezdová vrata; ohradní zeď není členěna, jen v jižním nároží zpevněna, stejně jako kolem vjezdových vrat. Vrata jsou novodobá, dvoukřídlá. Na jižní straně je poněkud vyšší fasáda jižního bočního křídla, ukončená polovalbou střechy. Na ohradní zeď navazuje na severu štít severního křídla kočárovny, který na rozdíl od nepochybně mladší uzavírací zdi, si zachoval klasicistní členění.

Fasáda, členěná pásovou rustikou, spočívá na neprofilovaném jednou odstupněném soklu, střední část prolamuje již hladké vpadlé pole po celé výšce, do kterého je vepsáno další hladké vpadlé pole, polokruhově ukončené, přičemž horní část je oddělena. Okno prolomené do tohoto vpadlého pole je novodobé, bez šambrány, původně zde zřejmě žádný okenní otvor nebyl. Fasádu ukončuje bohatě profilované a značně vyložené korunní římsa.

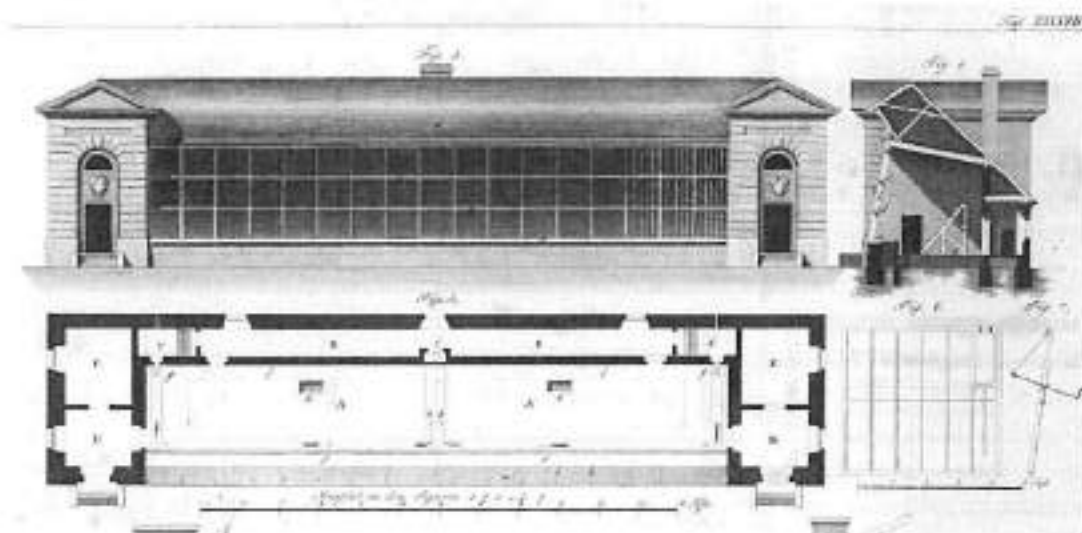
Stejně členění, ale s poněkud užšími vystupujícími pruhy členěnými rustikou, se objevuje také v prvním poli severní fasády. Nejhlubší vpadlé pole je zde ale porušeno dvojicí elektrorozvodných skříní, nebylo zde nikdy okno. Následují tři osy zcela hladké fasády jen s pravoúhle odsazeným soklem a korunní římsou, proti boční ose zjednodušenou. Fasádu zde prolamují nepochybně původní trojice polokruhových oken. Severní fasáda pak končí protěžským risalitem, jaký je v první ose, který však není poškozen. Celou severní fasádu tak lze vyhodnotit jako původní.

Západní fasáda byla nepochybně původně řešena zcela ve shodě se severní fasádou, i když zde původně nebyly tři, ale čtyři okenní osy mezi risality. Z původních polokruhových oken se ovšem zachovalo jediné v severní části. Také tato fasáda má v severním konci risalit stejně koncipovaný jako na ostatních fasádách. Podobně jako na východní fasádě i zde bylo dodatečně prolomeno pravoúhlé okno. Protěžský risalit, který zde nepochybně stál, zanikl, zachoval se z něho jen nároží pilastry a předstupující stěna skleníku se segmentovým vchodem.

Okna mezi oběma risality, kromě polokruhového, byly zřejmě prolomeny ve dvou stavebních fázích, protože se zcela nelogicky mění jejich velikost (okenní konstrukce jsou ovšem zcela novodobé). Od severu je prolomeno nižší okno, dále dvě

vyšší okna, následuje opět nižší okno a poslední okno je opět vyšší. Vyšší okna mají ven otvíravé konstrukce, dvoukřídlé, celkem o osmi tabulkách, menší jsou shodné, ale pouze šestitabulkové. Protože původní konstrukce byly odstraněny, nelze zjistit, v jaké době došlo k těmto úpravám, lze předpokládat, že první proběhla již v meziválečném období.

Celou jižní fasádu překrývá novodobý skleník, který zřejmě vznikl na místě původního, který byl ovšem podstatně širší a koncipovaný na způsob tehdy běžných skleníků. Od západu byl zakryt nepravým risalitem, z kterého ovšem vyčníval štít. Tento štít má klasicistní podobu, ale přesto nelze vyloučit (a dokonce je to více jak pravděpodobné), že vznikl jako novotvar v meziválečném období. Tympanon tohoto štítu, vymezeného profilovanými římsami, prolamuje střední polokruhové okno, jehož spodní část byla dozděna. Na spodní straně ukončuje štít stejná profilace odpovídající korunní římsě. Jako grafická příloha XXXVIII Joendlova „Landwirtschaftliche Baukunst“ je zobrazen skleník, který částečně odpovídá situaci na Kačině:

Johann Philipp Joendl, Die Landwirtschaftliche Baukunst, grafická příloha XXXVIII, detail, který zobrazuje podobu ideálního skleníku

Lze tedy i na jižní fasádě počítat s dvojicí bočních risalitů, patrně však s vchody a možná i okny, které však proti ostatním fasádám byly doplněny ještě štíty.

Zajímavým detailem při jižní obvodové zdi je čtvercová kamenná deska s maskaronem, který je pozdně renesančního původu, zřejmě z počátku 17. století (pokud se nejedná o zdařilou novodobou kopii). Masko podložená rollwerkovou kartuší slouží jako chrlič a nepochybně sem byla zasazena novodobě.

V původním řešení lze předpokládat, že všechny dvorní fasády měly segmentové arkády, ať již funkční nebo slepé. V plném a původním rozsahu se zachovaly u severního křídla, kde segmentově ukončené vjezdy mají dnes novodobá dvoukřídlá vrata. Fasáda je ukončena lehce profilovanou korunní římsou (nepůvodní), střecha je sedlová s dvojitou taškovou krytinou z bobrovek (korunní vazba). Uprostřed je senný vikýř, jehož většina částí je novodobou rekonstrukcí, závěsy jsou patrně původní, stejně jako základní trámová konstrukce. Čelní mohutná štítová zeď, obracející se k východu, vystupuje do střechy hránkem s výraznou profilací značně vyložené korunní římsy. Zásluhou štítu zde má střecha nepravidelný průběh, v hřebenu se objevuje polovalba.

Stejnou úroveň mají zdi a střechy u západního křídla. Zde je v severním konci běžný vchod, který s největší pravděpodobností odpovídá původnímu, snad do komory pro postroje nebo příslušenství ke kočárům. V další části jsou pak tři slepé segmentové arkády (čtvrtá je skryta pod přístavbou), které jsou však nižší a užší než vjezdy v severním křídle. Původně patrně byly otevřené, posléze byly zazděny a ještě později zde byla proražena okna do prostoru K 112 a K 113. Okenní konstrukce jsou zcela novodobé, pseudohistorizující. Střecha je i zde sedlová, ale již opatřena novodobými raženými taškami. Také zde je střecha prolomena senným vikýřem, který má původní trámovou konstrukci, ale všechny další části jsou novodobé, patrně sledující starší tvar. Oba dva závěsy dveří jsou ale původní. Na jižní straně končí střecha štítem, který ale průběhu střechy neodpovídá, je navíc vyzděn jen na cihlu, takže se zásadním způsobem liší od štítu na východní straně severního křídla.

V původním klasicistním řešení fasáda pokračovala až k jižní stěně jižního křídla, které je novodobou dostavbou, která proběhla ve dvou stavebních fázích. Tato jižní stěna byla na severní straně členěna lichými segmentovými arkádami ve velikosti průjezdu severního křídla.

Fasáda nového jižního křídla je nezajímavým novotvarem. Starší je část s vchodem a oknem v západním ukončení, dále je novodobá přístavba. Proti ostatním křidlům je výška fasády výrazně nižší, střecha je sedlová s valbou na východní straně. Krytá je bobrovkami v korunní vazbě.

Dvůr je dlážděn nepravidelnými kamennými bloky. Ve dvoře jsou uloženy některé detaily ze zámku, předně patka a hlavice iónských sloupů z portiku hlavní budovy.

Interiéry

Také interiéry prošly brutální úpravou, takže původní členění klasicistní je již jen málo viditelné. V severním křídle se zachovaly vlastně původní čtyři vjezdy do kočároven, i když nejvýchodnější kolna (K 117) byla dodatečně oddělena příčkou. To, že také v západním křídle byly tři kolny, je dnes patrné jen z vpadlých polí na dvorní fasádě, jižní křídlo pak bylo celé přestavěné a jedinou původní konstrukci lze hledat v obvodové zdi. Starší plány ještě z 80. let 20. století (dodnes i na některých neopravených katastrálních mapách) ukazují místo jižního křídla jen krátký výběžek zhruba v rozsahu prostorů K 104 až 107.

Suterén

Objevuje se zde jediný sklípek, který odpovídá předpokládanému levému risalitu jižního křídla se skleníkem. Sklípek tak nepochybně byl původně uvnitř bočního pavilonu skleníku, který zpravidla sloužil k ubytování zahradnických pomocníků. Jeho větrací otvor původně ústil do světlíkového okénka v soklu.

Přizemí

K 101

Přestože prostor obdélného půdorysu působí starým dojmem, což je jistě zásluhou segmentové klenby do travers, obvyklé koncem 19. století, je možná mladší (na starších plánech není křídlo dotaženo až k obvodové zdi), třeba z počátku 20. století. Staře ovšem působí i cihelná podlaha. Do okna je navíc vložena vrcholně barokní mohutná mříž, ovšem neúplná (původní ukončení je pouze nahoře), která byla instalována současně se vznikem okna. Bylo zde patrně použito i starší okenní

konstrukce, dvoukřídle, ven otvíravé, každé křídlo členěné do tří tabulek. Stejně tak je utvářeno vnitřní okno, které se otevírá dovnitř. Vedlejší dveře jsou novodobé, výplňové, nahoře s dvěma prosklenými okénky, které neodpovídají výplním. Také zde byl sklípek, patrně původně odpovídající protějškovému v západním konci křídla.

K 102

Nově vytvořený obdélný prostor se širokým vchodem, opatřeným dvoukřídlymi vraty s přímým překladem, které zřejmě měly – podle představ architektky – vyvolávat dojem vrat do kočárové kůlny. Prostor je novodobý, architektonicky nezajímavý, až na jižní stěnu, kde se objevují náběhy segmentových oblouků, které odpovídají segmentovým vjezdům opačného severního křídla. Pokud zde na jižní straně ale byl skleník, byly tyto oblouky od počátku slepé. Strop je evidentně novodobý, bez sebemenšího fabionu, stejně novodobá je podlaha s keramickou dlažbou.

K 103

Obdobně řešená místnost, sloužící dnes jako výroba čokoládových pochutin. Vstupní a okenní otvor jsou zrcadlově obrácené proti předešlé místnosti. Také zde je strop i podlaha zcela novodobá, stejně tak dveře a okenní konstrukce. I zde jsou na jižní stěně patrné segmentově ukončené pravoúhle vpadlá pole, která odpovídají protilehlému segmentem ukončenému vjezdu.

K 104

Ve stropě jsou viditelné dřevěné trámy (překryté sádrokartonovými deskami), podlaha je keramická, novodobá. Původně větší prostor takřka čtvercové dispozice byl předělen příčkou do dvou částí, sloužící dnes jako hygienické zázemí prodejny a výroby čokolády. V příčce mezi 104 a 103 je prolomen vchod s přímým překladem a zcela novodobými dveřmi. Okno, které prostor osvětluje je vloženo do segmentového záklenku, konstrukce je ale novodobá. Obvodová zeď směrem do dvora je tlustší než v sousední místnosti 103, odpovídá tedy starší konstrukci, která je zachycena na starších plánech.

K 105

Nezajímavý prostor vyčleněný z větší místnosti viz 104. Vstup je novodobými dveřmi typizovanými, v ocelové zárubni. Jsou zde nové keramické obklady a nová keramická podlaha. Z vedlejšího prostoru sem přesahují dřevěné trámy překryté sádrokartonem.

K 106

Někdejší chodba, nověji předělená příčkou do komory a vlastní chodby. Strop je přímý, podlahu tvoří novodobá keramická dlažba. Všechny veře vedoucí do této prostory jsou novodobé s ocelovými zárubněmi. Novodobé jsou rovněž vstupní dveře, vložené ale do segmentového záklenku.

K 107

Prostor oddělený od chodby slouží k umístění dvou plynových kotlů a boileru, je zde přímý strop a novodobá keramická dlažba na podlaze. Zajímavým detailem je zde výklenek v jižní stěně s přímým překladem, pozůstatek vchodu do skleníku.

K 108

Místnost, která dnes slouží jako kuchyně, měla původně obdélný půdorys. Dodatečně z ní byla vyčleněna koupelna K 109. Strop je příčný s malým fabionem, podlaha je novodobá z keramických dlaždic. Okno v západní stěně je vloženo do segmentového záklenku s plným parapetem, což svědčí pro dodatečné proražení. Okno má novodobou konstrukci, všechny dveře v prostoru jsou novodobé, s typizovanými ocelovými konstrukcemi.

K 109

Koupelna nově vyčleněná z prostoru K 108. Okno zde prolomené s novodobou konstrukcí, dvoukřídlovou o celkem šesti tabulkách je vloženo do segmentového záklenku s plně vyzděným parapetem. Keramické obklady stěny a dlažba podlahy jsou novodobé.

K 110

Dnešní obývací pokoj vznikl dodatečnou úpravou z dřívější vozové kůlny. Místnost je obdélná, probíhající celým křídlem, osvětlená jak ze západní, tak východní straně okny s novodobými konstrukcemi. Okno v západní stěně má segmentový záklenek a plně vyzděný parapet. Protějškové okno nemá plná parapet, protože bylo vytvořeno současně s vyzdívkou někdejšího vjezdového otvoru. Strop je rovný s velice jemným fabionem, podlaha je novodobá „plovoucí“ z umělé hmoty. Vstup z kuchyně K 108 je vloženo do segmentového záklenku. Dvoje dveře, vedoucí do dvou sousedních pokojů, jsou zcela novodobé, typizované, v ocelových zárubních.

K 111

Dnešní ložnice vznikla – podobně jako sousední prostory K 110, 112 a 113 – předdělením původní kočárovny. Dvojice oken, která je prolomena do západní stěny, je novodobá, s novodobými konstrukcemi, segmentově ukončenou nikou, která pokračuje až k zemi. Strop je příčný, podlaha „plovoucí“.

K 112

Pokoj s rovným stropem a novodobou plovoucí podlahou osvětluje jediné okno vloženo do hlubokého záklenku s plně vyzděným parapetem. Patrně tak bylo dodatečně prolomeno.

K 113

Prostor vyčleněný z větší kůlny má plochý strop a betonovou podlahu. Probíhá celým křídlem a osvětlen je oknem od západu i východu. V obou oknech jsou novodobé konstrukce. Okno v západní stěně bylo prolomeno do plné stěny a opatřeno segmentovým záklenkem s plně vyzděným parapetem. Podobně je utvářeno rovněž okno ve východní stěně, kde se vedle něho více s k severu objevuje další segmentový záklenek, nepochybně dveřní, který byl ale zaslepen. Výška záklenku je shodná se záklenkem dveří, které vedou do místnosti K 115. Dveře jsou zde novodobé, typizované, v ocelové zárubni.

K 114

Místnost vznikla rozdělením většího prostoru (K 114–15). Osvětlován je původním okénkem, které je částečně zaslepeno příčkou, která je však s oknem patrně současná. Strop je příčný, podlaha novodobá.

K 115

Také zde je novodobá podlaha a přímý strop, dveře v příčce jsou novodobé, typizované v ocelové zárubni. Novodobé jsou rovněž dveře vedoucí na dvůr, které jsou vsazeny do zajímavého segmentem ukončeného záklenku. Jeho boční stěna je směrem k prostoru K 113 silně zešíkmena.

K 116

Prostor, který zachovává v základě původní kočárovny. Strop tvoří viditelná trámová konstrukce (která ovšem mohla být v původním řešení podbita prkny a omítnuta), podlahu tvoří kamenná dlažba z nepravidelných kusů. Dlažba je viditelně novodobá, ale nelze vyloučit, že také v době výstavby zde bylo použito zlámaného nebo jinak poškozené kamene, určené pro hlavní stavbu. Jinak lze předpokládat udusanou hlínu. Jednotlivé vjezdy segmentově ukončené uzavírají novodobá dvoudílná vrata s odděleným nadsvětlíkem, který však není prosklen. Severní stěnu prolamují vysoko posazená polokruhová okna s novodobými konstrukcemi.

K 117

Oddělená část původně spojené prostoru, patrně ve 2. polovině 19. století, kdy také vzniklo okno, prostor osvětlující. Trámová konstrukce stropu je zde podbita a omítnuta, podlaha je novodobá, pod ní jsou viditelné cihly, rovněž novodobé.

Konstrukce okna je dvoukřídlová, každé křídlo člení příčky do 2 x 3 tabulek, závěsy mají typické kuličky na konci, zavírání je zajištěno polovičními obrtlíky. Vzhledem k tomu, že tento typ oken se na zámku neobjevuje, nemůže jít o druhotně použitou okenní konstrukci, ale o původní řešení 2. poloviny 19. století. Vstupní vrata jsou zcela novodobá.

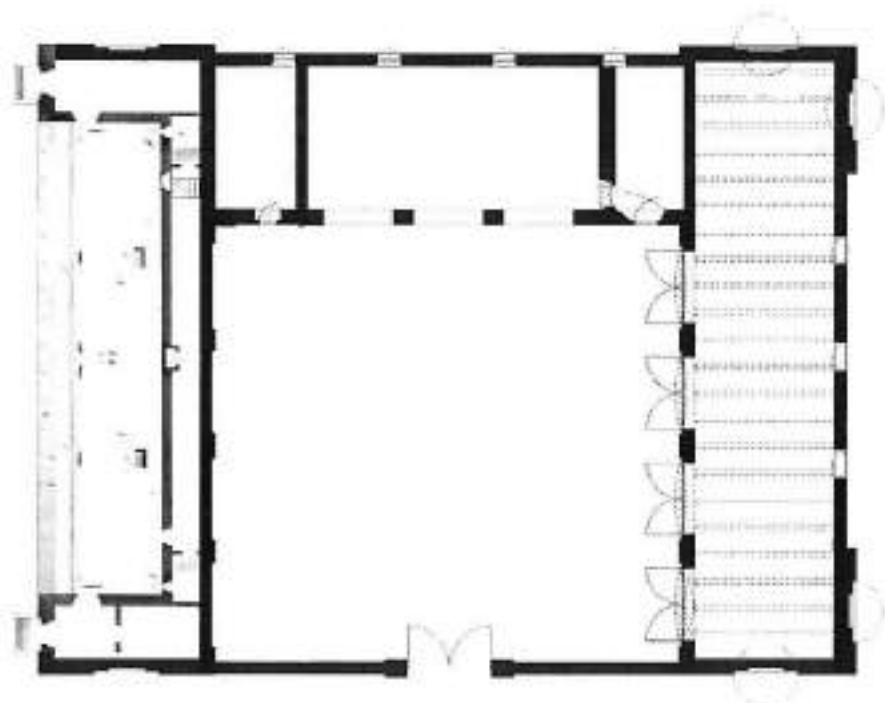
Patro

Patro vzniklo úpravou půdního prostoru nad severním a západním křídlem, takže v jednotlivých místnostech, které jsou osvětlovány padákovými okny ve střeše, jsou sádkartonové obklady trámové konstrukce. Podle pravidelného rozmístění místností, které mají takřka čtvercovou dispozici, je jasné, že dělicí příčky jsou v místech plné vazby, které tak byly střídány s prázdnými vazbami v poměru 1:3. Část konstrukce střechy je viditelná pouze v prostoru K 209 (kde je také komínové těleso) a také v nároží K 209a. Dveře ve zmíněných příčkách jsou typizované, mají ocelové zárubně. Podlaha je novodobá, prkenná. Zajímavé jsou zde pouze senné vikýře, novodobě obnovené.

Stavební historie

V roce 1818 ještě nebyla plánována kočárovna v tomto rozsahu a podobě, v roce 1821 však již bylo rozhodnuto o vybudování skleníku na dnešním místě, jak vyplývá ze správy, že štukatér by měl v tympanonu pavilonu s kaplí a divadlem vytvořit „trofeje“, ukazující na vědu, umění a divadlo. Konkrétně je uveden fronton, který se obrací ke skleníku. Ale až v roce 1822 se konečně objevuje první správa o výstavbě skleníku (hovoří se o nově budovaném skleníku) a znovu v březnu 1824, kdy se konkrétně hovoří o hlavní zdi skleníku a kolny pro vozy. V tomto roce se také hloubila studna poblíž skleníku. Po smrti hraběte se ve stejném roce dokončoval skleník a vozová kolna, to již pod vedením Antona Archeho. Skleník byl však – podle archivních záznamů dokončen až v roce 1831, takže výstavbu skleníku a k němu příslušející vozové kolny lze datovat do let 1822–31. Autorem skleníku a kočárovny byl nepochybně Johann Phillip Joendl, který tento skleník ostatně také publikoval ve své práci (současné se stavbou skleníku) jen v lehce pozměněné formě.

Skleník měl tehdy ovšem zcela odlišnou podobu, rovněž vozová kolna se od dnešního stavu lišila. Celá konstelace hmot byla poněkud odlišná, protože dvůr byl širší, než je dnes, kdy byl zúžen nevhodnou vestavbou jižního křídla. Zásluhou mladšího přístavku, který byl zřejmě považován za torso původního křídla, bylo toto křídlo v intencích tohoto přístavku dostavěno, čímž došlo ke změně velikosti dvora. Původní severní zeď skleníku, která se do dvora obracela, je dnes jižní zeď nově přistavěného křídla. Navíc toto křídlo je proti ostatním sníženo, což opět odporuje původní čistě symetrické koncepci výstavby.

Pokus o rekonstrukci skleníku s kočárovnou v původním klasicistním stavu. Pro jižní křídlo se skleníkem bylo použito půdorysu Joendlova, ale je více jak pravděpodobné, že postranní risality byly v Kačíně širší, jak dokazuje především sklep. Je více jak pravděpodobné, že měly stejnou šířku s protějškovými risality na severní fasádě severního křídla

V původním řešení se k východu kočárovna se skleníkem obracela stejně utvářenými risalitů po obou stranách, mezi nimiž byla uzavírající zeď, rovněž se symetricky umístěnou vjezdovou branou, který je prolomen ve stejné vzdálenosti od předpokládané severní stěny skleníku a jižní stěny protějškové křídla vozové kolny. Císařský otisk z roku 1838 kupodivu, patrně chybou geometra, ukazuje asymetrické postavení vjezdu. Také severní fasáda objektu byla na obou stranách ohraničena risalitů, mezi nimiž se uplatňovala vysoko posazená polokruhová okna. Tato fasáda jediná odpovídá plně historickému stavu, je jen lehce porušena nevhodně zabudovanými elektrorozvodnými skříněmi. Západní fasáda je nejvíce narušena, zmizel totiž jižní risalit, z něhož se zachovala jen část vystupující stěny, a z polokruhových oken zbylo jediné, ostatní byly zazděny a nahrazeny obdélnými okny nestejné výšky v nižší úrovni. Jižní fasáda se skleníkem se pak vůbec nezachovala. Byt zahradníka nebo zahradního pomocníka byl zřejmě umístěn v jihozápadním risalitu, čemuž napovídá zachovaný sklípek pod novodobým skleníkem. Tento risalit byl již v původním řešení přepatrován. Místnosti zahradníka byly i v patře, ale zasahovaly i do západního křídla, kde byla v přízemí patrně černá kuchyně (v prostoru K 108).

Již v průběhu 2. poloviny 19. století došlo k určitým zásahům, k novému proražení oken a patrně i zazdění dalších kočárových vjezdů v západním křídle. Bohužel novodobě vyměněná okna (po 1999) nedovolují poznat rozdíl mezi jednotlivými zásahy. Takže jediné okno z těchto úprav se zachovalo u vnitřní konstrukce v prostoru K 117. Patrně ještě v 19. století nebo v 1. polovině 20. století vznikl přístavek s dnešními prostory K 104–07, který patrně ještě nesouvisel s destrukcí skleníku.

Havarijní stav kočárovny byl řešen projektem M. Doležalové z dubna 1999, který však se ani náznakem nepokusil obnovit původní stav, ani odstranit nezávažnější architektonické závady a naopak přidal do objektu pseudohistorické detaily, neodpovídající původnímu určení.

Architektonické závady

Vzhledem k destrukci původního řešení skleníku, jehož obnova není potřebná, lze za závady považovat zcela novodobé zásahy. Menší závadou je prolomení okna ve vpadlém poli pravého risalitu. U jediné kompletně zachované klasicistní fasády na severní straně lze považovat za zásadní závadu elektroinstalační skříně a pochopitelně rovněž tvrdé cementové omítky (což platí pro celou stavbu).

Architektonicky závadné je řešení západní fasády, kde pouze severní část je původní. Závadný je především skákavý rytmus oken, jejich velikost, asymetrické, čistě utilitární rozmístění.

Cenné architektonické prvky

Na fasádách je to nepochybně původní řešení risalitů a polokruhových oken, na vnitřních fasádách vjezdy do kočárovny a slepé vjezdové arkády. Cenné jsou zde i volně uložené prvky z hlavní zámecké budovy, také druhotně použitá barokní mříž v okénku do prostoru K 101.

Náměty k rekonstrukci

Vzhledem k rozsáhlým proměnám stavby, kdy zcela zanikla nejcennější součást tohoto objektu – skleník, nemá význam podnikat zásadnější úpravy. V každém případě by měla být nanejvýš chráněna severní fasáda objektu, která jediná má plně dochovaný původní stav z období klasicismu. Zde je třeba odstranit elektrorozvodné skříně, použít vápenné omítky.

U západní omítky by bylo vhodné obnovit (alespoň jako slepé) původní polokruhová okna. Okna v přízemní úrovni jistě mohou být výhledově zaslepena, pokud ale z provozních důvodů budou ponechána, pak by bylo vhodné je udělat méně nápadné a okenní rámy natřít shodnou barvou s omítkou, nikoliv kontrastní.

U dvorních fasád je třeba především respektovat podobu severního křídla, u západního je možno v případě potřeby obnovit vjezdy, jižní křídlo je možné v celém rozsahu, nebo spíše v rozsahu místností K 101–03 zbourat jako nevhodné a novodobé.

Také vnitřní členění je třeba respektovat především u severního křídla, kde je možné odbourat případně příčku mezi K 116 a K 117. V západním křídle je třeba ponechat jen příčky mezi 108 a 110 a dále mezi 113 a 114 s 115. Další příčky je možné vybourat, posunout, nebo s nimi provést jakoukoliv úpravu. To platí i pro příčky v prostoru K 104–07, pokud by tato část jižního křídla nebyla zbourána.

Domek správce (zahradníka) čp. 32

Architektonický rozbor

Situace

Domek správce či zahradníka leží severně od hlavní zámecké budovy nedaleko od hostince Husa, na rozhraní cest k někdejšímu ovčínu a dále do Svatého Mikuláše, ke sv. Kateřině, k cestě do zámecké zahrady mimo ha-ha systém. Tvoří dvě rozličné stavby, které jsou jen přízemí, orientované kratšími stranami na západ a východ, vybudované v nestejně linii, rozdíl v jejich postavení pak vytváří dvůr. Císařský otisk z roku 1839 zachycuje v okolí stavby dvě sousedící zeleninové zahrádky, obě dvě stavby jsou vyznačeny z nespalitelných materiálů.

Fasády

Fasády obou staveb jsou rozdílné, odpovídající rozdílné funkci obou objektů. Ustupující západní objekt prošel nepochybně velkými přestavbami, takže se u něho nezachovaly prakticky žádné historizující detaily.

Západní stavba

Proti vedlejšímu obytnému domu sloužila tato část k uskladnění vozů a náčiní potřebných při úpravě kačínského parku. Hlavní průčelí objektu je skryto za ohradní zdí, v níž jsou prolomeny dva vjezdy odpovídající vjezdům do domu. Ohradní zeď je prostá, bez členění, chráněna jen přesahující betonovou krycí deskou. Vjezdy mají shodně tvarovaná dvoukřídlá vrata, nahoře s a jour laťováním, na novodobých závěsech. Také vlastní brány jsou novodobé, ohradní zeď možná souvisí s původní klasicistní stavbou.

Vlastní fasáda je hladká, chybí korunní římsa, zhlaví trámů je novodobě pobito prkny. Vchod zcela vlevo s přímým překladem je překryt, vedlejší vjezd uzavírají dvoukřídlá vrata, sestavená ze svislých prken, nahoře vykrojených pro prosklení na obou křídlech. Vrata jsou zcela novodobá; stejná jsou také druhá vrata v pravém konci fasády. Nezajímavá je rovněž dvojice obdélných dvoukřídlých oken (konstrukce jsou v zárubni) chráněných mříží. Podle tvaru lze s jistotou soudit, že se jedná o nově prolomené otvory, stejně jako dvojice menších větracích okének na pravé straně.

Západní fasáda s trojúhelným štítem a vchodem v přízemí je překryta přístavbou z plechu. Severní fasádu prolomuje řada tvarově zcela novodobých oken (z 2. poloviny 20. století), které ovšem mají rozličnou velikost. V západním konci jsou opět dvoukřídlá vrata, novodobá výplňová, novodobá jsou rovněž všechna okna, dovnitř otvíravá dvoukřídlá, za zárubni. Každé křídlo je jednotabulkové. I tato fasáda postrádá korunní římsu, zhlaví trámů jsou pobita prkny. Na boční straně k východu, která není překryta obytným objektem, se uplatňuje štít krovu, v němž je menší otvor s dřevěnými sennými dveřmi.

Objekt kryje sedlová střecha krytá keramickou krytinou – bobrovkami v korunní vazbě. Ze střechy vystupuje dvojice komínů, které podle postavení u obvodové stěny byly vytvořeny dodatečně; lze předpokládat, že původně stavba nebyla vytápěna.

Obytný objekt

Také tato stavba má podélnou dispozici, ale její fasády jsou do určité míry architektonizované. Hlavní vstupní fasáda se obrací k jihu, má pravidelné symetrické členění se středním vstupem a dojíací zdvojených oken po stranách. Okna jsou lemována lisenovými rámci, okenní konstrukce jsou osazeny v lici, šambrána sice chybí, ale objevuje se zde neprofilovaná podokenní římsa. Fasáda končí výrazně profilovanou římsou v dolní části patrně upravenou, posléze se ale objevuje klasické těžké kyma a římsová deska, kterou ukončuje sima. Vedle oken se uplatňují pásy s trojicí palmet vyložené klasicistního typu, ale vsazené sem, do této poněkud nevhodné polohy, dodatečně, zřejmě novodobě. Nelze vyloučit, že původně byly určeny do výplní vpadlých polí nad okny na zámku.

Lícové okenní konstrukce jsou zcela novodobé s historizujícím kováním, okna jsou ven otvíravá (lícová okna zde patrně vůbec nebyla), jednokřídlá, členěná do 2 x 3 tabulek. Rovněž mříž v oknech jsou novodobé.

Střední dveře s novodobou historizující markýzou mají neprofilované obložky (příliš úzké, než aby odpovídala historickému stavu) vstupu. Vstupní dveře jsou dvoukřídlé, výplňové. Výplně jen zdánlivě napodobují zámecké dveře, protože horní a spodní výplně nemají čtvercový tvar, jsou rovněž obdélné, i když ne natolik vysoké jako střední výplně. Kování dveří je moderní.

Také obytný objekt pokrývá sedlová, ale tentokrát zvalbená střecha, keramická krytina je totožná se sousedním objektem.

Boční západní fasádu porušují elektrorozvodné skříně, lisenový rámec byl zřejmě upraven, takže končí hned za oknem. Navíc je část fasády, která měla symetrickou dispozici, překryta západním objektem. Lícové okenní konstrukce o dvou křídlech a celkem osmi tabulkách je sice novodobá, ale z 2. poloviny 20. století, s běžným kováním pro tuto dobu. Okenní otvor chrání mříž, která by mohla být ještě klasicistního původu – svislé pruty mají čtvercový průřez, vodorovné pásy jsou zdvojené ze dvou stran prutů.

Protěžská východní fasáda je dvojosá, okna jsou vložena do lisenového rámce a fasádu ukončuje profilovaná římsa, shodná s průčelní fasádou. Mezi okny se opět objevuje palmetová dekorace, okna postrádají šambrány, ale jsou vybavena neprofilovanou podokenní římsou. Okenní konstrukce jsou zcela novodobé s historizujícím kováním.

Severní fasáda je rovněž koncipována symetricky, jak ukazuje slepé okno v její východní části. Nejsou zde již lisenové rámce, ani palmetové ozdoby, nechybí tu ale profilovaná římsa a odsazený sokl. Okna mají neprofilované podokenní římsy, lícové konstrukce jsou dvoukřídlé, novodobé, s jednoduchým kováním, které odpovídá 2. polovině 20. století. Druhé okno má dokonce ještě starší konstrukci patrně z 2. poloviny 19. století, s typickými kuličkami na konci závěsů. Okno je proti jiným vybaveno ještě větračkou, jeho členění celkem do šesti tabulek odpovídá ostatním oknům. Tento okenní otvor chrání mříž ze svislých hranolových prutů a vodorovných pásků.

Vstupní dveře sestavené ze svislých prkének jsou zcela novodobé, podobně také historizující markýza nad vchodem. Ve střechě je viditelná dvojice komínů, východní větší odpovídající černé kuchyni a západní menší, sloužící k vytopení obytné světnice.

Interiéry

Suterén

Suterénní prostor se objevuje pouze pod prostorem L 112, který patně sloužil jako spižárna pro sousední kuchyni. Sklep byl určen ke skladování potravin, je to nevelký prostor takřka čtvercové dispozice, zaklenutý cihelnou polokruhově valenou klenbou bez výsečí. Stěny jsou neomítané, podlahu tvoří písek, tedy patně původní podloží.

Přízemí

Západní stavba

Přízemí bylo původně rozděleno do tří prostor, přičemž krajní měly takřka čtvercovou dispozici a prostor mezi nimi byl obdélný. Obvodové stěny celého přízemí prozrazují, že jsou vyzděny z cihel a proti sousednímu obytnému domu, vyzděnému patně ze smíšeného zdiva, jsou nepoměrně tenčí. Je otázkou, zda celá stavba nevznikla nově na základech staršího objektu. V celém objektu nejsou žádné historické detaily. Podlahy jsou betonové a stropy přímé.

L 101

Místnost byla svého času upravena jako opravná automobilů, kvůli čemuž byl vyhlouben v podlaze otvor s přístupovým schodištěm od severu. Dnes je tato v podlaze vyhloubená jáma překryta fošnami, protože místnost dnes slouží zcela jinému účelu. Všechny okna a dveře jsou novodobého původu.

L 102

Také tento prostor je architektonicky nezajímavý, v severozápadním koutě bylo vystavěno komínové těleso, také zde jsou všechny detaily zcela novodobé, nezajímavé. Východní příčka má jinou tloušťku v severní polovině proti jižní, je tak pravděpodobné, že starší dělicí příčka byla z poloviny odbourána.

L 103–105

Nezajímavé zcela novodobé prostory sociálního zařízení s novodobými keramickými obklady, s novodobými typizovanými dveřmi v ocelových zárubních.

L 106

Místnost zkrácená ve své dřívější velikosti o prostory sociálního zařízení má rovněž nově vestavěné komínové těleso v severozápadním koutě. Rovněž zde jsou všechny detaily novodobé, nezajímavé.

Obytný objekt

Na rozdíl od předešlého stavení, má obytný dům zachovanou původní klasicistní dispozici v plném rozsahu. Je to charakteristický trojtrakt se vstupní síní, z níž vede schodiště na půdu a v zadní části vedle průchodu za dům ke kořeným zahrádkám je vestavěna (černá) kuchyně s mohutným komínem. V severním traktu se objevují menší komory, v předním po obou stranách vstupní síně světnice, obě s možností vytápění.

L 108

Někdejší komora s původními trámy na stropě, které jsou však upraveny přibítymi prkny a novou výplní mezi trámy. Dveře do chodby L 110 jsou vloženy do segmentového záklenku, samotné dveře jsou jednokřídlé, s novodobým kováním (bakelitová klika), dveře mají nové obložky, které jsou vyříznuté u původních závěsů, které však nejsou viditelné. Okno v severní stěně je vloženo do segmentového

záklenku s plně vyzdřeným parapetem. Vnitřní okenní konstrukce je novodobá z 2. poloviny 20. století. Na podlaže je PVC krytina.

L 109

Světnice takřka čtvercové dispozice, jejíž pravidelnost je porušena vestavbou komínového tělesa v severovýchodním koutě. Místnost tak mohla být vytápěna. Je zde plochý strop s velice malým fabionem, podlaha (která snad původně byla prkenná) je betonová. Světnici světluje jednoduché okno od západu, které je vloženo do segmentového záklenku s plně vyzdřeným parapetem. Okenní konstrukce pochází z 2. poloviny 19. století, je dvoukřídlá, každé křídlo je příčkami rozděleno do tří tabulek. Naopak zdvojené okno na jižní straně má ještě původní klasicistní konstrukce na jednoduché nárožní závěsy. Okna jsou jednokřídlá, uzavíratelná polovičními obřítky a členěná vždy do šesti tabulek. Obě okna jsou vložena do společného segmentového výklenku s plně vyzdřeným parapetem. Vstupní dveře ze síně jsou jednokřídlé, nahoře a dole s obdélnou výplní, uprostřed s dvojicí výplní na výšku. Tento typ se na zámku vůbec neobjevuje. Křížové závěsy jsou klasicistní, není vyloučeno, že byly použity druhotně.

L 110

Vstupní síň s průchodem do „dvora“ a přístupem na půdu (L 114). Zajímavá je stropní konstrukce, kterou tvoří nosné trámy a záklopy na překryv, odpovídající ještě baroknímu způsobu konstrukce stropů. Trámy však nemají zářezy pro jednotlivé záklopy, které ale správně mají okosené hrany s tím, že okosení mizí u jednotlivých trámů. Záklopy jsou tak nepochybně původní s trémovou konstrukcí.

Dveře na severním konci chodby jsou zcela novodobé, jsou vloženy do segmentového záklenku, stejně jako jižní dvoukřídlé vstupní dveře. Také tyto dveře jsou novodobé z 2. poloviny 20. století. Lze předpokládat, vzhledem k tomu, že síň není osvětlena, nad dveřmi umístěný prosklený nadsvětlík, který nebyl při rekonstrukci proveden.

Vstupní dveře do obou protilehlých světnic mají neprofilované obložky. Do prostoru vstupní síně bylo vloženo schodiště na půdu, které využívá mezeru mezi dvojicí trámů. Stáří dřeva a způsob zpracování ukazují, že celá tato konstrukce je původní klasicistní, včetně prkenných dveří na rovných závěsech.

L 111

Bývalá černá kuchyně, patrně již během 2. poloviny 19. století přeměněna na kuchyni se sporákem. Nejpozoruhodnější je zde vnitřní okenní konstrukce s kováním, které je ještě pozdně barokní z 2. poloviny 18. století, patrně v klasicismu použité druhotně. Okno je dvoukřídlé, každé křídlo po třech tabulkách. Okno je podobné jako ve všech dalších prostorech vloženo do segmentového záklenku s plně vyzdřeným parapetem. Zajímavé však jsou rovněž vstupní dveře se stejnými výplněmi jako do světnice L 109 a se stejnými křížovými závěsy klasicistními. Dokonce se zde objevuje i typický kruhový krabicový zámek, jaký se objevuje ve všech méně důležitých prostorech zámku. Prkenná podlaha je zřejmě dodatečným doplňkem po zrušení černé kuchyně, stejně jako přímý strop s lehkým fabionem.

L 112

Druhá zadní komora, jež původně sloužila zřejmě jako spížní kveľb se sklípkem. Místnost nebyla vytápěna, zachoval se zde původní trémový strop s prkny na sraz, kde sraz je překryt lištou (patrně ale až dodatečnou). Okno, které prostor

osvětluje od severu, je opatřeno konstrukcí z 2. poloviny 19. století, ze kdy rovněž pochází okenice. Okenní konstrukce je dvoukřídla, každé křídlo je členěné do tří tabulek. Okenní nika je segmentová opět s plně vyzděným parapetem. V západní stěně zřejmě existoval vstup do sousední kuchyně. Naopak vstup do světnice L 113 je patrně mladší, na rozdíl od všech vstupních dveří má tento vstup přímý překlad. Umístěny jsou v něm dveře se stejným členěním s ostatními v domě (horní a spodní výplň kombinovaná s dvojicí středních), také tyto dveře mají křížové klasicistní závěsy, patrně druhotně použité. Je zde krabicový zámek z 2. poloviny 19. století. Podlahu tvoří cihly.

L 113

Druhá světnice je vlastně zrcadlově obrácená dispozice světnice L 109. Podlahu tvoří lino a strop je přímý s velice nepatrným fabionem. Vchod do vstupní síně i obě okna jsou vložena do segmentových záklenků, okna mají vyzděné parapety. Vstupní dveře jsou zdvojené, vnější z vodorovných prkének jsou novodobé z 2. poloviny 20. století, vnitřní výplňové mají členění, které se zachovalo i na zámku – dvě stejně vysoké výplně vedle sebe a nad sebou, dveře mají křížové klasicistní závěsy, zámkový štítek je rovněž klasicistní, klika novější.

Vnitřní konstrukce zdvojených oken jsou klasicistní, shodné s obdobným zdvojeným oknem v prostoru L 109. Vnitřní konstrukce druhého okna pochází z 2. poloviny 19. století, je dvoukřídla, každé křídlo se šesti tabulkami.

Půda a krov

Krov je klasicistní, se stojatou stolicí, s plnými vazbami (celkem IIII), které se střídají s lichými v rytmu 1 : 3. Tesařské značky ukazují, že krov byl sestavován od západu, je jednotný bez větších novodobých zásahů.

Stavební historie

V dějinách stavby nejsou žádné zmínky o výstavbě domku zahradníka či správce, k roku 1805 se vztahuje zpráva, že se pracovalo i na stavbách v parku, tak pod návrším byl stavěn zahradní domek u vodní věže (rovněž tehdy budované) nad kaskádou na umělém kanálu. To ovšem neodpovídá dnešní situaci, kupodivu však ani na indikační skizze nelze nalézt podobné objekty. Naproti tomu císařský otisk mapy ke stabilnímu katastru představuje již tuto stavbu při silnici v dnešní dispozici, tedy pozůstávající ze dvou takřka samostatných objektů a uzavírající malý dvůr.

Západní objekt měl patrně zcela jinou podobu, lze předpokládat, že byl celý zbořen a na jeho místě vyrostla dnešní stavba, ale již cihelná, s dvojicí kůlen pro vozy. Je více jak pravděpodobné, že tato novostavba pochází až z 2. poloviny 20. století. Naproti tomu se sousední obytný domek zachoval s mnohými historickými detaily, které ukazují, že skutečně byl vybudován již před rokem 1838. Nejstarší je nepochybně okno v někdejší kuchyni (L 111), použité patrně druhotně. Zdobené závěsy ukazují na vznik ještě v 18. století, navíc ze stavby více reprezentativní, než byl zahradní domek. Původní klasicistní je strop ve vstupní síni a přilehlém průchodu (L 110), trámy v prostoru L 108, stejně jako v prostoru L 112, kde jsou zřejmě původní i stropní prkna. Původní je vstup na půdu, závěsy některých dveří, původní klasicistní jsou také vnitřní konstrukce obou zdvojených oken v průčelí. Dveře do kuchyně, které jsou ale patrně použité až druhotně. Další detaily (zvláště okenní konstrukce) pak ukazují na znatelné úpravy ve 2. polovině 19. století, další ukazují

zásahy v 50. či 60. letech (čemuž asi odpovídá i výstavba západního stavení) a vnější fasády pak ještě prošly zcela novodobou úpravou.

Architektonické závady

K závadám nepochybně patří různé plechové přístavky, různé rozvodné skříně a další detaily, které překrývají starší stavbu. Nepříliš vhodná je rovněž markýza nad severním vstupem, který není příliš používán, a která způsobuje dojem velké asymetrickosti severní fasády.

V interiéru lze hodnotit jako závadné některé části jen v obytném objektu. V místnosti L 108 je to nevhodné zateplení stropu, dále detaily dveří, zvláště kování, což platí prakticky pro celý objekt. Jako závadné lze vyhodnotit i zdvojené pláště dveří, které jsou na každé straně odlišné, přitom na straně ke vstupní síni L 110 se jedná o historický novotvar. To ostatně platí i pro konstrukce vnějších oken.

Cenné architektonické prvky

Celý prostor vstupní síně L 110 včetně schodiště na půdu a trámového záklopového stropu lze považovat za cenné. Dále jsou to části dveří do prostoru L 109 a L 113, dveře do někdejší kuchyně a především konstrukce vnitřního okna v tomto prostoru, která zde byla použita druhotně. Cenné jsou rovněž původní klasicistní konstrukce oken na jižní straně (v prostoru L 109 a L 113).

Náměty k rekonstrukci

Vzhledem k tomu, že západní objekt prošel celou řadou modernizací a dokonce lze předpokládat, že původní klasicistní stavba zcela zanikla, mohou zde být prováděny rozsáhlejší úpravy, a to i na vnějších fasádách. V každém případě lze ale doporučit odstranění plechových konstrukcí navazujících na západní fasádu tohoto objektu.

Obytný dům si zachoval celou řadu prvků z klasicistní výstavby, prakticky i celou dispozici, kde došlo ke změně jen zazděným vchodu mezi L 111 a L 112 a naopak nového proražení vchodu mezi L 113 a L 112. V prostorech L 108 a 112 by měly být zachovány jednoduché trámové stropy s prkny (jednalo se o nevytápěné komory), nutnost zachování současného stropu ve vstupní síni L 110 je samozřejmostí, a to včetně schodiště na půdu.

Je třeba obnovit výplňové dveře do světnic L 109 a 113. V každém případě mohou být jen restaurovány vnitřní okenní konstrukce na jižní straně ve zmíněných místnostech a také v prostoru L 111 na severní straně.

Zachování krovové konstrukce lze považovat za samozřejmost.

Zahradní stavby

1) „Platanový“ můstek (Můstek na cestě ke Sv. Kateřině)

Architektonický rozbor

Situace

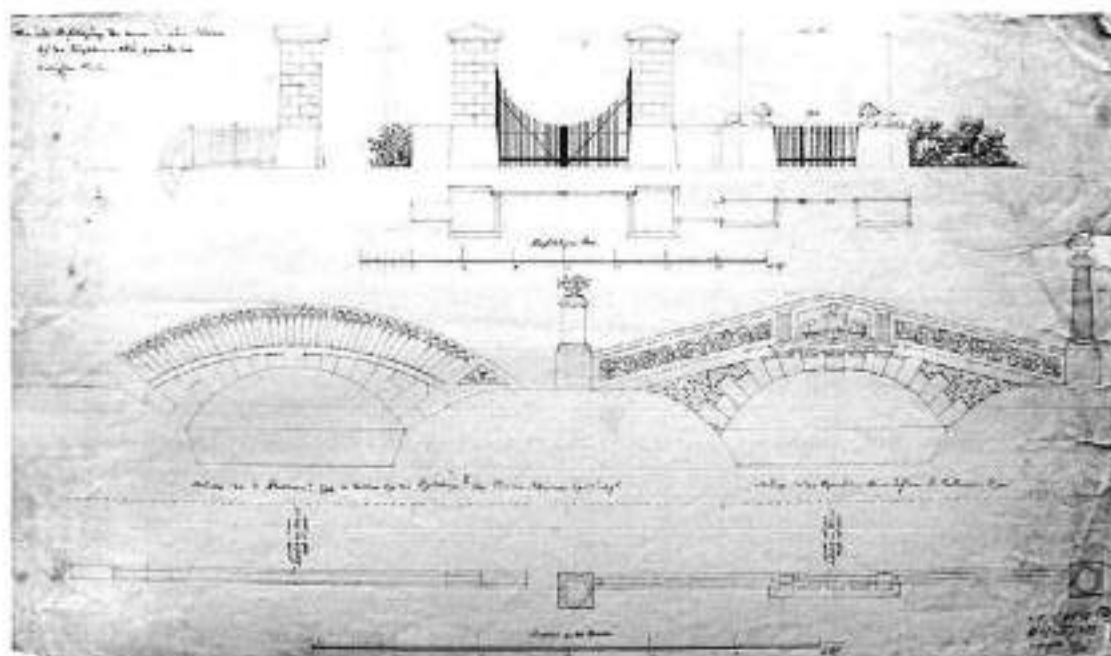
Můstek leží na kanálu, který původně vytékal (podle značené šipky na Císařském otisku ke Stablinímu katastru z roku 1838) z malého rybníčku s templem na západ od zámku a tekl dále na katastr obce Sv. Kateřina. Dnes je zde malé jezírko č rybníček, který na mapě není ještě zachycen. Vedle můstku není zobrazena žádná stavba. Můstek tak dnes překračuje stojatý kanál na cestě vedoucí ke Svaté Kateřině, která však vznikla zřejmě nově, protože na mapě prvního vojenského mapování z 80. let 18. století není vyznačena.

Popis

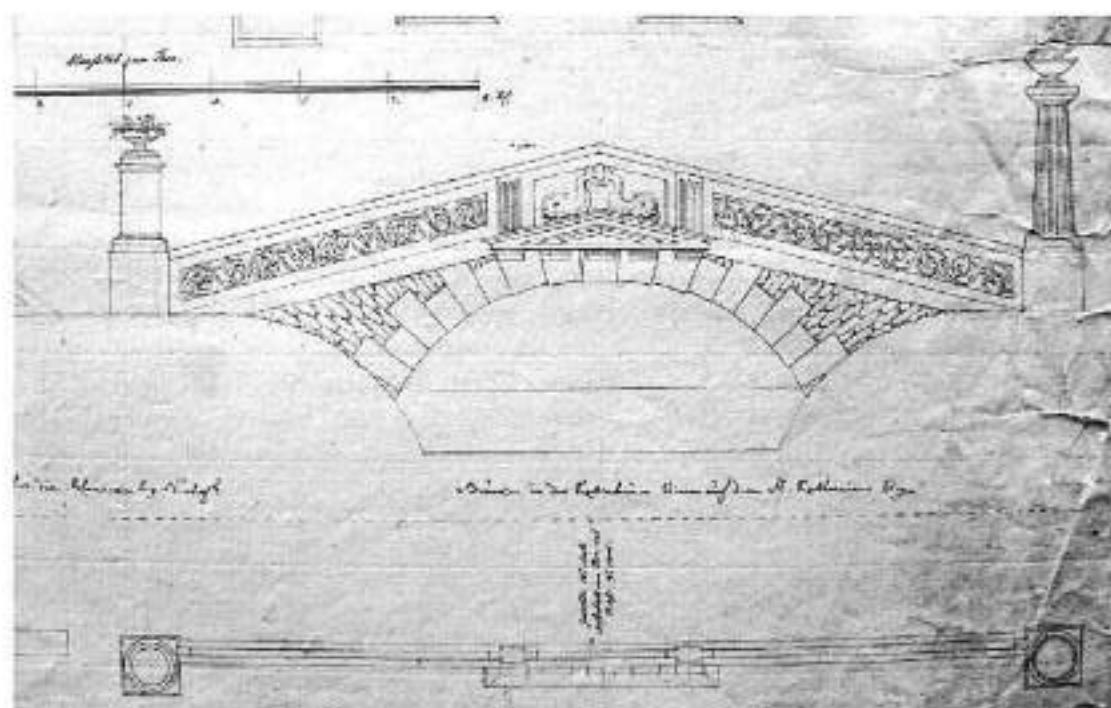
Podoba můstku odpovídá navrženému stavu, jedná se o kombinaci lomového neomítaného zdíva s otesanými kvádry klenáků v oblouku můstku. Ve střední části každý druhý z klenáků mělce vystupuje, vystupující klenáky odpovídají konsolám pod frontonem s lehce profilovanými římsami. Fronton je jedné straně silně poškozen. Zábradlí můstku sleduje trojúhelné vzdutí cesty, spodní část zábradlí je kamenná, horní dřevěná a florální výplně (natřené na zeleno) jsou litinové. Střední část můstku byla doplněna dřevěnou konstrukcí.

Stavební historie

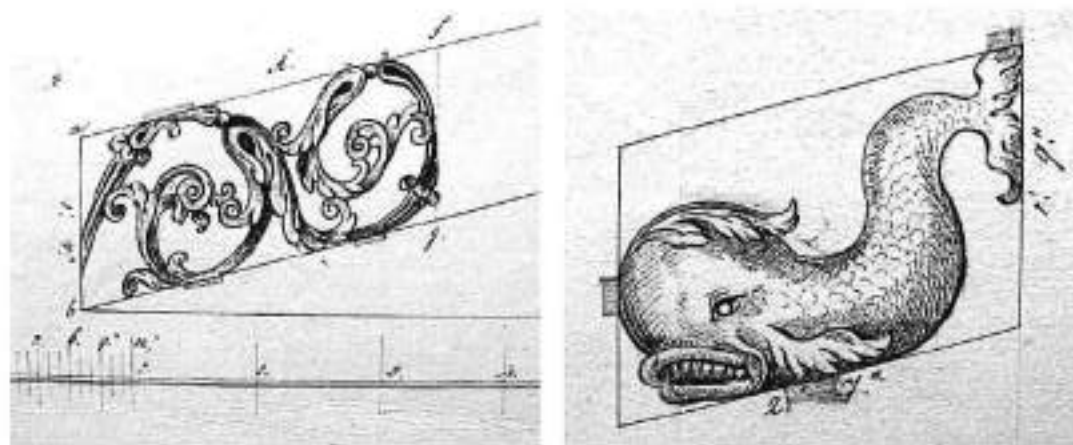
Stavbičky v parku se týká údaj z roku 1816, kde se hovoří o pokrytí pavilonu u mostku přes kačínský kanál plechem, zmiňuje se také čtvero „arabesek“, které zhotovil kolínský sochař V. Čejka do štítu, jež patrně vytvořil i 8 trojúhelných faset k soklům a dále ještě čtyři hlavice (ÚSchV, kart. 168). Již před 18. květnem 1819 byly dodány litinové prvky na můstek, jak dokládá vyúčtování provedených prací datovaná do zmíněného dne (SOA Praha, RACH, inv. č. 1795). Lze tak předpokládat, že můstek byl zcela hotov v roce 1819. Ve Wirthově pozůstalosti se také zachovaly plány, bohužel ale nedatované, nepochybně provedené Johannem Philippem Joendlem. Z plánu je patrné, že dnešní název Platanový můstek je chybný, protože tento titul patřil zcela jinému můstku, který byl přímo nazván Most u čtyř platanů. Pod kresbou druhého můstku je totiž právě nápis, který uvádí tři možnosti, kde se vyobrazený můstek nachází, jednak je to již zmíněný Platanový můstek, další možností byl můstek, který se nachází u zaniklé tyče na střílení ku ptáku v Veltrusech a poslední možností, že se jedná o můstek na Klenmace u Nových Dvorů. Zachovaný můstek s delfiny je označen jen jako můstek na Kateřině louce na cestě do Sv. Kateřiny.

Johann Philipp Jandl, Plán mostků a bran v ohradní zdi, vpravo s dosud dochovaným můstkem. Plán z Wintrovy pozůstalosti v ÚDU AV ČR, WDIII 732, inv. č. 04140

Detail tzv. Platanového můstku z předešlého plánu ukazuje dvojí varianty výzdoby piliřků při nástupu. Vlevo je varianta s květinovou vázou, vpravo se sloupem a hořící mísou, u zábradlí je poznamenáno a jour

Johann Philipp Joendl, Detail litinové výzdoby do zábradlí, u delfína i včetně kotvicích prvků. Plán z Wirthovy pozůstalosti v ÚDU AV ČR, WDIII 768, inv. č. 04176

Ve Wirthově pozůstalosti jsou plány nejen celého můstku ve dvou variantách (WDIII 732), ale jsou zde rozkresleny i litinové detaily zábradlí (WDIII 768). Zachoval se i plán variabilního vegetabilního dekoru, ale velice podobný, který je signován J. P. Jöndl a datován do května 1815 (WDIII 738, inv. č. 04146). Ani jedna z těchto variant nebyla přesně slévárnou provedena. Můstek se sice zachoval, soudě podle existujícího návrhu, který ukazuje dvojí variantu jeho výzdoby na vstupních pilířích, ve zcela původním stavu, leč značně porušeném a s chybějícími detaily. Nejdříve zmizeli litinovi delfini, zdobící nejvyšší část zábradlí můstku, dnes jsou nahrazeny dřevěnou plnou výplní.

V publikaci J. Mackové je ještě fotografie plně dochovaného můstku s dvojicí delfinů ve vrcholu.

Pohled na můstek v knize L. Mackové Kačina z roku 1956, kdy měl ještě původní podobu

Pohled na platanový můstek, z internetu (img 6561), stav před náhradním doplněním vrcholné části zábradlí můstku

Náměty k restaurování

Můstek si zasluhuje restaurátorskou obnovu všech jeho kamenných, dřevěných i litinových prvků. Nový doplněk, i když respektuje klasicistní tvarosloví, je přece jen proti původnímu řešení příliš hmotný, takže by chtěl odlehčit průřezem. Nejvhodnější by byla přibližná replika někdejších delfinů.

2) Pamětní kaple

Architektonický rozbor

Situace

Kaple je umístěna na malém návrší při staré cestě (západně od ní) do Nových Dvůrů ke Svatému Mikuláši ve vlastním okrsku zámku, ohraničeného ha-ha systémem. Je mladším doplňkem, ale svým vzpomínkovým charakterem odpovídá filosofii anglického sentimentálního parku. Ke kapli vedou kamenné stupně, bezprostředně před kaplí je umístěno klekátko, jehož litinová konstrukce napodobuje suché větve.

Popis

Stavba je jednoduchá výklenková kaple, která se patrně nedochovala plně ve své původní podobě. Je postavena na kamenném soklu, vykrajovaném podle prostorového utváření čela kaple. Sokl je ukončen na horní hraně profilací. Čelo kaple po stranách vymezují předstupující liseny bez profilace, střední ustupující část je dále vykrojena polokruhově ukončeným vpadlým polem, které je v horní části ohraničeno „románskou“ archivoltou, vynesenou „románskými“ štíhlými sloupky na soklech. Střed tohoto vpadlého pole je dále prohlouben nikou (s konchou), kde je dnes porcelánová (?) typizovaná soška P. Marie.

Nad vpadlým polem s nikou je náznak tympanonu (bez spodní římsy), kde se objevuje charakterově odlišná omítka nasvědčující, že zde patrně byla jakási výzdoba. Čelo kaple uzavírá kamenná římsa vytvářející trojúhelník, na jehož vrcholu byl jetelový kříž, z něhož se zachoval jen kůl bez břeven.

Do zadní stěny kapličky je vsazena kamenná deska s německých donačním nápisem (viz historie),

Stavební historie

Kaple je datována nápisem na své zadní straně, který však není příliš čitelný. Nápis vypovídá: ERBAUT 1856–1860 // Eingesegnet 26. Mai 1858 // Erinnerung // der treuen Mutter, ale právě data jsou velmi špatně čitelná. V každém případě byla kaple vystavěna někdy kolem roku 1860, architekta této drobné stavby neznáme.

Architektonické závady

Jako závadu lze označit celé okolí kapličky, především přístupovou cestu s neuspořádanými stupni kamenného schodiště. Dále je to opadávající omítka, na kamenných částech pak mechové porosty. Chybějící ramena kříže.

Náměty k restaurování

Přístupové stupně by měly být ponechány v současném umístění, ale srovnány do vodorovné polohy, případně vyměněny zvláště poškozené kvádry. Omítnutí kaple je samozřejmostí, stejně jako očištění kamenných prvků. Vhodné by bylo obnovení nebo provedení kopie vrcholového jetelového křížku.

3) Vstupní brány

Architektonický rozbor

Situace

Dvojice bran byla postavena na historické cestě z Nových Dvůrů do Svatého Mikuláše, kterou přerušila výstavba kačinského zámku. První brána směrem od Nových Dvůrů byla postavena na hranici ha-ha systému, druhá brána je tomuto systému ještě předřazena a byla vztyčena nedaleko výsadního hostince Husa. Obě brány mají spíše symbolický charakter, protože bylo snadné je obejít; brána ha-ha systému spíše zabraňovala vstupu dobytka či zvíře do areálu zámku, než by bránila vstupu osob.

Popis

Brána k Novým Dvůrům (Novodvorská brána)

Tato brána tvořená jen z kovaných a litinových částí, zasazených do kamenného soklu ukončuje starou cestu, která je vroubená čtyřřadou alejí. Touto cestou je přerušen systém ha-ha, takže zde pochopitelně není na poměrně široké ploše příkop. Brána je koncipována tak, že ve středu jsou dvoukřídlá kovová vrata a pochopitelně zde není

soklová kamenná část. Pokračují úseky mřížového plotu po obou stranách, které přerušuje užší branka pro pěší. Po ní opět následuje stejně široké pole mřížového plotu jako u vrat a celý systém je ukončen polokruhově „spadlým“ plotem, doplněný dalším polokruhovým úsekem, připojeným kolmo k plotu v místě, kde nepochybně začínal příkop ha-ha systému.

Vstupní brána však prošla poněkud drastickými úpravami, takže s původním vzhledem nemají některé partie mnoho společného. Naštěstí se však – kromě středních vrat – zachovaly původní detaily, které dovolují alespoň přibližnou rekonstrukci. Původní je kamenný sokl, který před brankami pro pěší má i vyrovnávací kamenné stupně. Základní jednotkou mřížového plotu jsou litinové tyče kruhového průřezu, které dole mají konický útvar, zakončený jakýmsi oblým útvarem, nahoře jsou tyčky opatřeny hrotem, který je na spodní části zdoben palmetou. Aby mohly být tyčky zasazeny, jsou na nich dvě dvojice prstenců. Přes ně prochází na obou stranách železný pásek na čelní straně výrazně vyboulený, který je zasazen do nosných železných sloupků. Při středních vratech byl tento sloupek lehce obdélného průřezu zdoben na vnější straně dvojicí pásků, připomínající prstence na tyčích a ukončen nahoře dvojitou profilací. Sloupky kolem dvířek pro pěší však byly jednodušší (a také nižší), sem zřejmě patřil ještě ukončující prvek, který by výšku zarovnal do úrovně hrotů. Sloupky byly z vnitřní strany ještě podepřeny železnými pásky, kolem vrat mohutnějšími a stočenými do volut.

Železná dvířka pro pěší mají původní závěsy a zřejmě i krabicový zámek s klikou, která je na vnitřní straně.

Poněkud odlišná situace je u středních vrat, kde původní prvky byly vyměněny, patrně včetně nově odlišných tyček, takže není jasné jejich ukončení v dolní části. Tyče totiž pochopitelně byly vyšší, protože zde nebyl kamenný sokl. Dnes je zde rovné ukončení. Celá brána s výjimkou jihovýchodního sloupku je novodobou replikou, stejně jako severozápadní sloupek a následné pole (včetně tyčí) až k další brance pro pěší. Valná část původních tyčí v podobě kopí je ale poškozena, buď chybí hroty, nebo ukončení, případně oboje.

Brána u hostince (Mikulášská brána)

Proti dolní bráně k Novým Dvorem je tato brána podstatně jednodušší. Jsou vytvořena s dvoudílné střední brány, jednoho mřížového pole a polokruhově „spadlého“ zakončujícího úseku. Na obou částech brány se původní vodorovné prvky a také vlastní tyče v podobě kopí, kde se opět na hrotu objevuje palmeta, ale spodní konce mají tyče pouze zaoblené. Pouze na horní části tyčí se objevují prstence na ukotvení vodorovného prvku, v dolní části již chybí (nikdy nebyly). Pouze snad železné sloupky, v nichž jsou vrata ukotvena, jsou mladším doplňkem, protože postrádají jakoukoliv dekoraci. Naproti tomu postranní sloupky mají v úrovni horní vodorovné příčky dva oblouny nad sebou, sloupky ukončuje profilace a také piniová šiška, která vyrovnává výšku nižšího sloupku ke hrotům svislých tyčí. Na vratech se zachoval klasicistní krabicový zámek. Boční úseky mříží jsou kotveny do kamenného soklu s profilovanou vrchní deskou.

Stavební historie

Vybudování bran souvisí s vytvořením příkopů ha-ha systému kolem zámku, brány vznikly nepochybně až po vybudování tohoto systému, protože na plánu je uvedeno „alte graben“, tedy již zmiňující starý příkop. V roce 1824 mělo být vykopáno posledních 61 sáhů zámeckého příkopu, takže rok 1824 patrně určuje datum post quem obě brány vznikaly. Přitom ale nelze vyloučit, že signované plány Johannem Philippem Joendlem, které jsou jen variantou provedení stavu, vznikaly již před

tímto datem. Ve Wirthově pozůstalosti se zachovalo poměrně velké množství návrhů bran více monumentálního charakteru (patrně od Antona Archeho), než nakonec bylo realizováno. Byly to brány s výraznou zděnou složkou, často rovněž se sochařskou výzdobou, nakonec byla zvolena mnohem jednodušší varianta. Tato jednodušší varianta byla pak přece jen rozšířena, takže zachované návrhy na dvě brány (WDIII 667, inv. č. 04075) představují skutečnou podobu brány u hostince Husa, druhý plán je označen jako brána u rybníční aleje, tzn. brána, která měla překonávat ha-ha systém v ose nádvořího portiku kačinského zámku. Není jasné, zda tu byla někdy skutečně vybudována. Dalším zajímavým plánem, který zčásti odpovídá provedené mříži, je nadepsaná jako Novodvorská mříž pro zámecký dvůr.

Nepochybně používáním brány byla poškozena předně dvoukřídlá vrata u vstupu od Nových Dvorů a příslušný (západní) úsek až k brance pro pěší. Lze předpokládat, že k jeho výměně došlo při rekonstrukci zámku, kterou provedli Thunové v meziválečném období.

S obnovou se počítalo již v 1. desetiletí 21. století, jak dokazují zachované plány (lehce nepřesné), navržené ing. Richardem Jelínkem v srpnu roku 2008.

Architektonické závady

Brána k Novým Dvům

Jednotlivé tyče jsou poškozeny, některé sloupky postrádají ukončující detaily, celá střední dvoukřídlá vrata jsou mladším novotvarem, který příliš nerespektoval poněkud náročnější původní podobu.

Brána u hostince

Kromě poškození jednotlivých tyčí, u nichž většinou došlo k ulámaní hrotů, lze označit za závadu rovněž připevňování informačních tabulí na mřížový plot.

Náměty k obnově

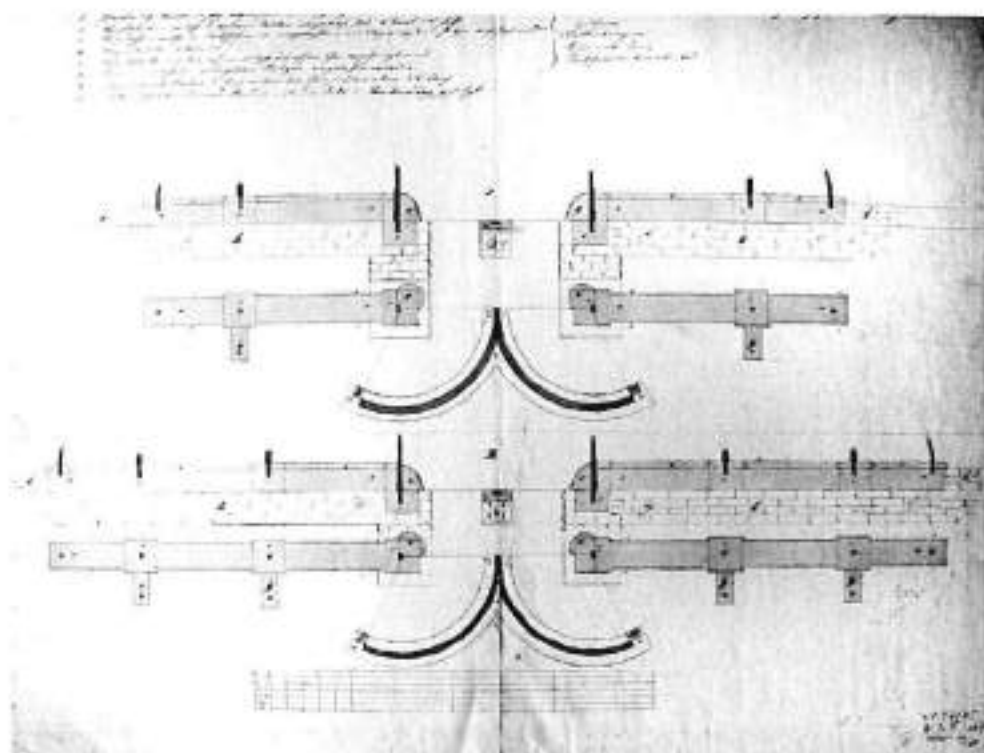
Při obnově obou bran by mělo dojít k rekonstrukci původního stavu jednak podle zachovaných detailů, jednak podle plánové dokumentace. Svislé tyče s hroty zdobenými palmetami jsou různé u obou bran, s čímž je nutné počítat. Vhodné by bylo rozebrání celé konstrukce, její konzervace a zpětné složení. Lze doporučit novodobé odlití poškozených tyčí, ale i dalších doplňků, jakými jsou například šišky na rozetě (na sloupcích). Vhodné by bylo rovněž podle plánu vsadit do země zarážky a kovové vodící lišty, které by zabráňovaly poškození bran při jejich použití.

Brána k Novým Dvům

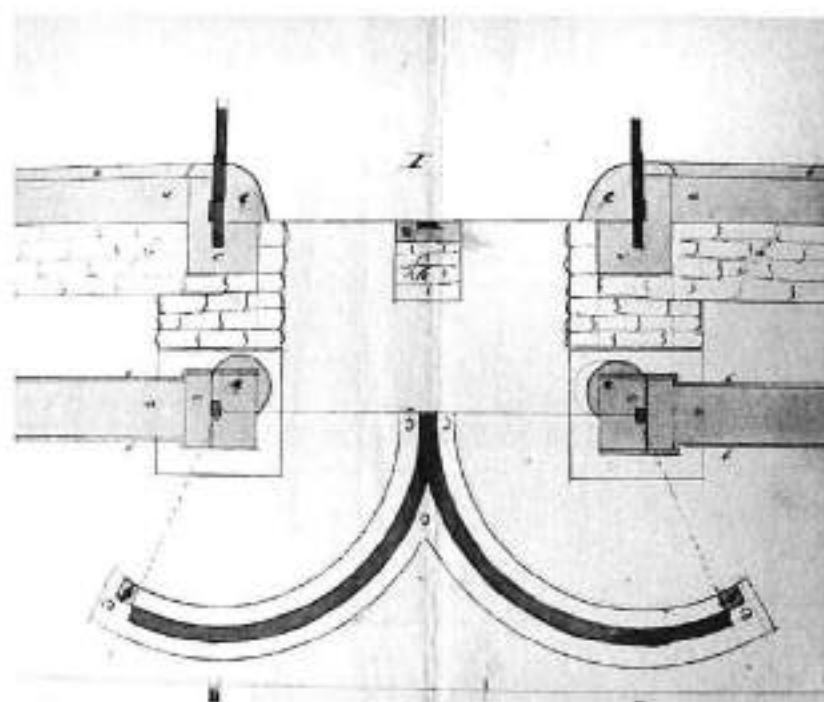
U této brány je nutná rekonstrukce dvoukřídlých vstupních vrat a k nim příslušného pravého úseku (při pohledu ven), včetně kotvicích sloupků a odrazníků, jak je dobře vidět v původní plánové dokumentaci. Vodorovné prvky by v žádném případě neměly být hladké ale konvexně vyboulené, mělo by dojít i k obnově vodících lišt v zemi. Také lze doporučit odlití dekorativního ukončení sloupků nejlépe podle dochovaného detailu na bráně u hostince.

Brána u hostince

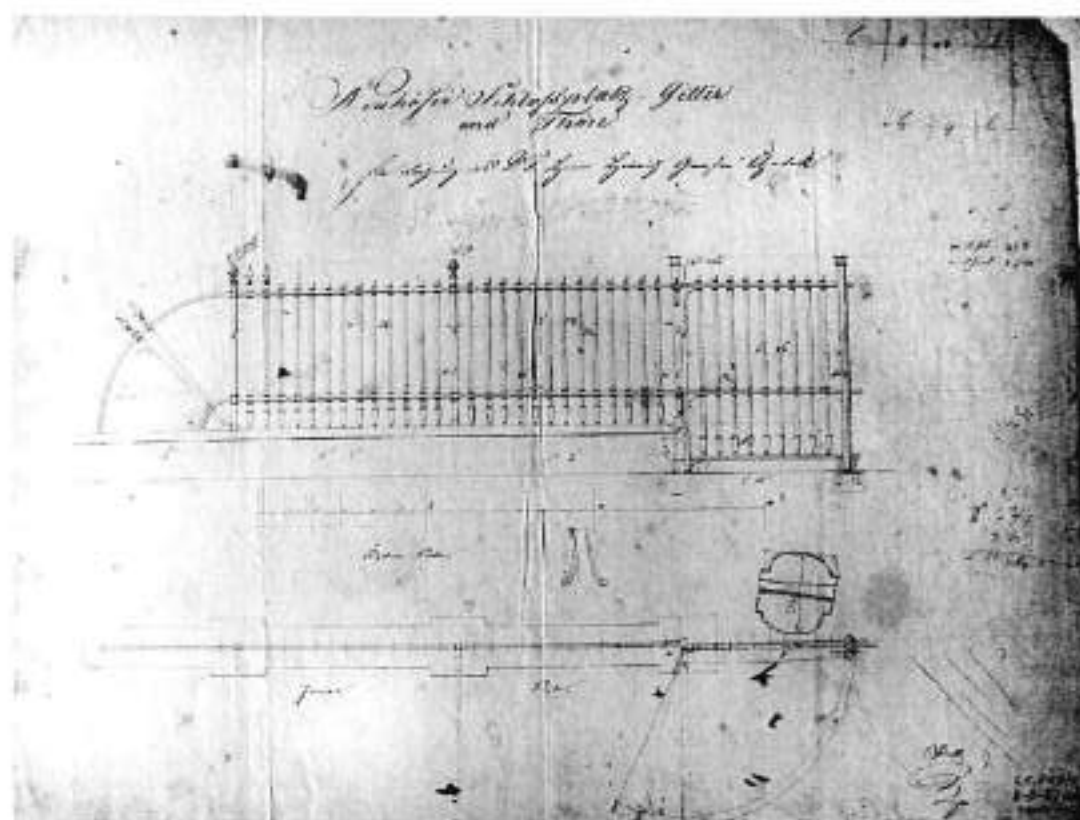
Tato brána se zachovala v lepším stavu, ale platí zde obdobná doporučení jako u dolní brány. V každém případě nemůže sloužit k vyvěšování reklamních panelů, které by měly dostat samostatné stojany, které by nebránily pohledu na bránu.

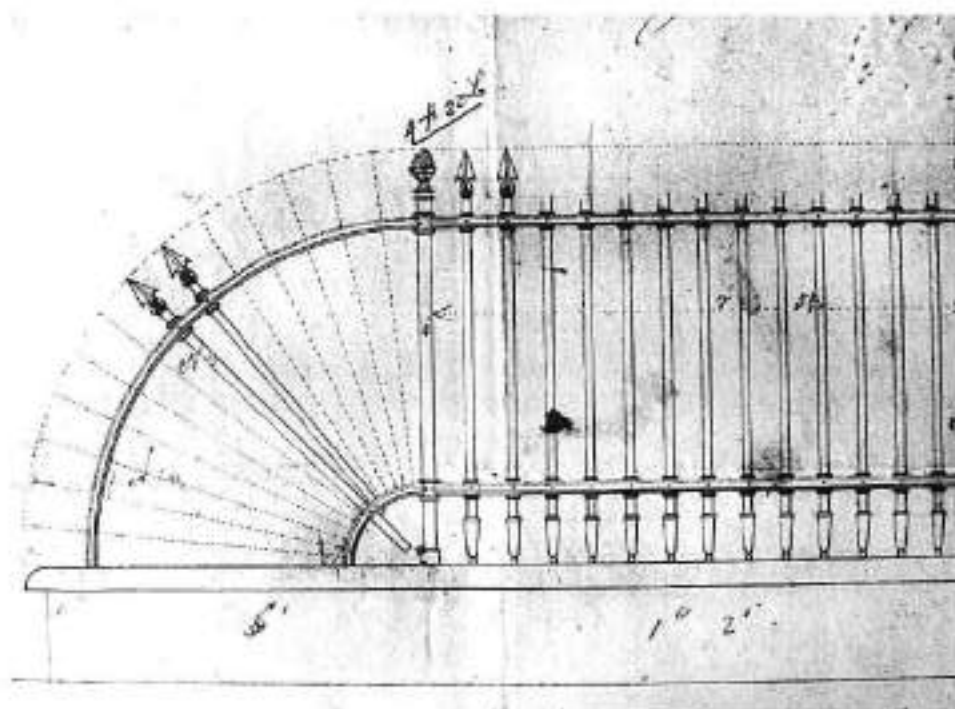
Plán z archivu Ústavu dějin umění AV ČR, Wirthova pozůstalost, WDIII 667, inv. č. 04075. Horní půdorys a pohled na sokl je označen I. Thor gegen das Wirtshaus, dolní II. Thor gegen die Teich Allée, tedy brána (zaniklá, pokud kdy byla vybudovaná) k Mikulášskému rybníku

Detail ukotvení sloupků brány s odrazníky (dnes vlastně nezachovanými), vodícími lištami v zemi a zarážkami. Vodící kovové lišty měly být vloženy do kamene.

Plán nadepsaný jako Novodovorská zámecká mřížová vrata a podepsaný J. Ph. Joendlem z archivu Ústavu dějin umění AV ČR, Wirthova pozůstalost, WDIII 666, inv. č. 04074. Představuje bránu, která měla být vybudována směrem k Mikulášskému rybníku; ale nemáme žádnou zprávu, že se tak stalo. Podoba tyčí a kotvení se ale shoduje s bránou směrem k Novým Dvorem

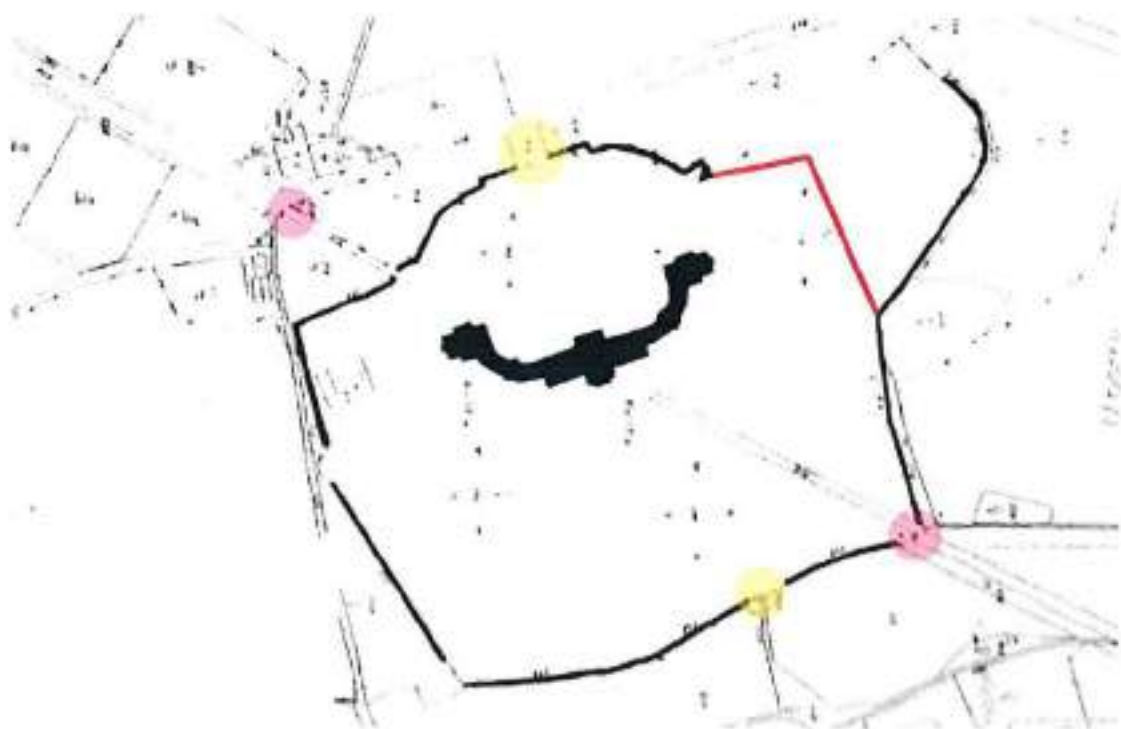

Detail z předešlého plánu, ukazující dobře podobu jednotlivých prvků

4) Ha-ha systém

Architektonický rozbor

Na existenci systému ha-ha na Kačíně, upozornil již v roce 1995 Jan Hendrych, který také vyhotovil schéma dosud zachovaných zdí a příkopů tohoto anglického systému.

Ha-ha systém na Kačíně podle vyhodnocení J. Hendrycha. Červenými kroužky jsou vyznačeny obě zachované mřížové brány, horní u hostince, spodní směrem na Nový Dvůr. Žluté jsou vyznačeny místa, kde byl systém překračován, dole (tzn. na západě) směrem k jezírku a templu, nahoře směrem k Mikulášskému rybníku. Původně měl být celý systém přece jen pravidelný, jak naznačuje červená linie, ale nakonec byl do systému začleněn i lesík na jih od zámku, který způsobil značnou nepravidelnost. Není jasné, proč zde část příkopu chybí, patrně zde nebyl nikdy dobudován zásluhou smrti stavebníka. Nepravidelnou linii na západní straně způsobuje nepravidelná hranice dvou katastrů, novodvorského a svatomikulášského.

Situace

Systém spadlých plotů nebo ha-ha systém vytvářel kolem zámku plochu, která byla nepřístupná pro volně pasoucí se dobytek (směrem ke Svatému Mikuláši byl velký panský ovčín), nikoliv pro lidi. Dovoloval tak představu volné krajiny, rozléhající se bez omezení do celé přírody. Zahrnoval kočárovnu se skleníkem, na druhé straně dokonce lesík a především louky na západ od zámku a před zámeckým nádvořím vytvářel pravidelnou dispozici ještě takřka barokního typu.

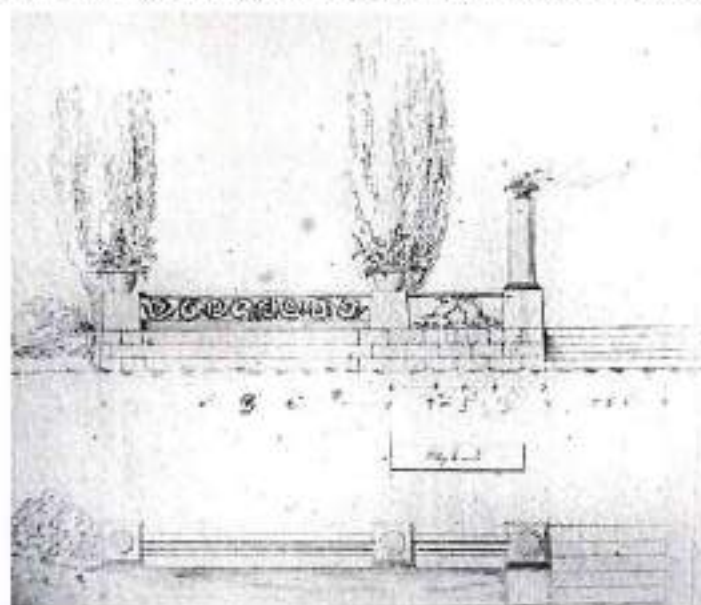
Popis

V současné době není všude dobře viditelná zeď vyzděná z lomového kamene, jejíž koruna je mnohde porušena. Zdivo bylo neomítané, jeho koruna měla být zřejmě překryta hlínou z vedlejšího vykopaného příkopu. Profilace tohoto příkopu je ještě poměrně dobře viditelná, proti kamenné zídce byl velice pozvolný šikmý svah, vlastní příkop nebyl příliš hluboký ani široký.

Stavební historie

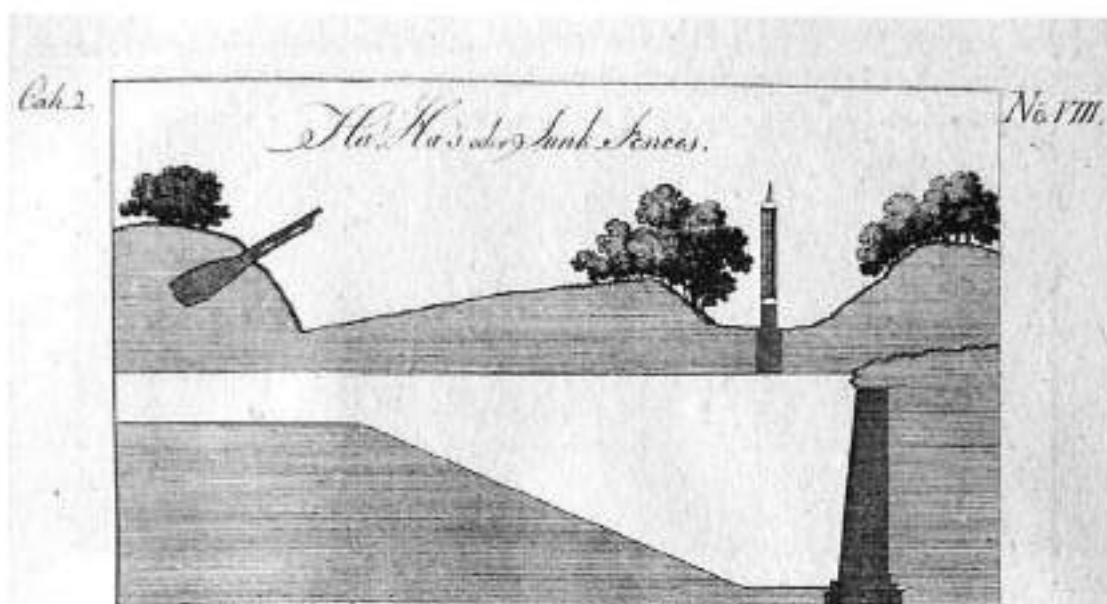
Během návštěvy saského architekta Schurichta v listopadu roku 1811 vznikly instrukce, mezi kterými se také zmiňuje o ohrazení celého areálu ve tvaru polovičního oválu. Zdi, které by tuto uzavřenou dvorní část tvořily, měly být vysoké 6 stop, na němž by bylo zřízeno zábradlí vysoké 3 stopy a zpevněné kamennými pilířky, aniž byla zmíněna výplň, patrně však byla myšlena výplň kovová. Na vnější straně pak ještě měl být 3 stopy hluboký příkop. Při vjezdu do takto uzavřeného areálu měly být

na obou stranách vybudovány vrátnice, které by vyčnívaly 3 stopy nad zábradlím a celkem vysoké 12 stop. Je tak docela patrné, že původně zde nebyl zamýšlen klasický ha-ha systém, ale poměrně náročné ohradní zdi z vnější strany prakticky nepřístupné. Mezi plány z Wirthovy sbírky je i jeden, které zachycuje takové řešení, zvláště je pak především tím, že se zde objevují návrhy výplní, které jistě měly být litinové. Jejich vzor je přitom prakticky

totožný s litinovými výplněmi tzv. Platanového můstku. Plán WDIII 700, inv. č. 04108 není signován ani datován, ale patrně je prací Johanna Philippa Joendla. Takové řešení by bylo ovšem nákladné, takže hrabě jistě dal přednost systému, který se objevil třeba již ve zmiňovaném *Ideenmagazin für Gartenfreunde*.

První zmínka o pracích na příkopu pochází z roku 1822, kdy se hovoří o tom, že se začalo rovněž pracovat na zámecké ohradní zdi. Víme s určitostí, že na zámeckém příkopu se pracovalo i v následujících letech, bezpečně je to potvrzeno pro dobu, následující hned poté, co hrabě v roce 1824 opustil Kačinu. Příkop byl dále hlouben i po smrti stavebníka a byl dokončen (patrně však ne úplně) v roce 1828, ze kdy je ovšem zajímavá správa, že byl proveden také plaňkový plot. Tyto práce vedl Anton Arche. Dnešní systém tak vznikl v rozmezí let 1822 až 1828.

Obrázek z lipského *Ideenmagazinu* z 2. sešitu z roku 1796 ukazuje nahoře tzv. spadlé ploty, označované někdy také za neviditelné ploty, dole je pak systém ha-ha, který byl použit i na Kačíně, dokonce ve velmi podobném profilu příkopu

Architektonické závady

Zed' ha-ha systému je na mnoha místech porušena, respektive její koruna, příkop je neupravován, dokonce jsou do příkopu vrostlé i stromy. Terén nad zídou je mnohdy snížen.

Náměty k obnově

Je třeba alespoň v části před zámkem obnovit příkop (nikoliv ovšem přímo proti zámku k zaniklému Mikulášskému rybníku, kde vedla cesta, stejně jako na západě k někdejšímu Templu). Dále je třeba stabilizovat korunu zdi, která by měla být ve výsledku překryta trávníkem. Součástí systému je i dolní brána směrem k Novému Dvoru.

5) Květinová mísa

Architektonický rozbor

Situace

Mísa je umístěna ve středu paprskovitě rozmístěných cest v lese za kanálem, takřka přesně v ose zahradního průčelí zámku, za stavbou templu a menšího lesíka v jeho okolí. Les s paprskovitě uspořádanými cestami ale již leží na katastru Nového Dvora.

Popis

Do dnešní doby se z pozoruhodné „vázy“ zachoval jen kamenný sokl a spodní část, bronzové listy, které byly viditelné ještě v 70. letech 20. století zanikly, resp. byly zcizeny a zřejmě prodány. Již na fotografii v knize L. Mackové z roku 1956 část listů

ale chybí. Soklová část již prakticky není viditelná, podle fotografií nesly spodní část vázy (ta byla rovněž kamenná), čtyři volutové konsoly s rozetami po stranách.

Architektonické závady

Váza je torsem původního stavu.

Náměty k obnově

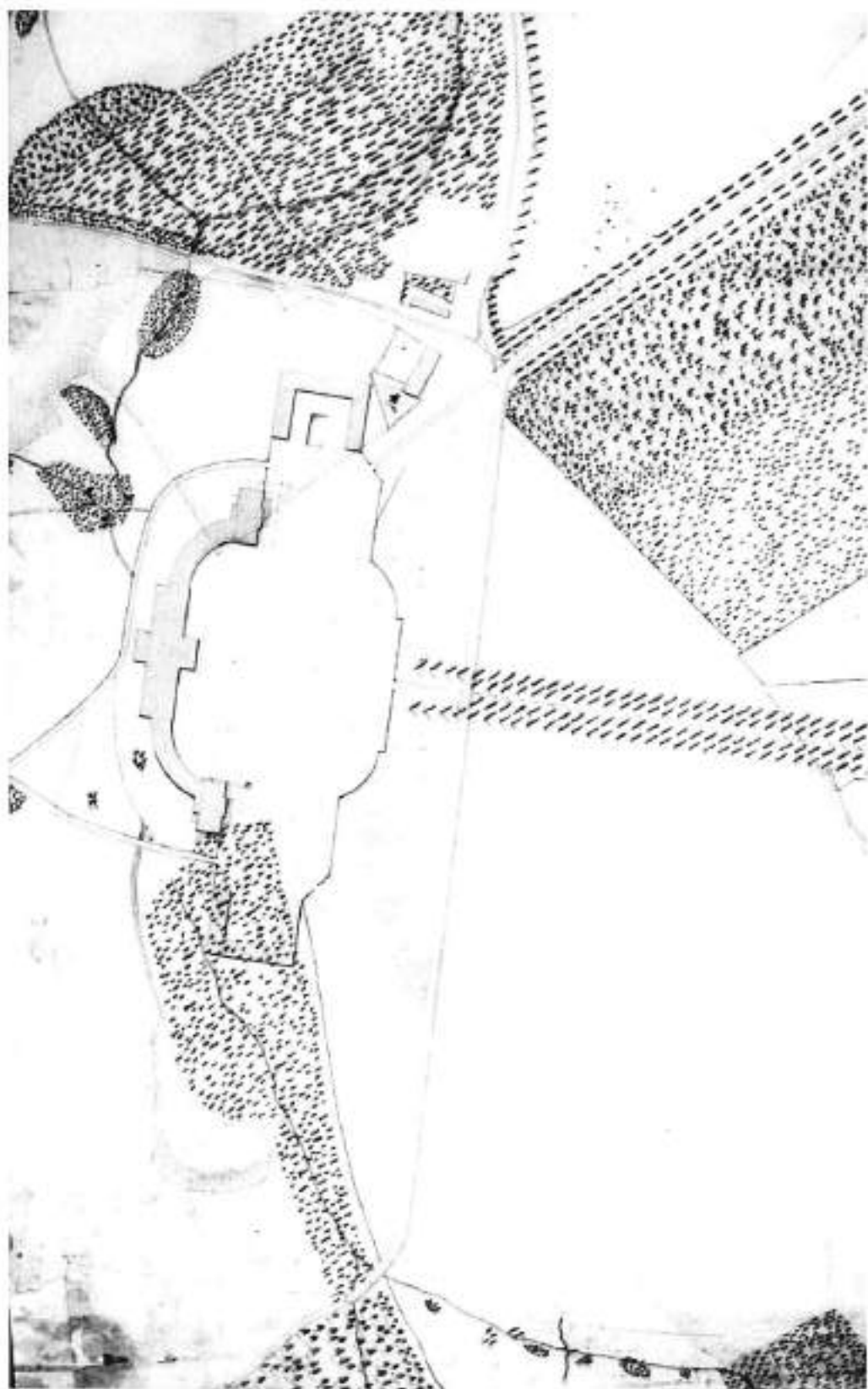
V tomto případě lze navrhnout kompletní kopii podle zachovaných fotografií s tím, že torso originálu bude přeneseno do bezprostředního okolí zámku, aby bylo lépe chráněno proti loupeživému národu.

Pohled na vázu v knize L. Mackové, Kačina z roku 1956

První vojenské mapování z doby kolem 1780 ukazuje prostor, na němž zámek vyrůstal ještě se starými cestami a jejich křižovatkou u zájezdního hostince U Husy

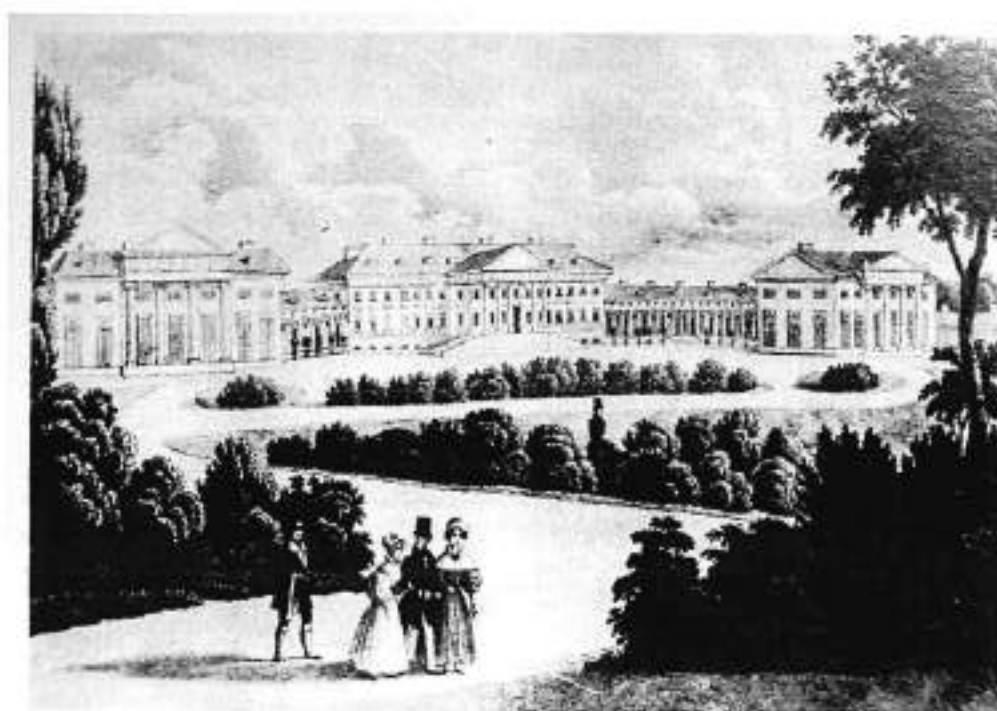
Zakreslení novostavby zámku (někdy kolem roku 1820) do starší mapy parkových úprav (asi 1793–96). Jiná zde byla situace hospodářských staveb, skleníku, domku správce či zahradníka, ale již je zde zakreslena nová silnice do Svatého Mikuláše

Císařský otisk mapy ke Stablnímu katastru z roku 1838 představuje celý zámecký areál již po dostavbě, včetně úpravy parku

Josef Rybička, pohled na zahradní průčelí Kačiny, frontispis z knihy J. G. Sommer, Das Königreich Böhmen, 1843

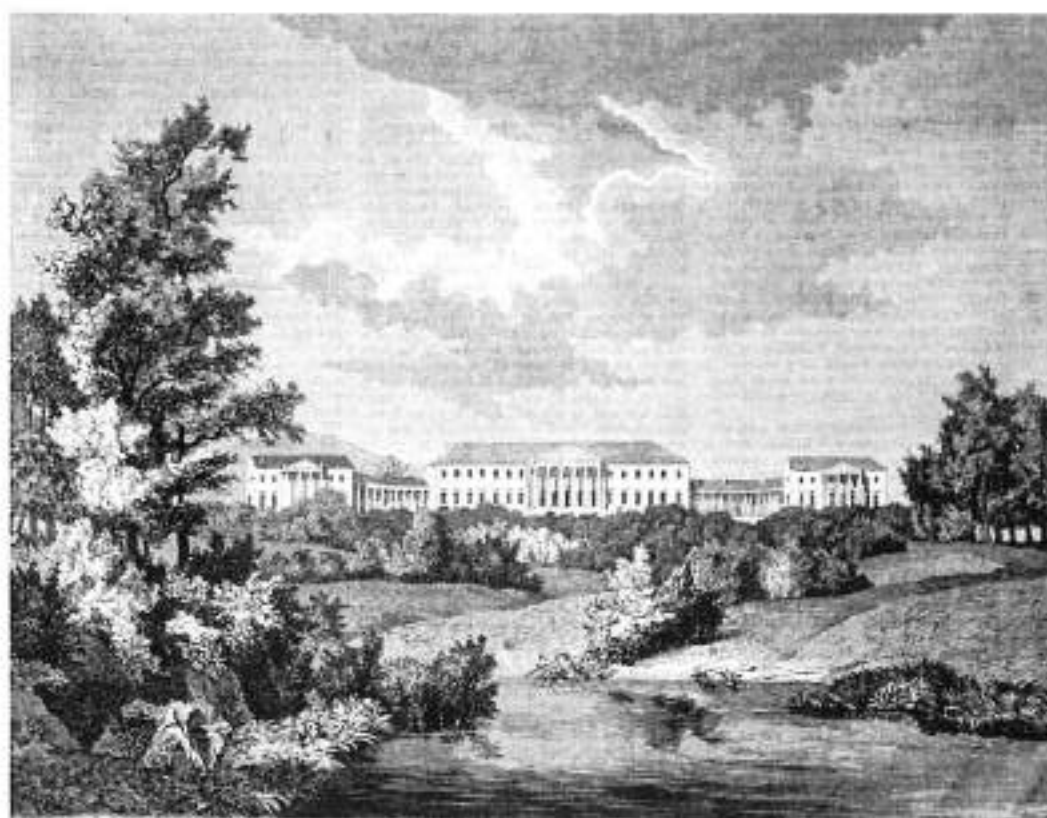
Kačina — zámek, litografie A. Kunike

A. B. Kunike, Zámek Kačina, pohled na dvorní průčelí od jihovýchodu, kolem 1830, litografie z cyklu Malerische Darstellungen der Oesterreichischen Monarchie

Zámek Kačina.
Vlastní kresba prof. A. L. Levého.

Antonín Levý, Zámek Kačina, ilustrace z časopisu Světozor 7, Praha 1873, č. 37, str. 436

Zámek Kačina u Nových Dvůrů. (Hr. státního maj. Udr. Řevnice)

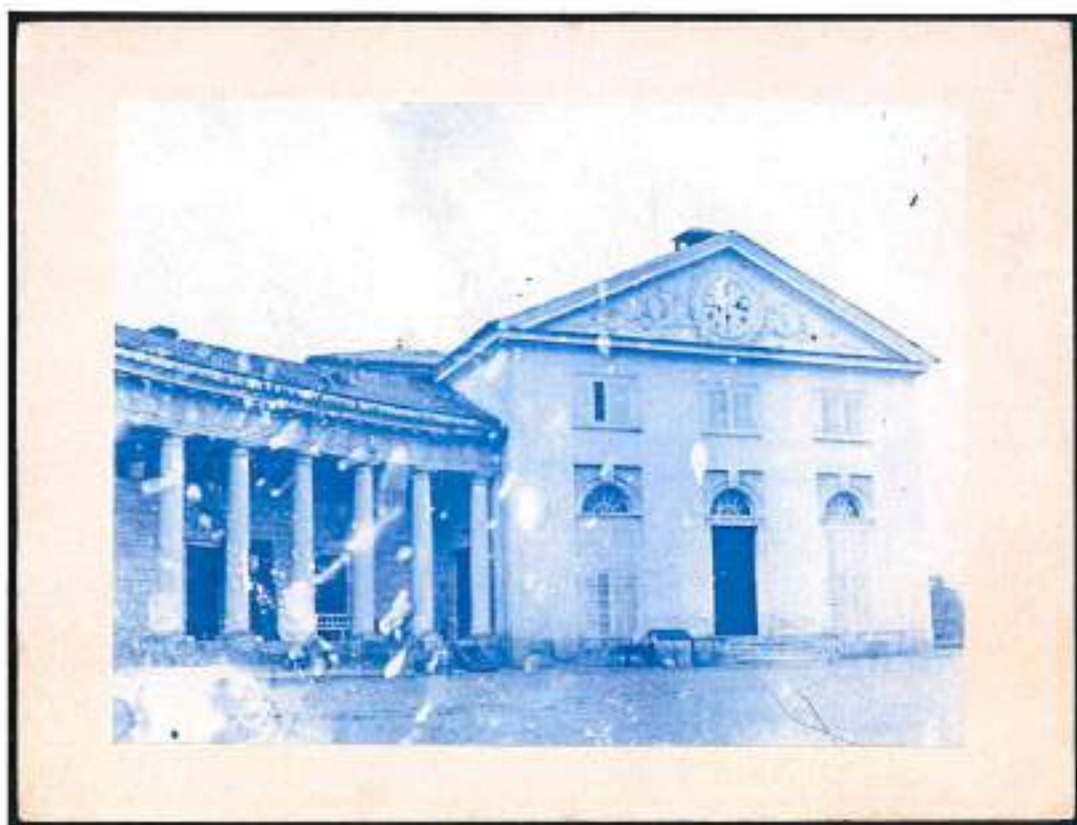
Eduard Herold, Zámek Kačina u Nových Dvůrů, ilustrace do Zlaté Prahy 5, Praha 1888, č. 45 a str. 713

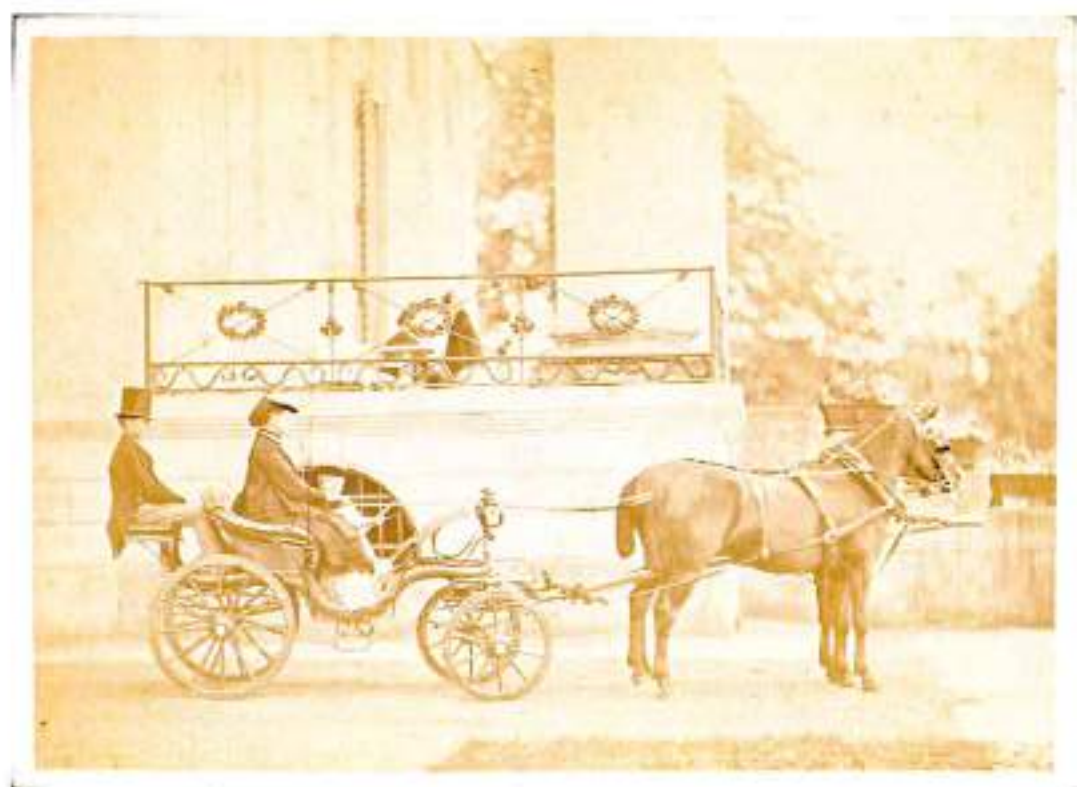
*Jan F. Langhans, zámek Kačina od jihozápadu, kolem 1900, Ústav dějin umění AV
ČR, inv. č. 00 1611*

*Jan F. Langhans, zámek Kačina od jihovýchodu, kolem 1900, Ústav dějin umění AV
ČR, inv. č. 00 1610*

*Anonymní fotografie pavilonu kaple a divadla od jihu, kolem 1900, Ústav dějin umění
AV ČR, inv. č. 022169*

*Anonymní fotografie panského kočáru před zahradním průčelím, kolem 1900, Ústav
dějin umění AV ČR, inv. č. 019631*

Anonymní fotografie panského kočáru před dvorním průčelím kolonádového křídla, kolem 1900, Ústav dějin umění AV ČR, inv. č. 019632

Štencův grafický závod, fotografie použité k článku E. Pocheho z roku 1935, pohled na portikus dvorního průčelí

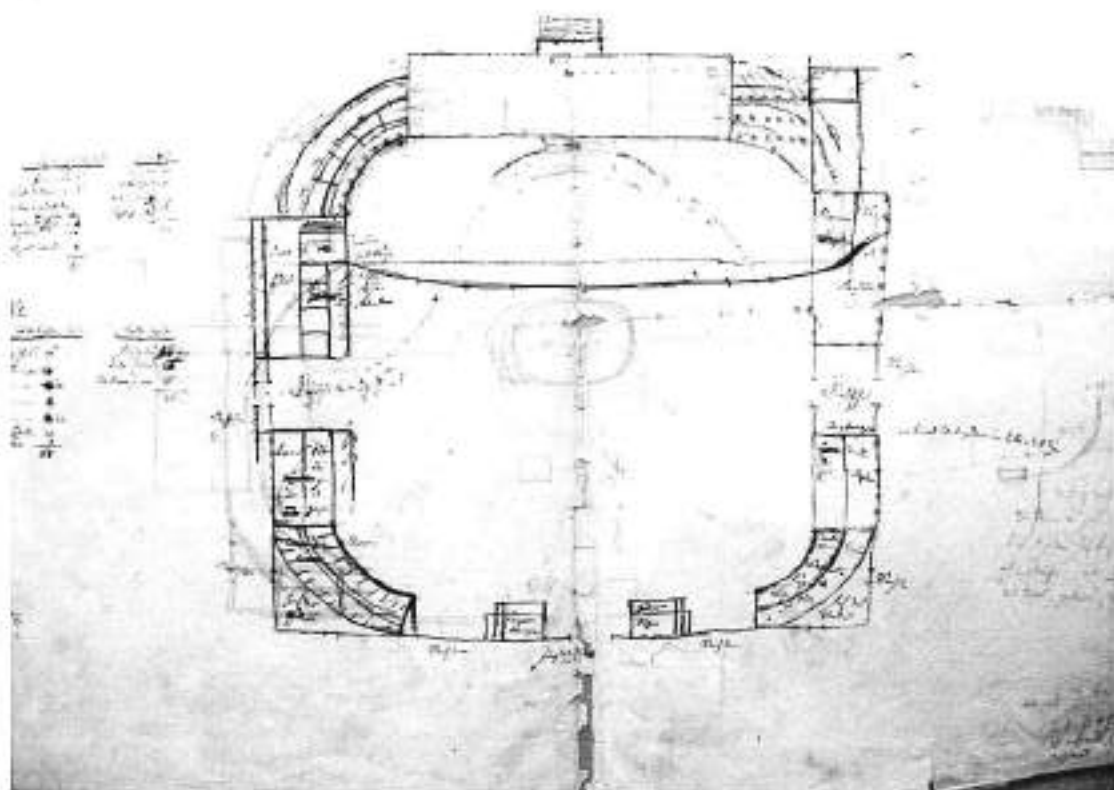
Štencův grafický závod, fotografie použité k článku E. Pocheho z roku 1935, pohled na dvorní průčelí

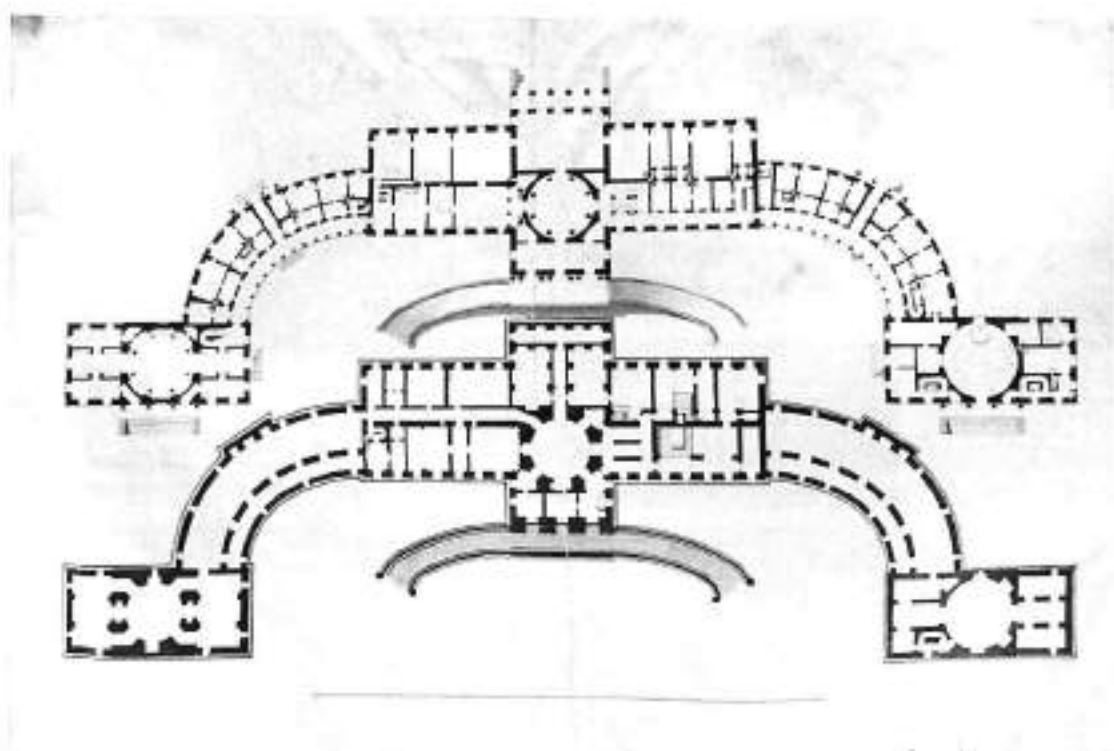
Štencův grafický závod, fotografie použité k článku E. Pocheho z roku 1935, pohled na knihovní pavilon

Štencův grafický závod, fotografie použité k článku E. Pocheho z roku 1935, pohled do hlavního sálu

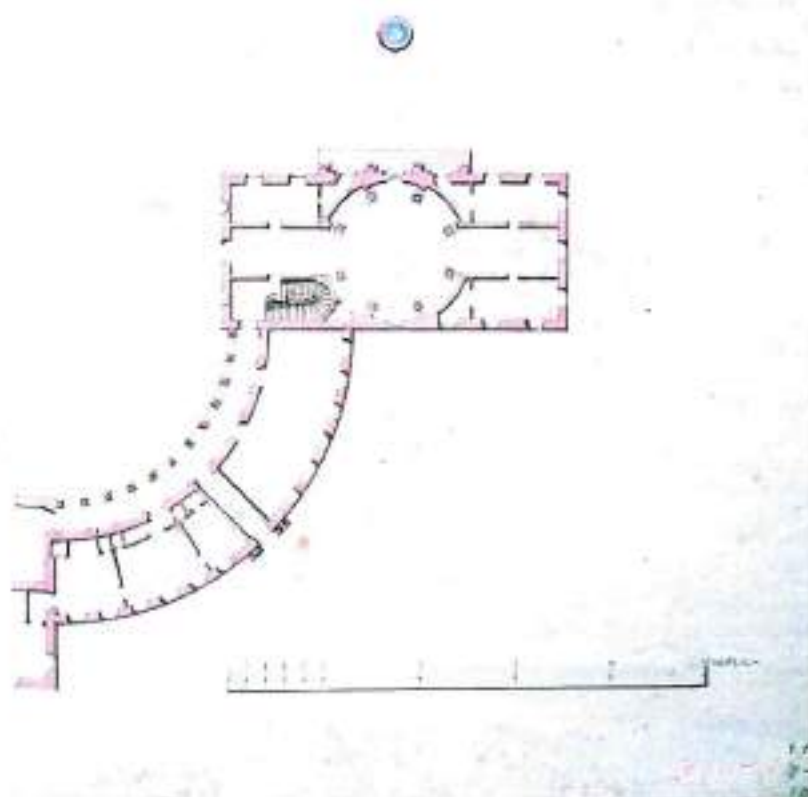
Ch. F. Schuricht?, celková dispozice zámku, skizza, snad 1787, WDIII 742, inv. č. 04150

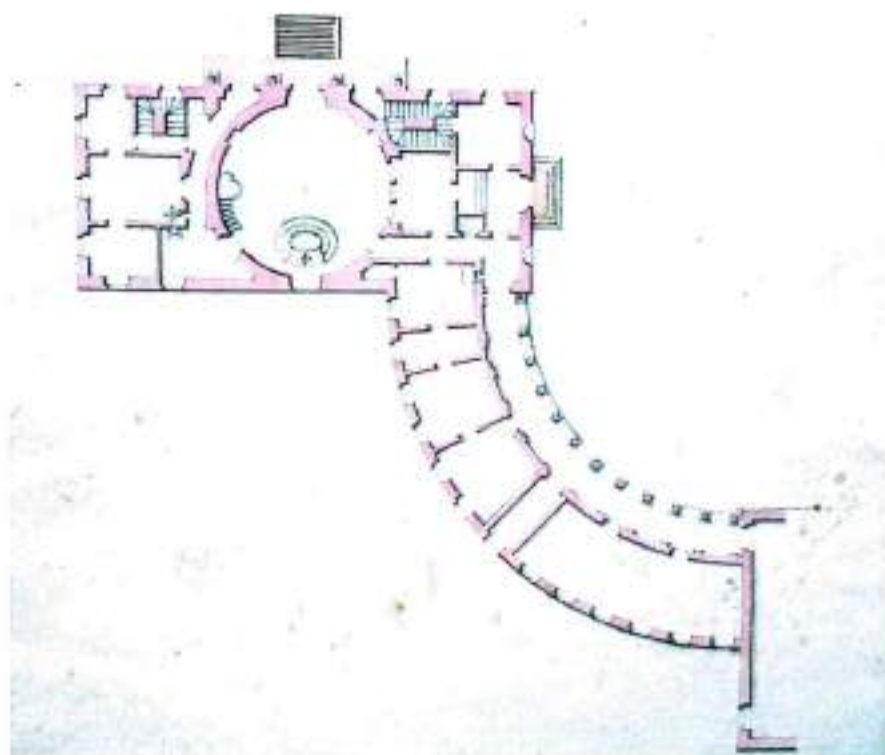
G. Fischer?, půdorys suterénu a přízemí zámku, asi 1806, WDIII 517, inv. č. 03925

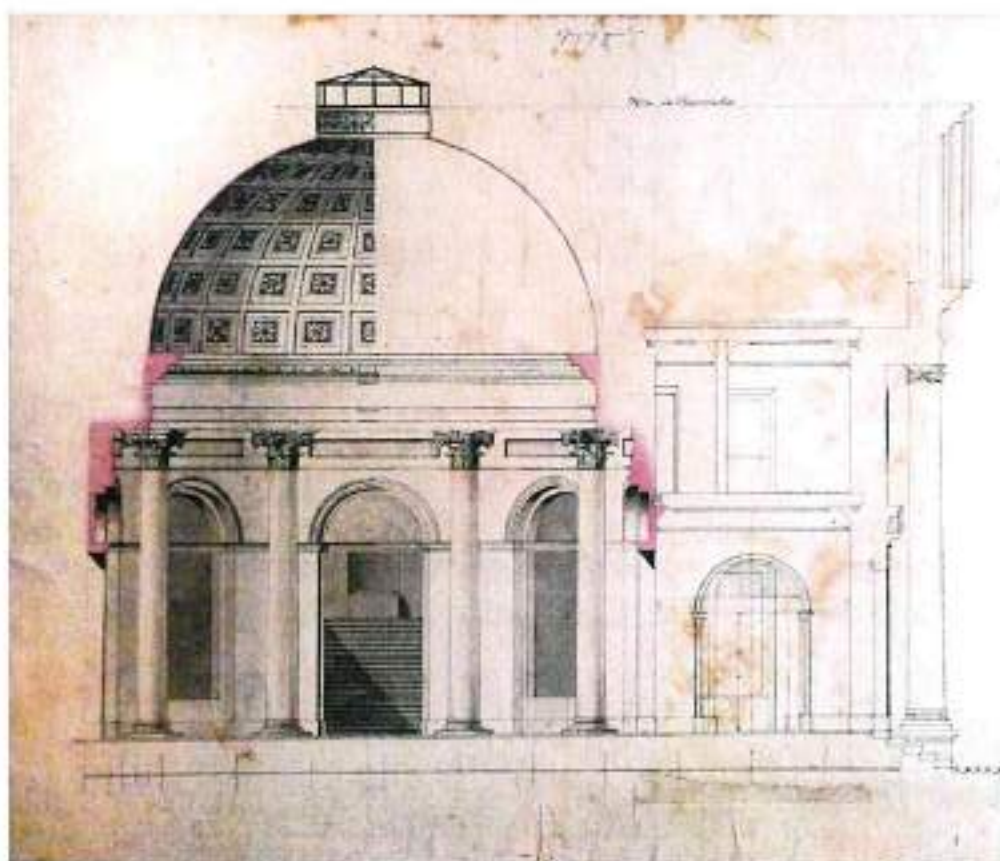
Ch. F. Schuricht, návrh fasády zámku, před 1816, WDIII 529, inv. č. 03937

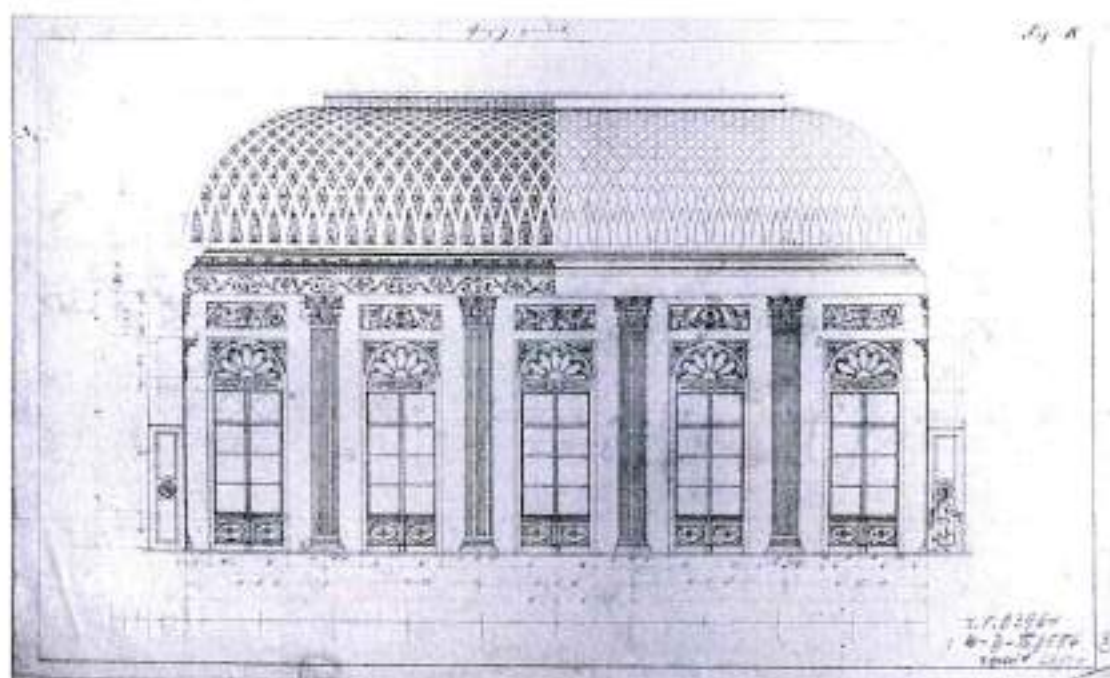
Neuskutečněný návrh knihovního pavilonu a příslušného kolonádového křídla, asi 1806, WDIII 491, inv. č. 03899

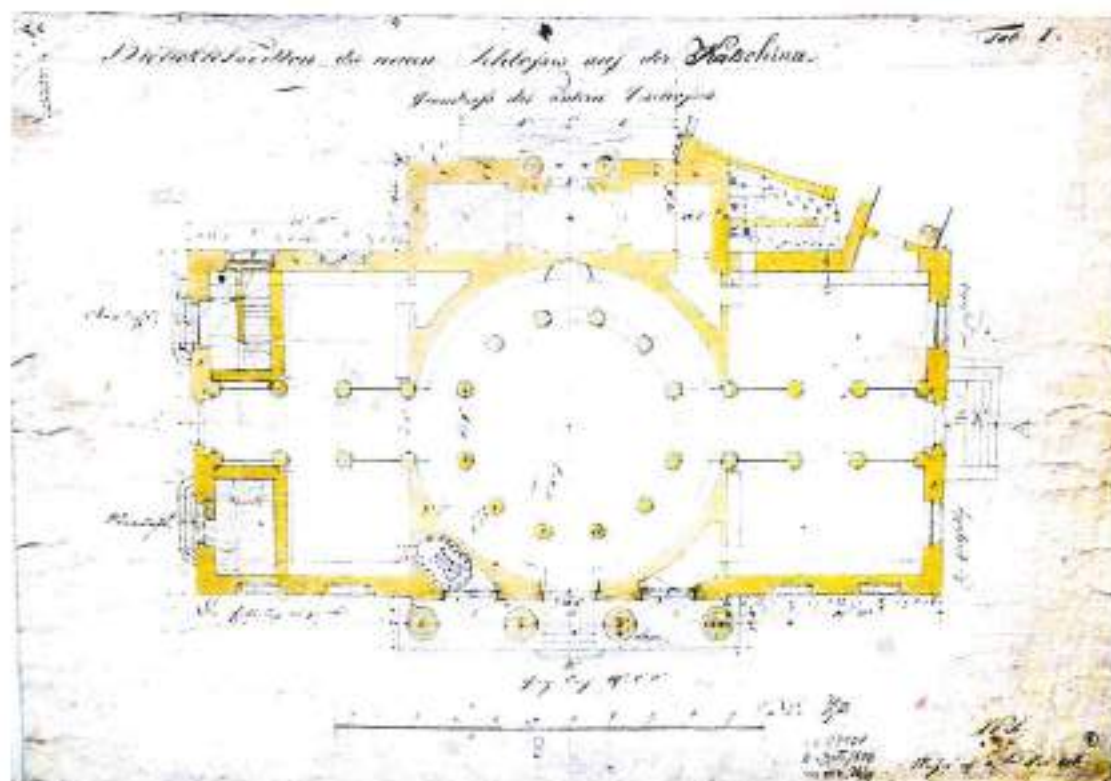
*Neuskutečný návrh pavilonu kaple a příslušného kolonádového křídla, asi 1806,
WDIII 492, inv. č. 03900*

*J. Ph. Joendl ?, neprovedená varianta kruhového sálu hlavní budovy, asi 1816, WDIII
528, inv. č. 03936*

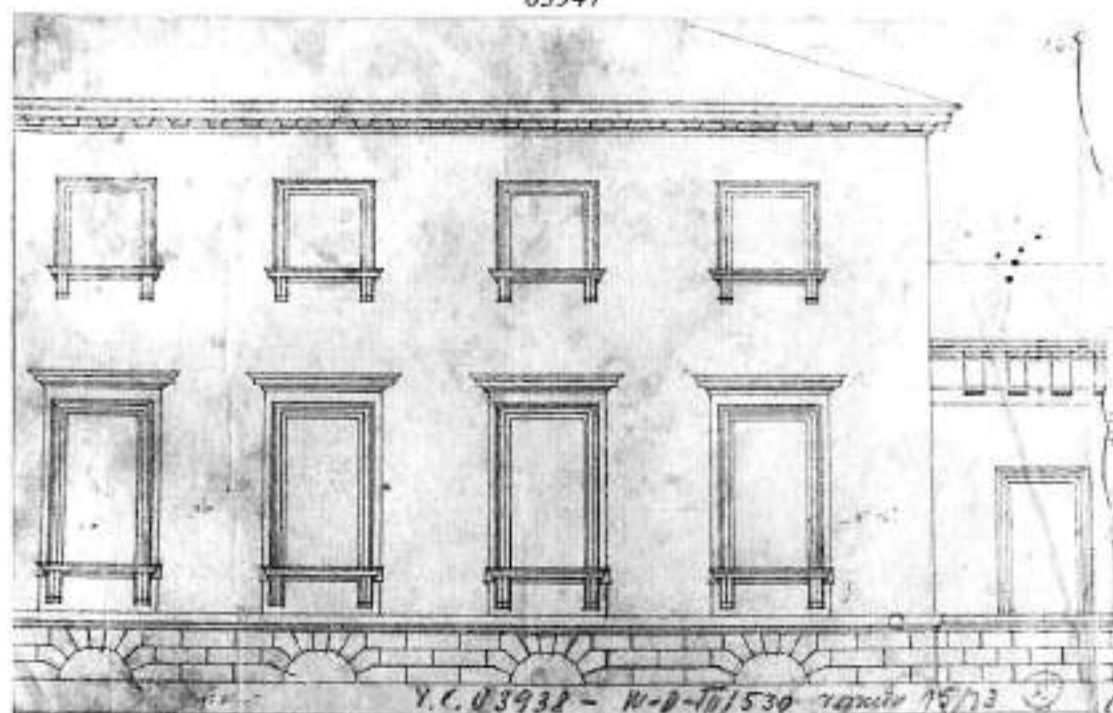

J. Ph. Joendl, návrh výzdoby hlavního sálu, 1816, WDIII 556, inv. č. 03964

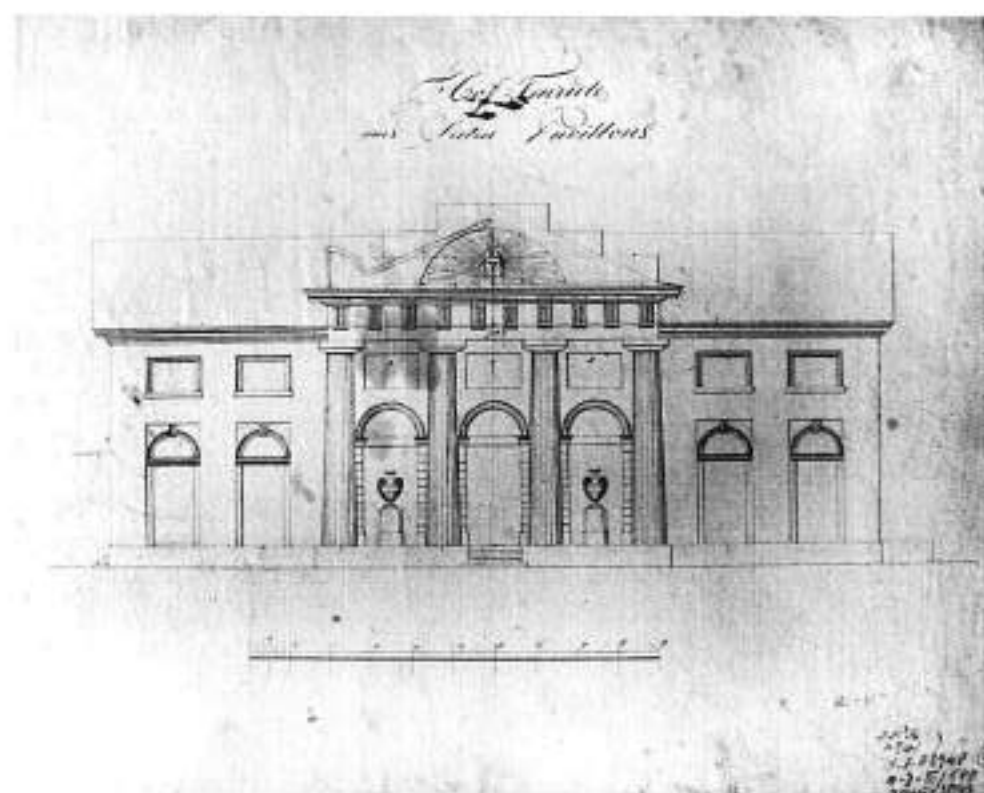

J. Ph. Joendl, variantní návrh knihovního pavilonu, 4. 7. 1816, WDIII 500, inv. č. 03908

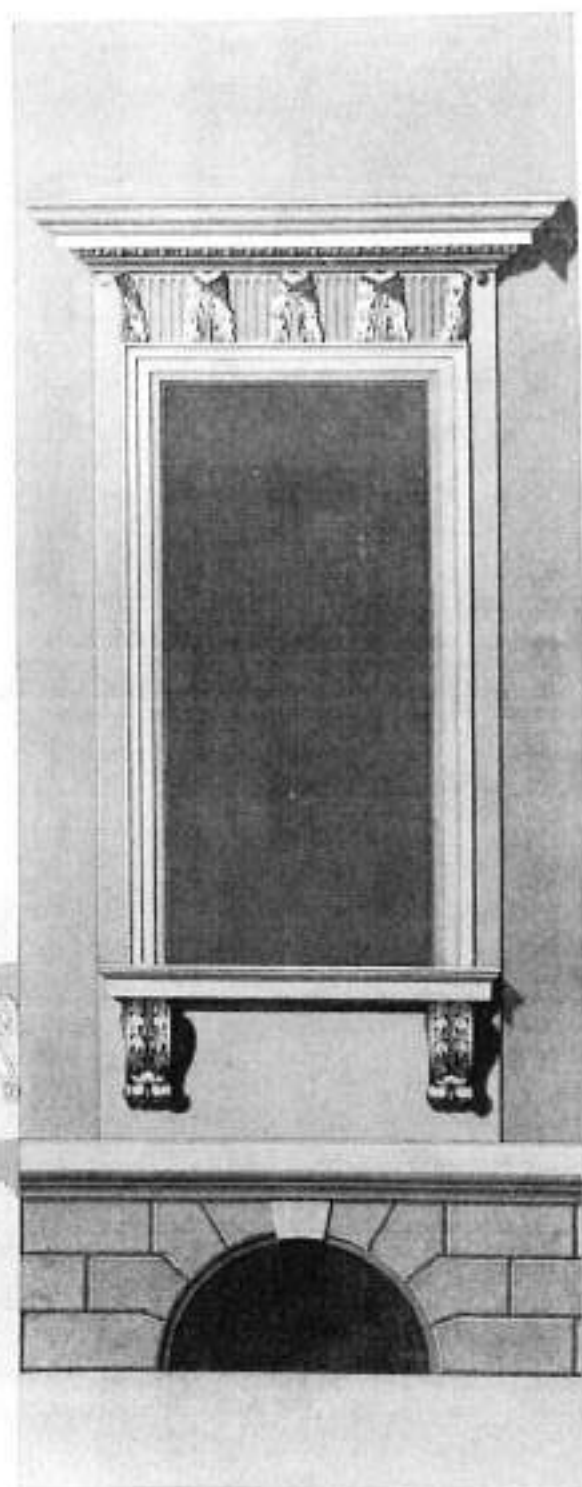
J. Ph. Joendl, variantní návrh knihovního pavilonu, 4. 7. 1816, WDIII 539, inv. č. 03947

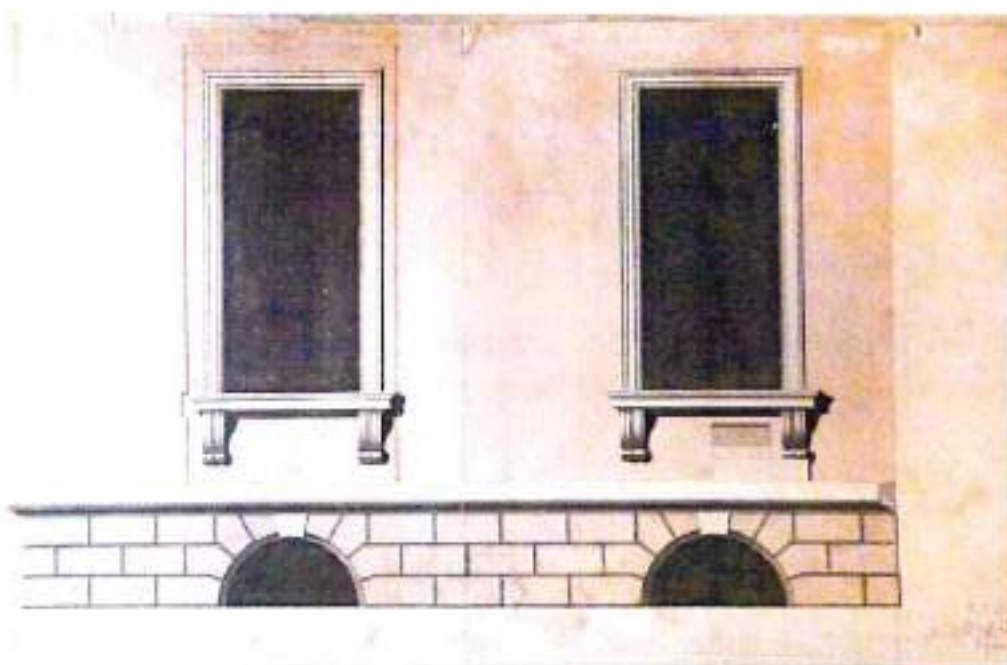
J. Ph. Joendl ?, fasáda pravého křídla corps-de-logis, nedatováno, WDIII 530, inv. č. 03938

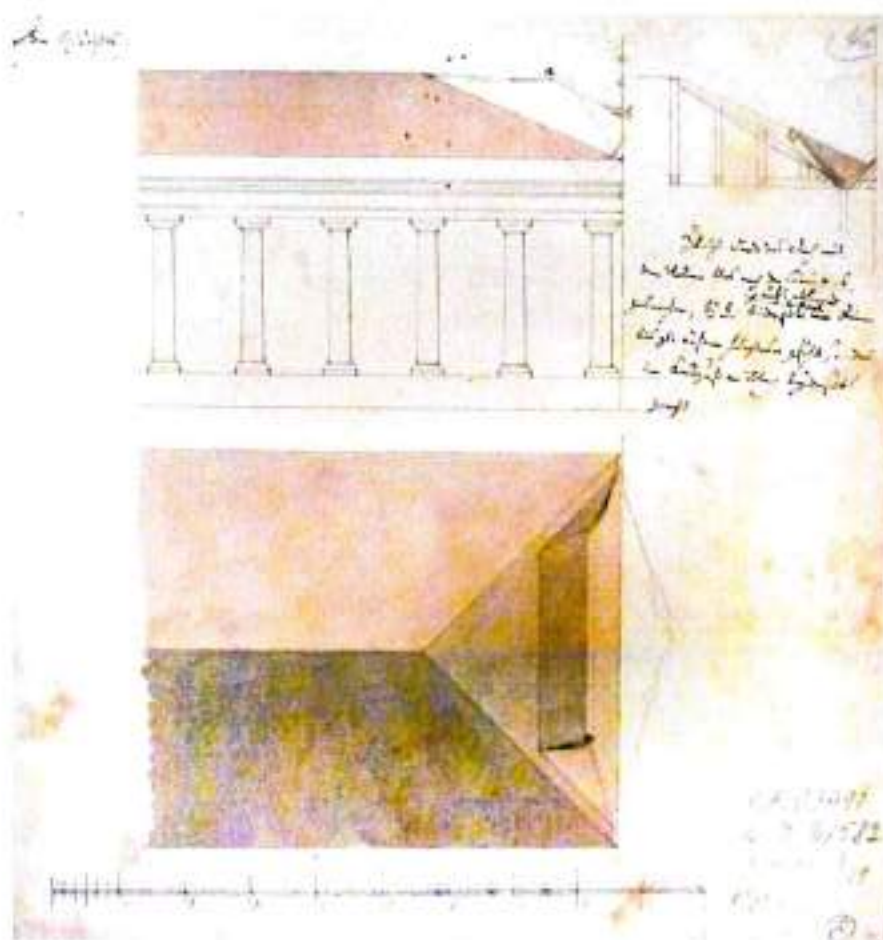
J. Ph. Joendl, variantní návrh bočního pavilonu, 21. 6. 1820, WDIII 540, inv. č. 03948

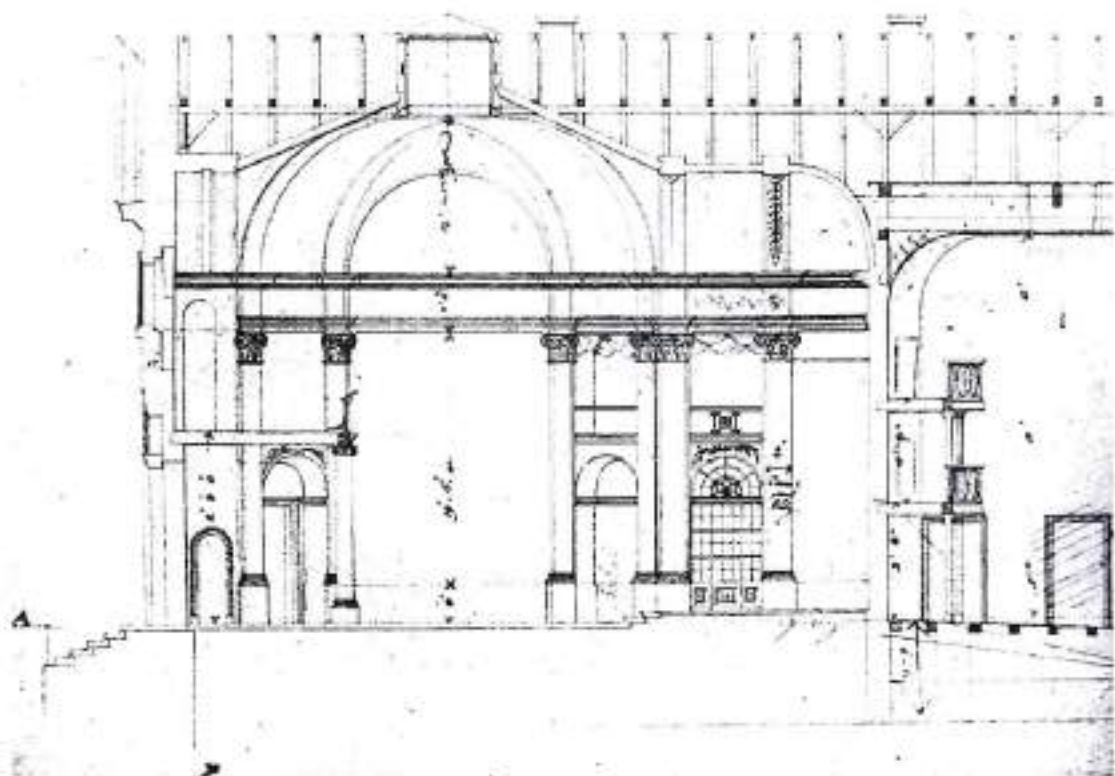
*J. Ph. Joendl ?, návrh fasády zahradního rizalitu hlavní budovy, nedatováno, WDIII
568, inv. č. 03976*

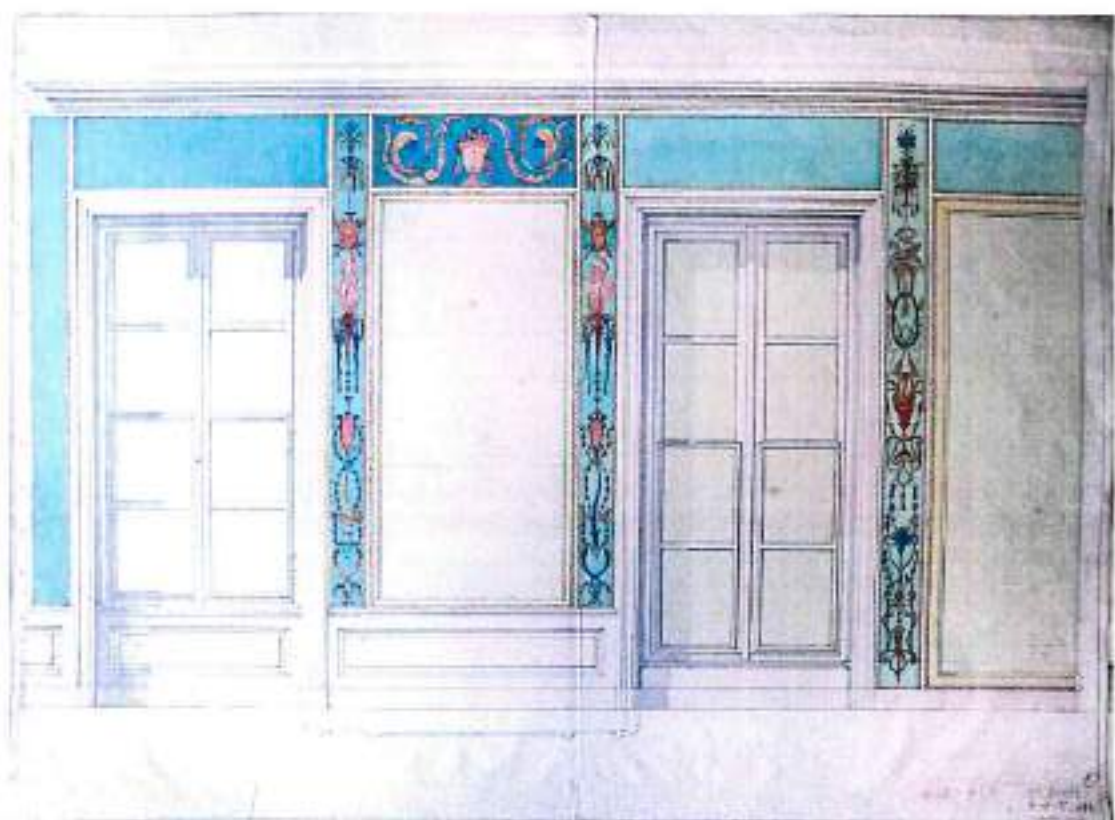
J. Ph. Joendl ?, návrh fasády dvorního křídla corps-de-logis, nedatováno, WDIII 569, inv. č. 03977

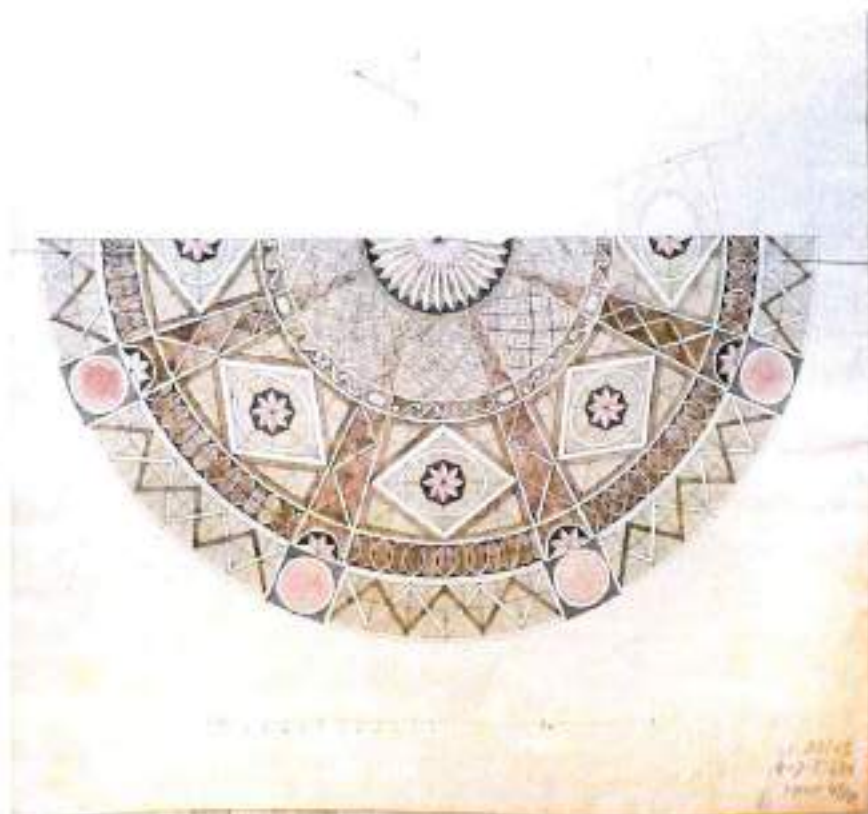
J. Ph. Joendl, návrh vazby střechy kolonádového křídla na hlavní budovu, 2. 8. 1814, WDIII 582, inv. č. 03990

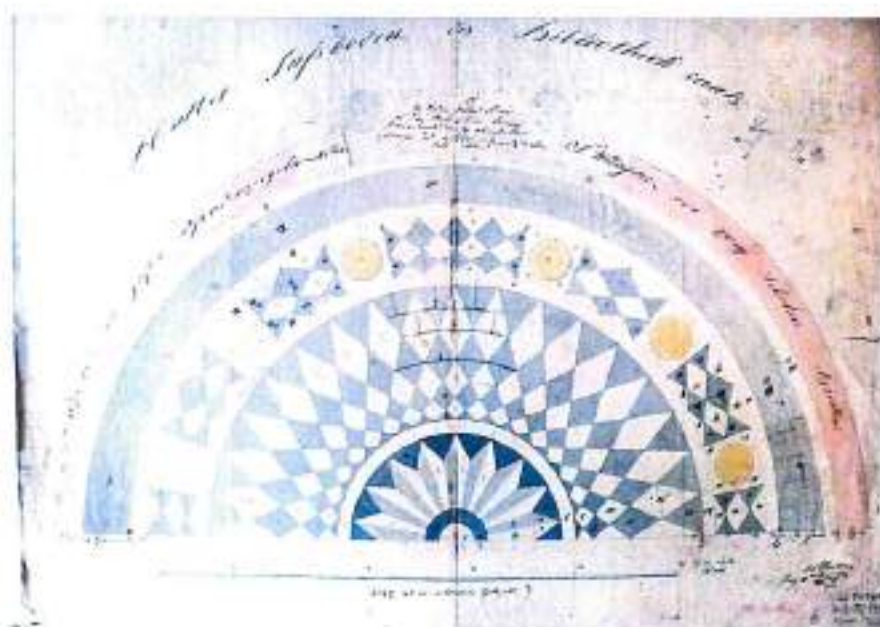
J. Ph. Joendl, návrh interiéru kaple, srpen 1821, WDIII 614, inv. č. 04022

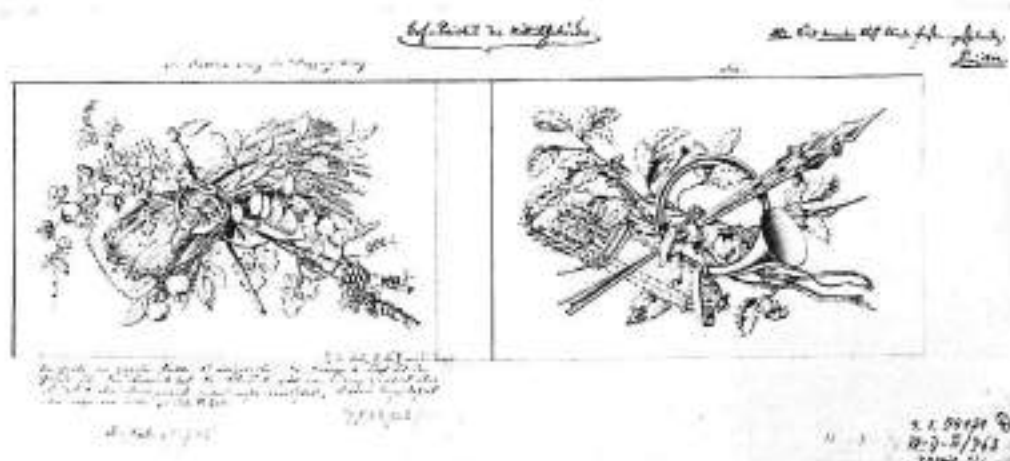
Johann Husnbauer, neprovedený návrh výzdoby stěn velkého sálu, WDIII 694, inv. č. 04102

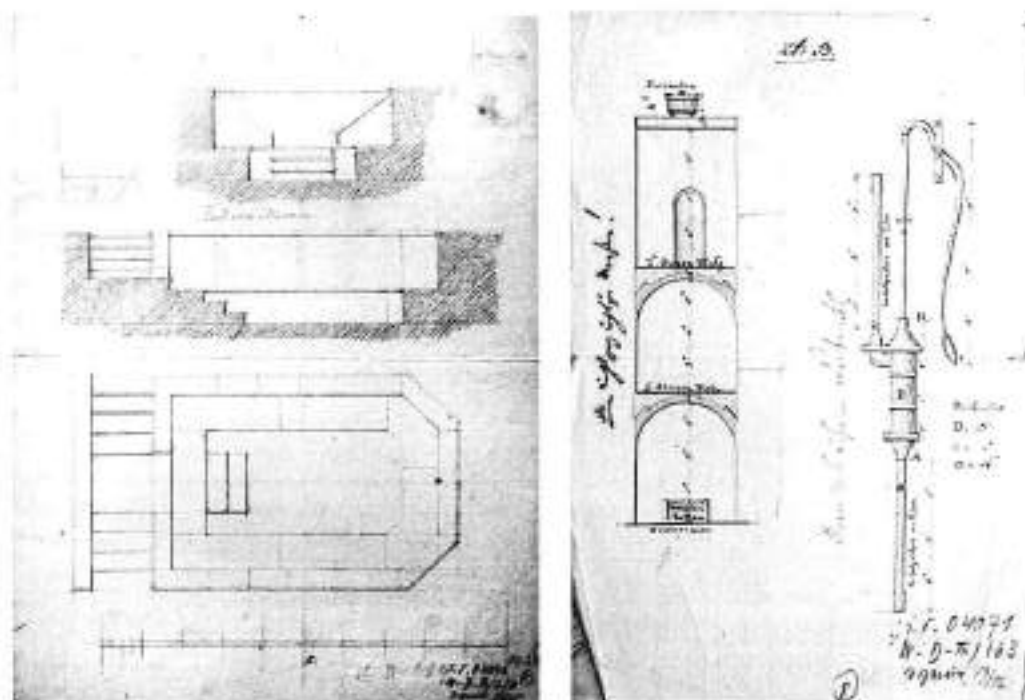
J. Ph. Joendl ?, návrh parketové podlahy kruhového sálu hlavní budovy, nedatováno, WDIII 634, inv. č. 04042

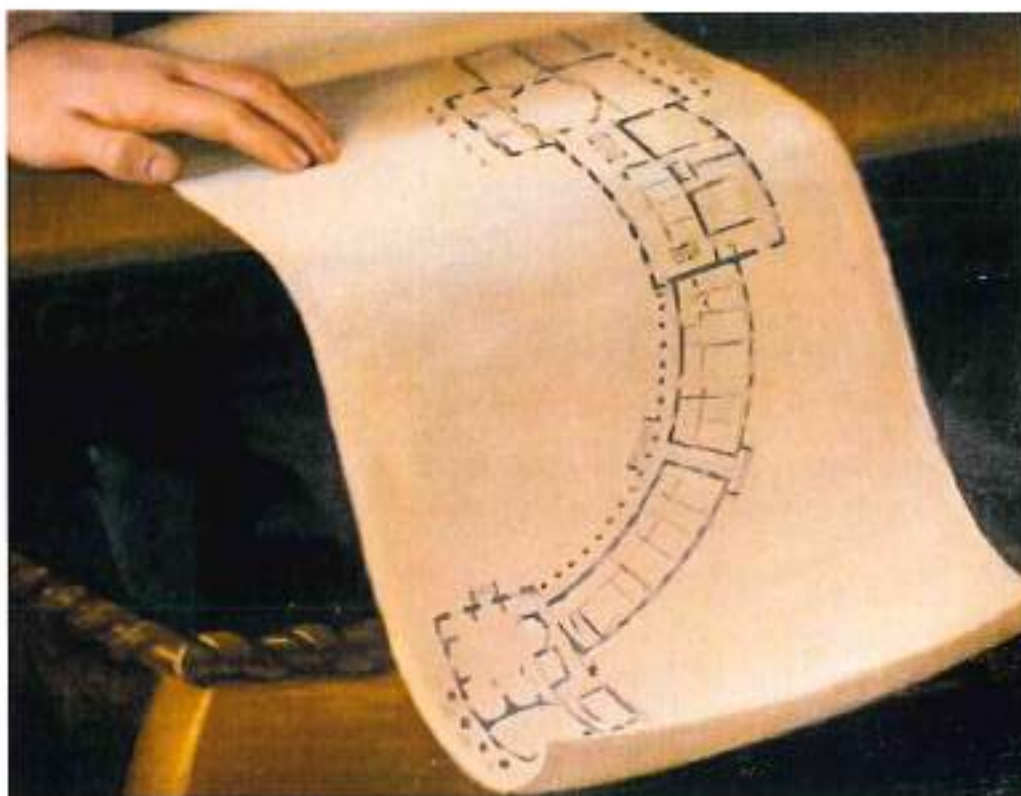
J. Ph. Joendl, návrh dlažby ústředního sálu knihovny, 21. 6. 1820, WDIII 633, inv. č. 04041

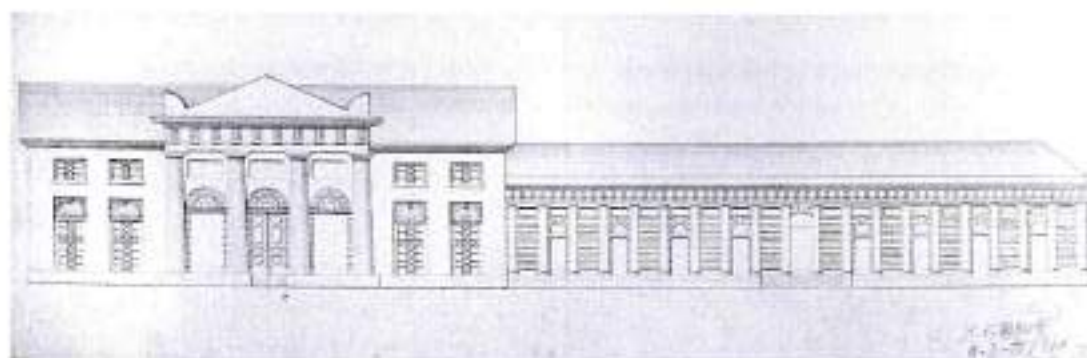
Neuskutečné návrhy dekorací na fasádu představující zemědělství a myslivost, nedatováno, WDIII 763, inv. č. 04171

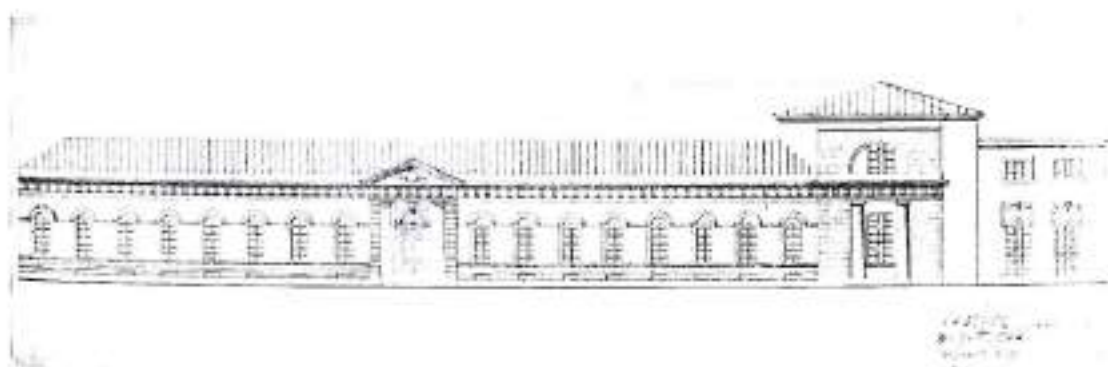
Vlevo: J. Ph. Joendl, návrh lázně v hlavní budově, nedatováno, WDIII 684, inv. č. 04092. Vpravo: návrh pumpy, která měla čerpat vodu do kádí na půdě, nedatováno, WDIII 663, inv. č. 04071

Půdorys zámku na obrazu stavebníka v expozici zámku

Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, pavilon knihovny a souvisejícího kolonádového křídla, WDIII 541, inv. č. 03949

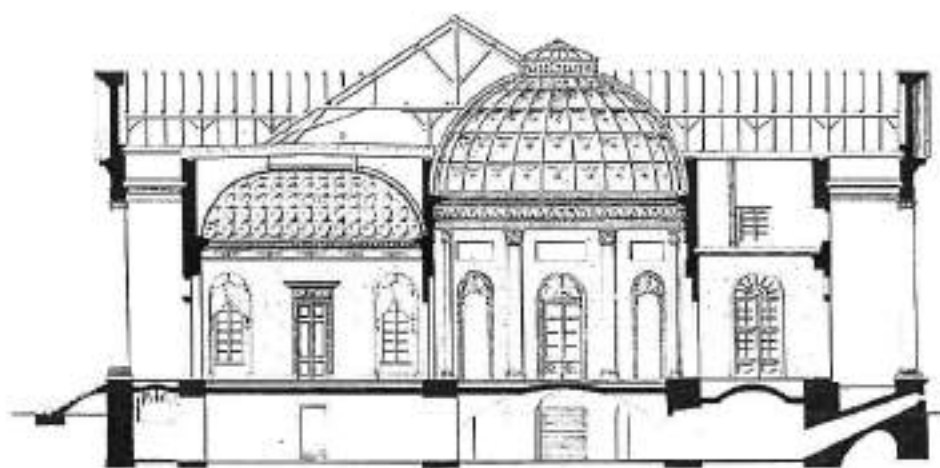
Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, pavilon knihovny a souvisejícího kolonádového křídla, zahradní fasády, WDIII 544, inv. č. 03952

Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, řez kolonádovým křídlem a pohled na hlavní budovu a pavilon kaple, WDIII 544, inv. č. 03952

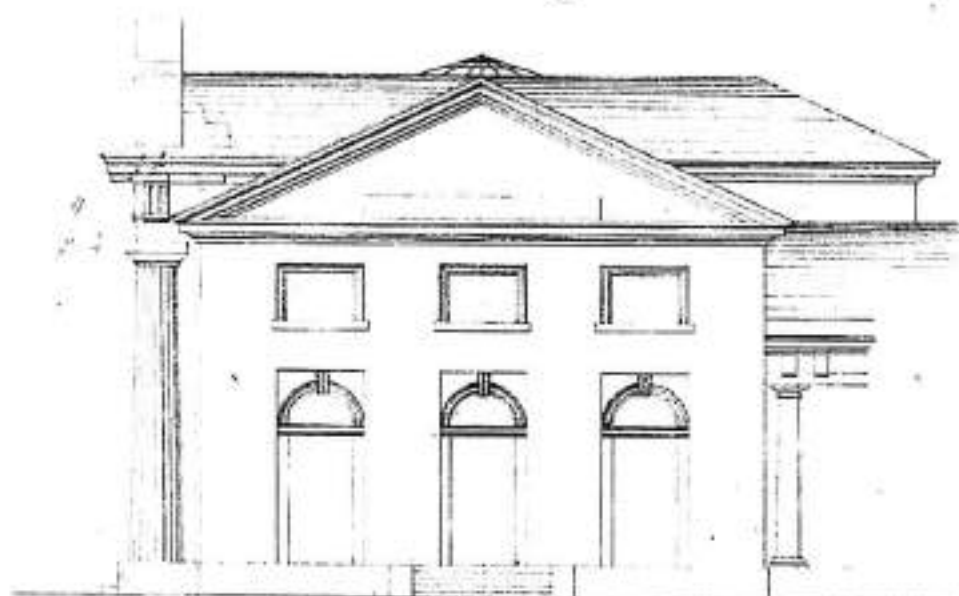

Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, celkový pohled na zahradní průčelí zámku, WDIII 549, inv. č. 03957

Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, řez corps-de-logis, WDIII 546 inv. č. 03954

*Vormansicht
des
Privatbibliothek Pavillons
(aus dem Hofe)*

*J. Ph. Joendl, severní fasáda pavilonu knihovny, 27. 2. 1820, WDIII 575 inv. č. 03983
37x47*

*Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, zahradní průčelí corps-de-logis,
WDIII 542, inv. č. 03950*

*Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, dvorní průčelí corps-de-logis,
WDIII 543, inv. č. 03951*

*Anton Arche, skutečná podoba zámku v roce 1824, dvorní průčelí celého zámku,
WDIII 548, inv. č. 03956*

1. – Hlavní průčelí z ulice

*Pohled na dvorní fasádu a půdorys zámku z publikace L. Mackové Zámek Kačina
z roku 1956*

Fotodokumentace

Pohled na nádvoří stranu zámku Kačina od jihovýchodu

Pohled na zahradní stranu zámku Kačina, která byla soudobě vnímána jako hlavní od jihozápadu. Stále je znatelná šikmo vedená cesta od Nového Dvora, kterou výstavba zámku přerušila

Pohled na pavilonu s knihovnou (A) zámku Kačina od jihovýchodu umožňuje srovnání „starodórského“ řádu s římskodórským řádem kolonády

Pohled na pavilonu s knihovnou (A) zámku Kačina od západu, zvláště řešení středního rizalitu již není prací Schurichtovou, ale Joendlovou nebo Fischerovou

Pohled na kolonádové jižní křídlo (B) zámku Kačina od severovýchodu s římskodórkým řádem kolonády. Patrně je zde rozdílná hmotová elevace jednotlivých partií zámku

Pohled na zahradní fasádu jižního kolonádového křídla (B) zámku Kačina od západu s architektonizovaným vstupem do střední chodby křídla. Na rozdíl od pavilonu je zde použito římsko-dórkého řádu

Pohled na corps-de-logis (C) zámku Kačina od severovýchodu ukazuje významný výškový rozdíl hlavní budovy od ostatních partií zámku. V souladu se suprapozicí řádu je u průčelního portiku použito iónského řádu, v hierarchii řádů vyššího

Detail portiku corps-de-logis (C) zámku Kačina od východu, který umožňoval vjezd kočárů. V tympanonu štítu je zobrazena Ceres s „otcem zemědělství“ Triptolem a Dána, bohyně lovu

Pohled na zahradní portikus corps-de-logis (C) zámku Kačina od západu. Zde byla všemi francouzskými okny zpřístupněna zahrada širokým schodištěm, na němž byly litinové žardiniéry

Pohled na zahradní stranu corps-de-logis (C) zámku Kačina od severozápadu

Průhled kolonádovou chodbou (D) zámku Kačina od severovýchodu, vpravo s původní klasicistní lavičkou

Pohled na zahradní fasádu kolonádového křídla (D) zámku Kačina od jihozápadu, v pozadí s pavilonem kaple a divadla

Dvorní průčelí (jižní) pavilonu kaple a divadla (E) zámku Kačina. Pohled od jihu

Pohled na pavilon kaple a divadla (E) zámku Kačina od severovýchodu. Severní fasáda je nejméně zdobena – nepočítalo se s přístupem k zámku od severu

Východní průčelí severního křídla kočárovny (K) při zámku Kačina. Pouze okenní otvor je mladším doplňkem původního klasicistního řešení

Západní průčelí západního křídla kočárovny (K) při zámku Kačina. Z původního symetrického klasicistního řešení se zachoval jen levý rizalit a jediné polokruhové okno rovněž vlevo. V původním řešení byl vpravo stejný rizalit a plochu mezi rizality členila jen polokruhová okna

Jižní průčelí domku správce či zahradníka (L) při zámku Kačina. Vlevo je patrně nově přistavěna hospodářská část, vpravo obytný objekt

Pohled na jižní a východní fasádu obytného domku správce či zahradníka (L) při zámku Kačina

Knihovní pavilon (A), pohled do hlavního kruhového sálu (A 106) od jihu

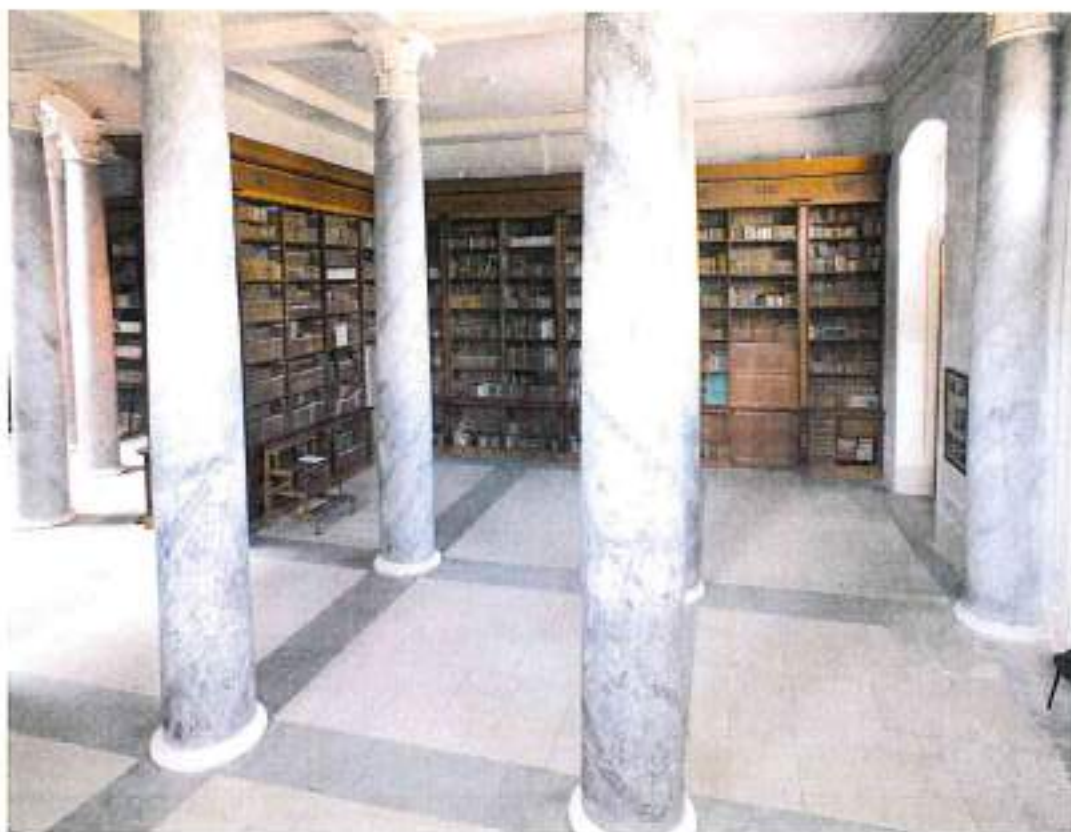
Knihovní pavilon (A), pohled do hlavního kruhového sálu (A 106) s galerií

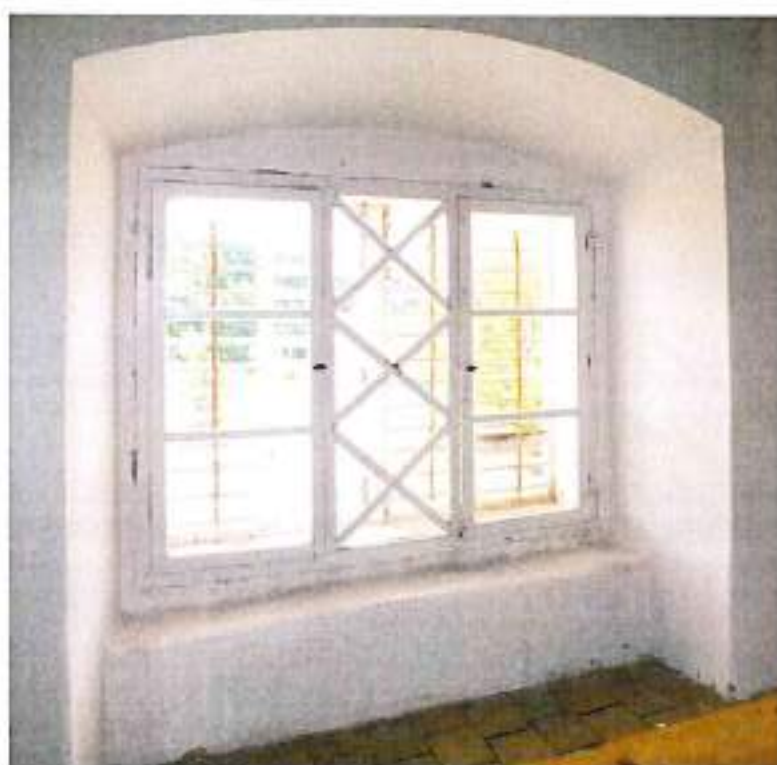
Knihovní pavilon (A), pohled na dlažbu hlavního kruhového sálu (A 106) od jihu

Knihovní pavilon (A), pohled do kopule hlavního kruhového sálu (A 106) od jihu

Knihovní pavilon (A), pohled do knihovního sálu (A 110) od východu

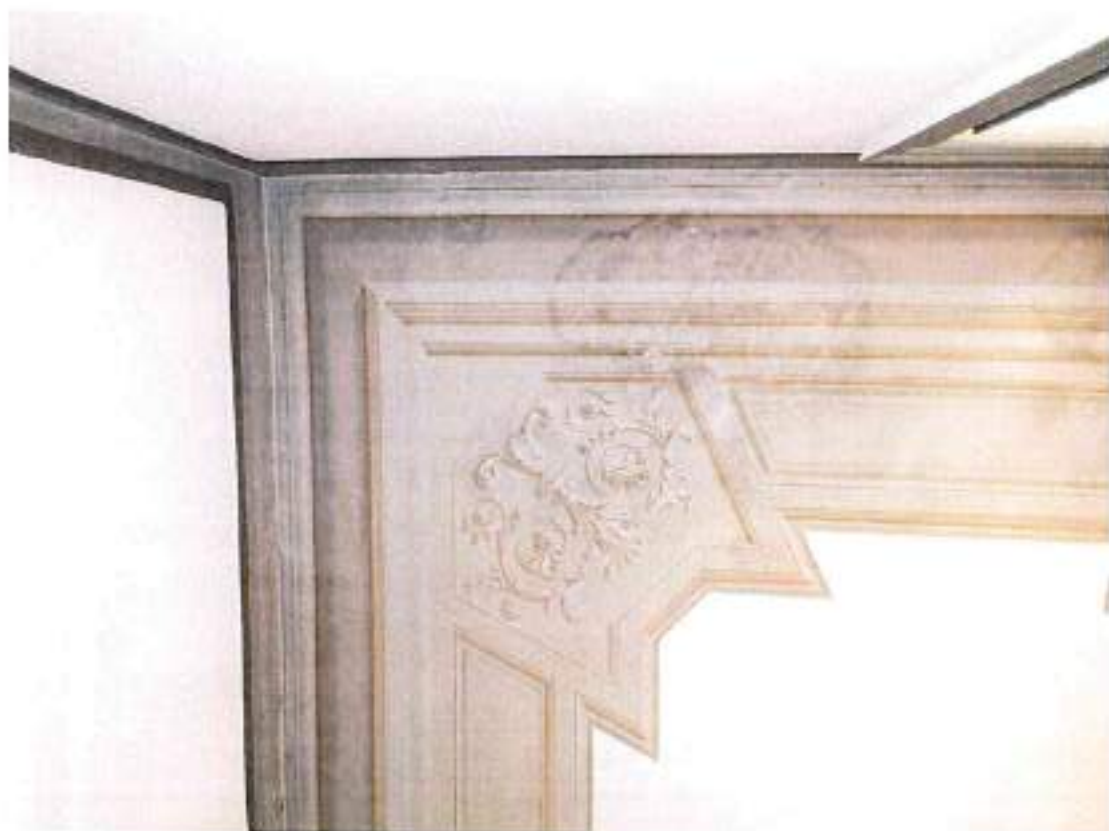
Knihovní pavilon (A), pohled na klasicistní okno u schodiště v patře (A 202), jehož kresba se dříve uplatňovala i z vnějšího pohledu

Knihovní pavilon (A), pohled na schodiště ke galerii (A 205)

Knihovní pavilon (A), pohled na dlažbu velkou místnost v patře (A 210) od jihozápadu

Jižní kolonádové křídlo (B), detail výzdoby stropu v sálu v přízemí (B 109)

Jižní kolonádové křídlo (B), detail parket v sálu v přízemí (B 118), který byl součástí hraběcího appartementu

Jižní kolonádové křídlo (B), detail alkovny sálu v přízemí (B 118), který tvořil jednu z částí hraběcího apartementu

Jižní kolonádové křídlo (B), vlevo dvorní chodba v patře (B 202), vpravo schodiště v chodbě z přízemí do mezipatra (B 217)

Corps-de-logis (C), průhled visutým schodištěm ze sklepa do patra (C 006), který vedl z hraběcího appartementu k lázni v suterénu

Corps-de-logis (C), pohled do centrálního prostoru v suterénu (C 013), s přístupy do sklepů na potraviny, přímého východu ven a se vstupem na reprezentativní schodiště a do dalších prostor suterénu

Corps-de-logis (C), tzv. hudební salon (C 102), který byl součástí hraběcího appartementu, kamna v rohu jsou mladší, druhorokoková, obsluhovaná již z místnosti

Corps-de-logis (C), biliárový pokoj (C 103), patřil ke společenským prostorům, přístupná byl z jídelny, z tanečního sálu i hudebního salonu

Corps-de-logis (C), salon součástí dámského budoáru (C 110), krbová kamna v rohu jsou mladší, historizující, obsluhovaná již z místnosti

Corps-de-logis (C), jídelna (C 111) byla součástí společenských místností, krbová kamna v rohu jsou mladší, historizující, dřívější kamna byla na opačné straně

Corps-de-logis (C), hlavní sál zámku přesahující do patra (C 112), tzv. taneční sál, původně byl vytápěn dvojicí krbů na straně protilehlé francouzských oken

Corps-de-logis (C), dva různé detaily středního kruhového sálu (C 113), kde v nikách byly na soklech čtyři sochy

Corps-de-logis (C), jedna z místností pro nejvýznamnější hosty v přízemí zámku (C 123)

Corps-de-logis (C), další z místností pro nejvýznamnější hosty v přízemí zámku (C 126)

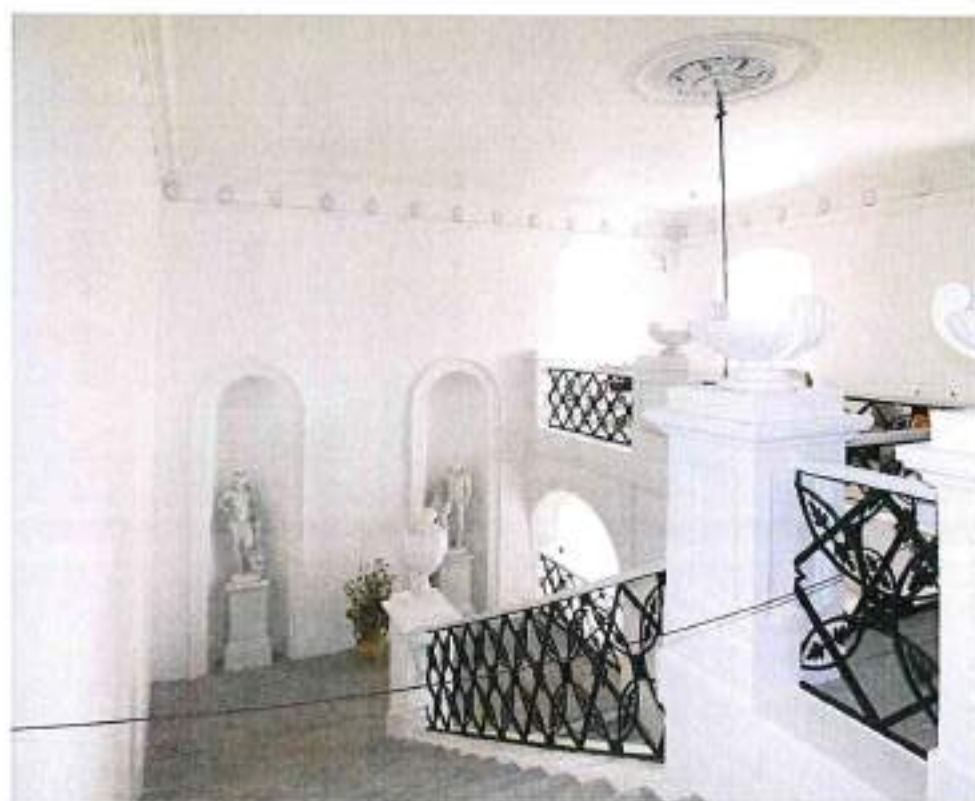
Corps-de-logis (C), hlavní schodiště zámku (C 133)

Corps-de-logis (C), jedna z místností pro významné hosty v patře zámku (C 207)

Corps-de-logis (C), další z místností pro významné hosty v patře zámku (C 223)

Corps-de-logis (C), vyústění hlavního schodiště zámku v patře (C 233)

Corps-de-logis (C), mezipodesta hlavního schodiště zámku (C 233)

Obnovené konířny (D 012–19) v suterénu severního kolonádového křídla (D)

Severní kolonádové křídlo (D), pokoj pro hosty v přízemí (D 105)

Severní kolonádové křídlo (D), střední průchod (D 111), vlevo pohled směrem k západu (zahradě), vpravo pohled směrem k nádvoří (k východu)

Severní pavilon kaple a divadla (E), pohled do nedostavěné kaple (E 101). Vlevo pohled směrem k severu k zamýšlenému presbyteriu, vpravo pohled na nároží, za nímž měla být sakristie a kazatelna

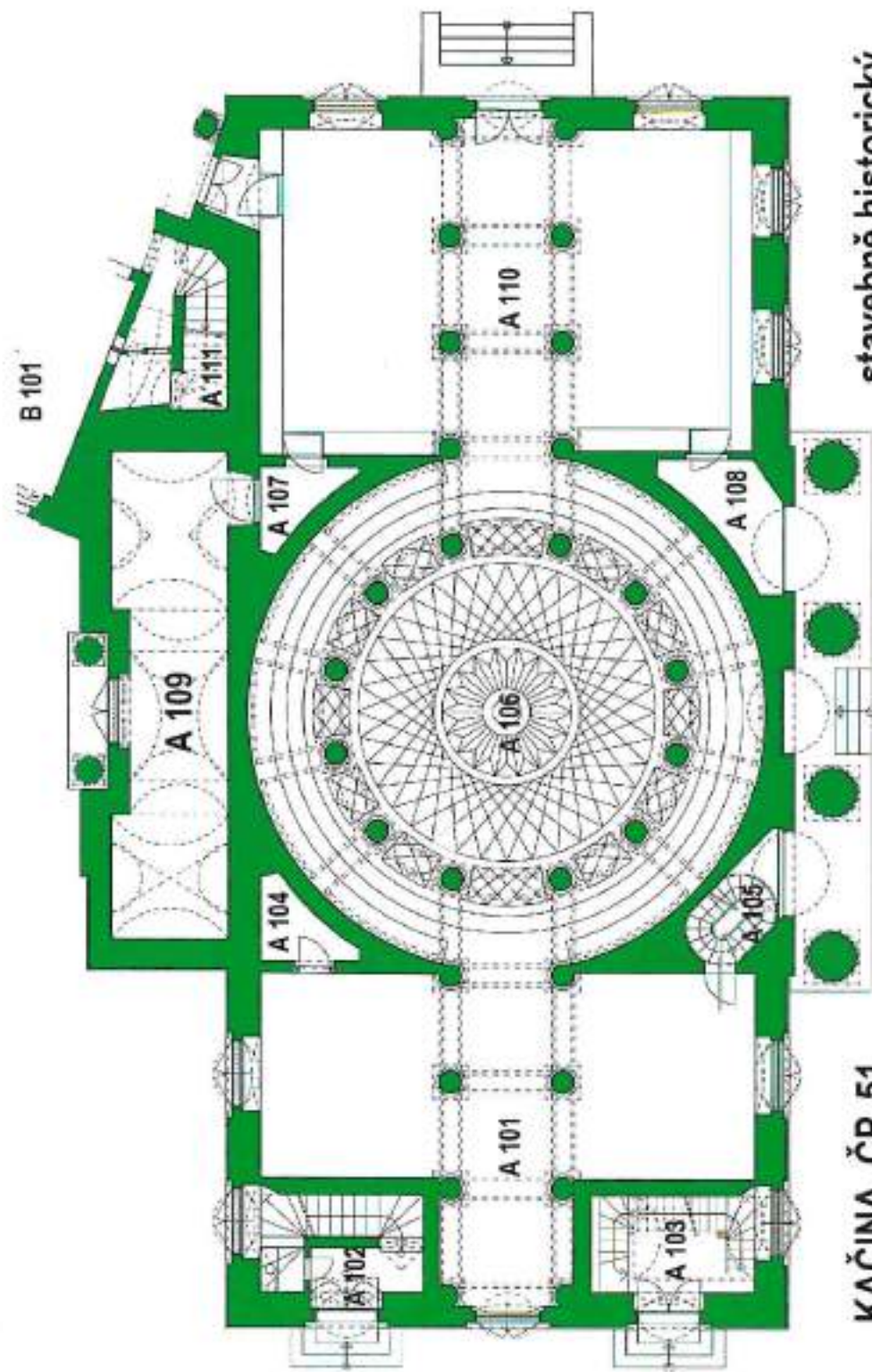
Severní pavilon kaple a divadla (E), pohled do nedostavěné kaple (E 101) od severovýchodu směrem k zamýšlené kruchtě

Severní pavilon kaple a divadla (E), pohled do hlediště divadla (E 111). Vlevo pohled směrem k východu, vpravo pohled k východu na galerie

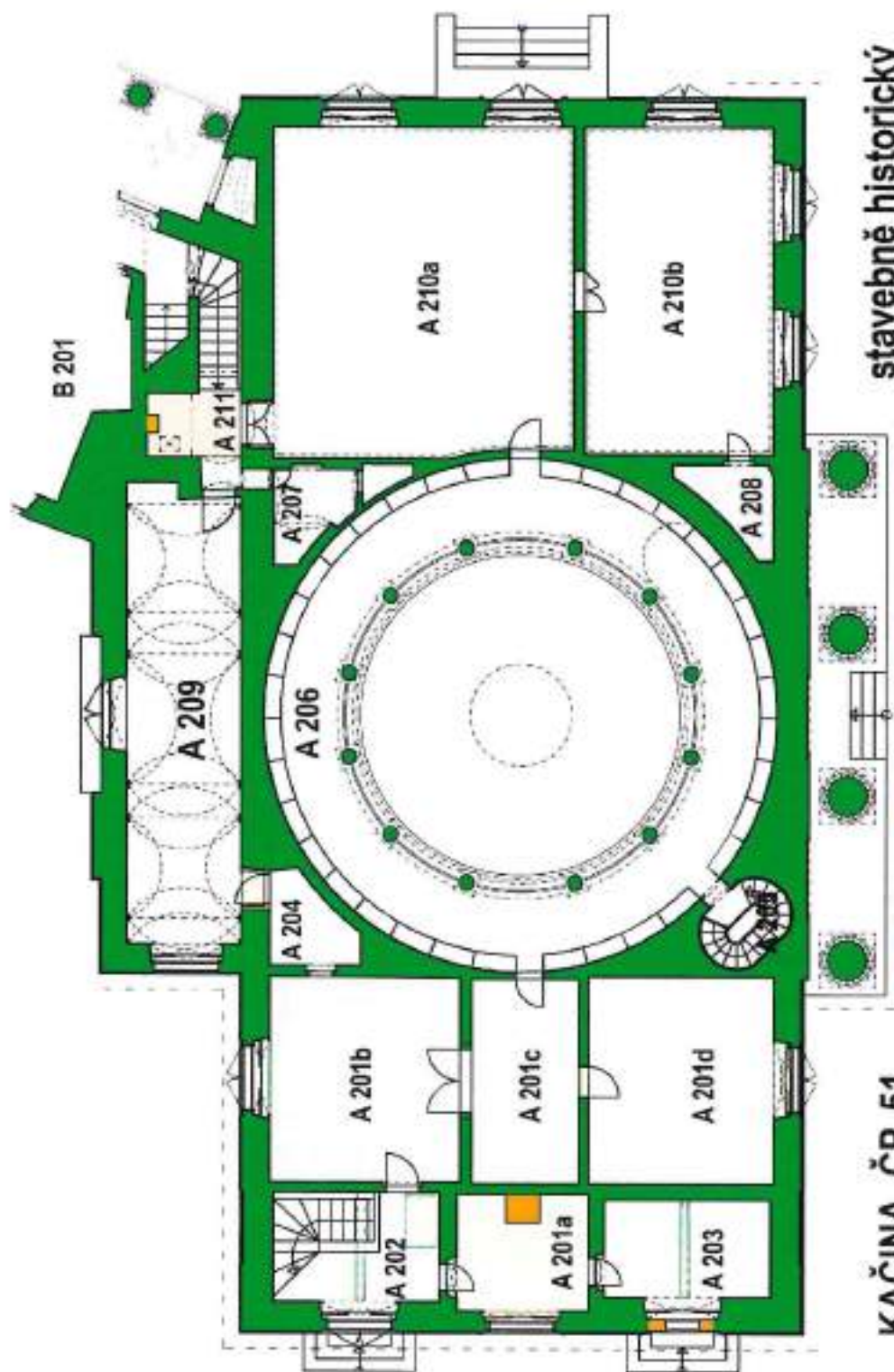

Severní pavilon kaple a divadla (E), pohled do na portál jeviště divadla (E 111)

**stavebně historický
rozbor**

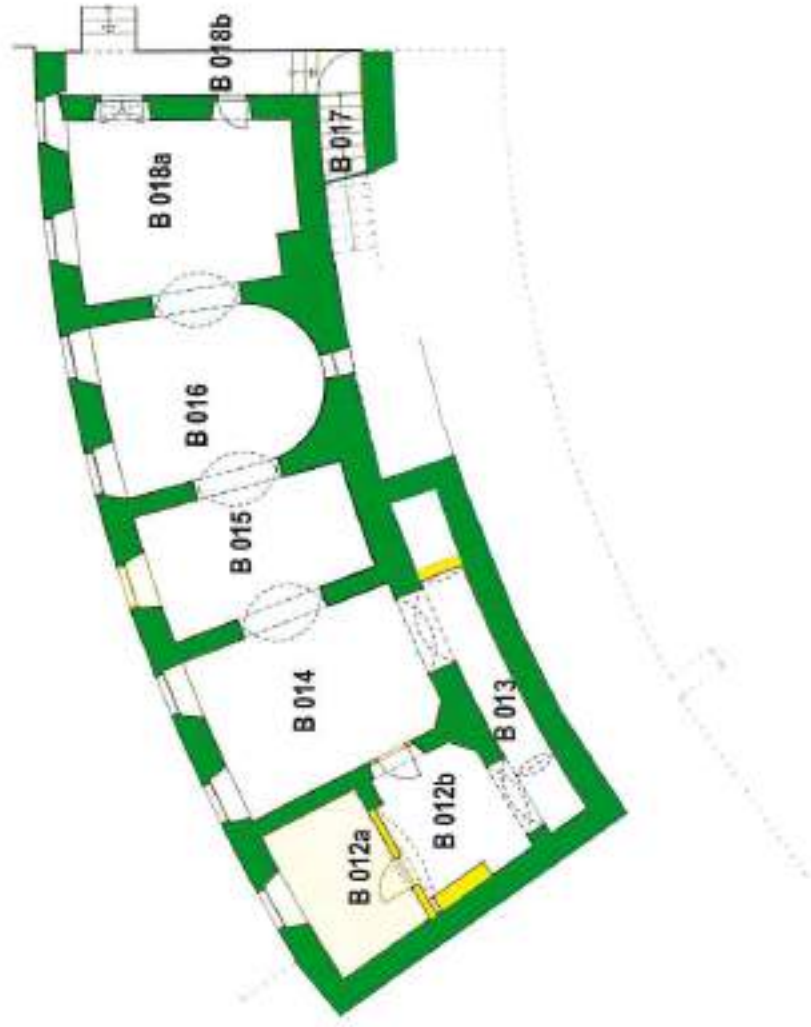
**KAČINA, ČP. 51
Pavilon A, přízemí**

stavebně historický
rozbor

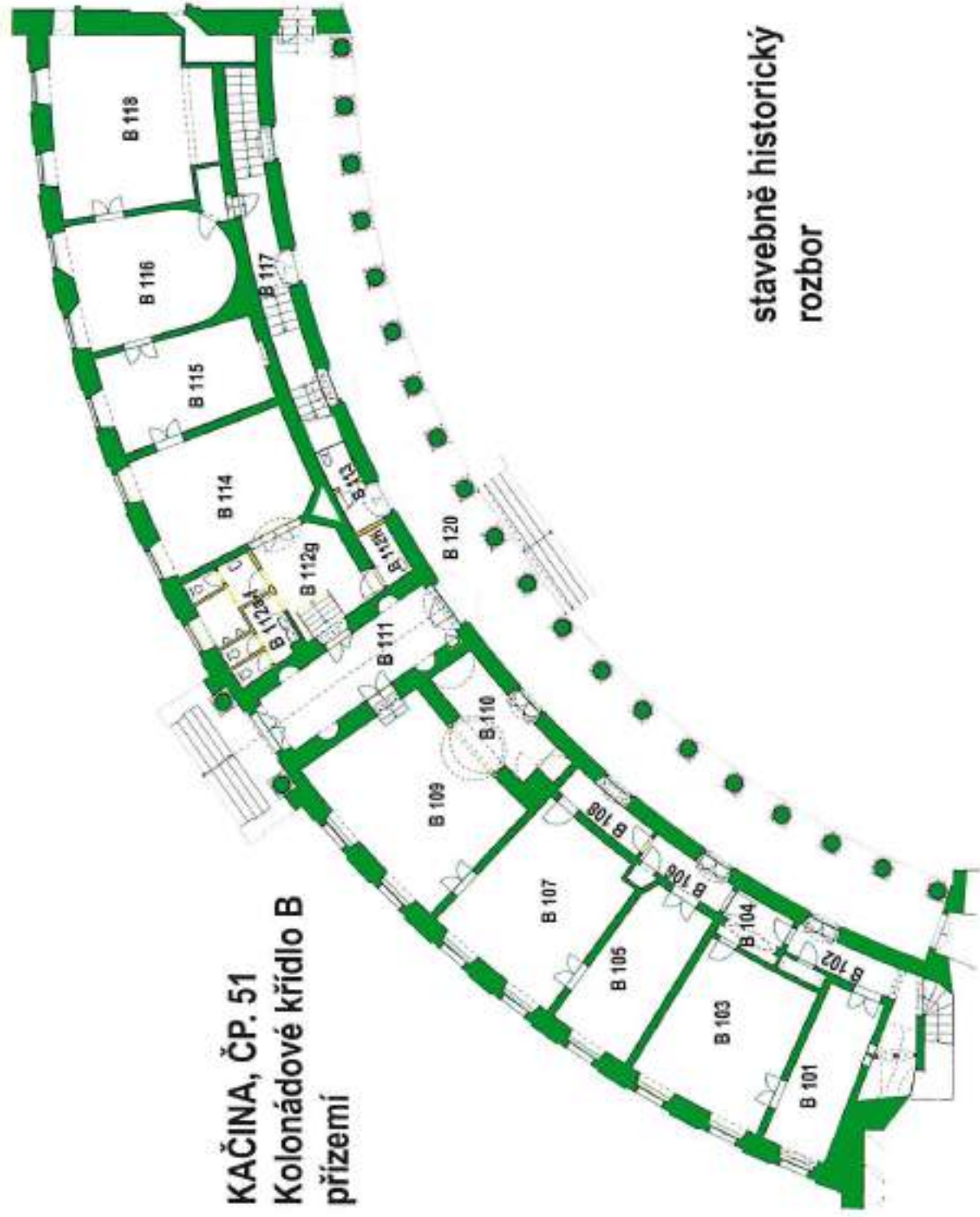
KAČINA, ČP. 51
Pavilon A, patro

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo B
suterén

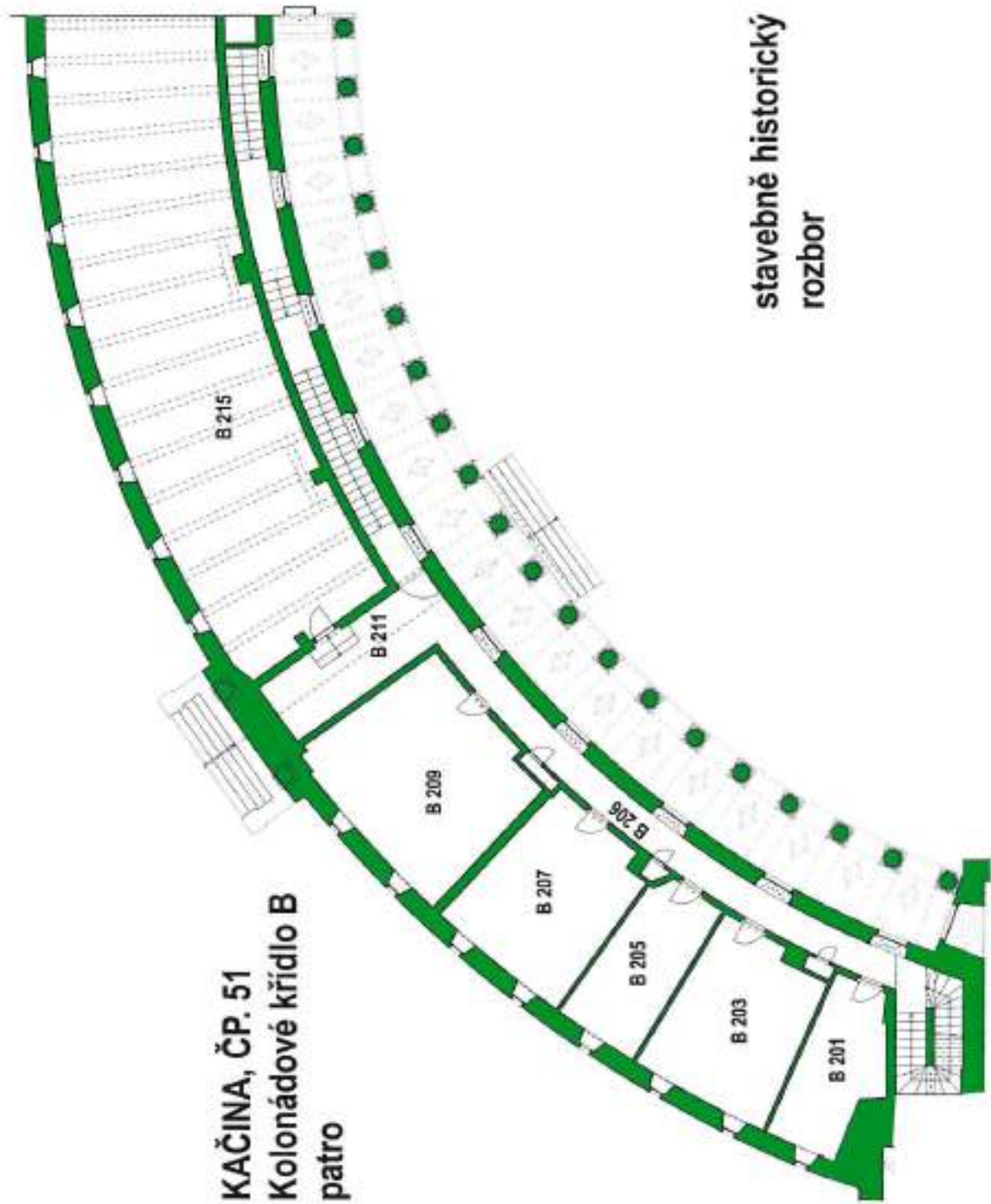
**stavebně historický
rozbor**

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo B
přízemí

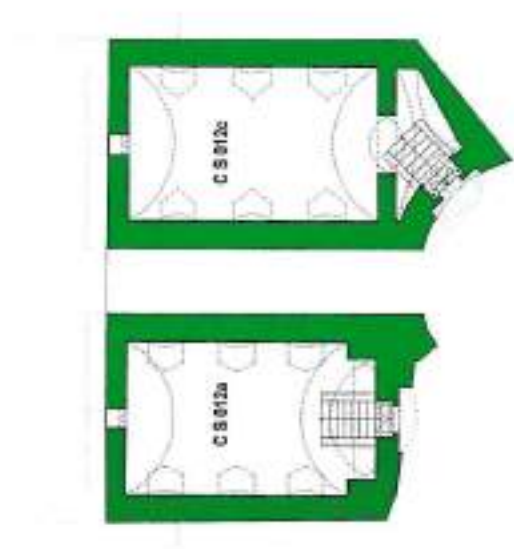
**stavebně historický
rozbor**

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo B
patro

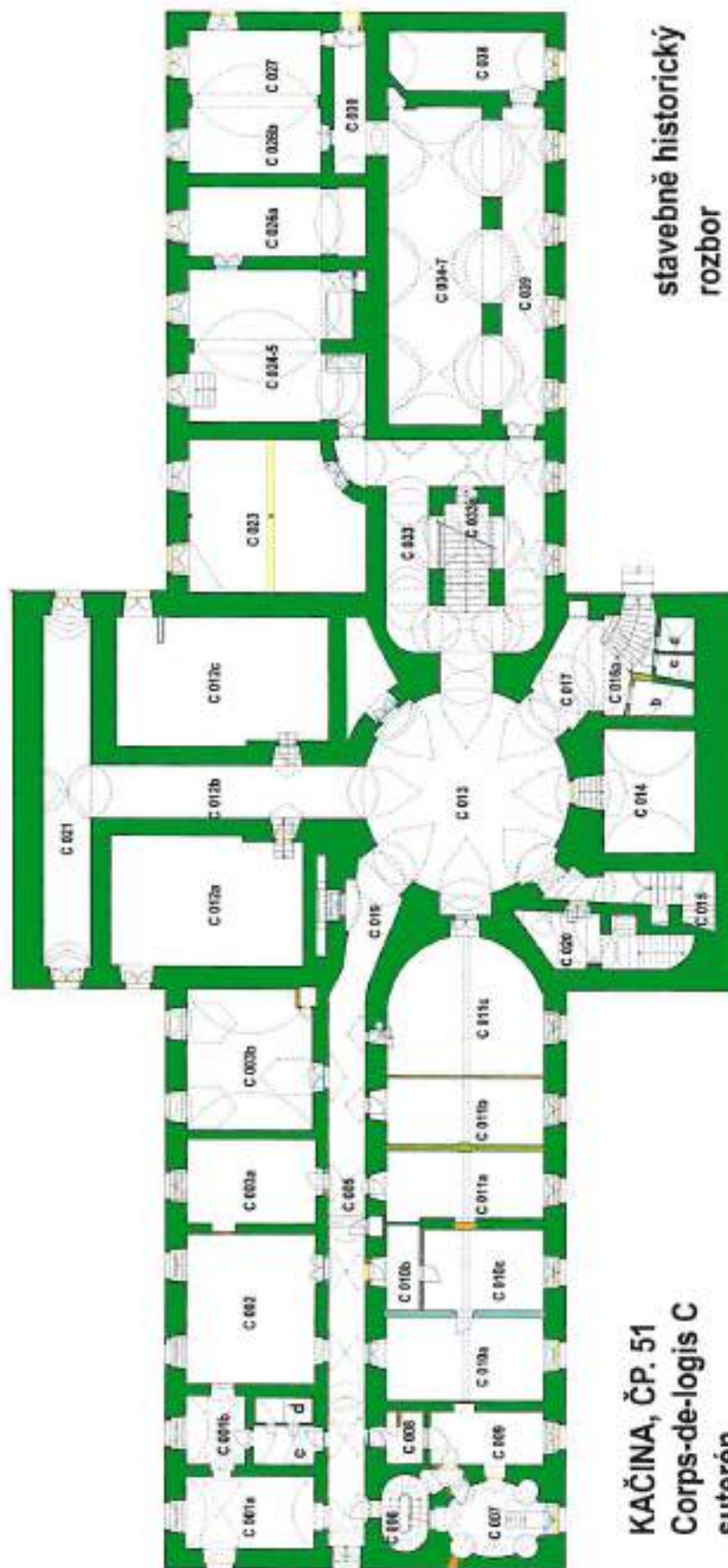

**stavebně historický
rozbor**

KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
druhý suterén

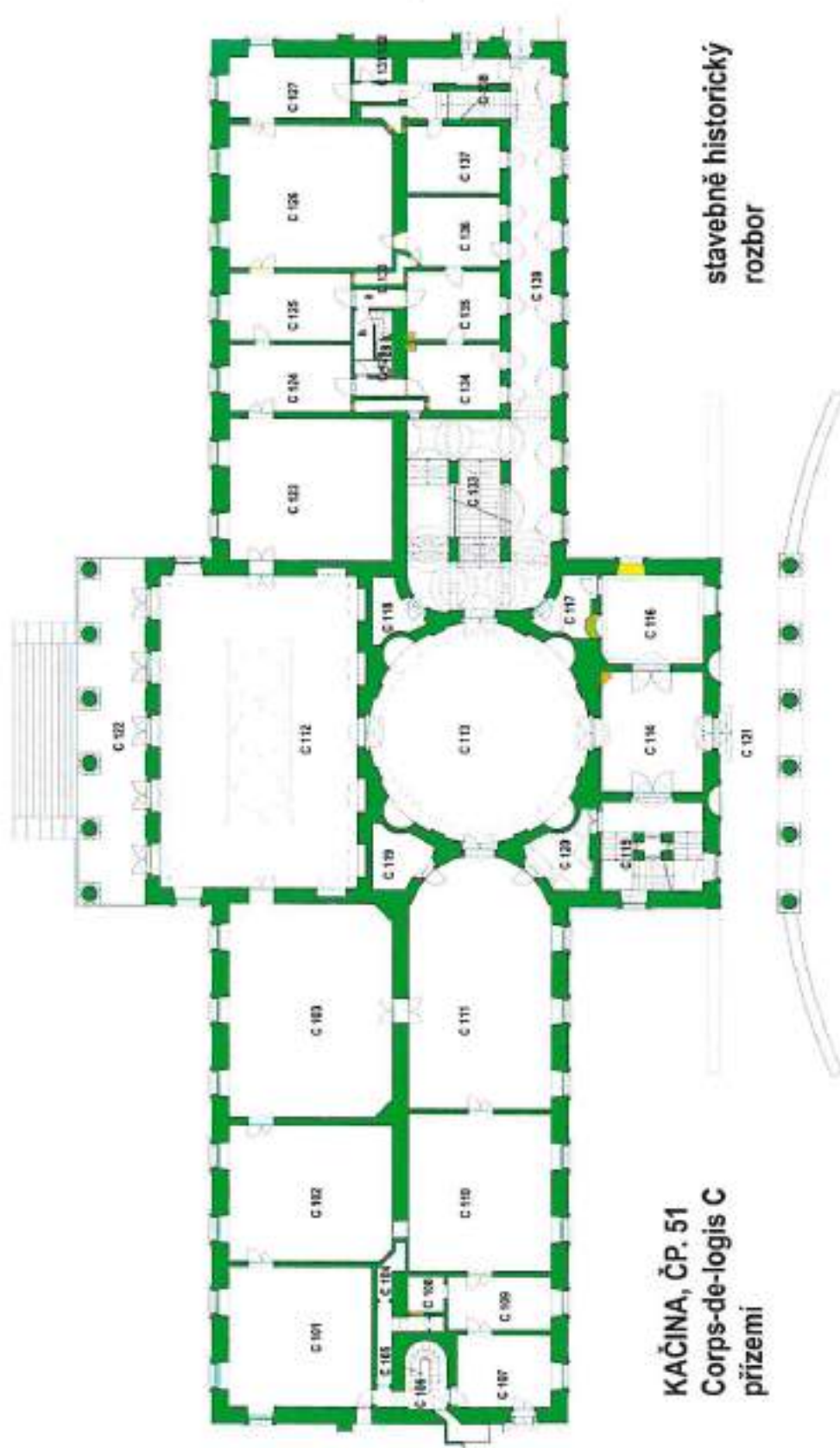

stavebně historický
rozbor

KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
suterén

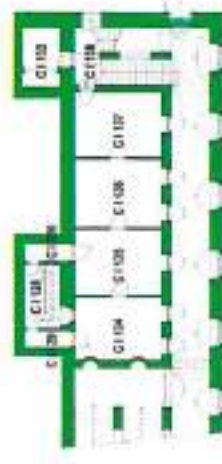
stavebně historický
rozbor

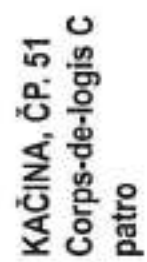
KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
prizemi

stavebně historický
rozbor

KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
mezipatro

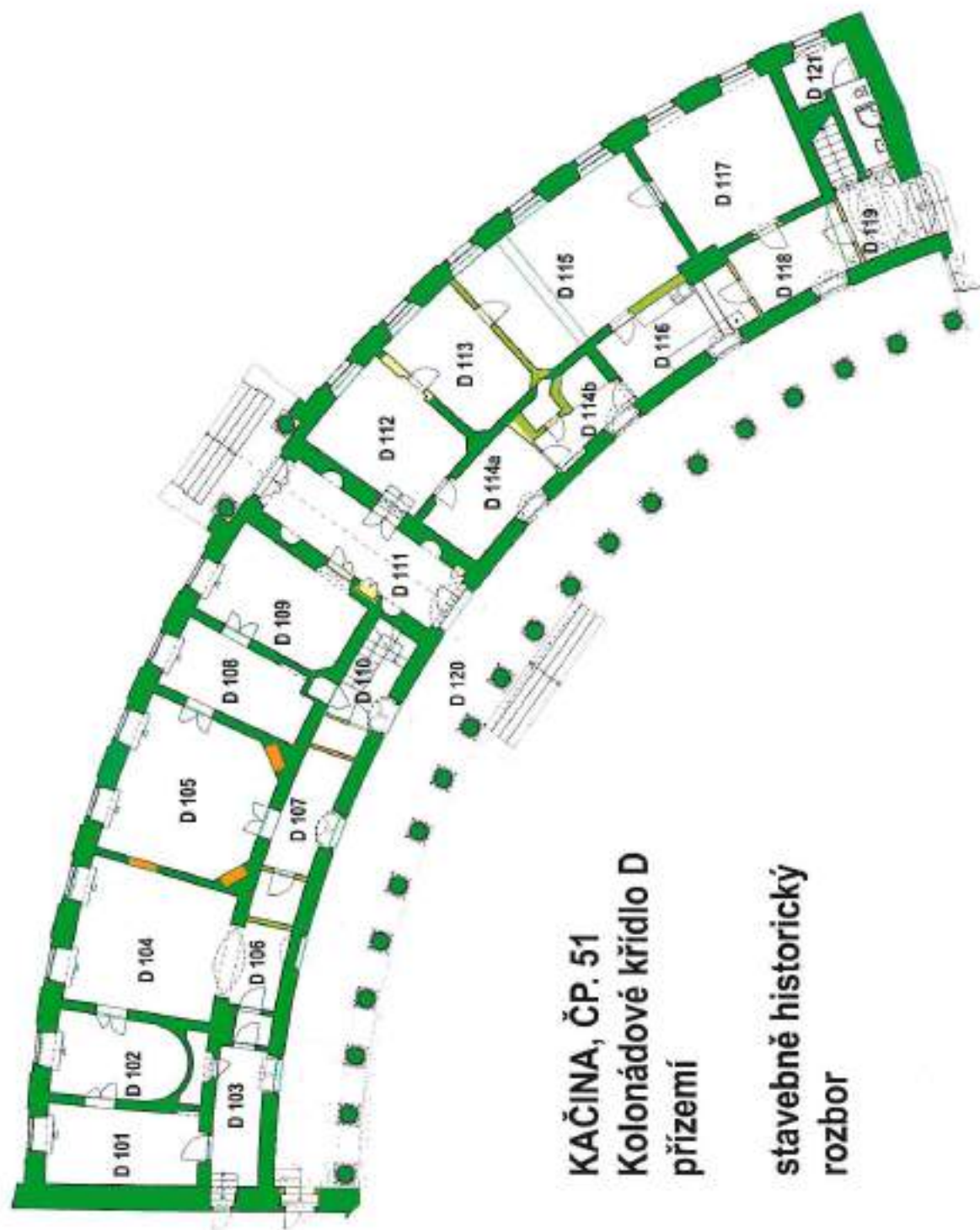
stavebně historický
rozbor

stavebně historický
rozbór

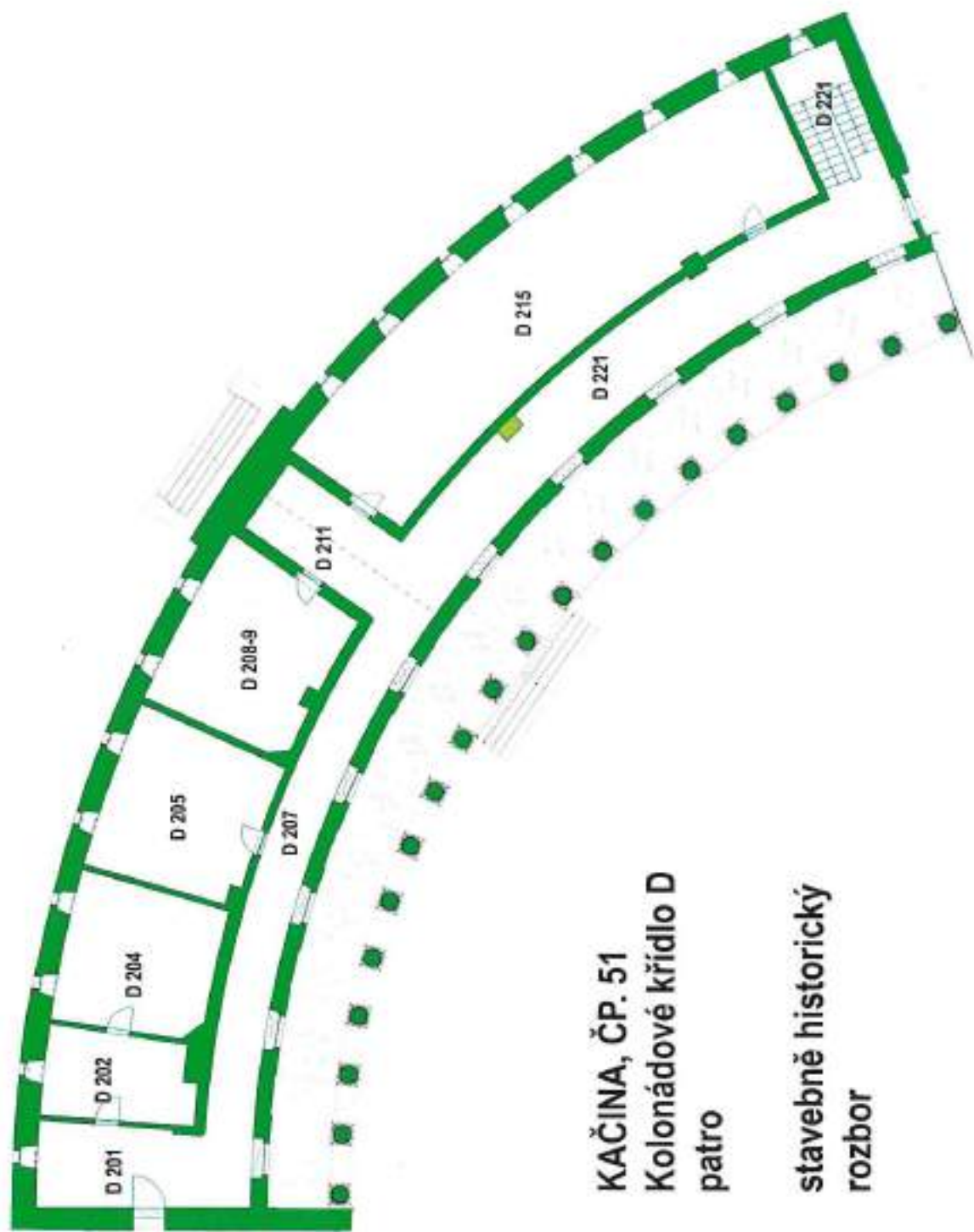
KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo D
suterén

stavebně historický
rozbor

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo D
přízemí

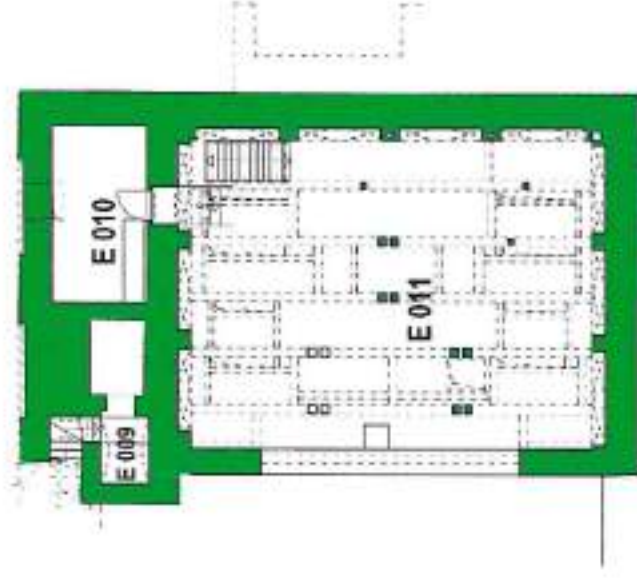
stavebně historický
rozbor

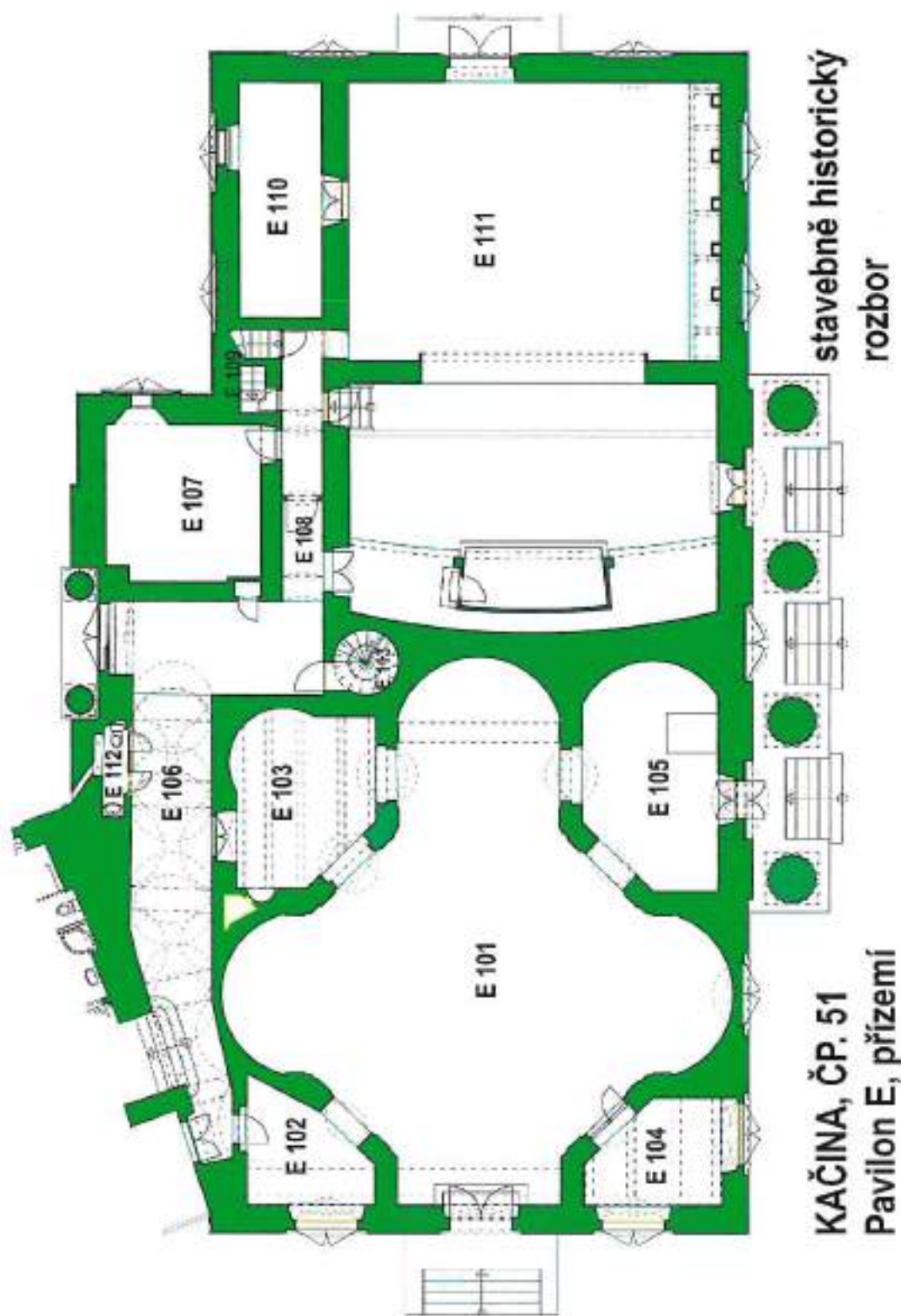
KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo D
patro

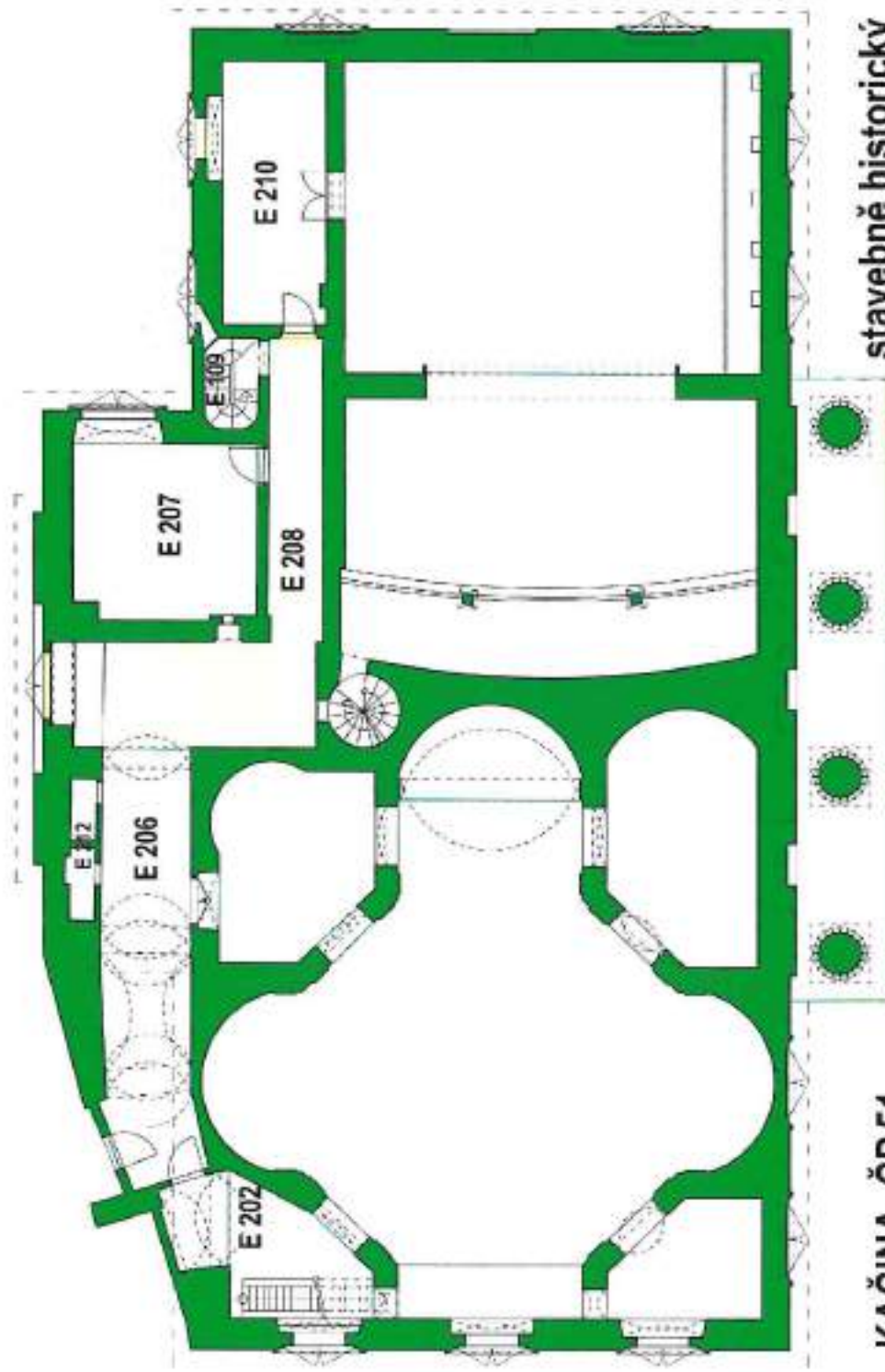
stavebně historický
rozbor

KAČINA, ČP.51
Pavilon E, suterén

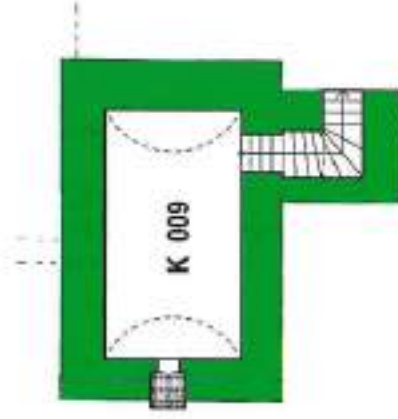
**stavebně historický
rozbor**

stavebně historický
rozběr

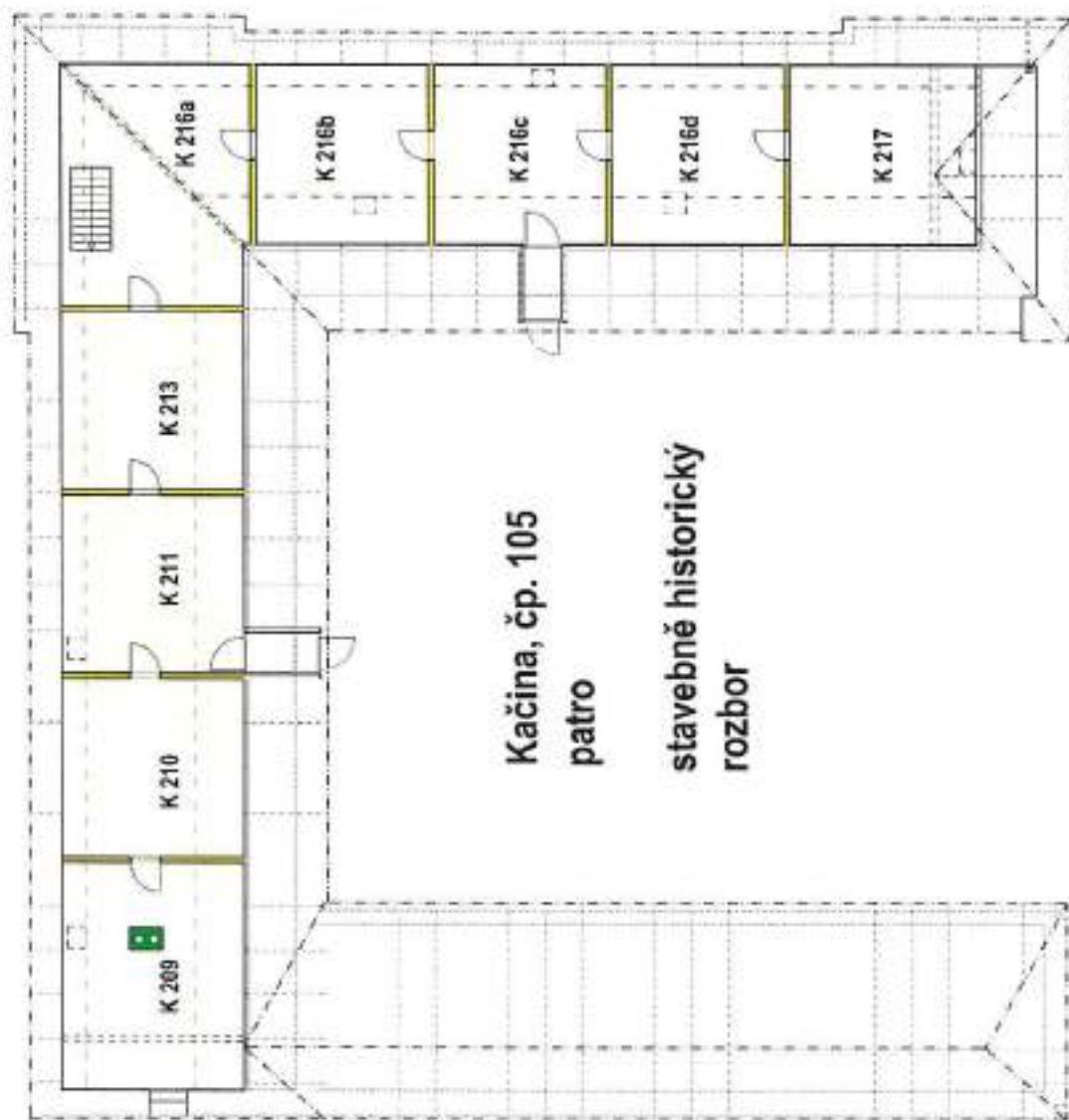
KAČINA, ČP.51
Pavilon E, patro

Kačina, čp. 105
suterén

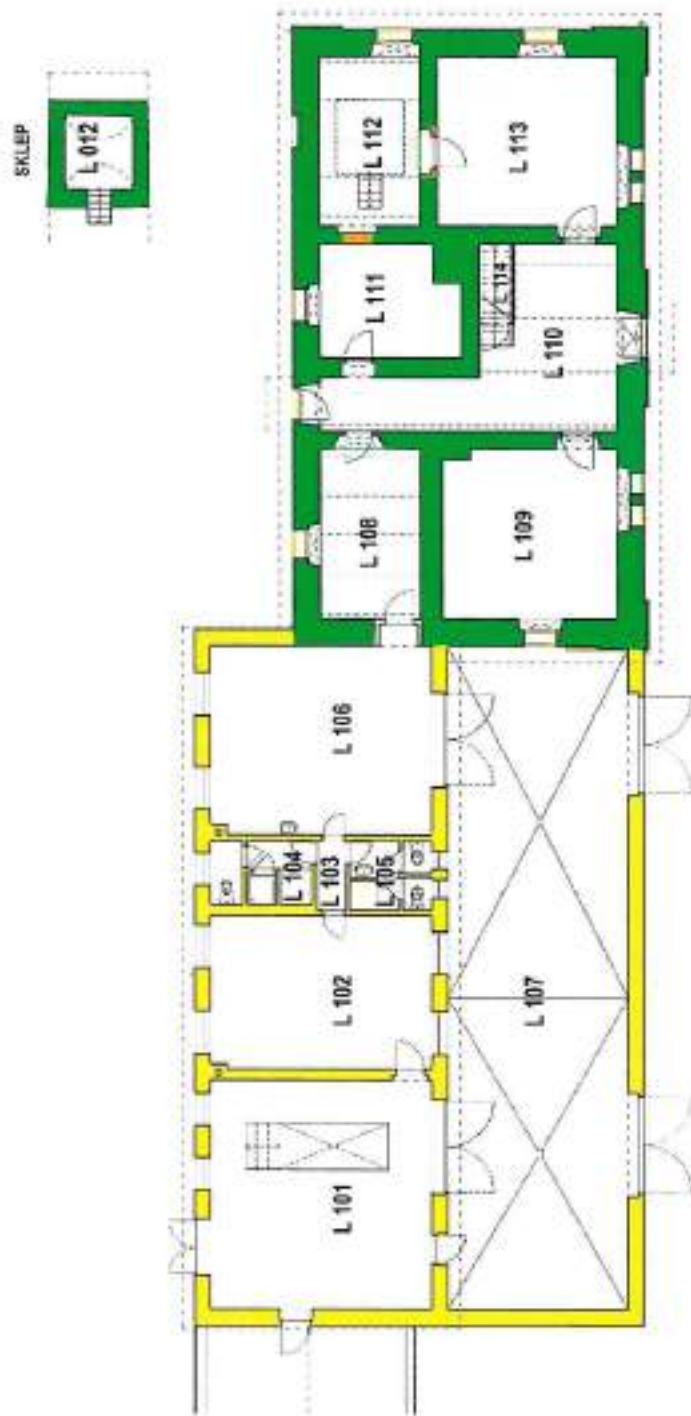
stavebně historický
rozbor

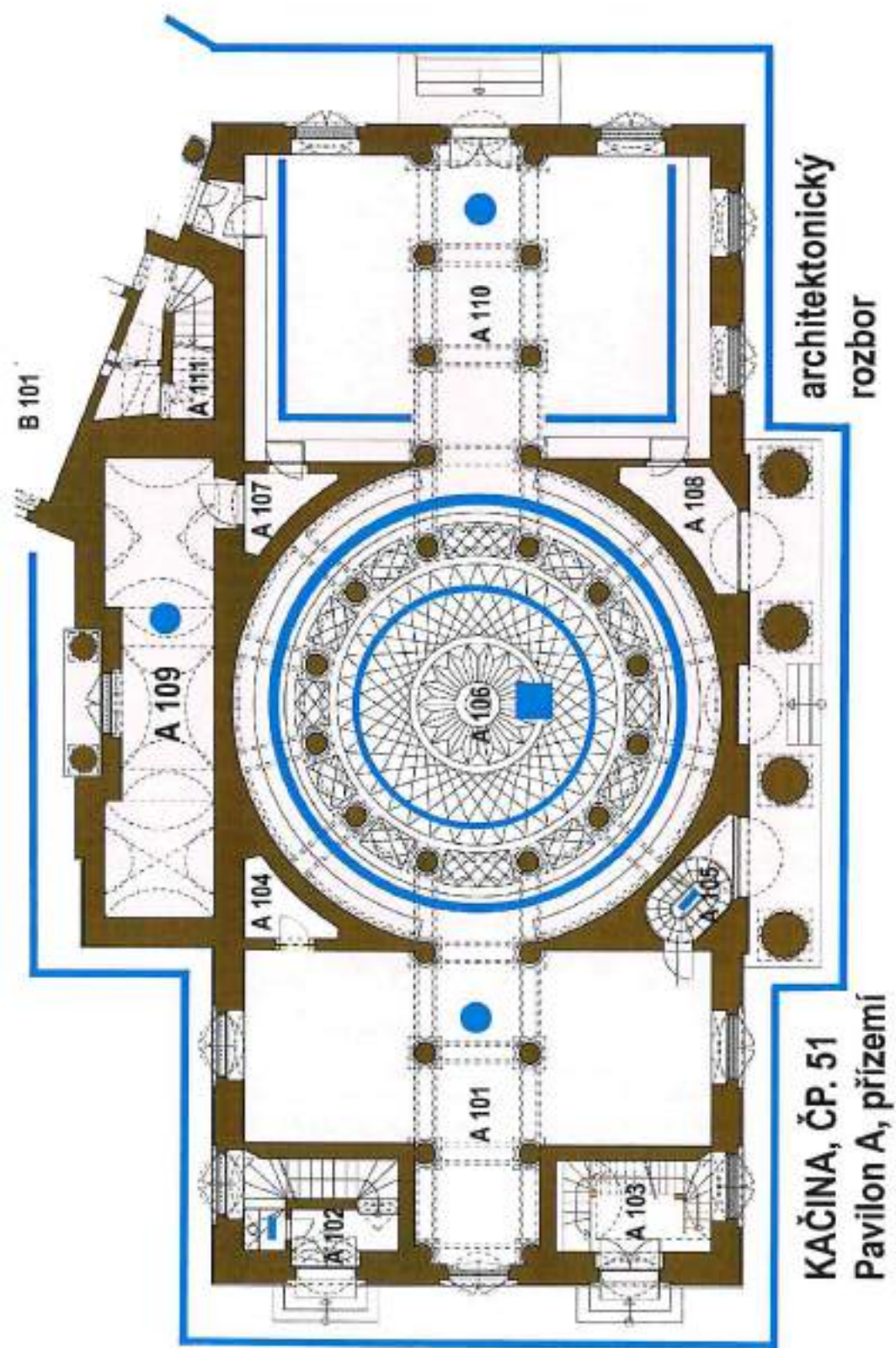
Kačina, čp. 105
patro

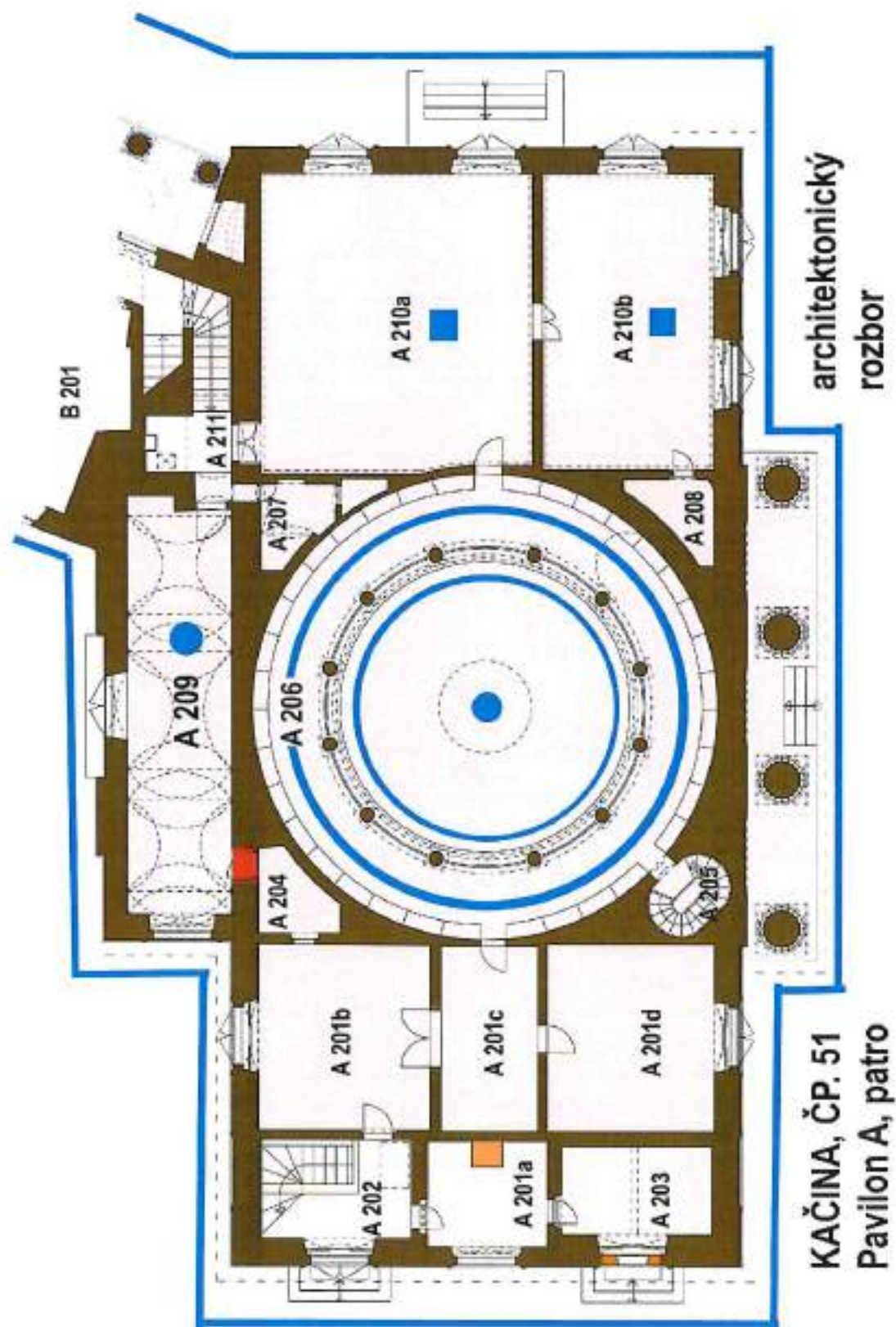
stavebně historický
rozbór

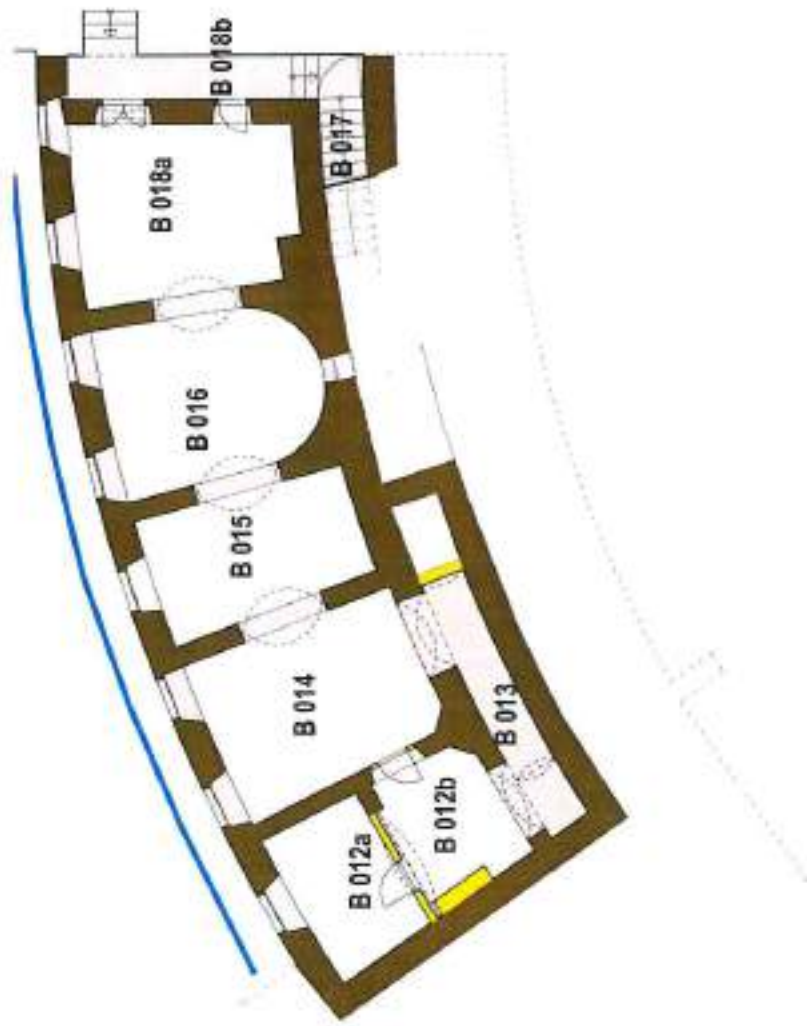
**Kačina, čp. 32
přízemí**

**stavebně historický
rozbor**

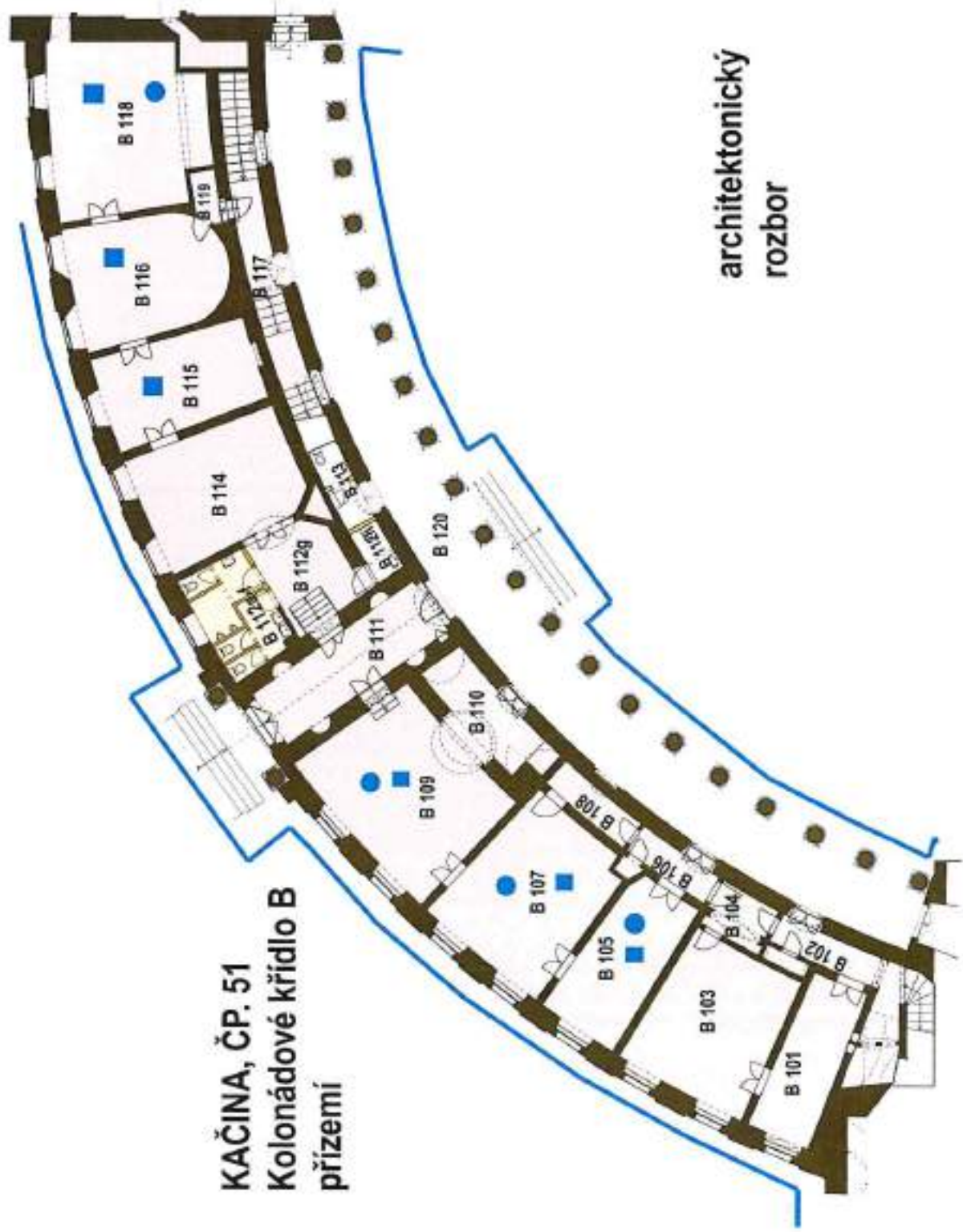

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo B
suterén

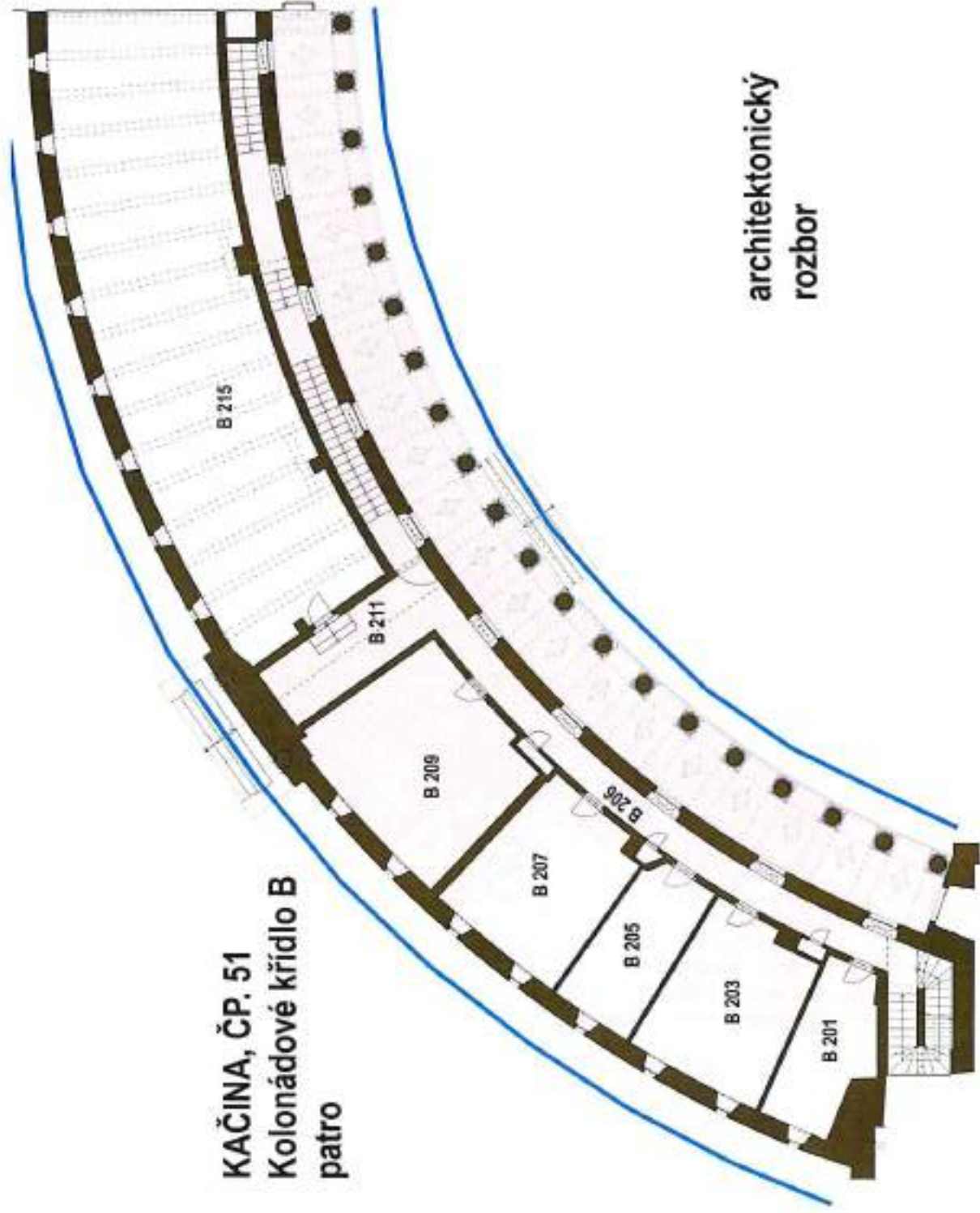
**architektonický
rozbor**

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo B
přízemí

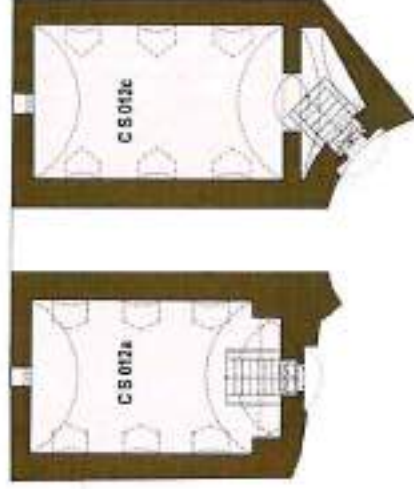
architektonický
rozbor

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo B
patro

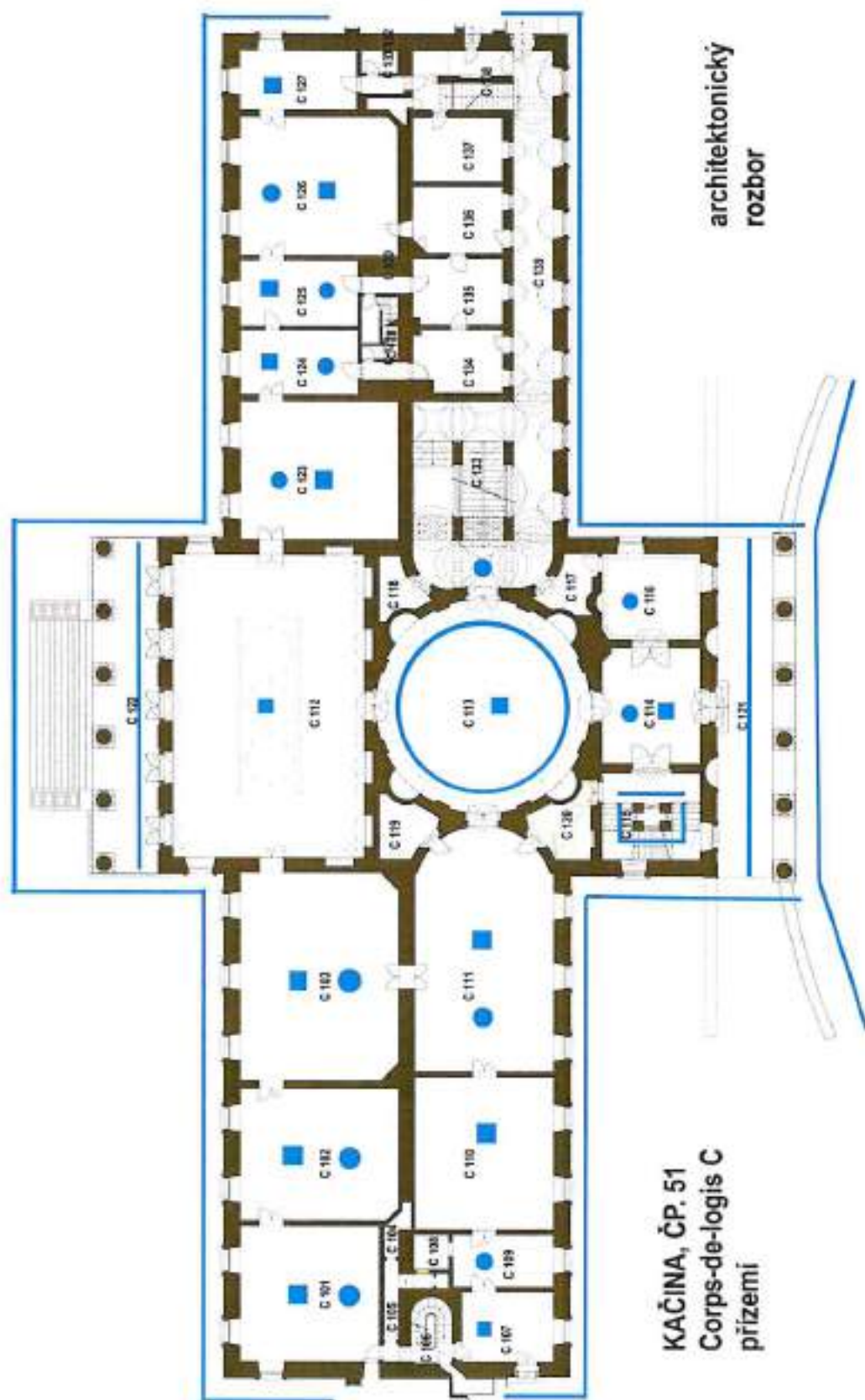

architektonický
rozbór

KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
druhý suterén

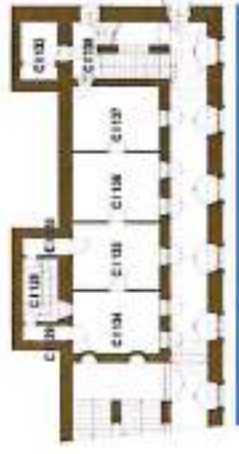
architektonický
rozbor

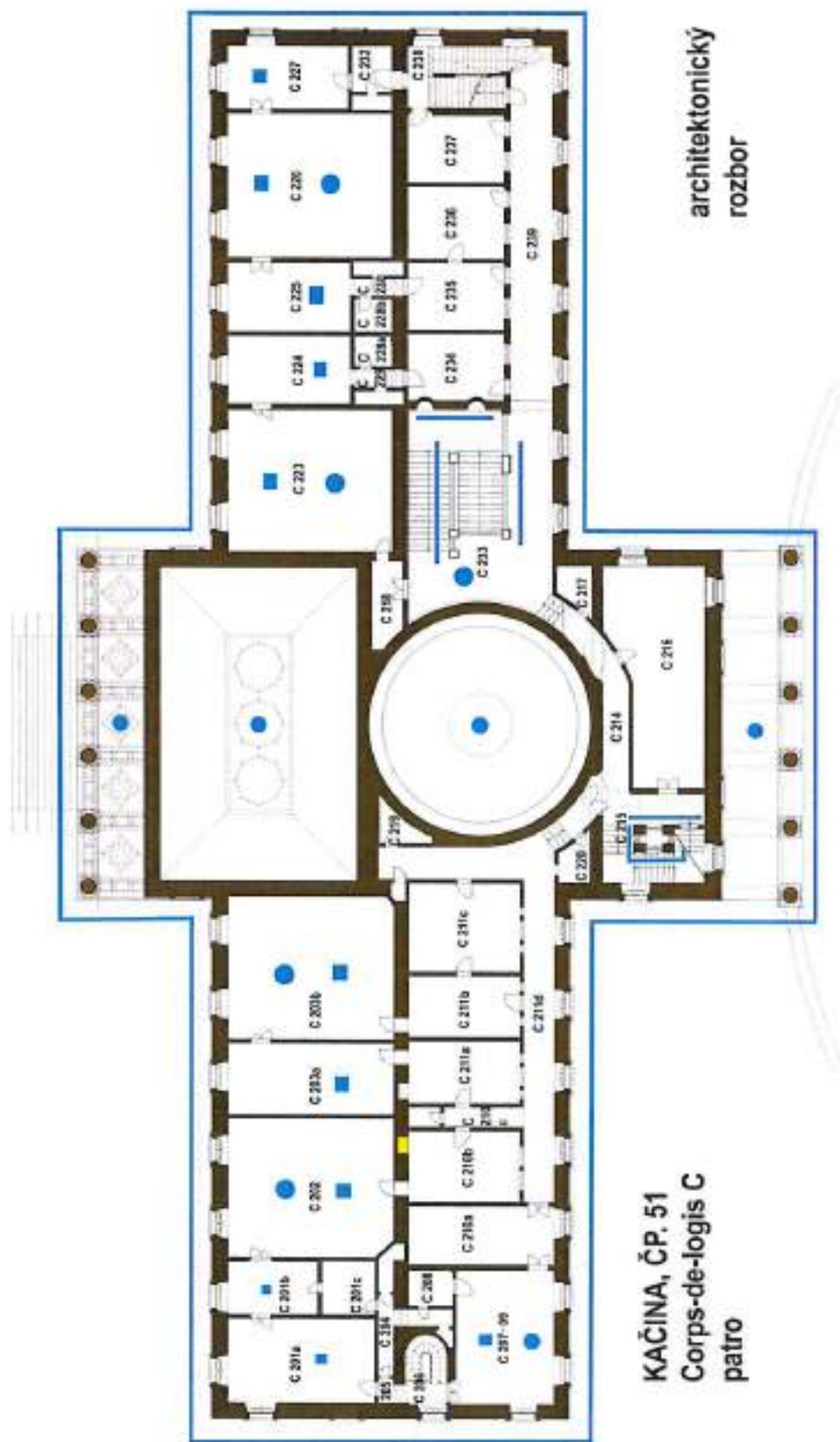
KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
přízemí

architektonický
rozbor

KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
mezipatro

**architektonický
rozbor**

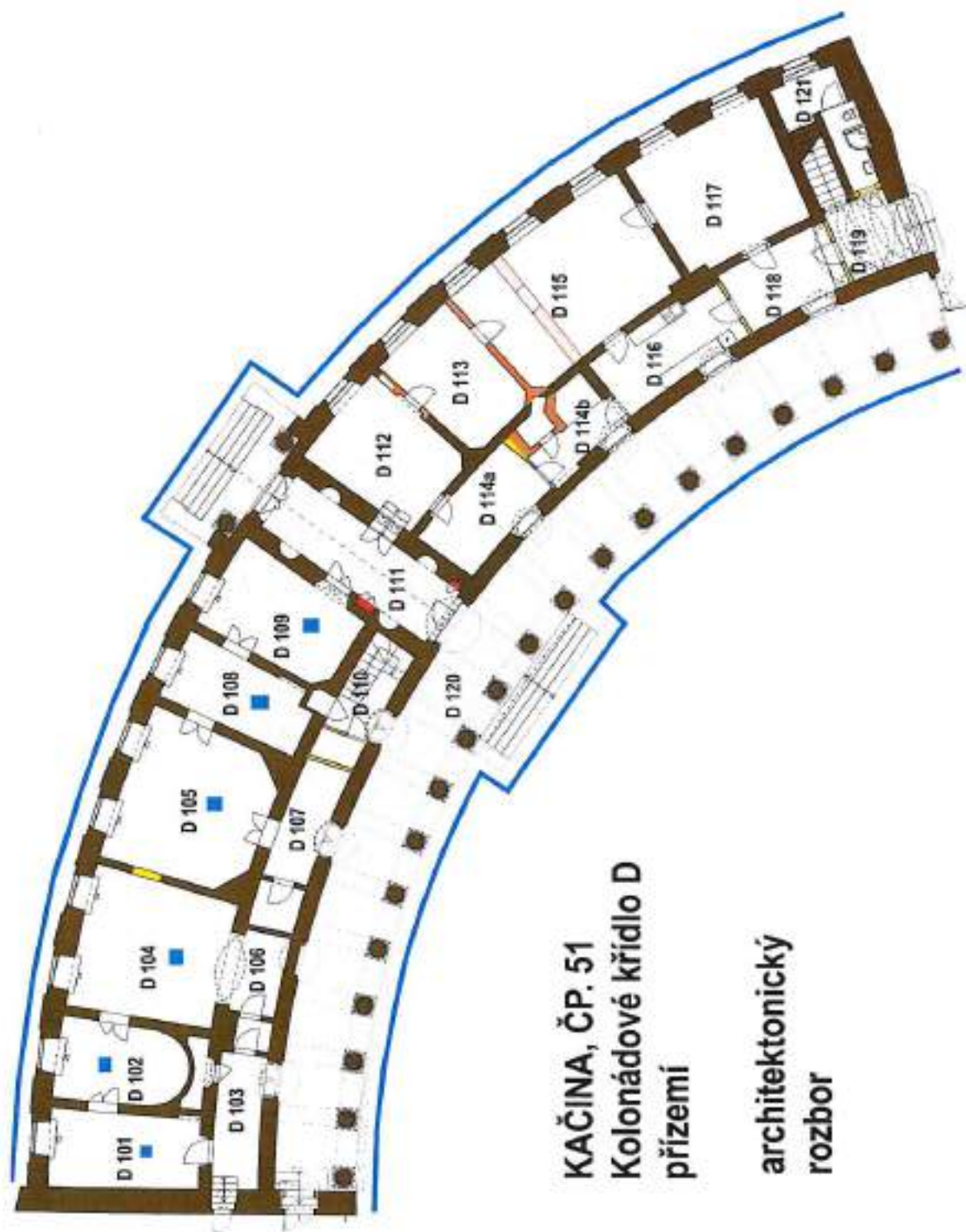
KAČINA, ČP. 51
Corps-de-logis C
patro

architektonický
rozbor

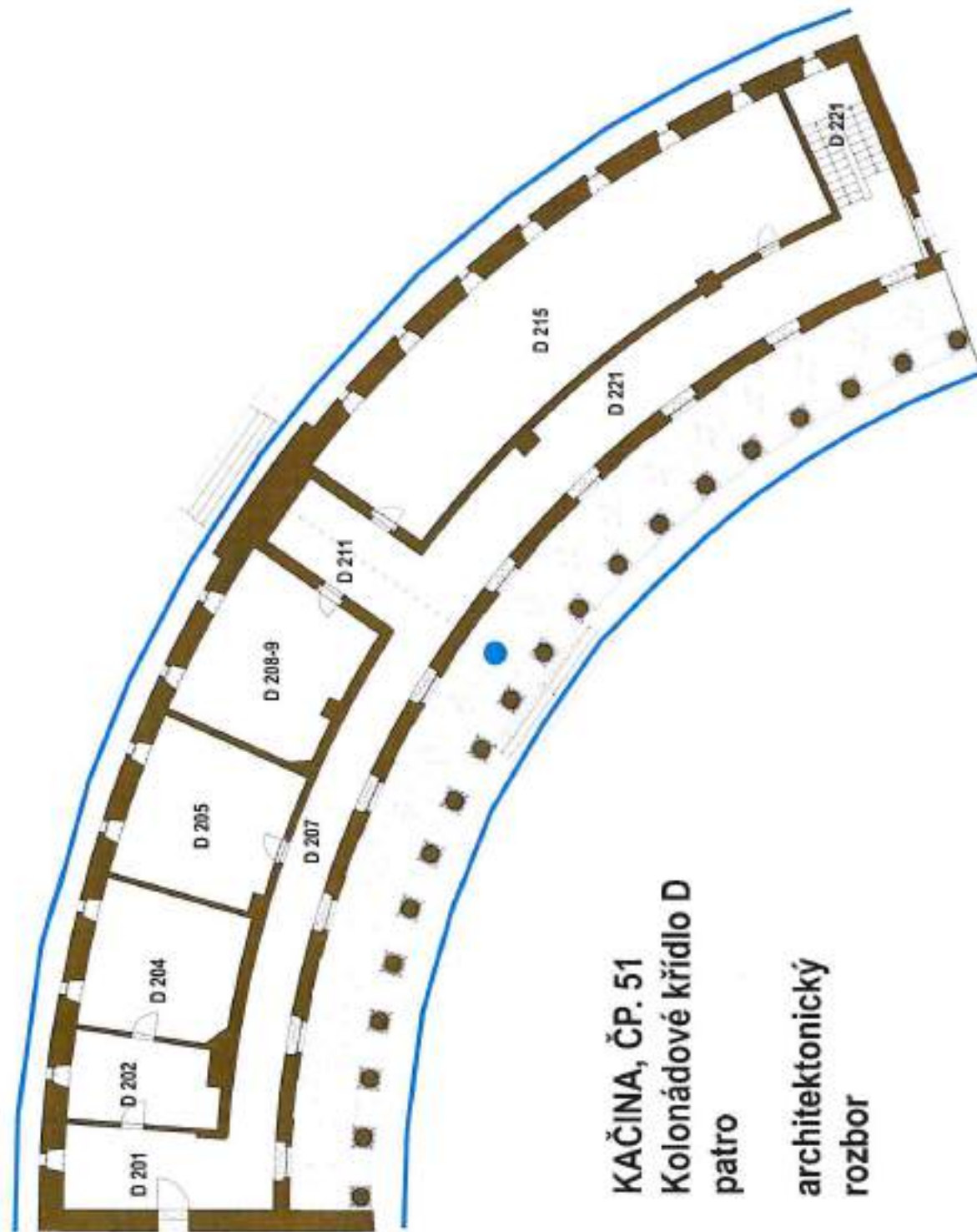
KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo D
suterén

architektonický
rozbor

KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo D
přízemí

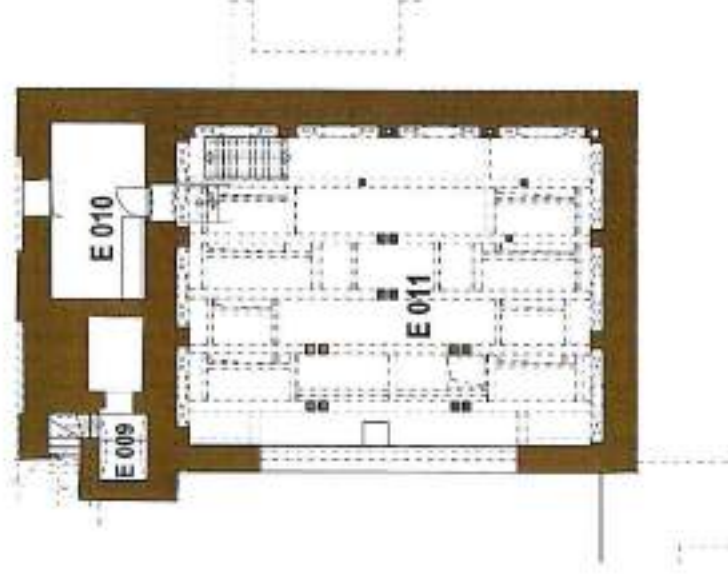
architektonický
rozbor

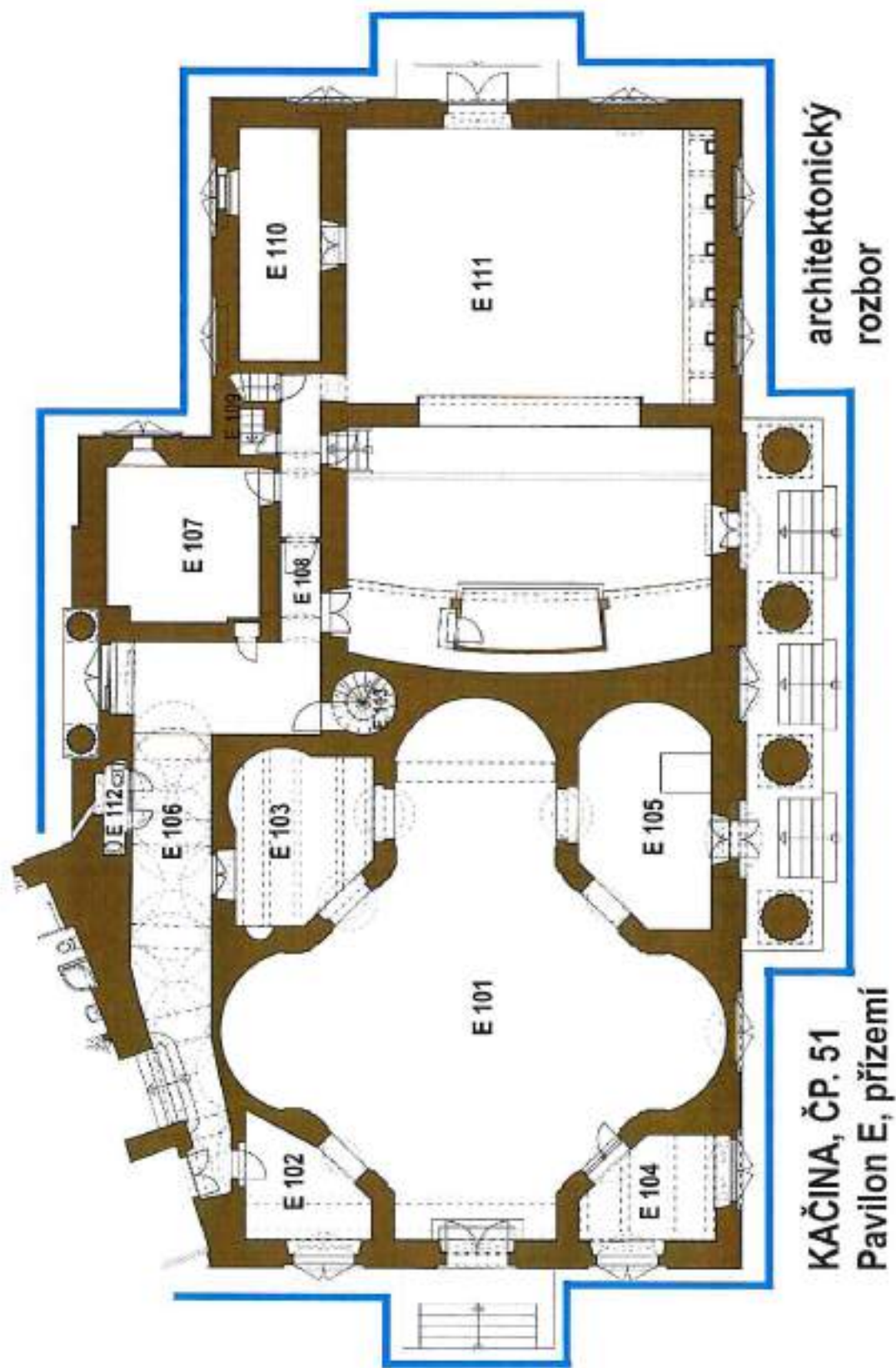
KAČINA, ČP. 51
Kolonádové křídlo D
patro

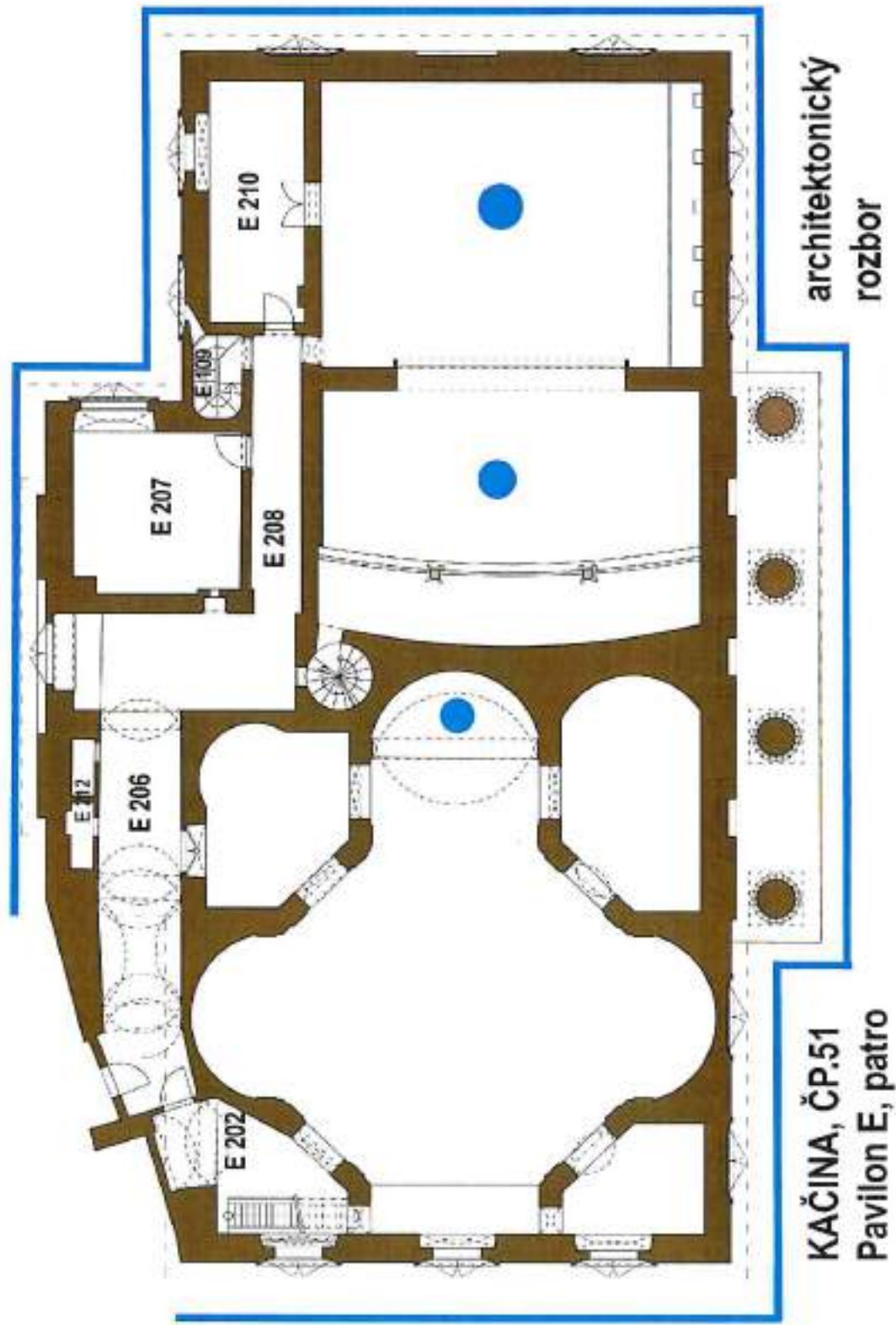
architektonický
rozbor

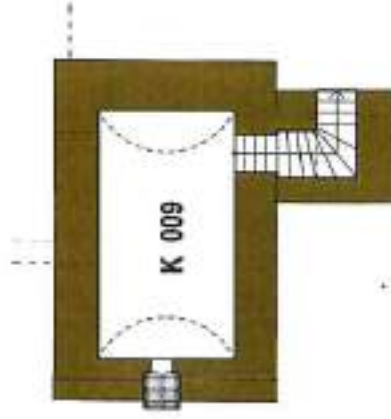
KAČINA, ČP.51
Pavilon E, suterén

architektonický
rozbor

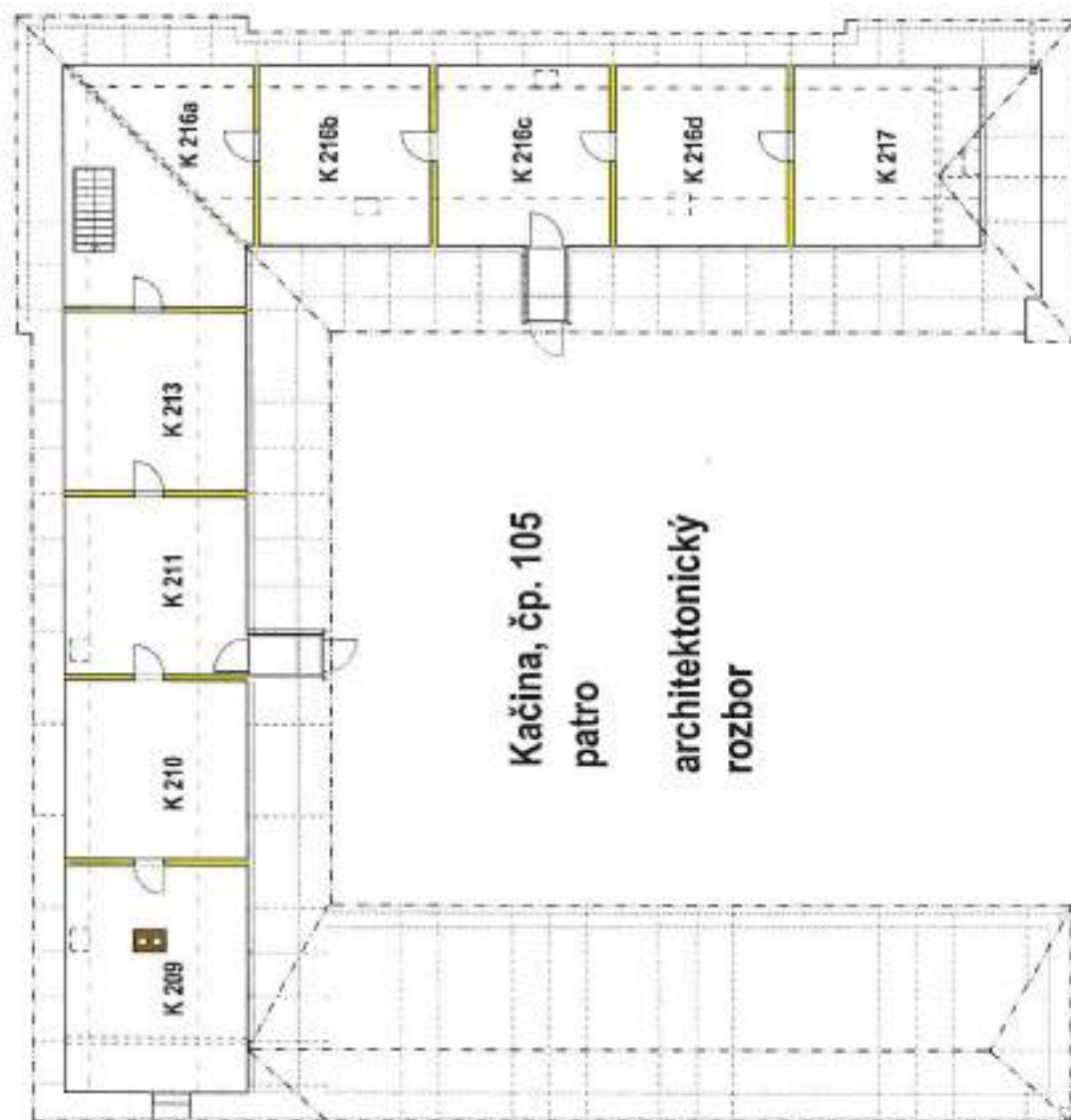

Kačina, čp. 105
suterén

architektonický
rozbor

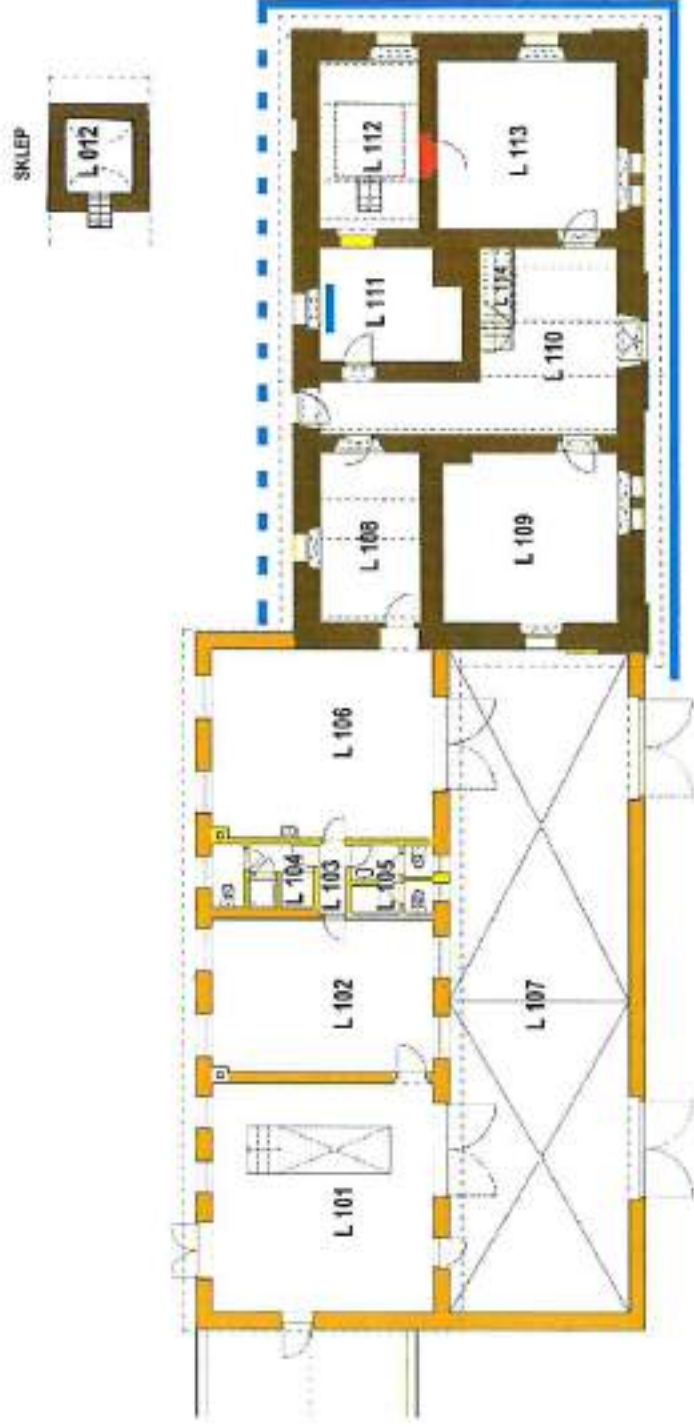

K ROČÁROVN
PŘÍZEMÍ

Kačina, čp. 105
patro

architektonický
rozbor

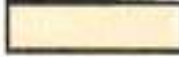

Kačina, čp. 32
přízemí

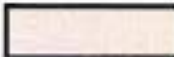

architektonický
rozbor

LEGENDA
světlejší odstíny platí
pro hypotetické konstrukce

Stavebně historický průzkum:

	konstrukce	plochy
1806 – 1825		
1825 – 1850		
1850 – 1900		
1900 – 1980		
1981 – 2000		
po 2000		

Architektonický průzkum:

	konstrukce	plochy
nutno zachovat		
zachovat		
možné zbourat		
možné dostavět		
zvlášť chráněné		
stěny		
stropy		
podlahy		

Kačina

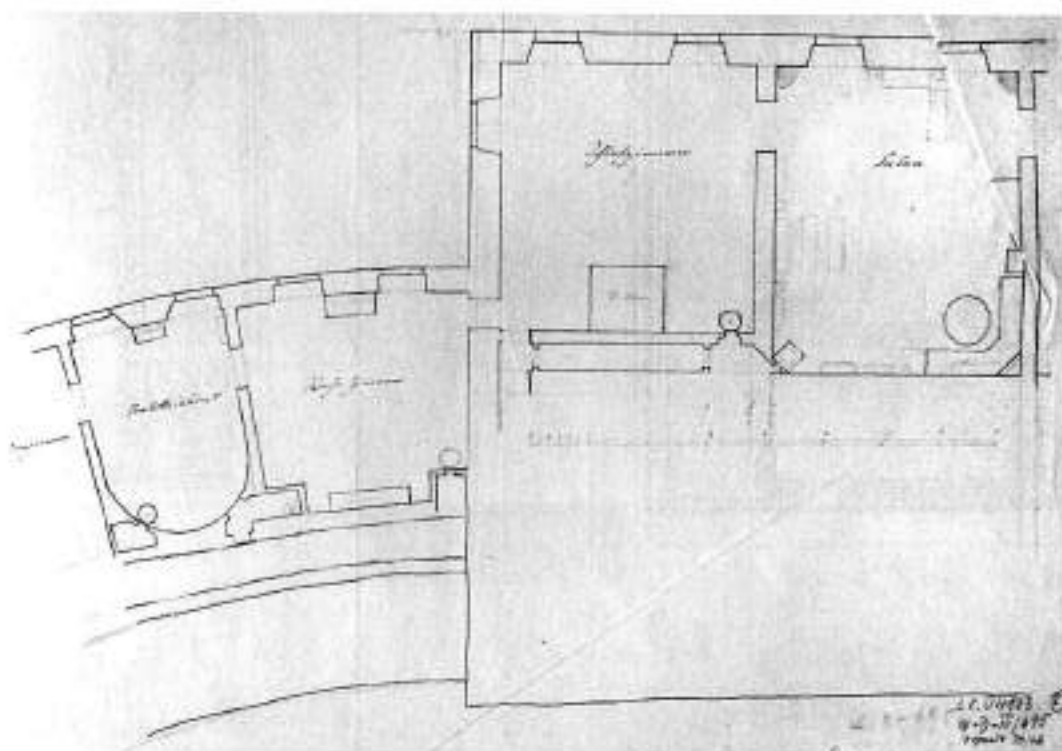
zámek čp. 51

doplněk
stavebně historického průzkumu

zpracoval:
Prof. PhDr. Pavel Vlček

Kožlany
2015

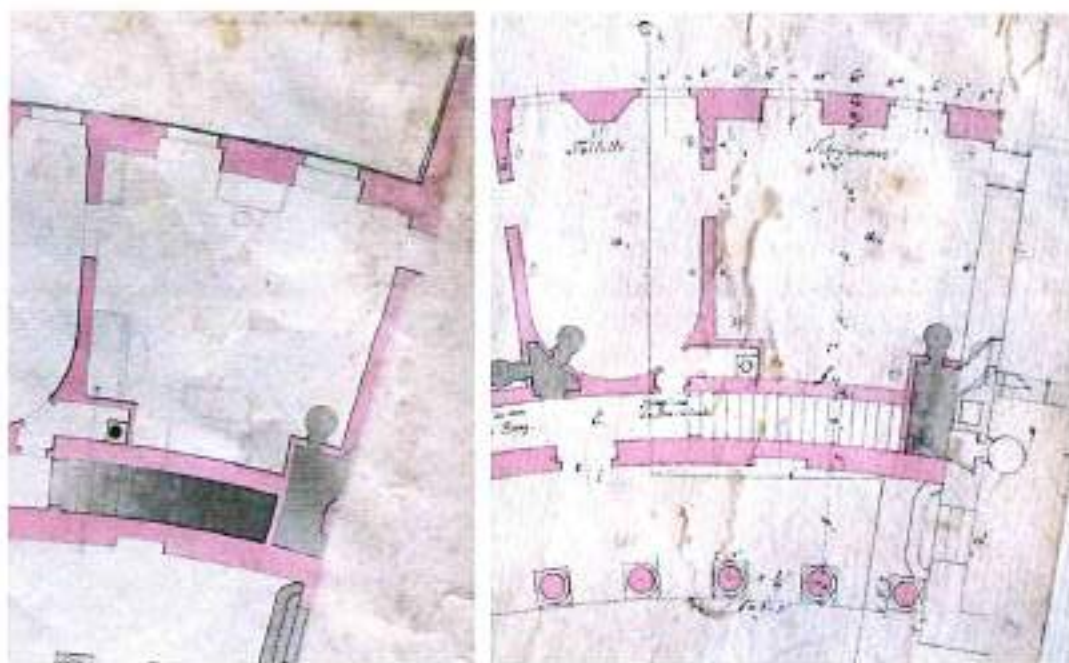
Dochované původní dobové kresby jedné z místností hraběcího appartementu dovolují lepší poznání klasicistního řešení jednotlivých místností. Anonymní kresby pocházející někdy z doby kolem 1830, protože zachycují již zařízenou stavbu, představují pohled na jeden pokoj, který je v jednom ze starších plánů označen jako *Sitzzimmer*, což by bylo nejvhodnější překládat jako společenský pokoj, ale zdá se, že nakonec měl i funkci hraběcí pracovny, podle zobrazeného pracovního stolu, který v takových místnostech nebyl obvyklý. Pokoj tohoto typu, vedle nezbytného biliárového pokoje, jídelny a velkého sálu, patřil již od baroka k nezbytným prostorům šlechtického sídla. Na mladších plánech je ostatně tato místnost označována jako *Wohnzimmer*, tedy jako obývací pokoj. Na tom samém plánu je zde psací stůl mezi okny a výklenek je označen jako alkovna, kde byla umístěna sedačka. Na posledním plánu, který prakticky zachycuje provedený stav, chybí označení, ale nadále je zde pracovní stůl situován mezi okna, do alkovny pak sedačka se zakulaceným stolkem a další sedačka při jižní zdi, tentokrát s oválným stolkem. Bylo to zařízení, které nebylo individualizované do pokoje, zřejmě tedy provisorní vybavená z doby při nastěhování hraběte do zámku roku 1823. Zobrazené interiéry však ukazují na individualizovaný nábytek, odpovídající dispozice místnosti, mohl tak pohled do interiéru vzniknout nejdříve nedlouho po zmíněném datu. Dispozice místnosti se ani na jednom plánu neměnila.

Plán z Wirthovy pozůstalosti (WDIII 695, inv. č. 04103) zachycuje celý soubor místností hraběcího appartementu, vpravo od hudebního salonu, ložnice, obývacího pokoje po toaletní kabinet, dále byly prostory pro služebnictvo a garderobu

Patrně se brzy projevila nevhodnost umístění pracovního stolu mezi okny, což asi nebyly důvody světelné, ale spíše potřeba pracovat více v teple, blíže kamen, kde ostatně zleva dopadalo dostatek světla.

Pokoj, který je zachycen na pohledech, byl první místností v jižním kolonádovém křídle od hlavní budovy (B 118) a patřil tedy k prostorům, které byly budovány v první fázi výstavby.

Plán z Wirthovy pozůstalosti WDIII 511 (inv. č. 03919) vlevo a plán WDIII 490 (inv. č. 03898) vpravo. Levý plán má tužkou vyznačeno rozmístění nábytku, pravý pak udává přesné rozměry a identifikuje místnost jako Sitzzimmer

Pohledy do místnosti B 118 v přízemí jižního kolonádového křídla publikovala Květa Křížová ve své publikaci *Šlechtický interiér 19. století z dobových zobrazení ze zámeckých sbírek*, který vyšla v Praze roku 1993. Bohužel jsou to jediné dva pohledy do jedné místnosti v zámku, jedná se o akvarelovanou kresbu tužkou o rozměrech 24,1 x 31,3 cm, která byla uložena na chotkovském zámku Velké Březno. Autorka je správně identifikovala (na základě tvrzení majitele) jako interiér zámku Kačina, kromě jiného na základě detailů, jako je mříž v okně.

Dnes zobrazená místnost B 118 slouží jako skladiště, chybí zde kruhová kachlová kamna a také dekorace stěn je jiná – zůstaly zde zachovány tištěné papírové tapety. Stejná je parketová podlaha a celá dispozice místnosti.

První kresby představuje pokoj z pohledu od jihu, tedy směrem ke hlavní budově, do které se vstupovalo tapetovými dveřmi. Dnes tyto tapetové dveře chybí, jen v ostění je vidět stopa po někdejších závěsech, charakteristická pro tento typ dveří na kačinském zámku. Vnitřní deštění bylo novodobě, patrně při velké opravě zámku v meziválečném období, upraveny fládrováním, které nahradilo původně bílou barvu nátěru. Zbytky hráškově zelené malby stěn bez vzorku se nikde viditelně nezachovaly, naproti tomu úprava stropu se zachovala zřejmě v plném klasicistním rozsahu, jen poněkud vybledlá a zašedlá. Kresba zřejmě není zase až tak detailní, aby zachytila meandr na stropě a další jemné detaily výmalby, ale květinový a ovocný

feston, který strop obíhá, je zachycen odpovídajícím způsobem. Stejně je pravděpodobně vynechán terč pro střední lustr, který rovněž není zachycen.

Pohled do místnosti B 118 (obývacího pokoje a pracovny hraběte) od jihu

Dnešní strop v místnosti B 118 s původní klasicistní výmalbou odpovídající kresbě

Parquetová podlaha se zachovala v plném rozsahu, jedná se o poměrně složitý vzor dýhovaných parket, které ukazují, že se jednalo o výjimečné prostory, patřící do hlavního appartementu

zámku. Parkety stejného typu lze objevit ještě v několika dalších místnostech přízemí corps-de-logis.

Po kamnech zůstal jen otisk, přičemž lze soudit, že kamna byla odstraněna až nedávno. Přitom došlo k zazdění spodního příkladacího otvoru a popelníku, horní odtah do komína byl novodobě upraven pro jednoduchá tahová kamna. Lze se domnívat, že k této nevhodné úpravě došlo až ve 2. polovině 20. století.

Nejzajímavějším a nepochybně i nejdůležitějším detailem, který je zde zachycen, je původní podoba okna. Jednak je patrné, že nebylo upraveno fládrováním, což je způsob oblíbený od konce 19. století, ale bylo natřeno bíle s mosazným kováním, které se však dochovalo. Záclony zde byly zavěšeny na tyčích, které se

dosud v reprezentativních místnostech zámku, zvláště v corps-de-logis zachovaly, jen jsou proti klasicistnímu způsobu jinak podvázány, daleko níže, takže nepropouští tolik světla. Zajímavým detailem jsou okraje těchto velice lehkých záclon, snad mušelinových, které jsou vyvzorovány ve shodě se vzorem textilních čalounů nábytku. Tím byla celá místnost výrazně sjednocena.

Ještě zajímavějším detailem u okna je však mříž, které ukazuje, že zde bylo skutečně

francouzské okno a nikoliv jako dnes plný parapet, který je dnes z vnější strany poněkud mylně kamuflován žaluzií. Co dnes působí jako nedopatření stavitele, vysvětluje pohled do interiéru naopak jako přednost. Otevřené francouzské okno dávalo daleko větší možnost obyvatelům zámku „splynout“ s přírodou, parkem na západní straně kačinského zámku, než dnes s plným parapetem. Nelze vyloučit, že v zazdivce se zachovaly kovové detaily původního zábradlí, jehož podobu lze ale stejně dobře odvodit od zachovaného zábradlí kolem portiku corps-de-logis na zahradním průčelí zámku. Dolní část s hady zřejmě u okna chyběla a také boční sloupky byly zřejmě jednoduché, ale jinak byl tvar dochován, takže při pohledu na zahradní průčelí bylo toto zábradlí francouzských oken viditelné (nebyly zde dnešní nevhodné žaluzie v dolní části), a tak opticky doplňovalo zábradlí portiku.

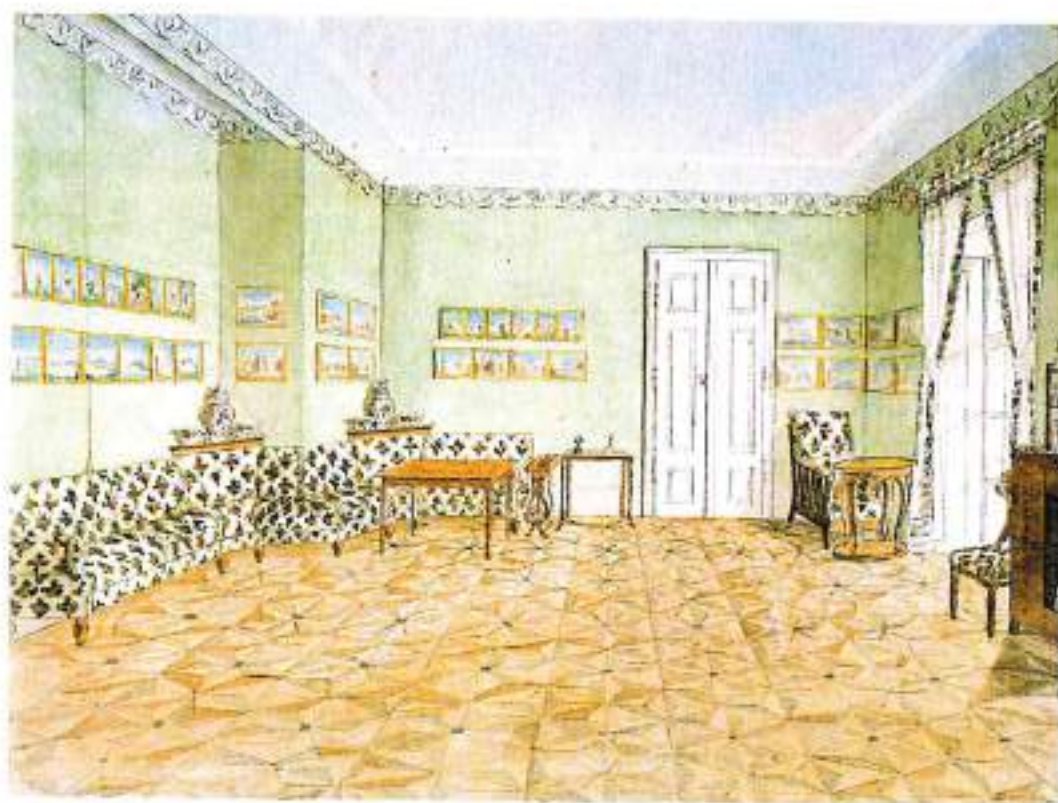
Druhý pohled zobrazuje jižní stěnu pokoje B 118 s typickými kačinskými dveřmi v nejlepších místnostech, se čtvercovými výplněmi nahoře a dole, mezi nimiž se uplatňovala dlouhá obdélná výplň. Dveře se prakticky beze změny zachovaly dodnes, ovšem byly nově povrchově upraveny fládrováním, když původně byly jen čistě bílé.

Na tomto pohledu je ještě jeden zajímavý detail, a to zvonek na služebnictvo. Ten se do dnešní doby zachoval pouze v místnosti B 126 a vzhledem k podobnosti se zobrazeným zvonkem se zdá být jisté, že se jedná o původní klasicistní detail. Mechanismus tohoto zvonku a jeho propojení s vlastním zvonkem není patrné.

Mechanismus zvonku v místnosti C 126, páčka vlevo sloužila k zavěšení stuhy s třapcem na konci, vpravo pak bylo drátěné táhlo vedoucí k dalšímu převodnímu mechanismu a dále do pokoje služebnictva

Nepochybně stejný převodní mechanismus, jaký se zachoval v místnosti C 126, byl i v prostoru B 118, kde byl umístěn v alkovně. Kam mechanismus vedl, není jasné, nejbližší pokoje služebnictva jsou totiž poměrně značně vzdálené.

Pohled do místnosti B 118 od severu na jižní stěnu

Zachované pohledu do interiéru svádí k představě, že by bylo vhodné pokusit se alespoň o částečnou rekonstrukci původního vybavení zámku, která právě

v případě místnosti B 118 by mohla být poměrně věrná. Kupodivu však tyto pohledy do interiéru by mohly změnit i podobu zahradní fasády, kde by mohly být odstraněny nevhodné žaluziové doplňky, ne-li celé vnější okenní konstrukce.

Pokus o rekonstrukci oken v místnosti B 118 na vnější zahradní fasádě, obdobně by mohla být upravena i okna dvou dalších sousedních místností. Vnější okenice jsou mladším doplňkem, v původním řešení zde byly žaluziové okenice, při jejichž otevření bylo viditelné zábradlí se zkříženými kopími a věncem